

ПІДПІЛЛЯ ОУН НА БУКОВИНІ:

1943-1951

Документи і матеріали

Літопис УПА

Нова серія, том 19

**National Academy of Sciences
of Ukraine (NANU)
M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian
Archaeography and Source Studies, NANU
Litopys UPA Publishers
Branch State Archive
of the Security Service of Ukraine**

Litopys UPA
New Series, Volume 19

**THE OUN UNDERGROUND
IN BUKOVYNA:**

1943-1951

Documents and Materials

Kyiv

2012

Toronto

**Національна академія наук України
Інститут української археографії
та джерелознавства
ім. М.С. Грушевського НАН України
Видавництво “Літопис УПА”
Галузевий державний архів
Служби безпеки України**

Літопис УПА
Нова серія, том 19

**ПІДПІЛЛЯ ОУН
НА БУКОВИНІ:**

1943-1951

Документи і матеріали

Київ

2012

Торонто

This compilation contains reports and informational documents of the OUN in Bukovyna as well as instructions, press publications and some materials of the UPA and of the SB (Security Service). Included are also documents of the Soviet Security organs that were fighting the Ukrainian liberation movement.

Збірник включає звітно-інформаційні документи структур ОУН Буковини, інструкції, пресові видання, деякі матеріали УПА та СБ, а також документи радянських органів держбезпеки, що вели боротьбу з українським визвольним рухом.

Редакційна рада:

**П. СОХАНЬ (співголова), П. Й. ПОТІЧНИЙ (співголова),
Г. БОРЯК, В. ЛОЗИЦЬКИЙ, Р. ПИРІГ, Ю. ШАПОВАЛ,
О. УДОД, С. КОКІН, М. ПОСІВНИЧ**

Editorial board:

*P. Sokhan' (co-chairman), P. J. Potichnyj (co-chairman)
H. Boriak, V. Lozyts'kyi, R. Pyrih, Yu. Shapoval,
O. Udod, S. Kokin, M. Posivnych*

Упорядник:

Д. ПРОДАНИК

Compiler:

D. PRODANYK

Оригінал-макет:

П. Клим

**ISBN 978-1-897431-38-2 (Canada)
ISBN 978-966-2105-38-4 (Ukraine)**

© "Літопис УПА", 2012
© Litopys UPA, 2012

70-РІЧЧЯ ПОСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ 1942 – 2012

Фундатором цього тому є

Іван Ямборко

Народився 2 червня 1923 р. в с. Передмістя Немирівське Рава-Руського повіту в Україні. У 1940 р. з родиною більшовиками переселений на колонію Сеньків біля села Куропатники в Бережанщині. В 1942 р. забраний німцями до «Бавдінст». З 1943 р. служив у Дивізії Галичина, а від 1945 р. – в Англійській армії, де був нагороджений «King George Medal 1939-1945». До Канади приїхав 1948 р., де 1954 р. одружився з Стефанією Белінською, з якою прожив 48 років. Належав до українського відділу Royal Canadian Legion, організацій «Просвіта» та «Пласт». Проживає у м. Вінніпег, Манітоба, Канада.

Was born on June 2, 1923 in the village of Peredmistia Nemyrivs'ke, povit Rava Rus'ka in Ukraine. In 1940 the Soviets resettled his family to the Colony Sen'kiv, of the village Kuropatnyky near Berezhany. In 1942 he was forcibly inducted by the Germans into the Baudienst. In 1943 he served in the Division Halychyna, and from 1945 he served for 3 years in the British Army, where he was awarded the King George Medal 1939-1945. He arrived in Canada in 1948. In 1954 he married Stefania Belinska with whom he shared 48 years of married life. He was a member of the Royal Canadian Legion, Prosvita and Plast. He lives in Winnipeg, Manitoba.

сыку Самостійну
ну Державу!

Воля народам!
Воля людям!

Голодуючі!

В 1945 р. Сталін і його кліка бандитська зграя так ограби-
ли хліб, і вбивали. В 1946 р. крем-
ляни мусіло голодувати. В 1946 р. крем-
ляни посуху, також забрали
новий голод.

Воля народам!

Воля людям!

За Українську Самостійну Соборну Державу!

Г О Л О Д У Ю Ч І !

№ 1

Видав ОУН на Буковині

1948 р.

ЧЕРНІВЦІ

Ці і розподілені.
які ймовірно розділять.
Голодуючі!
6. Інші групи української
мобілізації в ЧА, перемоніті.
7. Інші національності Ірландії на верті
поліції і т. д. і.

Цілі: у формі злочинів до варту ОУН, а також, власні цілі.
а) Військова планія і поручень, виданих ОУН, ма:
бі односторонньо - спліска діблаторок при ОУН, ма:
в) за вигідні час квіт;
в) Цілі: в рамках усіх виданих ОУН, ма і ЦОП, ма: видань, виданих
в) Цілі: в рамках усіх виданих ОУН, ма і ЦОП, ма: виданих, виданих;
в) Цілі: в рамках усіх виданих ОУН, ма і ЦОП, ма: виданих, виданих;
в) Цілі: в рамках усіх виданих ОУН, ма і ЦОП, ма: виданих, виданих;

ЗМІСТ

Вступ	15
Introduction.....	21
Передмова	27

Розділ I. ЗВІТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ СТРУКТУР ОУН БУКОВИНИ

Вістки та огляди суспільно-політичних подій на Буковині та в Румунії

№ 1. Суспільно-політичний огляд подій у Румунії за червень 1943 р. <i>19 липня 1943 р.</i>	53
№ 2. Вістки з-під румунської окупації. <i>3 вересня 1943 р.</i>	58
№ 3. Вістки з Буковини. <i>19 жовтня 1943 р.</i>	60
№ 4. Суспільно-політичний огляд подій у Румунії. <i>11 листопада 1943 р.</i>	63
№ 5. Суспільно-політичний огляд подій на Буковині за жовтень 1943 р. <i>12 листопада 1943 р.</i>	69
№ 6. Останні вісті з Буковини. <i>30 листопада 1943 р.</i>	72
№ 7. Суспільно-політичний огляд за період від 1.12.1943 до 15.01.1944 рр., складений Артемізією Галицькою-“Мотрею”. <i>20 січня 1944 р.</i>	73
№ 8. Суспільно-політичний огляд за період від 15.01. до 15.02.1944 р., складений Артемізією Галицькою-“Мотрею”. <i>18 лютого 1944 р.</i>	84
№ 9. Вісті з Румунії. <i>12 жовтня 1944 р.</i>	87
Суспільно-політичні огляди обласного проводу ОУН Буковини	
№ 10. Суспільно-політичний огляд за період від 15.07. до 20.09.1944 р., складений обласним провідником Артемізією Галицькою-“Федьковичем”. <i>7 жовтня 1944 р.</i>	92
№ 11. Огляд організаційного стану Буковини, складений обласним провідником Артемізією Галицькою-“Мотрею”. <i>[Не раніше жовтня 1944 р.]</i>	107

Суспільно-політичні та інформаційні звіти, огляди та протоколи подій окружного проводу ОУН Буковини

№ 12. Суспільно-політичний звіт за I півріччя 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>13 липня 1945 р.</i>	113
№ 13. Звіт за травень-червень 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>25 липня 1945 р.</i>	119
№ 14. Суспільно-політичний звіт за липень 1945 р. окружної проводу ОУН Буковини. <i>20 серпня 1945 р.</i>	121
№ 15. Суспільно-політичний звіт за серпень 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>7 вересня 1945 р.</i>	125
№ 16. Протокол з проведеної органами НКВС обласи у Заставнянському районі. <i>15 вересня 1945 р.</i>	127
№ 17. Протокол про подію у с. Кабин Вашковецького району. <i>7 жовтня 1945 р.</i>	128
№ 18. Суспільно-політичний звіт за вересень 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>1 жовтня 1945 р.</i>	129
№ 19. Суспільно-політичний звіт за жовтень 1945 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Сталем”. <i>5 листопада 1945 р.</i>	135
№ 20. Інформаційний звіт за листопад 1945 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Арпадом”. <i>13 грудня 1945 р.</i>	141
№ 21. Інформаційний звіт за грудень 1945 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Сталем”. <i>6 січня 1946 р.</i>	145
№ 22. Огляд організаційно-політичної роботи за 1944-1945 рр., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Сталем”. <i>31 грудня 1945 р.</i>	150
№ 23. Інформаційний звіт за травень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>7 червня 1946 р.</i>	164
№ 24. Суспільно-політичний звіт за червень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>7 липня 1946 р.</i>	172
№ 25. Інформаційний звіт за серпень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>Вересень 1946 р.</i>	180
№ 26. Інформаційний звіт за вересень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>5 жовтня 1946 р.</i>	195
№ 27. Інформаційний звіт за жовтень 1946 р., складений окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. <i>2 листопада 1946 р.</i>	209
№ 28. Звіт за листопад 1946 р., складений окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. <i>5 грудня 1946 р.</i>	218

№ 29. Звіт за грудень 1946 р., складений окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. 2 січня 1947 р.	224
№ 30. Інформаційний звіт за січень, лютий, березень 1947 р. окружного проводу ОУН Буковини. 5 квітня 1947 р.	230
№ 31. Комунікат окружного провідника ОУН Буковини Василя Савчака-“Сталя” про загибель надрайонного провідника ОУН Заставнянщини Івана Северина-“Скригуна”, “Іскри”. [Квітень 1947 р.]	251
№ 32. Додаток до інформаційного звіту за I квартал 1948 р. окружного проводу ОУН Буковини. Червень 1948 р.	252
№ 33. Інформаційний звіт за III квартал 1948 р. окружного проводу ОУН Буковини. 15 жовтня 1948 р.	270
№ 34. Огляд подій за II квартал 1951 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Юліаном Матвіївим-“Недобитим”, “2 М”. 15 серпня 1951 р.	328
Інформаційні та суспільно-політичні звіти надрайонних проводів ОУН Буковини	
№ 35. Інформаційний звіт за жовтень 1945 р., складений надрайонним провідником ОУН Заставнянщини Олексієм Домчуком-“Назаром”, “Петренко”. 1 листопада 1945 р.	335
№ 36. Суспільно-політичний звіт за II квартал 1951 р., складений надрайонним провідником ОУН Вижниччини Миколою Кричуном-“Олексієм”. 1 серпня 1951 р.	337
Суспільно-політичні та політично-інформаційні звіти районних проводів ОУН Буковини	
№ 37. Суспільно-політичний звіт за період з 15 по 30 листопада 1945 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Карпом”. 1 грудня 1945 р.	346
№ 38. Суспільно-політичний звіт за період з 1 по 15 грудня 1945 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Карпом”. 17 грудня 1945 р.	349
№ 39. Суспільно-політичний звіт за січень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Омеляном”. 31 січня 1946 р.	352
№ 40. Суспільно-політичний звіт за лютий 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Омеляном”. 1 березня 1946 р.	355
№ 41. Суспільно-політичний звіт за лютий 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Омеляном”. [Квітень 1946 р.]	357

№ 42. Суспільно-політичний звіт за квітень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Карпом”. [Травень 1946 р.].....	361
№ 43. Суспільно-політичний звіт за травень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Ярославом”. 1 червня 1946 р.	366
№ 44. Суспільно-політичний звіт за червень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Ярославом”. 1 липня 1946 р.	370
№ 45. Політично-інформаційний звіт за січень 1947 р., складений районним провідником ОУН Заставнянщини Григорієм Гайдеєм-“Левом”. 23 січня 1947 р.	375

РОЗДІЛ II. ДОКУМЕНТИ КОМАНДУВАННЯ УПА

Про Українську Повстанську Армію

№ 46. За що бореться УПА? [Серпень 1943 р.].....	381
--	-----

УПА на Буковині: група “Сучава”

№ 47. Українські збройні відділи на Буковині. [Липень 1944 р.]	385
№ 48. Протокол, складений командиром повстанських відділів Буковини Орестом Гаджою-“Палієм”. 22 липня 1944 р.	388
№ 49. Лист сотенного “Черника” до сотенного Олекси Додяка-“Криги”. 23 листопада 1944 р.	390
№ 50. Лист чотового Василя Монаха-“Берези” до станичного Василя Мартиміша-“Глибокого”. [Листопад 1944 р.]	390
№ 51. Вказівка курінного Назарія Данилюка-“Перебийноса” чотовому Василю Монаху-“Березі”. 2 грудня 1944 р.	391
№ 52. Денний наказ командира сотні ім. полковника Дмитра Вітовського сотенного Олекси Додяка-“Криги” від 25.11.1944 р. 25 листопада 1944 р.	391
№ 53. Витяг зі звіту ВО “Говерля” по групі “Сучава” за період від серпня 1944 р. по січень 1945 р. 1 лютого 1945 р.	392

Відзначення та номінування

№ 54. Пропозиції окружного провідника ОУН Буковини Василя Савчака-“Сталя” про відзначення підпільників ОУН та бойовиків СБ найвищими нагородами УПА. [1947 р.].....	394
№ 55. Витяг з наказу ВО “Говерля” УПА-Захід про відзначення підпільників ОУН Буковини Бронзовим Хрестом бойової заслуги. 1 листопада 1947р.	396
№ 56. Витяг з наказу ГВШ УПА про відзначення підпільників ОУН Буковини найвищими нагородами УПА. 12 червня 1948 р.	397

№ 57. Пропозиції до ГВШ УПА командира ВО “Говерля” Миколи Твердохліба-“Грома” про підвищення у старшинських ступенях керівників ОУН та СБ Буковини. <i>31 серпня 1948 р.</i>	398
№ 58. Витяг з наказу ГВШ УПА про підвищення у старшинських ступенях керівників ОУН та СБ Буковини. <i>23 жовтня 1948 р.</i>	399

РОЗДІЛ III. ПРОПАГАНДИСТСЬКІ МАТЕРІАЛИ

Інструкції та вказівки

№ 59. Формуляр звіту по пропагандистській роботі для округ ОУН Карпатського краю. [<i>Не пізніше квітня 1947 р.</i>]	403
№ 60. Напрявні по пропагандистській роботі, складені крайовим референтом пропаганди ОУН Карпатського краю Степаном Слободяном-“Єфремом”. <i>Жовтень 1946 р.</i>	406
№ 61. Напрявні по пропагандистській роботі на 1947 р., складені окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. <i>Червень 1947 р.</i>	418

Періодичні видання

№ 62. Інформатор Буковини. <i>23 липня 1944 р.</i>	426
№ 63. Вісті за період від 1 січня до 30 квітня 1949 р. окружної референтури пропаганди ОУН Буковини. <i>1 травня 1949 р.</i>	430
№ 64. Радіовісті за липень 1949 р. окружної референтури пропаганди ОУН Буковини. <i>1 серпня 1949 р.</i>	435
№ 65. Інформативні вісті (видання ОУН Закерзонського краю). <i>16 травня 1947 р.</i>	438

Неперіодичні видання (листівки)

№ 66. Листівка-звернення ОУН до червоноармійців. <i>Серпень 1944 р.</i>	453
№ 67. Листівка-звернення українських повстанців до червоноармійців. <i>1944р.</i>	455
№ 68. Листівка-заклик ОУН до українських громадян. <i>Серпень 1944 р.</i>	456
№ 69. Листівка-звернення ОУН самостійників-державників до українців. [<i>Серпень 1944 р.</i>]	460
№ 70. Підпільна листівка-заклик до українців-буковинців. <i>Листопад 1944 р.</i>	462
№ 71. Листівка-заклик українських повстанців до боротьби за УССД. [<i>1945</i>]	465
№ 72. Підпільна листівка-звернення до українського народу. <i>Травень 1946 р.</i>	466
№ 73. Листівка-звернення українських повстанців до голодуючих. <i>Червень 1947 р.</i>	469

№ 74. Записка-попередження українських повстанців бійцям винищувальних батальйонів. [Серпень 1946 р.]	471
№ 75. Листівка-попередження українських повстанців бійцям винищувальних батальйонів. [1947 р.]	471
№ 76. Антывиборна листівка-звернення ОУН до українців. [Березень 1950 р.].....	472

РОЗДІЛ IV. МАТЕРІАЛИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ

Інструктивний матеріал СБ

№ 77. Правильник бойовика СБ ОУН. [1944]	475
--	-----

Матеріали СБ Буковини

№ 78. Повідомлення референта СБ “226” про розслідування справи захоплення органами НКВС Степанії Понич-“Оксани”. 31 грудня 1945р.	477
№ 79. Повідомлення референта СБ “226” про розслідування справи захоплення органами НКВС Мирослава Гайдука-“Федора”. 31 грудня 1945 р.	478
№ 80. Повідомлення референта СБ “226” про розслідування справи захоплення органами НКВС Артемизії Галицької-“Мотрі”. 31 грудня 1945 р.	479
№ 81. Повідомлення кушового ОУН Дмитра Андрейчука-“Павуна” до районного референта СБ Вашковеччини Івана Яценка-“Юнака”, “230”. 2 квітня 1946 р.	481
№ 82. Деякі факти, що висвітлюють тактику боротьби органів НКВС з визвольним рухом. 8 липня 1946 р.	482
№ 83. Протокол переслухання СБ, складений Василем Кантеміром-“Остапом”. 8 серпня 1946 р.	484
№ 84. Вказівка крайового референта СБ КК Володимира Лівого-“Йордана” окружному референту СБ Буковини Василю Паращуку-“Макару”. 20 вересня 1948 р.	490
№ 85. Повідомлення-протокол, складений надрайонним референтом СБ Вижниччини Михайлом Іванюком-“Залізником”, “237”. 13 березня 1949 р.	491
№ 86. Повідомлення окружного референта СБ Буковини Василя Паращука-“Макара” про призначення Миколи Корженівського-“Миколи” окружним субреферентом СБ Буковини. 27 квітня 1949 р.	492
Звіти СБ	
№ 87. Звіт за III квартал 1948 р. окружної референтури СБ Буковини. [Жовтень 1948 р.]	493

РОЗДІЛ V. ПОБОРЮВАННЯ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ ОРГАНАМИ ДЕРЖБЕЗПЕКИ СРСР

Спецповідомлення про ліквідацію або захоплення керівників підпілля ОУН

- № 88. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію надрайонного провідника ОУН Заставнянщини Івана Северина-“Скригуна”. *Квітень 1947 р.*..... 509
- № 89. Спецповідомлення до МДБ УРСР про захоплення окружного референта пропаганди ОУН Буковини Василя Духовича-“Сувеніра” і ліквідацію заступника районного провідника ОУН Сторожинеччини Филимона Курчака-“Шаблі”. *15 липня 1947 р.*..... 513
- № 90. Виписка зі спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію окружного референта СБ Буковини Мирослава Сулятицького-“Кривоноса”, “Спартака”, “Петра”. *[Січень 1948 р.]*..... 521
- № 91. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію районного провідника ОУН Заставнянщини Григорія Гайдея-“Лева”. *5 березня 1948 р.* 524
- № 92. Виписка зі спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію керівника техзвена окружної референтури пропаганди ОУН Буковини Михайла Тодорюка-“Весни”, “Невидного” і машиністки окружного проводу Фрозини Нахамко-“Берізки”. *5 червня 1948 р.*..... 528
- № 93. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію зв’язківця Карпатського крайового проводу ОУН Миколи Чокинюка-“Набитого” і захоплення районного провідника ОУН Вижниччини Юрія Ткачука-“Куниці”. *1 червня 1949 р.* 531
- № 94. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію окружного референта пропаганди ОУН Буковини Івана Мензака-“Кобзаря” і його охоронця Михайла Головацького-“Смирного”. *6 червня 1949 р.* 537
- № 95. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію надрайонного референта СБ Вижниччини Михайла Іванюка-“Залізняка” і захоплення районного провідника ОУН Путильщини Іллі Мацьопи-“Хмари”. *25 червня 1949 р.*..... 543
- № 96. Акт про ліквідацію підпільників оперативно-військовою групою УМДБ Чернівецької обл. *1 грудня 1949 р.* 549
- Використання агентурно-бойових груп: склад та довідки на окремих агентів-бойовиків.**
- № 97. Протокол допиту оперативниками УМДБ Чернівецької обл. Миколи Труфина-“Наливайка” (агент-бойовик “Огонь”). *8 березня 1947 р.*..... 551

№ 98. Довідка-характеристика на агента-бойовика відділу 2-Н УМДБ Чернівецької обл. “Сам-свой”. 15 липня 1948 р.	557
№ 99. Довідка на агента-бойовика відділу 2-Н УМДБ Чернівецької обл. “Осторожного”. Серпень 1949 р.	559
№ 100. Доповідна записка до МДБ УРСР про розформування агентурно-бойових груп при райвідділах УМДБ і організацію агентурно-бойової групи при відділі 2-Н УМДБ Чернівецької обл. [Квітень 1949 р.]	563
№ 101. Витяг з довідки про кількість і склад агентурно-бойових груп при відділах 2-Н УМДБ західних областей Української РСР. 21 лютого 1950р.	568
№ 102. Витяг з клопотання про нагородження цінними подарунками агентів-бойовиків АБГ при відділах 2-Н УМДБ західних областей Української РСР. Вересень 1951 р.	569

Додатки

Список скорочень	572
Схеми поділу УПА та ОУН	577
Керівництво УПА та ОУН на Буковині	593
Схеми підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.)	629
Фотоілюстрації	639
Показчик.....	661
Перелік фотоілюстрацій	749
Перелік документів.....	754

Вступ

Збірник “Буковинський провід ОУН: документи і матеріали, 1943–1951” включає звіти, огляди, вісті з терену, інструкції, пресові видання, листування, які містять інформацію про діяльність ОУН і УПА на території Північної Буковини (до складу Чернівецької області входить і Північна Бессарабія), а також документи радянських органів державної безпеки, які вели боротьбу з визвольним рухом.

Структура збірника включає історико-археографічний вступ, власне документи і матеріали (з супровідними англomовними анотаціями) та додатки. Документи і матеріали, які публікуються, складають п’ять тематичних розділів: 1) звітно-інформаційні документи структур ОУН Буковини; 2) документи командування УПА (повідомлення, листування, накази); 3) пропагандистські матеріали: інструкції, листівки, звернення, видання осередку пропаганди; 4) матеріали Служби Безпеки (СБ) ОУН: звіти, протоколи, повідомлення, попередження; 5) поборювання визвольного руху органами держбезпеки СРСР: спецповідомлення про знищення чи захоплення керівників підпілля, використання агентурно-бойових груп. У тематичних розділах документи і матеріали згруповані хронологічно за приналежністю.

При підготовці збірника використано фонди Галузевого державного архіву Служби безпеки України (ГДА СБ України), Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України (ЦДАВО), архіву Управління Служби безпеки України в Чернівецькій області (УСБУ ЧО). Окремі документи передруковано із науково-документального видання “Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга”¹ та книги Володимира Сергійчука “Український здвиг: Прикарпаття. 1939–1955.”².

---

¹ Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 117–142, 150–154, 158–162.

Документи, що стосуються підпільної мережі ОУН Буковини, містяться у низці томів серії “Літопис Української Повстанської Армії”. Зокрема, у 19 томі Основної серії “Літопису УПА”³ вміщено хронологічні відомості про діяльність боївків ОУН та відділів УПА впродовж 1944–1946 рр., а також невеликий мартиролог полеглих провідників та командирів. Томи 9 і 15 Нової серії⁴ містять протоколи допитів заарештованих органами держбезпеки СРСР керівників підпілля Чернівецьчини – Артемізії Галицької, Мирослава Гайдука, Юліана Матвіїва (у яких арештовані вказали, звичайно, під тиском слідчих, структуру та керівний склад підпільної мережі ОУН Буковини).

Діяльність ОУН і УПА на терені Буковини загалом досліджена тільки частково, тому дотепер мала поверховий характер. Відповідні публікації належать історикам та краєзнавцям Івану Фостію⁵, Нестору Мизаку⁶, Володимирі Старику⁷, Григорію Дем’яну⁸, Володимирі Морозу⁹, Георгію Мензаку¹⁰, а також учасникам визвольних змагань Юрію Ференчуку¹¹ та

---

² Сергійчук В. Український здвиг: Прикарпаття. 1939–1955. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. – С. 609–630.

³ Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: Карпатська група УПА “Говерля”; книга друга: Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. – Торонто, 1992 – Львів, 1993. – Т. 19.

⁴ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945. Книга 1. – Київ – Торонто, 2007. – 912 с.; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1946–1952. Книга 2. – Київ – Торонто, 2011.

⁵ Фостій І. Північна Буковина і Хотинщина у Другій світовій війні 1939–1945 рр. – Чернівці: Чернівецьке обласне відділення Пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2004.

⁶ Мизак Н. УПА-“Захід” і збройне підпілля ОУН у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу у 1942–1960 рр. – Чернівці – Торонто: Прут, 2011.

⁷ Дуда А, Старик В. Буковинський курінь в боях за українську державність. 1918 – 1941 – 1944. – Київ – Чернівці, 1995.

⁸ Дем’ян Г. Гуцульщина у визвольній боротьбі ОУН і УПА. Нарис історії фольклористики // Історія Гуцульщини. – Львів, 2000. – Т. V. – С. 274–434.

⁹ Мороз В. Розгортання повстанської боротьби на Буковині у 1944 р. // Визвольний шлях. – 2001 – Кн. 8. – С. 54–69.

¹⁰ Мензак Г. Вклонись, людино, світлій правді. – Вижниця: Черемош, 2004.

¹¹ Ференчук Ю. Буковинські Карпати у вогні повстання. Спогади і свідчення про бойові дії УПА в гірських районах Чернівецької області. – Чернівці: Прут, 2001. – 124 с; Його ж. Буковинці у вогні повстання 1944–1952 рр. – Вижниця: Черемош, 2006.

Юрію Гарбашевському¹². Дослідження діяльності ОУН і УПА на терені конкретних регіонів здійснили Микола Черешнюк¹³ (Заставнівщина) та Микола Джуряк¹⁴ (Путильщина).

Багато маловідомих фактів про діяльність націоналістичного руху на Буковині містять видання української діаспори, зокрема Дениса Квітковського і співавторів¹⁵, а також львівське видання “Літопис нескореної України” (I том)¹⁶.

Деякі факти боротьби буковинського підпілля подані у монографіях Петра Мірчука “Українська Повстанська Армія 1942–1952”, Лева Шанковського “Українська Повстанча Армія” та Василя Вериги “Втрати ОУН в часі Другої світової війни”¹⁷. Специфічній темі повстанських “бофонів” присвятив свою публікацію Пантелеймон Василевський¹⁸. Біографічні нариси про керівників підпілля Буковини видрукували у пресі Кость Король та Микола Гнеп¹⁹.

Упродовж 2010–2011 рр. упорядник цього тому опублікував ряд біографічних нарисів про окремих керівників підпілля ОУН та командирів Буковинського куреня УПА²⁰.

---

¹² Гарбашевський Ю. Битва за Буковину. – Чернівці, 2003.

¹³ Черешнюк М. Сповідь на світанку. – Чернівці: Золоті литаври, 2005.

¹⁴ Джуряк М. ОУН і УПА на Буковині: спогади, свідчення і матеріали про визвольну боротьбу. Книга I. Путильський район. – Чернівці: Золоті литаври, 2010.

¹⁵ Квітковський Д., Бриндзан Т., Жуковський А. Буковина, її минуле і сучасне. – Париж – Філадельфія – Детройт, 1956. – 966 с; Квітковський Д. Боротьба за українську ідею. – Детройт – Нью-Йорк – Торонто, 1993.

¹⁶ Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади. – Львів: Просвіта, 1993. – Кн. 1.

¹⁷ Мірчук П. Українська Повстанська Армія. 1942–1952. Документи і матеріали. – Львів: Просвіта, 1991. – 448 с.; Шанковський Л. Українська Повстанча Армія // Історія українського війська (1917–1995) / Упорядник Я. Дашкевич. – Львів: Світ, 1996 – С. 482–695; Верига В. Втрати ОУН в часі Другої світової війни. – Торонто: Новий шлях, 1991.

¹⁸ Василевський П. Буковинські “бофони” // Дрогобицький колекціонер. – 1993. – Серпень–вересень.

¹⁹ Король К. Мотря // Гомін України. – Торонто, 1997. – 17 серпня. – С. 6; Гнеп М. Іван Северин-“Скригун”-“Івонцьо” // Шлях перемоги. – 1994. – 17 грудня. – С. 5.

²⁰ Проданик Д. Провідник “Лев” // Буковинське віче. – Чернівці, 2010. – 17 лютого. – С. 1; Його ж. Курінний “Перебийніс” // Шлях перемоги. – 2011. – 19 січня. – С. 10; Його ж. Повернений із забуття // Шлях перемоги. – 2011. – 26 січня. – С. 6; Його ж. Провідник “Скригун” // Шлях перемоги. – 2011. – 2 березня. – С. 6; Його ж. Життєвий шлях провідника “Петренко” // Шлях перемоги. – 2011. – 11 травня. – С. 9; Його ж. Окружний пропагандист “Бакун” // Шлях перемоги. – 2011. – 17 серпня. – С. 7; Його ж. Забуттю не підлягає // Шлях перемоги. – 2011. – 14 вересня. – С. 7; Його ж. Сотенний Олекса Рижко-“Борисенко” // Шлях перемоги. – 2011. – 16 листопада. – С. 8.

***

Перший розділ видання “Звітно-інформаційні документи структур ОУН Буковини” містить звіти та огляди обласного, а після реорганізації – окружного, надрайонних та районних провідів ОУН, що охоплюють період 1943–1951 рр.

Другий тематичний розділ “Документи командування УПА” вміщує незначну кількість документів, а саме: матеріали про стан повстанських відділів на Буковині, листування командного складу Буковинського куреня УПА, а також витяги з наказів про відзначення та номінування.

У третьому розділі “Пропагандистські матеріали” подано пропагандистські інструкції, листівки, звернення, видання Буковинського осередку пропаганди за період 1944–1949 рр.

До четвертого розділу “Матеріали Служби Безпеки ОУН” увійшли поодинокі документи СБ: правильник бойовика СБ, протоколи розслідування надзвичайних подій та переслухання осіб, запідозрених у співпраці з ворогом, повідомлення, попередження сільським активістам і агентам. На особливу увагу заслуговує звіт окружної референтури СБ ОУН Буковини за III квартал 1948 р.

У п'ятому розділі “Поборювання визвольного руху органами держбезпеки СРСР” включені документи каральних органів радянської влади, які вели боротьбу з революційно-визвольним рухом. Це спецповідомлення до МДБ УРСР про знищення чи захоплення керівників підпільної боротьби, а також документи, що стосуються діяльності агентурно-бойових груп УМДБ Чернівецької області.

***

Документи і матеріали передруковано без скорочень, у повній відповідності до оригіналу.

Усі документи, що публікуються, мають заголовки, складені упорядником. У них зазначено порядковий номер, тип документа, за наявності – авторство, зміст, дата та діловодний номер. Якщо дату створення документа не встановлено, він датується за змістом, супровідними документами тощо. У такому разі умовну дату подано в квадратних дужках, наприклад [листопад 1945 р.].

Пропущені, непрочитані та пошкоджені частини текстів позначаються квадратними дужками [...]. Незрозумілі частини текстів позначено графічно (хх*). Передрук документів і матеріалів з інших видань зазначено в легенді документа.

У збірнику максимально збережено лексику, авторські і редакторські особливості джерел. Без змін подано власні і географічні назви. Згідно із сучасними нормами виправлено пунктуацію, вживання лапок. Текст документів і матеріалів подано на основі сучасних правил публікації історичних документів. Орфографічні помилки в написанні виправлено без застережень. Зокрема, у відповідності до вимог сучасного українського правопису виправлено написання прийменників, часток (наприклад, підчас – під час, рівнож – рівно ж, в наслідок – внаслідок); упорядковано вживання апострофа (мад'ярів – мадярів, звязок – зв'язок). Орфографічні помилки, що перекручують смислове значення, подано у примітках. У відповідності до тексту подано криптоніми.

У п'ятому розділі документи радянських каральних органів подано мовою оригіналу – російською.

Гриф <таємне> відтворюється в правому верхньому кутку тексту документа. Гриф <відпис> не передається, оскільки його значення відбивається терміном <копія> у легенді документа. Надписи на документах (резолюції, адресування), що стосуються їхнього змісту, збережено і подано як продовження тексту документа. Інші надписи опущено.

Закреслені слова в тексті не подано. В окремих випадках, для повного відображення змісту, закреслені місця відтворено в тексті й графічно виділено (<xx>). Слова, написані скорочено, крім загальноприйнятих скорочень, відтворено повністю та графічно виділено (<xx[x]>).

Кожен документ супроводжується легендою, в якій зазначено місце зберігання документа (скорочена назви архіву, номери фонду, опису, справи та тому, аркуші), вказується автентичність документа (оригінал, копія, засвідчена копія). Зазначено спосіб відтворення документів (рукопис, машинопис). Інформація про попередню публікацію чи передрук документа подається в легенді.

У виданні представлено фотопортрети, а також сцени підпільного життя, одержані з архівних фондів (ГДА СБУ, архів УСБУ ЧО), публікацій “Літопису УПА”, приватних збірок Миколи Черешнюка, Михайла Андрусика та приватного архіву упорядника. У підписах під портретами зазначені найвищі функційні та військові ступені, які особа одержала за час діяльності на терені Буковини. Також використано діаграми, схеми, картосхеми. Представлені матеріали зберігаються в комп'ютерній фототеці видавництва “Літопис УПА”.

В англomовних текстах вжито модифіковану систему транслітерації Бібліотеки Конгресу США.

Упорядник складає щиру подяку співробітникам Галузевого державного архіву Служби безпеки України – Олександрю Іщуку, Володимирю Іванченку та Костянтину Байді, працівникам архіву УСБУ в Чернівецькій обл. Василю Безбородьку та Борису Мареничу, заступнику директора ЦДАВО Оксані Берковській та завідувачу сектора виставкової роботи Олексію Лисаківському, начальнику відділу використання інформації документів ДАЧО Наталії Масіян.

За надані матеріали та консультації висловлюю подяку Івану Фостію (головний редактор Чернівецького обласного відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, м. Чернівці), Миколі Черешнюку (історик-краєзнавець, селище Кострижівка Заставнівського р-ну Чернівецької обл.), Михайлу Андрусяку (письменник, м. Коломия), Ірині Войцехівській (голова товариства полів’язнів та репресованих Чернівецької області, м. Чернівці), Василю Гуменюку (дослідник, м. Львів), Віталію Манзуренку (редактор журналу “Однострій”, м. Львів).

Особливу подяку складаю проф. Петру Потічному (м. Торонто, Канада) та Ігорю Гомзяку (м. Львів) за постійні консультації при підготовці видання, а також Марті Олійник (м. Монреаль, Канада) за англomовні переклади.

Окрема подяка Миколі Кулику, головному адміністраторові видавництва “Літопис УПА” (м. Торонто, Канада), за поагодження адміністративних справ та пошуки фундатора.

Дмитро Проданик

INTRODUCTION

This latest volume in the New Series of *Litopys UPA* is devoted to the documents and materials issued by the OUN leadership in the Ukrainian region of Bukovyna. Covering the period from 1943 to 1952, this collection contains reports, surveys, news from the territory, instructions, press publications, letters containing information on the activities of the OUN and the UPA in Northern Bukovyna (Northern Bessarabia is also part of Chernivtsi oblast), as well as documents generated by the Soviet security organs that waged a concerted struggle against the Ukrainian liberation movement.

The volume includes an historical-archaeographic introduction, documents and materials (with accompanying English-language annotations), and addenda. The documents and materials featured in this collection are divided into five thematic chapters: 1) reporting-informational documents produced by the OUN structure of Bukovyna; 2) documents produced by the UPA command (announcements, correspondence, orders); 3) propaganda materials, such as instructions, leaflets, appeals, publications issued by propaganda centers; 4) materials of the OUN's Security Service (SB): reports, records of proceedings, announcements, cautions; 5) materials on the Soviet security organs' efforts to smash the Ukrainian liberation movement, such as special announcements about the destruction or capture of underground leaders, and the use of agentura fighting groups. In each chapter, the featured documents and materials are arranged chronologically.

During the preparation of this volume, the compiler examined documents from the collections of the following archives: the State Archive of the Security Service of Ukraine (HDA SBU), the Central State Archive of the Highest Organs of Government and Administration of Ukraine (TsDAVO), and the Directorate of the Security Service of Ukraine in Chernivtsi Oblast (USBU ChO). Some documents were reprinted from the scholarly publication *Reabilitovani istoriiei: Chernivets'ka oblast'; Naukovo-dokumental'na seriiia knyhy*;

*Knyha druha*¹ and Volodymyr Serhiichuk's book *Ukrains'kyi zdvyh: Prykarpattia, 1939–1955*.²

Documents pertaining to the clandestine OUN network in Bukovyna appear in a number of volumes in the series *Litopys Ukrains'koi Povstans'koi Armii*. In particular, volume 19 of the First Series of *Litopys UPA*³ contains chronologically arranged information on the activities of OUN fighting groups and UPA units operating in 1944–1946, as well as a brief martyrology of fallen leaders and commanders. Volumes 9 and 15 (New Series)⁴ contain reports on the interrogations of the underground leaders in Chernivtsi oblast: Artemiziia Halyts'ka, Myroslav Haiduk, and Iuliiian Matviiv, who were arrested by the Soviet security organs. (It goes without saying that under pressure from Soviet investigators, the arrestees revealed the structure and leading personnel of the OUN underground network in Bukovyna.)

Owing to the fact that OUN and UPA activities on the territory of Bukovyna have been under-researched, studies on this topic to date are mostly superficial. This subject has been partially researched by the following historians and regional historians: Ivan Fostii,⁵ Nestor Myzak,⁶ Andrii Duda and Volodymyr Staryk,⁷ Hryhorii Dem'ian,⁸ Volodymyr Moroz,⁹ and Heorhii Menzak,¹⁰ as well as by veterans of the liberation struggles Iurii Ferenchuk¹¹ and Iurii Harbashevs'kyi.¹² OUN and UPA activities on the territory of specific districts in Buko-

---

¹ *Reabilitovani istoriieiu: Chernivets'ka oblast'; Naukovo-dokumental'na seriiia knyh*, vol. 2, ed. V. Pavliuk et al. (Chernivtsi: Oblasne viddilennia poshukovo-vydavnychoho ahentstva "Knyha Pam'iaty Ukrainy," 2010), pp. 117–42, 150–54, 158–62.

² V. Serhiichuk, *Ukrains'kyi zdvyh: Prykarpattia, 1939–1955* (Kyiv: Ukrains'ka Vydavnycha Spilka, 2005), pp. 609–30.

³ *Litopys Ukrains'koi Povstans'koi Armii*, vol. 19: *Karpats'ka hrupa UPA "Hoverlia"*; bk. 2: *Spomyny, statti ta vydannia istorychno-memuarnoho kharakteru* (Toronto, 1992; Lviv, 1993).

⁴ *Litopys UPA (NS)*, vol. 9, bk. 1: *Borot'ba proty povstans'koho rukhu i natsionalistychnoho pidpillia: protokoly dopytiv zareshtovanykh radians'kymy orhanamy derzhavnoi bezpeky kerivnykiv OUN i UPA, 1944–1945* (Kyiv; Toronto, 2007); *Litopys UPA (NS)*, vol. 15, bk. 2: *Borot'ba proty povstans'koho rukhu i natsionalistychnoho pidpillia: protokoly dopytiv zareshtovanykh radians'kymy orhanamy derzhavnoi bezpeky kerivnykiv OUN i UPA, 1946–1952* (Kyiv; Toronto, 2011).

⁵ I. Fostii, *Pivnichna Bukovyna i Khotynshchyna u Druhii svitovii viini, 1939–1945 rr.* (Chernivtsi: Chernivets'ke oblasne viddilennia poshukovo-vydavnychoho ahentstva "Knyha Pam'iaty Ukrainy," 2004).

⁶ N. Myzak, *UPA-"Zakhid" i zbroine pidpillia OUN u borot'bi za Ukrains'ku Samostiinu Sobornu Derzhavu u 1942–1960 rr.* (Chernivtsi; Toronto: Prut, 2011).

⁷ A. Duda and V. Staryk, *Bukovyms'kyi kurin' v boiakh za ukrains'ku derzhavnist', 1918–1941–1944* (Kyiv; Chernivtsi, 1995).

⁸ H. Dem'ian, "Hutsul'shchyna u vyzvol'nii borot'bi OUN i UPA: Narys istorii fol'klorystyky," in *Istoriia Hutsul'shchyny* (L'viv, 2000), 5:274–434.

vyna have been researched by Mykola Chereshniuk¹³ (Zastavna) and Mykola Dzhuriak¹⁴ (Putyliv).

Many little-known facts on the activities of the Ukrainian nationalist movement in Bukovyna appear in the works of Ukrainian diaspora writers, in particular those by Denys Kvitkovs`kyi and his co-authors,¹⁵ as well as in the Lviv publication *Litopys neskorenoi Ukrainy* (volume 1).¹⁶

Some facts pertaining to the struggle of the Bukovynian underground are featured in the works of Petro Mirchuk, Lev Shankovs`kyi, and Vasyly` Veryha.¹⁷ Insurgent money (*bofony*) is the subject of an article by Panteleimon Vasylevs`kyi.<sup>18</sup> Biographical sketches of the leaders of the Bukovynian underground were published by Kost` Korol` and Mykola Hnep.¹⁹

In 2010–2011 the compiler of this volume published a number of biographical sketches about individual leaders of the OUN underground and the commander of the UPA's Bukovyna Battalion.²⁰

---

⁹ V. Moroz, "Rozhortannia povstans`koi borot`by na Bukovyni u 1944 r.," *Vyzvol`nyi shliakh*, no. 8 (2001): 54–69.

¹⁰ H. Menzak, *Vklonys`, liudyno, svitlii pravdi* (Vyzhnytsia: Cheremosh, 2004).

¹¹ Iu. Ferenchuk, *Bukovyns`ki Karpaty u vohni Povstannia: Spohady i svidchennia pro boiovi dii UPA v hirs`kykh raionakh Chernivets`koi oblasti* (Chernivtsi: Prut, 2001); idem, *Bukovyntsi u vohni Povstannia, 1944–1952 rr.* (Vyzhnytsia: Cheremosh, 2006).

¹² Iu. Harbashevs`kyi, *Bytva za Bukovynu* (Chernivtsi, 2003).

¹³ M. Chereshniuk, *Spovid` na svitanku* (Chernivtsi: Zoloti lytavry, 2005).

¹⁴ M. Dzhuriak, *OUN i UPA na Bukovyni: spohady, svidchennia i materialy pro vyzvol`nu borot`bu*, vol. 1: *Putyl`s`kyi raion* (Chernivtsi: Zoloti lytavry, 2010).

¹⁵ D. Kvitkovs`kyi, T. Bryndzan, and A. Zhukovs`kyi, *Bukovyna, ii mynule i suchasne* (Paris; Philadelphia; Detroit, 1956); D. Kvitkovs`kyi, *Borot`ba za ukrains`ku ideiu* (Detroit; New York; Toronto, 1993).

¹⁶ *Litopys neskorenoi Ukrainy: Dokumenty, materialy, spohady*, vol. 1 (L`viv: Prosvita, 1993).

¹⁷ P. Mirchuk, *Ukrains`ka Povstans`ka Armiia, 1942–1952: Dokumenty i materialy* (L`viv: Prosvita, 1991); L. Shankovs`kyi, "Ukrains`ka Povstancha Armiia," in *Istoriia ukrains`koho viiska (1917–1995)*, comp. Ia. Dashkevych (L`viv: Svit, 1996), pp. 482–695; V. Veryha, *Vtraty OUN v chasi Druhoi svitovoi viiny* (Toronto: Novyi shliakh, 1991).

¹⁸ P. Vasylevs`kyi, "Bukovyns`ki `bofony,'" *Drohobyts`kyi kolektsioner*, August–September 1993:

¹⁹ K. Korol`, "Motria," *Homin Ukrainy*, 17 August 1997, p. 6; M. Hnep, "Ivan Severyn-Skryhun`-ivontsio,'" *Shliakh peremohy*, 17 December 1994, p. 5.

²⁰ D. Prodanyk, "Providnyk `Lev,'" *Bukovyns`ke viche* (Chernivtsi), 17 February 2010, p. 1; idem, "Kurinniy `Perebyinis,'" *Shliakh peremohy*, 19 January 2011, p. 10; idem, "Poverneniy iz zabuttia," *Shliakh peremohy*, 26 January 2011, p. 6; idem, "Providnyk `Skryhun,'" *Shliakh peremohy*, 2 March 2011, p. 6; idem, "Zhyttievyi shliakh providnyka `Petrenka,'" *Shliakh peremohy*, 11 May 2011, p. 9; idem, "Okruzhnyi propahandyst `Bakun,'" *Shliakh peremohy*, 17 August 2011, p. 7; idem, "Zabuttii ne pidliahaie," *Shliakh peremohy*, 14 September 2011, p. 7; idem, "Sotennyi Oleksa Ryzhko-`Borysenko,'" *Shliakh peremohy*, 16 November 2011, p. 8.

***

Chapter 1, "Reporting-Informational Documents of the OUN Structures of Bukovyna," contains reports and surveys of oblast—and following the reorganization—okruha, nadraion, and raion leaderships of the OUN, which cover the period from 1943 to 1951.

Chapter Two, "Documents of the UPA Command," contains only a handful of documents: a report on the state of insurgent units, the correspondence of the command personnel of the UPA's Bukovyna Battalion, and two orders, one concerning the D. Vitovs`kyi Company and the other, awards.

Chapter 3 is devoted to propaganda materials; it contains propaganda instructions, leaflets, appeals, and publications of the Bukovyna Propaganda Center for the period 1944–1949.

Chapter 4, which focuses on the materials issued by the OUN's Security Service, contains a variety of SB documents: a book of rules for SB fighters; reports on the investigation of unusual events and interrogations of individuals suspected of collaborating with the enemy; announcements; and warnings issued to rural activists and agents. Particularly noteworthy is a report by the okruha SB Section of the Bukovyna-based OUN for the third-quarter of 1948.

Chapter 5 focuses on the Soviet security organs' efforts to smash the Ukrainian liberation movement. It features documents generated by Soviet punitive organs, which waged an intensive struggle against this movement. These include special announcements forwarded to the MGB of the Ukrainian SSR about the liquidation or capture of underground leaders, as well as documents concerning the activities of agentura-fighting groups of the MGB Directorate in Chernivtsi oblast.

***

All the featured documents and materials are published in full, in complete correspondence with the originals. All documents in this volume were assigned titles by the compiler. They include the ordinal number, type of document, author—where listed—contents, date, and office number. If the date of an article could not be established, it was dated by content, accompanying documents, etc. In any case, a provisional date appears within square brackets, e.g., [November 1945].

Omitted, indecipherable, and damaged parts of texts are indicated by square brackets. Incomprehensible fragments of texts are marked graphically thus:

(xx*). Reprints of documents and materials from other publications are indicated in the descriptions of documents.

The lexicon and authorial and editorial features of the sources published in this volume were retained to the maximum degree, and personal and geographic place-names were retained intact. Punctuation and the use of quotation marks were corrected in keeping with the current orthographic standard. The texts of documents and other materials have been reproduced on the basis of contemporary rules governing the publication of historical documents. Spelling mistakes were corrected silently. The spelling of prepositions and particles were corrected to reflect current Ukrainian orthography (e.g., *pidchas*>*pid chas*; *rivnozh*>*rivno zh*; *v naslidok*>*vnaslidok*, etc.); the use of the apostrophe was corrected (e.g., *mad'iariv*>*madiariv*; *zviazok*<*zv'iazok*). Spelling mistakes that distort meaning are listed in footnotes. Cryptonyms are supplied in keeping with the document texts.

The documents of the Soviet punitive organs featured in Chapter 5 are published in the original Russian language.

The stamp *taiemno* ("secret") appears in the upper-right corner of documents. The stamp *vidpys* ("copy") was not recreated, since its meaning is reflected in the term *kopiia* ("copy") in the description of a given document. Superscriptions on documents (resolutions, address information) which pertain to their contents have been preserved and serve as a continuation of the texts of documents. Other superscriptions have been omitted.

Crossed-out words were omitted. In certain cases, crossed-out places have been recreated in a text and graphically marked (<xx>) for the purpose of fully reflecting the content. In addition to generally accepted abbreviations, words that are written in abbreviated form are fully recreated and graphically marked thus: <xx[x]>.

Each document is accompanied by a description noting the place where it is held (abbreviated name of the archive, number of the fond, list, file, volume, and folio); the authenticity of each document (original, copy, certified copy); and the method of recreating the documents (handwritten, typewritten). Information about a document's previous publication or reprinting is also included in the description.

The volume contains photographic portraits as well as scenes depicting life in the underground, which were located in various archival collections (HDA SBU, the archive of the SBU Directorate of Chernivtsi Oblast [USBU ChO]); the *Litopys UPA* series of publications; the private collections of Mykola Chereshniuk and Mykhailo Andrusiak, as well as the personal archive of the compiler of this volume. The captions to the portraits note the highest functional and military ranks that the pictured individual achieved during his/

her period of activities on the territory of Bukovyna. The volume also contains diagrams, charts, and maps. These materials are stored in the computerized database of the Litopys UPA Publishers.

The Modified Library of Congress (USA) system of transliteration was used in the English-language texts.

The compiler gratefully acknowledges the assistance provided by the associates of the HDA SBU Oleksandr Ishchuk, Volodymyr Ivanchenko, and Konstiantyn Baida; staff members of the USBU ChO Vasyl' Bezborod`ko and Borys Marenych; deputy director of the TsDAVO Oksana Berkovs`ka; the head of the Exhibits Department Oleksii Lysakivs`kyi; and head of the Information and Document Use Department of the State Archive of Chernivtsi Oblast (DACHO) Nataliia Masiian.

I owe the following individuals a debt of gratitude for providing me with various materials and advice: Ivan Fostii, editor in chief of the Chernivtsi oblast branch of the research and publishing agency "Knyha Pam'iaty Ukrainy" (Chernivtsi); Mykola Chereshniuk, regional historian (village of Kostryzhivka, Zastavna raion, Chernivtsi oblast); the writer Mykhailo Andrusiak (Kolomyia); Iryna Voitsekhivs`ka, head of the Association of Political Prisoners and Repressed Individuals of Chernivtsi Oblast (Chernivtsi); the researcher Vasyl' Humeniuk (L`viv); and Vitalii Manzurenko, editor of the journal *Odnostrii* (L`viv).

Special thanks to Prof. Petro Potichnyj (Toronto) and Ihor Homziak (L`viv), with whom I consulted regularly during the preparation of this volume for publication, and to Marta D. Olynyk (Montreal), who translated the introduction.

I am grateful to the chief administrator of the Litopys UPA Publishers (Toronto), Mykola Kulyk, for help with administrative matters and donor brought this book to fruition.

Dmytro Prodanyk

Передмова

Після того, як Румунія окупувала Буковину в листопаді 1918 р., українська політична верхівка, яка не залишила Буковини, опинилася в румунських тюрмах. Українська Буковина була окупована, але не скорена²¹.

Організація Українських Націоналістів (ОУН) південно-західних українських земель (ПЗУЗ) офіційно сформувалася на Буковині в 1934 р., коли підпільні організації “Легион Українських революціонерів”, заснований у 1930 р. і очолюваний Орестом Зибачинським, та “Месники України”, заснована у 1932 р. Денисом Квітковським й Іваном Григоровичем, встановили зв’язок із Проводом українських націоналістів під керівництвом Євгена Коновальця. О. Зибачинський став крайовим провідником ОУН Буковини, Бессарабії і Мармарощини²².

Завдяки посиленій праці ОУН за короткий час на Буковині зросла національна свідомість широких українських мас і, рівночасно, посилювався активний спротив процесам румунізації. Це спричинило часті арешти націоналістичних керівників та патріотично налаштованого населення. Історичного значення набули два судові процеси проти українського підпілля в 1937 р., які були першими великими політичними процесами румунської влади проти українського революційного чинника²³.

Найбільший терор розпочався в останню фазу румунської окупації (1938–1940 рр.). Тоді до ліквідації будь-якого загальнополітичного життя долучилася посилена антиукраїнська кампанія, і було цілковито ліквідовано легальну українську політичну репрезентацію, а діяльною залишилася тільки революційно-підпільна організація.

Значний вплив на політичне становище Буковини мали події у Карпатській Україні 1938–1939 рр. Українці Буковини організували окрему допомогову акцію для втікачів із Карпатської України²⁴.

Після підписання 23 серпня 1939 р. таємної угоди між урядами Радянського Союзу і Третього Рейху, т. зв. пакту Молотова-Ріббентропа, радянська сторона отримала можливість вису-

---

²¹ Квітковський Д., Бриндзан Т., Жуковський А. Буковина, її минуле і сучасне. – Париж-Філадельфія-Детройт, 1956. – С. 501.

²² Фостій І. Вказана праця. – С. 107–108.

²³ Квітковський Д., Бриндзан Т., Жуковський А. Вказана праця. – С. 357.

²⁴ Там само. – С. 339, 360–361.

нути ультимативну ноту уряду Румунії про передачу Північної Буковини і Бессарабії до складу СРСР. Король Румунії Кароль II прийняв ноту, і 28 червня 1940 р. румунські війська залишили територію Північної Буковини та Бессарабії, яку протягом шести днів повністю окупувала Червона армія.

2 серпня 1940 р. Верховна Рада СРСР прийняла “Закон про включення північної частини Буковини і Хотинського, Аккерманського та Ізмаїльського повітів Бессарабії до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки”, а 7 серпня була утворена Чернівецька область, яка поділялась на 16 районів – Кіцманський, Бричанський, Заставнівський, Новоселицький, Садгірський, Хотинський, Глибоцький, Козмінський, Сторожинецький, Сокирянський, Липканський, Вашковецький, Кельменецький, Вижницький, Герцаївський та Путильський²⁵.

За короткий час московсько-більшовицького панування на Буковині (з 28 червня 1940 р. до 5 липня 1941 р.) майже вся українська інтелігенція та найактивніші кола селянства й робітництва опинилися або за ґратами, або десь на далекому сибірському засланні. Інша частина або емігрувала, або жила в підпіллі й підготовлялася до майбутніх революційних подій.

До рук НКВС потрапили архіви румунської служби безпеки (Сигуранци) та жандармерії. Розпочалися арешти усіх членів політичних партій, національних товариств і організацій. Але головна увага обласного управління НКВС була прикута до діяльності ОУН як найбільш організованої, здатної до збройної боротьби сили, яка ставила за мету створення Української Самостійної Соборної Держави (УССД)²⁶.

З приходом більшовиків більшість членів Буковинського провуду (Орест Зибачинський-“Бакун”, Денис Квітковський-“Квітка”, Сильвестр Никорович, Орест Масикевич) емігрували до Румунії. Провідником ОУН Буковини після Ореста Зибачинського став Дмитро Яремчук, а після його від'їзду до Німеччини – Віктор Кулишір. Але 4 листопада 1940 р. В. Кулишір був заарештований органами НКВС (з жовтня 1940 р. виконував обов'язки провідника ОУН Буковини). Після його арешту обласний провід очолив Петро Войновський²⁷.

---

²⁵ Фостій І. Вказана праця. – С. 78.

²⁶ Там само. – С. 47, 110–111.

²⁷ Мороз В. Вказана праця. – С. 55–56; Фостій І. Вказана праця. – С. 118, 130.

Але наймасовіші арешти членів ОУН відбулися у квітні-травні 1941 р. Органами НКВС за короткий час свого функціонування в передвоєнний період у Чернівецькій області було заарештовано і засуджено до розстрілу або різних термінів тюремного ув'язнення 267 членів ОУН²⁸.

Після часткової чистки буковинського суспільства від “класово-ворожих” та “соціально-небезпечних елементів” перед каральними органами було поставлене нове масштабне завдання – вивезти за межі області всіх неблагонадійних. Депортацію здійснили у два етапи – перший відбувся 23 травня, другий – 13 червня. Під час першої депортації у віддалені місцевості СРСР було вивезено 516 осіб, під час другої, масштабнішої – 7 720 осіб, з яких 604 – заарештовані. Враховуючи буковинців, які свідомо виїхали до Румунії та Німеччини, число українців у краї зменшилося на 15 000 осіб²⁹.

Навесні 1941 р. Провід ОУН прислав на Буковину для роботи серед місцевих українців кур'єрів “Яворського” (Григорій Барабаш) та “Конрада”, які познайомилися із Артемізією Галицькою (майбутнім провідником ОУН Буковини) та включили її до списку симпатиків ОУН. Протягом 1941 р. Г. Барабаш тричі приїздив до неї, привозив літературу про суперечки між ОУН(м) і ОУН(б)³⁰.

Із початком німецько-радянської війни, згідно телеграми заступника наркома внутрішніх справ СРСР В. Чернишова про негайну евакуацію в'язнів з тюрем НКДБ та НКВС західних областей УРСР, 2 385 ув'язнених у тюрмах Чернівецької області евакуювали у Свердловську та Оренбурзьку області Росії. 222 особи, засуджені за ст. 54 до вищої міри покарання, були розстріляні в чернівецькій в'язниці³¹.

ОУН прореагувала на початок війни миттєво, закликаючи чоловіків не йти до Червоної армії або тікати з неї, отримавши зброю. Було організовано спротив мобілізації, з цією метою створювалися озброєні групи. На Вашковеччині активно діяла боївка “Рися” (Іван Колотило). На Вижниччині боївками керували “Василь” (Петро Войновський), “Хмара” (Лідія Кіндзірська) та

---

²⁸ Фостій І. Вказана праця. – С. 119, 129.

²⁹ Мусієнко І. Політичні репресії на Буковині у 1940–1941 рр. // З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВС-КГБ. – 2000. – №2/4. – С. 480; Фостій І. Вказана праця. – С. 99; Квітковський Д., Бриндзан Т., Жуковський А. – Вказана праця. – С. 401.

³⁰ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 23.

³¹ Мусієнко І. Вказана праця. – С. 482.

“Мороз” (Петро Ісак), на Заставнівщині – “Боевір” (Мирослав Кіндзірський)³².

На Буковині і Бессарабії, як представницький орган українського населення в підпіллі, діяла Українська Національна Рада на чолі з Іларієм Карбулицьким, яка після відступу радянських військ на своєму засіданні 6 липня 1941 р. у Народному Домі в Чернівцях проголосила відновлення Української державності на підставі рішень Буковинського Віча 1918 р³³.

На Вижниччині 1 липня 1941 р., після проголошення Української держави у Львові та в Галичині, організували Тимчасовий Український Комітет (як міську адміністрацію), створено міліцію, проведено пропагандистські заходи державницького спрямування. Проте протягом першої декади липня румунські війська окупували Буковину, і 11 липня 1941 р. Тимчасовий Український Комітет Вижниччини прийняв рішення про саморозпуск³⁴.

Із поверненням румунської влади на Буковину розпочалися репресії проти свідомих українців. Так 12 липня 1941 р. у с. Дорошівці Заставнівського району румунські жандарми вбили районного провідника ОУН Заставнянщини “Орлика” (Дмитро Звізда), який 6 липня організував у селі народне віче, на якому тамтешні люди обрали громадський уряд і створили сільську поліцію³⁵.

Упродовж місяця від початку нової окупації “Василь” (Петро Войновський) та керівники Української Національної Ради Буковини, при посередництві німецької сторони, вели переговори з румунською окупаційною владою, наслідком чого стала угода про припинення підготовки збройних акцій проти румунської адміністрації та виведення за межі Буковини учасників націоналістичного підпілля. Це створило сприятливі умови для організації великої озброєної похідної групи, підпорядкованої політично невизначеній і малочисельній ОУН А. Мельника. Водночас підписання угоди позбавляло Буковину зброї та людей, здатних протистояти румунському окупаційному режимові³⁶.

3 серпня 1941 р., з дозволу румунської і німецької військових влад, кілька сотень українських патріотів залишили рідні терени і перейшли до Галичини. У Снятині добровольчі групи

---

³² Мороз В. Вказана праця. – С. 58–59.

³³ Дуда А., Старик В. Вказана праця. – С. 58.

³⁴ Мороз В. Вказана праця. – С. 59.

³⁵ Черешнюк М. Вказана праця. – С. 116.

³⁶ Мороз В. Вказана праця. – С. 59.

(Чернівецька, Кіцманська, Вижницька) об'єднано у Буковинський курінь. Усього до куреня зголосилося близько 1 500 осіб, з яких членів Організації – 900. Було сформовано 5 сотень (сотенні Василь Шерей, Михайло Данчул, Микола Чунка, Михайло Токарюк, Олекса Домчук) та комендантську соту. Після прибуття куреня до м. Городенки, дві сотні на чолі з Олексою Домчуком, не підкорившись наказам ОУН(м), перейшли до стану ОУН-революційної, а інші, згідно наказу Войновського, попрямували через Кам'янець-Подільський, Жмеринку, Вінницю, Бердичів, Житомир на Київ³⁷.

На Буковині залишилася надзвичайно мала кількість членів ОУН, які не пішли у складі похідних груп на Велику Україну. Але частина тих, що залишилися, через переслідування румунської Сигуранци та жандармерії змушена була перебратися до Галичини.

Тоді ж на Буковину повернувся “Кобзар” (Михайло Колотило), особистий представник урядуючого провідника ОУН-революційної Миколи Лебедя, який 20 серпня 1941 р. склав звіт про становище ОУН на Буковині. За його даними, розбудована П. Войновським організаційна мережа ОУН нараховувала на Буковині 2 000 членів, з яких 900 пішли у Східну Україну в лавах Буковинського куреня. “Кобзар” відновив зв'язки, втрачені при арештах, і почав розбудовувати мережу. Невдовзі він очолив обласний провід ОУН Буковини в складі Західних Українських Земель (ЗУЗ). Організаційним референтом був “Боевір” (Мирослав Кіндзірський), повітовим провідником Сторожинеччини – “Богун” (Мирослав Гайдук), який раніше працював районним провідником Вижниччини³⁸.

У січні 1942 р. румунська Сигуранца заарештувала М. Колотила та М. Кіндзірського і ще близько 20 членів ОУН. 26 січня 1942 р. військовий трибунал у Яссах за звинуваченнями у приналежності до ОУН засудив усіх до різних термінів ув'язнення: від кількох місяців до 15 років. М. Кіндзірському вдалося втекти з-під варті. Провід ОУН його спрямував до Одеського обласного проводу. Після арешту “Кобзаря” обласний провід ОУН(р) очолив “Тарас” (Дмитро Гирюк)³⁹.

---

³⁷ Мороз В. Вказана праця. – С. 59; Дуда А., Старик В. Вказана праця. – С. 64–65, 67; Фостій І. Вказана праця. – С. 132.

³⁸ Дуда А., Старик В. Вказана праця. – С. 71; Мороз В. Вказана праця. – С. 60.

³⁹ Дуда А., Старик В. Вказана праця. – С. 191–193; Мороз В. Вказана праця. – С. 61.

“Кобзар” у Яссській в’язниці симулював божевілля і був переведений до тюремного шпиталю, звідки за допомогою “Мотрі” (Артемізія Галицька) здійснив втечу. Вони одразу перебралися до Галичини і встановили контакт з окружним провідником Коломийщини “Різьбарем” (Василь Андрусак). У Коломії зустріли зв’язкову між обласним проводом Буковини і Проводом ОУН “Одаркою” (Стефанія Понич), з допомогою якої дісталися до Львова, де поінформували керівництво про ситуацію на Буковині. “Мотрю” направили в організаційну референтуру Проводу ОУН, а “Кобзаря” – до референтури пропаганди Львівського обласного проводу ОУН⁴⁰.

У листопаді-грудні 1942 р. німці розпочали нову хвилю арештів українських націоналістів. У Львові серед інших членів Проводу ОУН були заарештовані “Легенда” (Іван Климов) та “Синій” (Ярослав Старух). “Мотря” і “Кобзар” прибули на Станиславівщину до обласного провідника “Роберта” (Ярослав Мельник) і на його прохання взяли участь у 10-денному вишколі повітових і районних провідників Коломийщини: “Мотря” викладала ідеологію, а “Кобзар” – політичну історію. Крім цього, вони організували видання першого номеру газети “Мечем” – органу Буковинського проводу ОУН.

Восени 1942 р. за пропозицією керівника проводу ОУН Буковини “Тараса” Мирослав Гайдук увійшов до складу цього проводу та став його організаційним референтом. Протягом осені 1942 – весни 1943 рр. було створено нову мережу ОУН (найбільше осередків – у Вижницькому, Вашковецькому і Сторожинецькому районах)⁴¹.

Румунська поліція у 1943 р. провела три масові арешти членів та симпатиків нової сітки ОУН, що призвело до її майже цілковитої ліквідації. Від третьої хвилі арештів вдалося вберегтися тільки “Федору” (Мирослав Гайдук), “Жуку” (Іван Гараміта) та “Черемшині” (Микола Кричун)⁴².

У квітні 1943 р. румунські жандарми заарештували обласного провідника Буковини “Тараса”. Провід знову очолив “Кобзар”, який прибув з Галичини. “Мотрю”, яка залишилася в Галичині, на прохання “Кобзаря” призначено референтом, відповідальним

---

⁴⁰ Мороз В. Вказана праця. – С. 61; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 24–25.

⁴¹ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 24–25, 27.

⁴² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 360 (огляд Василя Савчака-“Сталя” від 31.12.1945 р.)

за зв'язок між Галичиною і Буковиною. За цей час вона провела 14 вишколів жіночої сітки, і на початку грудня 1943 р. її призначено обласним референтом жіноцтва ОУН Станиславщини.

Після другого арешту “Кобзаря” в Чернівцях у грудні 1943 р. підпільною мережею Буковини, яка нараховувала 270 членів, тимчасово керував “Федір”.

У січні 1944 р. “Мотря” викликав до Львова керівник референтури зовнішніх зв'язків “Р-33” (Микола Лебідь) і дав вказівку передати провіднику Одеського обласного проводу ОУН “Яремі”, який вів переговори з румунами, вимоги Проводу ОУН до румунської влади.

Невдовзі “Мотря” виїхала на Станиславщину, де зустрілася з провідником “Робертом”, передала керівництво жіночою мережею “Галичанці” (Юлія Ганущак), а потім виїхала на Коломийщину, де поінформувала “Ярему” про отримані вказівки⁴³.

Напередодні приходу Червоної армії сільську і міську інтелігенцію охопила еміграційна гарячка. Емігрував кожний, хто брав участь у громадському чи політичному житті під час румунської окупації. Це вже була третя масова еміграційна хвиля за час воєнної хуртовини (перша – перед приходом Червоної армії у 1940 р, друга – 1941 р., похід Буковинського куреня на СУЗ)⁴⁴.

26 березня 1944 р. “Мотря” з особистою охороною (12 осіб) вирушила на Буковину. У складі цієї групи були поручник “Кармелюк” (Орест Гаджа), сотенні “Тихий” (Семен Моргалаяк) і “Дуб” (Микола Дарій), чотовий “Чайка” (Іван Токар) та інші. Прибувши у Вашковецький район, “Мотря” пов'язалася із групою колишнього коменданта жандармерії Косівського повіту “Лугового” (Василь Шумка) та доручила йому організувати в горах вишкільний табір УПА. На допомогу йому були дані “Тихий”, “Дуб” і “Чайка”, які мали проводити вишкіл для новобранців.

На той час радянсько-німецький фронт зупинився на лінії Красноільськ–Берегомет–Вижниця. Частина території Буковини окупувала Червона армія, друга – гірська, залишалася зайнятою німецько-румунськими військами.

Спочатку загальне військове керівництво УПА здійснював поручник “Кармелюк”, а після його переходу за лінію фронту – “Федір”.

“Луговий” провів добровільно-примусову мобілізацію чоловіків, сформував чотири сотні по 100–125 вояків, з яких утворив

⁴³ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 25.

⁴⁴ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 360.

курінь. У червні 1944 р. курінь налічував до 800 вояків і був перейменований у Буковинську Українську Самооборонну Армію (БУСА). Але втративши зв'язок з проводом ОУН, "Луговий" вступив у переговори з німецьким командуванням та включився у фронтову лінію на боці німців. На початку липня 1944 р. "Федір" і "Степан" (Мирослав Кіндзірський) прибули до табору "Лугового" та після перемовин відібрали дві чоти, з яких створили окремий відділ. Незабаром на цю сотню напали німці, внаслідок чого 10 серпня її командир "Тихий" загинув, а "Северин" (Володимир Гайдук) потрапив у полон. Повстанці перебазувалися глибше в гори, відділ поповнено новобранцями та укомплектовано сотню "Криги" (Олекса Додяк)⁴⁵.

Провід ОУН засудив поведінку "Лугового" та відрядив слідчих СБ для проведення розслідування. Вони заарештували сотенних "Чайку" та "Дуба" і згодом розстріляли. Сам "Луговий" уникнув арешту⁴⁶.

10 вересня 1944 р., коли Червона армія перейшла у наступ, "Луговий" із 120 вояками перейшли в Угорщину, звідти у Словаччину, а далі – в Австрію, де влилися до складу 1-ї дивізії Української Національної Армії⁴⁷.

Прибувши на Буковину, як базу для поширення революційно-визвольної руху "Мотря" обрала Вашковецький район. Вона розпочала формування боївок та нової організаційної сітки ОУН.

У травні 1944 р. на терен Буковини перейшла група стрільців із Снятинщини та Городенківщини, які звели бій із червоноармійцями. У прифронтовій смузі із прибулих галичан та місцевих буковинців сформовано боївки: "Іскри", "Чорноти", "Гайворона" (галичани), "Наливайка" (Микола Труфин), "Сагайдачного" (Іван Скаріотський). Але незабаром всі боївки були розгромлені частинами Червоної армії.

Після розгрому на Вашковеччині "Мотря" і "Федір" перебралися у Садгірський та Заставнівський райони для розбудови сітки.

У серпні 1944 р. "Мотрю" викликано до Проводу ОУН, який базувався у Тернопільській області, для звіту про роботу Буковинського обласного проводу та діяльність сітки ОУН в Румунії⁴⁸.

---

⁴⁵ Фостій І. Вказана праця. – С. 230, 232; Мороз В. Вказана праця. – С. 61; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 362.

⁴⁶ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 248.

⁴⁷ Дуда А., Старик В. Вказана праця. – С. 203.

⁴⁸ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – С. 244, 247.

У той час на Буковину повернувся “Степан” – обласний пропагандист на СУЗ, якого провідник Коломийського окружного проводу ОУН “Сталь” (Василь Савчак), як куратор Буковини, призначає провідником.

Після повернення “Мотрі” у жовтні 1944 р. на Буковині сформовано новий провід: “Мотря” – провідник, “Степан” – заступник, організаційний референт, “Федір” – військовий референт, “Скригун” (Іван Северин) – бойовий референт.

Створено п’ять нових боївок: у Вашковеччині – “Когута” (Тодор Гайдей) і “Сагайдачного” (Іван Скоріотський), у Сторожинеччині – “Сокола” (Ієлізар Дарійчук), у Садгірщині – “Юрася” (Кость Майданський), а у Заставнівщині – “Вусатого” (Микола Бузинський). Кожна з боївок мала у складі 20–30 бойовиків. Боївку “Юрася”, яка нараховувала 23 вояки (за даними НКВС – 70 вояків), “Мотря” вважала найкращою⁴⁹.

На терені Чернівецької області організовано 4 повітові проводи ОУН: Чернівецький (Садгірський, Заставнівський, Кіцманський р-ни) – провідник “Кирило” (Георгій Кушнірик), Сторожинецький (Вашковецький, Сторожинецький, Глибоцький р-ни) – “Аскольд” (Євген Купчанко), Гірський (Вижницький, Путильський р-ни) – “Тур” (Володимир Тодорюк), а на терені північної Бесарабії – Хотинський (Хотинський, Кельменецький, Сокирянський р-ни)⁵⁰.

Згідно розпорядження Крайового проводу ОУН ЗУЗ усіх буковинців, які діяли на інших теренах, скеровано на Буковину. У грудні 1944 р. із Тернопільщини переведені два досвідчені керівники. “Петренка” (Олексій Домчук), який раніше перебував на посаді окружного організаційно-мобілізаційного референта ОУН Чортківщини, цілком ймовірно, його призначено обласним організаційно-мобілізаційним референтом ОУН Буковини, а в березні 1945 р. – після реорганізації ОУН, його скеровано на посаду окружного організаційного референта ОУН Буковини. “Павленка” (Дмитро Козьменко), як досвідченого організатора самооборонних куцзових відділів у Чортківській окрузі, призначено організаційним референтом Хотинського повітового проводу ОУН.

До Хотинського повіту скеровано боївку чисельністю 8 осіб, організовану із бессарабців (під керівництвом референта СБ “Славути”)⁵¹.

⁴⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 21 (рапорт о/у ОББ УНКВС Гусака).

⁵⁰ Там само. – Арк. 17, 53.

⁵¹ ЦДАВО. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 65–66; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 17.

Переломною датою для підпільного руху Буковини стало 29 грудня 1944 р. Тоді у с. Васловівцях Садгирського району проходила нарада керівного складу ОУН Буковини.

Напередодні трагедії, 28 грудня, “Мотря” вислала боївку “Юрася” для проведення акцій по селах Заставнівського р-ну, а боївку “Сам-свого” – у Вашковецький та Вижицький райони. Провідний склад охороняла невелика боївка. Під час облави, яку проводили 300 військових НКВС, “Степан” загинув, а “Мотря” і “Федір” були захоплені живими. Після цих подій виконувати обов’язки провідника Буковини було призначено “Тура”⁵².

Командування УПА-Захід у 1944 р. планувало створити на терені Чернівецької області воєнну округу №7 під криптонімом “Сучава” (ВО 7 “Сучава”), але наміри через ряд причин не були здійснені⁵³.

Ще у серпні 1944 р., згідно розпорядження Крайового провodu ОУН ЗУЗ, із Станиславівщини прибула група військовиків-буковинців на чолі із сотенним “Ястребом” (Онуфрій Москалюк): бунчужний “Бескид” (Іван Ілюк), чотовий “Буревій”, інструктор “Сагайдачний” (Марко Скоропадюк) та вояк “Ложка” (Іван Шутак). А на початку листопада 1944 р. разом із колишнім окружним пропагандистом Коломийщини “Туром” (Володимир Тодорюк) прибули сотенні “Перебийніс” (Назарій Данилюк) та “Боевір” (Роман Дубик).

На основі сотні “Криги”, яка нараховувала понад 200 стрільців і складалася з п’яти чот (“Наливайка”, “Берези”, “Сокола”, “Шугая”, “Чумака”), почалося формування Буковинського куреня УПА. Командиром куреня призначено поручника “Перебийноса”, політвиховником – поручника “Вихора” (Костянтин Павлюк).

Станом на листопад 1944 р. до складу Буковинського куреня входило чотири сотні: “Криги”, “Ястреба”, “Боевіра”, “Борисенка”. Сотня “Борисенка” (Олекса Рижко) була тільки сформована.

Із сформуванням Буковинського куреня УПА створено також військово-польову жандармерію, комендантом якої призначено “Ложку” (Іван Шутак), що пройшов військову підготовку у вишкільному курені УНС “Чорні чорти” на Станиславівщині та брав участь у боях з німцями в Чорному лісі. Кількісно жандармерія при курені дорівнювала чоті, головними її завданнями були: здобування зброї, медикаментів, боротьба із дезертирством.

⁵² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 362.

⁵³ Содоль П. Українська Повстанча Армія. Довідник II. – Нью-Йорк, 1995. – С. 174.

Для підготовки чотових і ройових створена підстаршинська школа, яку очолював сам курінний “Перебийніс”, а заступником був сотенний “Ястреб”. Школа УПА організована у грудні 1944 р. і діяла упродовж півтори місяця. Вишкіл проходили близько 60 курсантів. Розташовувалася у високогірному с. Конятин Путильського району⁵⁴.

На початку 1945 р. проведено реорганізацію УПА-Захід, внаслідок чого були сформовані тактичні відтинки (ТВ). На терені Буковини створено ТВ 20 “Буковинський”, який входив до 4-ї воєнної округи (ВО) “Говерля” УПА-Захід.

Найбільші збройні акції Буковинського куреня у листопаді 1944 р.: напад на Берегометський лісопильний завод та затяжний бій із червоними окупантами біля с. Киселиці Путильського району. 20 листопада 1944 р. розпочався місячний бойово-пропагандистський рейд двох сотень куреня під керівництвом поручника “Перебийноса”. Рейд, який планувалося здійснити від Карпат до Дністра, організував провідник “Тур”. Але курінь дійшов тільки до с. Спаська Чернівецького району і змушений був повернути назад. На зворотній дорозі, біля с. Станівці Вашковецького району, у бою із внутрішніми військами НКВС полягла чота “Берези” (Василь Монах), в т. ч. і чотовий.

У той час, коли Буковинський курінь рейдував по прикордонних селах, там шаленів плямистий тиф. Після повернення у гори серед стрільців з’явилися перші хворі на тиф. Згодом у кожній сотні було 70-80 % хворих, так що із сотень залишилися неповні чоти, а то й рої⁵⁵.

Взимку 1944–1945 рр. упродовж трьох місяців оперативни й склад і військові НКВС проводили операції зі знищення Буковинського куреня та боївки СБ. Операції здійснювали 237-й і 240-й батальйони 19-ї стрілецької бригади внутрішніх військ НКВС, а також прикордонники 33-го загону НКВС. Під час боїв загинула значна частина вояків, до полону потрапили пораненими сотенні “Борисенко” і “Крига” (згодом розстріляні), чотовий “Зоря” та інші⁵⁶.

Поручник “Палій”, який повернувся з Коломийщини у лютому 1945 р., перебрав командування рештками сотні “Криги”, але

---

⁵⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4 (кримінальні справи на не реабілітованих осіб). – Спр. 209. – Арк. 37 (протокол допиту Соболя В.); ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 362.

⁵⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 363.

⁵⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 10–11 (справка о проведенні ліквідації бандгруп).

незабаром помер від тифу. Рештки куреня поручник “Перебийніс” перевів у галицькі Карпати (Коломийщина), де 23 березня 1945 р. у бою з облавниками загинули сотенний “Боевір”, чотовий “Грек” (Василь Пасарюк) та 7 стрільців. Залишки вояків на чолі із сотенним “Ястребом” були приєднані до куреня “Недобитого”⁵⁷.

На терен Буковинської округи здійснювали рейди повстанські відділи з інших теренів (Чортківщини та Коломийщини). У кінці листопада 1944 р. придністрянськими селами Чернівецької області рейдував курінь “Сірі вовки” під команду поручника “Бистрого” (Петро Хамчук), який мав ряд поважних боїв із військами НКВС.

З 20 жовтня до 10 листопада 1945 р. сотня “Сурма” на чолі із поручником “Білим” (Юрій Долішняк) рейдувала прикарпатськими та гірськими селами Буковини. Під час рейду розігнано станиці “істребітельних” батальйонів у багатьох селах⁵⁸.

У 1945 р. група із дванадцяти бойовиків на чолі із надрайонним провідником ОУН Кам’янець-Подільщини (Подільський край) “Хвильовим” (Олександр Соколянський), родом з Дніпропетровщини, здійснила ряд бойових акцій на терені Хотинського району Чернівецької області. Під час атаки на цукровий завод у с. Зарожанах було вбито начальників РВ УМДБ та УМВС Хотинського району, ряд партійних працівників, які проводили збори. Крім цього, група роззброїла сильну станицю “істрибків”, здобувши кулемет, СВТ та кріси. За ці вдалі акції провідника “Хвильового” було відзначено Бронзовим хрестом бойової заслуги⁵⁹.

Однією з найбільших акцій буковинських підпільників був напад боївки СБ “Юрася” на спиртзавод у с. Дорошівцях Заставнівського району 13 листопада 1944 р. Бойовики обеззброїли охорону, поламали обладнання та знищили керівників заводу.

Взимку 1944–1945 рр. боївка “Юрася” рейдувала селами Садгирського, Заставнівського та Хотинського районів. Але 19 березня 1945 р. у с. Добринівці Заставнівського р-ну боївка, з якою перебувала велика група підпільників на чолі із повітовим провідником ОУН Чернівецьчини “Кирилом” (Георгій

---

⁵⁷ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 394; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 363.

⁵⁸ Мірчук П. Вказана праця. – С. 127–128; Андрусак М. Брати вогню. – Коломия: Вік, 2004. – С. 316.

⁵⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 88. – Арк. 808 (додаток до наказу ШГ 3).

Кушнірик), була атакована військовими НКВС. У цьому бою загинуло 11 повстанців, у т. ч. два провідники районних проводів: Заставнянського – “Богдан” та Садгірського – “Леся” (Рахіля Гелич)⁶⁰.

Восени 1944 р. Провід прийняв рішення про реорганізацію структури ОУН(р), яка тривала до кінця весни 1945 р. На базі ЗУЗ були створені 3 крайові проводи: Львівський, Подільський і Карпатський. Обласні проводи ліквідовувалися, повіти перейменовувалися в надрайони, а підрайони – у куці. Ліквідовувалася референтура жіноцтва, і її кадри передавалися референтурі УЧХ⁶¹.

На базі Станиславівського обласного проводу було створено Карпатський край. Буковинський обласний провід реорганізовано в окружний (№20) та підпорядковано Карпатському крайовому проводу ОУН. Чернівецький повіт реорганізовано у Заставнянський “Запрутський” надрайон (№1), Вашковецький повіт – у Чернівецький надрайон (№2), Гірський повіт – Вишницький надрайон (№3). Надрайон №1 очолював “Кирило”, №2 – “Аскольд”, №3 – “Черемшина” (Микола Кричун).

У березні 1945 р. виконуючого обов’язки провідника Буковини “Тура” призначено крайовим референтом пропаганди Карпатського краю (у травні т. р. розстріляний СБ за перевищення повноважень)⁶².

Окружним провідником ОУН Буковини у лютому 1945 р. призначено “Сталя” (Василь Савчак), який значно активізував діяльність підпілля, скоротив кількість референтур, посилив конспірацію, змінив систему зв’язків, налагодив видання пропагандистських матеріалів, заборонив вербування жінок⁶³.

На рівні округи провід ОУН представляли: окружний провідник, організаційний референт (одночасно виконував функцію заступника провідника), референт СБ, референт пропаганди, господарчий референт, військовий (організаційно-мобілізаційний – до квітня 1945 р.) референт, референт УЧХ, технічний референт (виконував функції і референта зв’язку).

---

⁶⁰ Черешнюк М. Вказана праця. – С. 23–28.

⁶¹ ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 1705. – Арк. 28–39 (про реорганізацію структури ОУН).

⁶² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 43; Літопис УПА. – Т. 4: Чорний ліс: видання команди Станиславівського тактичного відтинку УПА. Книга друга: 1948–1950 (продовження). – С. 94, 97.

⁶³ Проданик Д. Провідник “Лев” // Буковинське віче. – Чернівці, 2010. – 17 лютого. – С. 1.

Склад районного як і надрайонного проводів формували: районний провідник, референт пропаганди, референт СБ, військовий референт, господарчий референт, референт УЧХ⁶⁴.

На жаль, на терені Буковини, на відміну від інших округ, кадрова проблема була найбільш гострою. Це пояснюється тим, що багато членів ОУН пішли у складі похідної групи Буковинського куреня П. Войновського, також через еміграційні процеси, але найбільше – через репресії румунських та радянських каральних органів.

Чітка вертикальна структура існувала тільки у референтурі СБ. Але не вистачало слідчих, які були тільки в окружній референтурі СБ. У багатьох районних, а також і надрайонних проводах були відсутні референти пропаганди та УЧХ, військові і господарчі референти. Навіть в окружному проводі керівник однієї референтури виконував функції керівника іншої референтури чи надрайону. Так, окружний організаційний референт “Петренко” восени 1945 р. виконував обов’язки надрайонного провідника ОУН Заставнянщини. А поручник “Недобитий” (Юліан Матвіїв), який прибув на Буковину в травні 1948 р. і був призначений окружним організаційним референтом, з травня до осені 1948 р. керував також референтурою СБ, у 1949 р. – референтурою пропаганди⁶⁵.

Через нездатність розгромити організаційну структуру українського визвольного руху змінюється тактика радянських каральних органів. Якщо у 1944 і першій половині 1945 рр. спроби ліквідації здійснювалися головним чином методом великих облав із залученням кількох тисяч солдатів військ НКВС та Червоної армії, то згодом органи НКВС/НКДБ вдалися до інших, більш витончених форм – це насадження широкої мережі “секретних осведомителів” (сексотів), агентів, резидентів, влаштування засідок у вечірній та нічний час на околицях сіл і лісових масивів.

Але найбільш підступний метод – це використання агентурно-бойових груп (АБГ). До їх складу керівництво радянських органів держбезпеки включало колишніх підпільників, які погодилися на співпрацю з ворогом. Агенти-бойовики брали активну участь у компрометації визвольного руху та знищенні його учасників.

Станом на 1 липня 1945 р. на терені Чернівецької області діяло 25 таких спецгруп чисельністю 106 осіб⁶⁶.

---

⁶⁴ ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 1705. – Арк. 32–34.

⁶⁵ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 436–437; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 367.

⁶⁶ Ішук О., Огороднік В. Генерал Микола Арсенич: життя та діяльність шефа СБ ОУН. – Коломия: Вік, 2010. – С. 120–122.

У квітні 1946 р. для ліквідації окружного проводу Буковини УМВС Чернівецької області була створена спецгрупа “Довбуші” у складі 11 бойовиків, яку очолив колишній чотовий УПА “Наливайко” (Микола Труфін) під псевдонімом “Довбуш”⁶⁷.

При кожному райвідділі УНКДБ/УМДБ створено по одній, а в деяких РВ і по декілька АБГ. Наприклад, у Заставнівському районі діяло 3 АБГ⁶⁸.

Для боротьби проти українського визвольного руху майже у кожному селі Чернівецької області із місцевих мешканців були створені т. з. “істребітельні” батальйони (“істрибки”). Станом на 1 грудня 1944 р. по районах нараховувалося 2025 таких осіб. Групи підпільників часто нападали на станиці “істрибків” для здобуття зброї та амуніції, а також з метою знищення найбільш активних виступників. Роззброєно станиці “істрибків” у сс. Боянчук, Прилипче, Чуньків Заставнівського р-ну, Шишківці, Давидівці Кіцманського р-ну, Горішні Шерівці Садгірського р-ну, Велавче Вашковецького р-ну, Іспас Вижницького р-ну⁶⁹.

У боротьбі за УССД підпілля Буковини у 1945 р. зазнало значних втрат провідних кадрів. 5 травня т. р. загинув надрайонний провідник ОУН Чернівецьчини “Аскольд” (Євген Купчанко), 17 серпня – його наступник на цій посаді “Мартин” (Микола Костащук), 13 листопада – окружний організаційний референт “Петренко” (Олекса Домчук), який також виконував обов’язки надрайонного провідника ОУН Заставнянщини.

11 серпня 1945 р. у с. Кабин Вашковецького р-ну окружний пропагандист “Олег” (Іван Лесів), надрайонний організаційний Чернівецьчини “Василь” і районний Вашковецьчини “Сербієнко” потрапили в оточення. Під час перестрілки з енкаведистами “Олег” загинув, а “Василь” і “Сербієнко”, які потрапили до полону, були закатовані наступного дня⁷⁰.

Наприкінці серпня 1945 р. на Буковину із Коломийщини прибула група вояків УПА: буковинці “Карпо” (Назарій Чернівчан), “Граб” (Володимир Бойчук), “Річка” (Василь Гоян) та два східняки – “Оса”

---

⁶⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 54–56 (план деятельности спецгруппы “Довбуши”).

⁶⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 56 (указание наркома госбезопасности УССР Савченко); Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 1. – Арк. 113 (справка).

⁶⁹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 17. – Арк. 96, 104, 117, 150, 168, 179 (ежедневные оперсводки); Фостій І. Вказана праця. – С. 209.

⁷⁰ Літопис УПА. – Т. 19. – С. 249, 280; ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 57. – Арк. 179 (підпільний протокол).

(Іван Яценко) і “Моторний” (Афанасій Сіренко). Східняків, які пройшли есбістський вишкіл на терені Станиславівщини, призначено районними референтами СБ Вашковеччини і Сторожинеччини, а колишнього ройового УПА “Карпа” призначили заступником районного провідника ОУН Вашковеччини⁷¹.

Збройна боротьба підпілля Буковини супроводжувалася важкими втратами. Як зазначав у довідці із грифом “Цілком таємно” начальник 2-го відділу УМДБ (відділ, який займався поборюванням націоналістичного руху) підполковник Волков, станом на 15 травня 1946 р. вбито 479 і заарештовано 879 членів ОУН⁷².

Від січня 1946 р. у зв'язку з виборами до Верховної Ради СРСР в усіх населених пунктах Чернівецької області, як і по всій Західній Україні, були розміщені гарнізони внутрішніх військ МВС чисельністю від 7 до 20 бійців. Також збільшено існуючі залоги в райцентрах та інших місцевостях їхньої дислокації.

У квітні 1946 р. на терен Буковини прибув Головний референт СБ Проводу ОУН “Михайло” (Микола Арсенич), який разом із есбістом “Данилом” брав участь в операції під кодовою назвою “Тінь”⁷³.

Зростання активності підпільного руху в 1946 р. фіксували обласні управління МВС та МДБ. Підпільники здійснили 177 збройних акцій, під час яких вбито 112 чоловік: 7 співробітників МВС/МДБ, 9 осіб партійно-радянського активу, 16 сільських активістів, 25 бійців винищувальних батальйонів та 54 інших. Крім того, роззброєно 108 “істрибків”⁷⁴.

Восени 1946 р. “Леміш” (Василь Кук) намагався реорганізувати діяльність буковинських підпільників і створити Буковинський крайовий провід ОУН, до якого мали увійти Чернівецька та Ізмаїльська області. Для цього Провід ОУН послав туди досвідчені кадри, які зуміли організувати видавничу діяльність та здійснити низку пропагандистських акцій⁷⁵.

---

⁷¹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4 (кримінальні справи на нереабілітованих осіб). – Спр. 6351. – Арк. 18 (протокол допиту Чернівчана Н.).

⁷² Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 9 а. – Арк. 172–174 (справка нач. 2 отд. УМГБ Волкова).

⁷³ Ішук О., Огороднік В. Генерал Микола Арсенич: життя та діяльність шефа СБ ОУН. – Коломия: Вік, 2010. – С. 120–122.

⁷⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 67. – Т. 3. – Арк. 14 (справка о результатах борьбы с оуновским бандитизмом).

⁷⁵ Бофони: грошові документи ОУН і УПА / Авт.-упоряд. Клименко О. О.; За ред. Даниленка В. М. – К: Університет банківської справи Національного банку України, 2008. – С. 54.

Окружний провідник “Сталь” для отримання вказівок та передачі звітів до Карпатського крайового проводу ОУН декілька разів на рік переходив на терен Станіславської області. Під час чергової зустрічі, яка відбулася 15 жовтня 1946 р. у лісі поблизу м. Коломия, крайовий референт СБ Карпатського краю “Митар” (Володимир Лівий) передав йому в підпорядкування колишнього окружного організаційного референта ОУН Станіславщини “Степана” (Василь Духович).

Після прибуття на терен Чернівецької області “Сталь” призначив “Степана” окружним референтом пропаганди ОУН Буковини та змінив його псевдо на “Сувенір”⁷⁶.

Головне завдання у діяльності референтури пропаганди – це активно поширювати ідеї визвольного руху. Друкарня референтури пропаганди окружного проводу ОУН Буковини знаходилася у м. Чернівцях на вул. Краснодарській, 9. Очолював її референт пропаганди Чернівецького міського проводу “Сян” (Онуфрій Перун). У підпільній друкарні друкувалися листівки відозви, карикатури на радянську дійсність, які поширювалися не тільки на терені Чернівецької області, але переправлялися на схід та південь України. Також у друкарні виготовлялися повстанські облигації – бофони та рефони номіналом 10, 30, 50, 100 крб. і поширювалися у районах області⁷⁷.

При надрайонних і районних референтурах пропаганди друкарень не було, підпільні видання друкували тільки машиністки. Виняток складав Вижницький надрайон.

У 1948 р. надрайонний провідник ОУН Вижниччини “Черемшина” організував друкарню у лісі біля с. Берегомет Вижницького району. Шрифт для неї допоміг придбати працівник Путильської районної друкарні Прокіп Фрай (згодом заарештований органами МДБ).

У 1949 р., згідно розпорядження провідника “Сталя”, організаційний референт “Недобитий”, який займався пропагандистською діяльністю в окружному проводі, з допомогою надрайонного провідника “Черемшини” придбав ротатор, на якому техзвено випустило велику кількість антирадянських листівок⁷⁸.

Головне вістря революційно-визвольної боротьби було спрямоване проти сільських активістів (голів та секретарів сільрад,

---

⁷⁶ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4 (кримінальні справи на не реабілітованих осіб). – Спр. 1445. – Арк. 41–42 (протокол допиту Духовича В.).

⁷⁷ Черешнюк М. Вказана праця. – С. 296–298.

⁷⁸ Мизак Н. Вказана праця. – С. 144; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 437.

організаторів колгоспів), дільничних уповноважених НКВС/МВС та “істрибків”. Набагато рідше підпільники здійснювали збройні акції у містах.

Так, 23 березня 1947 р. група підпільників на чолі із надрайонним провідником ОУН Заставнянщини “Іскрою” (Іван Северин), здійснили зухвалу акцію – напад на ливарний завод у м. Чернівці. Підпільники при допомозі робітників розбили склад з харчовими продуктами і частину харчів роздали голодуючим робітникам. Спалено склади із різним знаряддям. Після вдало проведеної акції підпільники відступили без втрат. За показами директора заводу радянській державі було завдано шкоди на суму 800.000-900.000 карбованців⁷⁹.

Але вже 3 квітня 1947 р. провідник “Іскра” загинув на хуторі Колонія с. Юрківці Заставнівського району, прориваючись з оточеного будинку.

На місце полеглого “Іскри” керівником надрайону призначено “Бакуна” (Іван Мензак), якому змінено псевдо на “Кобзар”. Він виконував покладені на нього обов’язки до своєї загибелі 31 травня 1949 р. “Кобзар” був останнім провідником Заставнзуського надрайонного проводу ОУН; окружний провідник Буковини “Сталь” нікого більше не призначав сюди через брак кадрів.

“Кобзар”, керуючи надрайоном, згідно вказівки “Сталя” провадив організацію підпільної мережі ОУН на терені сусідніх Новоселицького і Хотинського районів Чернівецької області, маючи на меті в подальшому налагодити зв’язкову лінію для проникнення у східні області України⁸⁰.

На прохання керівника підпілля Буковини “Сталя” у другій половині 1947 р. із Коломийщини на поповнення рядів підпільної сітки Буковини спрямовано 26 вояків УПА із сотні “Юрка” (Михайло Юрцуняк). Фельдшера сотні “Башу” (Петро Іванишин) призначено надрайонним референтом пропаганди ОУН Вижниччини⁸¹.

Упродовж 1947 р. підпільники здійснили 59 збройних акцій, під час яких було вбито: 8 співробітників МДБ, 6 солдатів внутрішніх військ МДБ, 6 “істрибків” та 36 осіб партійно-радянського активу.

---

⁷⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 82. – Арк. 250 (звіт Бук. окр. проводу за I кв. 1947 р.)

⁸⁰ Проданик Д. Провідник “Скригун” // Шлях перемоги. – 2011. – 2 березня. – С. 6; Його ж. Окружний пропагандист “Бакун” // Шлях перемоги. – 2011. – 17 серпня. – С. 7.

⁸¹ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 67. – Т. 3. – Арк. 18 (справка о результатах боротьбы с оуновским бандитизмом).

У відповідь на збройні прояви радянські органи у жовтні 1947 р. виселили у віддалені райони СРСР 616 сімей членів ОУН у складі 1 635 осіб. Також цією виселенською кампанією партійне керівництво прагнуло залякати селян та спонукати їх до вступу у колгоспи⁸².

Окружний провідник “Сталь”, згідно вказівки Карпатського крайового проводу ОУН, робив спроби поширити агітацію і на національні меншини, які населяли Буковину. На початку 1947 р. у райони з молдавським населенням був спрямований кущовий “Комар” (Василь Небеснюк). Техзвено окружної референтури пропаганди надрукували листівки молдавською мовою, які “Комар” разом із охоронцем “Ванькою” (Василь Гуменюк) поширювали у Новоселицькому районі. У кількох селах вони ліквідували сільських активістів-молдован. Але невдовзі, у лютому 1948 р., обоє загинули у збройній сутичці із емгебистами⁸³.

Упродовж 1948 р. у результаті вдалих чекістсько-військових операцій обласному УМДБ вдалося завдати серйозного удару підпільному руху Буковини. Згідно емгебистського річного звіту було знищено 40 і захоплено 53 підпільники. Серед полеглих – окружний референт СБ Буковини “Петро” (Мирослав Сулятицький), керівник техзвена окружної референтури пропаганди “Невидний” (Михайло Тодорюк), а також районні провідники “Месник” (Григорій Гайдей), “Євшан” (Кость Майданський), “Мороз” (Григорій Антонюк) та районні есбісти “Когут” (Тодор Гайдей) і “Борис” (Іван Гордей). Крім цього, загинули 10 кущових і 18 станичних ОУН⁸⁴.

1949 рік приніс буковинським підпільникам нові втрати. На початку року на терені округи залишалося 35–40 підпільників.

18 лютого т. р. у с. Панка Сторожинецького району оперативники УМДБ захопили районного провідника ОУН Сторожинеччини “ Степа” (Панас Сіренко), який виконував також функції референта СБ цього району. А 3 травня у сутичці із чекістсько-військовою групою був захоплений поранений районний провідник ОУН Путильщини “Хмара” (Ілля Мацьопа), його дружна-підпільниця “Надя” (Одосія Мацьопа) загинула. Болісною втратою стала загибель надрайонного референта

⁸² Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 67. – Т. 3. – Арк. 15–16.

⁸³ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 59–60 (тактика и формы подрывной деятельности ОУН-УПА).

⁸⁴ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 67. – Т. 3. – Арк. 24–25.

СБ Вижниччини “Залізняка” (Михайло Іванюк), який 9 червня натрапив на ворожу засідку⁸⁵.

19 травня 1949 р. на Буковину із Коломийщини прибув районний референт СБ Кутщини “Набитий” (Микола Чокінюк), який приніс пошту провіднику “Сталю” від крайового провідника ОУН Карпатського краю “Зова” (Василь Сидор). Його зустріли районний провідник ОУН Вижниччини “Куниця” (Юрій Ткачук) та комендант боївки СБ “Меч” (Іван Гулей). На пункті зв’язку, який знаходився у садибі Миколи Вашнія (хутір Закінь с. Підзахаричі Вижницького району), вони були обстріляні засідкою опергрупи відділу 2-Н УМДБ. Під час перестрілки “Набитий” загинув, “Куниця” тяжкопораненим захоплений у полон, а “Мечу” вдалося прорватися крізь засідку⁸⁶.

Згідно директиви №22 від 25.03.1949 р. міністра ДБ УРСР Савченка, агентурно-бойові групи, які існували при семи райвідділах УМДБ Чернівецької області, були ліквідовані, а залишилися тільки АБГ відділу 2-Н у складі шести досвідчених агентів-бойовиків⁸⁷.

Відчутного удару підпіллю завдало захоплення оперативниками УМДБ 2 квітня 1949 р. районного провідника ОУН Садгірщини “Рубана” (Микола Дмитрюк), який погодився на співпрацю з ворогом. Спочатку його використали як агента-внутрішника, а після його розшифрування підпільниками включили до складу агентурно-бойової групи відділу 2-Н УМДБ, присвоївши псевдонім “Осторожний”.

Агента “Осторожного” повернули у підпілля, і вже 14 квітня з його допомогою у м. Чернівцях був захоплений районний провідник ОУН Кіцманщини “Вишня” (Володимир Бойчук)⁸⁸.

Підчас зустрічі на пункті зв’язку біля с. Шубранець Садгірського району 31 травня 1949 р. агент-бойовик “Осторожний” пострілами із автомата убив окружного референта пропаганди “Кобзаря” (Іван Мензак), який також виконував функції надрайонного про-

---

⁸⁵ Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4 (кримінальні справи на нереабілітованих осіб). – Спр. 2089. – Арк. 142 (протокол допиту Сіренка А.); ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 209–214 (спецсообщение о ликвидации “Зализняка” и “Хмары”).

⁸⁶ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 164–168 (спецсообщение о ликвидации курьера связи “Набитого”).

⁸⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 196–200 (докладная записка министру ГБ УССР Савченко С. Р.).

⁸⁸ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 182–190 (докладная записка о полной ликвидации подполья ОУН на территории Садгорского и Кичманского районов).

відника ОУН Заставнянщини, та його охоронця “Смирного” (Михайло Головацький)⁸⁹.

Агенти-бойовики “Осторожный”, “Весьолий” (Семен Маєвський), “Сам-свой” (Василь Куруляк) як колишні підпільники встановили контакт із підпільниками Коломийської округи. Під час домовленої зустрічі 24 жовтня 1949 р. у с. Серафинцях Городенківського району Станіславської області, вони підступно ліквідували 4-х підпільників, у т. ч. районного провідника ОУН Городенківщини “Мирона” (Іван Захарів) та референта СБ “Богуна” (Михайло Гайдейчук)⁹⁰.

Інший досвідчений агент-бойовик “Огонь” (Микола Труфин), який супроводжував чекістсько-військову групу, 1 грудня 1949 р. на схилі хребта Баньків у Вишницькому районі виявив бункер, де зимувало п'ятеро підпільників. Під час збройної сутички всі підпільники загинули, серед них – окружний референт СБ “Макар” (Василь Паращук)⁹¹.

Головна увага керівництва УМДБ Чернівецької області, згідно вказівки МДБ УРСР, була спрямована на ліквідацію окружного провідника Буковини “Сталья”. Розшук проводився за агентурною справою “Змовники” для встановлення місця знаходження орієнтовано агентуру Вишницького і Путильського РВ УМДБ, а також спрямовано АБГ у складі “Огня”, “Осторожного”, “25”. “Сталь” декілька разів потрапляв у ворожі засідки, але кожного разу йому вдавалося відірватися від переслідувачів⁹².

У результаті провокаційних чуток УМДБ, які мали на меті посіяти розкол між буковинцями і галичанами, “Сталь”, “Микола”, “Кошовий” і “Баша” 20 травня 1950 р. перейшли на Коломийщину (восени 1949 р. Карпатський крайовий провід ОУН призначив поручника “Кошового” окружним референтом пропаганди ОУН Буковини)⁹³.

---

⁸⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 133–136 (доклад агента “Осторожный”).

⁹⁰ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 139–143 (докладная записка о ликвидации Городенковского районного “провода” ОУН Станиславской области АБГ отдела 2-Н УМГБ Черновицкой области).

⁹¹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 153 (результаты агентурно-оперативной работы).

⁹² ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 220–225 (план мероприятий по розыску и ликвидации руководителя бандитского подполья ОУН на территории Черновицкой области “Сталья”).

⁹³ Дейчаківський І. Василь Савчак-“Сталь” – провідник ОУН Буковини. – Івано-Франківськ: “Лілея-НВ”, 2006. – С. 48–49; Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 433.

У липні 1950 р. на терені Кутського району Станіславської області проходила нарада керівного складу, яку проводив провідник Карпатського крайового проводу ОУН “Єфрем” (Степан Слободян). “Сталя” було призначено організаційним референтом ОУН Карпатського краю, а “Недобитого” – провідником Буковинського окружного проводу⁹⁴.

28 січня 1950 р. у лісі на межі Вашковецького і Вижницького районів чекістсько-військова група у супроводі агентів-бойовиків “Огонь”, “Сам-свой”, “Вольний” (Юрій Семенюк) захопила у полон надрайонного провідника Чернівеччини “Мартина” (Дмитро Козьменко), який згодом загинув при спробі втечі.

16 червня 1950 р., натрапивши на засідку опергрупи відділу 2-Н УМДБ, загинули “Юнак” (Іван Яценко), який після загибелі “Макара” виконував обов’язки окружного референта СБ Буковини, та районний провідник ОУН Вашковеччини “Непохитний” (Микола Гальчук)⁹⁵.

У боротьбі з ворогом ряди підпілля Буковини дуже поріділи. Станом на 1 листопада 1950 р. залишалось 13 підпільників, а після зими 1951–1952 рр. – тільки 7⁹⁶.

У травні 1951 р. під час проведення облави на терені Вижницького району оперативники УМДБ знайшли замаскований порожній бункер, біля входу в який вони заклали міну. 21 травня т. р. на міні підірвався районний провідник Вижниччини “Дорошенко” (Михайло Нічай)⁹⁷.

У ніч з 27 на 28 травня 1952 р. у лісі біля с. Люча Яблунівського району Станіславської області були підступно захоплені останні керівники підпілля Буковини – “Недобитий” (Юліан Матвіїв) та “Олексій” (Микола Кричун). А 7 вересня 1952 р., після арешту своєї дружини Марії, до органів МДБ з’явився з повинною провідник Путильського районного проводу ОУН “Сокіл” (Дмитро Том’юк). Остання сторінка збройної боротьби ОУН на терені Буковини була закрита⁹⁸.

У вересні 1952 р. місцеві чекісти відрапортували до МДБ УРСР про остаточну ліквідацію підпілля на терені Чернівецької області⁹⁹.

---

⁹⁴ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 535.

⁹⁵ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 215–219, 244–249 (выписка из докладной записки министру ГБ УССР).

⁹⁶ Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – С. 487–488.

⁹⁷ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 82. – Арк. 260 (звіт окр. провідника “Недобитого” за II кв. 1951 р.).

⁹⁸ Фостій І. Вказана праця. – С. 255.

За час боротьби Буковинське підпілля ОУН і відділи УПА зазнали значних втрат. У збройних сутичках з ворогом загинуло близько 800 осіб. Серед них такі провідники і командири: сотенні “Боєвір” (Роман Дубик) та “Боярин” (Дмитро Карапка), керівники підпілля “Сталь” (Василь Савчак), “Степан” (Мирослав Кіндзірський), “Олег” (Іван Лесів), “Василь”, “Сербієнко”, “Петренко” (Олекса Домчук), “Петро” (Мирослав Сулятицький), “Макар” (Василь Паращук), “Мартин” (Микола Костащук), “Іскра” (Іван Северин), “Залізник” (Михайло Іванюк), “Юрась” (Кость Майданський), “Лев” (Григорій Гайдей), “Мороз” (Григорій Антонюк), “Когут” (Тодор Гайдей), “Дорошенко” (Михайло Нічай) та інші.

Частина керівного складу ОУН і УПА Буковини була захоплена та засуджена до різних термінів ув’язнення, а деякі – до розстрілу. Так, були розстріляні командири сотень “Крига” (Олекса Додяк) та “Борисенко” (Олекса Рижко), провідники “Федір” (Мирослав Гайдук), “Кирило” (Георгій Кушнірик), “Назар” (Микола Козуб), “Ярослав” (Назарій Чернівчан), “Недобитий” (Юліан Матвіїв), “Олексій” (Микола Кричун). Каралися у радянських таборач: “Мотря” (Артемізія Галицька), “Одарка” (Степанія Понич), “Хмара” (Ольга Керська), “Чорна” (Марія Доменчук), “Катря” (Марія Сердюк), “Сувенір” (Василь Духович), “Остап” (Василь Кантемір), “Хмара” (Ілля Мацьопа), “Вишня” (Володимир Бойчук) та багато інших.

Всього ж було захоплено і засуджено до різних термінів ув’язнення 1 372 учасники відділів УПА, боївок СБ, кущових, станичних, розвідників та зв’язківців¹⁰⁰.

Важка боротьба буковинського підпілля за незалежність 1940–1950-х років, яка координувалася Проводом ОУН(р) та УГВР, залишилася в пам’яті народу світлою сторінкою нашої багатостраждальної історії. Цілий ряд керівних і рядових її учасників відповідними наказами УГВР та ГВШ УПА були відзначені Срібними та Бронзовими Хрестами заслуги і бойової заслуги.

Дмитро Проданик

---

⁹⁹ ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 58. – Арк. 99 (тактика, методи і средства, применявшиеся органами госбезопасности в борьбе с украинскими буржуазными националистами).

Листівки ОУН, вилучені оперативниками УМДБ Чернівецької обл.

РОЗДІЛ І

ДИРЕКТИВНО-РОЗПОРЯДЧІ ДОКУМЕНТИ

261

*****

СЕРИЯ-ИЗДАНИЕ СМТ
на 11 апреля 1961 г.

ВІСТКИ ТА ОГЛЯДИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ НА БУКОВИНІ ТА В РУМУНІЇ

№ 1 СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ПОДІЙ У РУМУНІЇ ЗА ЧЕРВЕНЬ 1943 Р.

19 липня 1943 р.

РУМУНІЯ.

Огляд суспільно-політичних подій за м[ісяць] червень 1943 р.

1. Протиукраїнська акція не змінила ні в чім свою попередню безоглядність. Арешти, домашні ревізії, поліцейні і жандармські переслідування стали буденним явищем. В'язні перебувають у великій нужді, а зокрема, терплять з голоду. Духовий настрій в тюрмах досить високий. Буває, що найкращих в'язнів тюремна адміністрація ізолює. Число українських політичних арештантів, що перебувають тільки в чернівецьких тюрмах, доходять до 400 осіб, між ними чоловіки і жінки молодшого і старшого віку. Процеси ще не назначені. Причини слідуючі: а) найбільша кількість ув'язнених арештовані на підставі неясних підозрінь, без найменших доказів нелегальної праці чи іншої протизаконної поведінки. Таких в'язнів суд мусить звільнити. Але щоби датися в знаки українському населенню і налякати його тюрмою, влада не назначує процесів і держить тюремників у жахливому голоді; б) з румунських джерел довідуємося, що судові власті одержали спеціальний розпорядок від уряду відкладати процеси українських політв'язнів. Говориться, що уряд вагається зайняти ясне і рішуче становище в укр[аїнській] проблемі. За словами урядників з кабінету губернатора Буковини, уряд дуже заклопотаний в сучасну пору українською справою, через неясне міжнародне політичне положення. У зв'язку з останнім твердженням, слід навести цікавий вислів віце-прем'єра М.Антонеску в промові з нагоди відкриття антикомуністичної вистави 25.VI.[19]43.: "За Дністром, наша окупаційна адміністрація не принесла ненависті, ні помсту"... Обидва Антонеску підкреслювали при кожній нагоді з натиском, що румунську владу Трансдністрії* не можна називати

---

* Так у тексті. Повинно бути: Трансністрія.

вати окупаційною, бо Трансдністрія – це румунська етнографічна територія і вона “де юре” і “де факто” належить до “матірних румунських земель”.

Однак пропаганда кричить, як і попередше, про румунність Буковини, Бесарабії. Губернатор Буковини – ген. Драгаліна – видав розпорядок (2.VI), на підставі якого цивільне населення буде суджене за малі проступки сільським судом. В сільський суд входять: шеф жандармської станиці, священник, війт, вчитель і два визначні селяни. Його рішення може змінити претор (районний управитель), або префект (повітовий).

7.VI.[19]43. прийшли на 35-денну відпустку всі новобранці (рекрути) 1921 річника з Буковини й Бесарабії. Виглядають вони неначе мумії. Страшенно заморені голодом. Розказують, що цілими тижнями не одержують хліба, лише кормили їх т. зв. “чорбою” (вивар з різного роду трави, до якого додають солі і оцту), ходили в дуже подертих мундирах і ще гірше подертих постолах. Всі підстаршини і старшини жахливо б'ють, називаючи українців більшовиками. В деяких селах з цього приводу є багато калік, тяжко хворих. Під час перебування в касарнях, було багато випадків дезертирства, головно між румунами. Це підриває мораль війська. Говориться, що “сьогодні-завтра – Румунія впаде”, багато не хочуть повертатися до своїх частин. Старші річники забрані на роботи військові, працюють далі в таких жахливих умовах, як і передше.

В деяких районах жандарми ходили збирати податок, бо населення не хотіло платити цивільним урядникам. Розпоряджено здати до сільських управ всю вовну і шкіри до кінця місяця. За невиконання, грозять штрафами і концентраційними таборами. Інший розпорядок наказує, що кожний землевласник обов'язаний виписати на маленьких табличках розмір посівної площі і вивісити їх на кожній ниві (н[а]пр[иклад], 2 га пшениці, 1 га бараболі і т. д.). Говориться, що все збіжжя заберуть від селян. Одночасно приказано сапати кукурудзи 3 рази. Це дуже обурює селян, які сапали дотепер лише два рази на рік. Недавно видано закон про т. зв. “селянські общини”, які повинні організуватися на зразок советських колективних господарств. Замість меж, власності ділитимуть стовпи з написами. Кожний одержуватиме пропорціонально зі своєю працею. Дотепер, таких общин не організовано ніде, але пропаганда намагається всіма силами доказати користі для селян (легше оброблювати спільно, можна користатися машинами в праці, держава піддержуватиме і т. п.) і для держави (висока продуктивність, багатство і ін[ше]). Румунські

селяни ставляться наскрізь ворожо до цих общин. Українці говорять: “Пішли колгоспи – прийшли общини”.

В останньому часі дуже вперто ходять чутки, що українців виселюватимуть в Трансдністрію або за Буг. Ці вістки ще більше підсилило переселення осілих циганів з Буковини в Трансдністрію. Переселенці мають право забрати стільки, скільки можуть понести або повезти. Решта остається для румунських кольоністів, які прийдуть на залишені господарства. Чутки, що українців постигне подібна, доля розносять сільські жандарми, які між іншим, говорять і те, що якби українці не займалися політикою, їх не забирали би на військові роботи, не арештували б і т. п. В бувших німецьких селах, які виемігрували під час больш[евицької] окупації, заселено румунськими кольоністами (чотири села). Їм дано право безплатно забирати в постійне користування худобу і сільськогосподарські приладдя місцевого населення. Найновішим розпорядком, кожний, хто відвідує чуже, хоч би сусіднє село, мусить зголоситися в сільській управі, вказуючи до кого і за чим прийшов.

2. 23.VI.[1943 р.] почалися масові арешти поляків, головно інтелігенції та поміщиків. В Букарешті арештовано польського єпископа Цісара, в якого знайдено маленьку польську друкарню і якусь літературу, і генерального вікара в Чернівцях та майже всіх ксьондзів з Буковини і Румунії. Забрано польських поміщиків і їх родини. Арешти переводили Гестапо і Сігуранца. Снуються різні версії про їх причини: а) хтось в Галичині всипав польську сітку з Буковини; б) гестапо вислало на Буковину свого провокатора, якогось “графа Потоцького”, що перебував як підпільник в сітці, опісля її всипав. Цей “граф Потоцький” перебував дійсно довгий час, в різних польських поміщиків. Тепер його також арештовано; в) інша версія твердить, що поляки підпалили румунську фабрику в Глібоці (Буковина), яка виробляла летунські п’єси, призначені для Німеччини. Ця фабрика дійсно згоріла. Говорять також, що деяких польських арештантів передано німцям.

3. В досить поважних румунських колах твердять, що Горія Сіма – провідник легіонерів, втік з німецької тюрми і знаходиться тепер в Іспанії. У зв’язку з цим, легіонери змагали би до створення в кожній країні “гнізда зв’язку”, щоби мати добру комунікацію з Г. Сімою. Інші твердять, що Горія Сіма знаходиться на терені Румунії в підпіллю.

Почавши з квітня, відбуваються постійні арешти серед легіонерів. На цьому терпить головно студентство. Публична думка наскрізь ворожо настроєна проти німців. Не раз можна почути

в столиці на вулицях голосні балачки протинімецького змісту. У війську панує страшна ненависть до німців. І вояки, і старшини, нарікають на злидні війни і обвинувачують Антонеску за його запродану німцям політику. Англофільські настрої починають брати верх, бо ніхто не вірить в німецьку перемогу. Деякі журналісти (н[а]пр[иклад], Памфіл Шейкару – директор полевої букарештанської газети “Курентул”) не раз пишуть, що порозуміння і згода можливі з кожним, хто має європейську свідомість. Одні большевики мусять бути знищені. У зв'язку з цим Шейкару робить дуже грубі помилки щодо української проблеми. Часом він признає українську націю як окрему спільноту, але здебільша змішує поняття український, московський, большевицький, слов'янський в якусь хаотичну мішанину і починає писати проти всіх слов'ян світа, як заразливих чинників, що сіють комунізм.

4. Німці стягають з румунського війська вояків німецького походження. Цей факт дуже обурює румунів, бо, мовляв, німці втручаються в їхні внутрішні справи і розпоряджаються румунськими громадянами.

5. На 15.VI.[1943 р.] до Букарешту прибула військова комісія (німецька), для переговорів у справі набору добровольців з Буковини до СС Дивізії Галичина. Кілька день пізніше, комісія приїхала до Чернівців і почала працювати. Зголосилося біля 200 юнаків. Вони зголосилися добровільно найбільше тому, щоби не йти до румунського війська. 25.VI. німецька комісія поїхала знову до Букарешту і дотепер не вернула.

6. В останній час ворожі літаки почали частіше навідуватися в Румунію. Бомбардовано кілька разів Букарешт. Підготовка до протилетунської оборони ведеться дуже напружено. Населення міст і сіл мусить приготувати в найближчому часі сховки. Відкрито скрізь курси протиповітряної оборони. Літаки і чужі агенти кидають по містах різні предмети (олівці, ручки, цигарки, сірники і ін[ше]), що вибухають при найменшому дотику. Було кілька випадків каліцтв.

27.VI.[19]43. сігуранца видала розпорядок, що кожний мешканець кожного міста мусить подати писемну заяву до німецької поліції і оправдати причину свого перебування в даному місті. Кожний мусить мати, крім звичайної легітимації і спеціальну посвідку, яка дозволяє перебувати йому в тій місцевості. Ці посвідки досить важко одержати.

Недавно видано декрет про формування московської протибольшевицької армії в Румунії, з московських емігрантів. Дотепер ніхто не зголосився.

Постійно зростають в румунських середовищах протимадлярські настрої. Вони відображуються в різних промовах. Ось н[а]пр[иклад], 27.VI. при відкритті “університетського тижня”, віце-прем’єр М. Антонеску говорив: “Румунський народ ніколи не зрадив Семигороду. Тобі люба молодь, тобі одинока потіхо, яку мені дало життя, хочу сказати мою віру румуна і всю надію, яку покладаю на твої мстиві здійснення”. Ще міцніше протимадлярське забарвлення має промова 29.V. полковника Дечібала Йонеску з нагоди відсвяткування 122-річниці смерті революціонера Тудора Владіміреску. Ось найхарактерніший фрагмент: “Будемо боротися не тільки на Сході, але й на Заході, де другий азійський народ, хижіший від безбожних большевиків, покраяв і оплюгавив святу землю Горія, Колошки, Крішана та Аврама Янку (румунські повстанці проти мадлярського панування в Семигороді 1780-1848рр.)”. Подібних висловів можна знайти чимало і в пресі.

Румунські представники преси брали участь у віденському журналістичному конгресі.

Спостерігається сильне зближення з Італією на політичному, культурному і господарському відтинках. З Болгарією також наладнано незгірші відносини, головню після відвідин болгарських журналістів в Румунії і румунських журналістів в Болгарії.

25.VI.[1943 р.] відкрито в Букарешті антикомуністичну виставу.

30.VI .[1943 р.] розпочато примусову евакуацію міського населення, яке не виселилося добровільно.

7. На Буковину перейшло кільканадцять втікачів (буковинців) зі Східних земель, здебільшого провокаторів, або здеморалізованих людей. Вони чваняться, що були в загонах Т. Бульби і якогось “отамана Зеленого” на Волині і Поліссю, і хотять заводити партизанку на терені Буковини. Населення ставиться до них повздержливо. Поки що вони знайшли піддержку зі сторони асуспільних типів, які криючись від поліції, дуже радо пристали б грабити в “партизанках”. Збройних виступів не було ніде дотепер.

Поведінка румунів обурює і роздражнює українське населення. Сильніше закорінюється погляд, що перед нами стоїть дводілемність: боротися або добровільно гинути. Якщо спочатку були масові нарікання на ОУН, що через неї арештують і переслідують, то тепер цього не скаже майже ніхто. Свідомість, що тільки в Українській Державі буде забезпечене повне право всестороннього розвитку, зростає з кожним днем, як зростає і ненависть до румунського уряду. Ніхто не вірить в німецьку перемогу, більше побоювань справляють можливості больше-

вицького повороту. Але ці побоювання багато менші цього місяця, як в минулому. Багато орієнтуються на Англію, мовляв, після розгрому Німеччини, Англія розіб'є і Москву. Віра, що українська держава повстане, існує навіть в слабодухів та зрадників, але вона оперта більше на міжнародній кон'юктурі. Віра у власні сили менша, але й вона починає вперто та завзято промошувати собі шлях.

Тотальна відсутність різних угодовецьких груп на українському терені, сприяє її розвиткові.

Еміграція, що переважно складається зі старших громадян, досить опортуністична. Причина цього полягає в тому, що вона розбита на кілька груп, які зводяться до ролі чужих (румунських і німецьких) агентур. Це обумовлює також тотальний брак правдивих інформацій з Українських Земель.

Досить дошкульно відбивається на організаційній праці брак чоловіків, яких багато забрано до війська і дуже часті облави та обшуки осіб і підвод по містах і селах. Переляк перших арештів проминув, але не вплинув фатально на духовність населення. Він скорше розмежував його і [підніс] кращих людей. Наші ідеї знаходять чимраз ширший відгомін і прихильність українських народніх мас.

19.VII.1943 р.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк.21-23.

Оригінал. Машинопис.

№ 2 **ВІСТКИ З БУКОВИНИ**

19 жовтня 1943 р.

Вістки з Буковини.

Внаслідок зради головного кур'єра з Буковини, ціла сітка "по той бік греблі" впала.

Від 7.VIII.[1943 р.] з Буковини зв'язки перервані. Від людей, що прибули сюди, довідуємось: терен, де знаходиться провід тих земель в складі дванадцяти чоловік, обложений жандармами. Вислідів – ж[о]дних. Всі зв'язки в цьому боці від Снятина по Кути,

впали. Провід перебуває, однак, в тяжких умовах. В гірських околицях сильні труси й арешти, в висліді чого в кожному майже селі впало по кілька чоловік. Жандарми поводяться по-звірському. Були два випадки, що зарізали наших людей на становищі районних. Деяких в'язнів випускають за викупом від 10-30.000 леїв. Румунські власті вивозять свої родини з награбованим від населення добром. Остаються тільки зрадники й ті готові до від'їзду. Населення перешіптується, що владу перебирають мадяри, другі знову, що наступають большевики. Всі постерунки жандармів стоять під сильною охороною цивільного населення і парамілітарних частин. Всі останні обложені скорострілами, а то й 2[-ма] гарматками. Залогу постерунків творить 10-15 людей. Не ходять одинцем, тільки гуртами або підводами. Землевласники, прибувши з регату, поквалпно продають майно, а збіжжя вивозять в регат. Терен між Прутом а Дністром щораз більше залюднюється рум[унськими] біженцями з Криму, Кубані, з-над Дону. З Трансдністрії вивозять все, що тільки можна взяти, включно зі штучними погноями в виді різних дарунків, що опісля за безцінь збувають між населенням.

Румуни одверто нарікають на німців, що ведуть їх до втрати держави, а в головній мірі, обвинувачують українців, як спрчинників внутрішнього безладдя. Багатьох українців позбавляють прав громадянства, а майно конфіскують.

З околиці Вижниці масово вивозять українців за Дністер. Зі собою дозволяють взяти 50 кг рухомого майна. З черновецького терену цілими транспортами поїздів вивозять нашу молодь до Райху. Політв'язням, засудженим до 5 літ, дано право зголоситись добровольцями на фронт.

По неофіційних даних, розпочалася евакуація Букарешту і Констанци.

В Букарешті викрито сильно розгалужену комуністичну сітку. Легіонери поновлюють свої виступи. В зв'язку з тим, серед рум[унської] студіюючої молоді арешти.

Стільки до положення на терені Юрка.

Постій, 19.X.1943 р. год. 10.47.

*ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, стр. 83, арк. 80.
Оригінал. Машинопис.*

№ 3

ВІСТКИ З-ПІД РУМУНСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ

3 вересня 1943 р.

Вістки з-під румунської окупації.

Румуни щораз сильніше відчувають подвійний натиск – з одного боку німці, з другого – англійці. Ці останні повели довкруги Румунії т.зв. війну неврів, що міцна, зокрема в політично-пропагандивній площині і то зі зовні, як і через свої агентури внутрі Румунії. Фізичний натиск виявився в більшому повітряному налеті на Румунію, з міцним бомбленням Букарешту та нафтових теренів, зокрема Плоешті, що ще до сьогодні горять. Напад і бомблення відбулися по часі, який був назначений Англією в ультиматумі про зірвання Румунії з Німеччиною. Після налету, Румунія одержала другий ультимат[ум], що його час минає 1 вересня ц. р. Про налет загально відомо. Проте слід про нього ще дещо сказати. Він не був так аж дуже великий (всього 125 літаків), але румуни зробили з цього приводу великий крик, щоб витворити певну атмосферу – “нас б’ють англійці”, “ми змушені щось зробити, боронитися” (у висліді не йти на східний фронт). З другого боку, цей крик мав дати населенню заспокоєння, мовляв, нам німців нічого боятися, як теж большевиків, бо англійці вже близько. Під оглядом морально-психічним і пропагандивним, англійці добилися тим налетом повних успіхів. Летунів зі збитих англійських літаків (20), румунські солдати прийняли більш по-приятельськи, включно до цього, що носили їх на руках і, що цікавіше, про це писала поширено румунська преса.

Упадок Італії викликав у Румунії велике враження. Часто тепер порівнюється доля Італії й Румунії, натякаючи, що приходить черга на Румунію. Ходили чутки, що після уступлення Мусоліні, Антонеску їздив інкогніто до італійського короля.

Англійці творять південний фронт і через це наближаються до Румунії.

Дипломатично-політичний і пропагандивний натиск на Румунію спричинив це, що Румунія не вислала й не думає вислати на східний фронт своєї одномільйонної армії, якої домагався Гітлер в Антонеску ще в квітні 1943 року.

Чим раз то виразніший англійсько-большевицький конфлікт та слабкість совітів, заспокоюють румунів перед приходом червоних.

Гостріший курс Англії проти Мадярщини, а в останньому часі, зокрема, проти Болгарії. Витворює в Румунії надії на те, що Англія буде супроти них ласкавою.

Певний і недалекий програш німців, в що всі румуни непохитно вірять і говорять, відганяє від румунів цей великий донедавний жах перед німецькою окупацією. Коли б до цього навіть дійшло, то вірять румуни – тільки на дуже короткий час.

Все це впливає на те, що в Румунії зарисовується щораз ясніше політична лінія. Але події котяться інертно. Румуни намагаються опиратись німецьким зазіханням і вимогам та ждати єдиноспасаючого для румунів приходу англійців. Кажуть, що теперішній час для них переходовий, мовляв, війни вже не ведемо, а з німцями поки що йдемо, бо “наше географічне положення не дозволяє вже цього змінити” (пише румунська преса). Румунія жде англійців. Що буде потім, мало їх займає. Все ж таки деякі борються й говорять про англійську окупацію й повну господарську експлуатацію Румунії.

Переходовий час хотіли румуни використати для: а) підготовки до поррахунків з сусідами, головню мадярами, б) закріплення румунськості Бесарабії і Буковини, в) переведення повного грабунку Наддністрянщини, під оглядом матер[і]яльним і фізичним (вивіз фахівців).

Все це впливає на те, що внутрі Румунії відчувається повний застій в площині виявів невдоволення та протестів. Бракує більшість демонстрацій. Залізна Гвардія рівно ж жде подій зі зовні, в своїй пропаганді потреби змін в Румунії в’яже з майбутніми подіями, мовляв, Англія скоро прийде і нам допоможе. Ждуть теж допомоги від турків. До послаблення гострих виявів невдоволення спричинилася й постава теперішнього уряду, що чується більш вільним від німців і йде на певні уступки населенню і на домагання німців ставить своє “Ні”. Румунів вдоволила, зокрема, відмова висилки армії на схід. В загальному, населення Румунії в тривозі, з певними надіями на щось краще, жде майбутніх днів.

Румуни критикують пакт трьох. Недавно сильно вдарили по Японії. В зв’язку зі змінами в Італії, займаються питанням демоліберального ладу. Що другий день румунські офіцьози (Універсул, Курентул) друкують статті (гострі) проти мадярів.

2/ІХ. ц. р. перший раз заговорили високі румунські урядовці про уступлення Антонеску та що всю владу перебрав король Михайло І. Заповідають на днях незвичайні події в Румунії і в Одесі.

Румунська політика до українців є різна на різних землях. [У] Бесарабії й Буковині терор значно загострився й там, в приспіненому темпі, проводиться акцію т. зв. румунізації, що позначається, в першу чергу, кольтонізацією українських земель румунами.

На Наддністрянщині, під оглядом політичним, без змін. Румунська адміністрація на селах зменшилась до одної третьої частини. Те ж саме із жандармерією. Армію, що тут стояла, демобілізують і засилають в Румунію. Частину, однак, залишили, а частину переставили для вивозки хліба й майна з Наддністрянщини. На підводах, тут змобілізованих і присланих з Румунії, вивозять весь хліб – “під мітлу” – не залишаючи селянам нічоґисень. Одним словом, все, що має яку-небудь вартість, вивозять приспіненим темпом, залишаючи тільки дещо молдованам.

Забирають теж трактористів і комбайнерів разом з машинами: останньо списують всіх спеців і наказують приготувати собі документи на румунській мові.

Натиску на українців Наддністрянщини покищо немає, руских теж вже не авансують. Комуністів перереєстровують наново – мабуть, будуть їх арештувати.

В Жмеринці арештували 400 чоловік, ніби за комунізм і анґлійську розвідку. Арешти перевело гештапо й сігуранца.

Індивідуально всі румуни говорять про те, що тут буде Українська Держава, а не Росія (це їхнє побожне бажання).

Що певний час румуни подають термін свого від’їзду з “Транснїстрії”.

І.ІХ.[1943] проголошено мобілізацію бувших русских офіцерів-емігрантів. Це спричинило нову паніку. Всі дуже бояться мобілізації.

Румунська жандармерія розпочала льокальні арешти українців, в зв’язку з появою листівок “Український Народе” і “УПА”.

По селах румунська жандармерія знущається і б’є селян.

Настрій селян вцілости протирумунський (кажуть “надоіли”), але також і протинімецький. Приходу німців дуже бояться. Хоч румунів всі ненавидять (навіть молдовани), визнають, однак, що з румунами ще можна жити, бо з німцями вже ніяк. Большевиків бояться й не хочуть їхнього повороту, все ж таки ждуть на них, як на щось неминучого. Багато говорять про можливість десанту в Одесі анґлійців, а навіть турків.

Комуністична пропаганда обмежується головно, до шептаної пропаганди, в якій подається вістки з фронту. Забрїханість цієї пропаганди б’є по ній самій, зокрема по селах. Гірше є в Одесі.

Самі комуністи нарікають на Англію і з цього приводу опускають свого носа долів.

Не бажаючи ні румунів, ні німців, ні большевиків, а навіть дивлячись скептично на англійців (це теж імперіалісти), населення стоїть перед мертвою точкою – а що. Про УССД думають, але одиниці й гуртки, загал знає мало. Про УПА доходять тут скромні вістки. Наша масова пропаганда, до якої ми прийшли по проломанні більших трудів, знаходить в масах зацікавлення, симпатії і скорий розголос. Акція румунів (арешти, ревізії) нам тільки сприяє.

3 вересня 1943 р.

ГДА СБ України. – ф. 13, спр. 376, т. 32, арк. 135-136.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 117-118.

Тотожний текст: ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 26-27.

№ 4 **СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ПОДІЙ** **У РУМУНІЇ**

11 листопада 1943 р.

РУМУНІЯ.

СУСПІЛЬНО – ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД.

Відчувається відпруження на терені Юрка. Однак, переслідування продовжується далі у виді примусових праць, контролю, трусів по селах і хатах. Нових арештувань не було. Всіх арештованих вивезли до Черновець, поки що їх не судять. Дозволено родинам в’язнів доїздити до арештованих та передавати їм харчі.

Причини арештувань у Вижниці. Зрумунщена родина Вільцанів (Олекса, Кузьма і Іван) слідили довший час за одною родиною, яка працювала в Організації. Одного разу донесли до

поліції про те, що районний провідник І.Клим переводив якісь сходи в одній стайні. Поліція оточила господарство і арештувала трьох чоловіків. Під час тортур, Іван Клим всипав свій терен аж по Путилівку. Висліди такі: у Вижниці арештовано 40 осіб (одну стару жінку і сінка випустили вже на волю), в Рівні арештовано 3 дівчини, в Ростоках – 20 осіб, опісля усіх випустили на волю. В половині листопада знову арештовано 5 осіб з попередніх. В Путилові накрили 48 осіб і машинку до писання, що викликало арештування одного багача-гуцула. Його родина, кажуть, вже дала 6 мільйонів левів і, однак, не вдалося його викупити.

Дня 26.XI.1943. почались знов арешти і погоня за свідомими українськими родинами, мабуть тому, що німці вмішались в адміністративну справу Буковини. Були й такі випадки. Один провокатор Іван Колотило, що виїхав перед страхом організаційного суду, був завернений німцями назад на Буковину. Німці йому сказали, що хто винен, той відповідатиме за свої вчинки на Буковині, але тікати не сміє.

Великий хаос і паніка охопили румунів з Буковини. З Вижниці і інших міст вивозять шпиталі. Більші землевласники вивезлись із своїм майном із терену Юрка. В Чернівцях остались лиш ті урядники, без яких ніяк не може обійтись адміністративний апарат.

Всі магазини, склепи і склади опорожнили, не довозять ніяких товарів. Купці починають вивозитись з пограничних міст. Одинокі залізничні урядовці не піддались паніці. Щоб запобігти такому станові, від 12.XI. почавсь ряд конференцій торговельно-індустріальних по великих містах Семигороду, Буковини і Бесарабії. Започатковано в Семигороді в Брошові.

Конферують:

Іван Йоріка, президент торговельної камери – про цілі цих конференцій в цих теренах Румунії.

І. Гендорзон, шеф секції фінанс[ово]-адмін[істративної] – про 5%-овий податок із товарів для воєнного летунського флоту фронту.

Константин Жоканку, секретар торг[овельної] камери – про спосіб держання товарів і сирівців та про драстичні заходи проти саботажу.

Стеліян Арчишану, інспектор торг[івлі] “Румунських Залізничних Шляхів” – про проблему торговельного інтересу в цих теренах, який повинен бути в руках румунів. “Румунія для румунів”.

Еронім Стрікату, адміністратор фінанс[ово]-торг[овельний] – про обов’язки платити податок раніше на слідуєчий фінансовий

рік, бо нація прямує до найвищих ідеалів, проливаючи кров найкращих своїх синів для встановлення нових кордонів і респектовання історичних прав. Далі він пояснює торговельні закони і про прибутковий податок, з якого йде на фонд “Соборности”. З цього податку є звільнені лише такі чужинці: шведи, іспанці, греки, богемці і макаровці. Обіцяв, що через монетну інфляцію, всім робітникам і урядникам побільшиться платня втричі в порівнянні до тої, яка була в 1939 р.

8.XI.1943. в цілій Румунії святковано дуже урочисто день уродин короля Михайла I. З усіх усюдів надходили до нього телеграми з побажаннями, щоб якнайшвидше виручив Румунію з небезпеки та довів націю до повної перемоги.

Преса із 14.XI. коментує про конференцію аліантів в Москві, яка загрожує існуванню малих держав в Європі, між ними і Румунії. Якщо не ціла Румунія, так частина її, а саме українські землі, мали б бути прилученими до Москви. Тому, де тільки є осідки військових частин, там організують під проводом офіцерів-професорів конференції для інтелігенції Буковини і Бесарабії.

Зміст таких конференцій: аспекти сучасної війни і більшовицька загроза, “Бояри бесарабські, буковинські і церкви” та “Роля школи у соборній нації”.

Випущено цілий ряд брошур і летючок в румунській, німецькій і французьких мовах, в яких подають монографії буковинських монастирів із їхніми т. зв. “імперативним румунським історичним елементом, що лежать під стінами тих монастирів” (мова про могили молдавських князів, похованих в Буковині).

Преса посвячує цілі статті для поборювання жебрацтва, яке дуже розповсюдилось у Румунії. По вулицях жебрають рекрути, дезертири, інваліди, а коли вдасться, то й крадуть. Випадки грабiжі дуже часті в Румунії.

Бесарабія. В Хотині і інших повітах Бесарабії засновують дома Просвіти під головуванням полковника Василя Поповича. Це засіб для легшого зрумунізування тих чисто українських теренів.

Населення в Бесарабії дуже тішиться приближенням більшовиків. Вірять у політичні зміни, які заіснували в Росії, а головно, їх задурманює признання церкви в Москві.

Трансністрія. Губернаторство вивезло останніми часами 20 вагонів зернят з морелів на продаж.

Букарешт. Місто ангажує приватні авта для доставки нафти для столиці. Кондукти, якими йшла нафта з Плоешт до столиці, були зірвані останніми налетами. Залізницею не можуть її доставляти, бо залізницею диспонує тільки військо.

14.XI.1943. відбулися спільні німецько-румунські маніфестації робітничих верстатів, румунського “Праця і Світло”, а німецького “Крафт дурх фройнде”, в присутності маршала Антонеску і німецького міністра закордонних справ у Румунії Кілінгера.

Міністер Енеску говорив, що ці два народи знаходяться в новій епосі війни, що веде суспільство до кращого завтра. Тому і рішили румуни вислати своїх танцюристів та співаків до Берліну, щоб прославити в піснях геройство обох армій.

Інша група румунських делегатів виїздила до Німеччини студіювати епосів. Далі говорив він про доцільність виїзду румунських робітників на короткий час, на практику до Німеччини.

Преса підкреслює промову генерала Дітля, команданта Мурманського фронту у Мінхені*, що “європейська історія не знала подібної брутально-винищуючої війни, як сьогодні і що смертні списи ніколи ще не були в такий спосіб звернені в сторону Німеччини, як сьогодні. Большевизм промощує собі дорогу до серця Німеччини під гаслами “смерть і кров”, стремить до вивозу 10 мільонів німецьких робітників на каторжні праці до СРСР”. Далі Дітмар** порівнює німецького вояка з совітським, підчеркує його вищість.

Преса і маси пояснюють умовини, які будуть поставлені німцям на випадок перемоги аліантів, подані вперше англійською агенцією інформаційною. Ці кондиції, говорять, є обумовлені світським бажанням пімсти. На конто Німеччини будуть поставлені воєнні довги СРСР і аліантів. Щоб не допустити до майбутнього нового розвитку Німеччини, сконфіскують її всі табори – сирівці в Райху. Совіти мають одержати компенсацію за воєнні винищення в різних службах і працях. Мають вивезти до СРСР усі працездатні сили, мужчин і жінок.

Преса, між іншим, коментує, що англійці є цілковито залежні від волі Москви. Протестує, як може Англія порівняти вивіз мільонів робітників (мужчин і жінок) на примусову роботу в Далекий Схід, із працею робітників у Німеччині, які (робітники) мають свободу рухів та волю, свідомо працюють для боротьби проти більшовизму.

---

* Так у тексті.

** Так у тексті.

Далі кокетують: “Ми не віримо, щоб англо-американські народи мали якийсь інтерес в цій війні. Але свято віримо, що лише заінтересовані одиниці із егоїстичними сентиментами, хочуть ловити рибу в каламутній воді. Черчіль і Рузвельт воюють під прапором капіталізму, а жида з Лондону, Вашингтону і Москви, з цього користають”.

Популярною є вістка, що амбасадор совітський в Мексіко – Думанський, дав до розуміння урядові в Мексіко і Америки, що Москва є рішена за всяку ціну, не видати нікому землі Польщі і Румунії, здобуті у вересні 1939 р. і у червні 1940 р. та що совітські війська знаходяться на 145 км від давньої границі.

Фінляндія. На 6.XI.1943. приготавляють велике святкування в Румунії в 26 річницю незалежності Фінляндії та рум[унської]-фінл[андської] приятні.

Між румунськими і фінляндськими учнями всіх категорій засновано посередницьке товариство, яке має забезпечити регулярність кореспонденції між ними. Ціль – приятельське приближення майбутніх обох народів та їх провідних верств.

Туреччина. Закріпились торговельні зв'язки між Румунією і Туреччиною. До Букарешту прибув п. Бурган Зонні Самус. При першій рецеції він заявив, що Туреччина спростовує вістку, подану ворожою пресою, що п. Рахмед Раул Орвай, турецький амбасадор в Англії, мав би приїхати до Туреччини зі спеціальними дорученнями від англійського уряду.

Словаччина. Румунська преса жваво коментує заяви редактора братиславської газети Лаусане-Ярирава Гухна, що шеф словацької пропаганди Тіро Гаспар немає нічого проти того, щоб здвигнути нову Чехію.

Німці в Румунії. Німці заборонили румунам вивозити з Буковини і Бесарабії майно, покидати терен і виїжджати в регат.

Говорять, що всіх буковинців і бесарабців, з німецького наказу, мають звільнити з румунської армії. Частину концентрованих рекрутів пустили вже додому.

Дуже багато рекрутів погинуло і покалічилися при вправах з вибуховими матеріялами. Якось дивно, що саме багато українців гине. Прим[іром], з Банилова (село над Черемошем) шість мертвих, а сім важко ранених.

В Міліяві* (с. над Черемошем) була соборна відправа в церкві. Тут говорив притор (староста) з Вижниці до населення по-російськи, а священник-румун перекладав на українську. Він

---

* Так у тексті. Повинно бути: Мілієві.

висвітлив сучасний важкий воєнний час, завзивав населення до вірності, щоб з усіма невдоволеннями і скаргами звертатись до нього, а не до чужих людей (під цим він розумів, щоб не шукати охорони в німців). Далі він говорив, що всі українці, які пішли на Схід, тікаючи від румунів, вкоротці вернуть до своїх хат, де застануть ще румунів. Румунські власті нічого їм не будуть казати, коли вернуться.

У Неполоківцях набірна військова німецька комісія переводить асентирунок мужчин до 35 років, а старших до 65 років – до робіт у Німеччині. Люди масово голосяться, щоб позбутись румунської каторги, а також загітовані створенням СС Дивізії Галичина.

Дедукуємо: репресії і арешти, які відбулися в Буковині, це німецька тактика, щоб в такий спосіб здобути собі прихильників з поміж укр[аїнської] маси.

Говорять, що німецькі агенти ходять по лагерьх і тюрмах та пропонують українцям добровільно записуватись на роботи до Німеччини. Тих, що згодяться, зразу звільняють.

До Румунії наїхало д[уже] багато німецького війська, яке розтаборилось по всіх великих містах.

З Плоешт повідомляють, що німці вивозять всю нафту, яку там находять. Це викликало обурення серед румунських мас.

З Черновець повідомляють, що німці наказали Антонеску роззброїти рум[унську] армію, але до 24.XI. ц. р. не було жодних сутичок між німецькими і румунськими частинами, які потвердили б цю вістку.

В Румунії викликало невдоволення те, що німці засипали Трансністрію своїми військами.

Якась комісія з румунських і німецьких старшин, їздила в гори понад Черемошем над кордоном по рум[унській] стороні.

Жиди. В Чернівцях є ще 5.000 жидів. Вони щось дуже посумніли. Багато з них старається вибратись до регату, мабуть, з причини, що німці почали цікавитись Буковиною. Останньо говорять, що німці мали б перебрати уряд в Буковині і Бесарабії.

Укр[аїнські] Діти. Українських дівчат, яких батьки вивезені чи в таборах, в інституті “Молодих Дівчат”. Там вони вчать ткасти полотно, яке продають на спеціальних базарах. Умовини в інституті непогані, виховання чисто румунське.

Від 11.XI.[1943 р.] обмежені можливості їзди трамваями. Їзда пасажира залежатиме від апробати службового трамваєвого персоналу. На кожному перестанку контролюють їздців. Тут юашкін відіграє свою важну ролю.

В Румунії відсвяткували урочисто століття заснування румун[ської] артилерії.

11.XI.1943.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 81-83.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 84, арк. 112-115.

№ 5 **СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ПОДІЙ** **НА БУКОВИНІ ЗА ЖОВТЕНЬ 1943 Р.**

12 листопада 1943 р.

БУКОВИНА.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗА МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ.

Цілий місяць жовтень перейшов під знаком таких репресій і ліквідацій членів ОУН. Прибуло на допомогу жандармерії один відділ війська у складі 2.000 людей гірників і систематично переступили кожний клапчик землі, кожну господарку.

Підпільники, які зголосились добровільно до жандармерії після гарантії влади, були всі арештовані на 25.X., помимо того, що цю пору від кожного взято викуп 50-130 тисяч лиїв.

Зінтерноване майно всіх арештованих стоїть ще на місці. Родини забрані за лотрів. Родини підпільників, яких не вміли спіймати, вивезено до Трансдністрії*.

Жінки, які подались в розправі, обіцялись формально видати своїх мужів в руки жандармерії, залишились на волі.

В школі вчать дітей, що все що побачать і почують в селі, мають сей час повідомити вчителя, який співпрацює з жандармерією. За кожний донос дитина одержує матеріальну нагороду.

Заборонено селянам читати газети. А спеціально український селянин не сміє держати в себе жодної газети, за що його б'ють і арештують, мовляв, "що політикою займаєшся". У кіосках

---

* Так у тексті. Повинно бути: Трансністрія.

вимагають посвідки урядника від того, що купує газету. Лише урядовці і жандарми мають право читати газети.

В Черновеччині відзначається напруження, не арештують нікого. Однак, відібрані документи від деяких громадян, які не сміють вийти поза межі свого села.

Комунікація між селами є заборонена. На кожному мості є строга перевірка річей, що несе при собі.

В дуже багатьох селах школи є нечинні, учителі всі є сконцентровані до війська.

На 18 і 19.Х.[19]43 р. всі уряди з Черновець були спаковані на автах, готові до від'їзду. На 20.Х. прийшов новий наказ розпаковуватись. Причини ніхто не знає.

З Вижниці на 20.Х.[1943 р.] вибралась притор і крім притор (найвища адміністративна окружна влада). Говорять, що вони мали б перейти в Кут* в якомсь таємничім місті (вірю, що це могло б бути в зв'язку з біженцями і організацією). Інші знова говорять, що вибралась до Черновець.

Всі уряди витранспортували всі матеріали до решти і залишили при урядах конечно необхідні матеріали.

Сконцентровано останки таких річників: 17, 18, 19, 20,21.

Трансністрія**. Все майно індустриального і господарчого реманенту вивозять до Румунії, одне дарують великим містам, друге – продають безцінно. Губернаторство обмежило число урядників і на місця тих, які покинули Трансністрію, поставлено москалів. В Одесі створено російські школи, жиди мають великі впливи на уряд Губернатора Алексіяну.

Маршал Антонеску 11.Х.[1943 р.] підписав декрет-затвердження проф. Георгія Алексіяну як Губернатора Трансністрії, з повними і необмеженими правами. “З цим диктатором, Трансністрія здобула собі нові права в європейським місті на сході, а ім'я Алексіяна залишиться записане золотими буквами в історії Трансністрії. Осягнення дворічної господарки в Трансдністрії, завдячує також вирозумінню місцевого населення, яке вперше по 250 літ, жило культурно-цивілізаційним Європейським життям”, – це сказав Антонеску на 19.Х. в Тігіні.

Жиди. В Букарешті відкрилось кілька приватних жидівських шкіл. Жиди мають великі впливи на торгівлі, а спеціально – на індустрії. Майже всіх випущено з лягрів.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Кути.

** Так у тексті. Повинно бути: Трансністрія.

Німці. Протинімецькі настрої зростають з днем. Говорять, що німці випустили з Трансністрії. Це викликало страшне обурення і між 10-15.X. відбулися в Букарешті і по інших великих містах, протинімецькі та проти уряду Антонеску, маніфестації. Були напади на німецькі склади, грабували і стріляли по вулицях. Наспіло в пору 4.000 гестапівців, які привели Румунію до ладу. Говорять, що около 300-400 маніфестантів-студентів, легйонерів розстріляно. Цей факт змусив Антонеску стягнути частину війська зі сходу до краю.

Болгарія. Софія II Радор подає, що болгарські регенти Принц Кирило де прислав, професор др. Філоф і генерал Миколай Мілоф, дали відозву до болгарського народу і від імени малолітнього короля Семена II, щоб в цих переломових часах з'єднатися всі болгари довкруг, при тому на те, щоб в єдності мали побороти і поставити опір ворожому натиску.

В останніх тижнях цілі транспорти амуніції, різного військового [майна] і війська, то через Румунію і на південь. Одні говорять, що частина цього війська задержується на румунських придунайських теренах, а друга – перекочується на Болгарію. Інші з того кажуть, що ці війська мали б окупувати Румунію. Болгарські військові частини перейшли поборювати партизанів в Сербії і завести порядок.

Москва. Говорять, що в Москві перебуває бувший міністер румунських закордонних справ Гафейко. І що він, мабуть, вплинув на хід конференцій і здобув для Румунії такі права. Румунія віддасть Москві Буковину і Бесарабію і рам'я дунайське Кілію, за то одержить цілий терен по Тису. До Румунії має вернутись Карло II і урядити Тулеску.

Поляки. Є дозволене полякам творити приватні майстерні, заводи і приватні школи. Відчувається відродження поза німецькими кулісами, бувшої малої антанти.

На Румунсько-Молдавській границі не запримічується нічого особливого.

12.XI.1943 р.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 117, арк. 5-6.

Оригінал. Машинопис.

№ 6 ОСТАННІ ВІСТІ З БУКОВИНИ

30 листопада 1943 р.

Останні вісті з Буковини.

Арешти в Румунії продовжуються. Німці заборонили румунам забирати з Буковини яке-небудь майно та виїздити самим. Говорять, що вневдовзі мали б звільнити з румунського війська всіх Буковинців і Бесарабців. По базарах сильні облави. Майже ціла Румунія занята німецькими військами. Настрої протинімецькі сильно зросли. Доходить густо-часто до сутичок, а навіть боїв. Господарські відносини дуже тяжкі. Все подорожіло. Вартість гроша сильно опала.

Причини арештів в місяці жовтні:

В селі Біжанка* була рідня Вільцанів, яка слідила за роботою ОУН (головно за родиною Климів), які були членами ОУН, а іменно трьох братів Вільцанів: Кузьма, Олекса, Іван, були на услугах румунської "Сігуранці". Їм в 1942 р. пропав наймолодший брат, підозрівали, що його вбила ОУН. Знаючи, що Іван є членом ОУН – видали його в руки румунської жандармерії, який в тортурах всипав багато людей. В зв'язку зі всипою, поліція арештувала 40 осіб в Біжанці, 48 – в Путилові, 3 дівчини в Рівнях, 5 осіб [...]. Крім цього, в Путилові знайшли українську машинку до писання. Вищезгаданий Іван Клим випущений на волю, є про нього здогади, що він працює як провокатор. Про "Кобзаря" немає жодних відомостей, правдоподібно, він мав би бути близько Черновець і горах. Всі старі зв'язки впали.

Постій, 30.XI.1943 р.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 117, арк. 7.
Оригінал. Машинопис.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Виженка.

№ 7
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗА ПЕРІОД
ВІД 1.12.1943 ДО 15.01.1944 РР., СКЛАДЕНИЙ
АРТЕМІЗІЄЮ ГАЛИЦЬКОЮ-“МОТРЕЮ”

20 січня 1944 р.

РУМУНІЯ.*

Суспільно-політичний огляд на час від
1.XII.1943 до 15.I.1944 р.

На Буковині цілий грудень і початок січня пройшли під знаками нових репресій. Ці репресії у виді сільських судів, які ввійшли в життя на 1.XII.[19]43 р. Судять всіх тих, які зробилися винні супроти Румунського уряду. За найменшу провину страшенно б'ють. Б'ють головно тих, які повернулись з війська. Арештують і б'ють всіх тих, які брали участь у протижидівській акції під час проголошення самостійності 1941 р. Судять тих, що говорять в родинному житті по-укр[аїнськи].

Всім тим, що служили при більшовицькому війську або більшовицькому уряді, видають метрики і пашпорти без державництва, на підставі яких тратять право горожанства. Разом із цим конфіскують все нерухоме майно і мають кудись їх вивозити. Родини не є обов'язані виїжджати із експульзатами, але ті, що хочуть їхати, вносять заяви до міністерства внутрішніх справ, зрікаючись румунського горожанства – одержуючи відповідні документи до виїзду. Про місця дестинації ніхто не може знати. Однак, добачають, що переселяють їх під більшовицький фронт.

Родинам підпільників, тих, які перейшли до Галичини, зінвентаризували все майно і на днях мають конфіскувати.

З Черновець повідомляють, що військовий суд вибирається в регат. Разом з цим судом вивозять всіх політв'язнів, ще не суджених. Число в'язнів є змінне. Одних за викуп випускають, других нових – арештують.

На кордоні Черемша румуни зняли польові телефони.

Підсилилась румунська жандармерія по всіх станицях на 30 осіб. По більших селах, на яких 400-500 чисел, є по дві жандармерські станиці.

---

* У верхньому лівому куті документу невідчитаний надпис синім чорнилом і підпис.

По українських селах святкують свята після старого стилю. Жандармерія силувано наганяла населення до церкви в днях 24, 25 і 26 грудня. На старі свята заборонили людям святкувати. Бували випадки, що викидали миски з кутею надвір під час вечере, а людей виганяли до неконечної праці.

Румуни вже більше не набирають до війська з українських сіл. Румунська погранична жандармерія кинула поголоску на цей бік, “що всі українські емігранти, вертаючись до Румунії, не мають чого страхатись, бо румунський уряд, напевно, не буде мати езекутиви над ними”. (Це, мабуть, відповідь на німецькі домагання прийняти буковинських емігрантів до краю).

Один румунський полковник (Мунтяну), промовляючи до робітників, сказав: “Ми вже довго не будемо терпіти такої наруги. Мусимо самі остаточно рішати про свою державну долю. Німці вже програли війну і щоб ми, разом з ними, не провалились, мусимо шукати певного і рішаючого виходу із цієї ситуації. Наші державницькі експерименти від десятиох літ, вивчили нас в найскрутніших моментах робити здоровий зворот в нашу користь”.

Румунізація Буковини.

1.XII.[19]43 р. в Чернівцях відбулася річниця 25-ліття злуки Семигороду з Румунією. Акт із 1940 р. румуни вважають за нову господню пробу, яку зуміють видержати, бо Семигород мусить вернутись до Румунії.

Університетський професор В. Болдур видав одну книжку під заголовком “Румунська Бессарабія”. Ця книжка має чотири томи:

- 1) Бессарабія в світлі румунської історії;
- 2) - // - під російською займанщиною і румунські національні маніфестації в житті провінції;
- 3) Відношення суверенності в Бессарабії;
- 4) Бессарабія під совітською займанщиною.

— Нові розпорядки “румунських залізничних шляхів”. Туристи можуть виїжджати в гори лише малими групами, найбільше 5 осіб. Провідники груп мусять представити при касі білетів спис з ім'ям і довідкою етнічного походження (звідки походить, місце праці і де йде).

— В днях 14 і 15.XII.[19]43 р. міністер просвіти Петреску zorganizував для 60 інспекторів і підінспекторів конференції в Чернівцях, з ціллю зреорганізувати буковинську народню школу на засадах: заktivізованія вищого народнього курсу, для створення практичних наукових центрів, діточих городів, артілів, шкільних кооператив, кантин, аптек і т. п.

— Чернівці 18.XII.[19]43 р. Газета Буковина Літературна хоче поставити нову статую поета Емінеску (Еміновича), яку забрали большевики. Заінсували про пропозиції поставити цю статую перед театром, а не на попередньому місці – перед катедрою.

— Громадський уряд з Черновець працює над планом систематизування міста. В цьому плані є сплановано перекроїти місто навхрест двома великими бульварами, на площах торговельних заложити парки і поставити великі пам'ятники для короля Фердинанда I, для поетів: Емінеску, Александрі і Поповича, для музика Чіпріяна Порумбеску, для науковця Євдокія Гурмузакі, для маляра Бучевського і бояра Флондора.

— В Чернівцях є створена шкільна поліція, яка по всіх вулицях перевіряє молодь. Учням є заборонено ходити вулицями міста від 17 год. Від 14.XII.[19]43 р. почалися проби пасивної охорони перед евентуальним повітряним бомбардуванням.

— В селі Мігальні* прийшли директор з учителем до господаря Чернявського, щоб винайняв їм хату. Господар відмовився тому, що має велику сім'ю. Вони напали на нього з лайкою, що він держить хату на протидержавну, протирумунську і протишкільну акцію. Про цю справу розписалась вся румунська преса, жадаючи покарання селянина. Подібні випадки стрічаємо по всіх укр[аїнських] селах.

— На 16.XII.[19]43 р. було подано до загального відома, що 8.II.[19]44 р. відбудеться ліцитація т.зв. зкольтонізованих і зрумунізованих лісів. Ці ліси є власністю тих людей, яким відобралося право громадянства, а майна їх перейшли на державу. Мали б зрізати 5.928 буків, 25.733 ялиць на опал для переселенців-румунів з регату в Буковину.

— Губернаторство Буковини організує по всіх містах культурно-національні свята із багатим національним матеріалом в програмі, з ціллю зрумунізувати міста. Всякі прояви укр[аїнського] життя заборонено.

— В Букарешті, в німецькій легатії, міністер Кілінгер відзначив, з наказу Гітлера, 3[-ох] університетських професорів, які брали участь у подорожі до Німеччини в цілі ратифікування кордонів нім[ецько]-румунських.

— 22.XII.[19]43 р. в селі Магала Черновецького повіту (румунська кольтонія) відбулася велика маніфестація різдвяних традицій. Присутними були: префект з Чернівців і інші поважні гості з повіту. Префект, м[іж] ін[шим], радив населенню Магали викорис-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Михальча.

товувати свята, бавитись, але й слідити за подіями, які можуть заіснувати на сході Буковини.

— Доктор Нандріт, унів[ерситетський] проф[есор], родом з Магали, відповів префектові: “Помимо того, що мої односельчани мають садистичний темперамент, вони, однак, так як і населення з Боян – ін[шої] рум[унської] кол[онії] на Буковині, – відіграють поважну роль в румунському житті на Буковині. Вони творять “причілок румунського фронту перед українізацією і русифікацією, які загрожують з півночі і сходу”. В такому разі признаю, що є краще для нас бути такими, ніж допуститися до винародовлення”.

— Всі жиди з Черновець є зобов’язані робити примусову працю для батьківщини.

— Губернаторство з Буковини заінсталювало в Чернівцях радіо, але поліфікатор емісійний. Передана була тільки на Гориччі* летунсько-емісійно-рецепційна станція.

Комунікат з 18.XII.[19]43 р. Арт. I. – Всі мешканці Буковини, які ще мають зброю, набої чи військові речі румунського походження або чужого, мусять все до 30.XII.[19]43 р. зложити в жандармерії по селах, в поліції – по містах.

Арт. II. – Ті, які добровільно здадуть зброю, не будуть поставлені під суд. Ті, в яких після реченця знайдуться такі речі, будуть покарані карою смерті, після Арт. I. ч. 80 держ[авного] закону із 1941 р. Ті, в яких знайдеться військове убрання, будуть покарані тюрмою від 6 місяців до 4[-х] років.

Арт. III. – Є заборонено передержувати й переховувати, давати місця на стрічі, допомагати при втечі: парашутистам, шпигунам, полоненим, утікачам, дезертирам, підпільникам і ін[шим]. Винувники будуть покарані смертю і конфіскуванням майна. Якщо вину поповнить хтось невідомо, кару перемінюється в тюрму від 6 місяців до 4[-х] років.

Арт. IV. – Помічники, співробітники, провокатори і ті, що бачуть і не доносять, будуть карані тою самою карою, що автори вини.

Арт. V. – Дослідження вини переводитимуть поліційні офіцери, відставляючи винувника разом з протоколами, до воєнного суду.

Підписаний: генерал військ[ового] корпусу

Роковіца Михайло.

Перший прокуратор міліт. інст. гметр:

Повел Погояца.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Гореча.

Німці в Румунії.

Німці зарядили арештувати всіх тих урядовців і вільних фахівців, що втікали в регат перед більшовицькою загрозою, за спровокування паніки серед населення.

Німці опанували в Чернівцях: двірць, пошту, телефони і касарні із Горичча. [Німці] змобілізували всіх українців до “Ваффен СС”-ів. З самого Черновецького повіту вже пішло 1.500 чоловік. Агенти гестапо змобілізували дуже багато політв’язнів до німецького війська. Число їх є трудно подати, бо одні пішли до війська, інших вивезено в регат, інш[их] знова, щоб позбулись права горожанства, вивозять кудись.

Німці всіх полонених з сов[єтської] армії українців з Буковини, вивозять.

Німці опанували румунською залізницею в Молдавії і полуднево-східньої Мунтенії. Побережжя Чорного моря є під охороною нім[ецьких] пограничників. Між іншим, нім[ецькі] пограничники стежать і на побережжю моря в Болгарії. Вони дали наказ, щоб з усіх великих болгарських міст до 24.XII. винеслися всі жиди.

Огляд румунської преси за місяць грудень 1943 р.

– Істамбул з 19.XII.[1943 р.] передає розмову першого рум[унського] міністра Михайла Антонеску із редактором Гиладерін Єзіна.

На питання Єзіна, в яких реляціях є Румунія з Німеччиною, Антонеску відповів: “Ще в 1940 р. Румунія знаходилась під докнанним фактом помилкової політики. Найбільшої помилки, яка буде зареєстрована в історії світу. Без ніякого спротиву, Румунія віддала більшовикам Буковину, Бессарабію і ін[шу] частину Молдавії. В 1941 р., коли німецькі війська почали акцію проти Москви, румунська армія ввійшла в союз з нім[ецькою] армією, щоб врятувати незалежність, забезпечити існування держави і перепиняючи інвазію, яка прямувала по через Румунію до Адріатики.

В цей спосіб ми врятували і ін[ші] народи з Балканів. Ми принесли кольосальні прислуги не лише Балканам, а і південній Європі та навіть цілій Європі, яка опирається на рівновазі східньо-полудневої Європи”.

На питання: про взаємини румунсько-мадярські, Антонеску сказав: “Говорити про взаємини рум[унсько]-мадярські, означає піднести проблему Семигороду. Вам говорилося про зусилля, вложені для одобрення взаємин рум[унсько]-мадярських. Але ці взаємини були перетяті історією”.

На питання: чи дісмордія є лише історична, Антонеску відповів: “Історія є синтеза життя. Історія є сама кров і біологія народів. В Будапешті вам говорили про тяжкі перепони, що стрінули мадьяри у спробах одобрити наші взаємини.

В сьогоднішніх обставинах, я не хотів би сакрифікувати загальне для особистого. Зробив великий ефорт приблизити нас до мадьярів, але зустрів я кольосальні перепони.

1.500.000 румунів із північної Трансільванії були поставлені під нелюдський режим. Сотки тисяч румунів були вигнані з своїх хат. Молоді румунські мілітаризики були запряжені до плуга, як в середньовіччю. Малі діти від 7 літ, були прогнані від своїх родичів, щоб не гинли з голоду.

Не є досить одобрити взаємини державні, але суть є в житті народу. Однак, імператив часу вимагає опанування себе і раціонального розсудку, яких ми хочемо інфільтрувати з нашими сусідами”.

3)* Румунія, як [окоп] Туреччини. “Взаємини румунсько-турецькі є проблема духова. Зовнішня політика нашої держави не спирається лише на психології, але є виразом історії. Нас в’яжуть абсолютно ідейні інтереси: Чорне море і Балкани, але найважливіше ще паралелізм історичної долі і нашого взаємопокликання в цивілізації: Туреччина [є] господарем Дарданелів і Босфору, Румунія – дунайських гирл. Не сміємо забути, що великий Ататюрк сказав: “Румунія є окопом Туреччини”.

– Б у к о в и н а. 15.XII.[19]43 р. за ту саму провину: присвоєння речей з покинутих жидівських хат, засуджено румуна Бендуля Олексу на 3 місяці тюрми, 2.000 леїв кари і 100 леїв коштів, а українця Велознака Івана – на 5 літ примусової тюремної праці і 2.000 леїв кари.

– К у р е н т у л 19.XII.[19]43 р. подає відповідь п. Памфіла Шейкару англійському редакторові п. Вікган Штед-ові.

На закиди, що тільки одна Румунія – латинська держава – провадить війну проти аліантів, Шейкару відповідає: “Організація держав у взаєминах їх союзницьких, не є обумовлена ідеологічними зв’язками. Інтереси завжди є вложувані алярмово, так, що не раз буває, що один інтерес заключаєш, лишаючи другі на пізніше.

Н[а]пр[иклад], Англія завжди зударялась з Росією на Далекому Сході, однак, сьогодні обумовлена алярмовою кінечністю спаралізувати німецьку експансію в Європі, заключає приязну аліянцію з віковичним своїм ворогом. Не можемо сказати,

---

* Так у тексті.

що індивідуалістична структура демократичної Англії має якусь афінітацію з комуністичною структурою Росії”.

“Сусідність обумовлює зовнішню політику народів. Не можемо повірити в наївність п. Штед-а, що міг би жадати від Португалії провадити подібну зовнішню політику Румунії, ані Франція, ані Італія не мають безпосередніх кордонів з Росією.

Не лише кордони обумовили Румунію, увійти в акцію проти Росії, але й сама політика Росії із 1940 р., яка із цілою нахабністю кинулась пошматувати живе тіло румунської держави. Політика із 1940 р. відкинула всякі ілюзії Румунії, що в мирній пенетрації могла б досягнути доповнення кордонів.

Ми лежимо в тій частині Європи, де ще від 840 року з’являються на берегах Чорного моря північні москалі (ставить “руси-русичі” – це означає “веслярі”) (Тут автор ототожнює русича-українця з москвичом-москалем).

В 1224 р. румуни, названі тоді “протники”, під проводом Плоскіні, в союзі з татарами, мусіли йти проти “русів”, бо ці були більш небезпечні нашим предкам, як самі татари.

Не буду входити в причини, які обумовили англійську політику розпочати Кримську війну в 1854 р., ані 1878 [р.] – анулюючи трактат, підписаний Ігнатієвом у Сан-Штефано.

Пригадаємо, однак, п. Штед-ові, постійні стремління Росії дійти до Середземного моря та опанувати протоками Дарданелів і Босфору. Чітко говорять самі про себе переживання Сір Ґрей-а в березні 1915 р., коли був приневолений Москвою признати права Росії над Константинополем і над островами Тенедос і Імброс з Егейського моря.

Сталінська політика із жовтня 1943 р., є вірним зразком царської політики з березня 1915 р.

В одній статті “Протоки і російська публична опінія”, проф. Єміліян Діяконеску з липня 1941 р., згадує про анкету царської газети з Петербурга в 1914 р., після того, як увійшла Туреччина у війну. Анкета мала розв’язати питання: “Людина хвора вмирає, що робиться тоді з її наслідниками?” Відповідь на це питання, не втратила вартості до сьогодні. В той час Босфор мав перетворитись в російський Гібралтар, для опанування теренів як в Азії, так і в Європі.

Проф. Котляревський писав: “Протоки мусять бути нашими і нашими вони будуть! Місто Константинополь є квестією Секундарною”.

Проф. Байков, мабуть, тому, щоб кникнути англійські побоювання сказав, що інтернаціоналізуванню міста Константи-

нополя не може принести великих недотягнень російським інтересам.

Конклюдії директора царської газети є цікаві такими деклараціями. Валахія, Молдавія (видно, що в поняттю Росії з 1914 р. не існувала ще Румунія), Сербія, Греція, Чорногора і Болгарія визволилися, завдячуючи російській армії і в цей спосіб Росія створила собі бараж, який припиняє її акцес на Егейське море.

В конклюдії Росія мусить заключити конвенцію мілітарну і васальний союз з балканськими державами, із Румунією: на зразок системи, вживаної Прусією 1866 [р.] [...], з якого вийшла конфедерація німецька, перетрансформована в німецьку імперію. Ті самі фази розвитку була б перейшла конфедерація з Балкан, в послідньому етапі інгльобації всіх держав до Росії.

Сьогодні ці самі цілі опановують російську політику, але більш нахабну і не толерантну. Російські об'єкти є звернені проти Румунії і проти її існування. Сталін категорично відмовився дати план організації східно-полудневої Європи.

Радіо Москва з 15.XII.[19]43 р. подало, що над російською теперішньою політикою, не може бути більше дискусій. Тому Сір Штід прудентно виминає вияснення румунської сусідкості з Росією.

К у р е н т у л з 25.XII.[19]43 р. “П. Штед і орієнтальна анекдота”. Приятель Румунії п. Штед відповідає орієнтальною анекдотою на статтю п.Шейкару.

“Один турецький судія засудив одного скупого на грошеву кару 40 турецьких лірів. Скупий запротестував проти грошевої кари, яку замінено на дві інші кари: або з'їсти 40 цибуль, або одержати 40 буків. Скупий самозрозуміло вибрав з'їсти 40 цибуль, але на 39 впав знесилений, тоді прийняв кару буків. На 39 не зміг вже видержати. На кінець, мусів заплатити 40 лірів”.

П. Штед каже – помимо того, що Румунію не можемо порівняти до нашого скупого із анекдоти, але вона відіграла ту саму роль із Німеччиною. Все, що мала [...], а на кінець, відносно московської конференції, змусить втратити державу.

П. Шейкару, головний редактор газети Курентул, відповідає п. Штед-ові, що політика англійська в сьогоднішній ситуації, не може дати малим націям нічого більше, як орієнтальних анекдотів. Однак, цікавить нас, яку анекдоту може скомбінувати Англія для своєї жертви – Польщі, якій в 1939 р. дала гарантію кордонів і яку сакрифікувала до своїх воєнних проти німецьких інтересів. А тим більше зараз, після московської конференції, Польща є в тій самій мірі сакрифікована, як і Румунія.

Штед хоче покрити трагічну ситуацію англійської політики цими анекдотами, бо конфронтація гаранцій кордонів із 1939 [р.] із сьогочасною ситуацією кордонів після конф[еренції] з Москви, вивели би Англію із оборонця малих націй. Те, що в'яжеться нас, ми не робимо собі ж[о]дних ілюзій відносно дівердженцій між Англією і Росією, яких ніщо і ніхто не може їх віддалити. Є постійні зудари між інтересами англо-російськими. Що не вибухнули вони на конф[еренції] з Москви – це лише тому, щоб не повторити інтрасідженци із червня 1939 [р.]. Щоби Росія могла продовжати війну – розбіжності мусять бути накриті, Англія мусить уступати, а п. Штед – розповідати орієнтальні байки.

Але дефінітивно, чому властиво Англія не мала б відпускати до насичення Росії із земель Польщі, Румунії і Балканів навіть тоді, коли виринають питання і про долю Перської затоки?

Однак, питаємо, що остаточно осталося із званої англійської Карти? Ждемо терпеливо на розвиток дальших англійських політичних потягнень, бо війна ще не закінчилась, а конференція Москви не була мировою конференцією, але воєнною.

Англо-американці, з власної ініціативи, предложили Москві мировий пакт для Фінляндії. В силі англо-ам[ериканського] проєкту, Росія повинна б признати Фінляндії границі ті, що були перед фін[сько]-сов[єтською] війною, але в заміну, Фінляндія мусіла б зобов'язатись здемлітаризуватись.

Совітський уряд відкинув англо-ам[ериканський] проєкт, предложений трипартійній конференції, яка пропонувала цілком противне:

1) Відновлення сов[єтсько]-фін[ських] кордонів, фіксованих мировим трактатом русо-фін[ським].

2) Демлітаризування обов'язкове Фінляндії.

3) Сов[єтська] Росія відмовляється своїх прав на півострів Ганґуе. Однак, Фінляндія зобов'язується винаймати советам околицю Петсамо з рудою нікелю на 30-40 літ, з правом продовження контракту.

5)* Фінляндія задержує свої сувереністичні права і є вільна вибирати по волі народу систему свого правління.

Опираючись на пропозиції і анти пропозиції на трипартійній конференції, бачимо, що англо-американці не можуть протиставитись совітським претензіям розв'язки малих народів. Ставимо собі гіпотезу (може і фальшиву), що англ[о]-ам[ериканці] дають

---

* Так у тексті.

всі концесії Москві на теренах Європи, щоб тільки могли задержати свої аеро-навальні бази на Далекому Сході, для можливості продовжувати війну проти Японії, в обороні своїх посілостей в Азії.

Але щоб не залишитись нижче від нашого приятеля п. Штед-а, то пригадаємо і ми собі орієнтальну повість.

Настратін Годжа, турецький популярний герой, знаходився одної доброї днини у великій фін[ансовій] скруті. В тяжкій задумі дійшов до воріт султана, на подвір'ї якого лежав на пишних килимах осел, якого слуги охолоджували вітрилами. Нараз Годжа заговорив: “Шкода, що такий пишний осел, а немає голосу”. Здивований султан спитав його, як бачив коли осла, який говорить! Годжа відповів самозрозуміло, що бачив й можу й вашого за один рік вивчити говорити. Згодились за 40 лірів. Султан приказав віддати 20 лірів, осла і все, що йому потрібно.

Годжа забрав гроші і осла та поспішив до хати. Жінка як побачила, заломила руки. Знала, що знова наробив яких дурниць. На запит, оповів їй свою пригоду і сказав: “Не журись жінко, до року не одна голова може бути ще на тому світі. Можу я, осел або й султан померти”.

Тому, що засуди політичні дає трипартійний фор, не можемо ані ми, ані англ[о]-ам[ериканці] рішати нашу доля, але мусимо потішити себе, як Годжа тоді, коли наробив дурниць, що за рік не одна голова поляже і зміниться.

Орієнтальні повісті мають свою суттєву вартість, але відіграє ролю в житті людини-нації її доля.

К у р е н т у л з 26.XII.[1943 р.]. Римео Радор агенція ДНТо. На кампанії інавгування в Москві, рішилось перетранспортувати до СССР всіх дітей з полудневої Італії від 4-15 літ. Перший транспорт вже готовий до від'їзду. Багато транспортів вже є зорганізовані в Сіракузі, звідки будуть від'їздити діти до СССР.

К у р е н т у л 27.XII.[1943 р.]. – Памфіл Шейкару подає: “Совітська православна акція. Англ[о]-ам[ериканці] вважають, що признання православної церкви Сталіном, є один з підступів, яким він хоче охопити всі емігрантські кольонії в цілому світі, до яких політрук або агент не міг би так легко доступити, як примірне і спокійне обличчя одного архієпископа”.

К у р е н т у л 16.XII.[19]43. Зміна совітської конституції в зв'язку з Балканами. Якщо б москалі задоволилися границями із 1940 р., то напевне, це був би лише трік їхньої політики. Бо з руху їхніх акцій і з механізму їхньої політики є тяжко очеркнути майбутність сов[єтського] чину.

Після закінчення війни відбудеться радикальна зміна в житті народів, тому і в Росії кондиції зміни конституції, не будуть залежні від волі народу, але від зовнішніх обставин. Розвиток воєнних подій відкрив дуже багато недотягнень у сталінській конституції, тому центральний комітет іменував Ярославського, який має створити проект нової конституції в співпраці з військовим делегатом.

Совітський гуверн в тій самій цілі заангажував комісара народів Вашінського*, який також мав би співпрацювати із репрезентантом армії.

Оба проекти вже готові і віддані для апробати перед Советом. Перший проект Ярославського твердить, що війна доказує конечність піднесення центрального авторитету. Редукуючи ще більше права автономних совітських республік і в тій мірі підсилити центральну езекутиву до максимум. Редукування прав автономних провінцій мало б звестися тільки на компетенцію економічно-адміністративну, на міру бувших царських земств. Сталінові по закінченні війни, Ярославський пропонує тітль “Верховний правитель СССР” або “Регент” народів.

Другий проект Вашінського базується на цілком противних консідераціях від першого. Він доказує, що автономні провінції під час війни, доказали повну політичну зрілість і відданість “Батьківщині”. Республіки Україна, Білорусія, [...], найбільше потерпівші під час цієї війни, дали максимум забезпечення армії, без якої помочі нічого був би не вдіав центральний совітський комітет. Як Росія виграє війну, то в великій мірі завдячуватиме авторитетам цих провінцій. Тому майбутня сталінська конституція повинна збільшити силу й авторитет місцевого уряду цих провінцій. З цим докажеться іншим народам, які знаходяться поза межами совітських республік, що совітська влада не вищербить прерогативів і авторитету їхньої національності. Але противно створить овиди нового розвитку самостійним національностям. Чітко зазначає Вишинський, що згідно із заявою військового ген[ерального] командування, є конечність перетрансформувати совітську армію у автономні армії кожної провінції (України, Білорусії, Грузії). Проект Вишинського протиставиться титулові Сталіна, пропонованого Ярославським.

Цей проект є піддержаний Сталіном і верховним командуванням сов[єтської] армії.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Вишинський.

Це є форма, в якій Росія хоче спаралізувати протиставлення національних держав з Балканів, які зможуть задержати свою армію, політ[ичну] організацію, адміністративну і всі прерогативи національної ідеї. Однак, можливість розвиватись в кадрі совітських республік.

Так як із ворога церкви, Сталін став оборонцем відродження її, на те, щоб віддалити протиставлення священства болгарсько-сербського для совітської пенетрації в Балканах, зміна сталінської конституції є мета широкої федералізації республік комплектно автономних, доповнює підготовляючі акції для майбутньої російської експансії у Балканах, віддаляючих ов'єкцій в зв'язку з ризиком втратити національний характер серед втілення до сов[єтської] Росії.

Між іншим, оба проекти були диктовані Сталіном, щоб увести в дискусію світа совітські проблеми, віддаляючи посудження, що російська революція увиходить у фазу бонапартизму, факт, який міг би бути вражаючим своїм демократичним аліянтам.

Росія робить політичний наскок на полудневий схід Європи, обмиваючись в дискусії тих двох проектів.

20.I.[19]44.

Мотря.

*ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 84-90.
Оригінал. Машинопис.*

№ 8
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗА ПЕРІОД
ВІД 15.01. ДО 15.02. 1944 Р., СКЛАДЕНИЙ
АРТЕМІЗІЄЮ ГАЛИЦЬКОЮ-“МОТРЕЮ”

18 лютого 1944 р.

РУМУНІЯ.

ОГЛЯД СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ

за час від 15 січня до 15 лютого 1944 року.

З початком грудня 1943 р., друг Кобзар попав у руки румунської Сігуранції у Чернівцях, на великому дворці і задержаний

на слідстві в чернівецькій поліції. З невістарчаючих інформацій висновую, що румунська Сігуранція поводитись з ним досить можливо.

В прикордонній полосі на яких 50-70 км, всі орг[анізаційні] зв'язки є пірвані. На кожній залізничній станції по 100 військової залоги, а на більших двірцях числиться і більше.

Вони розвідують у населення чи будемо робити повстання на випадок більшовицького приходу. Питають про наші партизанські сили, зброю і цілі. Цікавляться чи буковинці із галицької партизанки не мають часом намірів нападати на Румунію.

В середній і полудневій Буковині існують зв'язки. Орг[анізаційна] праця – говорять розвідчики, що йде далі. Шапка (орг[анізаційний] реф[ерент] Буковини) живе. Є ще і деякі члени із Проводу. Шапка керує працею, держить зв'язки з в'язнями і з їхніми родинами. Зробилися всі заходи пов'язатися з ним, але зараз через великі сніги на 1.40-2 м, є виключним перейти на ту сторону.

Нові засуди, які відбулися за приналежність до Організації, є такі самі, як і попередні – від 10-25 років тюрми. За зброю є багато менші засуди (для вичерпуючого звіту одержу на днях відповідні матеріали з Буковини). Всіх в'язнів вивезено у глибину Румунії.

Румуни дали наказ всім мужчинам від 15 літ вгору, виробляти собі метрики і інші документи, щоб були готові до евакуації.

Румуни переводять новий перепис населення. Силують писатися румунами. Примінюють і таку тактику: учитель чи інший уряд[овець], який переводить перепис, питає: “Ви є ж. у.? Коли роджений? Де? Значить на Буковині? Такі значить ви є румун? І т. д.” Протестів ніяких не в[и]знають і хто сам не підпишеться на переписному листку – заставляють його дитину підписати. Питають про кожного члена родини і для кожного роблять, зокрема, індивідуальні листки. Такі листки роблять для всіх тих, які пішли на схід і тих, які втікли до Галичини, і які були суджені політично-підозрілі. Такий архів вони хочуть залишити більшовикам. В цім дуже помагають їм типи мутної політичної закраски.

До 15.I.[19]44. румуни випустили всіх українців з війська. Зараз знову на 10.II.[19]44. розіслали мобілізаційні листки майже всім мужчинам від 18 років вгору, які мусять зголоситись по своїх частинах.

Думаю, що буде велика дезерція. Сюди буде надплив військовиків, бо їх притягає романтика партизанки.

В околиці Бергомет (Буковина), вже діє мала група буковинських партизан. На 25.І.[19]44. напали на жанд[армський] пост[ерунок] в Бергометі, застрілили двох підстаршин, а одному вдалося втекти. На 3.І.[19]44. з тої групи переходили два осібняки сюди. Ранених пограничники зловили. Догадуються, що ці люди ішли в цілі зв'язку.

В Розтоках перейшов один орг[анізаційний] юнак на цей бік. В бою з пограничниками – забив двох, сам ранений перейшов. Інші пограничники, по сліду крові, зайшли до Розток по цій стороні, дійшли до одного господаря, в якого був цей ранений. Господар з раненим втекли. Німаки сконфіскували його майно і зліквідували його господарку.

Кордон є дуже добре стережений по обох боках.

На 1.ІІ.[19]44. в Веженці відбулися нові арешти, мовляв, за те, що вдержують зв'язки з Галичиною. Румуни змобілізували все населення до евакуації із Буковини і Бесарабії. Роблять пропаганду між укр[аїнським] населенням, щоб всі спродували своє майно і щоб евакуювали із ними в Рєгат. Всі мають виробляти собі особисті документи, з якими мали б виказатись в Рєгаті, де одержуть подвійно стільки землі, що залишають на Буковині. За собою не можна більше брати майна, як на 60 кг.

Загально, паніка опанувала все населення перед більшовиками. Люди спродують збіжжя, худобу і самі не знають, що зі собою почати.

25.1.[19]44. була гостра поготівля, для цього були змобілізовані всі фіри із найкращими кінями, які робили стійки по вулицях, при різних урядах і при військових залогах. Однак, нікуди ще не від'їхали.

Румунські тайні кола говорять, що німці мають заняти Буковину, яку мають прилучити до Губернаторства.

Більшовики починають організуватися. Почались арешти в більшовицьких рядах. Прим[іром], Воєнний суд з Яс засудив 35 комуністів, переважно жидів, на 3-25 років тюрми. Тільки один вирок смерті.

Німці почали репресії проти жидів в Чернівцях, однак, румуни їх перевезли в безпечні місця. До Вижниці, Ватківці* і інших міст привезено з початком лютого по 40 жидівських родин-фахівців.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Вашківці.

Всі донощики вибираються разом з румунами евакуювати.

Постій, 18.II.[19]44.

Мотря

П. С. Огляд преси вишлю на днях.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 77-78.

Оригінал. Машинопис.

№ 9 ВІСТІ З РУМУНІЇ

12 жовтня 1944 р.

Вісті з Румунії.

Ще від 1943 р. протинімецькі настрої румунських мас дійшли до кульмінації. Рівно ж ті самі настрої були і у відношенні до уряду Антонеску. Разом із протинімецькими настроями, зростає симпатія до більшовиків. Найбільш скомунізоване населення зазначувалося в Бесарабії, Молдавії і Добруджії. Коли вступили більшовики на румунські терени, маси їх вітали з хлібом і сіллю, вірили, що разом з окупуванням Румунії більшовиками, закінчиться війна.

Великий наступ на Румунію 21-28/8.[19]44. Дністром на Гилинь* і Ясси, закреслив політичну лінію Румунії. Опозиційні політики урядові Антонеску Манів, Санатеску і Гафенку, відповідно настроїв мас, приневолити короля Мігая висловитись за перемир'я зі совітами і аліянтами і зірвати союз з німцями, припинюючи боротьбу. Санатеску створив румунський демократичний уряд і почав перемир'я з ССРР і аліянтами, на підставі якого гарантується суверенність румунської держави. Рівно ж Румунія мала б взяти активну участь в боротьбі цим разом проти Німеччини.

“Остання година” вечірній Букарештанський випуск з 30/8. [19]44. подає урядову заяву, на чому опирається підписання перемир'я і які гарантії одержала Румунія.

---

* Так у тексті.

Підписання перемир'я опирається на шістьох пунктах:

1) Румунія зриває союз з Німеччиною і входить в чинну співпрацю з аліантськими військами, за те гарантується її суверенність.

2) З визнанням кордонів з 1940 р. між совітами і Румунією, ліквідується на майбутнє всякі територіяльні непорозуміння.

3) Румунія має повернути Радянському Союзові відшкодування, заподіяні воєнними діями на терені ССРСР.

4) Зворот совітам всіх полонених.

5) Румунські війська входять в чинну співпрацю з сов[єтськими] військами, доки будуть вестися бої на власній території.

6) Семигород повертається Румунії на підставі анулювання віденського арбітражу.

Маси вдушевлювались цим останнім пунктом, а непокоїлись 3-ім пунктом з перемир'я, бо не було зазначено і пояснено, в чому полягає те відшкодування і коли має поповнити його Румунія.

Живо почали зростати настрої за б[увшим] королем Карлом II. Так як його в ганебний спосіб прогнали в 1941 р., так зараз його з почестями хочуть прийняти, бо вірять, що тільки завдяки йому Англія розтягне свої охоронні крила над Румунією. В Англії закріпивсь на політичній позиції румунський еміграційний уряд під керівництвом Тітулеску.

Говорять, що Карло II мав би повернутись до Румунії 1/X. [19]44., що Англія дала наказ не втручатись совітам у внутрішні справи Румунії, що в політичному житті Румунії будуть діяти знову б[увші] політичні демократичні партії. Підносяться ліберали, цараністи, зверисканці, які обговорюють над соціальною програмою своїх партій.

В цілому румунському політичному житті з початком вересня, заіснував великий хаос. Цей хаос взяв колосальні пропорції з застосуванням більшовиками своєї грабіжницько-окупаційної тактики. Більшовики грабують і вивозять все, що тільки знаходять в Румунії. Вичищують всі магазини і всі міські мешкання від всякого майна, включно з меблями. Навіть від жидів забирають все майно. Від селян забирають хліб, худобу і кращі речі з хат.

В місті Роман піддалися в сов[єтський] полон 4 дивізії рум[унського] війська, яке разом з німецькими полоненими, є обсотані дротом на полі під містом, під голим небом. Вони сидять під охороною гармат і скорострілів. Військо голодує і замерзає. Щоб закінчити з тим лагерним життям, зголошуються масово до сов[єтської] армії. З них творять нові т.зв. нац[іональні] рум[унські] дивізії. Їх викинули на семигородський фронт. Давна

протимадярська ненависть підсилює румунську завзятість. Зайняли Тарнави, Сібів, прямували на Клюж.

Румунських генералів і старших офіцерів інтернують. Московська преса подає, що Антонеску є заінтернований в королівській палаті і є підданий під суд. Одначе із розвідчих рум[унських] кол. говорять, що Антонеску з 8 дивізією продовжують протибільшовицьку боротьбу в Карпатах.

Говорять, що Гора Сіма (пров[ідник] залізної гвардії) створив народній уряд, який закликає румунський нарід до дальшої боротьби проти більшовиків.

Зараз протибільшовицькі настрої беруть збройний вияв. Говорять, що в пристані Ринь* бій тривав кілька годин між міським населенням а совітами, в якому брали участь навіть бабські горшки з окропом. В Олтенії чимало сов[єтських] солдатів знищено ненадійно, від проколені вилами або зарізані сокирами (між іншим, олтенські селяни більше оцінюють пса, як чужого вояка). Цей факт стверджують і самі більшовицькі накази, одержані відділами НКВД, що мають відходити до заведення порядку в Румунії, “що ніхто не сміє заходити, ні заночувати одинцем по хатах”. Тому, що військо розправляється на місці з рум[унською] аристократією, тому всі заздалегідь втікають в Карпати.

Найсильніші рум[унські] партизанки зазначаються в горах Фагараш і Вульканських, в Семигороді в околиці Середа Чукулуй. Ті перші дві є під проводом 8[-ї] дивізії – це є жандармерська дивізія, яка в [19]41-[19]43рр. розглядала українську і комуністичну проблему на Буковині і Бесарабії. Відступаючи румуни з наших теренів, залишили цілий архів з вищезгаданими проблемами не лише в осідку 8[-ї] дивізії в Чернівцях, Яссах, але й по всіх районах. Частину тих районних архівів вдалось нам захопити в квітні, а частина з Буковини й весь архів з Бесарабії, попали більшовикам в руки. Перечислилися бідні румуни, думаючи, що залишаючи більшовикам готові документи, винищать найбільшу рум[унську] болячку – українців. Ті архіви однак вдаряють як по нас, так і по них, бо на кожному є підписаний той, хто переведив слідство і якраз за ними більшовики вганяють.

В Радянській Буковині з 5 вересня, більшовики подають цілу серію назвиськ з рум[унської] 8[-ї] дивізії, які мусять відповісти за ті жертви, що знайшлися в черновецьких підземеллях. Між іншим, це є фантастична видумка, бо з черновецької тюрми вийшли всі

---

* Так у тексті. Повинно бути: Рені.

і нікого румуни не закатували (виминаючи кілька випадків по р[айон]них жандармських секціях). Далі в тому ж самому ч[ислі] Р[адянської] Б[уковини], відповідно наказу Сталіна, засудять на смерть цілу восьму дивізію, за погроми над “безборонним укр[аїнським] нар[одом]” з [19]41-[19]43 рр. та що наздоженуть її на самому побережжі Тихого океану (прим[іром], частина архіву укр[аїнської] провл[еми] з Буковини є добре захована, колись вони нам придадуться в майбутніх політ[ичних] взаєминах. Вони є дуже цікаві змістом).

Знаходяться малі рум[унські] партизанські групи по лісах в Буковині (Цецина під Чернівцями, Гарашани* коло Серета, в Молдавії в лісах Герлов, Герца, Пятра-Нямц і т. д.). Вони зростають з кожним днем, бо більшовики починають вивозити родини сигуранції і лапати робітників на схід. Говорять, що сов[єти] зажадали від уряду Санатиску здати 4 міл[ьйони] робітників, з яких 2 міл[ьйони] фахівців, які б мали в короткому часі відбудувати всі міста на Україні, знищені румунськими військами (прим[іром], по-перше в Румунії немає 2 міл[ьйони] фахівців, по-другому, якщо б дала 4 міл[ьйони] робітників, то вилюднила б свої терени).

На терені Буковини зазначилося приявність 7 шефів з б[увшої] рум[унської] жандармерії, які переховуються за допомогою наших дядьків. На сліди одного ми вже попали. Він слідить за більшовицькими рухами на Бук[овині] і за нашою рев[олюційною] роботою. Добачаємо, що він є висланий 8[-ю] дивізією та що через нього можна б дійти до неї. Луговий повідомляє, що до нього підходять різні рум[унські] посіпаки із пропозиціями якоїсь неочеркненої співпраці. Ті ж входять в різні зв'язки з гуцулами.

Занято порти на Чорному морю і Дунаю: Ринь, Вільков**, Болград, Браїлу, Ізмаїл і Констанцу. В Констанці сконцентровано велику більш[овицьку] чорноморську*** флоту, яка держить під своєю контролею ціле побережжя Ч[орного] моря аж по Босфор. З заняттям Ізмаїлу, головний вузол рум[унської] водної комунікації на Дунаю по Залізні Ворота, знаходяться під безпосередню контролею больш[евицьких] військ. З цим вони підійшли до найближчої точки, з якої можуть мати зв'язь з сербськими, болгарськими і мадярськими теренами.

Говорять, що в Молдавії по всіх шляхах вештаються групами люди, що вирвалися з рум[унських] тюрем і лагерів. Що між

---

* Так у тексті. Повинно бути: Тарашани.

** Так у тексті. Повинно бути: Вилкове.

*** У тексті: червономорську.

Прутом і Серетом валяється повно розбитих танків і рум[унських] та нім[ецьких] трупів, яких ніхто не ховає. Що цілі села евакувались перед більшовиками в гори.

25.8.[1944 р.] болгарський міністер Драганов заявив про строгий неутралітет Болгарії і дав наказ, щоб німецькі війська покинули добровільно Болгарію. Обумовлені більшовицьким скорим наступом, мусіли вступити в протинімецьку акцію і інтернували деякі німецькі частини, відступаючі з Румунії через Болгарію. Тимчасовий болгарський демократичний уряд намагається додержати неутралітету, однак тактика прохарчування, примінена до болгарського населення з полудневої Добруджі, нічим не різниться від приміненої в Румунії. Зазначається велике невдоволення серед болгарських мас. Говорять, що в серпні заарештовано в Софії 150 болгарських націоналістів і що зростають протибільшовицькі відрухи. Говорять, що протибільшовицьке ставлення зростає навіть серед сербських партизан, змобілізованих Тітом, про такі самі настрої згадується в Істрії, Греції і Славонії. Говорять, що в цих країнах зростає з кожним днем число партизанки.

Мадярські вояки масово дезертирують з буковинського фронту. Добровільно здають зброю і форму, щоб тільки дістатись на рідні терени. Самі говорять, що в усті Тиси навіть жінки воюють проти більшовиків.

12.X.[19]44 р.*

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 84, арк. 123-125.
Оригінал. Машинопис.*

Тотожний текст: ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 97-99.

---

* Внизу документа підпис простим олівцем невідомої особи (цілком імовірно, Артемізії Галицької-“Мотрі”).

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ОГЛЯДИ ОБЛАСНОГО ПРОВОДУ ОУН БУКОВИНИ

№ 10 СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗА ПЕРІОД ВІД 15.07. ДО 20.09.1944 Р., СКЛАДЕНИЙ ОБЛАСНИМ ПРОВІДНИКОМ АРТЕМІЗІЄЮ ГАЛИЦЬКОЮ-“ФЕДЬКОВИЧЕМ”

7 жовтня 1944 р.

БУКОВИНА.

СУСПІЛЬНО – ПОЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
за час від 15.VII. до 20.IX.
1944.

1. Більшовицька адміністрація на Буковині.

На цілому терені Буковини і Бесарабії встановлено по містах і селах адміністративну владу. По селах її очолюють переважно ті одиниці, що працювали в 1941 році на сході, а по містах самі східні елементи, а то жиди й москалі. Допоміжним наказним і виконним чинником цієї влади є т. зв. міліція, в склад якої входять переважно жиди, поляки й місцева голота, що допускається по селах багатьох самовільних, шкідливих вчинків. Початкова сільська влада була частинно в руках добрих елементів, але зараз її місце займають люди, що приїжджають зі сходу. Ті, знов зневірені у більшовицькій правді, хочуть, мабуть, помститись на комусь і тому накладають на місцеве населення 150% обов'язків. Найбільш дошкуляє більшовицька дійсність по містах, підміських районах і по селах, де є фільварки. Там пересиджують більшовицькі посіпаки та непокоять населення форшпанами, прохарчуванням і грабіжжю.

В Чернівцях є такі уряди: военкомат, НКВД, ВКП(б), НКГБ, воєнний суд НКВД, суд цивільних справ і різні заготбази. Число енкаведистів змінчиве. Зразу, поки велись бої під Коломиєю і Станиславом, було їх понад 5.000, зараз – 60.000, а понад 120.000 по районних містах – Лужани, Садагура, Вашківці і Серет. По районах число енкаведистів мале, доходить до 40 чоловік.

2. Прохарчування армії.

У прифронтовій полосі вояки харчуються самі, здобуваючи їду серед населення. Забирають (де є по дві штуки) корови, телята, вівці, свині, вистрілюють гуси і ін[шу] домашню птицю.

В місцевостях, де більші частини війська закватировуються на довший побут, прохарчуванням їх займається місцевий воєнкомат, що за посередництвом голів сільрад, закупає худобу, хліб, овочі, за що навіть добре платять.

3. Мобілізація на Буковині.

Буковина поділяється на дві частини, а то одну, що знаходиться під більшовицькою займанщиною (від Дністра до Карпат), і другу – під німецькою.

На відтинку від Дністра до Карпат проведено мобілізацію від 18-52 рр. На відтинку між Дністром і Прутом пішло до армії 95 % чоловіків, а між Прутом і Карпатами – 45-55 %. Інші, що залишились, працюють на залізній дорозі, заводах спирту і трачках, інші ховаються по лісах. Цим останнім більшовики обіцяють прощення, якщо вони до означеного реченця зголосяться до них. Це, однак, не мало великого успіху.

Спочатку вдалось зорганізувати деякі військові групи, які, однак, не змогли вдержатись. Зразу військові справи Буковини були повірені другові Климові, що вернувся з Криму. На схід пішов він у 1941 р. з буковинським курінем. Приблизно два місяці добре вив'язувався з обов'язків, але з хвилиною, коли довірено йому більшу групу людей, при першій зустрічі з більшим відділом більшовиків, покинув свій відділ без опіки. Коли вдруге вдалось стягнути цей відділ, він теж вернувся до нього. Цим разом поділяємо групу на 4 боївки, що мали завдання переводити започатковану чистку, брати під свій догляд всіх тих, що криються по лісах, повести пропагандивно-вишкільну працю, організувати нові сільські боївки, з яких надаліше мають творитися буковинські відділи УПА. Провідниками-командирами згаданих боївок були: Наливайко (буковинець, чотовий із румунського війська, член Організації з 1940 р.), Чорнота (боєвик з снятинської повітової боївки СБ), Іскра (боєвик з городенської повітової боївки), Сагайдачний (буковинець, член Організації з 1940 р.).

Наливайко діяв на терені Вижницького району, однак не вдержався тому, що долучив до своєї боївки табір (прибл. 500 людей), разом з жінками й дітьми, що обтяжувало його надмірно в пере-

водженню акцій. Внаслідок зради одного сексота, що запхався в табір, більшовики (в силі 3.000 ос.) оточили і розігнали табір. Це сталося в Іспаському лісі. Наливайко з малою групою продерся через фронт на мадярську сторону. Про його долю нічого більше не знаємо.

Чорнота зі своєю боївкою вдержався до серпня на терені р-ну Вашківці, перевів кілька успішних акцій на голів сільрад. З хвилиною, коли почув, що його терен прочищений від більшовиків, на особисте його домагання, був звільнений і відійшов з людьми у свій терен.

Іскра, при першій зустрічі з більшовиками, покинув терен Сторожинецького р-ну й продерся з трьома людьми в галицькі Карпати до УНС-у. Одних з його боївки віднайдено й перекинено до табору Лугового, інші на власну руку перейшли на Снятинщину.

Сагайдачний діє із своєю маленькою групою ще й до сьогодні. В склад його боївки входило кілька провідних одиниць з Городенського повіту, що їх при кінці серпня відставлено в їх терен тому, що городенська пов[ітова] боївка була зовсім знищена більшовиками. Сагайдачний зараз сповняє функцію підрайонного (Зеленів) та провідника боївки Вашківського р-ну.

Під час створення і розташування в терені боївок, сформовано рівночасно військовий провід під керівництвом Хведора (б[увший] організаційний Буковини, що одинокий перетривав румунську дійсність). В склад цього проводу входили: два східняки – лейтенант совітської армії, евакуйований німцями в 1943 р. та машиніст-секретар, далі один галичанин-пропагандист і вищезгаданий Клим (пізніше Кармелюк). Посилені і постійні більшовицькі облави на ліси, були причиною того, що цей же військовий провід залишився без зв'язку з тереновим проводом на тиждень та відірваний від деяких боївок. Тоді Кармелюк, потайки перед проводом і друзями, приготується до втечі. Це йому і його товаришам з давньої мельниківської сітки вдається. З дружиною і дитиною, він продирається через фронт до німців. Потім довідалися ми, що працював він при якомусь німецькому штабі в Косівщині. Хведір з іншими з т. зв. військового проводу, перекидається за фронт (про них пізніше).

Перехід фронту приніс спустошення по лісах так, що важко було там вдержатись. На наш поклик гуртуватись чоловікам у військових таборах, населення слабо зареагувало, кажучи, що зеленіють ще кукурудзи, в яких можна ще переховатись, а йти гинути – ще час. Під час облав, проведених більшовиками,

зловлено майже 25 %, а 5 % згинуло від ворожої кулі під час втечі.

Після жнив знайшлось більше охотників поступити в УПА, але перекинути їх поза фронт, де є зорганізований вишкільний табір і один рухомий відділ – є досить важко тому, що в терен напливають ловецькі відділи НКВД, що направляються на Балкани. Ці відділи в другій половині вересня досягнули до 120.000 чол. Довідуємося, що це є новозмобілізовані відділи з Винницької області, в склад яких входить червона міліція, голови сільрад, їх заступники і секретарі. Це зряду друга військова сила, що задержалась на терені Буковини й рівночасно, переводить чистку.

В Бесарабії, в руських околицях, зголосилось на мобілізацію 90 % чоловік, в українських – до 75 %, а в румунських схоплено ненадійно для створення т. зв. національних відділів майже всіх мужчин. 18.VIII. захоплено ненадійно всіх рум[умунських] чоловіків із Буковини і півн[ічної] Молдавії, включно з хворими, всіх запаковано в Чернівцях на поїзди, не дозволяючи навіть жінкам подати їм їду.

До робіт на фільварках зловлено багато робітників з різних заводів, зал[ізничних] шляхів і урядів. Їм обіцяно, що будуть звільнено з військового обов'язку. Нам удалось нав'язати контакт з трьома сотнями цих зловлених робітників, приготавляючись до перекинення їх до табору. Однак з невідомої нікому причини, ненадійно дня 7.IX. вивезено робітників вантажними автами до черновецького воєнкомату, потім запаковано в поїзди, направляючи на Київ.

Від 28.VIII. голови сільрад, з наказу воєнкомату, виготовляють списки воєнноздібних чоловіків, що перебувають на території Румунії. Їх поділяють на групи: 1) чоловіки, що служили в рум[унському] війську; 2) що були на праці в рум[унських] урядах та ін. установах; 3) політв'язні; 4) добровільно евакуовані.

Від 1.IX. воєнкомат видав наказ копати бункери, забезпечувати господарства бочками води і ін[шим] приладдям, що потрібно було б на випадок пожежі і бомбардування.

4. Відношення більшовиків до українців на терені Румунії.

В другій половині вересня надійшла чутка, що більшовики вимагали від тимчасового рум[унського] уряду, звороту всіх українців з Буковини і Бесарабії. Деякі евакуовані почали вертатись на свої місця, з інтелігенції, однак, ніхто ще не вернув. Говорять, що більшовики жорстко розправляються з евакуованими.

Військові і тюремники групами вертається домів. На закріпленому кордоні в Буковині на Сереті (Глібока) і в Бесарабії на Пруті (Унгени і Рень), одержують пропуски з зазначенням, що після двох тижнів зголосяться до воєнкомату. Бувають, однак, випадки, що після 2-3 днів перебування вдома, одержують вони покликання в армію. Політв'язнів переловлюють, часто-густо стріляють, а в їхніх домах переводять ревізії.

У Крайові (Румунія) німці збомбардували лагерь евакуованих урядників з Буковини. Пропали майже всі евакуовані священники.

5. Карпатська Буковина під німецькою дійсністю.

Німці досить гуманно відносяться до населення, тому 60 % схиляється у їх сторону, 20 % – за румунами, решта – за нами, деякі знов задержують “нейтральність”, бо, мовляв, не знати, хто буде паном ситуації.

Для зорганізування військового табору, був висланий в Карпати Луговий, бувший організатор УНС-у в Косівщині. До помочі йому віддано суспільно-політичного вишкільника Тихого, бувшого орг[анізаційного] Косівщини, по званні вчителя, організаційного повітового Максима, трьох районних провідників і двох четарів з був[ших] нім[ецьких] шуцманів. Німці, відступаючи, запропонували вступати в нім[ецьку] армію, або організувати укр[аїнську] партизанку. Луговий скористав з цієї нагоди й згуртував досить поважний партизанський відділ, що опісля озброювався під час акцій на більшовицькі партизани. Згодом німці почали вести переговори з Луговим. В той час ми були відірвані від нього з причини фронтових дій і тому про його переговори з німцями нічого не знали. У висліді цих переговорів, чотирьох німців перенесли на сталий побут до табору Лугового, постачаючи рівночасно горілку, одяг і зброю. Ті німці брали рівно ж участь у протибільшовицьких акціях. В липні вдалось знов пов'язатись з Луговим. Після розбиття групи Гайворона, Хведір перебрав частину галичан і перейшов з ними в Карпати, повідомляючи мене, що їде в Румунію нав'язати контакт з політв'язнями й стягнути їх в Буковину. Побачивши німців у таборі Лугового, Хведір при помочі СБ прикордонної Станисл[авської] області, переводить чистку там-же, арештуючи сотенних Дуба й Чайку. Вибирає найкращий елемент з цього відділу і перекидається в Карпати з ціллю створити військову випадову базу на Буковину. Для цього старався він стягнути мене і інших підпільниць, кажучи, що є такий наказ згори. Одначе вважаючи недоцільним стягати

всі організовані сили за фронт і лишити без проводу підбільшовицьку Буковину і частину охопленої вже червоними півн[ічної] Бесарабії, я не прийшла, а дала йому до помочі одного лейтенанта з рум[унського] війська, вищезгаданих двох східняків і одну зв'язкову розвідчицю.

До 28.VIII. Хведір звів два поважні бої, не згадуючи малих сутичок з німцями в Кисилицях і Максимці, що закінчились великими втратами в людях і матеріялі. Згинули Тихий і інших п'ять провідних одиниць, Максим тяжко ранений. Полонених і матеріяли вдалось Луговому забрати від німців, передаючи назад Хведорові. Хведір відтягнувся з рештами в напрямі Чорногори. Люди, вислані на поміч Хведорові, задержались у Лугового і за його заходами, вислано трьох з них на радистичний курс, звідки мали б вони вернутись з радієвими висильними апаратами. Один з них мав би перейти до мене, один – до Хведора, останній мав би залишитись у Лугового.

Бажаним було б вислати до буковинських фронтових відділів командирів, покликати Хведора на старшинський вишкіл, вислати бодай одного військовика, що zorganizував би військових людей під більш[овицькою] займанщиною. З оправдань Лугового видно, що він хотів використати підступно німців і в такий спосіб забезпечити свій відділ військовим вирядом, а потім перекинутись у більшовицьке запілля. Однак, мораль табору Лугового, підкопана посиленою Хведором летючковою пропагандою, що Луговий є самозванець, зрадник, німецький запроданець і т. п. Це, мабуть, зробилося за порозумінням станиславівського СБ. Ця пропаганда забезпечила, однак, Луговому позицію серед німоти. Він бажає від мене моральної піддержки (тому, що я поручила йому організувати в околиці військовий табір), дальших інструкцій, зв'язку і підпорядкування його вищим військовим чинникам і анкети, щоб ствердити його провину. Зараз він має відділ понад 300 чол., озброєних автоматами. Не маючи жодних військових зв'язків, подала Луговому такі тимчасові інструкції:

- 1) Використати вповні німецьку мобілізаційну ділему.
- 2) Не допустити до втілювання гуцулів у німецьку армію.
- 3) Вишколені сотні, добре озброєні, віддалявати від себе, підпорядковуючи Хведорові, який повинен би перекинутись на той бік фронту тому, щоб німці не забрали до своєї армії готового вишколеного елемента.
- 4) Повести широко нашу пропаганду серед мас, на те вислано йому відповідні пропагандивні матеріяли.

5) Якщо зв'язок з Хведором порваний, хай перекидає добре вивінені групи, під проводом вищезгаданих старшин, на цей бік на рейди.

6) З хвилиною, коли вже не зможе вдержатись у Карпатах та у випадку, коли більшовики оточують їх з обох сторін, хай перекидає цілий табір у наше запілля.

До 15.IX. майже кожного тижня, ми мали зв'язок із тою стороною, однак, після 15-го числа стало дещо важче, а це, мабуть, тому, що скупчилось в тих теренах багато війська, що направляється на Балкани.

(Примітка: цих двох старшин, що в Лугового, можуть бути добрими інструкторами, штабовиками, а ніколи партизанськими командирами, Хведір знова є добрим тереновим організатором, дуже спритний, відважний, фанатик, був би добрим військовиком, на це має всі прикмети, але немає жодного військового звання, ані партизанської стратегії. Бажаним було б, щоб вислати до буковинських позафронтових відділів командирів, покликати Хведора на старшинський вишкіл, вислати бодай одного військовика, який зайнявся би зорганізуванням військових людей під більшовицькою займанщиною).

6. Грабежі.

Міліція стало переводить труси по селах, що дає їй змогу грабувати в деяких багатих господарів дорогі речі. Забирають міліціанти полотна, гроші, взуття, пішви, намиста, хустки, кожухи тощо. Були випадки, що господарі після таких контроль, жалувались у районі, що їм забрано деякі речі. Їм казано пізнавати злочинців, але ці, зрозуміло, відмовлялись. Рівночасно того ж таки дня, такі міліціанти відомстились, бо знов прибули на контролю до села, зі згаданого господарства вивезли все майно, а будинки підпалили.

В с. Драчинці одна переслідувана так жінка, зголосила про те в районному комісаріяті НКВД, домагаючись, щоб взяти її в оборону й видати посвідку, за якою міліція не мала б права її непокоїти. Таку посвідку вона одержала, але вертаючи додому, заарештувало її НКВД, доказуючи, на підставі мнимих доказів, що вона є членом Організації.

18.VIII. в с. Бобівці приїхав відділ москалів (150 чол.), розпитував про НКВД і міліцію, ограбив 3 господарства. Від'їжджаючи, відділ наказав селянам 3 дні не виходити в село і нікому не говорити про їх побут в селі.

7. Контингенти.

До 10.V. більшовики зібрали контингент збіжжя за 1942 р., до 15.IX. – за 1943 р., а все це з цьогорічних засівів. Хто з господарів не мав збіжжя для здачі, сіль[ська] влада визначувала із своїх складів, що походить із skonфіскованого майна політв'язнів. До 15.IX. зібрано контингент збіжжя за 1944 р., вже з нового збору й з нього теж замовили контингент на 1945 р.

Контингент на загал досить великий. Його не встановлюють по якійсь нормі, а залежно від прихильності населення до більшовицької влади і національної свідомості. Родинам, що 1942-[19]43 рр. за румунської влади, були втягнені у масівку, накладають великі оподаткування збіжжям, позику і на танкові колони. Контингент накладають з м'яса, збіжжя, травки, соломи, ярини і ін[ше] Крім того, переводять по селах збірки овочів (сушать і варять повидла), огірків (квасять), що їх переводять десятнички і агітаторки. В кожному селі є більша кількість бочок з огірками, бербениць з бринзою і повидлами.

Деякі секретарі сільрад і завідувачі заготзернів так важать продукти, що 1/4 відпадає на користь бідних людей, або для нашої апровізації.

Встановлено норму про засіви на зиму для кожної господарки. Якщо господар не зможе поданої норми засіяти, його судять. За першим разом наминають, другим – арештують, третім – конфіскують майно і вивозять сім'ю. В повітах Сороки (Бесарабія) і Сторожинець (Буковина) люди не в силі здати наложеного контингенту по причині фронтових дій. На мітингах в тих околицях, закликають населення до здачі в 100 % наложеного контингенту, бо інакше населення буде вивакуване й покаране. Кажуть, що знають про те, що бандерівцям носять харчі добровільно та що радо ходять на бандерівські сходи, а на мітинги, організовані більшовиками, майже ніхто не хоче добровільно йти. Тому треба купити хліб і здати. По причині неповної здачі контингенту вивакувано вже села Іспас, Міліїв та три Майдани. Евакуованих валками спрямовують на схід. Рівно ж переводять евакуацію у Хотинському і Сорокському повітах, населення чисто українських сіл перекинено поза Дністер, а з Могилівщини перекинено десятки родин в Заставнеччину (Буковина).

Цього року не було політку на цукрові буряки, цілі околиці були понищені дрібною мушкою ще ранньою весною. Агрономічна комісія признає деяким господарям цю втрату, іншим не хоче признавати, називаючи їх саботажниками, що хочать обдурювати державу

і їх взято під суд, приневолюючи заплатити за буряки, іншим здати їх і заплатити 10.000 крб. кари. Підозрілі родини в приналежності до ОУН, засуджують на переселення і тюрму. 16.VIII. засуджено в с. Шубранець жінку на 3 роки тюрми за те, що не вродилися їй буряки. Шукали причини до ув'язнення її і на кінець знайшли: її син був засуджений в 1943 р. на 25 р. тяжкої тюрми.

На кожну родину наложено податок на танкові колони і військову позику. Ці гроші збирають десятнички і агітаторки. За невплатення належної суми, в першу чергу відповідає своєю головою десятничка, потім притягають до відповідальності тих, що не вплатили грошей. Підозрілі родини викликають до сільрад і там пропонують підписати позику на 5.000-10.000 крб. Тим, що мають пасіки, без виїмку призначають позику на 10.000 крб. на танкові колони.

Урядовці і робітники ще не одержували зарплати за свою працю, за виїмком залізничних працівників. Однак, усі мусіли здати 70 % із передбаченої їм місячної платні на танкові колони. Мусіли тому продавати останні речі, бо не вплативши належної суми – судять за саботаж. Такі оподаткування повторюються вже втретє.

8. Рубають ліси.

В цілій підкарпатській околиці, більшовики немилосердно вирубують ліси. До цієї роботи забирають безробітних жидів і жидівок з Черновець і вони являються постійними робітниками. Кожна сільрада від кожного десятника, позначає по двох тижневих етапних робітників, один має працювати пилою-сокирою, другий – фірою. До роботи в ліс тижнево виходить 20-30 пар коней і 50-60 робітників. Дрова виготовляють для будови мостів, палива й направи залізничних шляхів. Цілі транспорти дров вивозять в Московщину.

З кожної сільради забирають по 10-15 фір для евакуації сіл. Населення постійно протриває такій безпотрібній евакуації. В Лукавці, Іспасі (Буковина) збунтоване населення поломило вози, покалічило коні, а люди повтікали домів з розваленими головами.

9. Аеродроми.

На терені Буковини будують 3 великі аеродроми – в Банилові, Чернівцях і найбільший у с. Шепинець*, де працюють вже 4 місяці

---

* Так у тексті. Повинно бути: Шипинці.

по 100-200 робітників, переважно жінки і юнаки від 14 р. вгору, з цілої Чернівецької області. З кожної хати мусить працювати один робітник 5 днів сам, або з фірою. Хто відмовляється від роботи – карають судом.

17.VII. на аеродром прибули якісь гості, одягнені по-військовому і цивільному. Поцікавились планами аеродрому, а оглянувши їх, стали кричати, що вони недобрі, п'лятформи не є добре розміщені і т. д. Плани забрали зі собою, а інженерові наказали прислати через годину посланця до Лужан до воєнкомату по плани. За годину на аеродром приїхала справжня комісія й довідавшись, що якісь непрошені гості забрали плани, приарештували інженера й наказали строго контролювати тих, що прибувають на аеродром. Від того часу солідно перевіряють всіх військових і по цьому боці Прута.

10. Школи.

На терені Буковини зорганізовано 5 родів шкіл – народні, неповні середні, десятирочки й університет в Чернівцях, де відкриті всі факультети. На курси записані самі каліки і жиди (це мала б називатись укр[аїнська] студіююча молодь). В середній школі зустрічаємо молодь до 16 р., за виїмком дівчат. В Чернівцях відкритий укр[аїнський] педагогічний інститут.

З браку укр[аїнської] інтелігенції, що виїхала з румунами, всі пости секретарок зайняли жидівочки з Транснїстрії.

В кожному селі є по дві учительки, що організують комсомол. 80 % дїтвори ходить до школи. В Чернівецькому районі заряджено від п'ятої класи вгору, щоб батьки кожної дитини вивїнували її чотирма парами білля, взуттям і одягом, і діти мали б виїхати зі своїми вчителями до Києва. Це зарядження викликало переполох, батьки почали не висилати дїтей у школу.

11. Ловля дівчат на роботи в Донбас.

Від 15.VIII.[19]44. по цілій Буковині на “собранїях”, закликають дівчат на роботи в Донбас. Вихваляють добрий заробіток, красу і багатство Донбасу. На застереження, що зближається зима й немає теплого одягу для виїзду, відповідають, що можна їхати поки що без цього теплого одягу, а тоді, коли встановляться на працю, можна написати додому, щоб прислали вишивану святочну сорочку. Подібно “собранїя” скрізь кінчилися протестами, криками, плачем. Головам сільрад наказано зробити списки

протестуючих, бо, мовляв, це бандерівські агенти, що скрізь і завжди викликають протести. До 25.VIII. в сільрадах виготовлено списки дівчат, що мали б виїхати на роботи. Чернівці мали дати 4000 робітників. Зразу ловлено по вулицях і ярмарках, зловлено навіть жінок з малими діточками та жидівок. Місто Чернівці мало відставити своїх робітників до 1.VIII. Із першого транспорту, що відійшов на схід в числі 1.500 робітників, на двірці Мамалига (Хотинський район) при перевірці, знайдено тільки 350 осіб.

Черновецька область мала відіслати 7000 робітників – жінок і дівчат, бо чоловіків немає. Районні агітаторки призначили найкращих дівчат і жінок, в першу чергу свідоміших, багатших, своячок політв'язнів. Малий відсоток зголосились на поклик, тому почались по містах і селах облави. Зловлено до 5.000 дівчат і жінок в молодому віці. Зловлених стрічних жінок кидали на авта, зв'язуючи нещасним руки ззаду. За плач і крик грозили розстрілом. На роздоріжжях по селах і головних шляхах стояли авта, на які викидали переловлених жінок, що переходили в поле чи в місто. Відділи (300 ос.) переводили облави, головно ночами, по селах і полях. Якщо вдома не застали дівчини, на її місце забирали когось з рідні.

30.VIII. в Хрещатику зловлено 30 дівчат, а в околиці 3 авта. В Лужанах всі повтікали. В Манастирі зловлено 10 дівчат, кількох юнаків і 4 чоловіків. В Мамаївцях облава тривала 3 дні, переводило її 4.000 вояків, зловлено 14 сільських дівчат, 7 посторонніх і 2 мужчин. Другого дня облава перенеслась на Лужани, де зловлено всіх дівчат, що працювали в гуральні. Ранком всі вивтікали, крім двох. Одну дівчину при втечі, зловив вояк за косу, вона, вириваючись, залишила косу в руках солдата. За втечу дівчат головам сільрад грозять розстрілом, а родичів арештують. Загально, батьки волять самі йти на місця своїх дочок, щоб тільки вони збереглися. На Жучці на толоці, поставлено приблизно 90 дівчат під розстріл за те, що не хотіли йти на роботу. Однак, вони рішилися згинутьи дома, як йти на роботи до Донбасу, тому їх звільнено.

Зловлених дівчат приміщено в Чернівцях в порожніх залізничних будинках, під охороною совітських агенток і 5 вояків. 5 днів просиділи дівчата без харчів (дещо дістали від рідні дівчата з підміських сіл). На протест проти голоду, відповіли їм більшовики, що треба було добровільно голоситись до праці. Шостого дня пущено до них рідню. Дівчата, використовуючи брак догляду, майже всі вивтікали, а тих, що залишились, відпущено домів. 17.IX. появились в Чернівцях відозви, якими заявлялося, що силою не будуть забирати на роботи, а добровільно. Це був

хитрий підступ, бо після двох спокійних днів, почались нові облави, ще жорстокіші.

12. Вісті з терену.

В Лужанах на станції і в селах, біля залізних доріг, зустрічається жінок і хлопчиків 13-15 років зі сходу, які просять приміщення у багатших людей. Розказують, що в їх сторонах великий голод. Таких жінок і дітей змісця арештують.

В с. Біла заарештовано жінку з східних областей, що в церкві говорила людям, щоб вистерігалися евакуації в східні терени та виїзду на роботи в Донбас, бо там панує голод. Заявила, що все це робиться для винищення українців.

В Стрілецькому Куті та Іванківцях більшовики зліквідували 5 господарств підпільників і тих, що в 1941 р. пішли на схід з укр[аїнським] курінем.

31.VIII. більшовики спалили м. Вижницю. Ведуться тяжкі бої в Берегометі над Серетом.

2.IX. укр[аїнський] партизанський відділ з Карпат знищив великий залізничний міст за Сторожинцями, перериваючи більшовикам постачання на фронт.

5.IX. прийшов транспорт соли зі сходу на станцію Лужани й по двох днях його завернули. На домагання залізничних робітників залишити сіль бодай за те, що Буковина здала хліб і худобу, більшовики відповіли, що вкортці їм Англія доставить сіль, бо і так від Англії ждуть вони благодатей.

З кожного села беруть по 10 дівчат на десятиденний проти-летунський вишкіл.

На мітингах в Чернівцях і селах (Садагура, Шубранець, Рогізна) червоні говорили: "Вкортці має прийти до вас військо в червоних шапках і буде говорити незрозумілою мовою. Не витайте їх, не давайте їм хліба, ні молока, не пускайте в хату, бо це ваші вороги". Люди догадуються, що це мала бути мова про турків.

Від 27.VIII. скріплено залогунавсіх мостах на Пруті. Провіряють переважно військових, авта, фіри, рідко цивільних людей.

В Ленківцях перед черновецьким мостом, зловлено нашу фіру з 48 мінами, замками до зброї, легкими скорострілами й летючками до червоноармійців і українців. Тої ж ночі німецькі літаки бомбардували ленківську станцію. Зараз більшовики вибралися з Черновець. Їм на поміч прибуло 18 танків, що переїжджали шляхом до Снятина. Казали, що це УПА робить наступ на Чернівці. Алярм тривав 3 дні.

18.VIII. в с. Драчинці Вашківського р-ну, зліквідовано 3 енкаведистів і 1 міліціонера, що виловив дотепер 11 людей і 1 ранив. Другого дня 150 вояків прийшло пошукувати за вбивниками. В сільраді вони заявили, що коли знайдуть в селі мужчину, зразу розстріляють. Голова повідомив про це село. Всі чоловіки вибралися, залишився нарочно один юнак. Більшовики його знайшли, вдень катували прилюдно (відрубали ніс, вуха, ногу й руку). Добили його тоді, коли спускали вбитих енкаведистів у землю. Ніччю на 25.VIII. на місці катування появилася велика могила, що її видно з 6-ох довколишніх сіл, з триметровим березовим хрестом, прибраним вінками. (Це вже третя могила цього роду появилася на Буковині). НКВД перевело слідство в цій справі і ствердило, що могилу мусіло за цю одну ніч сипати щонайменше 120 людей. Видано наказ розкинути її, однак, ніхто до цього не брався. Покликаний священник заявив, що це Боже діло, тому ніхто не повинен могили розкидувати. У зв'язку з цим снуються різні легенди: що могила означає кінець війни, що УПА закопала там свої скарби і т. д. 31.VIII. НКВД зрізало хрест, а вінки причеплено до фіри й волочено ними аж до сільради. За фірою йшов бабський похід. Жінки голосили, проклинаючи вголос НКВД.

В с. Нові Драчинці незнані люди забрали автами з підфронтового магазину зброю – 50 скорострелів і кільканадцять пачок амуніції, записалися в переписну книжку й від'їхали в напрямі Вашківців. Вечером прибули туди другі авта з фронту по цю ж зброю. Заалармовано, що це бандерівці обікрали склад зброї. Розшуки не мали успіхів. (Вважаю, що це не є робота УПА, але тих 3.000 більшовиків, що окопалися і не хочуть іти на фронт).

7.IX. на радіостанцію в Зеленові напало 30 озброєних людей, що перейшли зі Снятинщини. Охорона їх відбила. Говорили, що це бандерівці. Другого дня в село прибуло НКВД з собакою, шукало в цілому селі. Вбито чоловіка, що був у той час у кооперативі, закидуючи йому приналежність до бандерівців. Відходячи, НКВД зарядило зжати всі зелені кукурудзи.

14.IX. більшовики переловили курієрку, що всипала при допиті ценралу зв'язку. На зв'язок прибуло з нею 10 солдатів, кажучи, що вони були розбиті совітами за Прутом і зараз шукають зв'язку. Зв'язкова повірила їм і завела в бункер, щоб на випадок облави могли скритись. Там застали вони двох боєвиків, літературу, зброю, карти, прапори – державний і організаційний. Тоді почали вони писати штафети до всіх провідників, що знали їх по псевдах, запрошуючи на стрічі. Одна з теренових провідниць

вчас зорієнтувалася і наказала домашнім втікати. Вдалося втекти й боєвикам, що думаючи, що мають до діла зі своїми, на добре розщебетались. Солдати не боронили нікому виходити і входити в хату, тільки кур'єрку держали ізольовану. По двох днях залишили штафету на столі, в якій жалувалися, що їх покинено на Божу волю, без зв'язку. Обіцяли, що через декілька днів прийдуть ще раз, щоб пов'язатись з провідниками. Залишили всі матеріали і зброю, забрали тільки набої, бо, мовляв, цього їм треба. Далі написали, що вони є укр[аїнські] соборники, а не бандерівці, що хочуть самостійної Галичини. Щодо зрозуміння цього, мусять привести і Буковинський провід, який заразивсь бандерівською ідеєю. Цілий тиждень бачилось їх у групі 40 людей, деякі з них були в формі НКВД. З ними ходила кур'єрка і дві жінки, одягнені по-совітськи. Проходжувалися селами вздовж Прута. Нічого не шукали, питали тільки про міліцію, НКВД, про людей, що до них часто ходять посторонні люди. 19.IX. після цього переведено арештування: в Стрілецькому Куті – станичну (старшу інтелігентку), одну членку, що її чоловіка закатували румуни в [19]42 р. В Іспасі арештовано 60 осіб, звільнено всіх, крім одного. В Драчинцях звільнено всіх 40 арештованих. В Шипинцях арештовано жінку, що всипала сестру з Черновець і підрайонового з Шипинець. В Кибаках арештовано підрайонового. Згадана зв'язкова, переловлена в Чернівцях, румунську дійсність добре перетривала, а зараз всипала провідника міста, провідницю розвідки і трьох симпатиків. Чернівці не потягнули за собою більше нікого. Віримо, що їм вдасться вирватись, бо заслабі акти обвинувачення.

В Погорилівцях Заставнівського р-ну ті, що криються на власну руку, вбили капітана НКВД. Заарештовано 25 осіб.

В Онутах підпалено хату, де ночувало 7 енкаведистів. Господарі втекли, енкаведисти згоріли.

В Брідку Заставнівського р-ну 3 дівчини і 2 боєвики зробили акцію на голову і його жінку. Забрано від них спис 180 родин, що їх мали більшовики переселити. Облава, що виникла після цієї акції, не дала жодних вислідів.

В прикордонну полосу перекидаються групи озброєних людей з Заліщищини, Снятинщини і Косівщини, які постійно грабують населення. Внаслідок цього, буковинське населення ставиться вороже до галичан. Ворожа пропаганда підсилює цю ворожнечу. Банди ці перекидаються у наші ліси, не брак їх і по містах. У вилавецькому лісі є банда (56 чоловік), що нападає на села і відповідно настроїв, прибирає бандерівську чи міліцейську

маски. Большевики не можуть банди зліквідувати, бо вона має сильну розвідчу жіночу сітку. Провідником банди є якийсь Вов, що насильно втягає в свою банду переловлених людей, що криються.

29.VIII. більшовицьке авто зловило дівчину, що несла летючки до українців. Привезено її до Глиницької сільради, більшовики зайшли до середини, дівчину залишили ждати на приспі. Дівчина побачивши, що немає біля неї охорони, втекла. Авто від'їхало, не допитуючи про дівчину. Виявилось, що з цього авта закидано 7 сіл нашими летючками.

13. Настрої мас.

Загально, населення вороже наставлене до більшовиків, натомість цікавиться нашим рухом і прихильно ставиться до нього. Читають наші листівки, але ніхто не хоче здавати таких листівок до сільради, помимо наказу. По селах всі знають своїх сексотів, вистерігаються їх, а навіть самі розправляються з ними. Більшовиків усі бояться, однак, до нашої роботи заангажовуються. Предполюють людей, дають опіку хворим, дають хліб, сало, м'ясо, однак, самі хочуть бачити, що це йде до нашого війська. Дорікають нам, що Буковину залишено напризволяще, допускаючи до того, щоб більшовики робили все, що захочуть. Коли почалась ловля дівчат, кричали: "Де ж та організація, що вона робить, яку боротьбу веде проти ворогів, коли вони нас винищують до коріння". Дорікають нам люди, чому ми допустили, щоб так багато чоловіків пішло до війська.

В 1942-[19]43 рр., мимо румунської масівки, настрої мас схилилися в великому відсотку за румунами, бо тоді нашим людям матеріально жилося добре, контингентів не було наложено, здавалося добровільні датки на черв[оний] хрест і сусп[ільну] опіку. Коли скапітулювала Румунія, маси почали сумніватись в можливість повстання України й ці сумніви зростають в міру успіхів більшовиків. Багато вірить вже у непобідимість Червоної армії, дехто шукає притулку в більшовиків, щоб запобігти евентуальним репресіям. Були рідкі випадки, що ради своєї ненарушимості, станичні обіцяли НКВД своїх провідників.

Поважний процент вірить ще в німців. Мало тих, що вірять у власні сили, допитують, яке є ставлення англійців до нас.

Акції на міліцію, голів і сексотів, підносять духа буковинського населення. Снуються легенди, що бандерівці є скрізь, мабуть, мають шапки-невидимки, бо їх не видно, а сліди за собою зали-

шають. Присутність УПА на Буковині, яка перевела б чистку по селах, високо піднесла б політичну свідомість мас.

7 жовтня 1944 .

Федькович

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 71, арк. 243-250.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Сергійчук В. ОУН і УПА в роки війни. Нові документи і матеріали. – Київ, 1996. – С. 410-420.

Тотожний текст: ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 117, арк. 13-20.

№ 11 **ОГЛЯД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО СТАНУ БУКОВИНИ, СКЛАДЕНИЙ ОБЛАСНИМ ПРОВІДНИКОМ АРТЕМІЗІЄЮ ГАЛИЦЬКОЮ-“МОТРЕЮ”**

[Не раніше жовтня 1944 р.]

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ СТАН БУКОВИНИ.

В обсяг нашої дотеперішньої праці входили передусім:

1. Творення сітки.
2. Посилення пропаганди.
3. Посилення розвідки.
4. Санітарна служба.
5. Господарча заготівля.

Ад. 1. Майже ціла підбольшевицька Буковина охоплена орг[анізаційною] сіткою. Охоплено в першу чергу можливі доступні пункти, створено на них центри, звідки ексцентрично монтували сітку.

Маємо охоплено: 1/2 Вежницького* р-ну по цьому боці фронту, але зараз є б[а]гато сіл з того терену евакованих, помимо того зв'язки існують, 3/4 Вашківського р-ну, 1/2 Сторожинецького р-ну (і тут є села еваковані, зв'язки є), опірний розвідчий пункт на закріпленому сов[єтському] кордоні у Глібоці, опірний пункт в Іванківцях (на сухій границі

---

* Так у тексті. Повинно бути: Вижицького.

Буковини), частину Кіцманського р-ну, з централею зв'язку на цілу Черновецьку область, північний і східний відтинок Садогурського р-ну, східно-північний відтинок Заставницького р-ну. З цього р[айо]ну нав'язано наддністрянську низку сіл в Хотинському р-ні і окремі розвідчі пункти в Сороці, Акермані і Старокозачу (Бесарабія).

Поза Серет аж по Сучаву не вдалось схопити жодного пункта тому, що там постійно перебуває б[а]гато сов[єтського] війська, села є мішані з румунськими. Однак, ті околиці охоплено летючковою пропагандою по-через залізничників.

Місто Чернівці було добре опановане, але через вересневі арешти втратили частину зв'язків з заводами. Помимо того, маємо ще кілька опірних хат. В кожному повітовому місті маємо по одній-дві хаті.

Почали нав'язувати окрему учительську сітку в Заставницькому і Вашківському ра[й]оні.

Нав'язуємо індивідуальні зв'язки з вищими українськими урядовцями (пр[иклад], в Чернівцях в магістраті, в суді НКВД і ін[ших]).

Точне число членів є трудно подати, бо до сьогодні членами вважаємо тільки провідних одиниць. Прочі помимо того, що сповняють сяку чи таку орг[анізаційну] працю, їх вважаємо ще симпатиками. Старих чл[енів] не вважаємо ще членами, поки не перейдуть спеціальний вишкіл і перевірку. З кожним днем число членів збільшується з поворотом політв'язнів. Разом з цим, вдається відновити стару сітку.

Провідні сили на терені підбольшевицької Буковини: 1[-а] дівчина на мірку окружної (видерлась з чернівецької тюрми під час боїв під Чернівцями), 2[-а] підпільники на мірку районових, 2[-а] підпільники-вишкільники (один юнацький вишкільник, другий – ідеолог), 1[-н] на легальщині, який займає функцію центрального зв'язку, сам матурі, 2[-і] інтелігентки-підпільниці, які займають пост районних провідниць, 2[-і] підп[ільниці] з малою освітою, зате дуже ідейні дівчата, які сповняють функцію розвідчих провідниць на кордонних пунктах, 2[-і] санітетки (одна з середньою освітою, друга – звичайна селяночка). Разом 12 чоловік, з цих двох наділено на Бесарабію (юнацького вишкільника і згадану першу дівчину). Про провідні сили по тому боці фронту згадувано під ч. 5 у сусп[ільно]-пол[ітичному] огляді.

Суворо придержуємося конспірації.

Обумовлені місцевою духовістю і посиленою сексотською сіткою – додержуємося суворо системи трьох.

Введено від самого початку прями-безпосередні зв'язки районних центрів з проводом. Іншого пока адміністративного поділу не маємо.

Зв'язкові перейшли всі спеціальний 2-4[-х] денний вишкіл.

Провідні члени майже всі перейшли ідеологічно-політичний вишкіл.

Члени обов'язково на самому початку переходять орг[анізаційно]-консп[іративний] вишкіл, а симпатики – українознавства і конспіративний.

Випущено 5 листівок до українців: в березні, проти евакуації українців з румунами і що приносить за собою большевицька дійсність, і як ми повинні до ньої приготувитись.

Друга в квітні (великодня), до чого прямуємо і як ставимось до всіх ворогів України, а зокрема до большевиків. Заклик, щоб ішли до УПА.

Трета в липні, до “українських буковинців”, чому виступаємо вороже як проти большевиків, так і проти німців.

Четверта також в липні, до “укр[аїнських] громадян”, відповідь на большевицьку пропаганду, про грабунки і напімнення тимчасових сільських урядників, що український народний суд слідить за кожним їхнім кроком.

П'ята в серпні, відповідь на большевицьку листівку “до т.зв. учасників УНРА і УПА”.

Рівно ж випущено 4 листівки до “черв[оно]арм[ійців]”, 3 в сов[єтській] мові, 1 – в українській мові.

В квітні виписувано плакати по містах і селах в укр[аїнській] і російській мові.

Тому, що сітка є ще така марна, в маси можемо увійти тільки шляхом листівок, прямуємо до того, щоб випускати щонайменше дві листівки в місяць з політично-пропагандивно-вишкільним характером.

В сітці кружляють такі матеріяли: “До характеристики до сьогочасної міжнародної політики”, друге ч[исло] “За укр[аїнську] державу”, “Правда про Україну”, “Як Москва нищила народи”, “Аве диктатор”, “Боротьба з Москвою”, “Інформатори Буковини” і ін[ша] легальна література з видань [19]42-[1943] рр. Зараз обпрацьовуємо над газеткою для укр[аїнських] повстанців.

Для пропаганди відчуваємо брак технічних і матеріяльних засобів, передовсім матриць і фарби (н[а]пр[иклад], б'ємо дьогтем).

Ад. 3. [В] розвідку втягнуто урядників-працівників різного рода, які подають раз в тиждень розвідний звіт. Коли є щось надзвичайного, то того ж таки дня (деякі дуже добре

вив'язуються). Залізничники є заангажовані у розвідці на терен Румунії і взагалі Балкан. На цьому самому відтинку працюють і ті з опірних пограничних пунктів. Одначе, щоб поставити відповідну розвідку на Балканах, нам бракує відповідно підготованих людей.

Ад. 4. Санітарна служба є дуже слабо поставлена. Маємо дуже малу кількість ліків (одну велику аптеку румуни забрали в [19]43 р., а одну аптеку перекинено тоді, коли почались арешти на Бук[овині], в Косівський повіт до УНС-у). Цілковитий брак дезинфекційних середників, перев'язочних матеріалів і хірургічних інструментів. Санітарний персонал складається: з одної санітарної вишкільниці, одної санітетки без шпитальної практики і двох ново вишколених санітеток. Всі зараз роблять практику при хворих (помимо того, навіть тяжко ранених вдалось нам врятувати).

В Чернівцях є три лікарі: один працює в воєнному шпиталю, поміг нам хіба що порадою і то такою, що могли б втратити людей, а відтоді не впускає більш нікого до свого помешкання. Боїться партизан. Другий – психіатер, черновецький комуніст. Від нього вдалось видурити поважну кількість його власної аптеки, але віддячивсь, висилаючи військо на село, на яке ми покликались, перевертали три дні і самозрозуміло нікого не знайшли, бо то є найбільш скомунізоване село на Буковині. Третій лікар – це деградований українець, завжди п'яний.

Ад. 5. До серпня ми мали до діла з апровізіонацією груп, про які згадано в огляді.

Зараз дано наказ творити магазини збіжжя і ін[ших] господарчих продуктів. Ми обчислили, що після настроїв мас могло б вдатись на кожне більше вже охоплене село, замагазинувати щонайменше один вагон збіжжя. В практиці доказалось, що з села близько 80-90 ч[оловік], маємо в магазині 32 корці жита.

Одначе, зреалізувати цей план є дуже трудно через великий брак адміністративного орг[анізаційного] персоналу.

В господарчій ділянці зреалізовано: збірку коців, білля, ручників, начення і сумок, якими відвіновано вищезгадані групи. Збірку грошей, мила і полотна – переслано на той бік фронту, до відділу Хведора.

Переводиться збірку білля, вовни, льону і шкір. Започатковано заснування: більше ткацьких верстатів і дві малі грабарні для виправи шкір (перебрав перевести в практику районний Вашківського району).

Ставлення праці на Буковині.

Дотеперішня праця була поставлена відповідно таких інструкцій:

1. Всіх загрожених членів і політв'язнів стягнуто в підпілля. Опіка над їхніми родинами і забезпечення їх.

2. Сільська молодь заангажується до праці в заводах і при залізниці, щоб тільки не йти до червоної армії.

3. Негативне ставлення до творення большевицької влади по селах. Таке ставлення вплинуло: а) достатньо в нашу користь з тим, що до творення уряду в першу чергу приступила сама голота, яку поступово ми могли ліквідувати. Одначе, через брак відповідно езекутивного апарату, не могли перевести чистку на цілому терені; б) від'ємно з тим, що та голота залишилась і до сьогодні на своїх постах, а добрі елементи або заангажовані в праці, або пішли до війська, або криються. Якщо їх всунеться, то владу переберуть ненадійні елементи, що будуть служити і богам, і мамонові. Одначе, могло би вийти нам на користь, якщо вдалось би перевести в якнайкоротшому часі чистку, висуваючи на поверхню тих, які повернулись з Румунії.

4. Сексотів карати в слідуючий спосіб:

початкового большевицького донощика – буками, неправного донощика – карою смерті, донощика, що був за перших большевиків, за румунів і зараз знова вступив на їхню службу – карою смерті і ліквідацією всего майна, донощика, що заангажувався на службу НКВД з цілою родиною, пр[иклад], в с. Шубровець* батько з 7[-ма] дітьми, карається ліквідацією цілої родини і всего майна.

Після езекуції, вивісити 4-5 плакатів на селі, підписані "народним судом", показуючи, за яку провину карається такою карою. Дотепер виконано такі присуди: на поодиноких донощиків в сс. Мамаївці, Веженка**, Вилавче, Драчинці і Зеленів. Зліквідовано дві родини в сс. Лукавець і Брідок.

Населення дуже прихильно ставиться і одобрює такі народні суди.

Щоб запобігти евентуальним в сітку, подано інструкцію ч. 3, по-через яку застерігаємо чл[енів] орг[анізації], що як котрийсь зістане залапаний і всипе сітку, зліквідуємо цілу родину. Це тому, що за румунів майже 1/2 арештованих членів виспівали все, що тільки знали. Після цої інструкції слабкі елементи відтягнулися від праці.

---

* Так у тексті.

** Так у тексті. Повинно бути: Виженка.

5. Наше відношення до червоної армії є: а) прихильне, особливо до українців, білорусинів, словаків, чехів; б) вороже до партійних, комісарів, міліції, розвідки, комсомольців і НКВД. Розсуджуючи кожний випадок індивідуально. Тих ч[ервоно] арміїців, які без спротиву здають зброю – навіть москвинів, нагодувати, перебрати в чисте білля або дати можливість вичиститись, відвінувати відповідними пропагандивними матеріялами і відіслати до їхніх частин.

У відношенню до совітських дезертирів, не приймати в свої ряди, але перебрати їх в цивільне, забезпечити харчами і уможливити передертись по-через Дністер.

Використовувати старшин черв[оної] арм[ії] у розоружуванні ч[ервоно]а[рміїців] і в слідстві над ними.

6. Відношення до румунів розглядати індивідуально. А в загальному поставлено на платформі березневих переговорів. У відношенні до румунської розвідки на наших теренах, ознакомлювати їх з потягненнями нашої боротьби проти совітів.

7. Взяти під свої впливи всі відтинки легального сектора, посилювати революційну, самостійницьку ідею і рух, послаблюючи в такий спосіб большевицьку владу.

8. Народжувати і висилати здібніші сільські елементи (дівчата) на всякого рода курси: учительські, кооперативні, бухгалтерійні, тощо. Пропагувати за наукою в різних родах шкіл.

9. Піддержувати морально і пропагандивно спільні молебні і псалтирі. Охоплювати тих, що читають псалтирі і підроблювати їхні хати на наші пропагандивні осередки (румуні, вибираючись, вивезли всіх священиків з терену, тому старші церковні брати, а переважно жінки, вивчили читати псалтирі, справляючи спільні молебні, на які сходяться віруючі з 5-6 сіл. Дотепер большевики не висловились ще проти таких молебнів).

Справка. Документ составлен чл[еном] провода ОУН Буковини “Мотрей”

Копия верна: нач. 1-го отд. ОББ УНКВД Черн. обл.
ст. л-т г/б (підпис)

*ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 104-107.
Копія. Машинопис.*

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ЗВІТИ, ОГЛЯДИ ТА ПРОТОКОЛИ ПОДІЙ ОКРУЖНОГО ПРОВодУ ОУН БУКОВИНИ

№ 12 СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА І ПІВРІЧЧЯ 1945 Р. ОКРУЖНОГО ПРОВодУ ОУН БУКОВИНИ

13 липня 1945 р.

Буковина

13.VII.1945 р.*

Суспільно-політичний звіт

Черновецька область під адміністративним оглядом поділяється на 14 р[айо]нів. В тому числі 9 р[айо]нів буковинських, а саме: Кішанський**, Заставнянський, Садагурський (між Прутом а Дністром), Черновецький, Вашківський, Сторожинецький (терен Підкарпаття), Вижницький, Путилівський (гірські), а п'ять бесарабських, а саме: Хотинський, Сокирянський, Кельменецький, Герцаївський і Новоселицький.

До з'ясування відносин в бесарабських р[айо]нах приступлю на окремому місці тому, що цей терен під кожним оглядом становить окрему цілість особливу.

Населення Буковини під оглядом національної свідомости, зрізничковане надзвичайно. В першу чергу треба відрізнити гірське населення, яке назагал низько свідоме. Дуже часто тут можна почути, що він є русин, гуцул або навіть "місцевий". Щоправда, в останньому часі, тобто в 1944 р., національна свідомість почала скорим темпом зростати і внаслідок впливу нашого руху. Населення підкарпатського і подільського теренів краще розвинене, а зокрема, тут треба відзначити терен між Прутом а Дністром, де великий вплив на розвиток національної свідомости мав наш рух, який на цьому терені був уже популярний в часі першої большевицької окупації.

Під оглядом господарським, населення досить багате, за виїмком населення гірського. Стан матеріального забезпечення

---

* У верхньому правому куті документу надпис жовтим олівцем: Сталь.

** Так у тексті. Повинно бути: Кіцманський.

відограв велику роллю в формуванні політичної свідомості населення, зокрема, той чинник відіграв рішучу роллю в останньому періоді. Населення Поділля большевики своєю господарською політикою, податками і т.п., в загальному настроїли проти себе. Зато гірське населення большевики потрактували дещо відмінно. Підкинули туди збіжжя, бараболі і взагалі пішли на поліпшення матеріального стану населення і це в великій мірі допомогло їм позискати симпатії населення до тої міри, що воно часто йде добровільно на співпрацю з НКВД.

Дуже шкідливий вплив на політичне життя Буковини має майже хворобливий нахил до еміграції. Навесні 1944 р. майже вся інтелігенція (дослівно розуміти) покинули терен Буковини. Крім інтелігенції, емігрувало з Рєгат дуже багато людей політично свідомих і активних, які стояли в яким небудь відношенні до нашого руху. Зараз інтелігенція Черновеччини (маю на увазі учителів і священників) – це переважно люди, висилані соввладою зі східних областей. Передовсім учительство, несе активну допомогу сільській адміністрації. Це люди звичайно молоді комсомольці. Але були випадки, що і серед них стрічались наші симпатички. Н[а]пр[иклад], навесні 1944 р. большевики заарештували кілька учителів за активну допомогу ОУН. Учительки з Чорного Потока (Содогурщина)* не випустили і досі. Учителі, хоч часто мають мильний погляд на наш рух, то все ж таки цікавляться нами і дуже радо розмовляють з представниками ОУН. Є можливий додатний вплив на тих людей, якщо була б відповідна література і т.п. Місцеві учителі – це люди назагал політично вироблені і пасивні, елемент майже безвартісний.

Православний релігійний обряд уможливив большевикам поширити свої впливи на церкву. В зимі 1945 р. прислано на терен Черновеччини багато духовників зі східних областей і вони становлять основну більшість місцевого священства. Політично вони не активні. Місцеве священство, що залишилося, ставиться до нас назагал позитивно. Нашу роботу схвалюють, але допомоги не дають. Літературу читають дуже радо.

Румунське населення живе в північній Буковині, головне в р[айо]нах: Черновецькому, Сторожинецькому і Глібицькому**, особливо в р[айо]ні Глібицькому є великі значення румунів. До большевиків ставляться ворожо. З нашим рухом симпатизують, радо й активно допомагають. Були випадки, що наша боївка, під

---

* У тексті помилка. Повинно бути: Заставнянщина.

** Так у тексті. Повинно бути: Глибоцькому.

час весняних акцій, не могла перебувати серед українців через донощицтво, а перебувала в румунських селах. На агентурну роботу румуни йдуть добровільно рідко. Рівно ж були випадки, що румуни передержують наших хворих. Крім цього, добровільно давали харчі і гроші. Наш рух розглядають румуни як рух виключно антисоветський. Час від часу з румунського середовища виходять політичні сплетні. Н[а]пр[иклад], до Черновець приїхав український уряд і перебирає владу, 20 червня мають зайняти Буковину румунські війська, на границі над Серетом вже йдуть бої і т.д. Населення сприймає ці вістки з великим задоволенням. В його пам'яті ще досить свіжий спомин матеріального стану за часів румунської влади.

Зараз через Чернівці переїжджає дуже велика кількість жидів з т.зв. Транснїстрії* – бувших румунських громадян. В Чернівцях місцеві жиди творять високий процентовий відсоток. Вони звичайно працюють в торгівлі і в советській адміністрації. В районних осередках їх майже немає. Також немає жидів по селах. Вони стараються дістати завжди таку працю, яка не вимагала б поїздки в терен, з уваги на особисту небезпеку.

Особливе місце в житті Буковини мають люди, які мусіли зійти в підпілля через поневолення деяких прогріхів у відношенні до совлади. Багато людей молодих під час мобілізації до ЧА не пішло. Ці люди силою обставин мусіли стати на протисоветську позицію. Були села, що мали по 300, а то і більше таких “підпільників”. “Підпільники” найбільш поширені були на Підкарпаттю і в Карпатах. Осінню 1944 р. і зимою 1945 р. багато з них самочинно організувались в банди, які діяли в одному чи двох селах. Вони почали виступати щораз частіше і надуживати назви УПА і ОУН. Таких банд було досить б[а]гато: н[а]пр[иклад], Білого, Ката, Тараса і т.д. Складались вони переважно з елементу мало морального, хоч часами були серед них бувші члени ОУН. Вони переводили саботажні акції, а крім того, ліквідаційні, хоч часто безпідставно. Це “підпілля” і їх витвір – озброєні групи, симпатизували з нами і допомагали до березня 1945 р. Коли нквд в березні 1945 р. розпочало свій наступ на нас і почались удари, вони в 90 % зголосились “з повин[н]ою”. Нквд використало їх до формування “істебітельних баталіонів”. Звичайно ці люди знали багато справ, зв'язаних з ОУН і це уможливило їм успішність боротьби.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Транснїстрії.

В місяці травні нквд розпочало вимішування “істебітельних” баталіонів, перекидаючи буковинців на Бесарабію, а бесарабців на Буковину. Фактично “істребітельні” баталіони були створені в лютому і березні. Але тут замітна вже тактика поодиноких райцентрів нквд. Між опануванням р[айо]нів “істребітельними” баталіонами є велика різниця. Н[а]пр[иклад], в р[айо]нах Вишківському*, Вижницькому і Путилівському “істребітельні” баталіони є дослівно в кожному селі. Чисельність їх звичайно 20-40 “стрибків” в селі, хоча буває і більше, н[а]пр[иклад], Мігова – 70, Дихтинець – 50, Яблониця – 50 і т.п. В р[айо]ні Черновецьким, Садогурським, Кіцманським є “стрибки” майже в кожному селі, але чисельно менше. На станицю припадає 6-15 чол. В р[айо]нах Глібовецькому**, Сторожинецькому, Заставнянському “істребітельні” баталіони є в райцентрах і в деяких селах, в 4-5 селах на р[айо]н. В селах, де наш рух проявляється активно, “істребітельні” баталіони майже постійно роблять засідки, труси і нічні патрулі. Час від часу кількох “істебітельних” баталіонів (200-300 чол.) переводять на деякі села облави і труси та основні перешуки лісу. Протягом травня у Вишківському р-ні провели 4 великі акції. В с. Драчинці облава тривала 14 днів силою 200 “стрибків”, Станівці Малі – 5 днів, силою 150 “стрибків”, Острий Кілок, Кабин – 3 дні, силою 200 “стрибків”.

В прикордонній полосі на терені р[айо]нів Глібичького, Сторожинецького і Путилівського, розташовані гарнізони пограничників: Яловічера – 200-300, Селятин – 150, Давиди*** – 60, Будинні^{4*} – 40 і Ропче – 40. Завданням пограничників є також вести боротьбу з ОУН. Р[айо]нне нквд Путилівського і Сторожинецького р-нів постійно використовують погранзастави до облав. Крім цього, погранзастави контролюють сусідні села та переводять арешти і труси. В райцентрах великих війських залог немає, крім працівників нквд.

В кожному р[айо]ні було 30 бійців “внутренних войск”. Крім цього, в терені діє кілька груп (5-6) в числі 100 бійців та 150 бійців внутрішніх військ, які діяли в поодиноких селах довше як по одному місяцеві (Банилів, Драчинці, Вікно і т.п.). Вони переводили акції на терені вищезгаданих сіл, а крім цього, робили випадки в інші села. Така група сидить в селі до цього часу, доки не

---

* Так у тексті. Повинно бути: Вашківському.

** Так у тексті. Повинно бути: Глибоцькому.

*** Так у тексті. Повинно бути: Давидени (Давидівка).

4* Так у тексті. Повинно бути: Будинці.

доб'ється конкретних успіхів. Щойно після успішного викінчення роботи відходить. Вони докладно простудіюють місцеві відносини та організують сексотів, влаштовують мітинги. В час прибуття такої групи найкраще таке село опустити. Тактика привикання досить успішна, н[а]пр[иклад], в сс.Банилові і Драчинцях зголосилося багато “підпільників”, а також і деякі боевики. Стрільців з боївки чи членів ОУН до “стрибків” не приймають, а й не репресують.

Досить сильно в терені поширена сітка сексотів, н[а]пр[иклад], в Заставнянському р-ні виявлено сітку сексотів, яка досить широко розгалужена. До цієї роботи звичайно вживають людей, які були арештовані або допомагали нам матеріально, крім цього, використовують в цій площині воєннозобов'язаних, які прибули з румунської армії. Цих людей не мобілізують, ані не арештують, але заставляють до донощицтва. Крім цих елементів, досить активно діють донощики родини “стрибків”. Ці люди діють добровільно з власного почину.

Досить сильно діють провокатори. В провокаторській роботі переважно використані бувші курієри та організовані дівчата. Вони майже постійно заглядають на старі зв'язки і допитують за людьми, які до сьогодні уникнули з рук НКВД. Бували випадки, що провокаторка діставала завдання відшукати тільки одного з провідників і вказати його місце перебування, або заманути на засідку. Такі провокатори були вислані до д. Аскольда (пов[ітовий] пров[ідник]), до д. Оксани і д. Скригуна, до д. Голуба і т.д. Провокатори звичайно користуються старими знакомствами з нашими симпатиками.

Всипи: Замітним явищем серед членства, а навіть провідних людей в ОУН в Черновеччині, є масові всипи під час арештів. Слід зазначити, що випадки моральної стійкості під час арештувань були одиничні. Назагал ніхто навіть не чує обов'язку додержувати організаційних тайн. Масові всипи поодиноких стрільців з боївок, членів і деяких провідників, як районова Пчілка, командант боївки Сокіл, Федір, надзвичайно деморалізуючо вплинули на українську суспільність. Акти всип стали загально відомими, тим більше, що большевики репресували багато родин, які матеріально допомагали ОУН. Серед населення витворився нездоровий погляд щодо українських повстанців, їх бояться, якщо хто допомагає, то звичайно пригадує кількакратно, бо ж пізніше до нього не приводити большевиків. Таке ставлення до ОУН надзвичайно утруднює організаційну роботу, а треба признати, що ставлення населення до членів ОУН з недовір'ям є загальне.

Сільська адміністрація рекрутується переважно з людей, які цілковито віддані ССРСР. Голова сільради – це немов кнут на село. Рідкісні випадки, щоб в адміністрації були люди, які з нами симпатизували б. Якщо давніше такі голови і секретарі були, то внаслідок масових всип, а часами навіть нагаєм гонять до праці в радгоспі (такі факти мали місце в селах: Ширівці, Панці і Ропче).

На терені Буковини майже з всіх бувших маєтків румунських панів потворено радгоспи. Поле в радгоспах звичайно обробляють безплатно дівчата, які мали бути вивезені на Донбас. Крім цього, використовують в радгоспах до роботи кінську тяглову силу. Населення з цього надзвичайно не задоволене. Працівники большевицької р[айо]нної адміністрації поширюються зараз по терені досить свobodно. Особливо досить активно діють фінагенти (слід зазначити, що позику зібрали о половину призначеного строку скоріше і з надвишкою).

Советська преса доходить в усі села і має досить великий вплив на населення. Особливу увагу р[айо]нні пропагандивні осередки звертають на масове розповсюдження видань райкомів партії. Крім газетної пропаганди, влаштовують ще мітинги. Мітинги переводить хтось з р[айо]ну, а крім цього, дуже часто виступають люди, що зголосилися “з повин[н]ою”. Звичайно змальовуючи життя підпільника в жахливих красках. Такі мітинги в червні і липні відбувалися в селах: Панка, Бобівці, Вашківці, Кобин*, Стронівці** Великі, Жадова, Мега і т.п. Спосіб самооплювання надзвичайно впливає на населення.

Бесарабські райони: Населення назагал низько свідоме. Пересічний бесарабський інтелігент з гордістю заявляє, що він є бесарабської нації. Бесарабці матеріально ситуовані добре. До використання їх державою непризвичаєні. В большевицькій дійсности зустрілись чимсь нетерпимим. Большевики особливо в страшній спосіб стягають там контингенти, збіжжя. Зимом в січні вже в багатьох бесарабців не стало хліба. Крім цього, надзвичайно дошкулюють їм масові вивози дівчат на роботи на Донбас. Справа вивозу в Донбас і контингенти, на це вічно актуальна тема розмов пересічних бесарабців. Наші ліквідаційні акції витають з задоволенням тому, що вони звичайно спрямовані проти людей, які експлуатують населення.

В терені Бесарабії організаційна робота, як така, зараз неактуальна, тому, що нема на кім її оперти. Потрібних кадрів

---

* Так у тексті. Повинно бути: Кабин.

** Так у тексті. Повинно бути: Станівці.

немає, достатньо ані на терені Буковини, тим більше на терені Бесарабії, куди впливи ОУН не сягали. Це надзвичайно актуальна є справа боево-пропагандивного рейду хоч-би малого [від]ділу. Це мало б в політично-пропагандивній площині [дати] гарні результати. Можливо в найближчому часі в цьому напрямі, щось дасться зробити.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 71, арк. 315-317.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 119-122.

№ 13
ЗВІТ ЗА ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ 1945 Р.
ОКРУЖНОГО ПРОВІДУ ОУН БУКОВИНИ

25 липня 1945 р.

Буковина.

25.VII.1945 р.

З В І Т*

З перших днів травня почалася друга фаза терору і репресій. В терені появилася декілька відділів військ нквд та нкгб в числі від 80-100 людей, що підсилені місцевими “стрибками” до 200, а то й 500 чол., розгорнули дуже інтенсивні акції. Найважчі удари справили по “наших добре загосподарених” селах. Ціль – перевести, розбити “окончательно” наші ідейно-політичні позиції. В названих станицях вже 3-ій тиждень проводять розшуки та арешти.

Роблять натиски, щоб особливо підпільники, втікаючи перед призовом в ЧА, голосилися на нквд. Такі okazji використовують для пропагандивних цілей і морального демпінгу. От н[а]пр[иклад], в с. Др[ачинці] зголосилося 15 підпільників. З такої нагоди в районі влаштовують мітинги і демонстрації “покутників” – представники адміністрації і нквд у супроводі оркестри супроводжали в рай-

---

*У верхній частині документу невідомою особою підписано жовтим олівцем: “Сталь”.

центр. Треба відмітити, що цей метод досить научно використаний більшовиками і впливає на населення. Населення р[айо]нів живе під вражінням таких демонстрованих акцій та подекуди ставиться до нас з великою обережністю, а навіть з недовірям. Крім цих фактичних “спектаклів”, нквд інсценізує ще і свого випуску. Н[а]п[р]иклад, в с.Волове* 5.VI. ц. р. в ранніх годинах група нквд і місцеві “стрибки” числом 50 чол. звели на узліссі 10-хвилинний бій із сфабрикованою групою бандерівців. Після короткої перестрілки, “партизани” з розпучливим плачем почали благодати помилування. Їх (30 чол.) було роззброєно та влаштовано в сільраді “бальове снідання”, після чого переведено до р[айо]ну. Подібних випадків занотовано в терені чимало. Під кінець травня розпочалася акція вимішування “істребітельних баталіонів”. Всіх місцевих перекидають на Бесарабію, а замінюють вакантні пости тамошніми. Діла та кампанія проводиться досить ґрунтовно. В поодиноких пунктах залишають 2-4 місцевих, решта, як сказано, евакуюють на південь. Замітний факт теж, що появилася наказ здати з сільських станиць “стрибків” всю важку і легку автоматичну зброю, хоча ще недавно більше її підкидали. Крім того, заведено обов’язкову научку воєнного діла, двічі в тиждень. Під кінець травня Черновецький обл[асний] осередок нквд випустив нову серію провокаторів – жінок по терені. Їх завдання: шляхом старих зв’язків та знайомости викрити централю проводу. Надзвичайно деморалізуючий вплив на населення мають всипи членів та взагалі людей, що стояли в певному відношенні до ОУН. Тому, що в результаті всип більшовики проводять арешти тих людей, що навіть нам допомагали, нерідко стрічаються випадки відмови нічлігу, харчування і т. п. На прохання – населення у всіх випадках чуєть відповідь: “Я сьогодні дам їсти, а завтра приведети більшовиків. Беріть самі силою, а я не дам”. Пропаганда, вияснюючи робота малоефективна. Населення глибоко вражене окремими фактами та часто ганьбить на Організацію через призму вартости тих морально-заломаних каналій. Помимо того, що населення тих теренів на загал багате, матеріяльні відносини внаслідок звісної більшовицької грабежі – дуже важкі.

В і с т і з т е р е н у.

24.V. в с. Шубранець “істребітельний отряд” арештував дві дівчини-зв’язкові та відставив до райцентра.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Волока.

27.V. в с. Бабанці* нквд арештувало двох людей за те, що в хаті вечеряла боївка.

В с. Серафинцях наша боївка зліквідувала 3[-х] пограничників.

12.VI. в с. Жидава** зліквідовано “істребітелів”, здобуто кріси.

10.VI. в с. Шарівці*** зліквідовано 4[-х] сексотів.

18.VI. в с. В. зліквідовано 3-х сексотів.

12.VI. зі с. Драчинці зголосилося “з повин[н]ою” 4-х боєвиків.

10.VI. в с. Отапівці^{4*} зголосилося добровільно 4[-х] симпатиків.

1.VI. в с. Вижинка^{5*} з “покутою” зголосилось 3-ох стрільців УПА.

Серед населення зростає орієнтація на румунську інтервенцію та прилучення Буковини до Рєгату.

На периферійних кварталах Черновець копають рови – бліндажі для протилетунської артилерії.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 199.

Оригінал. Машинопис.

№ 14

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА ЛИПЕНЬ 1945Р. ОКРУЖНОГО ПРОВІДУ ОУН БУКОВИНИ

20 серпня 1945 р.

Буковина^{6*}

20.VIII.1945 р.

Суспільно-політичний звіт за час від 1-30. VII.1945 р.

Суспільно-політичні події в терені, в період звітнього місяця, проходили під знаком посиленних репресій органів НКВД.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Бобівці.

** Так у тексті. Повинно бути: Жадова.

*** Так у тексті. Повинно бути: Шерівці.

4* Так у тексті. Повинно бути: Станівці.

5* Так у тексті. Повинно бути: Виженка.

6* У тексті: Буковина.

Посилення репресій стояло в зв'язку з 20-им липня. Слід признати, що і цим разом вдалося органам НКВД обдурити деяких організованих людей, але цим разом походи "з повин[н]ою" не набрали масового характеру, а обмежились на декілька одиниць. Нижче наведу конкретні факти. В деяких селах застосували вивіз на Сибір родин підпільників, які не живуть, або зараз перебувають в тюрмі. Рівно ж родини, які помагали матеріально нашому рухові. Після 20-ого липня особливо активну репресійну діяльність почали розвивати відділи погран[ичних] і внутрішніх військ, що перед тим квартирували й обмежували свої акції до поодиноких сіл. Облави почали проводити по селах, полях, лісах, а зокрема, почали широко приміювати засідки на окремих переходових пунктах, як при вході в ліс, на кладках, стежках, коло хат поодиноких підпільників.

1. В с. Брочин (р-н Вишківці)* постійно перебуває коло 100 бійців військ НКВД. В липні вони почали систематично рейдувати по селах: Глиниця, Кабин, Костинці, Бабівці** і Бростівці***.

2. В с. Банилів Руський (р-н Вишківці) перебувало 30 солдатів, які постійно робили випадки на слідуючі села: Воловче^{4*}, Замістя, Карабчів, Слобода, Бережниця, Міліїв і Майдан. До помочі уживають "стрибків", які докладно орієнтуються в терені. Крім цього, час-до-часу переводять перешук лісного масиву, що положений між цими селами.

3. В с. Сталів^{5*} (р-н Вишківці) перебувало 70 солдатів, звідкіля робили випадки на слідуючі села: Станівці Великі, Станівці Малі, Калинівці, Барбівці й Острий Кілок.

4. В Слободі-Комарівській (Сторожинеччина) заквартирувало 200 солдатів, що робили випадки на села: Жадова, Давиди^{6*}, Панка і Комарівці.

5. В с. Банилів Волоський (Сторожинеччина) квартирувало 150 солдатів, які робили випадки на села: Гільче, Струшіл^{7*}, Кошіївка^{8*}, Стопки^{9*} і Мігова.

6. В с. Вікно (Заставнянщина) квартирувало 80 солдатів, що робили випадки на слідуючі села: Чорний Потік, Товтри, Дорошівці і Василів.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Драчинці (р-н Вашківці).

** Так у тексті. Повинно бути: Бобівці.

*** Так у тексті. Повинно бути: Бросківці.

4* Так у тексті. Повинно бути: Волока.

5* Так у тексті. Певно має бути: Зеленів.

6* Так у тексті. Повинно бути: Давидени (Давидівка).

7* Так у тексті.

8* Так у тексті. Повинно бути: Кошелівка.

9* Так у тексті. Повинно бути: Стайки.

1.VII.45 р. в с. Гільче (Сторожинеччина) наша боївка спалила державний тартак і склад будівельного дерева на дошки.

2.VII.45 р. в с. Гільче прибуло 40 солдатів, які довгий час патрулювали попід ліс і обстрілювали ліс з кулеметів.

4.VII.45 р. в с. Банилів Волоський (Сторожинеччина) заквартирувало 500 большевиків, які розпочали сильні перешуки сусідніх лісних масивів.

5.VII.45 р. в с. Іспаський Майдан (Віжниччина) зліквідовано одного сексота, а саме Іллю Токара.

8.VII.45 р. большевицький відділ, роблячи обшук комарівського ліса, наткнувся на групу наших підпільників. Підпільники відступили щасливо.

8.VII.45 р. в с. Слобода Комарівська (Стор.) з боєвики зліквідували одного пограничника. Після короткої перестрілки з більшою групою большевиків, відступили щасливо в ліс.

9.VII.45 р. большевики переводили облаву на Костинський і Кабинський ліси.

11.VII.45 р. НКВД в с. Лукавець (Вижн.) вивезло понад 15 родин. З Черновець всіх відпущено додому “на основі нової амнесії”.

14.VII.45 р. військо з Банилова Руського переводило перешук місцевого ліса.

19.VII.45 р. в с. Банилів Волоський (Сторож.) оскаженілі енкаведисти тяжко побили двох старших жінок.

20.VII.45 р. в с. Банилів Волоський (Сторож.) большевики арештували двох людей, як підозрілих за зв'язки з нашим рухом.

21.VII.45 р. в с. Кобин* большевики застрілили одного старшого чоловіка при праці в полі.

21.VII.45 р. в с. Драчинці під час грабунку, солдати внутрішніх військ застрілили господаря.

22.VII.45 р. в с. Міліїв (Вижн.) НКВД арештувало бывшего рай[онного] СБ Помсту, перед тим зголосився “з повин[н]ою”.

24.VII.45 р. в с. Коробців** большевики вивезли 9 родин.

24.VII.45 р. в м. Вишківці*** большевики арештували одну родину, а майно skonфіскували.

24.VII.45 р. в с. Коробців большевики вислали 4 “стрибків” в місцевий ліс для провокативної роботи.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Кабин.

** Так у тексті. Повинно бути: Карапчів.

*** Так у тексті. Певно має бути: Вашківці.

24.VII.45 р. НКВД роззброїло на терені Сторожинеччини стрибків-поляків в с. Банилів Волоський – 11, в с. Давиди – 4, Жадовій – 1-го.

25.VII.45 р. в с. Серафинець (Вишківщина) зловили большевики на засідці тяжко пораненого нашого стрільця. На другий день група большевиків в числі 100 чол. перевела докладний обшук села і поробили засідки на всіх бродах Черемоша між Важницею*, а Вашківцями.

26.VII.45 р. зліквідовано банду Тараса, що довгий час грасувала в терені, виконуючи цілий ряд компромітуючих вчинків. Команданта банди розстріляно.

На протязі звітного місяця, НКВД почало обмежувати сваволю місцевих “стрибків”. Занотовано цілий ряд серед “стрибків”, зв’язаних з грабунками, н[а]пр[иклад], в с. Костенці арештовано 4 “стрибків”, у Вилавчу – одного. В с. Драчинці арештовано і засуджено кілька літ в’язниці ст. л-нта – команданта “стрибків”, а рядовий склад вимішано.

Протягом цілого місяця шосейною дорогою Снятин–Чернівці–Заліщики проїжджали великі військові транспорти. В селах: Ленківці, Мамаївці, Старі і Нові, Ревка**, Стрілецький Кут, Веренчанка, Лукани***, Шипитинці^{4*} постійно кватирували великі з’єднання червоноармійців. В останніх днях перед назначеним большевиками речинцем зголошень “з повин[н]ою”, а саме в часі між 10 а 20-им липня, на цілому терені зголосилося кільканадцять людей. В Сторожинеччині зголосилися бувші боєвики: Кіс, Ріг, Ручка, Явір, в с.Глинниця зголосилися боєвики: Вихор, Славута, в Заставнянщині в с.Василів зголосився боєвик Голуб. В Садагурщині – боєвик Ворон. Останні спричинили великі всипи, що з початком серпня викликали поважні облави у Василеві, Дорошівцях, Товтрах, Чомкаві^{5*}, Кадовбицях^{6*} і Самушині, де впало 7 людей. Особливу увагу присвятила большевицька адміністрація стягання збіжжєвих контингентів. В усіх селах передставники району влаштовували мітинги, спеціально присвячені цій справі. Вони недвозначно заявляють: “Якщо не маєш, то позич і дай, бо інакше поїдеш на Сибір”. Контингент призначе-

---

* У тексті. Повинно бути: Вижницею.

** Так у тексті. Повинно бути: Ревна.

*** Так у тексті. Повинно бути: Лужани.

^{4*} Так у тексті. Повинно бути: Шипинці.

^{5*} Так у тексті. Повинно бути: Чунькові.

^{6*} Так у тексті. Певно має бути: Кадубівцях.

ний дуже високий; від 1 га загальної посівної площі без огляду на засів, призначено 2 цнт. твердого зерна.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 71, арк. 320-321.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 123-124.

№ 15

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА СЕРПЕНЬ 1945 Р. ОКРУЖНОГО ПРОВОРУ ОУН БУКОВИНИ

7 вересня 1945 р.

Черновеччина*

7.IX.1945 р.

Суспільно-політичний звіт.

За місяць серпень.

В місяці серпні місцеві відносини покращали. Біля 10 серпня відійшли з терену в напрямі Галичини [...] внутрішніх військ нквд, що своїми постійними вилазками в терен і акціями, гальмували роботу.

В цьому місяці нквд почало оперувати в терені меншими групами, які перебували в поодиноких селах підряд кілька днів. Замітним фактом є експериментування органів нквд з істребительними баталіонами. Ці експерименти досить різні, а часами собі суперечні. В першу чергу треба вказати на загальне скорочування кількісного стану істребительних баталіонів. Такі факти мали місце в слідуючих селах: Багна, Ростокі, Усте-Путилів, Бросківці, Кабин, Станівці. Крім цього, розпущено районний істребительний баталіон (м. Вашківці). Істребительів цілком звільнено з роботи і відпущено домів.

В деяких селах цілковито звільнено бувших істребительів, а зроблено набір нового елементу. Звичайно новоспечені істре-

---

* У верхньому лівому куті документу надпис олівцем: т. Филенко. В наб. дело “Вурдалаки” (підпис), надпис червоним олівцем: Нд – 1. 20.X.45 г. (підпис).

бітелі рекрутуються з наймолодших річників (16-20 років): Вилавче, Костинці і т. д. В селах, до сьогодні не опанованих істребительними баталіонами, починають їх організувати (Спас, Черешенька).

Цікавою і дивною є політика радянської адміністрації і комсомолу у відношенні до бувших бандерівців і повстанців з УПА, що зголосилися до чинників нкгб з повин[н]ою. Цим людям в численних випадках дають надзвичайно відповідальну і керівну роботу в своїй адміністрації по селах, а часто і в райвиконкомах. Особливо це виразно відчувається в гірських районах (Вижниця, Сторонець-Путилів). Наприклад, курінний бунчужний Іскра з села Ростік, є у Вижницькому районі інструктором райфінвідділу, зарплата 500 крб., сотенний бунчужний Богун працює в районному суді секретарем. Стрілець [...]ко з боївки Дуба працював начальником районного істребительного баталіону. Стрілець Загул Іван-Берест працює райінспектором по заготівлі овочів. Другою властивістю цього відношення є вербування вищевказаних людей в ряди комсомолу. Наприклад, Грига Олекса-Чумак з Мілієва, недавно прийнятий в члени комсомолу, санітарка Семака-Оксана є принята в члени комсомолу. Подібних випадків стрічається більше.

В місяці серпні місцева преса дещо змінила свою тактику в пропагандивній площині, в боротьбі з нашим рухом. Зараз обласний орган "Радянська Буковина" і районні ропотільні застосували мовчанку. Зникли з газетних шпальт артекули, звернені проти нашого руху. Рівно ж не стосують більшовики усної пропаганди, одним словом – гробова тиша.

В зв'язку зі спаленням кількох заводів нашими боївками, обласне управління видало строгий наказ головам заводів подбати про сильну збройну охорону. Наказ здійснюється.

Особливий натиск робить радянська адміністрація на реченцви стягнення державою контингенту. Є багато господарів, зокрема в підлісних і підкарпатських селах, що не спроможні виконати контингенту. Стрічається багато випадків, де населення здає зароблене збіжжя, щоб тільки оминути репресій, якими постійно погрожують працівники більшовицької адміністрації. Після виконання контингентів, багато родин залишилися без засобів до життя. Між населенням чимраз частіше починають кружляти тривожні думки про можливість морду навесні. В зв'язку з стягненням зернового контингенту [...] є вісті – про прихід англійців, про добровільне опущення Галичини і Буковини, про війну з Туреччиною і т. д. Особливо замітний зріст протибільшо-

вицьких настроїв серед гуцулів. Здача вовни, молочних продуктів, м'яса, а даліше безплатна праця на державних роботах – це для гуцулів “несмачна новина”.

Доповнення до звіту за липень.

В останніх днях перед означеним реченцем чинниками НКВД зголошенням з повин[н]ою, зголосилося біля 80 бувших упістів, бойовиків і симпатиків в ОУН, випадок збірного зголошення був тільки один в Селятині, де зголосився відділ – рій стрільців в числі 16 осіб, яким був сформований з розбитків УПА.*

Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, аген. спр. № 111 “Змовники”, т. 1, арк. 196.
Оригінал. Рукопис.

№ 16
ПРОТОКОЛ З ПРОВЕДЕНОЇ ОРГАНАМИ НКВС
ОБЛАВИ У ЗАСТАВНЯНСЬКОМУ РАЙОНІ

15 вересня 1945 р.

Черновеччина.

15.IX.[19]45 р.

Протокол
з переведеної органами НКВД широко захрочної** облави в
Заставнянському районі.

9.VII.1945 р. органи Чернівецького обласного НКВД силами військ червоної мітли, перевели широко захрочну облаву в слідуєчих селах: Товтри, Василів, Чунків, Дорошівці, Брідок, Репуженці і Кулівці. О 2-й г. ночі військо окружило всі вищезгадані села. В ранніх годинах почали переводити ґрунтовні труси. Під час трусів в с. Чункові згинув від ворожої кулі Михайло Бузинський. Крім цього, злапали підпільника Герасима, а добровільно здалися Лисько і Чорний.

В селі Дорошівці квартирувала боївка Когута, що щойно повернула з акції в с. Репуженці. Під час облави зчинилась перестрілка,

---

* Текст без закінчення.

** Так у тексті.

в якій важко поранено бойовика Пястука, в зв'язку безвихідної ситуації Пястук застрілювався. Живим здався стрілець Голуб.

Крім цього, під час облави залапано цілий ряд солом'яних підпільників: Павуна, Пізного, Шпака і Граба.

Під час трусів більшовики знайшли орг[анізаційне] радіо і 200 л спирту.

Облаву більшовики переводили на основі докладних інформацій. Втрати більшовиків під час облави 12 чол.

Слава Україні!

Героям слава!

Ад. Сталь.

Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, аген. спр. № 111 "Змовники", т. 1, арк. 199.

Оригінал. Рукопис.

№ 17
ПРОТОКОЛ ПРО ПОДІЮ
У С. КАБИН ВАШКОВЕЦЬКОГО РАЙОНУ

7 жовтня 1945 р.

Чернівеччина.

7.X.1945 р.

Протокол
списаний з події, що відбулася в с. Кабин.

11.VIII.45 р. в с. Кабин група більшовиків в силі 80 осіб заатакувала несподівано трьох членів ОУН і двох боеків, а саме: Олега – окружний пропагандист, Василя – надрайонний організаційний і Сербієнка – районний. Під час перестрілки др. Олег впав вбитий, а Василя і Сербієнка енкаведисти злапали живими. Василь і Сербієнко боронилися до останнього набоя.

11.VIII.45 р. в вечірніх годинах залапаних перевели більшовики до с. Драшинець*.

12.VIII.45 р. цілий день їх тортували. Коли слідчий старший лейтенант НКГБ Вашківського р-ну побачив, що арештовані держаться стійко, наказав привести трьох старших громадян зі села

---

* Так у тексті. Повинно бути: с. Драшинець.

Драшинець і в їх присутності, посіпаки НКВД відтяли обом арештованим полові органи. Після того їх викинули на гній, де вони серед жахливих мук померли.

12.VIII.45 р. вечером трупи замордованих відтранспортовано під конвоєм до Чернівець.

/ - /

Примітка: Василь і Сербієнко наддніпрянці.*

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 57, арк. 179.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).

№ 18
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1945 Р.
ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН БУКОВИНИ

1 жовтня 1945 р.

Чернівеччина.

1.X.1945 р.

Суспільно-політичний звіт
за час від 1.IX. до 30.IX.1945 р.

В останньому часі місцеві відносини почали повільно змінюватися для нас на позитивно. На зміну відносин вплинув цілий ряд чинників, а зокрема наступні:

1. Зменшення органами НКГБ кількісного стану істребительного баталіону.
2. Наложення на населення великого збіжевого контингенту.
3. Вивіз молодих людей на роботи в промислові райони Росії та використання населення на безплатних державних роботах.

Починаючи з місяця липня, органи НКГБ почали переводити різноманітні експерименти з істребительними баталіонами. Часто ці

---

* Внизу документа підпис синім олівцем: Ад. Сталь.

експерименти дивні, а навіть собі суперечні, як наприклад, з одної сторони розформовують і демобілізують істребительні баталіони, в інших місцевостях організують нові. Перш за все НКГБ поважно скоротило права істребителей і їхню сваволю. Багато істребителей виарештувано за грабунки, які давніше НКГБ свідомо толерувало. Випадки арештувань істребителей мали місце в слідуєчих селах: Черногузи, Спас, Карапчів, Вилавче, Станівці Долішні, Михальче і т. д. Велику частину істребителей здемобілізовано, наприклад у місті Вашківці розформовано районний істребительний баталіон, всіх істребителей відпущено додому. Крім цього частинно здемобілізовано істребительні баталіони в слідуєчих селах: Слобода Банилівська, Зеленів, Жадова і т. д. Але бувають випадки, що організують нові істребительні баталіони, або поповняють новими людьми, особливо з річників 25-26-27-28, наприклад: Драчинці, Вилавче, Спас. Для кращого наświetлення цієї справи, роблю зіставлення чисельних даних кількісного стану істребительного баталіону колись, а тепер, наприклад: в с. Станівці Долішньому* було 70 істребителей, залишилось 12, Замість – 28, залишилось 6, Карапчів – 32, залишилось 14, Стрілецький Кут – 10, залишилося 2, Жадова – 24, залишилося 14, Кабин – 16, залишилось 6.

Другим чинником, що поважно вплинув на зміну місцевої ситуації – це наложення на населення великого збіжевого контингенту. Особливо різких форм стягання контингенту, набрало в підкарпатських і лісних селах. У цих районах урожай збіжевих культур був поганий, а зате наложений контингент високий. Зараз в багатьох підгірських селах заіснував такий стан, що численні сім'ї після здачі збіжевого контингенту, залишились без дальших середників до життя, зокрема в таких селах як: Багна, Черешенька, Майдани, Лукавці (Вижницького р-ну), Жадова, Гільче, Банилів Волоський (Сторожинецького р-ну), Бережниця, Острий Ківок, Вивіз (Вашківського р-ну). Зараз більшовики докінчують стягання третього додаткового контингенту. Хлібоздачу переводять вони при допомозі місцевих істребительних баталіонів, які населення тероризують. За найменші недотягнення у повному виконанні хлібоздачі, суворо карають – конфіскацією збіжжя, майна, а часто і тюрмою. Населення навіть здає рештки збіжжя, щоб тільки уникнути репресій. Велика переміна наступила у настроях гірського населення. Великі контингенти вовни, молочних продуктів і м'яса, населення протверезили.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Долішні.

Третім чинником, що вплинув на зміну настроїв серед населення – це примусові державні безплатні роботи і вивіз в промислові осередки Росії. Багато мужчин заставили більшовики працювати при лісорубці, особливо в гірських районах. При кінці серпня місцева адміністрація почала новий набір робітників на Донбас, наприклад: с. Іспас має дати 75 робітників, Бобівці 50, Барбівці 40, Висилів* 40, Ленківці 50 і т. д. Тому, що призначені на роботи особи не хочуть виїжджати, більшовики улаштовують на них спеціальні ловлі. Опір населення в цьому відношенні триває.

Надзвичайно цікавою є політика НКГБ і комсомолу на відтинку трактування бувших стрільців УПА і симпатиків ОУН, що зголосилися з повин[н]ою. Особливо дивна вона у гірських районах, зокрема у Вишницькому, наприклад: багато бувших стрільців одержали в радянській адміністрації надзвичайно відповідальні становища. Бувший сотенний бунчужний Іскра, зараз займає відповідальне становище у фінвідділі, (районний інспектор, зарплата 450 рублів). Бувший чотовий Чумак, зараз працює секретарем у районнім суді, зарплата 400 карбованців. Ці випадки далеко непоодинокі. Деяких бувших підпільників вже втягнуто в члени комсомолу, наприклад: Оксана б[увша] санітарка у місяці липні прийнята в члени комсомолу, б[увший] чотовий Чумак в початках місяця вересня прийнятий в ряди комсомолу і т. д.

В місяці вересні більшовики посилили свої арештування. Більших облав перевели тільки дві. Одну в Вашківському р-ні на кабинські, костинські, станівські і слобідські ліси. Облаву переводили 4 полки червоноармійців (артилерійські полки по 500 людей). Другу більшу облаву перевели в Заставнянському р-ні відділами Рубахи в кількості понад 500 бійців на села: Василів, Дорошів**, Брідок, Товтри. В другій половині місяця почали від'їжджати на зимові квартири вглиб Росії артилерійні полки, що квартирували довгий час на терені Садигірського*** і Чернівецького р-нів. Тут їх було розташованих 15. Більша частина вже виїхала.

1.IX.45 р. в с. Дехтинець (Путилівського р-ну) органи НКГБ заарештували слідуєчих громадян: Триннажора Григорія, Шпанюка Пантелеймона і Кочергана Козьму. Вище перелічених громадян арештувало НКВД під замітом приналежности до ОУН.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Василів.

** Так у тексті. Повинно бути: Дорошівці.

*** Так у тексті. Повинно бути: Садгірського.

1.ІХ.45 р. в с. Кадубівцях (Заставнянського р-ну) НКГБ арештувало слідуєчих громадян: Любко Яків – 60 років, Любко Марія – 18 років, Гуменюк Марія – 36 років, Ткачук Анастасія – 18 років. Арештованих підозрівають в зв'язках з нашим рухом.

2.ІХ.45 р. в с. Усте-Путилів (Вижницького р-ну) НКГБ арештувало Параску Молитко, після 7-ох днів її звільнено.

3.ІХ.45 р. в с. Веренчанка (Заставнянського р-ну) НКГБ арештувало Кушнірук Катерину – 24 роки. Вище згадану особу арештовано за зв'язки з нашим рухом.

3.ІХ.45 р. в с. Киселиці (Путилівського р-ну) НКГБ арештувало дві сім'ї, а саме: 1. Продана Корайко – 65 років і його жінку. 2. Майжук Калину, її невістку і троє малих дітей. Арештовані сім'ї вивезено на Сибір.

3.ІХ.45 р. в с. Дехтинець (Путилівського р-ну) НКВД арештувало і вислало на Сибір дві сім'ї, а саме: 1. Кричун Олену 71 рік. 2. Василя і Михайла Кричунів та двоє малолітніх дітей. Їхнє майно skonфісовано.

3.ІХ.45 р. в с. Мариничі (Вижницького р-ну) вивезено на Сибір слідуєчих людей: Туска Федора – 48 років і його жінку, Болінського Петра 52 роки. Їхнє майно skonфісовано.

4.ІХ.45 р. в с.Товтри (Заставнянського р-ну) НКГБ арештувало Бойчук Танасію – 20 років, під замітом зв'язків з нашим рухом.

5.ІХ.45 р. в с. Мосорівка (Заставнянського р-ну) НКГБ арештувало Федюк Василю під замітом держання зв'язків з нашим рухом.

7.ІХ.45 р. в с. Борівці (Кіцманського р-ну) НКГБ арештувало Скорейко Наталину – 45 років і Скорейко Марію – 35 років. Їх арештовано за нездачу зерневого контингенту.

7.ІХ.45 р. в с. Бабин (Заставнянського р-ну) НКГБ арештувало Горбачевську Анастасію – 35 років, під замітом держання зв'язків з нашим рухом.

8.ІХ.45 р. в с. Ставчани (Кіцманського району) НКГБ арештувало Олексявича Дмитра за нездачу контингенту. Арештованого покарано 3-літньою тюрмою.

9.ІХ.45 р. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) НКГБ арештувало Боцінську Марію – 50 років, під замітом співпраці з нашим рухом.

14.ІХ.45 р. в с. Веренчанка (Заставнянського р-ну) НКВД skonфісувало майно слідуєчим господарям: 1. Воскон Катерина. 2. Ільчук Катерина. Вище згадані сім'ї залишилися без середників до життя. Майно skonфісовано за те, що їхні сім'ї живуть нелегально.

15.IX.45 р. в с. Розтоки (Вижницького р-ну) НКГБ арештувало б[увшого] голову сільради Хімчинського Степана за зловживання, зроблені під час виконання обов'язків голови сільради.

16.IX.45 р. в с. Станівці Долішні (Вашківського р-ну) відділ НКВД в невідомій кількості перевів облаву.

16.IX.45 р. в с. Слобода Банилівська (Вашківського р-ну) НКВД роззбріло та здемобілізувало істребительний баталіон.

17.IX.45 р. в с. Станівці Долішні (Вашківського р-ну) червоноармійці з робочого баталіону ограбили місцеву кооперативу.

17.IX.45 р. в с. Станівці Долішні (Вашківського р-ну) червоноармійці з робочого баталіону ограбили Фрозину Коча.

17.IX.45 р. до с. Берегомід* (Вижницького р-ну) прибуло 500 червоноармійців, вони підготовляють в цьому селі для себе зимові квартири.

17.IX.45 р. в с. Станівці Долішні істребителі ограбили Шевчука Олексу. Грабунок перевели під маскою бандерівців.

18.IX.45 р. в с. Стрілецький Кут (Чернівецького р-ну) наша боївка залапала одного червоноармійця, який відлучився від своєї частини. Його нагородовано і відпущено.

18.IX.45 р. в м. Вашківці районне НКВД зробило тривогу, яка тривала цілу ніч. Хтось поширив в місті вістку, що бандерівці готують цієї ночі напад на приміщення НКВД.

19.IX.45 р. в с. Серафінці (Вашківського р-ну) група більшовиків в кількості 50 бійців перевела облаву і залапала трьох червоноармійців дезертирів.

20.IX.45 р. в с. Станівці Долішні (Вашківського р-ну) НКГБ арештувало Гунка Іллю, голову кооперативи за девфродацію кооперативних грошей.

20.IX.45 р. до с. Станівці Долішні прибуло 250 червоноармійців. Вони заквартирували в селі.

20.IX.45 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) більшовики засудили на 10 років тюрми Одайську Марію, за те, що під час здачі контингенту вложила в міх збіжжя 9 каменів.

21.IX.45 р. в с. Рівня наша боївка зліквідувала голову сільради і лейтенанта НКГБ.

23.IX.45 р. в с. Мариничі (Вижницького р-ну) НКВД сконфіскувало майно в Туркевич Евдокії через те, що її син живе нелегально.

23.IX.45 р. в с. Мариничі НКВД сконфіскувало майно у селянки Мартиміш Марії, якої муж арештований під замітом приналежності до ОУН.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Берегомет.

23.IX.45 р. в с. Розтоки (Вижницького р-ну) в кількості 60 бійців перевела облави на слідуючі присілки: Рошішний, Ракова, Бочків і Бісків.

23.IX.45 р. понад 2 тисячі червоноармійців з артилерійних полків перевели облаву на костинські, слобідські і станівські ліси Вашківського р-ну.

26.IX.45 р. істребітелі з Слободи Комарівської ограбили в Станівцях Долішних громадянина Костащука Миколу і Лакусту Василя.

27.IX.45 р. в с. Петраші (Вижницького р-ну) НКВД skonфіскувало майно у Стабчука Михайла через те, що він живе нелегально.

27.IX.45 р. в с. Дорошівці НКВД в кількості 100 бійців перевело на село облаву.

27.IX.45 р. в с. Драчинці НКВД поповнило місцевий істребітельний баталіон хлопцями 26-27-28 річника.

29.IX.45 р. в с. Дехтинець НКВД skonфіскувало майно в Дути Ілії через те, що він живе нелегально.

29.IX.45 р. Вижницький районний воєнкомат перевів бранку хлопців з трьох річників 26-27-28. Новобранці, після двох тижнів, повернули з Києва назад.

14.IX.45 р. більша кількість військ Рубахи перевела облави на слідуючі села: Василів, Дорошівці, Брідок, Товтри. Облави і труси не дали жодних результатів.

24.IX.45 р. відділ більшовиків в силі понад 500 солдатів перевів облаву на слідуючі села: Василів, Дорошівці, Товтри Заставнянського р-ну. Під час облави в с. Дорошівці заарештовано біля 20 людей, яких НКВД-исти тяжко побили, н[а]пр[иклад], Будзинську Марію побили в такий звірський спосіб, що вона два дні лежала непритомна.

Серед воєнно-полонених німців, що працюють на лісових роботах в Вижницькому р-ні, надзвичайно поширився черевний тиф, на який вмирає багато полонених.

Протягом місяця вересня з лагерья у м. Берегомет, здезертирувало понад 200 військово-полонених німців. Вони повертають назад до Німеччини. Дизерція триває.

30.IX.45 р. відділ більшовиків в кількості 300 бійців перевів облаву на сторожинецькі ліси.

8.VIII.45 р. в с. Репужинці (Заставнянського р-ну) наша боївка спалила місцевий радгосп і спиртзавод.

19.VIII.45 р. в с. Кадубівці (Заставнянського р-ну) наша боївка знищила місцеву молочарню.

15.VIII.45 р. в с. Мосорівка (Заставнянського р-ну) наша боївка зліквідувала голову сільради і його заступника.

18.VIII.45 р. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) зліквідовано одного комуніста.

16. VIII.45 р. в с. Черногузи (Вижницького р-ну) зліквідовано комуніста Матейчука Тому.

5.IX.45 р. в с. Розтоки (Вижницького р-ну) зліквідовано одного сексота.

10.IX.45 р. в с. Борівці (Кіцманського р-ну) наша боївка знищила молочарню.

27.IX.45 р. в с. Банилів (Вашківського р-ну) наша боївка зліквідувала істребітеля Радула Михайла.

/ – /*

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 71, арк. 332-335.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 125-128.

№ 19

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА ЖОВТЕНЬ 1945 Р., СКЛАДЕНИЙ ОКРУЖНИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ САВЧАКОМ-“СТАЛЕМ”

5 листопада 1945 р.

Черновеччина

5.XI.1945.

Суспільно-політичний звіт
за місяць жовтень.

В чинному періоді райкоми комсомолу посилили свою організаційну діяльність. Особливо це помітне в Вашківському, Чернівецькому і Вижницькому районах. У вищезгаданих районах відпоручники райкомів комсомолу використовують кожну нагоду для вербунку нових членів у свої ряди.

---

* Внизу документа підпис синім олівцем: Ад. Сталь.

Посилений вербунок переводиться зараз на терені усіх адміністративних, господарських і промислових установ, напр[иклад], під час бранок по военкоматах, серед сільськогосподарських робітників у радгоспах, серед робітників спиртзаводів та лісопильних заводів. Секретаріями сільських первинних комсомольських організацій є часто місцеві новозвербовані комсомольці. В останньому часі виразно замітна тенденція замінити їх комсомольцями зі східних областей. Найкраще розгалужена комсомольська організація в Кіцманському, Сторожинецькому і Вишницькому районах. У згаданих районах комсомольська сітка опановує всі села, в поодиноких випадках є від 5 до 10 комсомольців.

Райвиконкоми роблять великий натиск на поширення колективізації, головню в районах Чернівецькому, Заставнянському, Кіцманському і в подільській частині Вишницького.

До осінньої пори була майже зникаюча кількість колгоспів в області. Для уточнення, подаю реєстр колгоспів по районам: Кіцманський район – один, в селі Ошихліб, Садгірський – 2, в селах Топорівці і Задубрівка, Заставнянський – немає, Вишницький – немає, Путилівський – немає, Вашківський – немає, Чернівецький – немає, Сторожинецький – 1, в селі Жадова.

В області існує цілий ряд радгоспів, зорганізованих в маєтках бувших дідичів. Землю в радгоспах обробляють частинно постійні платні робітники, а частинно, безплатно – місцеве населення. Подаю реєстр радгоспів на терені області:

Кіцманський район – 2, в селах Малятинці і Ошихліб, Заставнянський – 5, в селах Звенячка, Кадобівці, Репужинці, Нова Веренчанка і Чунків, Садгірський – 1, в селі Ширівці, Чернівецький – 3, в селах Роша, Дубова і Кучурів Великий, Вашківський – 1, в селі Карапчів, Сторожинецький – 4, в селах Банилів Волоський, Панка, Бобівці і Бросківці, Вишницький – 3, в селах Іспас, Бергомін і Лукавець.

В деяких районах знаходиться МТС: Кіцманський – 1, в містечку Кіцмань, Заставнянський – 1, в селі Веренчанка, Сторожинецький – 1, в селі Панка, Вишницький – 1, в селі Іспас.

На терені області є цілий ряд спиртзаводів. Кіцманський район має 2, в селах Лужани і Ошихліб, Заставнянський – 7, в селах Кадобівці, Репужинці, Стара Веренчанка, Нова Веренчанка, Чунків, Дорошівці, Вікно, Садгірський – 2, в селах Шерівці і Рогізна, Чернівецький – немає, Вашківський – 2, в містечку Вашківці і в селі Карапчів, Сторожинецький – 2, в селах Панка і Давиди*,

---

* Так у тексті. Повинно бути: Давидени (Давидівка).

Вижницький – 3, в селах Міліїв, Іспас і Лукавець, Путилівський – немає.

В області існує ряд лісопильних заводів: Кіцманський район – 1, в селі Неполоківці, Вашківський – 2, в селах Банилів і Барбівці, Сторожинецький – 2, в селах Панка і Красна*, Вижницький – 4, в селах Мега, Бергомїт, Рівня і в містечку Вижниця.

Всі радгоспи, спіртові і лісопильні заводи мають озброєну охорону, яка складається з стрибків або червоноармійців, в кількості від 5 до 10 солдатів. В останньому часі перебуває в терені б[а]гато частин більшевицьких військ. Особливо насичений військами підкарпатський терен, Сторожинецький і Вижницький райони.

В прикордонній смузі, вздовж кордону, розташований цілий ряд погранвійська: Красна-Ільськ – 150, Чудин – 100 (Сторожинецький р-н), Шепіт – 200, Бергомїт – 120 (Вижницький р-н), Селятин – 200, Яловічора – 300 (Путилівський р-н). Погранвійська, крім виконання служби охорони державного кордону, часто рейдують більшими групами по терені.

Крім погранвійська, в прикордонній полосі є розположені війська УР**. Вони знаходяться в селах: Краснішора Стара – 2 роти, Банилів Волоський – 2 роти, Бергомїт – 1 баталіон. Вони [мають] з собою тяжку артилерію, їхній штаб приміщується в містечку Бояни під Чернівцями.

В підкарпатському лісистому терені, працюють при лісорубці робочі частини, а саме: Бобівці – 20, Жадова – 20, Макова – 150, Банилів Волоський – 100, Мега – 20 чол. охорона і 200 німців, Чудин – 30, Мігова – 30, Бергомет – 200, Майдан-Іспас – 400, Лукавець – 150, Виженка – 1.200. В робочих частинах не всі озброєні, менша половина, а місцями тільки одна третя.

В останньому часі чимраз частіше почали переходити з Румунії в Сторожинецький і Путилівський райони, озброєні банди утікачів з Північної Буковини в кількості від 20 до 40 чоловік, пограбувавши кілька господарств, повертають в Румунію. Їхня грабункова робота для нас надзвичайно шкідлива тому, що називають себе бандерівцями. Органи нкгб уважають їх за частини УПА і для боротьби з ними уживають погранвійська, але безуспішно.

В місяці жовтні органи нкгб перевели проти нас дві більші акції: одну в Заставнянському районі селами Василів, Дорошівці, Товтри, Кадобівці, Брідок, Мосорівка і Самушин. Ця акція три-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Красна-Ільськ (Красноільськ).

** Так у тексті.

вала від 10 до 17.X. с. р. В кожному селі діяло від 40 до 50 солдатів. Другу ширшу акцію в Вашківському, Сторожинецькому і Вижницькому районах, викликав бойово-пропагандивний рейд сотні "Сурма".

1.X.45 в селі Мігова (Вижн. р-н) місцеві істребітелі заарештували двох селян, арештованих відправлено до району.

2.X.45 в селі Станівці Дол[ішні] (Вашк. р-н) місцеві істребітелі заарештували Подара Юхима. Після трьох днів його пустили.

3.X.45 в селі Калинівці (Вашк. р-н) голова сільради сконфіскував один сотнар пшениці у бідної селянки Катріни Руснак, літ 50, за неповне виконання контингенту.

4.X.45 в селі Банилів (Вашк. р-н) большевики робили труси селом, але безуспішно.

5.X.45 до села Банилів (Вашк. р-н) перейшла з Тучапів (Галичина) невідома кількість нквд і робила точні перешуки, по стодолах перекидали сіно й соломку, зривали підлоги. Не знайшли нічого.

7.X.45 у селі Слобода-Банилів (Вашк. р-н) місцеві боєвики зліквідували голову сільради, спалили 3 стирти збіжжя і машину до молотіння.

7.X.45 до села Станівці Гор[ішні] (Вашк. р-н) прибув уповноважений з райкомкомсомолу і скликав віче молоді. На вічу завизвав вступати в комсомол і не надіятись на ніяку зміну, бо то вже по війні.

7.X.45 в селі Глинниця (Вашк. р-н) органи нквд заарештували голову сільради за те, що скривав злодіїв і користувався нагробованим майном.

7.X.45 в селі Бобівці (Сторож. р-н) місцеві істребітелі заарештували селянина Сондик Георгія, який втік з Сибіру. Арештованого засуджено на 5 літ тюрми.

9.X.45 в селі Банилів (Вашк. р-н) органи нквд заарештували лейтенанта нквд Захарчука за те, що місцеві істребітелі без потреби вистрілювали.

10.X.45 зі села Станівці Дол[ішні] (Вашк. р-н) відійшло в невідомому напрямі 600 большевиків, які квартирували.

11.X.45 в селі Банилів (Вашк. р-н) 4 повстанці зайшли на весілля, де один з них промовляв на тему "Наша відповідь (2x2-4)" з "За Українську Державу ч. 7-8". При відході відспівали кілька революційних пісень. Весільні гості були морально задоволені і піднесені духом.

11.X.45 в селі Банилів (Вашк. р-н) на однім весіллі, п'яний нквд-іст згорнув зі столу всю посудину з стравою. Весільні гості

його роззброїли, зв'язали й так сильно побили, що напівживого відвезли до сільради. Поганих наслідків не було жодних.

12.X.45 до Вашківців прибуло до 50 большевиків. Вони закватували на долішнім куті і заложили телефонічний зв'язок з містом.

14.X.45 в селі Станівці Гор[ішні] (Вашк. р-н) лейтенант ЧА в часі мітингу, сперечався з прокурором, внаслідок чого набив прокурора і голову сільради, який обстоював за прокурором.

14.X.45 в с. Устя-Путилів (Путил. р-н) нкгб арештувало Мометко Параску, Мурго Анну і Вакарюк Юрка. Після 5 днів, їх випущено.

16.X.45 в селі Банилів (Вашк. р-н) органи нквд арештували начальника місцевих істребітелів Андрюка Василя за те, що він відмовився явитися до служби.

16.X.45 до села Станівці Дол[ішні] (Вашк. р-н) прибуло 300 большевиків.

16.X.45 у Вашківцях большевики озброїли 70 місцевих людей і вигнали в терен.

16.X.45 у селі Жадова Нова (Сторож. р-н) боївка знищила Рибачького Тадеуша, стрибка-комсомольця.

16.X.45 в селі Слобода-Банилів (Вашк. р-н) большевики зорганізували істребітелів з 6 осіб, озброєних в кріси.

17.X.45 з села Шепіт (Вижн. р-н) переїхало в напрям Жабія (Галичина) група погранвійськ в числі 200 солдатів.

17.X.45 до села Жадова Нова (Сторож. р-н) приїхали машиною 30 большевиків і шукали хатами.

18.X.45 шосейною дорогою Вижниця-Бергомет, переїхало 170 воєнно-полонених румунів, яких відпущено додому. З ними розмовляли бійці нашої боївки – румуни ворожо наставлені до совітів.

18.X.45 в селі Підзахарич (Вижн. р-н) боївка Залізняка забрала державну крамницю.

19.X.45 в селі Багна (Вижн. р-н) червоноармійці пограбували селян.

19.X.45 з села Станівці (Вашк. р-н) 100 большевицьких солдатів перейшло на Галичину.

20.X.45 в селі Мариничі (Вижн. р-н) нкгб заарештувало Мартиміш Марію.

21.X.45 в селі Іспас (Вижн. р-н) нкгб арештувало Гордея Івана, 45 р. Арештованого відправлено до району.

21.X.45 в селі Бергомет (Вижн. р-н) нкгб арештувало двох селян. Після 6 днів, їх випущено.

22.X.45 в селі Банилів (Вашк. р-н) нкгб заарештувало Некулу Петра.

23.X.45 до Вижниці прибуло 150 солдатів внутрішніх військ.

23.X.45 до села Вилавче (Вашк. р-н) приїхало 3 авта військ нквд, які ходили лісом. Звідтіля перейшли через Бережницю (Вашк. р-н) на Іспас (Вижн. р-н).

23.X.45 в селі Вилавче (Вашк. р-н) впав від ворожої кулі стрілець Ярема.

25.X.45 з Станівців (Вашк. р-н) група большевицького війська перейшла до Жадови (Сторож. р-н). По дорозі робили облаву лісом.

25.X.45 до села Волока (Вашк. р-н) прибуло 50 больш[евицьких] солдатів.

26.X.45 до с. Сирафинець (Вашк. р-н) приїхало 10 нквд. Вночі підслуховували попід хати.

26.X.45 30 больш[евицьких] солдатів робили засідку на переході з Старої до Нової Жадови.

27.X.45 до села Слобода Комарівська (Сторож. р-н) приїхало машиною 4 руських офіцери, помилково вбили сержанта нквд і голову сільради.

27.X.45 до села Нова Жадова (Сторож. р-н) приїхало машинами поверх 200 большевиків і зробили засідку станівським вивозом на протязі двох кілометрів через два дні.

28.X.45 в селі Банилів (Вашк. р-н) представник з району Фесенко (партизан), завзивав на зборах, щоб люди допомогали рад[янській] владі нищити бандерівців, бо інакше їх не позбудуться ніколи і доти війна не скінчиться, доки їх зовсім не стане.

29.X.45 з села Карапчів (Вашк. р-н) відійшла група большевиків в силі 150 солдатів в напрям Бергомет (Вижн. р-н).

31.X.45 до села Бережниця приїхало 5 авт військ нквд, які робили облави лісом. Двох солдатів пропало безвісти.

Слава Україні – Героям слава!

/ Сталь /

*Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, аген. спр. № 111 "Змовники", т. 1, арк. 243-244.
Оригінал. Рукопис.*

№ 20
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА ЛИСТОПАД 1945 Р.,
СКЛАДЕНИЙ ОКРУЖНИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН
БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ САВЧАКОМ-“АРПАДОМ”

13 грудня 1945 р.

ЧЕРНОВЕЧЧИНА.*

Грудень 1945.

ІНФОРМАТИВНИЙ ЗВІТ.

Місяць листопад позначився в житті терену замітним заломанням серед рядів виступницького елемента. Помітне особливо моральне заломання серед стрибків. Між ними можна почути щораз частіше такі фрази, як зима іде бандери ідуть, служи Сталіну, а Сталіна не болить, коли тебе б'ють... і т.п. Словом стрибки напередодні остаточної капітуляції, а то подекуди і капітують.

Поворотною точкою, від котрої стрибки почали котитись в пропасть, був рейд УПА по підгірській і гірській частині терену, який закінчився саме на початку листопада.

В Заставнянщині тільки дійшли вісті про рейд УПА, як стрибки почали хворіти та втікати зі станиць в рідні села, щоб не попасти до тих щасливців, яких большевики перекидували на ліквідацію рейду. Фактично нквд перекинуло з Заставнянщини в Вашківщину 150 стрибків на підкріплення.

В Вашківщині стрибки цілковито розгромлені і зараз в терені не діють. Найкращим лікарством на стрибків показали репресії матеріальні супроти родин стрибків, як палення хат і конфіскація майна. Особливо буковинці з психікою матеріяліста на це дуже чутливі. Виявилось, що ніхто не хоче страждати за Сталіна, і в результаті всі стрибки покидають службу. В Вашківщині в цілості остали ще стрибки в таких селах: Карабчів**, Волока, Костинці й Станівці.

В Сторожинеччині і Вижниччині стрибки ще чуються трохи краще, але є вже випадки дезерції і симуляції. Всі воліють іти в армію, до лісорубки, до радгоспів і ще куди хочеш, лише щоб не до стрибків. Наприклад, в Мариничах (Вижниччина) до лісорубки добровільно зголосилося 30 людей, щоб не йти до стрибків.

---

* У верхньому лівому куті документу надпис синім олівцем: к-р 808.

** Так у тексті. Повинно бути: Карапчів.

Большевики, щоб зарадити критичному для них станови, розпочали в цілому терені мобілізацію до стрибків. Мобілізацію проводять такими самими способами, як проводили до ЧА, а іменно при допомозі побору при военкоматах і при допомозі облав. Інша справа, що це не є довготривалим і стрибки по двох-трьох днях складають зброю і розбігаються додому, а трапляються і випадки, що втікають зі зброєю і з нею ховаються, або передають повстанцям. Большевики грозять вивозами на Сибір, на Донбас, але це не дуже помагає. Мобілізують всіх, хто тільки може носити зброю від 16 літ вгору. За словами обл. нач. нквд підполковника Біленка, стрибки необхідні в кожному селі, бо як у селі нема стрибків, то перший-ліпший дядько вб'є тебе патином з-за тину.

Є вже випадки атентатів стрибків на енкаведистів. Такий випадок трапився в Банилові над Черемошем, що стрибок застрілив з кріса одного нквд-иста, а двох поранив.

Частини червоноармійців заховуються пасивно і не вмішуються в протиповстанчі акції, а обмежуються до грабіжей і крадіжок. З цього особливо знані робочі відділи, що працюють при лісорубках і поступенно демобілізуються.

З кінцем листопада появился наказ Рясного про можливості капітуляції для підпільників. Перш за все слід згадати, що це нікого з підпільників не заскочило і всі добачують в цьому слідуючий пропагандивний маневр. Ті, що хотіли здаватися, здавалися впродовж цілого літа, а були також випадки здачі і по 20-ому липня. Загально в терені ходять чутки, що Рясний ще раз продовжить своє слово.

В зв'язку з передвиборчим сезоном, большевицька пропаганда діє майже виключно в цьому напрямі. По всіх кутках сіл понаставлювані пропагандисти, які мають обов'язок пояснювати людям найдемократичнішу конституцію СРСР. Де не можуть (внаслідок низького інтелектуального рівня) нічого зробити сільські пропагандисти, туди ідуть "люди з районів". При допомозі сотників і десятників зганяють в школи, клуби або хати людей і там перечитують положення про вибори до Верховної Ради СРСР. Крім передвиборчої кампанії, большевики подекуди проводять мітінги на теми додаткової здачі контингентів. Це трапляється в селах, де є більший популярний повстанчий рух, або де є підпільники. На таких мітінгах большевики підкреслюють солідарність сіл з повстанцями і кажуть, що карають загально село додатковою задачею хліба, бо мовляв, бандитам даєте, а нам ні. Це найчастіше відбивається на багатших господарствах.

1.11. в с. Слобода Банилів роззброєно 6 стрибків, здобуто 6 крісів.

Від 1-6.11. большевики виставляли стежі довкола Вашковець.

2.11. в с. Глинниця (Вашківщина) 2 нквд-исти і місцеві стрибки ходили за хлопцями, мовляв до школи, а на ділі робили ревізію.

4.11. в с. Барбівці Захарій Адам вбив свою жінку Катерину під маскою повстанців.

4.11. в с. Банилові роззброєно 4 стрибки.

4.11. в Стрілецьків куті* зліквідовано голову сільради і 1 большевика (Чернов[ецький] р-н).

5.11. в Банилові арештовано стрибка Вільницького Гриця, що дався роззброїти.

6.11. в Драчинцях зліквідовано нач. стрибків Савчук Євгена та спалено господарку.

7.11. Драчинські стрибки зложили у Вашківцях зброю.

6.11. у Вашківцях завалено парадну жовтневу браму і подерто портрет Сталіна.

6.11. до Банилова приїхало 40 большевиків і тримали стійку коло парадної брами впродовж жовтневих свят. 9.11. від'їхали у Вашківці.

9.11. большевики робили засідку в Станівським вивозі на три км довжині.

14.11. в Драчинцях уповномочений по здачі хліба побив Ротар Марію, що не могла здати контингенту.

14.11. в с. Калинівцях (Вашківщина) прилюдно повішено голову с[іль]р[ади] Лукашук Костя і заступника Харина Івана.

15.11. большевики арештували в Банилові Микула Олену ж[інку] Петра, яка залишила одну п'ятимісячну, а одну трілітну дитину.

15.11. в Банилові робило 27 большевиків по селі труси.

15.11. в Вашківцях боевики спалили 1000 кг хліба, 2 фіри сіна і стирту соломи, що спричинило на нквд велику тривогу.

16.11. в Кальнівцях нквд брало на допит Миколайчук Захарія, Руснак Івана і Лукаш Дмитра. На допитах питали, хто знищив голову с[іль]р[ади].

16.11. в Банилові арештовано Мироняка Леся.

17.11. до Бережниці прибуло 27 большевиків та робили труси.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Стрілецьким Куті.

18.11. випущено арештованого Мартинюка* Леся з Банилова.

19.11. в Замістю спалено сільраду, кооперативу і клуб.

19.11. в Станівцях Долішних 15 нквд-истів робили засідку на горі Кибі.

19.11. в Драчинцях зліквідовано голову с[іль]р[ади] Даниляка Онуфрія 42 р.

19.11. в Вашківцях збирали всіх демобілізованих, хотіли озброїти і післати шукати за повстанцями, та всі відмовились і пішли додому.

20.11. з Банилова пропали два зрадники, що зголосились з повин[н]ою: Барбазюк Василь-Скок і Іванчук Андрій.

20.11. до Замістя прибуло 5 нквд-истів і 7 стрибків.

20.11. в Серафинцях 50 большевиків зловили Непорадного, що крився від арешту і заарештували одну жінку, в якій він кватировав.

22.11. большевики під маскою повстанців ограбили Букатку Василя.

22.11. в Барбівцях зліквідовано Захарія Адама за вбивство під маскою повстанців своєї жінки.

23.11. в Станівцях Долішних зліквідовано стрибка Фоєскул Іллю 23 р.

27.11. до Бережниці прибуло 10 нквд-истів, а вечором вернули до Банилова.

28.11. 50 нквд-истів ловили хлопців у стрибки і поставили голову с[іль]р[ади].

29.11. до Карабчева прибуло автами 64 большевики.

30.11. у Карабчеві арештовано Маринюка Танася.

30.11. в с. Спаска-Михальче робили 30 нквд-истів хатами труси.

2.11. до Петрашів (Вижниччина) прибуло лісом 53 большевики, пробули добу і відійшли на Вижницю.

3.11. з Розтік забрався гарнізон в силі 30 чол.

2.11. в Багні забрано кооперативу.

7.11. в Підзахаричі зроблено напад на стрибків і розігнано їх.

22.11. в Мариничах запалено в бункері Журак Магдалину.

Пропаганда.

16.11. в Вашківцях на похороні Кальнівського голови сільради промовляли: голова райвиконкому Литвинюк, голова рай-

---

* Так у тексті.

парткому Суденко, секретар Чепір, нач. міліції Лазар, нач. воєнком. майор Король, всі заприсягли пімсту повстанцям.

25.11. в с. Карабчеві голова с[іль]ради на мітингу виступав проти повстанців.

Постій 13.12.1945.

/ – / Арпад.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 196-196 зв.

Оригінал. Машинопис.

№ 21

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА ГРУДЕНЬ 1945 Р., СКЛАДЕНИЙ ОКРУЖНИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ САВЧАКОМ-“СТАЛЕМ”

6 січня 1946 р.

Черновеччина

6.1.1946.

Інформативний звіт за місяць грудень.

У місяці грудні обласне управління НКВД продовжувало посилену організаційну діяльність на відтинку відновлення та кількостевого посилення істребительних банд. При вербуванні основну увагу звертають на демобілізованих, яких часто-густо включають в істребительні банди насильно, а навіть при помочі терористичних засобів (арештування, погрози вивозом сім'ї, а навіть тюремні фізичні знущання). Ці штучні зліпки під оглядом моральної та боевої вартости і внутрішньої дисципліни низькоякісні.

Останньо посилили свою діяльність відділи ББ. Щоправда, фактичної роботи в них мало, але за те роблять б[а]гато шуму в терені своєю рухливістю.

Слід зазначити, що процес наростання в масах прихильних до нас настроїв триває. Зокрема, тут треба підмітити прихильне наставлення демобілізованих. Вони нашому рухові приписують велике значення на відтинку оборони населення перед терором сільської і районної адміністрацій. Свої погляди вони поширюють серед населення. Часто можна почути таку думку: “Якби не ті

українці (це місцеве окреслення на повстанців), то була би ще не така біда. Вони наш порятунок”.

В другій половині листопада появилось в терені звернення у формі наказу Рясного. Характеристичне, що населення в численних селах з власного почину всі звернення знищило протягом 24-ох годин. Цим разом можна зовсім об'єктивно заявити, що це звернення мимо того, що появилось під зиму, в нас бажаних наслідків органам НКВД не принесе.

1.12.1945. в село Карабчів* (Вашківщина) прибуло 60 солдатів ББ, де перебувають до сьогоднішнього дня. Звідсіля роблять випадки на слідуєчі села: Майдан Лукавецький, Замісте і Вилавче.

2.12. до села Драчинець прибув відділ ББ в кількості 60 солдатів, де влаштовували ловлі на молодих муштин, залапаних насильно вербували в істребітельні баталіони. В часі від 2.-5.[12.] поставили 23 істребітели.

2.12. в селі Драчинці солдати з ББ нічною порою ограбили селянку Сідор Олександрю і Храпко Домну. Грабунок переведений під марку повстанців.**

3.12. в селі Карабчів відділ ББ звільнив попередньо заарештованого Марчука Танасія.

3.12. в селі Станівці Долішні група істребітелів під керівництвом нквд-иста переводила лови молодих муштин до істребітелів. Не залапали нікого.

4.12. в селі Товтри (Заставнянщина) група нквд в кількості 50 солдатів перевела облаву. Облава тривала два дні.

4.12. в с. Дорошівці (Заставнянщина) відділ ББ в кількості 50 солдатів перевів основні труси.

4.12. в с. Вашківці зліквідовано сексота Перепелицю Григора.

Від 26.11. до 4.12. в с. Стрілецький Кут Черновецького району відділ ББ в кількості 60 чоловік переводив ловлі на молодих муштин до істребітельних баталіонів.

5.12. до села Банилів над Черемошом приїхало три автомашини війська в кількості 80 солдатів, які перевели тут облаву і труси.

5.12. в селі Бобівці (Сторожинеччина) нквд і стрибки робили обшуки в прилісних хатах, а при тім грабили дрібні домашні речі.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Карапчів.

** Надпис олівцем на звороті першого аркуша: Отчеты Буков. провода "Сталя" изъятые 7/II.46 г. на мертвом пункте связи между селами Груша и Испас (Коломыя). УНКВД Ч/О НР 2/442 12/II.46.

5.12. в селі Нова Жидова* (Сторожинеччина) два нквд-исти, переодягнені по-селянськи, забрали до Сторожинця Гараміту Вероніку. Там давали їй пізнавати невідому дівчину. По заяві, що не пізнає, її відпустили.

6.12. в селі Глинниця (Вашківщина) місцеві істребітелі ограбили селянина Тудусюка Георгія. Злодії називали себе повстанцями.

6.12. в селі Банилів над Черемошем (Вашківщина) нквд арештувало 8 осіб, а саме: Кузь Анну, Кошман Георгія, Арич Василя, Андрюк Миколу, Осташек Василя, Мартиміш Анну, Ільчук Анну і Андрюка Василя. Всіх забрали в район і слідуючого дня звільнили, крім Андрюка Миколи.

Від 6.-8.12. в селі Кальнівці група нквд переводила труси.

7.12. до с. Банилів над Черемошем прибуло 80 нквд-истів, робили облаву в горішнім куті села та ловили хлопців до стрибків. Заарештували: Івоняк Григора, Стринадку Анну, Ахтемні Флора, Івоняк Анну, Кузь Анну, Осташек Василя с. Дмитра, Зварич Василя с. Гаврила – попускали всіх на протязі трьох днів.

7.12. в с. Мусорівка (Заставнянщина) нквд заарештувало Шевчука Дмитра під замітом зв'язків з повстанцями.

7.12. в с. Станівці Горішні більшовики вкрали в Марчук Варвари дві фіри сіна.

7.12. з села Драчинці відійшло 46 солдатів відділу ББ.

8.12. в с. Чорторія (Вашківщина) голова міськради з Вашківців, разом з істребітелями, ловив молодих муштин до істребітельного баталіону. Під час ловлі стріляв за Вавюком Андрієм.

8.12. в с. Станівці Долішні прибуло 40 солдатів ББ.

8.12. в с. Слобода Банилівська (Вашківщина) прибуло 8 нквд-истів і в деяких хатах переводили основні труси.

8.12. в с. Стрілецький Кут (Черновеччина) зліквідовано голову земельної комісії Газюка Івана.

8.12. в с. Драчинцях відділ ББ заарештував селянина Прокіпця Стефана і його жінку Прокопець Марію під замітом зв'язків з повстанцями.

8.12. в с. Міткові (Заставнянщина) 2 нквд-исти напали на хату Манчуленка Івана і намагались знасилувати його вісімнадцятьлітню дочку Марію. 70-літнього батька, що став в її обороні, важко побили.

9.12. в с. Стрілецький Кут прибуло на сталий побут 20 істребітелів румунів з села Татарни**.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Жадова.

** Так у тексті. Повинно бути: Тарашани.

9.12. в місті Вашківці зліквідовано кандидата в депутати до верховної ради СРСР Прокопчук Марію і комуніста Лютик Семена.

10.12. в с. Ставчани (Кіцманщина) зліквідовано голову сільради, с[екретного]/о[сведомителя] нквд.

11.12. в с. Слобода Комарівська (Сторожинеччина) органи нквд арештували Василюка Івана за те, що весною [19]44 р. мав зв'язки з ОУН. По кількох днях його звільнили.

11.12. в с. Дорошівцях зліквідовано старого сексота Григоровича Івана, який видав на нквд дві хати, до яких заходили повстанці.

11.12. в Васловицькому лісі зліквідовано трьох місцевих істребітелів.

11.12. в Вашківцях відбувся мітинг з приводу похоронів Прокопчук Марії і Лютика Семена, на якому виступав голова райвиконкому Литвинюк. При промові заявив: "За цих людей ми їх сотнями порозстрілюємо" (розуміється повстанців).

12.12. в Давидівці (Кіцманщина) роззброєно двох істребітелів. Забрано дві автоматичні самозарядки.

12.12. в Вашківцях відбулась більша облава в зв'язку зі смертю кандидата в депутати до верховної ради СРСР. Під час облави заарештовано 25 осіб. Облаву перевів спецвідділ з Черновець, при допомозі місцевого нквд силою 150 солдатів.

12.12. в с. Станівцях Долішніх (присілок Черлоги) в нічних годинах командант істребітелів Крицький Василь привів до хати Савескула Тодора 18 нквд-истів, які під час трусу вкрали 800 крб. і дрібні хатні речі та заарештували Домку і Марію Савескул. Другого дня їх відпустили.

12.12. в с. Банилівська Бережниця прибуло 15 нквд-истів, які лапали молодих муштин до істребітелів. Не вдалось зловити нікого.

12.12. в с. Банилів над Черемошем істребітелі ограбили Нахамко Василя. Забрали 100 кг вівса, 25 кг муки і кілька кілограмів солонини. Грабунок перевели під маскою повстанців.

13.12. в с. Станівці Долішні червоноармійці ограбили Лютик Марію. Забрали дві вівці і [...] бараболі.

13.12. в с. Кліводин (Кіцманщина) роззброєно одного істребітеля.

13.12. в с. Ростоки (Віжниччина) група нквд і істребітелі в кількості 30 осіб напали на бункер, де сиділи наші симпатички та кущевий Шабля. Кущевий Шабля спалив архів і вийшов з бункера та почав обстрілювати більшовиків. Коли побачив своє безвихід-

не становище – застрілювався з пістолі. Після того більшовики ввійшли до бункера і розстріляли: Шпанюка Михайла з Мариничів, Шпанюк Фрозину жінку Михайла, Хімчинського Михайла, Яківчак Марію і Хімчинську Анну ж. Михайла. До бункера привів більшовиків стрибок Фрай Сава, з яким кущевий Олег мав зв'язок і був настільки необережний, що назвав Фраєві ліс, де знаходився бункер.

14.12. в с. Ревна (Черновеччина) цивільне населення роззброїло істребітеля, забираючи в нього кріс та пістоль.

14.12. в с. Мариничі (Віжниччина) нквд заарештувало Паралюка Дмитра. Закидують йому зв'язки з ОУН.

15.12. в с. Горошівці (Заставнянщина) в перестрілці з істребітелями був вбитий кущовий Кобза. По стороні противника був важко ранений участковий уполномочений нквд.

16.12. в с. Слобода Банилівська вечером група нквд оточила хату, в якій було три підпільники. Підпільники, користаючись добрим знанням терену, непомітно втекли з хати. Більшовики думаючи, що ці є в хаті, відкрили по хаті стрільбу з двох кулеметів та запалили хату. На стріли надбігла друга, оперуюча тоді в селі, група нквд. Ці, які обстрілювали хату, не зорентувались і відкрили по надбігаючих більшовиках огонь. Заки дійшло до порозуміння, згинули два працівники районного слідчого апарату, участковий нквд і один нквд-ист був тяжко поранений. Слідуючого дня нквд переслухувало около 30 осіб, що мешкають недалеко місця сутички.

16.12. зроблено акцію на стрибків с. Петраші (Віжниччина). Внаслідок акції поранено 3 стрибки, зліквідовано 2, попали в полон 4.

17.12. нквд приїхало до Петрашів. Боївка з Галичини через Черемош обстріляла нквд-истів. Поранено в руку лейтенанта нквд.

16.12. в с. Бобівці (Сторожинеччина) випадково застрілювався начальник стрибків Вакула Володимир (руський).

16.12. в с. Слобода Комарівська (Сторожинеччина) закватував відділ ББ в кількості 100 солдатів. Крім збирання харчів, не проявляли жодної діяльності...*

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 200-202.
Оригінал. Машинопис.*

---

* Документ без закінчення.

№ 22
ОГЛЯД ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПОЛІТИЧНОЇ РОБОТИ
ЗА 1944-1945 РР., СКЛАДЕНИЙ ОКРУЖНИМ
ПРОВІДНИКОМ ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ
САВЧАКОМ-“СТАЛЕМ”

31 грудня 1945 р.

Черновеччина
31.12.1945.

(Строго секретно).

ОГЛЯД ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПОЛІТИЧНОЇ РОБОТИ.

Приступаючи до насвітлення історії революційної боротьби ОУН на терені Північної Буковини за період другої більшовицької окупації, слід зробити короткий огляд політичних подій, що відбулися тут в 1943 році. Тодішній провід Буковини, узгляднуючи розвиток воєнно-політичних подій на міжнародному терені, приступив до намонтовування організаційної сітки швидкісними темпами. Широко та неконспіративно ставлена організаційна робота, дозволила румунській поліції в скорому часі впасти на слід ОУН. Трикратні масові арештування членів та симпатиків новозмонтованої сітки, привели до її цілковитої ліквідації. Деякі підпільники, як Федір, Жук та Черемшина, яким вдалося зберегтись після третіх арештувань, жодної діяльності не проявляли.

Напередодні приходу ЧА, сільську і міську інтелігенцію запаморочила еміграційна горячка. Емігрував кожний, хто брав будь-яку діяльність в громадському чи політичному житті під час румунської окупації. Коли взяти під увагу, що це третя з черги масова еміграційна хвиля за час воєнної хуртовини (перша – перед приходом ЧА 1940 р., друга – 1941 р., похід т. зв. Буковинського куреня на СУЗ), то можна ясно собі відобразити жалюгідний стан нашого політичного активу, з яким довелось Буковині зустрічати тверду більшовицьку дійсність.

Безпосередньо перед приходом ЧА, прибула на Буковину Мотря. Після першої зустрічі Мотрі з Федором, почалося суперництво на відтинку правного провідництва. Від цього часу починається на Буковині історія ганебного двоєвладдя та постійних міжусобиць.

Мотря одразу розпочала гарячково організувати боївки. Одною з боївок, яку зорганізувала Мотря, керував Луговий – бувший командир військової жандармерії Косівського повіту. Під

час переходу фронту, боївка постійно квартирувала в гірському селі Стайки. Фронт так устатбувався, що боївка опинилась між фронтовими лініями. В такому стані перебувала вона два тижні. В цьому часі Луговий зв'язався з представниками німецької військової розвідки. Справою Лугового керував старший лейтенант розвідки Відман пс[евдо] Мазепа, пізніше Фріц. В короткому часі Луговий попав в цілковиту залежність від нього. Зв'язків з ОУН, ані з УПА, в цей час Луговий не мав. Він одержував завдання і накази від німецького командування. Наприклад, поширити свій відділ щонайменше до куреня, держати гірський фронтовий відтинок довжиною около 20 км., переводити в більшовицькому запіллї диверсійні та розвідувальні акції. За виконання перелічених завдань, він одержував від німців матеріяльну підтримку в формі зброї, амуніції і харчевих продуктів. В місяці червні перейшов фронт і потрапив до табору Лугового Федір. Після довгих спорів, йому вдалося при кінці липня виділити понад сотку кращих стрільців і відійти з ними в глибоко гірські терени. Луговий і на дальше залишився в услугах німців. Щойно в перших днях вересня, коли розпочалася осіння більшовицька офензива, Луговий в страху перед відповідальністю за порушення нашої політичної лінії, з т. зв. своїм штабом і кількома десятками стрільців, виїхав в глиб Німеччини. Основна частина його відділу (який дорівнював куреневі) розбіглася. Кількадесят стрільців перейшло до сформованого Федором відділу УПА. Кількакратний наказ застрілити зрадника Лугового, Федір, мимо моїх настирливих домагань, не здійснив.

Фронт поділив терен Буковини на дві часті: гірську і прикарпатську. Під більшовицькою окупацією залишилась Мотря, а в гірських районах перебрав керівництво Федір. З Федором я нав'язався щойно в місяці серпні.

В цьому часі в прикарпатському і подільському теренах діяла Мотря, розгортаючи роботу в двох основних напрямках:

1. Формування боївок.
2. Монтування організаційної сітки.

Основну свою увагу вона зосередила на формуванні боївок.

В місяці травні, коли більшовики розпочали мобілізацію, з Городенського і Снятинського повітів перейшло в підпілля багато озброєних груп, організованих членів на терен Буковини (в Вашківщину) тому, що тут є більші ліси. Рівночасно перейшло в підпілля багато місцевих людей. Мотря скористалась цею нагодою і сформувала три боївки: Іскри, Наливайка і Чорноти під загальним військовим керівництвом поручника Кармелюка.

Треба сказати, що це все відбулось в умовах прифронтової дійсності. До двох тижнів всі боївки були розгромлені під час облав відділами ЧА. Іскра втік на Галичину, а Кармелюк і Наливайко перейшли через фронт в німецьке запілля. Після цих випадків Мотря, щоправда, робила деякі спроби формування нових боївок, але більше уваги почала присвячувати монтуванню організаційної сітки. Сітку побудувала вона в основному ж на жіночому елементі. В постановці організаційної роботи Мотря керувалася засадами, на яких була побудована сітка на Галичині, копіюючи невеличкі всі її форми. Масовість сітки і ціла мережа внутрішніх зв'язків з плеядою курієрок, допомогли більшовикам при перших арештуваннях в місяці липні, в Вашківському районі сітку розгромити. А цей район становив для Мотрі випадну базу на інші терени. Після арештувань в Вашківщині, вона починає діяти в Заставнянському і Садгирському районах, які опановує тільки частинно. При такому стані терену, вона залишає в своєму заступстві Оксану, а сама відходить до проводу і повертає щойно в половині жовтня (а пішла в серпні). Після повороту від проводу, зустрічається вона з другом Степаном і Федором. Степан – це бувший член проводу Буковини, обласний пропагандист на СУЗ, повернув на Буковину в серпні 1944 р. Я, беручи під увагу його гарне політичне вироблення, великий авторитет та популярність на Буковині, призначаю його провідником Буковини, підпорядковую йому Федора і даю писемне доручення підпорядкувати собі Мотрею. Після того, як 9 вересня розпочалася більшовицька офензива, Степан залишив у горах повітового Черемшину на Путилівський і Віжницький райони, бере зі собою одну чоту УПА і разом з Федором відходять в рейд на Поділля. По дорозі чота умиснево відлучується від проводу і повертає в гори. В місяці жовтні Степан контракується з Мотрею і повідомляє мене: “Мотря повернула з КП і має доручення перебрати організаційно-політичне керівництво в свої руки”. Рівночасно просить мене, щоб я вияснив ситуацію, бо стан двоєвладдя на Буковині дуже шкідливий, крім цього зазначає, що він готовий підпорядкуватись Мотрі. Мотря написала до мене записку, де каже, що Буковина становить окрему організаційно-адміністративну одиницю і підпорядкована КП. Я даю Степанові наказ підпорядкуватись Мотрі і автоматично резигную з деяких прав у відношенню керівництва цим тереном.

У місяці жовтні сформувався на Буковині новий провід у слідуєчому складі: Мотря – провідник, Степан – заступник, Федір – військовий референт, С[к]ригун – боєвий референт.

Від часу, коли Степан і Федір пішли в рейд в прикарпатські і подільські села, зв'язок з сотнею УПА і гірськими районами перервався.

Досить цікавою і особливою є постановка організаційно-політичної роботи. Основну увагу звертається на формування боївок та на ведення боево-пропагандивних виступів. В місяці грудні існувало вже п'ять боївок, а саме: у Вашківщині – Когута і Сагайдачного, в Сторожинеччині – Сокола, в Садгірщині – Юрася, а в Заставнянщині – Вусатого. Кожна з них в скількості від 20-30 боєвиків. Боївки в основній своїй частині склалися з випадкового елемента. Вартісних морально боєвиків було відносно мало. Найактивніші боївки були Когута і Юрася. На свійому рахунку вони мають досить б[а]гато успішних виступів.

Завдання боївок – переводити диверсійні і ліквідаційні акції. Щоб улегшити діяльність боївок та забезпечити успішність їхніх дій, була покликана до життя інформативна сітка. В цій сітці було досить б[а]гато гарного елемента, але поряд з ним діяли тут люди безвартісні, а зокрема, неморальні дівчата. Ця сітка була розбудована в слідуєчих районах: Вашківському, Садгірському і Заставнянському районах. Крім збирання інформації для боївок, вона займалася збиранням харчів і підшукуванням час від часу квартир для боївок. Робота велася неконспіративно. А в декотрих селах, як Драчинці, Шубранець і Васловиці*, були створені своєрідні республіки. Тут про конспірацію не було і мови. НКГБ зразу заняло вичікуюче становище, мимо того, що зразу розпоряджало досить б[а]гатими інформативними матеріалами. На дії боївок своїми протидіями не відповідали, не вчисляючи поодиноких випадків.

Переломовим днем в житті місцевої ОУН був день 29.12.1944 р., коли під час облави в Васловицях, яку перевів спецвідділ НКВД в числі 300 солдатів, загинув друг Степан, а Мотря і Федір попали в руки живими. Так як до цього часу дії боївок стояли під знаком успіху, так від тоді почались чимраз частіше траплятись невдачі. Крім цього, зачався повільний, але поступенний розклад в боївках і в сітці. Після Васловицького трагічного випадку, почався період анархії і боротьби за провідництво. 2.1.1945 року Петренко проголошує себе святочно на могилі Степана тимчасовим провідником. Він займає становище провідника до 14.1.1945. Після скандалу, який відбувся в селі Мусорівка, де Оксана намагалась його роззброїти, він цілковито

---

* Так у тексті. Повинно бути: Васловиці.

усунувся від політичного життя. Провідництво тимчасово перебирає Олег, на якого має надзвичайно великий вплив Оксана, знаменита двійка займає керівне становище до 13.3.[19]45. Олег побачивши, що це усе неухильно прямує до цілковитого розвалу, використовує дрібний конфлікт з Кирилом та зрікається свого становища і в цей критичний час відходить за зв'язками до проводу, залишаючи організацію напризволяще.

За час трьох місяців анархії, командири боївок поробилися самовільними отаманами, нікому не підчинялись і робили те, що вважали за доцільне. При боївках зібралось велике число дівчат-розвідниць. [...] скрайно неморально. Після відходу Олега, Кирило перебирає ініціативу в свої руки, з'єднує три боївки і починає рейд. 20.3.1945 р.* в с. Добринівці більший відділ НКВД в бою розбиває цю групу. З цим днем ОУН на терені Буковини перестає діяти. Оксана відходить на Галичину, а Кирило і Петренко криються приватно.

Оцінюючи роботу Мотрі і Степана з перспективи сьогодняшнього дня, слід признати, що дії боївок під їхнім спільним керівництвом, в великій мірі причинилися до спопуляризування нашого руху на теренах Буковини. Їхня боротьба була розчислена на коротку мету. Творення інформативної сітки виказалось наскрізь непрактичним і шкідливим. Основною хибкою їхнього керівництва організаційно-політичною роботою, є провізоричність всіх їхніх творів, як боївок, так інформативної сітки. Вони навіть не пробували створити щось тривкого, що могло б перетривати довший час. Така постановка організаційно-політичної роботи впливала з неправильного розуміння воєнно-політичного положення.

УПА – перший відділ УПА був сформований в місяці липні після того, як Федір насильно відлучив частину стрільцтва з відділу Лугового. В цьому ж місяці новосформований відділ УПА поповнено новобранцями і укомплектовано сотню Криги. В місяці серпні німці почали сотню переслідувати і вона була змушена перейти на Гуцульщину Коломийської округи.

20.9.1944 р. Степан і Федір забрали зі собою чоту Наливайка і пішли в прикарпатські райони.

В осінньому періоді 1944 р. почали творитися масово самооборонні кущеві відділи величиною від 40-50 стрільців. У місяці жовтні сотня Криги зросла до 200 стрільців. Повітовий провідник Черемшина, бачучи, [що] він не зусильний особисто належно

---

* У тексті помилка. Насправді це відбулося 19.03.1945 р.

розв'язати всі справи, а контакт з Степаном і Федором втратив, звертається з проханням до друга Тура, щоб останній допоміг йому. Узгляднуючи потреби гірських районів Буковини, я рішився виділити друга Тура для тимчасового керівництва відділами УПА і сіткою в гірських районах Буковини.

Компетенцій друга Тура в проводі Буковини я зразу не визначував. Це важливе питання я хотів розв'язати спільно зі Степаном і Мотрею. Роботу Тура, особливо в військовій площині, ціхував розмах. Починаючи з місяця листопада, Тур почав швидкими темпами помножувати відділи УПА. Вже в половині грудня на Буковині було сформовано три сотні, а четверта формувалась, а саме: Криги, Борисенка, Боевіра і Яструба. Кожна сотня налічувала від 70-80 стрільців. Старшинський і підстаршинський склад, крім сотенних – поганий. Кулеметне озброєння недостатнє (3-до п'ять на сотню). Військовий перевишкіл перейшла тільки сотня Криги, а всі інші сотні, що були сформовані з самооборонних куців, вишколу взагалі не переходили. Тур стояв на становищі, що вишколу партизанські відділи не потребують. Вони вишколюються і гартуються в боєвих рейдах. Згідно з цією теорією, Тур зорганізував боєво-пропагандивний рейд в Прикарпаття двома сотнями під військовим керівництвом курінного Перебийноса. Треба зазначити, що в рейді брало участь понад 50 неозброєних стрільців (мовляв, в рейді озброються). Рейд почався 20 листопада і трівав майже місяць, але випав досить невдало. В селі Станівці на відділ несподівано наскочили більшовики і цілковито розгромили чоту Берези, одну з найкращих, сам Береза згинув. Крім дрібних диверсійних акцій, як нищення мостів, палення сілрад та радгоспів, відділ більших акцій не переводив. В цей час, коли рейдував відділ, в прикарпатських селах шалів п'ятнистий тиф. В грудні повернув відділ в гори, але вже затифознений. Серед стрільцтва появляються перші захворювання на тиф. Медичної опіки немає жодної. В половині січня тиф так поширився, що відділи перестали існувати. В кожній сотні було 70-80 % хорих на тиф, так, що зі сотень залишились неповні чоти, а то і рої. В січні [1945 р.] появляється "Звернення"*, якраз в цей час більшовики починають переводити досить широкі облави при помочі пограничників. Майже всі сотенні і більша частина чотових хорі. Зв'язків між відділами і військовим керівництвом

---

* Мається на увазі "Звернення Президії Верховної Ради, Ради Народних Комісарів УРСР та ЦК КП(б)У "До населення західних областей України" від 27 листопада 1944 р."

немає. Залишки відділів, гонені більшовиками, цілковито деморалізуються. Становище трагічне. При кінці січня голоситься з повин[н]ою ціла чота Боярина. Чотовий Микита іде з чотою голоситися з повин[н]ою в с. Розтоки. Чоту Грека більшовики розгромлюють, залишається тільки п'ять стрільців. Сотенний Палій, що перебрав рештки сотні Криги, стрілецьтво розпускає, а сам умирає на тиф. Деморалізація дійшла до того, що його власні стрільці трупа роздягають, а тіло прикидають ріщам. Сотенного Борисенка більшовики хорого лапають живим. Сотенного Кригу важко раненого, забирають до Віжниці. Чотовий Меч в розпущі, що не може вдержати чоти, бо постійно кожного дня хтось дезертирує, хорий стріляється. При кінці січня залишається біля 20 стрільців при куріному Перебийносі і біля 30 стрільців при сотенному Боевірі, з тим, що і серед цих решток трапляються захворіння на тиф.

В перших днях лютого стрічаюся в селі Ферескулі з другом Туром. При першій зустрічі з Перебийносом, раджу йому розбитки відділів зібрати до купи і перенестись на Галичину. Що він дуже радо робить тому, що на Галичині відносно спокійно.

Після того, як б[а]гато стрільців зголосились з повин[н]ою, більшовики віднаходять майже всі магазини зі зброєю.

Велика частина стрільців, які зголосилися з повин[н]ою, зразу опинилася в істребительних бандах. Були випадки, де цілі рої, а навіть цілі чоти в повному складі, перетворювались в істребительні банди. 9 березня гине в галицьких горах сотенний Боевір, чотовий Грек і разом з ними сім стрільців. Після цього бою залишилось ще біля 20 стрільців, яких курінний Перебийніс долучив до куреня Недобитого. Під час квітневих облав і ці рештки розбіглися.

Рівночасно з процесом розкладу у відділах УПА, проходив розклад і в організаційній сітці. Наприклад, в Путилівському районі від 15 січня до 1 березня, сітка була цілковито розгромлена. Одних більшовики виарештували під час облав, а інші зголосились з повин[н]ою. Наприклад, 1.3. на район залишився лише один станичний.

В Вижницькому районі ситуація представлялася дещо краще, але і тут сітка майже цілковито була розгромлена.

23 лютого я зібрав місцевий повітовий провід в складі: Черемшина, Берія, Марина і Чорна. Ми вирішили спільно, що після того, як пройдуть облави, місцевий провід забереться до творення нової сітки, але зовсім на нових засадах. Треба признати, що в гірських районах ані УПА, ані організаційна сітка, що

фактично становила апровізаційний апарат, перших більшовицьких ударів не видержала. Причин повного розвалу УПА і організаційної сітки слід дошукуватись в допущених помилках під час його творення. Це були великі будівлі, але з дешевого матеріалу. Особливо великі помилки пороблено при творенні відділів УПА. Занадто розбудовано відділи, при чому не узглядено великий брак підстаршинського і старшинського складу. Відсутність військового перевишколу та мала кількість кулеметного озброєння. Крім цього, елемент в відділах цілковито політично неграмотний.

При кінці березня переходжу на Прикарпаття. Зі мною переходить друг Галаган. По дорозі стрічаю ще деяких збігців з Буковини, як Скригун, Василь і Павленко. Вони після розгрому боївок і сітки на Поділля, втікли на Галичину. Вище перелічені люди повертати на Буковину охоти не мають і про це мені заявляють відкрито. На Прикарпаттю ситуація зовсім подібна як в горах, якщо не гірша.

Війська НКВД, розгромивши в гірських районах відділи УПА та організаційну сітку, перетягнулись на Прикарпаття і з початком березня почали облави. Особливо строгі репресії були примінені в Вашківщині. Тут вони зосередили велику кількість війська так, що малими групами від 30 до 40 стрільців опанували всі села. Ані ОУН, ані боївки до того не були підготовані. Коли узгляднити, що цілим мотором нашого політичного життя були боївки, то можна собі уявити, який вплив мав розгром боївок на т.зв. сітку і на населення. Велике число боевиків більшовики залапали під час облав, а ще більша кількість зголосилась з повин[н]ою. Почались всипи і масові арештування. Населення здеморалізувалось.

Окреме місце у звіті треба присвятити т.зв. солом'яним підпільникам. Вони зійшли в підпілля тільки тому, що не хотіли іти в червону армію. Особливо на Прикарпаттю цієї голоти було дуже б[а]гато. Наводжу чисельні дані з деяких сіл: Банилів – 150, Драчинці біля 200, Іспас біля 300 і т.д. Майже немає села, де таких підпільників не було б зо два-три десятки. Після того, як у березні всі поголовно поголосились з повин[н]ою, багато з них було завербовано до істребительних банд. При кінці березня НКВД зуміло зорганізувати майже в кожному селі істребительні банди і то досить чисельні від 20-70 істребительів. Наводжу чисельні дані: Станівці – 70, Замістя – 32, Банилів – 50, Карабчів* – 25 і т.д.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Карапчів.

Істребітелі поводяться з населенням грубо. Часто навіть допускаються знущань з людей, які передше їх переховували і харчували. Цей злочинний елемент робить для НКГБ всякі прислуги, щоб вибілити свої попередні прогріхи.

Поряд з поширенням мережі істребительних банд, по селах значно зростає сітка сексотів. Кожна сім'я істребітеля, а густо часто ціла родина, стають добровільними донощиками.

Після березневих репресій, де поява навіть малої групи підпільників викликала б репресій на господарів, де кватирувалось.

Маси стероризовані з одної сторони більшовиками, з другої сторони переслідувані цілими зграями сексотів та своїх односельчан-істребітелів, бувших т.зв. повстанців, починають відноситись до нашого руху дуже обережно. Найгірше те, що маси, крім добрих сторін Організації, побачили її слабкість і чорні сторінки – зголошування з повин[н]ою, всипи, перехід до істребітелів і т.д.

Ці всі наглядні факти поважно обнизили вартість нашого руху в очах місцевого населення. Для блищого відзеркалення цієї справи, наведу деякі факти взяті, безпосередно з життя. Наприклад, щоб дістатися до хати, то в численних випадках треба виломлювати двері, навіть добре знакомим людям. Вони за це не гніваються, а навіть заспокоєні, бо вони нас до хати не впускали, а ми ввійшли самі. Коли доводилося збирати харчі, то часто ви зустрічалися з відповіддю: “Беріть самі, я не даю”. Або в кращому випадку, а це майже завжди: “Я вам даю їсти, але, щоб ви пізніше сараки, більшовиків не водили.” Страх і недовір'я ціхували відношення мас до нашого руху.

Після березневого розгрому, в терені залишилась досить мала кількість підпільників-боєвиків. Це люди часто малограмотні, а то і неграмотні. Рівень їхнього політичного вироблення досить низький. Досвіду в організаційній роботі з них не мав ніхто. У відношенні організаційного вироблення не можна навіть вирізнити повітових, як Аскольд чи Кирило. Наприклад, Аскольд попередньо ніколи не мав нічого спільного з ОУН, а призначення на повітового провідника одержав тільки тому, що мав середню освіту.

На мій запит під час нашої першої зустрічі, які він має зв'язки в терені, то він зовсім спокійно заявив, що немає нікого і нічого. Жодних протидієн не робив, бо не знає як. Ця характеристика відноситься рівно ж і до Кирила.

Зустрінувшись з такою чорною дійсністю, я зразу не забирався до роботи, але приступив до студіювання умов. Бачу, що можливості постановки організаційної роботи надзвичайно

вузкі. Її основа – людські кадри – тут і якісно, і кількісно незавидні. Де немов би уложив на людину рамки, в яких вона силою обставин мусить порушатися. Враховуючи численні практики і досвід моїх попередників, маю намір творити вузку організаційну сітку. Жодних боївок творити не думаю, але практична робота мої пляни дещо зміняє. Щоб віднайти залишки підпільників, які в той час поводитися дуже конспіративно, треба було себе спопуляризувати і показати, що діє якась організована сила. А самотнім засобом до цього могли послужити тільки боєві-пропагандивні виступи. З повною свідомістю, що роблю неминуче зло, формую дві боївки, кількістю по 10 стрільців і розпочинаю боєво-пропагандивні акції. Кожна наша акція, а то тільки і поява, викликають зі сторони більшовиків гідну протидію. Наприклад, наша поява в Банилові над Черемошем, викликає зі сторони більшовиків п'ятьденні облави і труси в селі. Переводять її понад 60 більшовиків і 200 стрибків. Наша поява в с.Драчинцях викликає тритижневі облави і сильні труси в селі. Участь в облавах бере 100 більшовиків і біля 150 істребітелів. Акція в с. Кабин, під час якої зліквідовано другого секретаря рай[онного] комсомолу, викликає зі сторони більшовиків докладну прочіску Станівського, Костинського і Кабинського лісів. Органи НКГБ намагаються за всяку ціну початки руху вбити в зародку. Рівночасно з виступами боївки, розпочинаю при допомозі Мартина, Василя і Скригуна, розшуки за місцевими підпільниками. Вишукування проходить повільно і надзвичайно затяжно. Але цим разом є вже деякі результати. Після трьох тижнів, мені вдалось віднайти кільканадцять підпільників.

Приступаю да творення організаційної сітки на слідуючих засадах.

1. У виду того, що жіноцтво в великій частині терену скомпромітоване своєю попередною неморальною поведінкою при боївках, масовими всипами під час арештувань та провокаційною діяльністю (НКВД випустило спеціальну групу курієрок-провокаторів), рішаюь жіноцтво відсепарувати цілковито від нашого руху (залишаючи тільки декілька дівчат, з якими є контакт, але до роботи не ангажуються).

2. В свідомості, що в боївках є б[а]гато безвартісного і випадкового елементу, боївки цілковито відділюю від організаційної сітки. Ця провізорична інституція діє окремо за докладними вказівками надрайонного.

3. Обмежую до можливого мінімуму кількісний стан курієрів, а радше існує кілька пар теренознавців, які використовуються як провідники по терені.

4. Робота будується на системі стріч. З огляду на традиційні масові всипи, за всяку ціну стараюся поки що виключити з нашої роботи хати-зв'язки.

5. Забороняється всякі писемні форми порозуміння.

6. Зв'язок між кущем і низами (симпатиками і прихильниками) одноторовий, від куща вгору – двоторовий.

7. Починаючи від районного вгору, всі провідники знаходяться постійно в терені. Осередків поки що організовувати не дозволяється (з огляду на безпеку).

8. У підборі людей на обсаду кущевих і районних постів, поручаю руководитися засадою якісного добору.

9. Строго забороняється переводити будь-які збірки.

Починаючи від районних вдолину, підхід мусів бути до низів надзвичайно тактовний. Про наказування (в формі – це мусить бути) високу каральність не було і мови. Тут на кожному кроці треба було вчити, вчити і ще раз учити. Аж щойно шляхом повільного виховання вводили їх в атмосферу організаційної дисципліни.

Всупереч організаційним інструкціям, кущеві і районні залишилися в своїх рідних сторонах. З огляду на те, що вони знають в своєму терені людей і терен. Ця інституція в своїх початках надзвичайно мало була подібна до організації-ордену, але іншої розв'язки не було. (Слід зазначити, що в деяких районах підпільників по селах немає, там прихильники і симпатики вербуються з людей на легальному становищі). З початком червня одну боївку частинно розпускається, а вводиться нову форму боївки кількох людей. Від кінця червня починається повільна і не в цілому терені, рівномірна кристалізація організації.

Великим недоліком в роботі є цілковитий брак кадрів місцевої інтелігенції. Цифра у нас зараз заангажованих інтелігентів прямо сміхотворна – п'ять (5) людей. Молода, тільки що створена організація, вже з місяця червня починає переходити важку пробу. Майове “звернення”, майстерно підтримане на практиці системою репресій і відповідною агітацією, кинуло новозорганізований твір в період кризи. Наприклад, тільки в одному Вашківському районі більшовики створили кілька випадових баз для відділів ВВ НКВД. А саме: Банилів, Карабчів, Станівці і Драчинці. В кожному з сіл діяли групи від 70-100 солдатів впродовж 1-3 місяці. Крім цього, в сусідстві цього району в с. Слобода Комарівська (Сторожинеччина), підтягнули погранзаставу в кількості 200 солдатів.

В інших районах репресії були дещо слабші. Наприклад, в Заставнянщині атакували вони спеціально слідуочі села: Товтри,

Дорошівці, Василів і Горошівці. Ці села турбували вони постійними облавами, які переводили рівночасно на всі перелічені села. Звичайно ці всі більшовицькі заходи викликали для нас видимі шкідливі наслідки. Моральний стан б[а]гато зголосилося. Наводжу циферні дані: Банилів – 7, Драчинці – 5, Василів – 4, Топорівці – 2, Шубранець – 2, Жидова* – 2, Раранче – 2, Товтри – 3.

Ширшого масштабу набрали зголошення у Віжниччині, з якою в той час контакту не було. Тут зголошуються з повин[н]ою рештки УПА, між ними чотові: Дзвін, Фрам, Чумак, Хміль, роєвий Бандура, райесбіст Грім, Помста.

З новоствореної організаційної сітки зголосилось в цілому терені кущевий Ворон з Щубранця і декілька симпатиків.

В цьому часі гинуть: надрайонний Мартин, організаційний надрайонний Максим, надр[айонний] орг[анізаційний] Василь, окр[ужний] пропагандист Олег, рай[онний] Сербієнко, пропагандистка Марина, райесбіст Хміль, спецкур'єр Соловій, стріляється спецкур'єр Гамалія, спецкур'єр Звізда, живими попадають в руки НКВД кущевий Недобитий, Грушка, чл[ен] надр[айонного] проводу Чорна. Ці всі удари надзвичайно поменшили наші провідні кадри та обмежили кількісний стан низів.

Щоправда, період зголошування з повин[н]ою мав для нас і той малий позитив, що дозволив організації очиститися від маловартісного елемента. Хоч які великі труднощі довелось пережити молодій організації, але перші удари ворога вона витримала. Після 20 липня починається в житті організації новий розвоєвий етап.

Перш за все починають змінятися настрої мас для нас на позитивно. На зміну настроїв впливають слідуючі чинники:

1. Живий контакт підпілля з населенням, та наші диверсійні і ліквідаційні акції.

2. Стягання більшовицькою адміністрацією великого грошового податку та збіжевого контингенту.

3. Вивози молодих людей в промислові центри Росії.

У деяких районах наш рух знову здобув собі популярність. Населення добровільно дає матеріальну допомогу. Крім цього, надзвичайно схвалює розгроми істребительних банд. Тому, що останні грабують, а то і допускаються знущань з населення.

Надзвичайною перешкодою у розгортанні роботи були істребительні батальйони, які досить активно включалися в боротьбу

---

* Так у тексті. Повинно бути: Жадова.

з нашим рухом. Це складне колись питання допомогло нам частинно розв'язати саме НКГБ, яке в місяцях серпні-вересні на тілі істребительних баталіонів перевело цілу чергу дивовижних експериментів: як арештування істребителів за грабунки, що попередньо свідомо було толероване, звільнювання з служби, заміна старших істребителів молодими з [19]26 і [19]27 рр. нар.

А вже цілковито допоміг розв'язати це питання рейд сотні "Сурма". Кілька дошкульних ударів по істребительних бандах, нанесли на них страх і ввели деморалізацію. Багато істребительних банд зложило добровільно зброю. Особливо у Вашківському і Черновецькому районах, де удари сотні доповнено ударами підпільників, внесли в ряди істребителів повний розклад. Зараз органи НКГБ в цілій області розпочали формування нових істребительних баталіонів. Велику надію покладають вони на демобілізованих з ЧА. В численних селах НКГБ уряджує спеціальні ловлі на мушкетерів від 18-50 років і насильно вербують їх в істребителів. Бувають випадки, що за спосіб вербовки служить арештування і кількаденна тюрма. Такий спосіб примінило НКГБ в с. Нова Жадова у Сторожинеччині. Звичайно моральна і боева вартість таких стрибків низька. Вони використовують кожну нагоду, щоб розбігтись. В гірських районах стрибки добровільно голосяться до лісорубок. Подекуди (Розтоки) адміністрація погрожує населенню, що мовляв, як не підеш у ліс до роботи, то заберемо в стрибки, а бандери сплять хату.

Організація в післялипневому періоді якоевемо зміцніла. Особливо в низах. Останнє звернення Рясного у формі наказу нам уже не пошкодить. Якщо будуть випадки зголошення, то одиничні і серед симпатиків. До сьогоднішнього дня трапився тільки один випадок. В другій половині грудня переведено цілу чергу пересунень кушчевих. Досить поважною втратою для місцевої організації є смерть окружного організаційного Назара – Петренка, кушчевого Кобзи, який згинув в сутичці з більшовиками і кушчевого Шаблі, який окружений більшовиками, спалив свій архів і застрілився.

Ці факти в моральному відношенні говорять самі про себе. Треба признати, що моральний стан сітки покращав, хоча не можна його ще уважати задовільним. Зараз звертаємо увагу на підвищення організаційної дисципліни. В останньому часі введено високу каральність. Наприклад, за грубі порушення внутрішнього організаційного порядку покарано смертю двох людей: боевика Співака і командира районної боївки Кармелюка. Членство, за малими виїмками, присуд приняло одобрюче.

Хочу коротко переглянути ті чинники, які складаються на Буковинські особливості. Найзамітнішим чинником і найбільш шкідливим, що постійно відігравав свою чорну роль в організаційному житті Буковини – це низька особиста, суспільна і організаційна мораль. Підхід буковинця до нашої боротьби наскрізь спекулятивний. Для нього ОУН має таке значення, як для бездомного міського елемента нічлігарні. Він звик розглядати справи загальні в світлі своїх особистих потреб і інтересів. Якраз в цій неморальності криються головні причини, що стимулювали масові зголошування з повин[н]ою, провокації і всипи, тут і одна з основних причин численних цілковитих розвалів організаційної сітки. Пригляньмося bliще до життя: в весняному періоді на 40 арештованих, не всипало всього чотирьох. Цікаво, що між тими, які зголосилися з повин[н]ою, є б[а]гато людей, що під час участі в нашій боротьбі втратили все (сім'ю, майно і т.д.). Наприклад, Циган з Банилова, якому мати померла на Сибірі, а жінка сидить в тюрмі – зголосився з повин[н]ою. Стріла (ціла сім'я на Сибірі), Береза (батьків вивезли, жінка в тюрмі, а майно спалили), Грізний (все спалене, а ціла сім'я розстріляна), Наливайко (якому батька і сестру спалили в огні живцем, матір замордували в криївці, майно спалили) – провокатор, Задорожний (батька спалили живцем в огні, а мати криється) сам він довголітний член ОУН і підпільник-провокатор; це тільки деякі зразки, а подібного можна б навести б[а]гато більше. Ця моральна гангрена, що роз'їдає місцеве суспільство – це дар румунського окупанта.

Суспільству притаманний нахил до донощицтва. Наприклад: чота УПА заквартирує на підлісному присілку. Вранці приходить молода жінка, якої муж недавно згинув в бою з більшовиками. Звичайно повстанці її відпускають. Вона повертає до хати, бере малу дитину і біжить в сільраду зголосити, що бачила повстанців. Мимо того, що вона знає, що карі за донощицтво надзвичайно строгі.

Цю властивість дуже широко використовують органи НКГБ, НКВД для боротьби з нашим рухом.

Другою чертою Буковини – це брак здорової інтелігенції. Фактично наша боротьба тут опирається на сільській молоді. В минулому році брало участь в нашому русі всього 17 інтелігентів. Під сьогоднішню пору осталося тільки 5. Обсада провідних місць складається зараз з галичан і наддніпрянців.

Найпекучішою організаційною проблемою є кадри (провідні). Абсолютний брак людей, яких би можна шляхом виховання підготовляти на вищі провідні місця. У цьому відношенні всі

можливості сьогодні вже використані. Тут можна числитися вже тільки з убитком, а приплив...

Слава Україні – Героям слава!

Ад. Сталь

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 7, арк. 360-368.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 129-137.

№ 23

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА ТРАВЕНЬ 1946 Р. ОКРУЖНОГО ПРОВІДУ ОУН БУКОВИНИ

7 червня 1946 р.

Чернівеччина.

7.6.1946 р.

І н ф о р м а ц і й н и й з в і т з а м і с я ц ь т р а в е н ь .

28.4.46. в с. Драчинці Старі (Вашківщина) органи НКВД арештували слідуєчих осіб: Кошурбу Михайла 35 р., Курчака Юрка – 32 р., Чорнія Фрізана – 28 р., Прокопця Адама – 46 р., після дводенного тюремного ув’язнення, арештованих зобов’язали до співпраці.

28.4.46. в с. Драчинці Старі орг[ани] обл[асного] НКГБ перевели чергові арешти. Арештовано слідуєчих осіб: Дяковенка Юрка – 58 р., Ротара Євгена – 38 р., Піць Івана. Арештованих обвинувачують у зв’язку з повстанцями.

1.5.46. до с. Бережниця Милієвська (Вижниччина) прибула група ББ в числі 30 солдатів. Перевівши в деяких хатах труси, по полудневих годинах відійшла в напрям с. Кібак.

1.5.46. з с. Карапчів (Вашківщина) в напрям Вилавче переїжджала підвода солдатів ББ у чисельності 6-10 осіб і на хуторах Майдани, прикидаючись повстанцями, розпитували в людей чи не бачили воєнних.

1.5.46. в с. Давиди* (Сторожинеччина) місцеві істребітелі фізично потурбували декількох селян за те, що працювали на полі. Мовляв, сьогодні 1-ше травня, працювати невільно.

1.5.46. на приліснім хуторі Майдан-Вільсик (Вижниччина) до Гуцул Фрозини пс[евдо] “Липка”, прибуло 5 не[о]зброєних людей, які намагалися через неї нав’язатися з повстанцями, мотивуючи втрату зв’язку заздалегідь широко і акуратно придуманою легендою. Мовляв, ми працювали на Галичині, але внаслідок сильних репресій там всі зв’язки пірвалися і ми пішли шукати зв’язку на Буковину. Вони “Липці” назначили реченець до 2.5. вечером. Коли вона не зуміє для них полагодити зв’язок, то вони 2.5. відходять.

2.5.46. по полудневих годинах відправлено спецгрупу для прослідження цієї справи. На узліссі група наткнулася на більшовицьку засідку. Після короткої, але інтензивної перестрілки, наша група відтягнулася в ліс без втрат. По стороні ворога було двох поранених. Що сталося з вищезгаданою провокаційною п’яткою – невідомо.

1.5.46. в с. Бергомет на присілку Стебник (Вижниччина) наша група зробила засідку на червоноармійців, які постійно настирливо турбували глибоко гірське населення і вели протиповстанчу розвідку. Вбито ст. лейтенанта, активного учасника комсомолу бюро полка і комсорга офіцерської роти Кайербекова Атай Алібекова і ще одного солдата. Один поранений і двох здорових солдатів втекли.

2.5.46. в с. Станівці Горішні (Вашківщина) червоноармійці з радіопункту грабили Лакусту Василя, опісля пустили в терен чутку, що це зробили повстанці.

2.5.46. в Сторожинецькому лісі невідома група зробила засідку на автомашину пограничників: вбито одного лейтенанта і 9 пограничників, машина згоріла.

2.5.46. в с. Брідок (Заставнянщина) НКГБ арештувало Каралаша Емануїла за те, що Каралаш публічно заявив, що священика Костинюка з Чорного потока замордували енкаведисти. Він для підтвердження правдивості своїх слів, вказав на такий факт: “Дня 26.4.46. вечером я йшов з Заставної додому. По дорозі надігнала мене автомашина, [в] якій був начальник Заставнецького НКВД і ще 3-х знайомих енкаведистів. Вони взяли мене на автомашину і казали собі показати священика Костинюка. Від брами мене відпустили домів”. Слід відмітити, що

---

* Так у тексті. Повинно бути: Давидени (Давидівка).

Каралаш був активним співпрацівником районного НКВД. Доля його після арешту невідома.

4.5.46. в с. Топорівці (Садгірщина) прибув автомашиною бувший надрайонний провідник Кирило з групою енкаведистів. Тут він намагався віднайти хати, в яких колись квартирував. Між іншими заходив до Цибуляка Петра і Козуба Миколи, але заявив, що їх докладно собі не пригадує. Після цього, вищезгаданих осіб декілька разів кликали на допит, але безуспішно.

2.5.46. в с. Ростоки (Вижниччина) органи НКВД арештували Матіоса Степана і його дружину за те, що військовий лікар, повертаючи від нього, пропав безвісті.

3.5.46. істребітелі сіл Стара Жадова і Давиди робили про-чіску Жадівського лісу. Увечері того дня робили засідку на при-лісному хуторі Макова.

3.5.46. в с. Стара Жадова (Сторожинеччина) зліквідовано Мельничук Миколу за активну співпрацю з НКВД.

8.5.46 в с. Ростоки (Вижниччина) група погран[ичників] НКВД заарештували Соломійчук Павліну – 24 р. за те, що ухилилась від вивозки на Сибір. По двох тижнях її звільнили.

3.5.46. в с. Чорторія (Вашківщина) органи НКГБ переве-ли арешти слідуючих осіб: Іванюка Іллію – 39 р., Іванюка Іллію с. Василя – 46 р., Журавель Василю – 36 р., Вавюка Івана – 61 р., Іваняка Дмитра – 43 р., Кученька Діонізія – 38 р., Бореш Дмитра – 65 р., Іваняка Константина – 57 р., Вавюк Зиновія – 18 р. Всім закидали зв'язок з повстанцями. Після двох днів тюремного ув'язнення, їх звільнили і зобов'язали до співпраці.

3.5.46. в с. Мариничі (Вижниччина) група пограничників у кількості 20 солдатів, переводили контролю осель на глибоко гірських хуторах Бісків і Бочків.

4.5.46. в с. Лукавець Нижний на хуторі Парцелі бойовики Пролом і Артим зробили засідку на секретаря Вижицького РВК Жовбенка. В ранніх годинах, по дорозі до сільради, його злікві-довано. Внедовзі після цього, вантажна машина привезла групу енкаведистів, яка забрала трупа і перевела арешти таких грома-дян: Рибак Івана 55 р., Рибак Олену 45 р., учительку Дітковську Ольгу 22 р., наддніпрянку і Козюк Олену 45 р. Рибак Івана з дружиною випустили. Дітковську засудили на 10 літ тюремного ув'язнення, рівно ж не випустили Козюк Олену.

4.5.46. в с. Мега (Вижниччина) з табору полонених втекло 8 воєнно-полонених німців.

5.5.46. в с. Чорторія (Вашківщина) група солдатів НКВД роби-ли засідку на шляху, яким постійно користувалися повстанці.

6.5.46. в с. Панка (Сторожинеччина) зліквідовано: Єленчук Дмитра, заст. голови земгромади, Єленчук Олену ср., Іванчук Юрія ср. і Грисько Єлизавету, с[екретного]/о[сведомителя]. Ліквідацію перевели невідомі озброєні люди.

7.5.46 в с. Слобода Комарівська спалено господарку одного істребітеля.

7.5.46 в с. Товтри (Заставнянщина) прибув Кирило з групою НКВД в кількості 20 солдатів. Тут він показав місце, де були зліквідовані два сексти. Енкаведисти наказали людям похоронити трупів.

8.5.46 істребітелі з сіл Ревна, Бордеї, Стрілецький Кут влаштували прочіску Ревнянського лісу. Під час прочіски легко поранили одного повстанця.

8.5.46 в селах Жадова Нова, Слобода Комарівська і Старі Брусківці заходила до людей провокаційна група ББ в кількості 12 чоловік. Вони намагалися провокувати людей, удаючи повстанців.

9.8.46 істребітелі з сіл Спаска, Михальча і Ревна (Черновеччина) перевели облаву на ліс Фундої.

10.5.46 в с. Карапків (Вишківщина)* місцеві істребітелі влаштували ловлю на призовників, які не хотіли добровільно явитися в район на призовний пункт. Під час ловлі, істребітелі стріляли по втікачах.

10.5.46 в с. Давиди (Сторожинеччина) військо на радгоспних полях почало косити жито, пшеницю. Подібні випадки інших радгоспів.

10.5.46 в селах Усте-Путилів, Дихтинець, Кисилиці, Тораки, Сторонець-Путилів (Путилівщина) істребітелі улаштували прочіску всіх гірських перелісків.

11.5.46 в с. Зеленів (Вашківщина) 30 червоноармійців перевели в деяких хатах труси. Біля 12-ої години дня, відійшли в напрям Станівців.

12.5.46 в с. Бобівці (Сторожинеччина) НКВД арештувало Москалюк Анну 22 р. і Москалюк Фрозину 35 р. Мовляв, за те, що в 1944 р. мали зв'язок з повстанцями. Після двох днів їх зобов'язали до співпраці з НКВД і звільнили.

12.5.46 в с. Черешенька (Вижниччина) прибула група пограничників, яка кілька ночей перевела засідки на шосе Бергомет-Вижниця.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Карапчів (Вашківщина).

12.5.46 в с. Топорівцях (Садгірщина) відбулась між повстанцями і стрибками перестрілка. Під час перестрілки повстанець Заяць був легко ранений в руку. Стрибки повтікали.

13.5.46 в с. Рогізна (Садгірщина) бойовики Панас і Когут наткнулись на засідку. Під час перестрілки, був поранений один стрибок. Бойовики відтягнулись щасливо.

13.5.46 в с. Бережниця Банилівська (Вашківщина) нічною порою прибули: майор НКВД Омельчук Петро, ст. лейтенант Дудчак, провокатор Наливайко (Труфин Микола с. Михайла з Іспаса Вишнецького р-ну) і бувший стрілець Буковинського [куреня] УПА Моряк, робили перевірку хатів.

13.5.46 в с. Кальнівці (Вашківщина) зліквідовано Іванчук Марію, с[екретного]/о[свідомителя] і Іванчук Катерину, 35 р., яка кількакратно своїми свідченнями на суді, обвинувачувала наших симпатиків.

13.5.46 в с. Панка (Сторожинеччина) енкагебисти арештували Бонтуш Олену, 35 р., в зв'язку з ліквідаційною акцією 6.5.[46 р.] в цьому селі.

13.5.46 в с. Віженка (Вижниччина) в глибоко-гірському приліску Стенчина, група енкаведистів переводила контролю документів.

14.5.46 в с. Шубранець (Садгірщина) група підпільників зустріла трьох стрибків. Після короткої перестрілки, один стрибок був тяжко ранений, а два легко. Підпільники втрат не мали.

10.5.46 до с. Горошівці (Заставнеччина) прибуло 30 підвід істребітелів.

11.5.46 вони влаштували прочіску лісу селами: Власновівці*, Кучурів Малий, Горошівці, Добринівці.

14.5.46 в с. Товтри (Заставнеччина) вночі бойовик Бігун наткнувся на большевицьку засідку, під час короткої перестрілки він, легко ранений в руку, відтягнувся.

14.5.46 до с. Добринівці (Заставнеччина) прибуло 3 автомашини червоноармійців. Вони прочісували Добринівський ліс.

14.5.46 на хутір Спаский Майдан (Вижниччина) прибула група матросів-погранічників в чисельності 60 людей, які зараз по лісових роботах.

14.5.46 в с. Кальнівці (Вашківщина) органи НКВД заарештували: Калинчука Миколу 30 р., Калинчук Раїхту 32 р., Харину Василя с. Михайла 44 р., Мазур Івана с. Михайла 39 р., Григорець Анну д. Івана 34 р., всіх арештовано в зв'язку з ліквідацією Іванчук Марії і Катерини.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Васловівці.

14.5.46 в с. Вашківці НКВД арештувало Копчук Никифора, під закидом зв'язків з повстанцями.

15.5.46 з Вашківської тюрми втекло 3-ох людей, а між ними Никифор Копчук.

15.5.46 зі сіл Брусківці Нові і Старі та Бобівці, сільська адміністрація змобілізувала все працездатне населення і тяглову силу для поправки шосе Чернівці-Сторожинець.

15.5.46 вночі із с. Бергомет (Вижниччина) до хутора Єнчулова вантажною автомашиною приїхало біля 20 пограничників, які робили засідки на гірських переходах.

15.5.46 Садгірський істребительний баталіон разом з Чернівецьким істребительним баталіоном, перевів прочіску Чернівецьких хашців. Під час прочіски, вони набрели на групу повстанців і почали їх обстрілювати. Повстанці відтягнулися без втрат.

15.5.46 істребители сіл Васловівці, Шубранець, Ширівці, влаштували між вище переліченими селами на полях облаву, цього ж самого дня ст. лейтенант НКГБ у с. Шубранець переслухав таких осіб: Мустацу Осипа, Кукульняка Осипа і Вобуцького Юрія.

16.5.46 в с. Ростоки, хутір Товарниця (Вижниччина), зліквідовано майстра Бергометського ліспромхозу Пославського Костантина, 56 р., за те, що на лісових роботах знущався на гірських і ограблював його. Після цього НКВД протоколувало багато місцевих людей.

16.5.46 в с. Мотриші* (Вижниччина) група повстанців влаштувала засідку на начальника НКГБ і начальника Петрашівських стрибків. Під час обстрілів, останнього поранено.

16.5.46 в с. Багно** і Віженка, на присілках Яворів і Зубалин, група НКВД в чисельності 15 солдатів, робила засідку на гірських переходах.

16.5.46 до с. Бережниця Банилівська (Вашківщина) прибув майор Омельчук з групою ББ, яка робила засідку на узліссі.

17.5.46 в с. Бобівці лейтенант Гавриш, разом з місцевими стрибками, робив засідку на приліску Старий Кут.

17.5.46 в с. Багна (Вижниччина) у вечірніх годинах ходила по хатах провокаційна група у кількості 8 солдатів.

18.5.46 до с. Рівня прибула група піротехніків, які в цьому селі знищували міни і після одного тижня від'їхали.

19.5.46 в с. Бережниця Банилівська (Вашківщина) прибули два представники райкому комсомолу, які вербували молодь в ряди комсомолу.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Петраші.

** Так у тексті. Повинно бути: Багна.

19.5.46 в с. Панка (Сторожинеччина) були засуджені до грошового покарання, за нездачу молока, такі особи: Дунчар Александер – 5.000 крб., Бенівський Василь – 900 крб., Гринько Єлисавета – 1.200 крб., Берчук Євгенія – 1.300 крб., Руснак Теодор – 1.200 крб., Гаврилюк – 100 крб.

20.5.46 в Карапчівському лісі провокаційна група вночі робила засідку, а днем грабувала в населення харчові продукти. На другий день група відійшла до Велавча.

20.5.46 в с. Багна (Вижниччина) присілок Станчин, 10 червоноармійців робили перевірку хатів, шукаючи дезертирів своєї частини.

20.5.46 в с. Банилів над Черемошем заарештовано Тураша Миколу с[екретного]/о[сведомителя] НКВД, зліквідовано.

21.5.46 з напрямку Селятин в сторону Вижниці переїхало 10 вантажних автомашин пограничників.

21.5.46 в с. Глинниця (Вашківщина) на шосе Вашківці-Чернівці, переїжджаючи на Труті* міст, звернулася в ріку автомашина. Внаслідок катастрофи загинув капітан обл. НКГБ і шофер.

22.5.46 група солдатів Вашківського НКВД проводили прочіски причеремоського луку.

22.5.46 зі Селятина перейшла до Станівців група червоноармійців в кількості 100 чоловік.

22.5.46 в с. Кабин НКВД заарештувало Якимчук Катерину – 36 р. По двох днях її звільнили і зобов'язали до співпраці.

23.5.46 з с. Дорошівці (Заставнеччина) від'їхала велика частина понтонного полка, забравши з собою технічний вивряд.

23.5.46 в с. Кадубівці (Заставнеччина) нарсуд засудив Курузяк Катерину до одного року тюремного ув'язнення, за гонення самогону.

24.5.46 в с. Панка (Сторожинеччина) лейтенант НКВД Шулогін переслухав ось таких осіб: Дунчар Василь – 24 р., Лукашевич Василь – 19 р. і Іванчак Микола – 22 р. Їм закидали зв'язки з повстанцями.

26.5.46 в Сторожинці відбувся похорон капітана і лейтенанта військової частини. Кружляють чутки, що їх застрілили невідомі люди.

26.5.46 в селах Путилівського району працівники НКГБ і уповноважений участковий Лященко почали протоколувати бувших стрільців УПА. При цьому вербували їх до с[екретних]/о[сведомителів].

---

* Так у тексті. Повинно бути: Пруті.

27.5.46 в с. Бобівці (Сторожинеччина) бойовики Пролом і Віктор зробили засідку на участкового уповноваженого Унгуряна Володимира. В ранніх годинах, біля сільради, його застрілили і затагнули в ліс. По дорозі, як вони відтягалися, істребітелі мали змогу стріляти, але не стріляли. Здобуто пістоль ТТ. Пів години після цього атентату, до Бобівців прибуло дві автомашини червоноармійців. Вони ходили попід ліс, до якого втекли повстанці і обстрілювали його.

28.5.46 в с. Усте-Путилів наша група зробила напад на станицю істребітелів. Під час нападу поранено двох істребітелів і начальника істребітельного баталіону. Крім цього, важко поранено участкового уповноваженого Лященка (чергою з скоростріла відтято ногу). Він лежав до 12-ї год. дня у безнадійному стані. Був відправлений до лікарні. Здобуто 4 кріси, 4 диски до ППШ, 30 руських набоїв, автомат[ичну] СВТ і далековид. Сільраду зде-мольовано.

28.5.46 у Бобівському лісі група ББ в чисельности 30 солдатів, шукали в лісі атентаччиків.

29.5.46 в с. Ростоки (Вижниччина) через глибоко гірський хутір Кінашка переходила провокаційна група в різноманітнім військовім уніформі. Ця група ограбила одного господаря і стаю (на полонині). В господаря забрали корову та бербеницю бриндзі.

30.5.46 через хутір Бісків (Путилівщина) переходила в напрям румунського кордону сотня пограничників. Пограничники мали з собою собаки.

Додаток:

25.6.46 в с. Бережниця (Вашківщина) в ранніх годинах на засідку, яку зробило трьох боевиків: Артима, Чигирин і Корнієнко, наткнулися майор нквд, працівник обласного управління нквд, начальник Вашківського ро нквд капітан Абазій, лейтенант ББ Дудчак і бувший стрілець УПА Моряк, який зголосився в 1945 р. з повин[н]ою. Бойовики, недоглянувши, що перейшло тільки трьох енкаведистів, а Моряк десь йшов позаду, з безпосередньої віддалі заатакували вогнем згаданих енкаведистів. В саме цей момент Моряк, з дуже близької віддалі, вистрілив декілька черг з автомата. Внаслідок цього сл. п. д. Корнієнко був забитий на місці, а сл. п. д. Чигирин був поранений в ногу, застрілвся. Енкаведисти налякані втекли, прямо до м. Вашківці. Серед них був тільки поранений легко в ногу майор. В пополудневих годи-

нах приїхала в село група енкаведистів, яка сфотографувала трупів, забрала їх у м. Вашківці.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 203-206.

Оригінал. Машинопис.

№ 24

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА ЧЕРВЕНЬ 1946 Р. ОКРУЖНОГО ПРОВодУ ОУН БУКОВИНИ

7 липня 1946 р.

Чернівеччина.

Суспільно-політичний звіт
за м[ісяць] червень 1946 р.

В м[ісяці] червні рад[янська] адміністрація основну увагу присвятила сільськогосподарським справам, як: молокопоставка, м'ясопоставка, приготування до хлібоздачі. В зв'язку з переліченими завданнями, в цілому терені пройшла хвиля мітінгів, на яких широко обговорювалися згадані справи. Щоб приспішити молокопоставку, райвиконкоми почали репресувати населення, широко трактуючи спосіб грошових покарань та в поодиноких випадках вжили навіть строгіших засобів впливу, як тюремного ув'язнення.

Щоб забезпечити успішну організацію здачі хліба державі, адміністрація приготується цього року, хоча в більшій частині влаштували обмолот збіжжя на полях, при сільськогосподарських машинах, щоправда, цих машин в розпорядженні місцевої адміністрації незвичайно обмаль.

В цьому місяці переведено широкі роботи над ремонтом шляхів. Ці примусові роботи надзвичайно дошкулили населенню гірських районів, як Огорожинський*, Вишнецький і Путилівський.

Нквд і нкгб якихось замітніших операцій не переводило. Вночі 29/30.06.46 р. майже всі "істребітельні" баталійони робили засідки. Крім того, робили посилені стежі. В окремі терени з

---

* Так у тексті. Повинно бути: Сторожинецький.

області і з районів робили засідки на деяких наших розконспірованих вузлових переходах. Все ж таки завдання розповсюдження листівок, майже в цілому терені було виконане бездоганно. Нквд вдалось піймати тільки 2 цивільних людей з листівками, одного в Чернівцях, а другого в с. Ревна Чернівецького району.

Замітним фактом є вплив війська з терену області. Н[а] пр[иклад], на протязі місяця від'їхав з терену артилерійський полк з с. Станівці і саперний полк із с. Дорошівці. Крім цього, від'їхали військові частини з міста Бергомет, які були використані до лісових робіт.

По райвоєнкоматах від 20.6.46 р. провадиться пожвавлена робота. Воєнкомати зажадали від с[іль]рад вичерпних списків всіх боєздатних людей. Списки мали бути виготовлені до 1.5.46 р. Зараз воєнкомати покликають всіх інвалідів третьої і другої групи. Дуже часто інвалідів другої групи переводять на третю групу, а інвалідів третьої групи переводять на "строевих". Райвоєнкомати пригтовляють мобілізацію працездатних людей до робіт в промисловости.

В останньому часі в терені кружляють дивоглядні чутки, які відображають живуче прагнення народу визбутися "великодушних сталінських опікунів". Для прикладу наведу деякі з них: 1) до 17[...].46. Сталін повинен стягнути всі свої війська з України, а в противному разі війною виженуть його англо-американці; 2) у Польщу вже замарширували англійські війська і скоро вже будуть тут; 3) найбільший доказ, кажуть люди, що большевики заберуться від нас, це те, що вони безперестанно вивозять меблі та харчові продукти вантажними машинами та поїздами, а в районах наставляють місцеву адміністрацію на пости осіб із східних областей:

28.5.46 р. в с. Карапчів (Вашківщина) начальник "істрібітельного" баталійона Кейван Константин проводив голову с[іль]ради Карпа Александра і по дорозі його застрілив. Вернувши на станицю "істребітелів", сказав, що на них напали повстанці, голову вбили, а він утік. На другий день в зв'язку з цією подією прибула група нквд. Внаслідок проведення слідства Кейван Константин був викритий і арештований. Увечорі його відправили під конвоєм до р[айо]ну.

30.5. в с. Карапчів (Вашківщина) нквд арештувало гром. Юрія Щербака в зв'язку з грабунками, що відбулися в цій місцевости.

30.5. в с. Станівці Долішні (Вашківщина) зліквідовано Руснака Миколу р. 42., техноруба Станиславівського лісопильного заводу. Забрано: автомат ППШ і 5 дисків з набоями.

1.6. в с. Зеленів (Вашківщина) переїжджала автомашиною група в числі 20 солдатів, які випадково запримітили 2 ч[ервоно] арміїців з артилерійського полку в Станівцях і намагалися їх арештувати, вважаючи їх за повстанців. Тому, що останні почали втікати, бб-істам після довгої гонитви вдалося їх спіймати. Під час ловлі розлючені бб-істи важко побили громадян: Захарія Василя, Вакарюка Теодора, Митя Івана і його вагітну дружину.

1.6. в м. Вашківщині* в приміщенні райклубу відбулась сутичка між групою моряків і місцевими нквд-истами. Обидві сторони вжили [вогне]пальної зброї. Внаслідок сутички моряки постріляли з пістолів заст. рай. нквд Кулаковського і 8 нквд-истів. По стороні моряків був 1 вбитий. Після довгих зусиль нквд вдалося приборкати і арештувати моряків.

1.6. в Карабчівському** лісі (Вижниччина) появилася група людей в числі 12 чол. у військових уніформах. Карабчівські "істребітелі" 1[-го] з них впіймали і примкнули в підвалі, звідки він утік. Це, мабуть, була провокативна група нквд, яка в цій місцевості, як правило, систематично проводить провокаційні операції вже на протязі довшого часу.

1.6. в ок[олиці] с. Мариничі (Путильщина) оперувала група пограничників в числі 40 чол., підкріплена групою "істребітелів" в числі 50 чол. Вони робили засідки на головних переходах гірських та перевіряли присілок Бісків. Вони прибули сюди у зв'язку з акцією на Усте-Путилів.

Населення розповсюдило чутку, що, мовляв, цю акцію робила сотня з Галичини.

1.6. в с. Ляшківка (Кіцманеччина)*** нарсуд оштрафував гр.: Копацину Рахилю за невиконання молокопоставки на 920 крб. та передав її справу до прокуратури для притягнення її до кримінальної відповідальності, а гр. Лочука Івана на 1.952 крб., за невиконання м'ясо і молокопоставки.

1.6. в с. Шипивці (Кіцманеччина)** нарсуд оштрафував слідующих громадян за несвоєчасне виконання молокопоставки по 460 крб.: Яремчука П., Ташука Б., Соколюка М. і Ілюка В.

2.6. в с. Карабчів^{5*} (Вашківщина) місцевий "істребітель" Ротопан Мик. переводив трус у Хомчаковського Мик. Під час трусу знайшов в яблоні гранату і літературу (мабуть, дещо з

---

* Так у тексті. Повинно бути: Вашківці.

** Так у тексті. Повинно бути: Карабчівському.

*** Так у тексті. Повинно бути: Ляшківка (Кіцманщина).

4* Так у тексті. Повинно бути: Шипивці (Кіцманщина).

5* Так у тексті. Повинно бути: Карабчів.

наших видань). В зв'язку з цим Ротопан був приарештований, а після кількох годин звільнений.

2.6. в с. Василів (Заставнеччина) приїхало 8 солдатів на 4 автомашинах. Вони почали ісценувати облогу, намагаючись викликати паніку. Після кількох годин в'їхали до села (цей особливий тактичний засіб, це знахідка заст[упника] рай[онного] нкгб Синиці). Він розрахований на витворення в районі постійної атмосфери напруження – це в моральній площині, а крім цього, при таких експериментах існує можливість викрити при помочі паніки будь-кого з підпільників. Бували випадки, що цей експериментатор зі своєю рейдуною групою 8-14 чол., робив подібні інсценізації одного і того ж дня в кількох селах. Для прикладу наводжу один рейд: група Синиці в кількості 11 чол. на 3 вантажних автомашинах заінсценізувала облогу в слідуючих селах: Василів, Товтри, Брідок, Мусорівка, Самушин Заставнянського р-ну.

2.6. в с. Товтри (Заставнеччина) нквд арештувало 2 “істребітелів”: Луця Івана ур. 1921 р. і Мякоту Вас. ур. 1911 р. Вище згадані особи нквд підозріває в співпраці з повстанцями.

3.6. в с. Мариниці* (Вижнеччина) НКВД арештувало Григорюка Мик., р. 47, за те, що під час нападу повстанців на приміщення “істребітельного” баталйону, від нього забрали повстанці більшу кількість масла. Мовляв, чому нарочно, ти скорше не відтранспортував масла в р[айо]н.

3.6. в с. Мага** (Вижнеччина) ч[ервоно]армійці, які працюють тут на лісових роботах, ограбили кооперативу. Серед населення розповсюдили чутку, то, мовляв, забрали повстанці.

4.6. в с. Слобода Венелівська*** (Вашківщина) невідомі люди роззброїли 2 “істребітелів”. Після цього нквд цих “істребітелів” заарештувало, і щойно після 10-денного тюремного ув'язнення, їх звільнено.

5.6. в с. Мага (Вижнеччина) нквд арештувало Онуфрійчука Івана вартового кооперативи за те, що під час його служби вже в дві ночі, була ограблена його кооператива.

5.6. в с. Серафинець (Снятинщина)^{4*} “істребітелі” з с. Залуча переводили прочіску луку і провокували людей. Жертвою провокації стала Маценко Олена р. 25, яка в розмові з “істребітелями”, вказала їм, що зв'язок до кущового Недолі може подати їм Маценко Катерина р. 16.

* Так у тексті. Повинно бути: Мариничі.

** Так у тексті. Повинно бути: Мега (Велике).

*** Так у тексті. Повинно бути: Банілівська.

^{4*} Так у тексті. Повинно бути: Серафинець (Вашківщина).

5.6. Сільська адміністрація на терені Путилівського р-ну поновила тиск на населення в зв'язку з виконанням державних робіт, як н[а]пр[иклад], лісорубка, лісосплавство і відбудова доріг. За неявку на роботу карають тюремним ув'язненням.

5.6. в с. Лопушна (Вижниччина) група пограничників мала довшу перестрілку з місцевими "істребітелями", уважаючи їх за українських повстанців. Ця група пограничників посилила свої дії в долині Серету в зв'язку з чуткою, що мовляв, в цьому напрямі йде рейдуєча сотня УПА.

5.6. в с. Товтри (Заставнеччина) відбувся т. зв. "народний суд" над місцевим головою с[іль]ради Дорожним Василем, який на досвітках потурбував декілька хлопців і дівчат. Суд засудив його на 1 рік тюрми.

6.6. в с. Драчинці Старі зліквідовано Дарика Сильвестра "Річку" б[увшого] роєвого в боївці "Сокола", який минулого року зголосився з "повин[н]ою".

7.6. в с. Канобівці* (Заставнеччина) увечері нар. суддя Бондаренко в товаристві 2 "істребітелів" напав на дім Марусик Параски. Коли дівчата відмовились відчинити йому двері, він повибивав вікна і силоміць вломився до хати. В хаті намагався знасилувати дівчат, але це йому не вдалося.

7.6. в с. Серафинець (Снятинщина) "істребітелі" із Залуча заарештували Маценко Катерину і Олену. Їх відправлено до Снятина на енкаведе щойно по 10 днях. Після тюремного ув'язнення їх випущено і завербовано до співпраці.

9.6. в с. Зеленів (Вашківщина) повстанці розброїли 4 "істребітелів". Забрали 2 автомати[чні] свт і 2 кріси. Після того нквд заарештувало "істребітелів" і 20.6. їх звільнили, тільки під умовою, що надалі служитимуть в "істребітелях".

9.6. в с. Калинівцях (Вашківщина) повстанці заарештували с[екретного]/о[сведомителя] Слотаря Александра. При спробі втечі його застрілено.

10.6. в с. Калинівцях нквд заарештувало гр. Малинчук Захарія р. 37 і його дружину Катерину, підозріваючи їх, що вони передали в руки повстанців с[екретного]/о[сведомителя] Слотаря.

11.6. в с. Банилів (Вашківщина) група нквд в числі 45 чол. перевела прочистку причеремоського луку і труси в підозрілих хатах.

11.6. в с. Банилів нарсуд покарав грошевою гривною в розмірі 3 тис. крб. за невиконання молокопоставки і зобов'язав до 2 днів здати 200 л. молока кількох громадян.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Кадобівці.

12.6. в с. Станівці Гор[ішні] (Вашківщина) прибула група бб в кількості 25 чол. та робили засідки на вузловому переході на Перерваному Горбі.

12.6. в с. Давидівці [Кіцманщина] відбувся суд над слідуючими громадянами за невиконання молокопоставки та оштрафовано грошевою гривною: Кавнюк Марію 9 тис. крб., Хашовий Юрко – 800 крб., Андрусак Марія – 900 крб., Федорак Степан – 600 крб. і Кожман Марія – 1.200 крб.

14.6. в с. Банилів Волоський (Сторожинеччина) пропали 4 “істребітелі”.

14.6. в с. Лопушна (Вижнеччина) нквд арештувало ось таких людей: Гаранюк Юрій с. Олекси р. 45, Козачук Дмитро с. Палія р. 18, Берла Марія р. 37. Вище згадані особи під час переходу фронту співпрацювали з нім. розвідкою під керівництвом ст. лейт. Відмана (Мазепа).

16.6. в с. Глинниця (Вашківщина) зліквідовано с[екретного] /о[сведомителя] Верстюка Теодозія р. 49, за активну співпрацю з нквд. Здобуто 1 кріс.

16.6. в с. Барбівці (Вашківщина) внаслідок всипи станичного “Стріли” органи обл. нквд арештували слідуючих людей: Гриндей Івана, с. Михайла, Продана Миколу, Назаровича, Семеновича Івана, Семенович Єлисавету, Даниляк Василя і Марію. Після 10-денного арешту Даниляк Єлисавету* відпущено додому.

17.6. в с. Станівці Дол[ішні] (Вашківщина) відійшов піхотний полк, який стояв тут вже на протязі цілого року. Залишилася тільки частина танкістів зі 40 танками.

18.6. в с. Слобода Баниліуська** (Вашківщина) повстанці роззброїли “істребітеля” Проскуряка Константина, забираючи від нього автомат[ичну] свт. Нквд за це його арештувало, а по двох днях звільнено і дано другу свт і припоручено організувати “істребітельний” баталіон. Цього ж таки самого дня повстанці його вдруге роззброїли, за що нквд його знова приарештувало.

17.6. в с. Дорошівці (Заставнеччина) ч[ервоно]армійці саперного полка ограбили гр. Горгіца Онуфрія. Вартість ограблених речей становить приблизно 16 тис. крб.

19.6. в с. Станівці Горішні (Вашківщина) місцеві “істребітелі” зайшли до гр. Царик Марії і почали її провокувати. Вона побігла до с[іль]ради і зголосила, що в неї є повстанці. З с[іль]ради пішла

---

* Так у тексті.

** Так у тексті. Повинно бути: Слобода Банилівська.

друга група “істребітелів”, оточила хату і відкрила вогонь, але вневдовзі порозумілися і відійшли.

19.6. в с. Мега (Вижнеччина) наново зорганізовано “істребітелів” в чис. 8 чол.

19.6. в с. Чортория (Вашківщина) нквд арештувало Бевщик Анну, підозріваючи її в зв’язку з повстанцями.

19.6. в с. Рівця* (Віжниччина) боївка Залізняка зліквідувала 2 сексотів і спалила їх хату. Другого дня в село прибула група бб, які влаштовують засідки по перехідних дорогах.

20.6. в с. Шипинці (Кіцманеччина) нарсуд засудив гр. Андрійчука Мик. за невиконання молокопоставки до 4 років позбавлення волі, висланням на далекопівнічні табори та конфіскату майна.

21.6. в с. Жадова Стара (Огороженеччина)** місцеві “істребітелі” робили засідки між сс.: Жадова Огара*** і Лукавець.

21.6. в с. Калинівцях (Вашківщина) на хуторі “Ляшинська” спалено господарство Колипчука Юрія і Козволя Івана за те, що їхні сини “істребітелі” знущаються над населенням.

22.6. на хутір Торлої (Огороженеччина)^{4*} приїхало автомашиною з Віжниці 30 “істребітелів”, які переводили основні труси у всіх хатах.

22.6. на хутір Спаска-Глиниці (Вашківщина) за активну співпрацю з нквд зліквідовано слідуєщих сексотів: Савчук Марію 52 р., Олексюк Калину 42 р., Ришійник Єлисавету 26 р.

22.6. до м. Вижниці прибув ешелон з переселенцями з Лемківщини. Одну частину відправлено на Галичину, а другу розташували в дооколишних селах р[айо]ну.

24.6. в м. Чернівці на передмісті Горяча^{5*}, під час масового ярмарку, на якому була велика кількість людей, банда “чорна кошка” влаштувала грабінницький налет. Погром був заздальгїть рефтельно приготований. Біля базарної площі на шоссе, стояло кілька вантажних автомашин, біля яких стояли в ч[ервоно]армійських уніформах погромники. Крім цього, дуже багато подібних осіб вешталося по базарі. Раптом серед базару зчинилася стрілянина і несамовиті панічні вигуки “наступають бандеровці”. Залякана товпа людей рвонула врозтіч, залишаючи на базарних столах весь крам і продукти. Грабінжники скористали з догідного сприятливого моменту. Наповненими машинами вщерть награвованим майном

---

* Так у тексті. Повинно бути: Рівня.

** Так у тексті. Повинно бути: Жадова Стара (Сторожинеччина).

*** Так у тексті. Повинно бути: Жадова Стара.

^{4*} Так у тексті. Повинно бути: Чорлої (Вашківщина).

^{5*} Так у тексті. Повинно бути: Гореча.

і негаючись від'їхали. Під час погрому згинуло дуже багато людей, в тому числі перший застрілений був ч[ервоно]армійський офіцер. Було також багато ранених. Подібні погроми залишилися підряд тільки в менших розмірах. Слід відмітити, що місцеве населення наскрізь говорить, що в Чернівцях була революція.

24.6. начальник ро [е]нкаведе Заставнеччини на зібранню "істребітелів" з цілого р[айо]ну видав наказ кожного вечора робити засідки, бо в противному випадкові він буде змушений вжити найгостріших заходів впливу. Зараз після того "істребітелі" поширили свою діяльність.

25.6. в с. Станівці Дол[ішні] (Вашківщина) на хуторі Вишнева група нквд в числі 35 чол. робила біля хатів засідки.

26.6. в с. Лукавець (Вижнеччина) енкаведисти зловили б[увшого] кушевого "Тигра" (Романюка Іллю), який довгий час крився індивідуально. Під конвоєм відправлено його в р[айо]н.

27.6. в с. Дихтинець (Путилівщина) нквд арештувало Зурака Василя р. 19, за неявку в праці лісоплаву. Його засудили на 1 місяць тюрми.

23.6. в с. Кусилівці* (Путилівщина) нквд арештувало Гасюка Василя с. Гаврила, за неявку до праці до лісоплаву і засудили на 4 місяці.

28.6. в с. Усте-Путилів (Путилівщина) нквдарештувало Комарецу Теодора р. 35, підозріваючи його в співпраці з повстанцями.

28.6. в сс. Самушин, Мусерівка**, Митків (Заставнеччина) другий секретар влксм Боднарюк Василь та нквд-ист Михайлов насильно вербували молодь в ряди влксм-у.

29.6. з м. Огороженець*** виїхало в терен 3 автомашинами спецгрупа нквд і влаштувала цього вечора цілий ряд засідок на хуторі Поляни (Жадова Нова), на хуторі Крушник (с. Станівці Горішні), біля лісопильного заводу в Станівцях Долішніх і декількох місцях на шосе Станівці Долішні і Жадова Стара. З цією групою співдіяла рай. група спец нквд – Сашківці. Ці протизаходи поробило нквд в зв'язку із святом "30 червня".

29.6. увечорі до с. Задубрівка (Садгірщина) прибув нач. міліції Крюков і 18 міліціонерів. Він наказав негайно зібрати "істребітелів". "Істребітелям" він сказав, що із Станиславова перейшли сюди бандерівські банди і треба зорганізувати самооборону села. Після цього відправив їх на засідки від сторони лісу. Цього

---

* Так у тексті. Повинно бути: Киселиці.

** Так у тексті. Повинно бути: Мусорівка.

*** Так у тексті. Повинно бути: Сторожинець.

ж вечора рівно ж і в с. Ширівці 2 ст. лейтенанти зробили в селі з місцевими “істребітелями” ряд засідок. Подібна процедура відбувалася також в с. Васловівці.

29.6. з с. Станівці Дол[ішні] (Вашківщина) вибрались останні залишки військового ч[ервоно]армійського гарнізону, забравши зі собою навіть вікна від хат де кватерували.

30.6. в с. Щиріуці* (Садгірщина) “істребітелі” знову робили засідки на тих місцях, де 29.6.

30.6. в с. Станівці Дол[ішні] (Вашківщина) бб-істи силоміць брали в людей харчові продукти.

30.6. на терені майже цілої Буковини були розповсюджені наші листівки з нагоди 5-ої річниці проголошення УССД.

С л а в а У к р а ї н і !

Постій, 7.7.[19]46.

/ - /

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 72, арк. 27-31.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 138-142.

№ 25

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА СЕРПЕНЬ 1946 Р. ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН БУКОВИНИ

Вересень 1946 р.

Чернівеччина.

Вересень 1946 р.

І н ф о р м а ц і й н и й з в і т
за місяць серпень**.

Більшовицька адміністрація в звітному періоді змобілізувала всі свої сили на відтинку хлібозаготівлі. Заготівля хліба, мимо

---

* Так у тексті. Повинно бути: Ширівці.

** У тексті: вересень.

того, що наткнулась на таку трудність як неврожай, проходить майже нормально. Щоправда, слід відмітити, що більшовики поставили на ноги в цій справі всю районну адміністрацію, сільську адміністрацію, сільський актив і істребітелів. Було декілька випадків в терені, що населення поодиноких сіл висилало масову делегацію з проханням знизити норму хлібопоставки. Та дарма. Всі заходи були відкинуті.

В зв'язку з діяльністю, спрямованою на знищення радгоспів, в терені появилися групи ОББ. Вони несуть охоронну службу біля радгоспів, а водночас, використовують їх органи нквд для боротьби з нами.

Досить замітне явище – це наводнення прикордонної полоси новими відділами погранвійськ. Наприклад, прикінці цього місяця в Сторожинецький, Чернівецький райони прибуло два отряди погранвійськ. Один розташувався в селах, які займають центральне положення на Прикарпатті (Станівці-Жадова Стара), а другий – в околиці Чернівець, село Кучурів Великий. Їх використовують для боротьби з нами і то досить інтензивно. Тільки на протязі одного тижня вони перевели біля 13 менших операцій. Під час яких по нашій стороні було чотирьох пораниених.

Нквд в вересні перевело цілий ряд арештувань елементу, який має деякі прогріхи перед радянською владою.

22.7.46 в с. Іванківці (Кіцманеччина) нквд заарештувало Добровольського Петра 56 р. за те, що не міг виконати норму молокопоставку і хлібоздачу. Його засудили до 3-х років тюремного ув'язнення і skonфісковання половини майна.

23.7.46 в с. Гаврилівці (Кіцманеччина) нквд заарештувало Бортник Фрозіну 19 р., після 5-денного допиту – звільнили. Її розпитували про Стрижибороду Льоню, що був арештований попереду.

24.7.46 Садгірське нкгб випустило в терен району провокаційну групу в складі 3-х чоловік. Командантом групи є Житирюк Іван. Житирюк Іван був в наших рядах (псевдо Грізний). Перед 20 липнем 1945 р. зголосився з повин[н]ою і знаходився в с. Раранча Садгірського р-ну. Він мав зі собою двох стрибків з с. Раранча (прізвища невідомі). Ця група в терені Садгірщини пров[е]ла кілька виступів, а сам[е]: в Раранчу, Слободі-Раранчу і в Старі[й] Жучці. Після двохтижневої діяльності, Грізного зловили нкгб-исти в місті Чернівцях. Одного з його співпрацівників знайдено вбитого в Жучькім лісі. Є підозріння, що його розстріляв сам Грізний. За Грізним обстоює якийсь майор з Чернівецького нкгб і наполягає, щоб його випустили. Люди говорять, що Грізний

втік з Чернівецького нкгб дня 24 серпня. Робота Грізного в терені не викликала жодних репресій.

26.7.46 в с. Задубрівка (Садгірщина) приїхала автомашина з трьома воєнними. Воєнні вдерлися до хати Лацук Параски, забрали все, що було цінніше і від'їхали.

26.7.46 між селами Шубранець-Задубрівка (Садгірщина) був перетятий в кількох місцях телефонічний дріт.

26.7.46 во півночі 12-30, в с. Раранча (Садгірщина) хтось постріляв участкового істребительного батальйону Веренку Іллю, родом зі с. Ленківці. Участковий, помімо важкого поранення, утік в кукурудзи, де його рано знайдено і віддано до шпиталю. В два тижні по цьому, участковий помер. Люди говорять, що це робота Житарюка Івана (Грізного).

28.7.46. в с. Гаврилівці (Кіцманеччина) відбувся мітинг на тему хлібопоставок. Мітингом керувала уповноважена по хлібоздачі Воскобойна Параска. При кінці виступав начальник істребителей Мартинюк Іван, який попередив людей, що хто не буде виконувати наказів держави, то буде особисто відпроваджувати під багнетом до Кіцманя.

28.7.46. в с. Шишківці (Кіцманеччина) відбулися збори, на котрі кликали людей і заставляли писатись до колгоспу. З району тут були: голова РВК і голова колгоспу, на ці збори прийшов повстанець Тарас, з стрілами із самозарядки розігнав присутніх. Тарас зайшов до сільради, позабирав всі речі, що позалишали більшовики і заніс їх до сусідньої хати, а сільраду запалив. Люди тишилися, що він не допустив до організації колгоспу.

28.7.46. в с. Хрищатик (Заставнеччина) відбулись збори, на яких було присутніх 45 осіб. Зборами керував лейтенант Олійник (нквд-ист з охорони цукрозаводу в с. Кострижівка), він наказав, що кожна вулиця в селі має мати 3-ох вартівників. Вартівники повинні давати знати стрибкам, коли зауважать щось підозріле в селі, сигнал вартівники дають дзвінком. Стрибки мусять перевірити, що сталося. Ці всі заходи зроблені тому, що відбулися наші акції. Олійник пообіцяв, що "Бандери будуть знищені всі до одного". Він призначив на кожную десятку по одному уповноваженому, що має слідити за тими, хто не молотить хліб та зголошувати в сільраду. Сільрада в свою чергу, повинна до таких людей давати робітників, щоб молотили хліб і весь здавали державі.

28.7.46. в с. Карапчів (Вашківщина) військо, що косить траву на Лукавецькім Майдані (Вежниччина*), ограбило гром.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Вижниччина.

Миронюка Олександра. Грабіжники забрали: 5 л спирту, солонину та виправлені шкіри. На скаргу селянина орг[ани] нквд не застосували ніяких протидій.

29.7.46. група нквд-истів в кількості десять чоловік, робили труси в с.Велавецька-Бережниця (Вашківщина), не знайшли нічого.

30.7.46. в Чернівцях відбувся суд над Лонівським Іваном з Рогізної (Садгірщина) за те, що його зловили при розкидуванні листівок. Лонівського засуджено до 10 років тюрми. Видно, що нікого не всипав, бо наслідків не було жодних.

31.7.46 10 стрибків з с. Карапчева (Вашківщина) робили засідку в Вилавецькі*-Бережниці і на присілку Хмелиській.

1.8.46 в с. Прилипча (Заставнеччина) прибув лейтенант Олійник та просив голову сільради, щоб той подав список тих людей, що ворожо ставляться до хлібоздачі, а він постарається забрати від них все майно, а потім і їх. Голова сільради відповів, що люди ще возять хліб, а потім будуть молотити і здавати державі.

1.8.46 в с. Василів (Заставнеччина) переходили ніччю два повстанці, один з них зачув, що хтось йде. На запит: "Хто такий" – вчув клацання зброї. Стрілець Гамалія перший відкрив вогонь, як виявилось на другий день, були поранені два місцеві істребітелі Гривул Петро і Будзинський Іван. Ранком 2-го [8.] поранених стрибків забрали до шпиталю. Вищезгадана подія вплинула на стрибків деморалізуючи.

1.8.46 вечір на шляху між селами Вікно-Самушин (Заставнеччина), відбувся грабунок людей з Галичини, що приїхали з Черновець. Грабунок відбувся чотири вечори підряд. Хто грабував – невідомо.

1.8.46 в с. Бобівці (Сторожинеччина) судовий виконавець в супроводі 5-ох стрибків нквд, конфіскував у Мельничука Петра: корову, коня і двоє свиней, з причини невиконання плану молокопоставки.

1.8.46 в с. Устьє-Путилів (Путилівський р-н) розшифровано грабіжницьку банду, що грабувала комори і худобу. Начальника банди Бельцана Василя, зліквідовано. Останній був родом з с. Тораки.

2.8.46 в с. Конятин (Путилівщина) над рікою Черемош, в лузі, знайдено вбитим Дарія Дмитра, років 40. Більшовики зліквідували його за те, що останній, у п'яному стані, критикував радянську владу.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Велавецькій.

2.8.46вс.Ростоки:верхБучіль*,Кинашка,Єнчулова(Вежниччина), переходив старший лейтенант Краснов з 30-ма стрибками, що були з галицьких та буковинських Ростік. Вони заарештували Гриматюк Василя, якому закидали зв'язок з повстанцями. Крім того, заарештували його ... слугів і забрали всіх до Вежниці. Слугів допитували чи не знають вони про зв'язки Гриматюка з повстанцями і чи не бачили повстанців. Всіх звільнили 10 днів пізніше.

2.8.46 в с. Панка (Сторожинеччина) повстанець Дзвін зліквідував с[екретного]/о[сведомителя] нквд Бажуру Єлісавету, років 21. Слідства перевести не вдалось тому, що остання втікала.

2.8.46 в с. Нова Жадова (Сторожинеччина) повстанці зліквідували агента нквд, фінагента Крицького Василя, років 49. Зліквідовано прилюдно, по дорозі на храм.

2.8.46 в с. Ленківцях (Садгірщина) відбувся мітинг на тему: "Хліб – державі", уповноважений по хлібоздачі закликав людей здавати достроково хліб. Він казав: "Не слухайте тих, що говорять вам про якусь Самостійну Україну. Україна ніколи не відірвиться від Радянського Союзу".

2.8.46 в с. Стара Жучка (Садгірщина) нічю до голови сільради Лемко Тодора, зайшли три воєнні, голови вони вдома не застали. Вони зачекали, коли надійшов голова, то незнайомі його негайно заарештували і у него на подвір'ю застрілили. Ходять чутки, що то є робота Грізного.

2.8.46 в с. Нові Драчинці (Вашківщина) нквд-исти заарештували Кошурбу Тодора і Мафтей Домну. Причина арешту точно невідома. Підозрівають, що за зв'язок з повстанцями.

2.8.46 в с. Серафинець (Вашківщина) група ББ-істів в кількості 15 осіб, робили засідку понад р. Черемош. Наслідків не було жодних.

3.8.46 в с. Банилів над Черемошем (Вашківщина) провокатор Наливайко завів до хати Шандро Андрія 6-ох нквд-істів. Останні мали на меті спровокувати господаря, видаючи себе за повстанців. Провокація не вдалась тому, що господар пізнав хто вони є.

3.8.46 в с. Топорівці (Садгірщина) уповноважений з РВК сконфіскував у гром. Гуцуляка Василя дві корови і свиню за те, що той не здав хлібоздачу.

3.8.46 по гірських селах Вежницького району розпочались прочіски і облави, які тривали до 12/8.

3.8.46 в с. Ростоки (верх Єнчулова) нквд-исти заарештували Вовка Миколу і Сичука Петра за те, що нібито біля їхніх хатів

---

* Так у тексті. Повинно бути: Бурчів (Бурчель).

переходять повстанці, а вони дають розвідку. По кількох днях їх звільнили, завербувавши в с[екретні]/о[сведомителі] з завданням слідити за підпільниками Лисом, Куницею та Черемшиною.

4.8.46 до с. Панка (Сторожинеччина) прибуло 50 нквд-истів, які робили перешук хатами попід ліс і прочіску лісу. Причиною прочісок була ліквідація с[екретного]/о[сведомителя] Бажури Єлісавети.

4.8.46 в сс. Гаврилівці і Хлівищі (Кіцманеччина) відбулось соцзмагання. Делегати Хлівищ критикували с. Гаврилівці за те, що в Гаврилівцях немає ніякого порядку. Голова комсомолу запитав, чому і до цього часу в Гаврилівцях немає первинної організації комсомолу.

4.8.46 в с. Серафинець (Вашківщина) 7 нквд-истів робили труси хатами від ріки Черемош, нічю робили засідку.

5.8.46 вищезгадана група нквд-истів робила труси хатами в с. Замість Нове. Наслідків не було жодних.

5.8.46 в с. Хрещатик (Заставнеччина), для перевірки здачі хліба та молока державі, приїздив уповноважений з 3-ма людьми.

5.8.46 в с. Раранча (Садгірщина) Житарюк Іван-Грізний запалив господарку голові земельної громади Довганюку Миколі, а наступного дня прострілив директора МТС.

6.8.46 в с. Бобівці (Сторожинеччина) одержав зброю новий стрибок Григорчук Степан, років 26.

6.8.46 в с. Банилів Волоський (Сторожинеччина), кут Кошелів, пограничники зловили двох людей, яких не було дома від 1944 року, прізвища зловлених невідомі.

6.8.46 Вашківський райфінвідділ в с. Драчинці Нові провів конфіскацію майна у гр. Савчука Анатолія, а саме: дві корови, дві телиці, коня з упряжжю та 15 ягнят. Причина конфіскації була та, що Савчук не виконав молокопоставку і не заплатив штраф 2.000 крб.

6.8.46 до м. Вижниці прибуло 600 солдатів. 100 з них пішло на Путилів, 200 – на Бергомет, а решта розділились групами по 30-50 солдатів і пішли верхами: Сухий, Стебник, Летючий, Лопушна, Петровець, Звара*. На всіх вищезгаданих верхах робили засідки, крім того, засідки були розкладені на всіх перехідних місцях між Панським і людським лісом. Просидівши безуспішно цілу добу, частина з них залишилася на засідках, група кількістю 200 солдатів зійшли на села Ростокі, Петраші і Мариничі. Звідси

---

* Так у тексті. Повинно бути: Звараш.

почали робити прочіски, даючи можливість тікати до лісу, де були розкладені засідки. Зробивши прочіску по селах та перелісках, 8.8. вони розбилися на малі групи та ходили поміж люди, щоб кого-небудь спровокувати. Всі ці операції тривали 10 днів. Не осягнувши найменшого успіху, все військо відійшло невідомо куди.

7.8.46 в с. Мариничі (Вижниччина) орг[ани] нквд заарештували Григоряка Юрка, йому закидали, що він є зв'язковим і дає повстанцям їсти. По кількох днях допиту його звільнили. Цього самого дня була заарештована Сорич Варвара, їй підшивали знайомство з повстанцем Матіосом Грицем-Еней. По 3-ох днях її звільнили.

7.8.46 в с. Серафинець (Вашківщина) начальник стрибків з 6-ма стрибками з Залуччя (Снятинщина), ходив хатами і переглядав чи немає де чужих людей.

7.8.46 в с. Велавче (Вашківщина) участковий та 7 стрибків нічю шукали хатами, під час обшуків не знайдено нічого.

7.8.46 в с. Хрещатик (Заставнеччина) уповноважений по хлібоздачі Кац провів збори на тему хлібопоставки. На зборах люди ставили такі питання: "Чим засіяти поле?", "Чим прохарчуватися?" Кац відповідав, що такими справами займається партія, а на осінь мусите зорганізувати колгосп, насіння дасть держава, а їсти в колгоспі буде що, сьогодні мусите розрахуватись з державою.

7.8.46 в с. Товтри (Заставнеччина) два уповноважені по хлібоздачі, замовили квартиру у Щербак Параски. На місце квартирування прибули аж коло 3-ої години, попередили господиню, щоб вона вважала за нічними рухами на дворі. За декілька хвилин вони зайшли до кімнати і застрілили господиню, після цього вбивці вибігли на двір та підняли галас, що на них напали "бандити". В цієї господині ночував сільський хлопець, який спостерігав всю ту сцену, а пізніше втік через вікно. Слід звернути увагу, що Щербак Параска була багата. Мала 60 років.

7.8.46 на терені Заставнеччини в селах: Бабин, Заставна, Кучурів Малий, Онут, Вікно, відбулась акція палення стрибків. В с. Бабин спалено майно Продана Сидора і Дубника Дмитра. В с. Заставна спалено 2-х стрибків. В с. Онут спалено одного стрибка. В с. Кучурів Малий спалено 2-х стрибків. Майно всіх зазначених стрибків згоріло дощенту.

7.8.46 в с. Боянчук (Заставнеччина) відбулось декілька засідок, місця засідок були: огороди та стодоли підозрілих людей. Успіху жодного не було.

7.8.46 в с. Гаврилівці (Кіцманеччина) стрибки робили засідку на стежці, де попереду переходили повстанці.

[7.8.46] в с. Шишківці (Кіцманеччина) стрибки заарештували Летуна Юрка 46 р., за те, що не міг виконати хлібопоставку.

7.8.46 через с. Віженка (Вижниччина) проходило 50 солдатів трьома групами, а саме: одна група йшла на верх Баньків, друга – на Куриків, а третя – на Сухий. Всі три зійшлися в Бергометі.

8.8.46 зі с. Віженка переходило 52 солдати. Всі пішли в напрям с.Черешенька по через перехрестя, далше на верх Волотів і на Бергомет.

8.8.46 через м. Вашківці переїздило 10 вагонів війська. З Вашківець 3 вагони повернуло до Чернівець, а 7 вагонів поїхало на Вижницю.

8.8.46 в с. Калинівці (Вашківщина) спалено господарство Купченка Тодора за те, що його син Михайло, 18 років, є активним стрибком.

8.8.46 в с. Витилівка (Кіцманеччина) зліквідовано Федорюк ГенюїїїневісткуДанилюкСтефу. ДанилюкСтефабула с[екретним]/о[сведомителем], Федорюк Геня* в 1944 р.** зголосила на нквд, що в неї є повстанці, з котрих більшовики одного вбили, одного зловили живого, а районну Мурашку застрілили в хаті.

8.8.46 в с. Веренчанка (Заставнеччина) спалено МТС. Згоріло 4 молотарки, один трактор, косарки, один тягар і інший сільськогосподарський інвентар. Є підозріння, що це спалив Тарас. Наступного дня нквд арештувало сторожа МТС Кузьмана Василя.

8.8.46 в с. Кучурів Малий (Заставнеччина) вдень приїхав капітан нквд Синиця зі стрибками, привіз два кулемети тип Дехтяров та передав їх місцевим стрибкам. Крім того, долучив до них 4-ох нквд-истів, які постійно у селі роблять засідки.

8.8.46 до с. Товтри (Заставнеччина) приїхало автомашиною 16 нквд-истів та забрали зі собою тих двох уполномочених, що розстріляли Щербак Параску.

8.8.46 в с. Шубранець (Садгірщина) до начальника радгоспу Коновалова Івана, героя радянського союзу (капітан), над'їхав якийсь інший начальник радгоспу (прізвище невідоме) та зажадав, щоб йому видати молотарку. Коновалов відмовився, внаслідок чого дійшло до суперечки, а пізніше до бійки. Приїжджий начальник витяг пістоль і вистрілив до Коновалова, Коновалов

---

* Так у тексті. Повинно бути: Федорюк Стефу

** Так у тексті. Насправді це відбулося 8.02.1945 р.

встиг ще його ухватити за руку, так що Коновалов зістався прострілений в живіт. По двох годинах Коновалов помер.

9.8.46 в с. Васловівці (Садгірщина) начальник штабу істребительного батальйону Садгірського р-ну скликав стрибків на збори. На зборах були присутні стрибки з Васловівців, Ширівців і Задубрівки.

9.8.46 в с. Бережниця (Вашківщина) місцеві стрибки зловили Осташек Марію та провадили її до Вашківець, згадана втекла. Згадана прилучилася до Нахамко Василина і Анни (с[екретних]/о[сведомителєй]) та ходять всі три разом. Нахамко Василина має німецьку гранату, а Анна – австрійський пістоль випуску 1912 р. Вечорами вони ходять по хатах, куди ніколи не заходять повстанці та збирають харчі. При збірці говорять, що харчі йдуть для провідників і тому не хочуть будь-що брати, вимагають солонини, яець та масла.

9.8.46 в с. Зеленів (Вашківщина) група НКВД в кількості 7 чоловік робила засідку на куті Виноград. Ця сама група перебирається по-цивільному та робить засідки в центрі села.

9.8.46 до сс. Ростоки і Мариничі (Вижниччина) прибуло дві автомашини пограничників. 20 з них пішло на верх Говду, а решта пішло на с. Петраші. Куди пішли з Петрашів, невідомо.

9.8.46 в с. Мега (Вижниччина) місцеві стрибки робили засідку на тій дорозі, що йде на Мігову.

10.8.46 в с. Прилипча (Заставнеччина) відбулися збори на тему хлібопоставок, зборами керував уполномочений Попков. Він заявив людям, що до села підходять “бандити” і палять стрибків. Вони думають, що налякають стрибків та що стрибки здадуть їм зброю. Однак, це їм нічого не допоможе, бо кому “бандити” сплять хату, тому держава другу під “бляхою” побудує.

10.8.46 коло с. Задубрівка (Садгірщина) знайдено трупа Федорюк Стефи зі села Витилівка (Кіцманеччина).

10.8.46 вечером в с. Витилівка (Кіцманеччина) стрибки робили засідки.

10.8.46 в с. Бережниця (Вашківщина) група ББ з місцевими стрибками, робила патрулі селом.

10.8.46 в с. Калинівці (Вашківщина) місцевий стрибок Купченко Михайло спалив господарство Пинюк Марії, мовляв, її син в “Бандерах” і то він запалив його хату.

11.8.46 в с. Велавче (Вашківщина) відбулися збори, на яких виступав ветлікар Руснак. Він говорив на тему хлібопоставок державі, між іншим він сказав: “Здавайте хліб, не дивіться на “бандерівських побрехачів”.

11.8.46 в с. Банилів над Черемошем (Вашківщина) 5 червоноармійців ограбили Андрюка Юрія.

11.8.46 через с. Мітків (Заставнеччина) переходили два підпільники, несподівано вони побачили людину в самім біллію. Стрілець Тиміш пізнав у цьому чоловікові Каралаша Емануїла, с[екретного]/о[сведомителя] з с.Брідок. Тиміш його зупинив словами: “Стій, хто йде” – та той почав тікати, тоді Тиміш вистрілив. Однак, зарядка затялася, вистріливши лише один раз. У висліді цієї зустрічі, Каралаш був поранений легко в руку. Другого дня Каралаш відійшов до шпиталю та вилічившись там, прийшов додому.

11.8.46 в с. Кучурів Малий (Заставнеччина) впродовж дня голова сільради Дупешко та уповномочений по хлібоздачі, повертали по хлібоздачу Юхти Катерини 9 разів. Господиня бідна і має четверо дітей. Своєю настирливістю вони її довели до того, що вона 12.8. збрала своїх дітей, взяла шнурок, пішла з дітьми в сад, вчепила шнурок собі до шиї, прив'язала до гілляки і сказала дітям: “Робіть так як я, бо краще вмерти тепер, ніж потім голодовою смертю”. Після цих слів опустилася на шнурі. Тоді діти почали кричати, на крик набігли стрибки, відв'язали господиню і відставили до шпиталю.

11.8.46 в с. Ростокі (Вижниччина) зліквідовано злодія, що грабував під маркою повстанців.

12.8.46 в с. Бабин (Заставнеччина) на присілку Рудка, спалено двигун та молотарку, що молотила для держави хліб.

12.8.46 до с. Витилівка (Кіцманеччина) стрибки привезли трупа Федорюк Стефи та похоронили. Наступного дня до с. Витилівка приїхав голова РВК Кишкан і 15 музикантів та багато інших посіпак. З району заповіли всіх десятників, щоб прийшли з дзвінками під карою 10 день примусової праці, хто прибуде без дзвінка. Прийшовши в село, вони зігнали майже всіх людей і попровадили на кладовище. Коло гробу Федорюк Стефи мав промову, яка більше виглядала на виття скаженої собаки. Він всілякою брудною лайкою називав українських повстанців та тих, що їх перетримують.

12.8.46 з гірських сіл Вижницького р-ну стягнулись війська, що прийшли були робити сюди облави.

12.8.46 в с. Шепіт (Вижниччина) стрілець Береза зліквідував комсомольця-стрибка, здобув СВТ.

13.8.46 в с. Велавче (Вашківщина) 10 місцевих істребітелів робили патрулі краями лісу.

13.8.46 в с. Серафинець (Вашківщина) робили засідку 12 стрибків з с. Залуччя (Снятинщина), а потім надійшли до

с. Слобода Банилівська та почали грабити Проскурняка Івана. Цей зчинив крик, на який надбігло 8 нквд-истів. Між стрибками та нквд-истами розпочалась перестрілка, внаслідок якої був ранений один стрибок і один нквд-ист. 9 стрибків були роззброєні і передані в Снятин.

13.8.46 до голови Вашківського РВК Литвинюка прибула місцева (Вашківецька) делегація селян, з проханням про звільнення від хлібоздачі. Литвинюк, списавши всіх делегатів, прохання відхилив.

13.8.46 дві оперативні групи ББ в складі від 10 до 15 осіб, вирушили з Вашківців до сс. Драчинці і Станівці Долішні.

13.8.46 в с. Іванківці (Кіцманеччина) спалено майно начальника стрибків Андроника Олексі. В нього, через спалення майна, витворилась ненависть до людей і він своїх односельчан б'є і називає бандитами.

13.8.46 зі с. Топорівці (Садгірщина) участковий і 8 стрибків, пішли на допомогу раранецьким стрибкам шукати зрадника Грізного. Розшуки були даремні.

13.8.46 в с. Калинівці (Вашківщина) повстанці Обережний і Кармелюк налізли на засідку. Під час перестрілки повстанці вбили двох шоферів, що були підкинені для підсилення стрибків, а стрибків розігнали. Шофери називаються Поленюк Володимир і Босаков Іван (оба орденоносці).

14.8.46 в с. Малятинці (Кіцманеччина) повстанці Тарас і Борис спалили радгосп. Згоріла стирта пшениці, 2 стирти ячменю, 3 стирти соломи, молотарка і локомобільний мотор. При перестрілці був убитий лейт. Погребіцький, літ 30, українець-східняк, був воєнруком в школі. Завідуючий радгоспу Адаменко втік конем до с. Ставчани і був поранений в ногу. На цей огонь в Ставчанах стрибки зробили алярм і заалармували до себе стрибків зі сіл Ошихліби, Іванківці, Гаврилівці і Хлівищі та обклали с. Хлівищі стрибками, бо думали, що повстанці прийдуть палити радгосп.

14.8.46 в с. Замістя (Вашківщина), за невиконання молокопоставки, були засуджені: Верста Грицько – 1.200 крб., Данилюк Магдалина – 1.400 крб., Скутар Василь – 1.200 крб. і, крім того, всі мусять до 10 днів здати все молоко.

14.8.46 в с. Велавче (Вашківщина) Романюк Марія втекла з своєї хати (перестала мешкати) тому, що мусіла здати державі 39 центнерів збіжжя, а цього виконати не могла.

14.8.46 до Станівців Долішних, кут Черлої (Вашківщина), прибула група ББ і квартирувала у Вишивана Онуфрія до 18.8.

15.8.46 в с. Драчинці (Вашківщина) кут Полятин, 10 нквд-истів робило засідку, наслідків не було ніяких.

15.8.46 в с. Зеленів (Вашківщина) ніччю 7 нквд-истів перебралися по-жіночому, наслухуючи, де гавкають собаки.

15.8.46 в с. Панка (Сторожинеччина) Гречко Петро син Іллі доніс уповноваженому нквд Кучерявому, що у нього 15.8. уночі були повстанці. Доніс брехливо, бо з повстанців у нього ніхто не був.

15.8.46 в с. Панка (Сторожинеччина) органи нквд заарештували Берчука Григорія, Бенявського Дмитра і Молдована Івана за те, що вони були в німецькій армії.

15.8.46 на терені Садгірського р-ну нквд заарештувало майже всі особи, що були в німецькій армії. Декого, після довгих допитів, випущено.

15.8.46 селяни Садгірської сільради зібралися в дві групи і пішли впоминатися в радянської влади, щоб звільнили їх від хлібоздачі. Перша група, що нараховувала 80 чоловік, зайшла до голови РВК Павлюка Миколи. Павлюк Микола на їхню просьбу відповів таке: "Хліб ви мусите здати, хоч би мусіли купити його, а звільнити ми не можемо, бо цей закон затверджений Сталіним і Хрущовим і нам не слід його ламати". Друга група, що начислювала 20 чоловік, зайшла з таким проханням до голови сільради. Коли голова сказав, що хліб мусять здати, знайшлися такі, що почали викрикувати і лаятись. Тоді голова сільради, при помочі стрибків, заарештував усю делегацію, списав імена і прізвища, і відпустив усіх, лише затримав Дроника Івана та Паламарюка Петра і відіслав їх на нквд. Другого дня нквд арештованих випустило і справу делегації перебрало у свої руки та слідить за тими, що зворохобили людей.

15.8.46 в с. Багна (Вижниччина) повернув з тюрми Несторюк Григор, що був засуджений до 3-ох місячного тюремного ув'язнення, за неявку до фабричної праці.

16.8.46 в с. Станівцях Долішніх (Вашківщина) відбувся мітинг на тему хлібоздачі. Виступав директор спиртзаводу Назаревич.

16.8.46 в с. Топорівці (Садгірщина) арештовано тих людей, що були в німецькій армії, а саме: Марчак Василь син Василя, Козуб Микола син Костя, Двірничук Дмитро і Ревеча Михайло.

16.8.46 в Садгорі заарештовано Мокана Миколу за те, що був в Галичині.

17.8.46 в с. Шубранець (Садгірщина) відбувся суд над 3-ма селянами за те, що не виконали молокопоставку. Магалевич Ілля покараний штрафом 1.950 крб., Фадиш Василь – 2.225 крб. і Лободюк Микола – 150 крб.

17.8.46 в с. Багна (Вижниччина) за неявку до роботи на фабриці, засуджено до 3-ох місячного тюремного ув'язнення Клим Василю Дмитрівну.

18.8.46 в Садгорі відбувся мітинг, на якому виступав якийсь капітан та взивав здавати хліб державі. На кінці промови сказав таке: "Тепер радянський народ мусить у три рази більше докласти зусиль до зміцнення держави через те, що нам загрожує нова війна. Ще не вигоїлися рани з першої війни, а треба буде знов воювати". Після капітана виступив ще голова сільради Олександрович. Він казав не слухати "Бандерівських блощиць", а здавати хліб.

18.8.46 в с. Банилів над Черемошем (Вашківщина) оперуполномочений НКВД [мав зустріч] з с[екретними]/о[сведомителями] Кузь Анною і Колотило Параска. Явка відбулася в Кузь Анни, куди була покликана Колотило Параска. Цього ж самого дня тут відбувся мітинг на тему: "Хліб – державі". Мітингом керував якийсь жид з р[ай]ону. [З] 18.8. до 21.8. група лейтенанта Реміза робила засідку на вивозі між Станівцями і Жадовою, на засідці були два кулемети.

18.8.46 в с. Драчинцях на полі (Вашківщина), кут Берна, оперативна група лейтенанта Сидоренка робила засідку. Засідку побачили повстанці й обійшли.

18.8.46 в с. Южинець (Кіцманщина) заготовщик Самурча Микола побив фізично Проскурняка Миколу, років 65, непрацевдатного за те, що той відмовся від праці.

18.8.46 в с. Вікно (Заставнеччина) спалено радгосп: дві стирти пшениці, молотарку, двигун та віялку, а охорону – 2-ох стрибків, роззброєно. Стрибки були на двохденнім переслуханню, зараз випущені.

18.8.46 в с. Онут (Заставнеччина) в радгоспі спалено стирту ячменю, решту не вдалось спалити, бо охорона радгоспу обстрілювала повстанців.

18.8.46 в с. Жадова Стара (Сторожинеччина) повстанці зліквідували с[екретного]/о[сведомителя] Паринюка Михайла, останній не переслуханий, з причини відсутності слідчого.

19.8.46 в с. Замістя (Вашківщина) відбувся мітинг на тему хлібопоставки і наших листівок. Виступав майор Николаєнко. Він закликав людей не вірити в те, що говорять повстанці, мовляв: "То брехня, що Сталін сидить на трупах, а вас під багнетами ведуть до заготзерна – всі добровільно здавайте хліб. Бандера вам добра не дасть, він поїхав продавати Україну Черчілеві, так як Мельник продавав Гітлерові".

19.8.46 в с. Усте-Путилів (Путилівщина) на присілку Рошошний*, прибуло 10 пограничників і 20 стрибків, які пішли в напрям с. Петраші, перейшли с. Петраші і повернули в Путилівщину.

20.8.46 в с. Бобівці (Сторожинеччина) було проголошено поготівля, мовляв, з сторони с. Кам'яна (Чернівеччина) в Бобівський ліс перейшла група повстанців.

21.8.46 в с. Борівці (Кіцманеччина) спалено стодолу з державним хлібом. Хто спалив – невідомо.

21.8.46 в с. Станівцях Долішніх (Вашківщина) більшовики повісили секретаря сільради Ісаря Польцера, 53 роки і пустили чутку, що це зробили повстанці.

21.8.46 в с. Багна (Вижниччина) зловлено 2-ох стрибків нкбг Несторюка Василя і Чорнея Івана. При переслуханню стрибки призналися, що були с[екретними]/о[сведомителями], мали псевдо та ходили на засідки. По переслуханню стрибків зліквідовано.

21.8.46 ніччю в с. Шубранець (Садгірщина) повстанці Скорий та Явір зайшли до хати Бузуман Синефти. Увійшли в сіни і запитали, хто є в хаті. Господиня відповіла, що в хаті немає нікого. Тоді Скорий посвітив у сінях ліхтаркою і зайшов із нею до хати. Коли Скорий був уже в хаті, Явір почув якийсь рух у сінях та сказав до Скорого: “Ану дай мені ліхтарки, я подивлюся, там, мабуть, хтось є”. Коли Явір зачинив за собою двері, в сінях хтось вистрілив. Скорий вибіг до сіней і запитав, хто стріляє, у відповідь Скорому гримнув другий постріл понад голову. Скорий вибіг надвір і мусів тікати, бо тривогу збіглися стрибки. Як пізніше виказалось, Явора застрілив голова сільради Ластівка Василь син Іллі.

22.8.46 до р[ай]ону Садгора скликали всіх, що поголосились з повин[н]ою, щоб пізнавали, хто вбитий в Шубранці. Обличчя трупа десфігуроване так, що ніхто не міг пізнати.

22.8.46 в с. Лопушна (Вижниччина) на верхи с. Ростік перейшло 7 стрибків з начальником Вижницького ББ Козаковим на чолі. На горі Сірук зробили засідку, а потім пішли на Мариничі.

22.8.46 в Черлойськiм лісі (Вашківщина) група більшовиків напала на 4-ох повстанців. Жертв не було.

22.8.46 в с. Станівці Долішні (Вашківщина) нквд-исти заарештували Шевчука Василя сина Юрка та ограбили мешкання.

22.8.46 ніччю в м. Садгора хтось начальнику нквд Вдовенку повибивав вікна.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Рошишний.

23.8.46 в с. Волока (Вашківщина) зліквідовано начальника стрибків Москаля Юрка, здобуто автоматичну самозарядку. Від 12.8. до 24.8. Калинівські, Барбівські і Волицькі стрибки та група лейтенанта Реміза, робили засідки в с. Калинівці.

24.8.46 до с. Волока (Вашківщина) приходила група лейтенанта Реміза для розслідування справи вбивства начальника стрибків Москаля Юрка.

24.8.46 до с. Вікно (Заставнеччина) прибуло 60 пограничників для охорони магазинів заготзерна. Мають зі собою собак. Заквартирували в дворі радгоспу.

25.8.46 зі с. Бергомет (Вижничина) з участковим уповноваженим нкгб Красновим переходило 7 стрибків на с. Ростокі, на верхи Бозна і Сичолова*. Вони пробували провокувати населення. Штифуряк Параски питали чи вона не знає зв'язок до Куниці і де б вони заквартирували так, щоби з більшовиками не зустрітись. Їм не вдалось спровокувати нікого і вони повернули до Бергомету.

25.8.46 зроблено наскок на істребительну станицю в с. Дехтинець (Путилівщина), зліквідовано начальника стрибків і уповноваженого, 2-ох стрибків поранено, а решта розбіглося. Здобуто: 3 ППШ, одну зарядку, наган і 200 набоїв.

26.8.46 в с. Киселицях (Путилівщина) на верху Ракова, стрибки із сс. Киселиці і Тораки та 40 пограничників робили облаву.

26.8.46 в с. Спаска-Михальча (Чернівеччина) три повстанці зробили атентат на ст. лейтенанта оперативного уповноваженого нкгб Філіпова Григорія Дмитровича. Кількома чергами з безпосередньої віддалі, його забито в центрі села. Здобуто два пістолі.**

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 210-217.

Оригінал. Машинопис.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Єнчулова (Янчулова).

** Текст без закінчення.

№ 26
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА ВЕРЕСЕНЬ 1946 Р.
ОКРУЖНОГО ПРОВІДУ ОУН БУКОВИНИ

5 жовтня 1946 р.

Чернівеччина.

5.10. 1946 р.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ
за місяць вересень.

Перш за все слід відзначити, що, внаслідок прибуття в терен груп внутрішніх військ, в нашій роботі треба було ввести деякі зміни. Ці групи появилися рівночасно на терені цілої області, а зокрема, наводнили її центральну Прикарпатську частину. Вищевказані частини носять форму погранвійськ і розпоряджають більшою кількістю тресованих собак. В терені вони розташувалися так, щоб могли держати під своїм контролем всі важливі польові і лісові переходи. Стоять вони гарнізонами в ось таких селах: Вижниччина – Берегомить* і Вижниця; Вашківщина – Банилів над Черемошем, Вилавче, Станівці Долішні, Спаска Глинницька, Майдан Лукавецький; Сторожинеччина – Стара Жадова, Панка, Волоський Банилів; Чернівеччина – Кочерів** Великий, Спаска-Михальче, Стрілецький Кут; Заставнеччина – Веренчанка і в Вікні. Крім цього, більша група пограничників прибула вантажними автомашинами до міста Черновець.

Під цю пору діє в терені біля 17 соток солдатів. Діють вони малими групами, які є досить боєздатні, а водночас, надзвичайно рухливі. Головні операції зосереджені навкруги прикарпатського лісного масиву. Як можна судити з проведених операцій, вони націлені передовсім, на паралізування нашого руху в прилісних селах і хуторах, а водночас, на обмеження його в лісному масиві. Загалом практикують вони два тактичні прийоми: а) засідки; б) систематичне патрулювання. Можна замітити два види засідок: малими групами на вузлових переходах і засідки великими групами на відстані від 7-15 км. Засідки повторюють вони настирливо і систематично, незалежно від того, що ці заходи не дають пропорціональних наслідків. Патрулюють вони селами та полями, ввечері та ніччю, а вдень грасують малими групами

---

* Так у тексті. Повинно бути: Берегомет.

** Так у тексті. Повинно бути: Кучурів.

по лісі разом з собаками. Група, що перебуває в Чернівцях, час від часу виїжджає в терен на операції. Ця група, мабуть, діє під прямим керівництвом обласного управління НКВД. Щоправда, кількість їхня не є застрашуюча, але інтенсивність в роботі надзвичайно висока. На кінці треба додати, що вони дуже старанно студіюють теренові особливості.

Цілу цю імпрезу ми розцінюємо, як вчасну підготовку до зимового тиску. Замітне, що в гірських районах посилили свою діяльність сексоти. І то цікаве, що в терен насилають сексотів не тільки місцеві РО НКВД, але рівно ж і пограничники. Сексоти дуже часто бувають немісцевого походження, тобто насилані з інших районів.

НКВД підготовляє в області паспортизацію. Тепер спеціальні відпоручники органів НКВД старанно переводять реєстрацію антирадянського і політично скомпромітованого елемента. Як можна судити з підготовчих робіт, паспортизація може бути проведена в найближчих місяцях зими.

Наприкінці вересня Садгірський військкомат провів побір в Червону армію, забираючи всіх, хто не брав участі у війні від 1919-[19]24 рр. нар., і всіх від 1923-[19]28 року включно. Побір влаштовано несподівано і проведено в реченець трьох днів. Призовники, які прибули на збиральний осередок Садгірського райвійськкомату, були відправлені під підсильним конвоєм районної міліції до міста Черновець. Конвой був зорганізований в зв'язку з дезерцією поодиноких призовників з[і] збірному пункту. Треба згадати, що майже в кожному селі є кілька призовників, які заклики воєнкомату саботували і зійшли хвилино в підпілля. На останніх НКВД влаштовує ловлі. Щоправда, раніше чи пізніше, ці свіжоспечені підпільники в своїй львиній частині постараються знайти спільну мову з НКВД і злегалізуватись, але все ж таки створюється видима можливість найкращих з них взяти під свій нагляд і хоча частинно використовувати. Не хочю перецінювати цієї події для внутрішнього життя місцевої організації, але вона, мабуть, на нашому житті виразно позначиться.

Біля 20.[09.] на терені Садгірського р-ну танкові і артилерійські частини розпочали маневри. В маневрах беруть, мабуть, участь авіаз'єднання і зенітна артилерія. В зв'язку з маневрами, в місті Чернівці введено затемнення. Водночас з початком маневрів, в прикордонну зону прибули артилерійські частини для скріплення погранзастав. Зокрема, більша кількість прибула їх в Путилівський район.

Після розповсюдження наших листівок, які звернені проти хлібопоставок, серед населення почав наростати в цій ділян-

ці опір, зокрема, в подільських районах. “Добровільну” задачу населення почало обмежувати і прийняло тактику зволікання. А в деяких селах загалом, зерно перестало на відбірні пункти. В деяких селах навіть є випадки активного спротиву, н[а]пр[иклад], в с. Товтри (Заставнеччина) літня жінка мала двогодинну сутичку з грабіжниками, які намагались ввійти в комору і забрати хліб. Коли один з них продер стріху і вліз в сіни, то вона його заатакувала сокирою так, що викинула на подвір'я. Другий випадок мав місце в с. Кадобівці, де старший господар з сокирою боронив входу до своєї оселі і не дозволив грабіжникам забрати хліб. Багато людей заховує збіжжя по спеціальних сховках, але тому, що дехто робить це не досить конспіративно, большевикам часами вдається такі криївки віднаходити, н[а]пр[иклад], тільки в одному селі Товтри віднайшли три сховки зі збіжжям. Хлібоздача в селі виглядає як якийсь культпохід. Головними учасниками хлібозаготівлі є два до три уповноважені з району, дижурний з сільради та зо два десятники в хатах, в котрих проходить збірка хліба. Така група людей просувається селом хати від хати і весь знайдений хліб забирає на підводи і везе до сільради. В деяких селах кампанія хлібоздачі проходить мирно. Уповноважені заходять під хату і, коли хтось є вдома, шукають хліба, коли ж немає нікого – відходять. В більшості сіл, не заставши нікого вдома, виломлюють двері і переводять трус. Все знайдене збіжжя забирають. Цьогорічна заготівельна кампанія супроводжується численними арештами, конфіскаціями майна, карами, високою гривною (гляди факти).

На терен Чернівецької області прибуло понад 500 нових учителів, переважно з Одеської і Київської областей.

В останньому часі в область наїхало багато басараб'янців, які хочуть тут заробити собі хліба. На Бесарабії і надалі становище з хлібом дуже скрутне.

24.8. в с. Станівці Долішні (Вашківщина) прибув відділ пограничників в кількості 100 солдатів. Він розпоряджає більшою кількістю тресованих собак. Пограничники говорять, що будуть, мабуть, тут аж до місяця січня. Вищезгаданий відділ надісланий до боротьби з нашим рухом.

24.8. до с. Стара Жадова (Сторожинеччина) прибула група пограничників в кількості 50 солдатів з 13-ма підводами. Вони рівно ж розпоряджають великою кількістю тресованих собак. На кожну десятку пограничників є одна собака.

25.8. до с. Кучурів Великий (Чернівеччина) прибуло біля 300 пограничників з 23-ма підводами.

25.8. в м. Чернівці прибув автомашинами відділ пограничників в кількості біля 700 чол. Вони рівно ж привезли з собою велику кількість тресованих собак.

25.8. в с. Веренчанка (Заставнеччина) бойовик "Тарас" застрілив голову сільради Кравця Василя. Забрано автомат ППШ.

25.8. в с. Товтри (Заставнеччина) прибуло 18 солдатів НКВД, які вечером по селі поробили ряд засідок, а вночі перевели труси в хатах Барабаша Івана і Красуляк Марії.

25.8. в с. Хлівищі (Кіцманеччина) НКВД заарештувало Сасинюка за сина Теодосія, який дезертирував з армії.

25.8. в с. Веренчанка (Заставнеччина) вечірним поїздом прибув відділ пограничників в кількості 50 солдатів. Вони мають зі собою тресованих собак. Вони несуть охорону біля великих елеваторів, а водночас боротьбу з нашим роком.

25.8. в с. Хрещатик (Заставнеччина) бандитівська група напала на місцевий монастир. Тому, що ченці підняли галас, пограничники були приневолені відійти без здобичі.

25.8. в с. Звінячка* (Заставнеччина) солдати, що працюють біля залізничного мосту в с. Кострижівка, ограбили Богдана Івана, забираючи від нього два мішки хатніх речей. Коли Богдан Іван заявив на НКВД (про грабунок), солдатів заарештували, але після двох днів НКВД їх звільнило.

25.8. в с. Старі Мамаївці (Кіцманеччина) невідомі справці ограбили кооперативу. До відповідальності притягнуто крамаря, якого нарсуд зобов'язав сплатити відшкодування в розмірі 9.000 крб.

26.8. в с. Старі Мамаївці (Кіцманеччина) місцева адміністрація сконфіскувала в селянина Скулиби Миколи січкарню і віз за те, що він погано виконує молокопоставку.

27.8. в с. Рогізна (Садгірщина) місцеві істребітелі разом з районною міліцією, зробили ряд засідок. Під час засідки, вони піймали Гаврилця Степана і Кирилюка Ілька, яких звільнили після двох днів.

28.8. в с. Кулівці (Заставнеччина) спалено господарства істребітелів Яся Франца та Галича Никифора.

28.8. в с. Борівці (Кіцманеччина) НКВД арештувало Гордей Анну за те, що її батько в підпіллю.

28.8. в с. Ошихліби (Кіцманеччина) уповноважений НКВД разом з істребітелями, перевів труси в декількох хатах. Труси не дали жодних наслідків.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Звенячка (тепер Звенячин).

30.8. в с. Станівці Долішні (Вашківщина) група пограничників заскочила кущового Павуна і стрільця Шпака в переліску на вивозі. Під час короткої перестрілки кущовий і стрілець були важко поранені. Обидвох пограничники переслідували впродовж 5 км (при допомозі собак), але мимо того, що повстанці були важко ранені, не здалися большевикам, а втекли.

30.8. в с. Велавче (Вашківщина) забрано з кооперативи товари.

31.8. в с. Серафинець (Вашківщина) НКВД звільнило з тюрми Тодорюка Юрка і Никифорюка Григорія, яким закидувало НКВД зв'язок з повстанцями.

31.8. в с. Хлівищі (Кіцманеччина) з району приїхало НКВД в кількості 8 чол., які заквартирували в селі, вдаючи повстанців. Вночі місцеві істребітелі, підсилені істребітелями з сусідніх сіл, оточили оселю, в якій перебували НКВД-исти. Щойно другого дня вранці порозумілися, коли група НКВД-истів пред'явила документи.

1.9. НКВД-исти заарештували Сосенюка Теодосія, голову сільради, і Байду Олександра. Вище перелічених арештували в зв'язку з дезерцією Сосенюка Теодосія. Після півтора денного допиту, арештованих звільнено.

1.9. в с. Карапчів (Вашківщина) прибуло 8 НКВД-истів, які, вдаючи повстанців, провокували Бремійчука Іларія. Ця сама група перевела пополудні, перевела трус в хаті повстанця Богдана.

1.9. в с. Віженка (Вижниччина) НКВД арештувало Дойчука Івана – голову сільради і його жінку Аксенію. Після тижневого тюремного ув'язнення, НКВД їх звільнило. Обидвоім закидали утримання зв'язків з повстанцями. Цього ж самого дня НКВД арештувало Клим Олексу і Клим Марію. Завіщо вони арештовані, невідомо.

2.9. в с. Банилів (Вашківщина) НКВД сконфіскувало майно Григорія Кузя за те, що не виконав хлібопоставки.

2.9. в с. Нове Замістя (Вашківщина) повстанці забрали пістоль "Наган" від уповноваженого по хлібоздачі. Уповноважений утік.

2.9. в с. Кадобівці (Заставнеччина) повстанці спалили двигун і молотарку, яка проводила обмолот збіжжя по поодиноким господарствах.

3.9. в с. Брідок (Заставнеччина) вночі біля 2-ої год., з с. Синьків Заліщицького р-ну прибула група НКВД-истів в невідомій кількості. НКВД зловило на терені Заставнеччини курієрку, яка мала зі собою записку до підпільників, що перебували в Брідку. НКВД встроїло таку сцену: НКВД-исти розділились на дві групи

і одна група попровадила кур'єрку в напрямі Заліщик, а друга група на полі за Синьковом, зробила на них засідку. По дорозі ця група, яка була на засідці, напала на цю групу, що вела кур'єрку, зчинила стрілянину і розігнала її, а кур'єрку визволила. Кур'єрці вони представились як повстанці, що повертають із Карпат і хотіли б пов'язатись з станичним "Круком". Дівчина повірила їм, що це дійсно повстанці і сказала, що повстанці знаходяться в Брідку, а де вони квартирують, вона не знає, а це знає Пасічник Анна. Тоді большевики пішли разом з кур'єркою до Брідка, до Пасічник Анни, котра повела їх на квартиру підпільників. На квартирі вони застали "Крука" сплячого і злапали його. На цій же самій квартирі двох підпільників "Степа" і "Меча" не було. Вони квартирували в сусіди Вакалюк Анни. Залишивши заарештованого "Крука" окремо, большевики зайшли до Вакалюк Анни. Однак "Степ" і "Меч" зрозуміли, що то провокація і почали відстрілюватися. Большевики, маючи двох ранених, повтікали. Скориставши з нагоди, що большевики відбігли від хати, "Меч" і "Степ" втекли. Большевики підпалили хату Вакалюк Анни і відійшли за Дністер.

3.9. на залізничній станції Вікно (Заставнеччина) заарештовано капітаном НКГБ секретаря с. Брідок, який направлявся на секретарські курси до м. Чернівці. Капітан НКГБ Синиця і стрибок Олійник Василь арештували секретаря з невідомих причин.

4.9. в с. Вербівцях (Заставнеччина) відбувся мітинг на тему: "Як найскорше організувати колгосп?" Збори проводили два уповноважені по хлібоздачі з району і кандидат партії з села Вікно. Говорили, що треба якнайшвидше організувати колгосп, бо іншого виходу немає.

4.9. між с. [Стара] Жадова (Сторожинеччина), а с. Лукавець (Вижниччина) 11 пограничників зробили засідку, на яку попало 7 повстанців. Внаслідок ворожого вогню 2 повстанці були ранені. Один з ранених відбіг "десятку".

5.9. в с. Нове Замістя (Вашківщина) прибуло 13 НКВД-истів і пішли в Луг.

5.9. в с. Добринівці (Заставнеччина) вечером прийшло 8 НКВД-истів, котрі покликали стрибків з с. Ржавенці. Спільними силами, в кількості 20 чол., обскочили три хати. Під час розшуків не знайшли нічого. Всі вони від'їхали в напрямі с. Ржавенці.

5.9. в с. Ростоки (Вижниччина) переїхали три автомашини з військом НКВД в напрямі Путилівського р-ну, через три дні ці ж самі машини повернули назад.

6.9. в с. Мариничі (Вижниччина) викрито грабіжницьку банду, яка під нашою маркою, ограбила 7 господарств. Схоплено стар-

шого команданта цієї банди Скидана Юрія (27 років), який під час допитів признався до всіх грабежей, які переводив в співпраці з органами НКВД. Після допиту його зліквідовано в с. Мариничі, при чому приліплено на ньому список всіх його злочинських вчинків та долучено комунікат.

6.9. солдати ББ в с. Замістья ограбили громадянку Гарас, Тодора Гавриша і Дмитра Міняйла.

6.9. в с. Добринівці (Заставнеччина) районне Заставнівське НКВД викликало Куруляка Іллю, якого арештували. Він всипав Тирдинюка Микиту (під час допиту).

6.9. в с. Старі Мамаївці (Кіцманеччина) місцеві підпільники стріляли до голови сільради, але не застрілили, бо йому прийшли на допомогу істребітелі. Цього самого вечера підпільники знищили телефон.

7.9. в с. Брідок (Заставнеччина) зліквідовано довгорічного сексота Карлаша Манолія.

7.9. в с. Мусурівка* (Заставнеччина) пограничники арештували Богуцького Івана с. Івана, 1930 р. народження, який крився в підпіллю на власну руку, від часу вивезення його родини на Сибір.

7.9. в с. Підзахарич (Вижниччина) зліквідовано істребітеля і дуже активного співпрацівника НКВД – Поляк Михайла (25 років). В останньому часі він одержав від НКВД автомат і мав завдання застрілити “Меча” або “Куницю”.

7.9. в с. Мариничі (Вижниччина) на присілку Бісків, спіймано сексота німця Кандлера Франца (28 років). Він довгий час вештався поміж населенням, невдало вдаючи санітаря заготско-ту і т. д. Родом він з Румунії, обл[ась] Банат, округа Темішора. Він говорив по-руськи, по-німецьки і по-румунськи. Після допиту його зліквідовано.

7.9. до Вижниці прибуло декілька вантажних автомашин з пограничниками.

7.9. в с. Серафинець (Вашківщина) НКВД звільнило Маценко Олю, яку обвинувачували в зв'язках з повстанцями.

8.9. в с. Самушин (Заставнеччина) група пограничників перевела ряд основних трусів. Пограничники прибули з с. Вікно, з свого постійного місця побуту.

8.9. в с. Дорошівці (Заставнеччина) майор НКВД Чечіль з групою НКВД-истів, арештував селянина Передейчука Микиту. Цього ж вечера НКВД-исти робили в селі засідки і перевели труси в двох хатах.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Мусорівка (тепер Мосорівка).

8.9. в с. Товтрах (Заставнеччина) відбувся мітинг, на який забрали примусово 150 осіб. Мітингом провадили суддя Стороженко, майор НКВД Чечіль і секретар партії Місюренко. На мітингу обговорювали питання хлібоздачі.

8.9. до с. Звінячка (Заставнеччина) прибуло 150 солдатів-моряків, які будуть працювати над регуляцією Дністра.

8.9. в с. Бабин, присілок Рудка (Заставнеччина), прибула група НКВД-истів з Кіцманського РО НКВД та заарештували Москалюка Івана та його жінку Марію. Вищезгаданих арештували за зв'язки з нашим рухом.

8.9. в с. Борівці (Кіцманеччина) НКВД заарештувало уповноваженого по хлібоздачі, за зловживання в своїй праці.

8.9. в с. Давидівці (Кіцманеччина) відбувся мітинг, який проводив голова РВК Кишкан. Він закликав населення до посилення боротьби з повстанцями і лаяв істребітелів, що вони нічого не роблять.

8.9. в с. Кліводи́н (Кіцманеччина) НКВД приарештувало Бажана Григорія і Сивчука Івана Петровича. Увечері їх звільнили.

8.9. в с. Черешенька (Вижниччина) зліквідовано Цікула Дмитра с. Іллі (19 років). Він був мин[улого] року істребітелем, а тепер працював секретарем комсомолу і надзвичайно знущався над населенням.

8.9. в с. Тораки (Путилівщина) НКВД арештувало Гасюка Дмитра сина Василя (47 років) і Василя Лилітку, бувшого голову сільради. Їх арештували за те, що в 1944 р. співпрацювали з німецькою розвідкою.

9., 10., 11.[9.] в сс. Берегомет, Клокічка і Реваківці (Кіцманеччина) істребітелі робили на всіх бродах на р. Пруті засідки.

10.9. в с. Брідок (Заставнеччина) капітан НКВД з групою пограничників арештував Халатурник Марію.

10.9. в с. Рогізна (Садгірщина) о 12 год. вночі районне НКВД перевело основний трус у Мельничука Василя.

10.9. в с. Ленківці (Садгірщина) НКВД спіймало Владичука Миколу, що приватно крився від часу, коли НКВД його хотіло арештувати за те, що служив у німецькій армії.

10.9. в с. Панка (Сторожинеччина) уповноважений по хлібоздачі сконфіскував увесь хліб у Павлюк Катерини, за невиконання хлібоздачі.

10.9. в с. Усте-Путилів (Путилівщина) на присілку Рошошний*, провокаційна група в кількості 15 людей провокувала людей.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Рошишний.

10.9. в с. Черешенька (Вижниччина) прибуло 40 пограничників, які на протязі 3-ох днів робили в цьому селі засідки.

10.9. в с. Бергомет (Вижниччина) в вечірних годинах прибуло 12 НКВД-истів. Вони пішли на верх Волотів, де кілька днів підряд робили засідки.

11.9. в с. Ростоки (Вижниччина) у верху Бозна, пограничники робили протягом 3-ох днів засідки. Після 3-ох днів відійшли до с. Бергомет.

12.9. в с. Багна (Вижниччина) у вечірних годинах, прибуло 50 пограничників. Цієї ж ночі вони робили засідки по верхах Станчин і Яворів.

12.9. в с. Карапчів (Вишківщина**) начальник стрибків, по національності руский, щоби звільнитися з цієї роботи, прострелив собі руку.

12.9. до с. Кліводин (Кіцманеччина) приїхали автомашиною стрибки, які перевели трус в Савчука Івана і Бажана Юрія.

13.9. в с. Самушин (Заставнеччина) пограничники заарештували Зорян Василю, матір бувшого кущового "Крука", але її вдалося втекти.

13.9. в с. Давидівці (Кіцманеччина) істребітелі перевели труси в 3-ох підозрілих хатах.

13.9. в с. Комарівці (Сторожинеччина) нарсуд засудив на 8 років тюремного ув'язнення Чайку Юрія, за невиконання хлібоздачі.

13.9. в с. Мариничі (Вижниччина) зліквідовано Северина Григорія, працівника с[екретного]/о[сведомителя] НКГБ.

14.9. в с. Усте-Путилів (Путилівщина) на присілку Рошошний, група солдатів НКГБ арештувала Лиховолю Миколу і Матіоса Михайла (19 років).

14.9. в с. Станівці Долішні (Вашківщина) пограничники пошукували за кущовим "Павуном" і стрільцем "Шпаком", які були раніше важко ранені.

14.9. в с. Лукавець (Вижниччина) на присілку Буртівська, до гром. Пилипка Юрка прибуло 5 пограничників, які його важко побили, обвинувачуючи в зв'язку з повстанцями. Вони конспіративно в нього сиділи цілий день. Вечером господар сказав, що йде напувати коні і пішов з кіньми до Серету. Пограничники пішли за ним і втопили зв'язаного в ріці. Зробили вони це тому, що в нього в хаті пізнали кошик, яким ношено повстанцям в ліс їсти. Кошик пізнав "Строгий", який зголосився з повин[н]ою. І, очевидно, був з

** Так у тексті. Повинно бути: Вашківщина.

пограничниками у згаданого господаря. Другого дня люди найшли тіло Пилипка. Він мав зв'язані руки і ноги, а на шиї шнур.

14.9. в с. Шубранець (Садгірщина) вечером застрілили повстанці уповноваженого по хлібоздачі майора Безбожного (заступник голови РВК і секретар партії) та (поранили – примітка переписувача) голову сільради і начальника стрибків, які після трьох днів померли в лікарні.

14.9. в с. Рогізна (Садгірщина) обласне НКГБ арештувало Данівського Гаврила і Катан Марію, закидаючи їм утримування зв'язків з повстанцями.

14.9. в с. Мамаївці Старі (Кіцманеччина) районне НКВД визвало 15 молодих людей в район, з наміром поповнити ними істребительний баталіон, але у район явилось тільки 3-ох, решта наказ саботували.

14.9. в Борівцях (Кіцманеччина) НКВД арештувало Кузика Дмитра с. Івана (1889 р.) і Карбашевського Василя с. Олександра (1853 р.), за невиконання хлібопоставки.

15.9. в Борівцях (Кіцманеччина) нарсуд покарав Гунчака Василя (75 років), за невиконання хлібоздачі, гривною в сумі 35.265 крб.

15.9. в с. Петраші (Вижниччина) невідомі справці забрали товари з кооперативи.

15.9. в с. Ростоки (Вижниччина) зліквідовано істребителя НКГБ Олексюка Павла с. Дмитра.

16.9. в Топорівський ліс (Садгірщина) прибуло 250 полонених німців, які рубають ліс. Охороняють полонених 20 солдатів.

16.9. в с. Вербівці (Заставнеччина) арештовано Висюка Івана за те, що до нього заходили повстанці.

16.9. в с. Ростоки (Вижниччина) істребители, під нашою маркою, хотіли ограбити одного господаря Куруляка Миколу, але грабiж не вдався, бо господар вчасно спостерiг їх і почав кричати. Другого дня стрибки прийшли до нього і казали, що в селі були бандеровці.

16.9. в с. Багна (Вижниччина) прибуло 10 большевиків, які заквартирували в порожній хаті Гомзяка Дмитра, конспіруючись, щоб їх не бачило цивільне населення. Одні з них були озброєні тільки гранатами, інші мали автомати. Вони були переодягнені в різноманітний одяг, ходили лісами від Солонця до верха Білі Трави і робили засідки на дорогах. Після кількох днів переслідів, відійшли в невідомім напрямку.

17.9. в с. Петраші (Вижниччина) органи НКВД арештували голову сільради Олексу, голову кооперативи Михайлюка Михайла

і ще двох селян, прізвища яких невідомі. Їх арештовано за те, що вони, мабуть, ограбили кооперативу в с. Петрашах.

17.9. в с. Станівці над Бросницею (Сторожинеччина*) із м. Сторожинець прибуло 18 НКВД-истів, які обскочили хату Малайка Івана, де перебував стрілець “Соловій”. Стрілець “Соловій” і Малайко Іван, побачивши большевиків, почали втікати. Під час втечі “Соловій” був забитий, а Малайка Івана було зловлено. Малайко Теодор, щоб не попасти живим в руки, повісився. Малайко Іван на тортурах зізнав, що ранені кущовий “Павун” і стрілець “Шпак” лікувалися в Крупки Григорія і Стрільчука Семена. Внаслідок того, вищезгадані особи були арештовані і відправлені в м.Станівці**. (Малайко Іван, літ 58, Крупка Григорій, літ 52, син Крупки Григорія – Миколай, літ 18, Стрільчук Анна, літ 40, Стрільчук Василина, літ 18). Другого дня всіх було звільнено, крім Малайка Івана, де перебував стрілець “Соловій”, і Стрільчук Анни, яка визнала, що перетримувала стрільця “Шпака” через три дні, про що з родини ніхто не знав (хоча родина і знала), а зголосити на НКВД не могла, бо повстанці погрожували їй смертю.

17.9. в с. Рогізна (Садгірщина) обласне НКГБ арештувало Гаврилець Фрозіну, літ 22.

17.9. в с. Ошихліби (Кіцманеччина) зліквідовано члена партії ВКП(б) Лупула Василя, літ 25.

17.9. в Борівцях (Кіцманеччина) НКВД арештувало Савчука Дмитра, літ 50, Курилика Івана, літ 50, Карбашевську Марію, літ 40, за невиконання хлібоздачі.

17.9. в с. Витилівка (Кіцманеччина) відбулась акція, на котрій вбито голову колгоспу Крикливця Василя с. Івана, літ 36. Під час перестрілки з стрибками, вбито вартівника Крикливця Петра с. Івана, літ 33, дижурного Данилюка Йосифа, літ 17, спалено папері в сільраді і спалено колгосп.

17.9. в с. Кадобівці (Заставнеччина) зліквідовано с[екретного]/о[свідомителя] НКВД Марусяк Марію.

18.9. в с. Кадобівці (Заставнеччина) районне НКВД арештувало Марусика Михайла, чоловіка вищезгаданої с/о Марусяк, котрому закидають вбивство жінки.

18.9. в с. Шишківці (Кіцманеччина) районне НКВД арештувало Рихло Миколу с. Дмитра, літ 62 і Фалібогу Івана с. Андрія, літ 52. Обидвох засуджено до 10 років тюремного ув'язнення. Крім

* Так у тексті. Повинно бути: Станівці Долішні (Вашківщина).

** Так у тексті. Повинно бути: Чернівці.

того, першого нарсуд засудив гривною 11.000 крб., другого – 27.000 крб., за невиконання хлібопоставки.

18.9. в с. Панка (Сторожинеччина) нарсуд, за невиконання хлібоздачі, засудив гром. Панискул Стефанію на 14.000 крб. і Боднар Йосифа на 15.000 крб. грошової кари.

19.9. в с. Ленківці (Садгірщина) прибула військова частина ок[оло] 100 чоловік. Зі собою привезли 2 протилетунські гармати і прожектор.

19.9. в с. Станівці Горішні (Вашківщина) пограничники прийшли до хати гром. Стрільчука Семена і тяжко його побили так, що повибивали зуби. Питали, де знаходиться стрілець “Шпак”.

19.9. через с. Панка (Сторожинеччина) перейшло 60 пограничників в напрямі села Давиди (Сторожинеччина).

20.9. в с. Станівці Горішні (Вашківщина) погранвійська в кількості 100 солдатів робили прочіску ліса “Гострий Кілок”.

20.9. до с. Вителівка (Кіцманеччина) приїхало 4 НКГБ-исти, скликали стрибків і збирали інформації про акцію, переведену повстанцями. Крім того, переслухували сусідів голови сільради.

21.9. в с. Суховерхів (Кіцманеччина) невідомо хто запалив господарство голови сільради Костик Антона та голови земгромади Томаша Іллі. Від вогню в Томаша згоріло господарство Остапкевича Івана.

21.9. в с. Самушин (Заставнеччина) на хрестинах в Думінко Марії, пограничники зловили Зорян Василю, матір бувшого кущового “Крука”. Ця подія сталась вночі. Куди її забрали, невідомо.

21.9. в с. Товтрах (Заставнеччина) без відома теренового, ходили по селі стрільці “Бігун” і “Ярема”, де стрінулись з кущовим “Марком”. Через непорозуміння, зчинився стріл з обох сторін. Стрілець “Бігун” був легко ранений у лівий бік.

22.9. на полю с. Дорошівці (Заставнеччина) застрілено замісника голови сільради Шевчука Тодора. Застрілили підпільники, що криються на власну руку. Вищезгаданий заступ[ник] голови сільради працював донощиком НКВД.

22.9. в с. Бобівці (Сторожинеччина) біля 9-ої год. вечера, прибуло 25 солдатів внутрішніх військ і пішли на Вівтар, де робили засідку.

23.9. в с. Усте-Путилів (Путилівського р-ну) зловлено голову сільради Гордія Івана (32 роки). Після допиту його зліквідовано. На допитах зізнав, що видав 4-ох людей, членів ОУН с. Дехтинець. 1945 р. в місяці червні, ці люди далися йому спровокувати, не знаючи, що він є провокатором. Люди після двохмісячного арешту, були засуджені – кожний по 10 років тюрми.

23.9. в с. Ленківцях (Садгірщина) в 1-ій годині дня до військової частини прийшов алярмовий наказ, за яким військо так скоро виїхало, що не встигло навіть пообідати. Виїхали в напрямку м. Чернівець.

23.9. до району Садгора прийшов наказ, за яким всі хлопці народження 1919-[19]23 рр., що не служили при війську, визвані на військкомат. Всі хлопці від 1923-[19]28 рр., які служили і не служили при війську, також були покликані на військкомат з запасом харчів на 7 день.

24.9. в с. Кучурів Великий (Чернівеччина) забрано деякі речі з кооперативи, спалено папери в сільраді і роззброєно одного стрибка.

24.9. в с. Спаска (Чернівеччина) прибуло біля 50 пограничників. Вони сидять по хатах, а ніччю роблять засідки на перелісках.

24.9. в с. Лукавецький Майдан (Вижниччина) прибуло 50 пограничників з двома псами.

24.9. в с. Рогізна (Садгірщина) в зв'язку із попереднім арештуванням, арештували Гуцуляка Івана та Гаврилець Домку.

24.9. в с. Рогізна (Садгірщина) прибули воєнні із двома гарматами, розташувалися на краю села і поснували польові телефони.

24.9. в с. Ширівці Горішні (Садгірщина) прибуло 4 автомашини з воєнними і 4 танки. Вони розташувалися в селі і поснували телефони.

25.9. воєнні, що прибули до с. Рогізна (Садгірщина), вибралися до с. Ширівці Горішні.

25.9. в Садгірський райвійськкомат зібрались всі ті, що мали наказ явитися. В декількох селах цей наказ подано 24/9. вечером так, що покликані не мали часу приготуватися. В такому випадку їх пущено на один день додому по харчі.

25.9. в с. Дорошівці (Заставнеччина) з напрямку сіл Василів і Товтри, ввійшли до села пограничники, але зараз же, по збірці, від'їхали в напрямку с. Товтри.

25.9. в с. Багна (Вижниччина) в пізніх годинах ходили селом "Віктор" і "Наливайко" (зголошені). Було з ними ок[оло] сотні большевиків, які ходили по хатах і давали завдання людям, щоб за десять днів видали станичного "Козака".

26.9. в с. Багна (Вижниччина), присілок Камінний, проходило два провокатори, які говорили людям, що є українські повстанці. Спровкувати не вдалося нікого.

27.9. в с. Ростоки (Вижниччина), верх Рошошний, зловлено провокатора Штефюка Дмитра, літ 40, з села Кобаки (Кутсько-

го р-ну Галичини). При допитах зізнав, що його вислав майор НКВД на Буковину розвідати дороги, по яких ходять повстанці. Після допиту його зліквідовано.

27.9. по селах Вижниччини і Путилівщини були розкидані у великій кількості наші листівки.

27.9. через Вижницький район переходила якась військова частина протягом цілої ночі. Про кількість цієї частини невідомо. Одні їхали автомашинами та возами, інші пішком. Мали з собою декілька гармат і пішли в напрямі Путилівщини.

28.9. в с. Усте-Путилів (Путилівського р-ну) якась провокаційна група, в числі 6 чол., заарештувала Паралюка Дмитра, літ 30. За що його арештовано і де він знаходиться, невідомо. Родина ходила відшукувати арештованого, але не знайшла.

28.9. в с. Віженка (Вижниччина) прибуло 400 воєнних для рубання лісу.

28.9. в с. Банилів (Вашківщина) п'яний пограничник нападав на дівчину Андрюк Марію, яку обороняв стрибок Мартиновський. Пограничник витяг багнет і порізав гортань Мартиновському, який після одної години помер. Уповноважений стрибків вдарив пограничника пістолем по голові. При ударі пістоль вистрілив і пробив голову пограничника.

29.9. в с. Банилів (Вашківщина) прибув підполковник погранвійськ, прослідив випадок смерті і пограничника, і Мартиновського. Уповноваженого стрибків арештував.

29.9. в с. Лукавець (Вижниччина) пограничники робили засідку від церкви Майдан Вілсик аж до Парцелі продовж 8 км.

30.9. в с. Кобаки (Вижниччина) роззброєно начальника стрибків. Здобуто зарядку СВТ.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 218-226.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).

№ 27
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА ЖОВТЕНЬ 1946 Р.,
СКЛАДЕНИЙ ОКРУЖНИМ РЕФЕРЕНТОМ
ПРОПАГАНДИ ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ
ДУХОВИЧЕМ-“СУВЕНІРОМ”

2 листопада 1946 р.

Чернівеччина.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ
за місяць жовтень 1946 р.

22.9. з с. Товтри (Заставнецького р-ну) за невиконання здачі хліба арештовані: Хомонець Григорій, нар. 1894 р., засуджений на 6 літ тюрми, Дідух Дмитро, нар. 1891 р., засуджений на 6 літ тюрми.

24.9. в с. Товтри (Заставнецького р-ну) нач. рай. НКВД Чечіль та 7 солдатів арештували Красуляк Анну, нар. 1925 р. (жінку упавшого бойовика “Сагайдачного”).

25.9. в с. Шубранець (Садгірського р-ну) відбувся суд, за нездачу хліба, над такими громадянами: Аркадій Петро, засуджений до 10 літ тюремного ув'язнення та штрафу 4.000 крб., Радиш Домка (10 літ тюремного ув'язнення, штрафу 4.000 крб.), Ластівка Дмитро (10 літ тюремного ув'язнення, штрафу 4.000 крб.). Засудженим майно поконфісковано.

26.9. 15-ть НКВД-истів та істребітелі з сіл Ошихліб, Іванківці, Гаврилівці, Хлібищі* Кіцманського р-ну робили прочіску хлібицького ліса.

26.9. в с. Станівці (Вашковецького р-ну) 10 пограничників разом з провокатором “Строгим”, прийшли до Крицької Олени, яка далась їм спровокувати і сказала, де перебуває ранений повстанець “Павун”. Раненого забрали до району, а громадянку заарештували.

26.9. в с. Станівці (Вашковецького р-ну) органи НКВД цього самого дня арештували Андрійчука Онуфрія (52 роки), Ткачука Миколу (28 років), Шевчука Михайла (28 років), Крицьку Олену (24 роки) за зв'язок з повстанцями. Арештованих відправлено в обл[асний центр] Чернівці.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Хлівище.

27.9. в с. Веренчанка (Заставнянського р-ну) арештовано: Гурняка Івана, 21 років, котрий працював з конем деякий час в місцевім заготзерні. Не дістаючи жодної платні, взяв собі 40 кг збіжжя, за що суджений на 3 роки тюрми. Ільчук Іван, 28 років – цей працював в тому заготзерні і взяв 25 кг збіжжя, за що суджений на 2 роки тюрми.

28.9. в с. Репужинці (Заставнянського р-ну) районне НКВД оштрафувало на 1000 крб. Льва Бачинського, за неправильне зареєстрування свого поля.

28.9. в с. Ленківці (Садигірського* р-ну) ніччю до селянки Дем'яновської Марії над'їхали воєнні машиною і сказали собі отворити двері. До хати із собою внесли невідомого мужчину, дуже побитого, зімлілого. Вони зараз попросили води, щоб відлити зімлілого мужчину. В той час, як господиня ходила по воду, вони забрали в хаті що було ціннішого та зімлілого мужчину і від'їхали. Через два дні пастухи знайшли в полі замордованого мужчину.

28.9. в с. Валя Кузьмін (Черновецького р-ну) повстанці зліквідували начальника ліспромхозу, при чому забрали 1 СВТ, 2 кріси, 1 рушницю та наган. Ця зброя, яка була в кімнаті начальника, належала до ліспромхозу.

28.9. в с. Шепіт (Вижницького р-ну) повстанці спалили автомашину, яка возила дерево.

29.9. в с. Ростоки (Вижницького р-ну) чота УПА забрала з вишивальної артілі 45 м полотна.

29.9. в с. Рогізна (Садигірського р-ну) до хати Капкія Іллі вдерлися воєнні, котрі їхали автомашиною. І зграбували все, що знайшли ціннішого.

29.9. в. Шишківці (Кіцманського р-ну) зліквідовано голову ССТ Колібабу Івана, який організував колгосп. Здобуто автомат, 2 гранати та 16 набоїв.

1.10. в с. Жадова Нова (Сторожинецького р-ну) 10 НКВД-истів робили засідку біля хати Ходана Івана. Ранком розбили в нього двері і грозили йому повішенням за те, що не хоче помагати повстанцям і обіцяли зробити в нього зв'язок.

1.10. в с. Підзахар** (Вижницького р-ну) НКВД арештувало продавця кооперативи Журавець Марту.

1.10. в с. Дехтинець (Путилівського р-ну) місцеві підпільники зліквідували одного істребітеля. Здобуто 1 крис.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Садгірський.

** Так у тексті. Повинно бути: Підзахаричі.

2.10. в сс. Черешенька, Багна, Берегомет (Вижницького р-ну) 50 пограничників три тижні підряд робили засідки на перехідних дорогах і на прилісних хатах.

2.10. в с. Кучурів Великий (Черновецького р-ну) спалено господарство Ходана Василя, уповноваженого РВК Чернівецького р-ну, за протинародну діяльність.

3.10. в с. Старі Драчинці (Вашковецького р-ну) нарсуд засудив гром. Чиривко Михайла, за не дострокове виконання хлібоздачі, до грошової кари в сумі 6.800 крб.

4.10. в с. Старі Драчинці (Вашковецького р-ну) оперуповноважений НКГБ лейтенант Сидоренко заарештував Незнайко Михайла за те, що в нього повстанці забрали радіоприймач.

4.10. в с. Лукавець (Вижницького р-ну) 10 пограничників арештували Пилипку Миколу (44 р.), Сабуру Івана (52 р.), Куташа Палія (58 р.), Куташа Домніку (45 р.), Куташа Палія (57 р.). Всіх відправлено в обл. НКГБ до Чернівець.

4.10. в с. Станівці Долішні (Вашковецького р-ну) 10 пограничників арештували Лисака Іллю (65 р.), Лисака Івана (28 р.), Лютика Теодора (43 р.), його дружину Анну (38 р.), Галицьку Ірину (37 р.), Гнатюк Василю (50 р.) і Гнатюк Анну (32 р.).

5.10. в с. Лукавець (Вижницького р-ну) 10 пограничників арештували учительок зі східних областей – Мальовану Павлину і Масловську Марію. Арештованих відправлено до Вашковець на НКГБ. Після 5-ох день їх звільнено.

5.10. в с. Шепіт (Вижницького р-ну) повстанці розбили три вантажні машини, які возили з лісу дерево. Людей, які вантажили дерево, розпустили домів.

6.10. в с. Кучурів Великий (Черновецького р-ну) місцеві повстанці застрілили істребітеля Павловського Олександра і спалили його господарство.

6.10. в с. Кучурів Великий (Черновецького р-ну) органи НКВД сконфіскували маєток Павла Анастасія, хату запльомбували, а господиню і двох дочок Домніку і Минодорію, прогнали й казали йти за зятем і дочкою, які перебувають в підпіллі.

7.10. в с. Волока (Черновецького р-ну) повстанці застрілили на дорозі начальника істребітельного баталіону Пентелейчука Теодора.

7.10. в Кучурівському лісі (Черновецького р-ну) 5 пограничників напали на 4-ох місцевих повстанців. По короткій перестрілці впав лейтенант пограничників і поранено двох солдатів, по стороні повстанців був один легко ранений.

8.10. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) о год. 12-ій ночі голова РВК Синьогуб закликав до сільради Красовського Теодора й

через дві години кричав на нього. Дорікав йому, що замість здати хліб державі, він годує бандерівців. В тому ж часі голова сільради, з наказу того ж Синьогуба, забрав від Красовського все збіжжя.

8.10. в с. Кучурів Великий (Черновецького р-ну) 9 пограничників обскочили підпільника др. Рибака, який відбивався до останнього набою. Тяжко ранений розірвав гранату, щоб не попасти живим в руки ворога, але граната тільки його поранила і раненого пограничники забрали в сільраду. В сільраді при допитах нічого большевикам не сказав. На всі запитання, хто провадив акції проти радянських активістів, відповідав, що це він. Його відправлено до лікарні в м. Чернівці, де після трьох днів помер.

8.10. в с. Бабин (Заставнянського р-ну) районне НКВД арештувало Могилу Василя (26 років) та відправило автомашиною до м. Чернівець. В 1941 р. він був в українській міліції. Під час другої большевицької окупації служив в ЧА.

9.10. в с. Ширівці Горішні (Садгірського р-ну) відбувся суд, за нездачу хліба державі, над такими громадянами: Парайко Домка, засуджена до заплати штрафу 2.000 крб. та конфіскації всього хліба, Бешлей Василь, засуджений до заплати штрафу 900 крб. Тої самої днини у Волощука Георгія сконфіскували весь хліб та муку, а його арештували.

9.10. в с. Гремешті* (Заставнянського р-ну) автомашина з 30-ма солдатами в'їхала в село. Солдати почали робити труси, буцімто за бандерівцями. Награбувавши доволі харчів та інших речей, солдати від'їхали з награбованими речами до м. Чернівців.

10.10. в с. Вікно (Заставнянського р-ну) 40 пограничників та істребітелів переводили труси. У господаря Григорця Івана знайшли бункер, звідки витягли його сина Манолія ("Бурсук") та підпільника Федюка Миколу. Їх пов'язали та забрали на станицю пограничників. Рівно ж арештували господаря, де був бункер, а майно сконфіскували.

10.10 в с. Багна (Вижницького р-ну) органи НКВД заарештували Пилипюк Олену, жінку повстанця "Козака", а майно сконфіскували.

10.10. в м. Вижниця органи НКВД вивезли на Сибір Гайдука Миколу (58 р.) та його жінку. Майно сконфіскували. (Це родина бувшого провокатора Федора).

10.10. в м. Заставна районне НКВД арештувало робітника залізної дороги Могилу Литофана (23 р.) з с. Бабин, котрого відправлено до м. Чернівців. Причина арештування невідома.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Грамешти (Громівка, тепер у скл. с. Ржавенці).

12.10. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) нарсуд покарав грошевою карою в сумі 6000 крб. кожного зі слідуючих людей: Федорюка Юрка (30 років), Тоторана Дмитра (25 р.), Тоторана Василя (26 р.), Страдецького Михайла (28 р.), Вакарюка Василя (65 р.), Олексюка Василя (55 р.) за те, що вони не хотіли працювати у шевській артілі.

12.10. в с. Хрещатик (Заставнянського р-ну) на цукровий завод покликано відпоручника заводу по садженні буряків з с. Брідок. На заводі його НКВД арештувало і відставило до району.

12.10. в с. Бабин (Заставнянського р-ну) партійні вельможі сконфіскували господарство Гринюк Василини за невиконання поставки хліба державі, а її потягнули до судової відповідальності.

12.10. в с. Стебні (Путилівського р-ну) чота УПА напала на станицю істребітелів. Одного істребітеля ранено. Забрано кооперативу.

13.10. в с. Будинці (Сторожинецького р-ну) на шляху, повстанці застрілили уповноваженого по хлібоздачі на це село – Шльома.

13.10. в сс. Вашківці, Серафинець, Панка Долина, Нове Замістья відбулася облава, яку проводив капітан НКГБ Колесніков. В ній взяло участь 600 большевиків. Перевіряли всі хати та до околичні луги.

13.10. в с. Кучурів Великий (Черновецького р-ну) 90 пограничників та істребітелі з дооколичних сіл Михальче, Кам'янка, Волока, переводили прочіску ліса та труси по хатах. Під час трусів у громадянина Кердей Іллі знайшли автомат ППШ, за що його арештували.

13.10. в с. Нові Драчинці (Вашковецького р-ну) банда пограничників, удаючи українських повстанців, спровокували Прокопця Івана і його дружину Анну. Спровокованих громадян заарештували.

14.10. в с. Нові Драчинці (Вашковецького р-ну) 5 большевиків спровокували та арештували Мигул Адама, Попадюка Василя та Дяконенка Миколу.

14.10. в с. Рівня (Вижницького р-ну) перейшла з Кутського р-ну (Галичина) група большевиків, які підряд через три дні, на перехідних дорогах робили засідки. По двох днях зайшли всі до громадянина Кибіча Дмитра і ограбили його.

15.10. в с. Шубранець (Садгірського р-ну) нарсуд засудив до грошевої кари в сумі 2600 крб. Шкрету Мінодорію і Павлюк Домку в дві тисячі крб. Майно їхнє сконфісковано.

15.10. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) голова РВК Синьогуб з 7 місцевими істребітелями сконфіскував увесь хліб у таких господарів: Боднар Георгій, Івончак Марія, Крупильницький Іван, Івончак Іван, Івончак Дмитро і Грендия Іван. Їм на особисте прохарчування не оставлено ні кілограма хліба.

15.10. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) голова РВК сконфіскував у гром. Красовського Йосифа увесь хліб за те, що той заховав частину хліба для себе на прохарчування.

15.10. в с. Нові Драчинці (Вашковецького р-ну) органи НКГБ заарештували Прокопець Івана (35 років), його жінку Анну (25 р.), Лунгул Адама (25 р.), Попадюка Василя (24 р.), Прокопець Домку (45 р.), Шородок Анну (25 р.), Дяконенка Миколу (22 р.). Арештованих відправлено до м. Чернівців. Їхнє майно сконфісковано.

15.10. в с. Банилів (Вашковецького р-ну) большевики забрали у Кузя Танасія 9 цнт. збіжжя поверх назначеної норми здачі.

16.10. в с. Підзахарич (Вижницького р-ну) група большевиків в кількості 20 чол. робили труси по хатах, при чому грабили.

16.10. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) голова РВК Синьогуб пішов на обшуки з місцевими істребітелями до Гаврилюка Михайла, у якого попередньо забрав усе збіжжя. При обшуках знайшов останній баняк бобу, який забрав. У Гаврилюка Петра забрав усю бараболу.

17.10. в районі Кіцмань до хати Славської Параски прийшли большевики і попросили вечерю, повечерявши, ограбили все, що було в хаті і відійшли.

18.10. в с. Репуженці (Заставнянського р-ну) повстанці забрали товари з місцевої кооперативи.

19.10. в с. Старі Мамаївці (Кіцманського р-ну) 10 пограничників обступили клуню, на стриху квартирував др. Остап, рай[онний] пров[ідник], і почали говорити до нього, щоб він здався. У відповідь др. Остап викинув три гранати, які розірвалися і чергами з автомата, пробиваючи собі шлях, утік. Убив одного пограничника і 3-ох ранив.

19.10. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) НКВД арештувало, за нездачу хліба державі, Безкоровайного Івана (51 років). Його засудили до 5 років тюремного ув'язнення.

20.10. в с. Онут (Заставнянського р-ну) кущовий Хмара спалив господарство істребітеля Олійника Василя.

20.10. в с. Брідок (Заставнянського р-ну) біля місця, де стрінувся надр[айонний] пров[ідник] Іскра зі своїми підкомандними др. Піком, Когутом та Пугачем, вчинився шорох. Др. Іскра посві-

тив туди лямпою та побачив три постаті в шинелях. Господар Куницький Микола, який також був біля повстанців, взяв від др. Іскри лямпу і пішов подивитись, що це за постаті. Пішов та до повстанців не вернув. Не знаючи, що є, двох повстанців, Пік та Тиміш, пішли перевірити. Вони наткнулись на большевиків. Зав'язалась перестрілка, внаслідок якої впав убитий лейтенант, старший сержант – помер ранений пізніше, та ранений ще один большевик. Повстанці вийшли ціло. Господаря, який під час перестрілки почав тікати, большевики важко ранили. Після двох годин він помер. Це діялось біля 21 год. ночі. Рано прибуло большевиків більше та робили по хатах труси. У господині, в якій це сталося, сконфіскували майно.

21.10. в с. Брідок (Заставнянського р-ну) група большевиків в числі 20 осіб переводили труси. У господині Пасічник Анни в ямі від бараболь, знайшли двох підпільників, які перейшли з Галичини. Їх забрали до гарнізону в с. Вікно. Того ж дня арештували в селі Куницького Дмитра (18 років), Шастала Манолія (18 років), Бурика Івана (18 років). Всіх арештованих відставлено до гарнізону погранвійськ у Вікно.

21.10. до с. Віженка (Вижницького р-ну) прибуло біля 100 червоноармійців-робочих, які в нечуваний спосіб грабують місцеве населення.

21.10. в с. Кучурів Великий (Черновецького р-ну) місцеві підпільники застрілили большевицького партизана Головню Андрія. Здобуто кріс і дві гранати.

22.10. в с. Банилів (Вашковецького р-ну) 15 посіпак з обб переводили в хатах, розміщених в центрі села, ревізії. Не знайшовши нічого, вечером відійшли.

23.10. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) істребитель Незиський Василь важко побив господаря Якубовського Теодора за те, що відмовився їхати в ліс по дрова. Господар, обороняючись, вдарив істребителя по руці. За те мусів заплатити істребителю 500 крб. за біль.

23.10. в с. Борівці (Кіцманського р-ну) приїхав з району оперуповноважений Молочан з 5-ма пограничниками та влаштував засідку від с. Шишківці, біля господарства Гордія Івана.

24.10. в с. Борівці (Кіцманського р-ну) оперуповноважений Молочан і 4 пограничники перевели ревізію в господарстві Гордея Івана тому, що до хати був зроблений від лісу слід.

24.10. в с. Валява (Кіцманського р-ну) посіпаки з МВС, за невиконання хлібоздачі, заарештували Руснак Анну (55 років) і Золотвійського Миколу. Їхне майно сконфісковано.

25.10. в с. Ошихліб (Кіцманського р-ну) 6 бандитів з погранвійськ МВС влаштували біля господарства Курчака Миколи засідку.

26.10. в с. Слобода-Паранча (Садгірського р-ну), за невиконання хлібоздачі, відбувся суд над такими громадянами: Бодніцька Лікерія д. Івана, суджена на 6 років тюремного ув'язнення і штрафу 17.000 крб.; Ярославська Параска, суджена на 8 років тюремного ув'язнення і штрафу 80.000 крб.; Ластівка Василь та Бідніцький Іван, суджені по 4 роки тюремного ув'язнення та штрафу по 40.000 крб.; Гомінюк Дмитро с. Миколи, суджений на два роки тюремного ув'язнення і штрафу 20.000 крб. Якщо засуджені не заплатять присуджених сум грошей, майно їх буде skonфісковане.

26.10. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) 15 бандитів з погранвійськ МВС переводило перевірку частини села Марківка.

26.10. в с. Банилів (Вашковецького р-ну) районна адміністрація, за невиконання хлібоздачі, skonфіскувала майно у селянина Браданди Івана.

27.10. в с. Кучурів Великий (Черновецького р-ну) повстанці розстріляли серед села директора ліспромгоспу Цуркана Юрія та заступника голови сільради Будинка Юрія і спалили господарство голови сільради.

27.10. в с. Брідок (Заставнянського р-ну) під час облави сталінські погромники з МВС арештували таких осіб: Шастала Миколу, у котрого зловили Рошку Марію, яка крилася, Плаксія Манолія с. Миколи, Вакалюк Наталію, Плаксій Марію, Сандул Марію, Плаксій Марію д. Дмитра, Делей Василину, Дроник Єлисавету, Котик Єлисавету, Тараса Степана, Бурика Манолія та Куницьку Анну.

27.10. в с. Горошівці (Заставнянського р-ну) сільські хлопці побили уповноваженого по хлібоздачі.

28.10. в с. Мосорівка (Заставнянського р-ну) бандити з погранвійськ арештували Федюк Марію, яка крилася у господині Тарнавської Настасії. Господиню арештували також.

28.10. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) прибуло 26 сталінських шкіродерів, які під керівництвом уповноважених по хлібоздачі, грабили останні запаси хліба. Де хліба не знаходили, забирали корови, господарський реманент і т. п.

28.10. в с. Товтри (Заставнянського р-ну) 18 сталінських шкіродерів під керівництвом уповноважених по хлібозаготівлі, на протязі тижня шукали і грабили в селян останні запаси хліба і вивозили в м. Чернівці.

28.10. в с. Банилів (Вашковецького р-ну) 8 бандитів з МВС та 5 пограничників з двома собаками переводили труси.

29.10. в с. Мілієво (Вижницького р-ну) переводила труси ця сама група, що в Банилові.

29.10. в с. Боянчук (Заставнянського р-ну) нарсуд засудив, за невиконання хлібоздачі, таких осіб: Падуру Василя с. Миколи, Ганчачку Марію, Максимюка Василя і Василовича Григорія. Всі вони засуджені до заплачення штрафу від 20.000-60.000 крб. і конфіскати майна.

29.10. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) повстанці застрілили уповноваженого по заготівлі ст. лейтенанта Вертипраху Василя (43 роки).

30.10. в с. Рогізна (Садгірського р-ну) бандити з обласного МДБ арештували Гуцуляка Парафтея (45 років) і Ярощука Василя (35 років).

30.10. в с. Кучурів Малий (Заставнянського р-ну) повстанець Кармелюк з 3-ма стрільцями в уніформах міліції, зайшов до колгоспу, який охороняли місцеві істребітелі. Знищив кулеметника, а решту істребітелів роззброїв. Здобув чеський кулемет і 4 диски.

30.10. в с. Веренчанка (Заставнянського р-ну) пограничники арештували двох запільників: Закравського Івана і Григорія.

31.10. в с. Вербівці (Заставнянського р-ну) 12 бандитів з МВС та 10 істребітелів переводили труси.

31.10. в с. Юрківці (Заставнянського р-ну) група пограничників переводила труси.

31.10. в с. Яриківці* (Кіцманського р-ну) 12 бандитів з погранвійськ МВС переводили труси.

31.10. в с. Спаска-Глинниця (Вашковецького р-ну) 30 бандитів з ОББ зі зрадником Хмарою, арештували Носія Юрія з дружиною Марією і Паньтюк Євгенію.

2.XI.1946 р.

/ Сувенір /

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 227-232.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).

---

* Так у тексті. Певно має бути: Реваківці.

№ 28
ЗВІТ ЗА ЛИСТОПАД 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ
ОКРУЖНИМ РЕФЕРЕНТОМ ПРОПАГАНДИ
ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ ДУХОВИЧЕМ-
“СУВЕНІРОМ”

5 грудня 1946 р.

Чернівеччина.

З В І Т
за місяць листопад 1946 року.

В цьому місяці большевицька адміністрація звернула особливу увагу на виконання і перевиконання держпоставки хліба, м'яса і молока. На населення наложено додаткові задачі хліба, називаючи це “добавками” та “фондами”. Ці добавки досить великі, наприклад: в с. Драчинці Вашковецького р-ну повинні додатково здати державі 400 цнт. “добавки”, а 50 цнт. “фонду”. Населення добавок здати не може, бо після неповної задачі зерна, населення залишилось майже без харчових запасів. До цієї акції районні шкуродери вживають спеціальних військових відділів, які призначені для реквізиції хліба. Вони озброєні в довгі залізні дроти, якими шукають хліба не тільки по господарствах і городах, але й по полі. Якщо знаходять який-небудь хліб, то конфіскують, а на прохарчування населення не залишають нічого. Селян, в яких нічого не знаходять, а вони контингенту не здали – арештують, а майно конфіскують. В селах Добринівці, Грошівці*, Товтри, Боянчук і інш[і] (Заставнянського р-ну) відділ шкуродерів в числі 20 осіб, під керівництвом представників з районної адміністрації, переводив ревізії, шукаючи хліба.

В Кіцманському районі за хлібом нишпорять уповноважені з району, при допомозі істребітелів і десятників. Хто не виконав поставки молока і м'яса, тому, що не мав, мусів платити грішми за кілограм м'яса 20 крб., за 1 літр молока – 10 крб.

В багатьох селах населення починає голодувати, по лісах збирає жолуддя, яке сушить, перемелює, додає трохи тертої бараболі і, якщо є мука, то пече з цієї суміші коржі.

В с. Добринівці (Заставнянського р-ну) населення від жолуді почало хворіти. В цьому ж районі, в с. Горошівцях, багато людей з

---

* Так у тексті. Повинно бути: Горошівці.

голоду спухло. На Бесарабії, в селах Хотинського, Герцаївського і Сокирянського районів, пухнення людей з голоду є нормальним явищем. Населення в цілому орієнтується на нас. Большевиків ненавидить. Навіть в найбільш відсталих селах говорять: “Якщо б не ви Українці (роз[уміється] повстанці), ми б давно пропали”.

Десятого дня цього місяця в терені появився наказ Строкача (про зголошення з повин[н]ою), який в формі листівок адміністрація розповсюдила по терені.

10.[11.] розпочались по селах мітинги, на яких бесідники пояснювали зміст наказу. По закінченні мітингу, бесідники роздавали присутнім листівки з наказом передати їх відсутнім на мітингу громадянам та повстанцям. Від 20-го почалась в терені передвиборча пропагандивна кампанія. По селах створено гуртки по вивченню “положення про вибори до верховної ради УРСР” та конституції УРСР. Такі гуртки повинні проводити заняття двічі в тиждень. На заняття населення зганяють насильно істребітелі з місцевою адміністрацією.

В зв'язку з нашими акціями, органи МВС і МДБ перевели в терені ряд облав, засідок та арештувань. Найбільша облава відбулась в с. Кучурів Великий Чернівецького району. В ній, крім відділу МДБ та МВС, який начисляв біля 100 бандитів, брав участь червоноармійський полк в числі 1200 бійців. Ця облава виглядала більше на грабування, як на шукання повстанців.

ОБЛАВИ:

4.11. сталінські людолови влаштували велику облаву на с. Кучурів Великий Чернівецького р-ну, в якій брало участь понад 1.200 бандитів. В часі облави окупантські зайти грабували харчові продукти.

5.11. істребітельна банда з с. Бобівці Сторожинецького р-ну зробила прочіску ліса “Заломи” біля с. Драчинці Нові Вашківського р-ну.

6.11. Чорновська і Шубранецька істребітельні банди силою 30 вислужників зробили обшуки в господарствах с. Шубранець Садгірського району.

8.11. банда пограничників в чисельності 30 людоловів перевели труси в господарствах с. Драчинці Вашківського р-ну.

10.11. банда пограничників в числі 40 солдатів і місцеві вислужники перевели труси в півн[ічній] частині с. Веренчанка Заставнянського р-ну.

17.11. 18 НКВД-івських бандитів влаштувало облаву на поля с. Онут Заставнянського р-ну й на Дністрові острови.

18.11. банда сталінських опричників в кількості 50 людоловів перевели облаву на с. Серафинець і Горішній кут міста Вашківці.

25.11. 11 окупантських бандитів перевело труси в підозрілих господарствах с. Товтри Заставнянського р-ну.

26.11. банда силою 30 гайдуків із погранвійськ перевела обшук в приставах с. Товтри Заставнянського р-ну.

26.11. банда силою 30 гайдуків із погранвійськ перевела обшуки в прилісних господарствах села Драчинці Нові Вашківського р-ну і спалили господарку Купченка Нестора.

27.11. до с. Драчинці Нові Вашковецького р-ну прибуло 120 людоловів з погранвійськ і через два дні проводили основні труси.

27.11. окупантська банда силою 50 головорізів із погранвійськ, при співдії знання істребительних банд, в кількості 100 НКВД-івських вислужників, влаштувала облаву на полудневу частину с. Панка Сторожинецького р-ну.

28.11. сталінські бандити в числі 35 посіпак перевели обшуки в с. Спаска-Михальче Чернівецького р-ну.

28.11. в с. Ростоки Вижницького р-ну спецбанда МДБ в числі 7 осіб перевіряла хати і провокувала населення. Нікого не спровокувавши, ограбили кілька хат.

АРЕШТУВАННЯ:

1.11. в с. Товтри Заставнянського р-ну сталінські посіпаки з НКВД арештували Чернецького Івана і Барабаша Івана. Їх засуджено по 8 років тюремного ув'язнення.

2.11. в. Дорошівці Заставнянського р-ну сталінські посіпаки з НКВД арештували Глушківську Анну, Вігнан Катерину, Андрусюка Василя і Аксентійчук Маланку.

2.11. в с. Ошихліб Кіцманського р-ну НКВД-івські посіпаки арештували Курча[к] Аксенію.

4.11. в с. Ростоки Вижницького р-ну сталінські бандити з МДБ арештували Яків'юк Марію, обвинувачуючи її в співпраці з повстанцями.

4.11. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну бандити з НКВД арештували Олексюка Теодора.

5.11. в с. Лукавець Вижницького р-ну бандити з погранвійськ НКВД арештували учительок з СУЗ: Мальовану Павліну і Масловську Марію.

8.11. в с. Бабин Заставнянського р-ну НКВД-івські посіпаки арештували Могилу Василя.

8.11. в с. Драчинці Вашковецького р-ну бандити з НКВД арештували Кошурбу М. (52 [р.]) і її сина Миколу (25 р.), Вакарюка

Юрію (47 р.) і його сина Івана (20 р.), Савчука Петра (34 р.) і Казимира Дмитра (20 р.).

8.11. в с. Глинниця Вашковецького р-ну сталінські посіпаки з НКВД арештували Мельника Григорія, Мельника Іллю та Мельника Фимана.

10.11. в с. Багна Вижницького р-ну НКВД-івські бандити заарештували Пилипик Олену.

10.11. в м. Заставна бандити з районного НКВД арештували робітника залізної дороги Могилу Митрофана (24 роки).

11.11. в с. Комарівці Сторожинецького р-ну посіпаки з НКВД арештували Зеленського Миколу.

12.11. в с. Банилів Вашковецького р-ну бандити з обласного НКГБ арештували Івончака Петра, Кузя Василя, Паринюка Андрія, Колотила Василя і Андрюка Миколу.

13.11. в с. Нові Драчинці Вашковецького р-ну бандити з погранвійськ НКВД арештували Курчака Євгена (42 р.) та Кошурбу Івана (54 р.).

14.11. в с. Брачинці* Вашковецького р-ну бандити з НКВД арештували Мигул Адама, Попадюка Василя та Дяконенка Миколу.

15.11. в с. Драчинці Нові [Вашковецького р-ну] бандити арештували Прокопець Івана (35 років), Попадюка Василя (24 роки), Прокопець Домку (45 р.), Шородок Анну (25 р.) та Дяконенка Миколу (22 р.).

18.11. в с. Кліводин Кіцманського р-ну бандити з НКВД арештували Олексюка Юрка с. Теодора.

19.11. в с. Дорошівці Заставнянського р-ну НКВД-исти арештували Безкоровайного Івана (52 роки).

20.11. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну НКВД-івські посіпаки арештували Костинюка Євгена с. Івана.

21.11. в с. Брідок Заставнянського р-ну НКВД-івські опричники арештували Куницького Дмитра (17 років), Шастала Манолія (18 р.) і Бурика Івана (18 р.).

23.11. в с. Мітків Заставнянського р-ну НКВД-івські опричники арештували таких людей: Антонюка Аксентія, Руснака Дмитра та Рошку Настю.

23.11. в с. Василів Заставнянського р-ну НКВД-івські посіпаки арештували Кадібянського Юрка.

26.11. в с. Нові Драчинці Вашковецького р-ну сталінські опричники з НКГБ арештували таких осіб: Купченка Нестора і його дружину Єлизавету. Хату спалили.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Драчинці.

27.11. в с. Брідок Заставнянського р-ну сталінські посіпаки з НКГБ арештували таких осіб: Шастала Миколу, Рошку Марію, Плаксія Манолія с. Миколи, Вакалюк Наталку д. Івана.

28.11. в с. Бобівці Сторожинецького р-ну бандити з НКВД арештували слідуєчих осіб: Москалюка Євгена (28 років), Москалюк Юстину (24 р.), Москалюк Василю (34 р.), Москалюка Василя (28 р.) і Щурик Раїфту (23 р.).

30.11. в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну посіпаки з НКГБ арештували Тирон Олену з дочкою Євдокією. На допитах їх важко побили, закидаючи співпрацю з повстанцями.

З ВІРСТВА:

3.11. в с. Мариничі Вижницького р-ну голова сільради і участковий по поставці покликали до сільради гром. Дроняк Настасію (39 років). Там вимагали від неї негайного виконання здачі м'яса і молока. За невиконання загрозили їй тюрмою. Вона, не маючи змоги виконати здачі і боячись большевицької тюрми, вертаючи з сільради, з розпуки втопилася в річці Черемош.

20.11. в с. Михальче Чернівецького р-ну місцеві істребітелі нічю вдерлися до хати селянина цього села Харич Петра, якого застрілили, а господарство ограбили. Все це сталося в порозумінні з радянськими поліційними органами. Видно це з того, що не велося жодного слідства.

З ДІЙ УПА І БОЇВОК:

3.11. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну повстанці застрілили начальника істребітельної банди, який довгий час грабив місцеве населення.

3.11. в с. Спаска-Михальче Чернівецького р-ну повстанці розстріляли бувшого начальника істребітельної банди, надзвичайно докучливого агента Рачинського Михайла під псевдо Лісний.

7.11. в с. Михальче Чернівецького р-ну повстанці застрілили двох уповноважених по хлібоздачі: районного уповноваженого, члена ВКП(б), лейтенанта Раскатова і місцевого Філіповича Федора за те, що вони своїми грабежами ожебрачували і так убоге населення.

13.11. в с. Карапчів Вашковецького р-ну повстанці застрілили істребітеля.

18.11. в м. Вашківці кущовий Степовий застрілив голову міськради Кірічка, який розбоєм вдерся до хати, де квартирували повстанці. Переляканий прокурор, який ішов разом з головою міськради, прибіг напівпритомний до міськради з криком:

“Нема...нема...отут...отут...отут в районі вбили голову”. Зараз же на місце випадку прибула банда НКВД-истів, але повстанці верхи добились до лісу.

24.11. в с. Петраші Вижницького р-ну повстанці Тарас і Палій зліквідували Цивелинюка Дмитра (29 років), бувшого вислужника-комсомольця, якого бандити з МДБ післали в гори розвідувати про повстанців.

24.11. в с. Кучурів Великий Чернівецького р-ну повстанці Орел і Грім в пополудневих годинах, застрілили серед села одного істребітеля і влаштували короткий мітинг з весільними гістьми на тему: “За що ми боремося і чому знищуємо НКВД-івських вислужників-істребітелів”.

25.11. в с. Панка Сторожинецького р-ну повстанці застрілили начальника воєнкомату першої части, кандидата партії, лейтенанта Сафарова Курмана Апаровича, одного істребітеля і голову земгромади, які зовсім ограбили села надмірною хлібоздачею і, незважаючи на повне обезхліблення населення, вони вишукували рештки хліба від селян, присуджуючи їх і їхні сім'ї на голодну смерть.

26.11. в с. Топорівці Садгірського р-ну повстанець Заєць застрілив молодшого лейтенанта НКГБ Гуцуляка Михайла, безпосереднього уповноваженого обласного НКГБ на вищезгадане село.

26.11. в с. Лопушна Вижницького р-ну повстанці Залізняка і Сокола зробили наскок на місцеву станицю істребітелів. По короткій перестрілці, повстанці застрілили начальника істребітелів Паламарюка Василя і 4-ох істребітелів роззброїли. Здобуто 5 крісів і пістоль “Віс”. Того ж дня повстанці знищили телефонічний апарат.

27.11. в с. Багна Вижницького р-ну група повстанців забрала з кооперативи товари і роздала поміж населення. Того ж дня повстанці зліквідували, за протинародну діяльність уповноваженого по здачі м'яса і молока, Гулея Максима.

28.11. в с. Ростоки Вижницького р-ну група повстанців в засідці застрілила начальника істребітелів Досяка Михайла (24 роки).

РІЗНЕ:

7.11. в с. Сторонець-Путилів Путилівського р-ну у хаті Карапки Івана, був окружений пограничниками і вислужниками ст. лейтенант, який дезертирував з погранзастави в Селятині і шукав зв'язку з повстанцями. В перестрілці лейтенант застрілив

2-ох істребітелів, а сам легко ранений утік. Бандити спалили хату і відійшли. На другий день в с. Киселиці того ж р[айо]ну 8 пограничників з виступниками на присілку Ракова оточили того ж лейтенанта і в перестрілці застрілили.

10.11. в с. Лопушна Вижницького р-ну участковий уповноважений, під загрозою тюремного ув'язнення, силоміць давав зброю істребітелям, яких повстанці попередньо роззброїли. Вони зброї брати не хотіли, оправдуючись, що вони присягали бандерам зброї не брати. Істребітелів зорганізовано.

10.11. в с. Іванківці Кіцманського р-ну воєнрук місцевої школи, по національності грузин, висловлювався перед учнями проти радянської влади. В селі закликав населення не писатись до колгоспів, пояснюючи, що таке колгосп. Коли це дійшло до МГБ і почали за ним питати, він зник.

5.12.1946 р.

/ Сувенір /.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 233-236.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).

№ 29

ЗВІТ ЗА ГРУДЕНЬ 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ ОКРУЖНИМ РЕФЕРЕНТОМ ПРОПАГАНДИ ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ ДУХОВИЧЕМ- “СУВЕНІРОМ”

2 січня 1947 р.

Чернівеччина.

З В І Т

за місяць грудень 1946 року.

В цьому місяці большевицька адміністрація закінчувала в терені грабж останніх запасів хліба. До цього ангажували весь сільський актив (сотників, десятників), істребітелів та військові відділи.

28.12. в с. Чорнявка* (Садгирського р-ну) 30 сталінських опричників, озброєні у довгі залізні дроти, шукали хліба. Увесь знайдений хліб забирали. Ці послідовні грабежі спричинюють в терені щораз більший голод. Населення з голоду пухне, подекуди є випадки голодної смерті, н[а]пр[иклад], в с. Топорівці (Садгирського р-ну) з голоду спухло понад 100 осіб, в с. Чорнявка – понад 80 осіб, в с. Онут (Заставнянського р-ну) помер з голоду 3-літний Книщук Олександр. В селах, де організовані колгоспи, селяни, не можучи ніде дістати харчів, нападають на колгоспні збіжєві магазини і забирають хліб.

В с. Топорівці (Садгирського р-ну) група колгоспників напала в місцевому колгоспі на збіжєвий магазин, вбили вартового і почали забирати хліб. На це головним шляхом над'їхали автомашини, які освітили магазин. Колгоспники, лишивши мішки, втекли. Слідуючого дня до села приїхав ст. лейтенант МВД Сєдов, перевів слідство і арештував Василя Івана с. Степана та Фрозину Романчук.

Передвиборча пропагандивна акція в терені провадиться адміністрацією дальше. Щоб забезпечити себе перед діями повстанців, адміністрація заявила, щоб на кожний десяток хат було по два вартівники, яких кожної ночі провіряв голова сільради з істребітелями. По 21-й годині не вільно селом нікому ходити. Вслід за передвиборчими заходами цивільної адміністрації, прийшли заходи поліційних органів. В багатьох селах уповноважені з МВД та МГБ почали переслухувати підозрілих в зв'язках з повстанцями осіб, багатих господарів. На допитах жадають від них гарантії, що вибори пройдуть спокійно і вимагають на це їхніх підписів. Їм загрожують, що, якщо під час виборів в селі що-небудь станеться, їх заарештують, як прямих спричинників саботажу. Таких людей є по селах від 10-20, н[а]пр[иклад], 25.-26.12. з с. Рогізна до Садгирського МГБ покликали: Федорюка Миколу, Федорюка Степана, Шимчука Теодора, Майданського Павла, Короля Павла і ще кількох господарів. Всіх примусили підписатись, що гарантують в селі під час виборів спокій і понесуть відповідальність за випадок заколоту.

В терені провадяться мітинги, на яких уповноважені з району закликають населення вписуватись до колгоспів (зокрема Кіцманський, Садгирський і Заставнецький р-ни).

З кожного села Кіцманського р-ну покликали до області одного з сільських активістів на курс голів колгоспів.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Чорнівка.

Більші облави цього місяця відбулись у Вишницькому і Путилівському р-нах.

ОБЛАВИ:

7.12. 10 сталінських бандитів з погранвійськ робили труси в багатьох господарствах с. Бросківці Старі Сторожинецького р-ну.

10.12. десять сталінських опричників з погранвійськ та істребітельна банда в числі 10 вислужників робили труси в господарствах с. Слобода Комарівська Сторожинецького р-ну.

13.12. окупантська банда під керівництвом капітана МГБ Усова робила засідку на куті Малий Глибичок с. Карапчів Вашковецького р-ну.

18.12. десять НКВД-івських опричників робили обшуки у господарствах с. Карапчів Вашковецького р-ну.

21.12. в с. Карапчів Вашковецького р-ну група МГБ робила труси в родини кущового Богдана, при чому забрали деякі речі.

27.12. в с. Самушин Заставнянського р-ну 8 людожерів з погранвійськ робили труси у Завальнюка Івана, Малинчука Степана, Вакарюка Юрія та Небесника Захарія.

28.12. в с. Дорошівці Заставнянського р-ну група ОББ в чисельності 40 погромників робила обшуки господарств. Вечером від'їхали до м. Заставна.

20.12. в с. Розтоки Вишницького р-ну верхами Єнчулова, Лубок і Садниста переходила спецгрупа в кількості 22 бандитів. На верху Малий Травен бандити натрапили на слід, який запровадив їх до бункра, де квартирувало 7 повстанців (5 хворих). Оточивши бункер, вони відкрили вогонь по повстанцях і на місці вбили стійкового. Повстанці відкрили вогонь з двох кулеметів, поранили одного прислужника і вирвались з оточення. Бандити розбіглися.

ПРОВОКАЦІЇ:

10.-12.12. селами Петрашів, Тораки, Кисилиці, Дехтинець, Усте-Путилів Путилівського р-ну переходила група бандитів з МГБ в числі 16 осіб. Вони розбивались групами в 4-5 чол., вдаючи повстанців і старались провокувати цивільне населення.

11.12. в с. Панка Сторожинецького р-ну участковий МВС лейтенант Андрійчук з 4-ма головорізами вдень забігли до господаря Дундюка Михайла і, вдаючи повстанців, попросили їсти. Після їди попросили, щоб він конспіративно вдень перевів їх до с. Бросківців. Господар вволив їм волю. Вертаючись назад, довідався, що це провокація і зголосив про випадок у сільраді.

АРЕШТУВАННЯ:

2.12. в с. Брідок Заставнянського р-ну сталінські бандити арештували Бурик Софію за те, що віднесла батькові до тюрми харчі.

3.12. в м. Вашківці органи МВС заарештували Даниляк Марію ж. Миколи за зв'язок з повстанцями. Арештовану відправлено до Черновець, звідкіля через три дні випущено.

5.12. в с. Мусорівка Заставнянського р-ну НКВД-івські бандити арештували новоприбулого учителя з СУЗ (Вінницька область).

5.12. в с. Слобода-Банилів Вашковецького р-ну органи МВС заарештували Мельника Леся за зв'язок з повстанцями і через 5 днів випустили.

5.12. в м. Вашківці сталінські людожери з МВС спіямили запільника Лютика Петра, який крився чотири роки і відправили до Черновець.

5.12. в с. Слобода-Банилів Вашковецького р-ну органи МВС заарештували істребітеля Максимюка Дмитра за те, що невідомим людям здав кіса. Побитого, після десятих днів, випущено.

9.12. в с. Вербівці Заставнянського р-ну НКВД-исти арештували Сисюка Івана с. Василя та його дочку Василю.

11.12. в с. Онут Заставнянського р-ну бандити з погранвійськ НКВД арештували Циркуняка Івана.

15.12. в с. Южинець Кіцманського р-ну органи МВС заарештували Ткачика Івана за дезертирство з ЧА.

17.12. в с. Драчинці Вашковецького р-ну бандити МДБ – ст. лейтенант Дутчак, заарештував наступних людей: Іскаріюцький Никифор (48 років), Іскаріюцька Марія (50 років) за перетримування підпільника Соловія, Малиш Кость (48 років) за перетримування повстанців, Казимір Василь (25 років) за те, що ходив з повстанцями на акції, Піць Теодор (24 роки) за активну допомогу повстанцям.

19.12. в м. Кіцмань органи МВС арештували Булавку Василя (66 років) за невиконання хлібоздачі.

20.12. в с. Погорилівка Заставнянського р-ну бандити з МВС арештували Красняка Степана, Пішик Марію, Рошку Івана і Кулярського Василя.

21.12. в с. Шишківці Кіцманського р-ну органи МДБ заарештували Липку Константина (35 років) за те, що у нього знайшли нашу листівку.

24.12. в с. Топорівці Садгірського р-ну сталінські посіпаки з МВС арештували Василяшка Івана с. Степана та Романчук Фрозину. (Це учасники групи колгоспників, яка напала на колгосп для здобуття хліба).

24.12. в с. Мусорівка Заставнянського р-ну органи МВС заарештували селянина Сенька Манолія с. Дмитра.

26.12. в с. Юрківці-Колонія Заставнянського р-ну в підсобному господарстві повстанці підпалили будинок, де згоріло лише умебльовання.

30.12. в с. Драчинці Вашковецького р-ну органи МДБ заарештували селян: Гасяка Сильвестра (56 років), Гасяк Марафту (52 р.), Кошурбу Марію (22 р.) і Слозовича Євгена (23 р.) за перетримування повстанців, а також участкового істребітелів Кошурбу Павла (25 років) – за зв'язок з повстанцями і поміч їм набоями.

ГРАБЕЖІ:

12.12. в с. Ростоки Вижницького р-ну 10 висулужників з Галичини, вдаючи повстанців, ограбили двох господарів: Яків'юка Івана і Журяка Івана.

23.12. в с. Ростоки Вижницького р-ну, присілок Сірук, 3 висулужники з Галичини ограбили господарів: Матіоса Івана і Матіоса Онуфрія.

25.12. в с. Топорівці Садгірського р-ну сталінський суд, за неповне виконання хлібопоставки, покарав грошовою карою таких громадян: Сірика Дмитра с. Василя – 24.000 крб., Козуба Миколу с. Юрія – 32.000 крб. і Миколайчука Івана с. Танасія – 35.000 крб.

29.12. в с. Чорновка Садгірського р-ну прибуло 30 сталінських грабіжників, озброєних в довгі заковані дручки та переводили труси за хлібом. Увесь знайдений хліб забрали.

НАШІ АКЦІЇ:

6.12. в с. Панка Сторожинецького р-ну кущовий Дорошенко зліквідував насухо с[екретного]/о[сведомителя] Ілінчука Віктора та істребітеля-комсомольця Даскалюка Івана. Здобуто кріс і 25 набойів.

6.12. в с. Василів Заставнянського р-ну повстанець Карпо розстріляв активного співпрацівника НКВД ще з 1941 р. – Тацока Івана с. Василя.

8.12. в с. Чорногузи Вижницького р-ну повстанці зліквідували Козлана Костя, активного співпрацівника НКВД. Здобуто кріса.

13.12. в м. Вашківці прокурор і 4 посіпаки з МВС заїхали підводою до Гарас Параски, де квартирували повстанці Прут і Козак. Повстанці відкрили вогонь по окупантах і вбили прокурора, внаслідок чого заарештовано господиню, а майно її сконфісковано.

22.12. в с. Карапчів Вашковецького р-ну повстанці зліквідували с[екретного]/о[сведомителя] Турля Михайла.

22.12. в с. Мілієво Вижницького р-ну кущовий Ярема роззброїв істребітеля Гакмана Танасія, при чому здобув ППШ.

28.12. в с. Горошівці Заставнянського р-ну кущовий Хмара забрав деякі речі з кооперативи.

24.12. в с. Ростоки Вижницького р-ну повстанці забрали з місцевої кооперативи товари та роздали поміж населення. Того ж дня розстріляли Мафтеєвича Івана (35 років), бувшого голову сільради, який був зараз членом ВКП(б) та начальником пошти.

НАШІ ВТРАТИ:

15.12. в с. Драчинці Вашковецького р-ну істребітельна банда в числі 18 вислужників, наскочила на хату Іскаріюцького Никифора, де крився підпільник Соловій – Гудима Василь (22 роки). Він вискочив з хати і, відстрілюючись, почав утікати. Після короткої перестрілки, попав ранений у руки ворога.

25.12. в м. Вашківці сталінські опричники з МВС спіймали підпільника Баланюка Володимира, який довгий час відбивався з десятизарядки. Ранений в ногу, намагався себе застрілити, але, нажаль, лише себе ранив.

30.12. в с. Драчинці Вашковецького р-ну сталінські людожери впіймали в криївці на подвір'ю в селянина Слозовича Євгена підпільника Лилика – Гасяка Юрія (24 роки).

ЗВІРСТВА:

17.12. в с. Боянчук Заставнянського р-ну НКВД-івські вислужники Гарас Дмитро та Темерівський Іван в вечірніх годинах тяжко поранили селянина Павлика Василя.

2.12. в с. Ростоки Вижницького р-ну, присілок Товарниця, 8 розбещених бандитів з НКГБ зайшли до 72-літньої жінки Гаврилюк А. та хотіли її знасилувати. По довгих борюваннях, жінці вдалося втекти. Тоді один з них, в шалі азійських пристрастей, знасилував явліку.

РІЗНЕ:

7.12. до с. Драчинці Вашковецького р-ну прибуло на доповнення місцевого гарнізону 30 головорізів з погранвійськ.

13.12. у м. Сторожинець на квартиру капітана воєнкомату М. Н., вкинено листівку “До інтелігенції”. Наступного дня капітан опустив м.Сторожинець.

15.12. в с. Ширівці Садгірського р-ну участковий істребітелів Погориняк дістав наказ від начальника Садгірського істребітель-

ного баталіону щодня перевіряти найменше 10 хат, шукати за повстанцями.

19.12. у м. Кіцмань районна адміністрація skonфіскувала майно Головачука Івана (68 років) за невиконання хлібоздачі.

19.12. в с. Задубрівка Садгiрського р-ну голова РВК Павлюк Микола, начальник та лейтенант НКВД, покликали до сiльради селян допитувати їх та заставляти вписатись до колгоспу.

20.12. в с. Добринівці Заставнянського р-ну уповноважений з району Боднар організував мітинг, на якому закликав селян вписуватись до колгоспу.

20.12. в с. Карапчів Вашковецького р-ну 16 бандитів ОББ внаслідок всипи Мельничука Івана, знайшли три криївки, в яких були маловартісні речі.

2.I.1947 р.

/ Сувенір /.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 237-240.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).

№ 30
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА СІЧЕНЬ, ЛЮТИЙ,
БЕРЕЗЕНЬ 1947 Р. ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН
БУКОВИНИ

5 квітня 1947 р.

Чернівеччина.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ
за місяці: січень, лютий, березень 1947 року.

Облави, засідки і труси:

Судячи з проведених операцій НКВД-івськими бандами за зимовий період на терені Буковини, можна прийти до слідуючого висновку по проведених операціях, – помітна докладна пляновість. Цим разом, всупереч раніше практикованим методам боротьби, не намагались взяти під стислий контроль цілість

терену, а звернули вістря свого терору проти районів і окремих груп сіл, де за їхніми зібраними інформаціями, повинні бути розміщені керівні центри місцевої організації. Найширшого масштабу операції НКВД-івських банд (погранвійська і ОББ) набрали у гірських – Вижницькому і Путилівському р-нах. Тут, крім гарнізонів, які квартирували по присілках, у терені постійно рейдували спецгрупи чисельністю 8-12 солдатів, які безперервно кожного дня переводили труси по глибоко гірських присілках, хуторах, патруювали лісами і з'єднаними групами прочесали багато лісних ревірів.

Другим вогнищем терористичних дій НКВД-івських банд був Чернівецький район, а зокрема, Кучурів Великий і сусідні села. Тут не було дня, щоб банда пограничників, що стояла гарнізоном в цім селі в чисельності 70 солдатів, не проводила облав, трусів, засідок і т. д. Також з м. Чернівці цілий час рейдували по терені спецгрупи, які своїми операціями держали під стислим контролем майже цілий район. Також велику увагу звернули на Майданські хутори і присілки села Лукавець. В перших днях січня на Спаский Майдан (Вижницького р-ну) прибуло 150 пограничників, які після проведених декількох прочісок Прикарпатського лісного масиву на відтинкові Іспас – Станівці Горішні, поділились на дві групи. Одна відійшла в гори, а друга залишилась на місці і перебувала там до кінця березня. Вони постійно патрулювали по всіх шляхах і лісових дорогах групами 5-10 солдатів. На початку березня в Кіцманський район прибуло ряд ОББ-івських банд, які групами в чисельності 6-15 солдатів, розташовувались по таких селах: Кліводин – 6, Ставчани – 15, Южинець – 13, Борівці – 13. Крім цього, в м. Кіцмань для операції на район, прибула банда ОББ силою 130 автоматників. Вони безперервно грасували по терені до кінця березня. Біля 20-го березня в Заставнянський і Кіцманський райони прибули банди пограничників і ОББ і розташовувались між сс.: Юрківці – 60, Товтри – 40, Веренчанка – 40, Вікно – 60 і Онут (Заставнянського р-ну), Шубранець – 100, під керівництвом начальника МДБ капітана Стрекозова, Чорновка – 15, Васловівці – 8 (Садгірського р-ну). Крім цього, в Садгірському районі діє група 80 погромників під керівництвом оперуповноваженого ОББ ст. лейтенанта Вдовенка. Більші групи розчленовуються в операціях на групи 5-10 погромників. Днями вони патрулюють перелісками, узліссями та полями, а ночами по селах і полях роблять засідки.

3.1.47 р. в с. Товтри (Заставнянського р-ну) НКВД-івська банда перевела труси в багатьох господарствах.

4.1.47 р. в с. Слобідка (Садгирського р-ну) місцева істребітельна банда, очолена НКГБ-істськими посіпаками, і перевела основні труси по прилісних хатах.

8.1.47 р. в с. Мітків (Заставнянського р-ну) НКВД-івська банда перевірила господарства слідуючих селян: Горгіца Василя, Лужної Євдокії, Полянчук Василя, Дубець Василя.

8.1.47 р. в с. Васловівці (Садгирського р-ну) місцеві висулжники-істребітелі перевели труси в багатьох хатах.

11.1.47 р. в с. Васловівці (Садгирського р-ну) районна істребітельна банда перевела труси у всіх хатах на куті Цигани.

11.1.47 р. в с. Чорний Потік (Заставнянського р-ну) посіпаки з обласного МВД, разом з місцевою істребітельною бандою, перевели труси в багатьох господарствах.

12.1.47 р. в с. Раранча (Садгирського р-ну) лейтенанти МДБ Сєдов і Шкорпіла перевели обшуки в багатьох господарствах, при допомозі місцевої істребітельної банди. Після безуспішних трусів, істребітелі насильно зігнали народ на мітинг, на якому НКГБ-исти намовляли селян, щоб вони допомагали їм в боротьбі з повстанцями.

13.1.47 р. в с. Слобода Раранча (Садгирського р-ну) НКГБ-ист Шкорпіла і 3 НКВД-исти разом з істребітельною бандою перевели докладні обшуки у господарствах багатших господарів, причому у багатьох заграбували горілку, сало і печений хліб.

13.1. 47 р. в с. Веренчанка (Заставнянського р-ну) 7 НКВД-івських посіпак з місцевою істребітельною бандою перевели труси, при чому били жителів.

14.1.47 р. 50-ть НКВД-івських висулжників зробили облаву на гору Ракова в с. Кисилиці (Путилівського р-ну).

16.1.47 р. в с. Топорівці (Садгирського р-ну) НКГБ-исти Сєдов і Шкорпіла з місцевою істребітельною бандою, перевели труси в багатьох господарствах.

17.1.47 р. в с. Бабин (Заставнянського р-ну) 25 НКВД-івських посіпак перевели безуспішну облаву на горішну частину села. Після облави відійшли в напрямі міста Городенки.

18.1.47 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) місцева істребітельна банда, очолена НКВД-истом Бапалковим, перевела труси в усіх господарствах на куті Млака.

18.1.47 р. в с. Шубранець (Садгирського р-ну) місцева істребітельна банда під керівництвом НКВД-истів Петрусенка і Баткова, цілу добу робила засідку у господарстві Мустаці Василя.

18.1.47 р. в с. Звенячка (Заставнянського р-ну) місцева істребительна банда, разом з Хрещатинськими істребителями, перевела на село облаву.

18.1.47 р. в с. Лука (Заставнянського р-ну) 20 НКВД-івських погромників перевели в багатьох господарствах труси.

21.1.47 р. в с. Суховерхів (Кіцманського р-ну) місцева істребительна банда перевела труси в багатьох господарствах, а також докладно перешукувала млин і його околицю.

24.1.47 р. в с. Брідок (Заставнянського р-ну) НКВД-івська банда силою 20 головорізів з погранвійськ, перевела труси в придністрянських господарствах. Цього ж дня ця сама банда перевела труси в с. Мітків, а ввечері відійшла до с. Вікно.

25.1.47 р. в с. Устя-Путлів* (Путилівського р-ну) на присілку Рошішній банда пограничників зробила в багатьох хатах труси, при чому заграбувала в Гриця Івана 10 кг солонини.

25.1.47 р. в с. Василів (Заставнянського р-ну) капітан Таратухін (НКВД-ист) разом з істребительною бандою перевів труси в багатьох господарствах.

26.1.47 р. в с. Чорний Потік (Заставнянського р-ну) банда чисельністю 20 пограничників перевели труси в багатьох господарствах.

26.1.47 р. в с. Онут (Заставнянського р-ну) банда чисельністю 10 солдатів з погранвійськ перевели труси в багатьох господарствах.

28.1.47 р. в с. Брідок (Заставнянського р-ну) банда пограничників робила засідку, на яку натрапив повстанець Когут. На оклик: "Хто такий?" – пустив в цю сторону чергу з автомата. Між пограничниками чути було стогін і видно було замішання. Повстанець щасливо відтягнувся.

29.1.47 р. в с. Давидівці (Кіцманського р-ну) місцева істребительна банда перевела труси в прилісних господарствах.

31.1.47 р. в с. Карапчів (Вашковецького р-ну) банда силою 20 головорізів з погранвійськ на протязі декількох днів безперервно перевела в селі труси.

3.1.47 р. до с. Устя-Путилів (Путилівського р-ну) прибуло 30 погромників з погранвійськ, які на протязі цілого місяця проводили в цьому селі засідки, труси й облави.

7.1.47 р. в с. Мариничі (Вижницького р-ну) на присілку Лубок банда пограничників перевела труси. Під час трусів зруйнувала частину господарства повстанця Верховинця і

---

* Так у тексті. Повинно бути: Усте-Путилів (тепер Усть-Путиля).

тяжко побили його сестру, яку заарештували і забрали до м. Селятин.

8.1.47 р. в сс. Конятин і Яблониця (Путилівського р-ну) банда силою 50 сталінських погромників з погранвійськ, два дні безперервно переводили труси.

10.1.47 р. на присілку Рошішний та Ракова (Путилівського р-ну) банда пограничників переводили труси, причому розбивала стіни, зривала підлоги і руйнувала печі.

Від 6-11.1.47 р. банда пограничників перевела труси в господарства Малий Глибичок с. Карапчів (Вашковецького р-ну).

1.2.47 р. в с. Волока (Вашковецького р-ну) банда чисельністю 20 пограничників перевела у всіх прилісних хатах труси.

2.2.47 р. в с. Лукавець (Вижницького р-ну) банда пограничників перевела труси в багатьох господарствах.

2.2.47 р. в с. Репужинці (Заставнянського р-ну) місцева істребительна банда перевела труси в прилісних хатах.

Від 2-6.2.47 р. в гірських Путилівському та Вижницькому р-нах НКВД-івська банда силою 1.200 сталінських опричників перевела облаву на села, присілки і хутори та прочесала багато лісних масивів.

3.2.47 р. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) місцева істребительна банда, очолена лейтенантом Румовим, перевела труси в багатьох господарствах.

3.2.47 р. в с. Устя-Путилів (Путилівського р-ну) на присілку Рошішний банда пограничників перевела труси, при чому пограбувала селянку Кричун Олену, забравши в неї 2 кожухи і 10 кг сала.

3.2.47 р. банда сталінських погромників зробила облаву на присілок Вали с. Карапчів (Вашковецького р-ну).

4.2.47 р. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) істребительна банда перевела труси в багатьох господарствах.

Від 3-5.2.47 р. в с. Чорновка (Садгирського р-ну) 12 опричників з погранвійськ і місцева істребительна банда робили біля церкви засідки.

5.2.47 р. в с. Раранча (Садгирського р-ну) ОББ-івська банда разом з місцевою істребительною бандою зробили на околиці села ряд засідок.

4.2.47 р. в с. Хлівиці (Кіцманського р-ну) істребительна банда перевела труси в багатьох господарствах.

4.2.47 р. в с. Малятинці (Кіцманського р-ну) 9 сталінських опричників, разом з істребительною бандою, перевели труси в цілому селі.

4.2.47 р. в с. Ставчани (Кіцманського р-ну) істребітельна банда, очолена капітаном Назаровим, перевела труси в чисельних господарствах.

4.2.47 р. в с. Шишківці (Кіцманського р-ну) місцева істребітельна банда під керівництвом участкового уповноваженого Фокос, перевела обшук багатьох господарств.

Від 10-23.2.47 р. банда пограничників робила безперервно засідки на присілку Гуків с. Топорівці (Садгирського р-ну).

14.2.47 р. в с. Баламутівка (Заставнянського р-ну) Ржавенська істребітельна банда, очолена 4-ма НКВД-истами, перевела в цілому селі труси.

17.2.47 р. НКВД-івська банда з області прочесала Васловівський ліс (Садгирського р-ну).

22 і 23.2.47 р. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) 14 людоловів з погранвійськ перевели труси в багатьох господарствах.

23.2.47 р. в с. Шубранець (Садгирського р-ну) місцева істребітельна банда робила засідку цілу добу в хаті Магалевича Василя.

23.2.47 р. в с. Шишківці (Кіцманського р-ну) місцева істребітельна банда, очолена капітанами МВС Назаровим і Молочановим, перевела труси в багатьох господарствах.

24.2.47 р. в с. Рівня (Вижницького р-ну) НКВД-івська банда перевела труси в багатьох господарствах, при чому грабувала харчі і домашні речі.

25.2.47 р. в с. Задубрівка (Садгирського р-ну) місцева істребітельна банда, очолена лейтенантом МВС Калінниковим, зробила на околицю села засідку.

27.2.47 р. в с. Ширівці (Садгирського р-ну) НКВД-івська банда перевела в багатьох господарствах труси.

4.3.47 р. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) НКВД-івська банда зробила облаву на кут Марківка.

5.3.47 р. в с. Дехтинець (Путилівського р-ну) банда пограничників перевела труси на присілках Рошішний і Ракова, при чому грабували харчі.

6.3.47 р. в с. Слобода Банилівська (Вашковецького р-ну) 16 сталінських погромників перевели в численних господарствах труси.

7.3.47 р. в с. Топорівці (Садгирського р-ну) 5 НКГБ-івських посіпак на чолі з лейтенантами Доліном і Шкорпілою, два дні підряд робили засідки у хаті селянина Пахальського Івана.

7.3.47 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) нічню НКВД-івська банда перевела труси в багатьох господарствах. Під час трусів НКВД-исти переслухали багато громадян.

8.3.47 р. районна НКВД-івська банда прочесала Васловівський ліс (Садгирського р-ну).

8.3.47 р. в с. Брідок (Заставнянського р-ну) НКВД-івська банда з погранвійськ перевела труси в придністрянських господарствах.

8.3.47 р. повстанці натрапили на засідку, яку зробила НКВД-івська банда в Карапчівському лісі (Вашковецького р-ну). Повстанці щасливо відступили.

8.3.47 р. ОББ-івська банда в с. Слобода Банилів (Вашковецького р-ну) перевела труси в багатьох господарствах.

9.3.47 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) НКВД-івська банда ніччю перевела труси в численних господарствах.

10.3.47 р. в с. Боянчук (Заставнянського р-ну) 60 сталінських погромників перевели облаву на прилісну частину села.

11.3.47 р. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) на шляху Дорошівці-Товтри натрапили на засідку повстанці. Під час перестрілки був поранений один повстанець.

11.3.47 р. на присілку Шанці м. Садгора істребительна банда, очолена двома НКГБ-івськими посіпаками, перевела труси у всіх господарствах.

11.3.47 р. до с. Кліводин (Кіцманського р-ну) прибуло 130 ОББ-істів автоматників, які мали допомогти сталінським посіпакам з районної адміністрації зорганізувати колгосп.

12.3.47 р. НКВД-івська банда силою 40 погромників перевела облаву на село Добринівці (Заставнянського р-ну).

12.3.47 р. до с. Хрещатик (Заставнянського р-ну) 8 НКВД-івських погромників ніччю перевіряли хати.

11.3.47 р. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) оперуповноважений МВД Рувов, при допомозі істребительної банди, перевів труси в багатьох господарствах.

13.3.47 р. в с. Розтоки (Вижницького р-ну) банда ОББ, очолена ст. лейтенантом Красновим, під час трусів знайшла бункер кущового Куниці. НКВД-исти забрали два німецькі автомати.

15.3.47 р. в с. Кадобівці (Заставнянського р-ну) 3 НКВД-исти, разом з істребительною бандою, ніччю контролювали хати.

18.3.47 р. в с. Кадобівці (Заставнянського р-ну) НКВД-івська банда перевела труси в багатьох господарствах, а ввечері зробила на околиці села засідку, на яку натрапили повстанці. Слід відмітити, що банда переслідувала повстанців на відтинку 8 км, намагаючись їх спіймати живими, але повстанцям вдалося втекти.

18.3.47 р. в с. Лопушна (Вижницького р-ну) НКВД-івська банда чисельністю 30 головорізів перевели труси в багатьох

господарствах, при чому грабували харчові продукти і домашні речі.

18.3.47 р. в с. Петраші (Вижницького р-ну) НКВД-івська банда під час трусів знайшла у Буряка Дмитра (19 років) кріс і заарештувала його.

22.3.47 р. в с. Стара Жадова (Сторожинецького р-ну) банда пограничників перевела труси в багатьох господарствах. Ця сама банда перевела труси в с. 24.3.47 р.

23.3.47 р. численна НКВД-івська банда прочесала Топорівський, Чорновський і Раранецький ліси Садгірського р-ну.

28.3.[47 р.] банда пограничників прочесала ліс Чорлой (Вашковецького р-ну).

Арештування:

3.1.47 р. в с. Драчинці Нові (Вашковецького р-ну) сталінські посіпаки з погранвійськ арештували слідуючих селян: Будз Євгена, Будз Фрозину, Григорячук Михайла, Григорячук Зеновія і Будза Михайла, підозріваючи їх в зв'язках з повстанцями. Будза Михайла сталінський суд засудив на 10 років тюремного ув'язнення. Слід відмітити, що арештованих відправили прямо до м. Чернівці.

7.1.47 р. в с. Нові Драчинці (Вашковецького р-ну) погромники з погранвійськ арештували Піць Євгена (34 роки). Його відправили до обласного центру.

11.1.47 р. НКВД-исти арештували Побігушка Танасія в с. Добринівці (Заставнянського р-ну).

14.1.47 р. в с. Гаврилівці (Кіцманського р-ну) НКВД-исти арештували 14-річного хлопця Стрижибороду Ярослава, підозріваючи його в зв'язках з революційним рухом.

15.1.47 р. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) НКВД-исти арештували слідуючих селян: Казюка Миколу, Лукашевича Михайла, Лукашевича Олександра (16 років) і Ількашевич Єлисавету (18 років).

15.1.47 р. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) НКВД-исти арештували Білоус Марію дочку Юрка і Білоус Марію дочку Василя.

17.1.47 р. в с. Комарівці (Сторожинецького р-ну) НКВД-исти арештували Боднарюк Марію, підозріваючи її в зв'язку з повстанцями.

17.1.47 р. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) НКВД-исти арештували Будза Миколу, а наступного дня звільнили, як с[екретного] о[свідомителя].

18.1.47 р. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) НКВД-исти арештували Кривинчука Іллю, Кривинчук Фрозину і Івасяка Дионізія за вчинені грабежі.

18.1.47 р. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) НКВД-исти арештували Будз Фрозину, підозріваючи її в зв'язках з повстанцями.

20.1.47 р. в с. Сторонець-Путилів (Путилівського р-ну) НКВД-исти арештували Струпинського Олексія, закидаючи йому приналежність до ОУН. Арештованого відправили безпосередньо до м. Чернівці, а майно skonфіскували.

23.1.47 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) НКВД-исти арештували Богданюка Зиновія і після 5-х днів звільнили.

21.1.47 р. в с. Устя-Путилів (Путилівського р-ну) НКВД-івські посіпаки арештували слідуєчих селян: Мометку Микиту (48 років), Чіку Семена (38 р.), Чив'юка Петра (38 р.), закидаючи їм зв'язки з повстанцями.

26.1.47 р. в с. Василів (Заставнянського р-ну) майор Чечіль і 3 НКВД-исти арештували Мазюка Миколу, котрий проживав на Галичині до 1941 р. Його обвинувачують в приналежності до ОУН.

1.2.47 р. в с. Вербівці (Заставнянського р-ну) НКВД-исти заарештували Шеленько Ольгу за те, що в неї знайшли 150 кг мила.

3.2.47 р. в с. Устя-Путилів (Путилівського р-ну) НКВД-исти арештували таких селян: Кибюк Петра (38 років), Грицюка Івана (52 роки), Гузюка Дмитра, підозріваючи їх в зв'язках з ОУН. Після кількаденного арешту звільнили всіх, крім Кибюка Петра, якому провокатор Труфін Микола довів на очній ставці, що він має кріса ще від 1944 [р.]

3.2.47 р. в с. Киселиці (Путилівського р-ну) НКВД-исти заарештували Майовського, закидаючи йому зв'язки з повстанцями.

3.2.47 р. в с. Рівня (Вижницького р-ну) НКВД-исти приарештували і переслухали слідуєчих селян: Дивриша Андрія, Дивриша Федора, Семаку Семена, Семаку Олексія, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями.

4.2.47 р. в с. Панка (Сторожинецького р-ну) НКВД-исти арештували Берчука Дмитра (18 років) і Берчук Райку (25 років), обвинувачуючи їх в допомозі повстанцям. Після декількох днів арешту їх звільнили, зобов'язавши до співпраці.

22.2.47 р. в с. Карапчів (Вашковецького р-ну) НКВД-исти арештували Дарійчука Лазарія, активного члена ОУН в підрумунській окупації. Його відправили безпосередньо до м. Чернівці.

14.2.47 р. в м. Кіцмань НКВД-исти арештували Фурмана Василя (21 р.), Драгана Івана (18 р.) і Павлюка Миколу.

18.2.47 р. в с. Шишківці (Кіцманського р-ну) НКВД-исти арештували Пошинюк Соню, закидаючи її зв'язки з повстанцями.

24.2.47 р. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) НКВД-исти арештували Гафійчука Мирослава (21 р.) і Слободяна Миколу (21 р.), обвинувачуючи їх в розкиданню листівок.

26.2.47 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) НКВД-исти арештували селянина Дерчака Василя (48 років) за неповне виконання вивозки дерева з лісу.

24.2.47 р. в с. Кадобівці (Заставнянського р-ну) 300 сталінських погромників перевели в селі труси і арештували 24 селян: Гандибура Василя, Северина Івана, Стрілецького Остапа, Андрусяка Василя, Марусяка Василя, Стрілецького Василя, Кукурудзяка Стаха, Воєвідку Василя, Штогра Юрія, Палійчука Юрія, Любка Танасія, Пісецького Михайла, Сурухана Івана, Звуздецького Юрія, Сірого Василя, Луника Степана і арештованих відправлено до м. Чернівці, а їх майно skonфісковано.

15.3.47 р. оперуповноважений МДБ Єгошин арештував Радима Михайла і Павлюка Ореста, закидаючи їм зв'язки з повстанцями.

16.3.47 р. в с. Устя-Путилів (Путилівського р-ну) погромники з погранвійськ арештували Чигирин Василя і Паралюка Дмитра, закидаючи їм зв'язки з повстанцями. В одного з них знайшли обріз.

16.3.47 р. в с. Дехтинець (Путилівського р-ну) НКВД-исти арештували Грицюка Танасія (19 років), обвинувачуючи в допомозі повстанцям.

21.3.47 р. в с. Банилів над Серетом (Сторожинецького р-ну) сталінський суд засудив селянина Куриляка Теодора до півтора року тюремного ув'язнення за те, що він не виконав норми вивозу дерева з лісу.

22.3.47 р. в с. Киселиці (Путилівського р-ну) НКВД-івські опричники арештували Іванюка Михайла, обвинувачуючи його в зв'язках з повстанцями.

23.3.47 р. в с. Стара Жадова (Сторожинецького р-ну) НКВД-исти арештували Тупала Дмитра, підозріваючи його у зв'язках з повстанцями.

Бандитські грабежі:

5.1.47 р. в с. Ростоки (Вижницького р-ну) на присілку Рошішний солдати-лісоруби з Бергомета украли у Софійчук Анни корову.

5.1.47 р. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) сталінські опричники ограбили місцевого учителя Тимошевського Дмитра.

9.1.47 р. в с. Витилівка (Кіцманського р-ну) НКВД-івські виступники-істребітелі ніччю вдерлись до хати і ограбили Крикливця Івана. Вони заграбували цінні хатні речі, м'ясо і муку.

13.1.47 р. 20 сталінських бандитів з МВС в с. Панка (Сторожинецького р-ну) під час трусів грабували харчові продукти.

15.1.47 р. в с. Чорновка (Садгирського р-ну) НКВД-івський грабіжник Вдовенко з місцевою істребітельною бандою під час трусів, забрав у господаря Шкряби Василя 5 кг сала, 4 л горілки і печений хліб, а в Пашук Домки – 6 кг сала, 5 л горілки і весь печений хліб.

17.1.47 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) сталінські бандити ограбили селянина Гаврилюка Юрка.

18.1.47 р. в с. Черешенька (Вижницького р-ну) солдати-лісоруби заграбували в Бойчука Петра 100 кг бараболі.

19.1.47 р. в с. Черешенька банда НКВД-истів, яка повертала з гір після переведення облав, обікрала Гришинчука Гаврила. Забрала в нього ялівку.

20.1.47 р. в с. Черешенька солдати-лісоруби з Бергомета обікрали Визінського Василя.

1.2.47 р. в с. Устя-Путилів (Путилівського р-ну) 10 сталінських грабіжників з погранвійськ заграбували в Грицюка Івана 10 кг солонини і 5 кг ковбаси.

4.2.47 р. на присілку Бісків с. Мариничі (Вижницького р-ну) сталінські опричники, які охороняли виборчу дільницю, у Филинюка Миколи вкрали вівцю.

5.2.47 р. в с. Мариничі, присілок Лубок (Вижницького р-ну) 5 НКВД-івських грабіжників заграбували у Паленчука Михайла 10 кг сала.

5.2.47 р. в с. Мариничі (Вижницького р-ну) на присілку Лубок, НКВД-івська банда в числі 15 головорізів ограбила Думисько Євдокію, забираючи в неї 8 кг сала і домашні речі.

10.2.47 р. в с. Банилів над Серетом (Сторожинецького р-ну) солдати-лісоруби з с. Мігова вкрали у селянки Мандришори корову і ялівку.

13.2.47 р. в с. Раранча (Садгирського р-ну) лейтенант МДБ Сєдов і 6 його поплічників украли в Бідняк Марії 800 крб. Цього ж дня вони спіткали на дорозі Безпоясного Миколу, по-звірськи його побили і відібрали 300 крб.

18.2.47 р. в с. Серафинець (Вашковецького р-ну) істребітельна банда з с.Залуче (Снятинського р-ну) ограбили селянина Маценка Миколу, забравши в нього все зерно і одяг.

22.2.47 р. в с. Раранча (Садгирського р-ну) державні грабіжники сконфіскували майно Кушнірюка Василя, який засуджений на 10 років тюремного ув'язнення за допомогу повстанцям.

22.2.47 р. в с. Банилів над Серетом (Сторожинецького р-ну) солдати-лісоруби ограбили Мендрішору Олену. Вони забрали в неї 4 вівці і 60 кг збіжжя.

22.2.47 р. в с. Витилівка (Кіцманського р-ну) озброєні виступники з місцевої істребительної банди, силоміць ввірвались до хати Крикливець Марії і пограбили всі домашні речі.

2.3.47 р. в с. Кліводин (Кіцманського р-ну) НКВД-івські виступники ограбили Маланчука Степана.

7.3.47 р. в с. Ростоки (Вижницького р-ну) ввечері солдати-лісоруби з Бергомета ограбили слідуєчих селян: Війчук Варвару, Том'юк Катерину, забираючи в них всі харчові продукти і свиню.

7.3.47 р. в с. Банилів над Серетом (Сторожинецького р-ну) солдати-рубачі украли ялівку у Шандри Якова.

12.3.47 р. в с. Слобода Комарівська (Сторожинецького р-ну) виступники з істребительної банди с. Панка заграбували у Гаврилюка Теодора всі харчі [і] речі.

20.3.47 р. в с. Слобода Банилів (Вашковецького р-ну) лейтенант МДБ з істребителем прийшли до Мельник Івана. Його вислали в село, а самі забрали в нього штани і черевики і, очікуючи господаря, відійшли.

22.3.47 р. в с. Раранча (Садгирського р-ну) НКВД-исти сконфіскували майно Кушнірюка Василя за те, що він допомагав повстанцям.

24.3.47 р. в с. Бергомет (Вижницького р-ну) [солдати-лісоруби] вкрали в Корпан Катерини однорічну телицю.

25.3.47 р. в с. Бергомет солдати-лісоруби заграбували у Думітра Василя 100 крб.

26.3.47 р. в с. Бергомет солдати-рубачі украли в Романюк Олени 1 цнт. сіна, теля і 4 курки.

27.3.47 р. в с. Бергомет солдати-лісоруби украли в Марчука Івана 8 курей.

28.3.47 р. в с. Бергомет солдати-лісоруби вкрали в Думітра Петра 2 цнт. кукурудзів і 10 кг сала.

28.3.47 р. в с. Топорівці (Садгирського р-ну) капітан погранвійськ з 2-ма істребителями ограбив Малинку Юрія (68 років). Забрав у нього 5 кг сала і 2 л горілки.

29.3.47 р. в с. Бергомет (Вижницького р-ну) солдати-лісоруби вкрали в господаря Мендрішори Олексія однорічну ялівку.

30.3.47 р. в с. Бергомет солдати-рубачі вкрали в селянина Гавалешки Дмитра телицю.

30.3.47 р. в с. Раранча (Садгирського р-ну) голова колгоспу Дудчак Микола і бригадир Якимчук Іван робили в господарствах труси і по-грабіжницьки забрали все збіжжя, н[а]пр[иклад], у Мельничука Василя забрали увесь хліб.

31.3.47 р. в с. Бергомет (Вижницького р-ну) солдати-лісоруби у Мойсюка Миколи пограбили всі хатні речі.

16.3.47 р. в сс. Стебні і Довгополе (Путилівського р-ну) НКВД-івська банда проводила труси, при чому грабила в населення харчі, як: хліб, сало, масло і інш[е].

Тут до речі буде відмітити, що крім НКВД-івських, червоноармійських і інших державних грабіжників, в терені діє ще сила-силенна місцевих грабіжників. Населення численними і систематичними грабежами цілком стероризоване. Але НКВД-івських верховодів небувалий зріст грабежів і бандитизму не тривожить, навпаки, вони своєю бездіяльністю пособляють тим масовим злочинам, а дуже часто всякої масти участкові НКВД, оперуповноважені НКВД і НКГБ, і різні начальники істребительних банд, організують бандитські "шайки". Істребителей рідко коли за грабежі арештовують, а звичайно і широко практикований варіант покарання – це кількатижневе роззброєння одного бандита або цілої істребительної банди.

НКВД-івські звірства:

8.2.47 р. в с. Нова Жадова (Сторожинецького р-ну) збожеволів запільник Ходан Микола, перестав критися і прийшов додому. НКВД-івські садисти арештували його і забрали до Сторожинця, де по-звірячому побили в такий жахливий спосіб, що божевільний нещасливець із знущань онімів. Фізично знівченого і онімівлого, відправили додому.

22.3.47 р. в с. Замістя (Вашковецького р-ну) нічю НКВД-івські опричники прийшли до Кибіча Івана і розбоєм увірвались у хату, де застрілили господиню, а її сестру тяжко поранили.

НКВД-івські провокації:

6.1.47 р. в с. Топорівці (Садгирського р-ну) 5 НКВД-івських посіпак, одягнені в різноманітні одяги, ходили селом і, удаючи повстанців, били колядників. Липовецького Миколу, 1922 р. нар., тяжко побили і підвішували на дерево, вимагаючи від нього інформацій про повстанців.

26.1.47 р. по селах Мариничі, Петраші (Вижницького р-ну) грасувала НКВД-івська провокаційна банда разом з своїми

вислужниками Труфином Миколою і Чорнеєм. Провокатори намагались підступом спровокувати населення, але їхні намагання були безуспішні.

6.3.47 р. в с. Ширівці (Садгирського р-ну) ходила селом НКВД-івська провокаційна банда. Пізно нічю вона заквартирувала у Безбородька Василя, де бандити, вдаючи повстанців, його спровокували. У розмові він висловився такими словами про Сталіна: “Поскорше би шлях трафив Сталіна, то може б ми ще прожили”. Вранці НКВД-исти арештували Безбородька і відправили під конвоєм до р[айо]ну.

7.3.47 р. в с. Чунків (Заставнянського р-ну) провокаційна група квартирувала у Клиновського і намагалась його спровокувати, але даремно.

8.3.47 р. в с. Кадобівці (Заставнянського р-ну) ходила селом НКВД-івська провокаційна група в кожухах і провокувала населення.

9.3.47 р. в с. Дорошівці (Заставнянського р-ну) НКВД-івська провокаційна група провокувала Шеленьку Іллю і Сисюка Івана, але не спровокувавши їх, забрала харчові продукти – сало, масло, хліб і відійшла.

29.3.47 р. в с. Кабин (Вашковецького р-ну) Бобівська істребітельна банда спровокувала Казиміра Сивка і заарештувала його.

У зимових місяцях НКВД випустило в терен багато провокаційних банд з метою масовими лиходійними провокаціями, дезорієнтувати населення і залякати його. Щоправда, цей підлий спосіб не дуже то успішний, але час від часу НКВД-івським провокаторам вдається декого спровокувати. Провокаційні групи найінтенсивніше діють в гірських районах. Характерно, що населення тут в цьому відношенні досить вироблене і досить відпірне на цей підступ, н[а]пр[иклад], селяни називають провокаційні групи партизанами, а нас бандерівцями, повстанцями, а найчастіше українцями, вкладаючи в це останнє слово глибокий зміст.

Ворожа пропаганда:

Коли обминути у звітньому періоді передвиборчу пропагандивну кампанію, то відразу впадає в вічі скажена агітаційна акція, яка супроводить колективізаційну нагінку партійних верховодів. Окрім того, що майже в усіх селах проведено спеціальні мітинги, на яких широко обговорювалось справу колективізації, ця тема червоною ниткою просочується крізь усі доповіді партійних горлачів. Знята агітаційна шумиха на населення загалом не впливає. І коли

в Чернівецькій області зорганізовано ряд колгоспів, то не завдяки розагітуванню мас і прищепленню їм нових поглядів на колективне господарство, а виключна заслуга тут жахливого окупантського терору і всесильного свавільного насильства. І коли в Чернівецькій області за останні місяці 1946 р. і перші три [місяці] 1947 р. зорганізовано біля 40 колгоспів, то понад 30 з них припадає на бесарабську його частину, де, як звісно всім селянам ЗУЗ, вже три роки безперервно партійні вельможі організують голод і безперечно він цієї весни наспів їм на допомогу. Звичайно, що таке велике число зорганізованих колгоспів, які припадають на 5 бесарабських районів, не можна пояснити патріотичним піднесенням бесарабців, бо коли казати правду, то вони цілою душею ненавидять колгоспи, а тільки голод і голодна смерть змусили їх поступитись.

Героїзм українського народу та повстанців.

10.1.47 р. в с. Лукавець (Вижницького р-ну) банда пограничників оточила в хаті кущового Чайку, який після короткої перестрілки, прорвався з оточення і відступав до лісу. На узліссі його тяжко поранили, де він застрілився з пістолета, щоб не потрапити в руки живим НКВД-івським опричникам. Сталінські погромники його тіло забрали до с. Стара Жадова (Сторожинецького р-ну), де зовсім обмажене, розп'яли на паркані. НКВД-івські вислужники з місцевої істребительної банди з варварськими насміхами, стріляли до нього з крісів і автоматів, а істребитель Синявський відрубав з перснем палець. Збезформлене тіло вкинули в криницю.

24.1.47 р. в с. Горшівці (Заставнянського р-ну) 9-ти річний школяр Кирилюк Василь зірвав із стіни портрет Сталіна і потоптав його ногами. На запит директорки, хто це зробив, сміливий хлопчина підвівся і відповів: "Це я потолочив скурвого сина, бо він забрав від нас хліб і ми тепер голодні".

13.3.47 р. в с. Кадобівці (Заставнянського р-ну) нового повстанця Гуменюка Петра оточила в хаті НКВД-івська банда. Він, щоб не потрапити в руки червоних катів живим, зарізався бритвою.

Дії і акції українських повстанців:

5.1.47 р. в с. Іванківці (Кіцманського р-ну) повстанець Остап застрілив начальника МТС, члена партії Чосника, який брав активну участь у боротьбі з нашим рухом. Здобуто кріс і гранату. Через годину на місце події приїхала банда НКВД-істів. Вона перевела труси в багатьох хатах, але безуспішно.

7.1.47 р. в с. Мітків (Заставнянського р-ну) повстанці в перестрілці з НКВД-істами, поранили лейтенанта Михайлова.

13.1.47 р. в с. Ростоки (Вижницького р-ну) на присілку Ями банда пограничників оточила в хаті командира підрозділу УПА Залізняка. У перестрілці Залізник застрілив лейтенанта погранвійськ і поранив одного солдата та щасливо прорвався з оточення. Здобуто автомат ППШ і пістолет.

14.1.47 р. в с. Юрківці (Заставнянського р-ну) повстанці розстріляли за протинародну діяльність секретаря сільської організації ВЛКСМ Задорожняка Василя.

21.1.47 р. в с. Чунків (Заставнянського р-ну) повстанці Лев і Тиміш застрілили начальника істребительної банди.

29.1.47 р. в с. Ранача (Садгирського р-ну) повстанці роззброїли істребителя. Здобуто кріс, гранату і 32 набой.

2.2.47 р. в с. Стебні (Путилівського р-ну) повстанці обстріляли голову обласного виконкому Колікова, який їхав автомашиною з великою охороною.

3.2.47 р. в с. Вербівці (Заставнянського р-ну) повстанця Хмару оточила в хаті НКВД-івська банда. Хмара застрілив лейтенанта НКВД, решту напасників розігнав і щасливо відтягнувся. Зараз же після цього випадку капітан НКВД зібрав істребителей і червоноармійців, які охороняли виборчу дільницю і наказав їм наступати на хату, але 6-ть червоноармійців кинули кріси і заявили, що вони воювати не йдуть. Червоноармійців арештували і відправили до Чернівців. Господарку, де квартирував повстанець, істребители і НКВД-исти спалили.

11.2.47 р. в с. Топорівці (Садгирського р-ну) повстанці застрілили двох істребителей і тяжко поранили начальника паспортного стола лейтенанта Мунтяну, який після декількох днів помер в лікарні. Здобуто автомат ППШ і СВТ.

12.2.47 р. в с. Мусорівка (Заставнянського р-ну) повстанець Хома розстріляв агента НКВД Книша Аксентія за те, що він в підлий спосіб спровокував наддніпрянця – директора школи і запроторив його в тюрму.

13.2.47 р. в с. Василів (Заставнянського р-ну) повстанці роззброїли істребителя, здобуто автомат ППШ.

22.2.47 р. в с. Бросківці (Сторожинецького р-ну) повстанець Перепелиця, при зустрічі з істребительною бандою, поранив начальника істребителей.

В першій половині березня 1947 р. в Заставнянському надрайоні, в зв'язку пожвавленням дій вислужницьких банд, проведено протиістребительну акцію:

1.3.47 р. в с. Мітків (Заставнянського р-ну) повстанці роззброїли 7 істребителей. Здобуто 7 крісів.

9.3.47 р. в с. Брідок (Заставнянського р-ну) повстанці роззброїли 10 істребітелів і спалили сільраду і клуб. Здобуто 10 крісів.

9.3.47 р. в с. Стара Жучка (Садгирського р-ну) повстанці Когут і Грім застрілили уповноваженого участкового НКВД Поповича Миколу і одного істребітеля. Здобуто наган і кріс.

14.3.47 р. в с. Пилипче (Заставнянського р-ну) повстанці роззброїли 4-х істребітелів. Одного істребітеля поранено і спалено його господарство. Здобуто 4 кріси.

10.3.47 р. повстанці застрілили істребітеля Гордого Іллю, який 1945 р. брав участь у вбивстві кущового Кобзи в с. Горошівці (Заставнянського р-ну).

Після проведеної акції, НКВД у багатьох селах хвилево роззброїло істребітельні банди, наприклад: у Заставнянському р-ні у сс. Дорошівці, Товтри, Погорилівка, Самушин, Чорний Потік, Вербівці і т. д., у Садгирському р-ні: у Жучці, Шубранці, Топорівцях і т. д.

В м[ісяці] березні українське революційне підпілля почало організовувати допорогові акції українському голодуючому населенню. Н[а]пр[иклад]:

16.3.47 р. в с. Слобода Раранча (Садгирського р-ну) повстанці розбили колгоспний магазин і кооперативу. Все збіжжя і товари ширвжитку роздано між бідне населення. Окрім цього, відраховано 25 шомполів голові колгоспу за те, що силоміць втягав населення до колгоспу. Перед виконанням кари, йому вияснено, чому ми і український народ проти колгоспів і завіщо його карають. Колгосп розігнано. Населення з великим задоволенням продовжує працювати на одноосібних господарствах.

23.3.47 р. в м. Чернівці група повстанців під командуванням Іскри зробила наскок на ливарний завод. Робітники з окликом: "Розбивайте магазин, хай ми хоч раз наїмося", допомогли повстанцям розбити магазин з харчовими продуктами і розібрали частину харчів. Спалено великий заводський магазин з різномодним знаряддям. Здобуто 1 кріс, машину до писання. За словами директора заводу, зроблено шкоди на суму 800.000-900.000 крб.

28.3.47 р. в с. Кадобівці (Заставнянського р-ну) повстанці, при співучасті місцевого населення, розбили шпіхлір заготзерна при радгоспі. Між населення роздано понад 40 цнт. зерна (пшениці). Ожебрачене сталінськими хлібодрачами населення, дуже вдячне українським повстанцям за допомогу.

28.3.47 р. на хуторі Чунківська Одая (Заставнянського р-ну) повстанці забрали з радгоспу 7 свиней. Більшу частину м'яса роздано між населення.

17.3.47 р. в с. Веренчанка (Заставнянського р-ну) повстанці застрілили голову колгоспу Костика Дмитра, який насильно заганяв селян в колгосп. Крім того, застрілено одного істребітеля-комсомольця, а іншому – спалене господарство.

10.3.47 р. в с. Товтри (Заставнянського р-ну) повстанці розстріляли ініціаторів колгоспів, які тероризували населення цілого села, заганяючи його силоміць в колгосп, а саме: с[екретного]/о[сведомителя] НКВД Щербак Анну, яка неодноразово доносила на селян і професійного злодюгу Малинника Петра, який грабив господарства і награваними речами ділився з лейтенантом НКГБ.

15.3.47 р. в с. Хрещатик (Заставнянського р-ну) повстанці розстріляли агента НКВД Блауша, який був спричинником вивозу багато сімей на Сибір в 1941-1945 рр.

16.3.47 р. в с. Мариничі (Вижницького р-ну) повстанці заловили і розстріляли бувшого уповноваженого участкового НКВД на села Петраші і Мариничі, який тепер працював рейдуючим агентом обласного НКВД, і, продаючи цвяхи по глибокогірських селах, присілках і хуторах, збирав інформації про повстанців (агент називався Вірієнко Семен).

17.3.47 р. в с. Лопушна (Вижницького р-ну) Куниця, Лис і Ванька застрілили з засідки оперуповноваженого ОББ Вижницького р-ну мол. лейтенанта Гаськова, двох рядових опричників, а істебітеля тяжко поранено, який після довгих мук в лікарні помер. Ця банда цілий день вешталась по присілках Ёнчулова, Кімашка і Садниста і грабувала в селян харчові продукти, як: сало, масло, бриндзю, хліб і т. д. Здобуто два кріси і пістолет ТТ та компромітуючі матеріяли. Нижче наводжу текст провокаційного листа, якого гайдук Гаськов післав священникові села Бергомет:

“Здрастуйте господин батюшка.

От имени неслыханной для Вас команды и для дальнейшего Вашего существования спокойной и мирной трудовой жизни. Предлагаем: сегодня т. е. 24 февраля к 12 часам ночи внести в нашу зберкасу 3.000 руб. т. е. деньги положить на колодезь под крышку. За невыполнение этого приказа или же за попытку обжалования кому либо, Вы и Ваша семья все имущество вместе с Вашим домом будут уничтожены через час позже невыполнения приказа.

От имени его величества (Бендеры)

24.II.47 года.

Но если куда либо пожалуетесь, будете уничтожены”.

23.3.47 р. в с. Кисилиці (Путилівського р-ну) повстанці застрілили с[екретного]/о[сведомителя] НКГБ, який тривалий час допомагав окупантським посіпакам в боротьбі з революційним рухом.

Здобуто рушницю. Слід відмітити, що с[екретний]/о[сведомитель] оборонявся, викинув гранату і стріляв з рушниці.

23.3.47 р. в с. Банилів Слобода (Вашковецького р-ну) повстанці застрілили с[екретного]/о[сведомителя] Проскурнака Прокопа, який взяв авансом від НКВД 2 тис. карбованців за передачу в руки НКВД-істів повстанця Козака.

27.3.47 р. в с. Петраші (Вижницького р-ну) у полудневих годинах атентатники Пробій і Моряк застрілили участкового уповноваженого НКВД Бобульчука Олексія і секретаря місцевої комсомольської організації Кощука Петра. Здобуто два кріси, пістолет ТТ і медикаменти.

29.3.47 р. на околиці села Шубранця (Садгирського р-ну) повстанці Скорий і Грізний застрілили оперуповноваженого НКГБ лейтенанта Єгошина, який був переодягнений за жебраючого бесарабця і ніс на плечах бараболю. Здобуто пістолет “Парабелю” і важливі службові документи. Характерне, що другого дня, коли в село прибула банда НКВД-істів, то зразу розшукували за “польовою сумкой”, не розпитуючи про вбитого.

Різне:

2.1.47 р. в с. Мусорівка (Заставнянського р-ну) ніччю озброєні невідомі люди забрали секретаря сільради комсомольця Богуцького Івана.

2.1.47 р. в с. Кадобівці (Заставнянського р-ну) НКВД-исти недалеко сільради знайшли труп Божика Василя. Хто вбив – невідомо.

10.1.47 р. в с. Хрещатик (Заставнянського р-ну) повернулась з львівської тюрми Блауш Ольга, яка була засуджена до 1-го року тюремного ув'язнення за те, що працюючи на цукроварні, взяла 1 кг цукру.

15.1.47 р. в с. Топорівці (Садгирського р-ну) селяни з власної ініціативи позривали передвиборчі плакати, а на те місце наліпили карикатури нашого видання “4-та сталінська п'ятирічка”.

17.1.47 р. в с. Топорівці (Садгирського р-ну) голодною смертю вимерла сім'я – Спіридон Марія і четверо дітей.

10.2 47 р. до с. Бергомет (Вижницького р-ну) приїхала група червоноармійців-робітників, яка відійшла в напрямі кордону будувати фортифікації.

1.3.47 р. в с. Валява (Кіцманського р-ну) комсомольці публічно подали заяву до МВС, що зобов'язуються співпрацювати з ними, як с[екретні]/о[сведомителі]. Зобов'язалися співпрацювати слідуючі комсомольці: секретар місцевої комсомольської

організації Ткачук Микола, Кіцу Василь, Лукинин Іван, Руснак Василь, Товпіш Дмитро.

7.3.47 р. в с. Раранча (Садгірського р-ну) лейтенант-інструктор з воєнкомату на шосе Хотин-Чернівці зупиняв автомашину, яка без зупинки проїхала повз нього. Він стрілив кілька разів до машини. У відповідь на це до нього з автомашини посилались постріли. Лейтенанта воєнкомату поранили і підібрали на автомашину. На ній їхали НКВД-исти і в'язні з Хотина.

9.3.47 р. в с. Мілієво (Вижницького р-ну) повстанці в нічних годинах, через непорозуміння, поранили жінку капітана погранвійськ. Її подано першу медичну допомогу і відправлено на квартиру.

19.3.47 р. в с. Бергомет (Вижницького р-ну) на вулиці посварились старшини червоноармійської частини лісорубів. Під час сварки капітан застрілив майора, а чура майора – капітана. Суперечка виникла з причини, що два солдати-лісоруби пішли з НКВД-истами тероризувати гірське населення і там загинули.

19.3.47 р. з сс. Віженка і Бергомет (Вижницького р-ну) відійшла велика частина солдатів-лісорубів.

21.3.47 р. в с. Карапчів (Вашковецького р-ну) капітан МДБ Усов заявив матері повстанця, що за всі проти радянські виступи в селі, буде відповідати її родина.

Господарський визиск:

Незважаючи на це, що вже пізною осенню, внаслідок безсердечного грабежу державою зерна, картоплі, молока, м'яса і т. д., в багатьох селах Буковини були вже випадки масового голодування, в січні, лютому і березні грабіж тривав. Після жнив була хлібоздача, після хлібоздачі прийшли “добавки”, після “добавок” – “фонди” і “добровільна продаж державі”, а взимку 1947 р. на спину ожебрачених селян упала т. зв. “позика насіння” і “допомога насінням бесарабським районам”. Так, н[а]пр[иклад], в с.Лукавець (Вижницького р-ну) було зібрано більшу кількість зерна для “допомоги насінням бесарабським районам”, але чомусь партійні крутії не передавали насіння в руки представника Бесарабії, а лише виділили з всього невеличку частину, а на решту наклали свою грабіжницьку лапу. Дуже часто бувають випадки, що всякі “позики” накладають на селян, які вже з цілими сім'ями голодують. Так, н[а]пр[иклад], в с. Черешенька (Вижницького р-ну) на селянина, який мав 8-ро дітей, наклали позику півтора цнт. бараболі тоді, коли його діти примирають з голоду. Досвідчені грабіжники пильно слідкують за тим, в кого є

ще будь-які харчові продукти і урядовим шляхом силоміць забирають. В лісах на кожному кроці ранньою весною, можна побачити живі кістяки дітей, які з кошиками в руках збирають кропиву, щоб врятуватись від голодної смерті. Під сьогоднішню пору на Буковині є цілі полоси сіл терену, в яких голодує поголовно майже все населення. Так, н[а]пр[иклад], полоса Прикарпаття: села – Черногузи, Багна, Черешенька, Бергомет, Левкова, Парцелі, Майдани, Стара, Нова Жадова і інші. Друга смуга на узграниччі з Бесарабією: села – Чорновка, Топорівці, Раранча, Горошівці, Добринівці, Кучурів Малий, Ржавенці, Баламутівка, Перебиківці. Крім цього, майже немає села, де б не голодувала частина населення. Примарне марево голоду стоїть сьогодні над колись багатими селами Буковини.

В и б о р и:

В перших днях лютого, в усі села прибули гарнізони чисельністю 7-20 людей, які охороняли виборчі ділянки. В терені вони квартирували тиждень-два і зараз же після виборів відійшли. Вибори проходили під сильним терористичним тиском. У багатьох селах, де населення не приходило голосувати, сталінські посіпаки брали урни і ходили по хатах і насильно, під штиком, заставляли голосувати. На виборчих ділянках чергували НКВД-исти, які майже кожного громадянина, брали за руку і вели прямо до урни. До кабін не впускали.

5 квітня 1947 р.

/ – /

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 241-252.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: The Peter J. Potichnyj Collection on Insurgency and Counter- Insurgency in Ukraine. Robarts Library, University of Toronto.

Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).

№ 31
КОМУНІКАТ ОКРУЖНОГО ПРОВІДНИКА ОУН
БУКОВИНИ ВАСИЛЯ САВЧАКА-“СТАЛЯ” ПРО
ЗАГИБЕЛЬ НАДРАЙОННОГО ПРОВІДНИКА
ОУН ЗАСТАВНЯНЩИНИ ІВАНА СЕВЕРИНА-
“СКРИГУНА”, “ІСКРИ”

[Квітень 1947 р.]

К о м у н і к а т .

З квітня [1947 р.] загинув на бойовому пості від енкаведівської кулі Провідник Надрайонного Проводу ОУН сл[авної] п[ам'яті] СКРИГУН – ІСКРА. Довгорічний член ОУН, один з найвидатніших і найбільш заслужених борців революційної Буковини. Провідник кипучої енергії та незламної волі і безстрашний, хоробрий командир боївків СБ, якого коротке та бурхливе життя сповнене бойовими подвигами і героїзмом. Він загинув, але світла пам'ять про нього буде жити прийдешнього, як полум'яна легенда немеркнучого героїзму.

Хай пам'ять його буде для Вас владним наказом незламно і мужньо іти в жорстокій боротьбі до перемоги за ідею Української Самостійної Соборної Держави.

Революціонери: люто і криваво пімстять смерть свого незабутнього Провідника – цього вимагає Ваша революційна честь і гідність.

Слава Україні!

Героям Слава!

О[кружний] п[ровідник] Буковини
(Ад. Сталь).

Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, спр. 55, арк. 486.

Оригінал. Машинопис.

№ 32
ДОДАТОК ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗВІТУ
ЗА І КВАРТАЛ 1948 Р. ОКРУЖНОГО ПРОВІДУ
ОУН БУКОВИНИ

Червень 1948 р.

ЧЕРНІВЕЧЧИНА

Додаток до інформаційного звіту
за перший квартал 1948 р.

І. ВОРОЖА ПРОПАГАНДА

7.1.48 р. на с. Борівці Кіцманського р-ну в приміщенні сільради відбувся мітинг, на якому виступав якийсь л-нт з області. Він закликав людей вступати до колгоспів, мовляв, у колгоспі краще жити, ніж одноосібно. Він також казав, що хто запишеться до колгоспу, то буде комбайном орати і сіяти. На це один селянин сказав: "Товариш л-нт, ви ще не навчилися добре брехати. Та й комбайн не оре і не сіє, а молотить". В залі зчинився шум і галас. Л-нт, довго не чекаючи, разом з начальником істребітелів утік через вікно в село.

23.1.48 р. в с. Неполоківці Кіцманського р-ну в приміщенні сільського лісопильного заводу директор заводу Чепурний влаштував мітинг, де були присутні робітники заводу. Він закликав робітників виконувати п'ятирічку за чотири роки, бо, мовляв, Америка і Англія готуються напасти на Радянський Союз і що Україна може бути тимчасово окупована аліянтами, але їх виженуть з України так, як німців.

25.1.48 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну в приміщенні сільського клубу відбувся мітинг, на якому виступав агент уповмінзагу Білов і воєнрук Собицький Йосиф. Білов закликав людей здавати державі м'ясо і молоко, бо в протилежному разі будуть судити. У своїй промові нагадав про випадок у с.Валява, де впала революціонерка Марина, в с. Витилівка, де впав революціонер Борис. В своїй промові сказав: "Не підтримуйте бандерівців так, як у тих селах, бо виарештуємо всіх, хто їх підтримуватиме". Собицький у своєму виступі говорив про міжнародне становище: "Наші союзники Англія і Америка та Франція можуть зненацька напасти на Радянський Союз так, як напала Німеччина 1941 р. Вони ведуть таємні переговори між собою без участі Радянського Союзу. Озброюють Німеччину і інші держави і при-

готовляють їх до нападу на Радянський Союз. Ну, нічого, нам треба якнайскорше приготувитися до війни, і розіб'ємо Англію та Америку так, як розбили Німеччину”.

II. ПОЛІЦІЙНІ ОРГАНИ

В кожному районі РО МВД в середньому налічує около 15 кваліфікованих працівників, МДБ до 10. Число МДБ-истів чи МВД-истів змінюється залежно від потреби. В центрі кожного району існує також міська міліція.

Начальник Кіцманського РО МВД – майор Бичков, МГБ – майор Свириденко, начальник Заставнянського РО МВД – майор Чепіль, МГБ – майор Довгаль, начальник Садгірського РО МВД – капітан Стрікозов.

Крім поліцейних органів РО МВД, МГБ і міліції, по селах існують, як допоміжні чинники цих органів, істребітелі. Всяке шумовиння: злодії, зголошенці, дармоїди – всі, що бажають жити з чужої праці, знаходиться в істребітелях. Це їм вигідно, бо вони звільнені від усяких примусових робіт. При різних перешкодах мають нагоду від людей грабувати, що їм подобається. Число істребітелів по селах дуже часто змінюється. Так, напр[иклад], напередодні виборів до місцевих рад по всіх селах збільшили число істребітелів, а після виборів низили до попереднього числа. По деяких селах, як Рогізна, Шубранець Садгірського р-ну, Борівці Кіцманського р-ну з невідомих причин роззброїли істребітелів, у сс. Дорошівці, Товтри, Брідок, Митків, Мусорівка, Самушин, Хрещатик, Кадубівці і Звенячин Заставнянського р-ну істребітелів немає. По інших селах збільшили число істребітелів. У м[ісяці] листопаді 1947 р. від усіх істребітелів стягнули автоматичну зброю, залишили їм тільки кріси. Істребітелям не дозволяють тримати зброї вдома. Вся зброя знаходиться у станиці і носять її тільки під час служби. Усіх істребітелів, крім колгоспних, нараховується у Кіцманському р-ні до 280 чол., у Садгірському – до 260, у Заставнянському – до 200.

Крім істребітелів, присільрадах є також озброєні крісами колгоспні істребітелі, які є майже при кожному колгоспі по 8-10 чол.

Усякі облави, засідки, труси, арештування, вивіз населення, переслідування відбувається при активній допомозі істребітелів. 3-4 большевики, зібравши істребітелів з кількох сіл, мають змогу одного дня робити облаву, перешуки, арештування в 3-4-ох селах. У м[ісяці] грудні 1947р. 150 істребітелів з большевиками робили облави подільськими лісами. У м[ісяці] січні 1948 р. 80

істребітелів з 4-ма МВД-істами зробили одного дня перешуки селами: Старосілля, Новосілля і Лужани Кіцманського р-ну. При чому грабували сало, масло, ковбаси та інші хатні речі. Куди кому що треба, посилає істребітеля. Всякий державний грабунок населення, гонення людей на примусові роботи і вся діяльність большевицької адміністрації відбувається при допомозі сільських істребітелів.

В Заставнянському р-ні діють групи: л-нта Іванова в числі 7 чол., що оперує найбільше в селах Репуженці, Хрещатик, Прилипче, Лука та Василів, група л-нта Шледува в числі 12 чол., що оперує в сс. Дорошівці, Товтри, Погонилівка*, група л-нта Ведернікова в числі 7 чол., що оперує в сс. Самушин, Мусорівка, Брідок, Митків, Чорний Потік. У Кіцманському р-ні діють група л-нта МГБ Рульова, група л-нта Назарова, що найбільше оперує в сс. Ошихліби, Іванківці, Гаврилівці, Валява, Суховерхів, Давидівці, група л-нта Молчанова, що оперує в сс. Борінці**, Киселів і Юженець. У Садгірському р-ні оперує група ст. л-нта Каліннікова в числі 10 чол. і інші.

Ці групи при допомозі істребітелів дуже часто як днем, так і ніччю, роблять перешуки хатами і по місцях, де вважають, що можуть бути повстанці. При таких трусах наперед стараються спровокувати господаря, удаючи повстанців. В м[ісяцях] грудні 1947 р. і в лютому 1948 р. по сс. Старосілля, Лужани, Берегомет, Дубівці, Реваківці Кіцманського р-ну з групою большевиків ходив провокувати людей зголошенець Хмара, при чому робили труси хатами.

У другій половині м[ісяця] листопада і цілий м[ісяць] грудень 1947 [р.] большевики групами по 50, а навіть по 200 чол. робили прочіски подільськими лісами Заставнянського та Садгірського р-нів. Були створені групи, які протягом 3-4 днів не виходили з лісу. Днем лазили корчами, а ніччю на роздоріжжях робили засідки та з вищих горбів обсервували, чи не видно де в лісі вогню або диму, чи не чути ломання гілля чи говорення.

1. Облави, засідки і труси.

3.1.48 р. в с. Рідківці Садгірського р-ну група МДБ-істів зробила докладні труси на північній частині села.

4.1.48 р. в сс. Шанці і Слобода Садгірського р-ну МГБ-істи з істребітелями сс. Чорнівка, Садгора щоночі робили засідки біля виспаних Вітром хатів, які ще не були арештовані.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Погорилівка.

** Так у тексті. Повинно бути: Борівці.

5.1.48 р. в с. Ямівці* Заставнянського р-ну група большевиків, ідучи перевіряти хату Господарюк Фрозини, застали там повстанців Макара і Скорого, які квартирували в цій хаті. Повстанці застрілили одного МГБ-іста; кинувши кілька гранат, повстанці щасливо відступили. Попередньо арештований Мацкуляк Василь – батько цієї господині, не знаючи, що тут квартирують повстанці, прийшов з большевиками. Під час перестрілки пробував утікати, але чергою з автомата був поранений. Хата згоріла, а господиню арештували.

6.1.48 р. в с. Малятинці Кіцманського р-ну секретар сільради Нацюк Микола, зас[тупник] голови сільради Осминюк Дмитро з місцевими істребітелями ніччю робили засідку і перешуки в Чижевського Юрка, при чому виломали двері, а його шкідливо побили за те, що не хотів впускати їх до хати.

7.1.48 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну 4 МГБ-істи робили перевірку на куті Чорлої. Інночасно зробили прочіску сумежного лісу.

9.1.48 р. в с. Калинівці Вашківського р-ну 30 обб-істів та 60 істребітелів проводили основні труси хатами.

14.1.48 р. в с. Луківці Долішні Вижницького р-ну 12 МГБ-істів провели прочіску Карапчівського лісу від хутора Вахніва.

15.1.48 р. в с. Хрещатик Заставнянського р-ну прибула більша група МГБ-істів, які цілий день робили труси хатами та списували людей, що мешкають від поля.

19.1.48 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну оперуповноважений л-нт Рульов, уповноважений істребітелів Лисничук і 44 істребітелі з сс. Хлівищі, Гаврилівці, Іванківці і Ошихліби зробили докладні труси на куті від с.Шишинці** і на присілку Ізвори.

22.1.48 р. в с. Калинівці Вашківського р-ну 7 МГБ-істів робили основні труси в підозрілих їм хатах.

24.1.48 р. в с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну на присілку Діброва 7 МГБ-істів провели труси хатами, причому нашли Палійчука Івана 28 р., який крився 4 роки на власну руку. При спробі втекти МГБ-істи застрілили його.

27.1.48 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну оперуповноважений л-нт Рульов з істребітелями ніччю робив труси в Петрушки Петра і Гафійчука Пилипа.

29.1.48 р. в с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну 16 МГБ-істів і майже всі істребітелі зі Сторожинецького і Вашківського

---

* Так у тексті. Повинно бути: Юрківці.

* Так у тексті. Повинно бути: Шипинці.

р-нів провели основні облави на хутір Діброва. В с. Станівці Долішні Вашківського р-ну ці самі групи зробили облаву на присілок Вивіз і на хутір Чорлої.

2.2.48 р. в с. Малятинці Кіцманського р-ну заст. голови сільради Семенюк Дмитро з істребітелями нічю робив труси в Чижевського Юрка, Колотилюк Олени і Чижевського Івана.

5.2.48 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну сільські істребітели робили труси по хатах західної частини села.

7.2.48 р. в с. Калинівці Вашківського р-ну група МГБ-істів влаштувала кілька засідок біля кладок на ріці Брусниця.

13.2.48 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну місцеві істребітели влаштували засідку, на які попав запільник Герман Юрій, 23 р., який під час втечі загинув від ворожої кулі.

15.2.48 р. в с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну на хуторі Обер-Жадова 10 пограничників проводили труси хатами.

17.2.48 р. в с. Шубранець Садгирського р-ну 10 МГБ-істів зі ст. л-том Калінніковим вечором, ідучи перевіряти хату одного господаря, застали в ній повстанців Євшана і Бориса, які того дня там квартирували. Коли Калінніков відчинив двері до кімнати, де були повстанці, впав від повстанської кулі. В метушні, яка зчинилася між більшовиками, повстанці відступили.

17.2.48 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну місцеві істребітели ходили нічю попід хати та провокували населення.

18.2.48 р. група МГБ-істів з 150-ма істребітелями Вашківського р-ну проводили труси на хуторі Діброва с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну, Бурдівське, Вахніва, Лукавець-Майдан с. Лукавці Долішні Вижницького р-ну і присілками Вивіз с. Станівці Долішні та Плоска с. Карапчів Вашківського р-ну. При трусах грабували в людей харчові продукти, хустки, бритви та ін[ше].

18.2.48 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну на хуторі Поляни 8 МГБ-істів нічю проводили стежі вулицями та підслуховували попід хати.

18.2.48 р. в с. Шубранець Садгирського р-ну 50 МГБ-істів робили корінні труси по цілому селі. Шукали всюди, перевертали все, що знаходиться в хатах, стайнях, стодолах, інших будинках. Ці труси були наслідок вбивства ст. л-нта Каліннікова. При цьому відбувалися арештування людей. Цього дня відбулися облави в сс.: Задубрівка, Ширівці* та Васловівці Садгирського р-ну.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Ширівці.

19-21.2.48 р. в с. Велике (Нага*) Вижницького р-ну 12 МГБ-істів проводили труси хатами, сумежним хутором Макова с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну і Вовчинець с. Лукавці Горішні Вижницького р-ну.

21.2.48 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт Рульов з місцевими істребітелями зробив труси в Максимюка Григорія і Вогорна Василя.

22.2.48 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну 12 МГБ-істів проводили основні труси протягом двох днів на хуторі Поляни.

23.2.48 р. в с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 20 МГБ-істів проводили труси хатами на хуторі Макова.

24.2.48 р. в с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 8 МГБ-істів робили обшуки протягом чотирьох днів прилісними хатами на хуторі Макова.

26.2.48 р. в с. Давидівка Сторожинецького р-ну 12 МГБ-істів проводили труси хатами на хуторі Вовчинець.

26.2.48 р. в с. Лукавці Горішні Вижницького р-ну 14 МГБ-істів проводили труси хатами на хуторі Вовчинець.

26.2.48 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну л-нт МГБ Назаров і Сокол з 20-ма солд[атами] робили корінні труси в Білака Івана, Гиллі Емелії, Мельника Івана, Востул Магдаліни, Мельника Василя і Домуріна Андрія.

27.2.48 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну л-нт Назаров, Молчанов і Сокол з 4-ма солд[атами] зробили труси на хуторі Діброва.

3.3.48 р. в с. Лукавці Горішні Вижницького р-ну група МГБ-істів у числі 8 чол. проводила стежі вулицями на присілку Вовчинець.

10.3.48 р. в с. Калинівці Вашківського р-ну 17 МГБ-істів провели труси хатами на хуторі Зелена Діброва.

17.3.48 р. в с. Лукавці Долішні Вижницького р-ну на хуторі Вахніва 6 МГБ-істів з Вашківського р-ну проводили труси Кушнір Степи, в якій квартирували два повстанці. Повстанцям щасливо вдалося відступити в ліс. Зі страху господиня повісилась, але не вмерла, бо большевики відчепили її. Син і невістка втекли з дому, які по кількох днях зголосились з донькою. Сина Кушніра Василя заарештовано, а невістку Василю звільнено. Рівно ж заарештували і не звільнили господиню.

13.3.48 р. 25 ОББ-істів провели прочіску Карапчівського лісу Вашківського р-ну і провели труси хатами на хуторі Вахніва,

---

* Так у тексті. Повинно бути: Мега.

Лукавецький Майдан і Бурдівське с. Лукавці Долішні Вижницького р-ну.

20.3.48 р. в с. Карапчів Вашківського р-ну 10 МГБ-істів з л-том Доліним з області і 10-ма місцевими істребітелями проводили труси на присілку Плоска та провели прочіску лісів вздовж хутора Лукавецький Майдан с. Лукавці Долішні Вижницького р-ну.

21.3.48 р. в с. Чортория Вашківського р-ну 150 МГБ-істів, 150 істребітелів сіл Вашківського р-ну нічю окружили село, яке нараховує 192 господарства. В ранніх годинах лишивши заставки довколо села, МГБ-істи з істребітелями, мов дичина, кинулись на господарства, де проводили докладні труси. Все зрушували з місця: перевертали соломи, сіно, розкидували загати біля будинків, розв'язували снопи, розбивали печі та при цім грабували населення.

27.3.48 р. в с. Лукавці Горішні Вижницького р-ну на хуторі Майдан Середній 5 МГБ-істів з л-нтом Доліним проводили труси в господарствах, а після цього кликали деяких людей на переслухання.

15-28.3.48 р. в с. Мігово Вижницького р-ну заквартирувало 15 МГБ-істів, які постійно проводили операції в с. Кибакі Вижницького р-ну і Бережниця Вашківського р-ну. Кличали людей на переслухання, якими проводив ст. л-нт Калінін.

29.3.48 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну на хуторі Поляни 22 МГБ-істів з л-том Нагорним робили засідки в господарствах Копчука Василя, Чорней Василя і Татарин Олени, думаючи, що там квартирують повстанці. Під час засідки л-нт Нагорний з кількома солдатами вистрілив кілька ракет та черг з автомата, щоб спанікувати повстанців. Ранком там провели корінні труси.

30.3.48 р. в с. Чортория Вашківського р-ну 8 МГБ-істів робили засідку біля господарства Николайчука Захарія.

30.3.48 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну на хуторі Поляни 30 МГБ-істів протягом двох днів робили труси прилісних хат. Нічю робили ряд засідок.

2. Арешти.

4.1.48 р. в с. Оршінці* Кіцманського р-ну капітан Мартиненко заарештував Чернівчан Василю 55 р., дочку Одарку 14 р. і Наталку 11 р. Все майно skonфіскували.

4.1.48 р. в с. Валява Кіцманського р-ну органи МГБ заарештували за вспою Вітра Ракоча Василя 29 р., його дружину Марію, Ничая Олексу 45 р., дружину і сина Степана 19 р., Василя

---

* Так у тексті. Повинно бути: Оршівці.

17 р., Коршівську Ярину 40 р., її дочку Домну 20 р., сина Дмитра 18 р., Шуша Петра 50 р., його Ярину 48 р., дочку Марію 20 р.

9.1.48 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну л-нт МГБ Рульов з істребітелями заарештував Гафійчука Филимона 56 р., Бойчук Варвару 48 р. Арештованим дозволено взяти зі собою збіжжя та дещо з хатних речей.

9.1.48 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт Рульов заарештував Мельничука Василя 42 р. за те, що не пішов до лісорубки.

9.1.48 р. зголосився з повин[н]ою підпільник Чумак (Семенюк Юрій, нар. 1927 р. в с. Василів Заставнянського р-ну), який був в охороні рай[онного] провідника Месника. Внаслідок його всипів заарештовано багато людей в Заставнянському р-ні.

10.1.48 р. в с. Ставчани Кіцманського р-ну л-т Назаров арештував Потаповича Леонтія 50 р. (учитель), підозріваючи його у веденні антирадянської пропаганди.

11.1.48 р. в с. Брідок Заставнянського р-ну органи МГБ заарештували Шастала Миколу 50 р., його дружину Марію 45 р., двох синів Манолія 27 р. і Василя 14 р. В його хаті впали повстанці Максим і Пугач.

11.1.48 р. в с. Митків Заставнянського р-ну органи МГБ заарештували сім'ю Микитей, де впав окружний референт [СБ] сл. п. Кривоніс-Петро.

15.1.48 р. в с. Оршівці Кіцманського р-ну органи МГБ заарештували Мендришору Миколу с. Василя 24 р. за те, що під час нім[ецької] окупації був на Галичині.

20.1.48 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну л-нт Рульов з істребітелями заарештував Бойчук Ярину ж. Миколи 58 р., Мартинюк Марафту д. Андрія 23 р., Мартинюка Василя с. Олександра 25 р., Бойчук Лідію 29 р., Мироняка Івана 60 р. і Козьменка Степана с. Олекси 34 р., Федорюка Федора 56 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після 5-ти днів всіх звільнено.

22.1.48 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну на хуторі Чорлої органи МГБ заарештували Савескула Михайла 27 р., Савескул Домну 20 р., Лисака Миколу 40 р., Гаврилюка Миколу 28 р. Після двох днів звільнено Лисака Миколу, після двох тижнів по переслуханню і тортурах звільнено Савескула Михайла і Гаврилюка Миколу. Савескул Домну відпроваджено до Чернівець. Того самого дня органи МГБ заарештували Костецьку Параску 22 р. і Куташ Настю 20 р. Після двох тижнів їх звільнено.

24.1.48 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну органи МГБ заарештували Шевчука Михайла 30 р., Чунківського Онуфрія

29 р., Яцика Михайла 38 р., Сонка Юрія 27 р., Яцко Юстину 36 р., Сторощук Катерину 65 р. і її дочку Марію 20 р. Після двох тижнів всіх звільнено.

9.2.48 р. в с. Чортория Вашківського р-ну органи МГБ заарештували Николайчука Онуфрія 67 р., його дружину Катерину 65 р., Журавля Теодора 44 р., Семчук Олену 56 р., Мицкан Зеновію 30 р., Мицка Дмитра 36 р. Останнього відправлено до Чернівець, а всіх інших після слідства звільнено.

24.2.48 р. в с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну органи МГБ заарештували Боднарюк Параску, підозріваючи її у зв'язках з повстанцями. Після тижневого слідства її звільнено з тим, що видасть двох повстанців.

24.2.48 р. в с. Лукавці Горішні Вижницького р-ну на хуторі Вовчинець органи МГБ заарештували Проданюка Миколу, Клима Віктора і Кравчука Юрія 45 р., після трьох днів Проданюка звільнено, а останніх відправлено до Чернівець.

5.3.48 р. в с. Волока Вашківського р-ну органи МГБ заарештували Поклітар Володимира, внаслідок всипи Чувіна-“Старого”, що доставляв з пошти газети для повстанців.

6.3.48 р. в с. Лукавці Долішні Вижницького р-ну на хуторі Вовчинець органи МГБ заарештували Фівку Миколу і Проданюка Миколу, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після трьох днів їх звільнено.

10.3.48 р. в с. Волока Вашківського р-ну органи МГБ заарештували Омикала Юрія 65 р., Білокучму Дмитра 55 р., Дмитращука Юрія 36 р. Після слідства їх звільнено.

13.3.48 р. в с. Волока Вашківського р-ну органи МГБ заарештували Коляску Діонізія, якого засуджено на 25 р. тюрми за те, що доставляв повстанцям набої (всип “Старого”).

3. Звірства.

14.2.48 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну до сільради привезли забитого запільника Германа Юрка. Місцеві істребителі на очах большевиків копали тіло, плювали, кололи багнетами, стріляли з крісів та автоматів так, що з тіла осталась купа м'яса.

III. КОЛГОСПИ

Методи затягання селянства у колгоспи.

1. Відібрання найкращих полів: в сс. Іспас, Мілієво Вижницького р-ну, Банилів, Вашківці, Замість Вашківського р-ну, Суховерхів, Ошихліби, Витилівка Кіцманського р-ну, Кучурів Малий, Горошівці, Добринівці Заставнянського р-ну, Бочківці, Колінківці Хотинського р-ну. У всіх селян-одноосібників забрали

найкращі землі, а про новий наділ землі більша частина нічого не знає. Тому багато землі цього року стоїть облогами.

2. Найширше стосований метод тиску – це переводження з другої групи до третьої, до четвертої, що різко підвищують розміри хлібоздачі. Напр[иклад], четверта група від одного гектара загальної площі має здати 7 цнт. хлібоздачі. В с. Драчинці Старі Вашківського р-ну минулого року в четвертій групі було 20 господарств. Зараз до четвертої групи переведено 111 господарств, в с. Глинниці Вашківського р-ну до четвертої групи переведено 50 господарств.

3. Шантаж органами МГБ.

У с. Самушин Заставнянського р-ну л-нт МГБ Ведерніков вечором, кого стрічає по дорозі, виб'є порядно і залякує: “Якщо завтра не подаш заяви до колгоспу, то я тебе заарештую”. В с. Бережниця Вашківського р-ну капітан МГБ Урічев залякує селян вивозом, він сказав одному господареві: “Тут руська земля, ми тебе звідси вивеземо, бо ти гуцул”.

В с. Зеленів Вашківського р-ну органи МГБ заарештували около 20 осіб, до яких заходили повстанці (всип Летуна). Іншим селянам, до яких він заходив, запропоновано вибирати: або йти в колгосп, або до тюрми. Залякане населення вибирає першу можливість.

В с. Топорівка Заставнянського* р-ну арештами проведено суцільну колективізацію. Влітку 1947 р. в цьому селі було арештовано більш як 80 осіб, яких звільнили під умовою, що вступлять в колгосп. Таким способом в с. Топорівка понад 3 тисячі господарств загнано в три колгоспи.

В с. Стара Жучка Садгірського р-ну в грудні 1947 р. органи МГБ заарештували понад 50 осіб, з яких половину звільнили з тим, що вступлять у колгосп.

В с. Іспас Вижницького р-ну уповноважений з райкому партії грозив населенню вивозом на Сибір, якщо не вступлять в колгосп.

Треба зазначити, що опір населення меншає. Надія на те, що весною наступить військовий конфлікт, замела. Це разюче вплинуло на опір населення. Багато одноосібників, навіть під відносно невеликим тиском, були загнані в колгосп.

Бувають випадки, що з деяких сіл селяни-одноосібники втікають у міста. Напр[иклад], з хутора Лицовани** Вижницько-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Садгірського.

** Так у тексті. Повинно бути: Липовани.

го р-ну перейшло жити в м.Чернівці около 30 найбагатших господарів, з с. Дорошівці Заставнянського р-ну – 4 родини, в с. Мігова Вижницького р-ну і з інших сіл втікають одинцем, зокрема в подільських селах помічається великий відплив молоді до міст (школи, фабрики, заводи).

В м[ісяці] травні 1948 р. в с. Банилів Вашківського р-ну завезено в кооперативу мануфактуру, взуття, які продавали виключно колгоспникам. Одноосібникам – членам ССТ цих товарів не продавали, їм казали: “Вступи до колгоспу, а опісля купи”.

IV. КОМСОМОЛ

Найбільшу увагу большевики звернули на місцеву молодь, різноманітними способами втягають її в комсомол. Для цього дуже широко вживають залякування відправкою на роботу в Донбас, або кажуть, що хто вступить до комсомолу, того не заберуть в Донбас. Інших, намічених до вступу в комсомол, коли вони відмовляються, цілими днями тримають замкненими в сільраді (Хлівиці* Кіцманського р-ну), залякують їх вивозом на Сибір, мовляв, що хто не хоче вступити в комсомол, той противник держави (Топорівка Садгирського р-ну, Валява Кіцманського р-ну). Майже в кожному селі існують комсомольські організації. В деяких селах (Велика** Кіцманського р-ну) начислюється зверх 30 комсомольців. В райосередках по 500 комсомольців (Кіцманський – 600). Із загального числа комсомольців приблизно 30 % беруть активну участь у роботах комсомолу, всі інші фігурують тільки на списках, і їхня діяльність зводиться тільки до зплачування членських вкладок, а декотрі і цього не виконують. Багато комсомольців не здають собі справи з того, що таке комсомол, але їх тиснули записатись, вони записалися. В часі кампанії хлібоздачі більш активні комсомольці ходили навіть деякі озброєні по хатах і допомагали большевикам стягати зерно і інші продукти (Гаврилівці Кіцманського р-ну). В січні і лютому 1948 р. допомагали виганяти людей на лісорубку. Вони допомагали і допомагають большевикам організувати по селах колгоспи і закріпачувати селян. В с. Старосілля Кіцманського р-ну організатор і голова колгоспу комсомолец Леник Корниль, в с. Кліводин Кіцманського р-ну ініціатором організації колгоспу – секретар комсомолу Кулик Одокія. Деякі комсомольці добровільно зобов'язалися слідкувати за повстанцями і доносити про людей, що їм сприяють. На

---

* Так у тексті. Повинно бути: Хлівище.

** Так у тексті. Повинно бути: Валява.

донос секретаря комсомолу в с.Звенячин Заставнянського р-ну Слободяна впав районний провідник Месник. В Кіцманському р-ні число первинних комсомольських організацій дійшло до 70. У партшколі вчиться 50 комсомольців. По селах району створено 70 комсомольських політгуртків, які фактично нічого не роблять.

2. Піонери.

Піонерські організації існують по всіх школах. В піонерські табори стараються підступом втягнути найкращих учнів. У деяких школах і клясах до піонерів зачислено всіх учнів, не питаючись їх згоди (5 кл. НОШ Ошихліби, 6 кл. НОШ с. Лужани Кіцманського р-ну).

V. АДМІНІСТРАЦІЯ

Большевицька адміністрація у жовтні, листопаді і грудні 1947 р. мимо того, що більшість селян виконали план хлібоздачі, ограбили до решти від селян останки зернових культур. В с. Колінківці Хотинського р-ну в Романюка Дмитра (3 га поля), що закінчив план хлібоздачі, давши 12 цнт. зерна, заграбували в нього ще 8 цнт. добірного зерна, в Гудзуватого Василя (2 га поля), що виконав план хлібоздачі 6 цнт., потім ще здав три цнт. зверх плану. В нього ніччю 13 жовтня 1947 р. заграбували все те зерно, яке залишив для посіву. В с. Божківці* Хотинського р-ну земгромада, де головою Петро Яков, що налічує 119 дворів і 200 га поля, здали 200 цнт. зверх плану зерна. Уповноважені по хлібоздачі в кого знайшли, то заграбували все зерно, без огляду на те, що даний господар викінчив план хлібоздачі. Хто не міг або не хотів виконати наложену на нього хлібоздачу, в того забрали весь хліб або арештували і конфіскували все майно. Внаслідок такого грабунку хліба більшість господарів залишились без насіння (пшениця, жито, ячмінь), і їх поля залишились незасіяними. Для власного прохарчування залишилась тільки картопля і кукурудза. По деяких селах не вистачить навіть кукурудзи та картоплі до нового врожаю. Напр[иклад], Горошівці, Боянчук, Добринівці Заставнянського р-ну вже відчують гострий брак хліба. Паралельно з грабунком хліба ішов грабунки картоплі, молока, м'яса та інших харчових продуктів. Для стягування цих продуктів з району призначено по 2-4 солд[ати] на кожне село, що кожного дня лазили з хати до хати, натискаючи на селян те все здавати. Зараз роблять на селян особливий тиск здавати ці продукти в рахунок поставок 1948 р. Найбідніший селянин, що не

---

* Так у тексті. Повинно бути: Бочківці.

мав навіть 1 га поля, одержав зобов'язання здати 30 кг м'яса. Від господаря, що лише має одну корову, жадають 200-400 л молока, через що зараз число корів на селах в середньому виносить 1/3 числа, що виносило за румунської окупації. Зато є великий попит на кози, від яких поки що не жадають здавати молоко.

Кампанія заготівлі та вивозу лісу почалась у листопаді 1947 р. Заставнянський і Садгірський р-ни були призначені до вивозки і заготовки лісу в лісі Заставнянського, Хотинського і Садгірського р-нів, а Кіцманський був призначений в лісі Сторожинецького р-ну (Гільче), для цієї роботи були здемобілізовані істребітелі, партійні, комсомольці і увесь сільський актив, що раз у раз ходили хатами і виганяли людей в ліс. Всі, що закінчили план лісорубки, були придержані в лісі і примушені прийняти зобов'язання далі рубати і вивозити дерево. Деякі чоловіки, жінки та дівчата, які насильно вигнані до роботи, втікали з ліса, крилися в селі, поки не притихла гонитва до лісу, щоб таким способом звільнити себе на якийсь час від примусової каторжної роботи. На пострах за зрив лісорубки деяких судили, напр[иклад], в с. Новосілля Кіцманського р-ну Глібку Василя засудили на 10 р. тюрми, в с. Старосілля цього ж р-ну Вернигору Хрезона на 8 р. тюрми, Пономарюка Захарія на 5 р. тюрми.

Найбільшої уваги і старань доклали большевики тому, щоб по всіх селах втягнути селян насильно до колгоспу. Наложили на селян, що мають більш 2 га землі, величезну хлібоздачу, що доходила в деяких до 20 цнт. від 1 га поля. Коли хто відповідав, що немає змоги виконати наложену хлібоздачу, казали йому: "Вступай до колгоспу і будеш звільнений від хлібоздачі". Нарешті, коли і вступив до колгоспу, від хлібоздачі не звільнили, а примусили викінчити хлібоздачу і ще до колгоспу дати насіння різних культур у належній кількості зданої землі до колгоспу, по селах большевики говорили, що хто вступить до колгоспу, буде звільнений від лісорубки. Але на другий день після вступу до колгоспу виганяли в ліс (Іванківці, Гаврилівці Кіцманського р-ну). Людям казали: "...До колгоспу, а як ні, то на Донбас або в ліс". Особливий тиск вступати до колгоспу роблять на тих, що мають коні, віз, плуг, борони і ін[ший] сільськогосподарський інвентар, бо це все віддається разом з заявою до колгоспу. Таких людей визивають до сільради, а часом замикають на 2-3 дні (Чорнівка Садгірського р-ну).

Сьогодні майже по всіх подільських селах існують колгоспи. У Кіцманському р-ні тільки в сс. Давидівці, Риваківці та Пядиківці ще колгоспів немає. В сс. Топорівка, Рідківці Садгірського р-ну і Кучурів Малий Заставнянського р-ну створено по три колгоспи.

В с. Витилівка Кіцманського р-ну на 280 господарств тільки 20 не в колгоспі. Вступають до колгоспу лише ті, що мають більше 2 га землі, бо не бачать іншого рятунку від нового грабунку 1948 р. Землю для ланів колгоспу вибирають найкращу, найродючішу, а селянам-одноосібникам дають віддалену від села або таку, що споконвіку не бачила плуга.

В колгоспах є визначена норма праці, виконання якої зачислюється як трудовдень. Колгоспник мусив за нормою намолотити 2 і півцентнера соняшника, що вимагало 3 дні праці (колгосп “Червона зірка”, с. Іванківці Кіцманського р-ну). В деяких колгоспах за тиждень праці колгоспник заробляє два трудовні (кол. ім. Хрущова, с. Витилівка; кол. “Новий шлях”, с.Ошихліби Кіцманського р-ну).

В лютому 1948 р. до кожного району приїхали делегати Донбасу набирати людей на роботу. Для цього по селах були виготовлені повістки і вручені людям молодого віку, призначеним до відправки на Донбас, по інших селах були виготовлені списки річників 1928-29-30-го і під умовою, що нібито їх беруть до війська. Визивали до району, щоб відси відвезти на Донбас. Та такий обман не вдався, бо ніхто з намічених людей не з’явився на збірку, а кожний, хто вважав себе зачисленим кандидатом транспорту на Донбас, почав критися. Тоді були пущені в рух міліція, істребітелі, комсомольці, що почали виловлювати тих людей. Кого зловили, запирали до темниці і по 2-3-ох днях, коли вже було 15-20 чол., під конвоем відправляли до району, а звідти до Чернівець. По дорозі ці люди дальше втікали додому. Хлопці та дівчата, налякані Донбасом, вступали до роботи різних підприємств в м. Чернівці, вступали до різних шкіл або продовжували критися. Людоловлення на Донбас триває.

VI. ПРО ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ

Від 23-28 січня 1948 р. через м. Кіцмань, сс. Суховерхів, Давидівці в напрям Городенка переходила артилерійська частина Прикарпатської округи. Це військо під час свого переходу робило різні вправи на полях, в лісах протягом 4 днів, квартирували по селі у хатах. В с. Суховерхів Кіцманського р-ну майже не було хати, де б не було кілька солдатів. При цій нагоді селяни вели розмови з ними на різні теми. В розмовах віддзеркалюються червоноармійські настрої. Солдати, що квартирували в одного господаря, питали його, чи в селі є бандерівці, вони відповідали: “Вони борються за самостійну Україну, не хочуть радянської влади, і ми не хочемо її, ну что зделаєш”.

У другого господаря солдати говорили, як вони одного разу мали бій з бандерівцями і вкінці мусили відступати, бо деякі солдати почали переходити на сторону бандерівців і створилася ціла революція (примітка – вигадка).

В іншого господаря солдати оповідали, як 5 солдатів були в полоні у повстанців. Повстанці роззброїли їх і сказали, що коли хочуть, можуть оставатися з ними, а коли ні, то хай собі ідуть до своїх частин. – “І от дуракі, – каже один солдат, – пішли і получили по 7 годов тюрми, лучше їм було остатися при бандерах”.

В с. Давидівці Кіцманського р-ну солдати, що квартирували в одного господаря, говорили: “На Галичині є дуже багато бандерівців, та наших забирають у полон, роззброюють і випускають на волю, а партійних убивають”. Другі солдати говорили до селян: “Бандери мають хорошу зброю, гарно одягнені, тільки мало мають машин”. Інші знову говорили: “Війна буде дуже скоро. Вона буде тривати дуже коротко, бо коли тепер у спокійний час є багато бандерів, то під час війни усе піде в бандери і буде їх стільки, що вони в середині покінчать скоро з радянською владою”.

Подібних розмов було дуже багато про наш рух.

Були розмови іншого характеру, як, наприклад, в с. Давидівці Кіцманського р-ну в одного господаря говорили про грошову реформу. Один з них сказав: “Колись були й українські гроші”, – господар йому на це: “Як були українські гроші, так повинна була бути і якась відзнака на них інша”. Солдат відповідає: “Так була. На грошах був тризуб – чи знаєте ви, що то є тризуб і як він виглядає”. Господарі відповіли, що не знають. Тоді солдат на столі олівцем zakresлив тризуб, кажучи: “Тризуб – це був український державний герб і ось як він виглядає”. Тоді звернувся до л-нта, який разом з ним квартирував, зі словами: “Товариш л-нт, бачите, як виглядає тризуб”.

В с. Суховерхів Кіцманського р-ну солдат, що квартирував у одній хаті, сказав: “Служу в цій армії і служу і, поки комунізм, мушу служити, але скоро скінчиться з комунізмом, і я закінчу свою службу”. Один солдат хотів купити зернят соняшника для лущення. Коли господар відповів, що немає, бо здав державі, солдат сказав: “А ти нащо здав, треба було не здавати. Я б нічого не здав”. Всі такі розмови солдатів дуже детально вплинули на народ.

VII. ВПАЛИ НА ПОЛІ СЛАВИ

4.1.48 р. в с. Валява Кіцманського р-ну в господаря Ракоча Василя загинула героїською смертю революціонерка-друкарка

Марина (Курчак Єлисавета, нар. 1926 р. в с. Старі Драчинці Вашківського р-ну).

Досвітком за всипою Вітра до цього села 4-ма машина-ми приїхали большевики арештувати людей. При арештуванні проводили труси і в сусідніх хатах арештованих. Господар, де квартирувала Марина, не був всипаний, бо Вітер про нього не знав. Большевики, які прийшли перевіряти хату цього господаря, застали Марину. Вона, не гаючи часу, розірвалася гранатою і поранила одного большевика, господаря заарештували.

11.1.48 р. в с. Брідок Заставнянського р-ну в 12-ій годині дня впали від ворожих куль кущовий Максим (Котик Манолій, нар. 1911 р. в с. Брідок Заставнянського р-ну) і бойовик Пугач (Вакарюк Іван, нар. 1914 р. в с. Самушин Заставнянського р-ну), яких застукали большевики в криївці господаря Шастала Миколи.

В 7-ій год. більша група большевиків робила сильні труси в господаря Шастала, шукаючи криївку з повстанцями. При трусах зривали підлоги, копали землю в будинках і на подвір'ю, поки не знайшли в стайні криївку. Максим і Пугач в той час були на стриху. Большевики зразу позаягали і якийсь командир крикнув: "Максим! Здайсь, что болтаєшся". У відповідь посипалися черги з автоматів повстанців і вибухи трьох гранат, від чого один большевик був убитий, а другий ранений. Большевики відкрили вогонь, від чого загорілась стайня. Тіла повстанців повитягали зі згарища і відвезли до району. Господаря, збитого до неприйнятності, заарештували. 11.1.48 р. в с. Митків Заставнянського р-ну в боротьбі з большевиками загинув геройською смертю окружний референт СБ Кривоніс-Петро.

На всип Чумака (зголовився 2.2.48 р.) 8 большевиків прийшли арештувати сім'ю Микитей, де квартирував сл. п. Петро. Зразу зчинився нерівний бій, в якому від куль Петра паде большевицький капітан і один ст. сержант. Після цього відбирає собі життя безстрашний революціонер сл. п. Петро. У бою були тяжко ранені дві хатні особи. Усіх їх арештовано. Тіло сл. п. Петра забрали до району, а звідси до Чернівець.

15.2.48 р. в с. Рідківці Садгірського р-ну впали в боротьбі з ворогом кущовий Лис-Комар (Небеснюк Василь, нар. 1913 р. в с. Самушин Заставнянського р-ну) і бойовик Ванька (Гуменюк Василь, нар. 1914 р. в с. Валява Кіцманського р-ну).

Ранком повстанці Ванька і Комар зайшли до незнайомого господаря, щоб переквартирувати день. Господар відмовився прийняти їх на квартиру, коли побачив, що повстанці не відхо-

дять, а таки намагаються у нього квартирувати, він сказав, що зголосить до сільради. Повстанці господаря і господиню придержали в хаті і залишилися квартирувати. Але малий хлопець того господаря пішов до сусіда і сказав, щоб той зголосив до сільради, що в них квартирують повстанці. За короткий час приїхали до села автомашиною большевики, які разом з місцевими істребітелями обступили хату, в якій квартирували повстанці. В нерівному бою повстанці застрілили одного істребітеля, рівно ж самі полягли геройською смертю. Їх тіла забрано до району.

22.2.48 р. в с. Витилівка Кіцманського р-ну загинув в боротьбі з большевиками бійовик Борис.

Борис квартирував в одного господаря в хаті. На донос одного агента перед вечером до села приїхала автомашинка большевиків, які обступили хату, де квартирував бійовик Борис. Большевики зо всіх сторін обстрілювали хату. Повстанець Борис вискочив з хати, де недалеко на городі був перетятий кулеметною чергою. В хаті тяжко поранили господаря і секретаря сільради, які вкортці померли.

23.2.48 р. в с. Хрещатик Заставнянського р-ну в боротьбі з большевиками впав рай[онний] провідник Заставнянщини Лев-Месник (Гайдук* Григорій с. Василя, нар. 1922 р.** в с. Дорошівці Заставнянського р-ну).

Після відправи Білого і Грізного в терен з дорученням він заквартирував у порожній хаті. Його там запримітив секретар комсомолу с. Звиняч*** Заставнянського р-ну Слободян. На його донос до села приїхали 2 автомашини і підводами большевики. Відразу обложили село і почали обстрілювати хату, де квартирував Месник. Він вискочив з хати, відстрілюючись, почав відступати, але був поранений кулеметною чергою в живіт, після чого дострілювався власною кулею. Большевики розібрали його до білизни і труп відвезли до району. Секретар райкомпартії Місюренко труп штовхав ногами і приговорював: "Оцей шастався по всіх закутках району". Після довгих знущань труп вдягнули в нім[ецьку] уніформу, на груди начіпляли нім[ецьких] орденів і так сфотографували, але без руки, бо урвали при знущанню.

8.3.48 р. в с. Старосілля Кіцманського р-ну впав геройською смертю рай[онний] провідник Садгірщини Юрась-Євшан (Майданський Кость, нар. 1923 р. в с. Рогізна Садгірського

---

* Так у тексті. Повинно бути: Гайдей.

** Так у тексті. Повинно бути: 1912 р.

*** Так у тексті. Повинно бути: Звенячин.

р-ну), кущовий Майдан (Пилипчук Юрій, нар. 1921 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну)* і бойовик Мирон (нар. 1910 р. в с. Шишківці Кіцманського р-ну). Оточені зо всіх сторін большевиками, відстрілювались до останнього, аж поки їх не стало в живих. Рай[онний] провідник Кіцманщини Остап-Денис (Кантимір Василь, нар. 1923 р. в с. Шубранець Садгирського р-ну) знаходився разом з упавшими повстанцями. В бою важко поранений і забраний до чернівецького шпиталю, де й помер**.

Вищезгадані повстанці заквартирували в одного господаря на стайні. Другого дня до села з області прибуло військо, що нічю на переходах робило засідки. Перед вечором це військо з сільськими істребітелями оточили господарство, де квартирували повстанці і відкрили сильний вогонь по стайні. Повстанці вибігли на город і хотіли прорватися з оточення, де і впали від ворожих куль. Зі сторони большевиків теж були вбиті. Тіла повстанців Євшана, Майдана і Мирона закопали на кінському цвинтарі, де з промовою виступав перед великою масою людей член КП(б)У Ілюк. Він всіляко очорнював наш рух і сказав: “Ці бандити не гідні, щоб їх закопати, їх треба залишити на верху, щоб собаки розтягали їхні тіла”. Населення, що дивилось на повстанців, між собою говорили: “От, які гарні хлопці, яка шкода”. Інші зі слізьми на очах тільки важко зітхали.

VIII. ПІЗНЕ

Від 23.1. по 28.1.48 р. з м. Чернівці в напрям м. Городенка через Кіцмань, Суховерхів, Давидівці, а також в напрям м. Снятин через Ставчани, Іванківці Кіцманського р-ну переходила артилерійська частина Прикарпатської військової округи з танками й гарматами, й зенітними установками, й іншим тяжким озброєнням. Під час переходу військо робило вправи по полю, лісах. Копали окопи, наступали одні на одних, стріляли з гармат, мінометів і кулеметів. У яке село заходили, то закладали телефони, обкопували і маскували танки й гармати. Цілий час був безупинний рух військових автомашин по шосе, що перевозили ці війська. Квартирували по селянських хатах і з населенням поводитися дуже привітно.

На початку січня 1948 р. майже в кожне село приїхало 3 і більше сім'ї, репатрійованих з Румунії українців. Зі собою привезли

---

* У тексті помилка. Повинно бути: кущовий “Борець” (Федоряк Георгій, нар. 1918 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну).

** Так у тексті. Насправді він не помер, а вижив і відбув покарання у таборах.

майна стільки, як колись мав добрий господар. В м. Чернівці від їх транспорту відчепили вагон зі свинями, який большевики забрали для себе. Всі вони дуже невдоволені, що приїхали сюди. Всі вони говорять, що як вибухне війна, то вони назад повернуться у свої сторони.

14.2.48 р. в с. Клокічка Кіцманського р-ну уповноважений істребителей Пашішняк Іван на шосе уночі застрілив 12-річного хлопця Вакарчука Пилипа за те, що той посвітив на нього ляпкою.

В лютім 1948 р. в м. Чернівці большевицькі поліційні органи заарештували 10 студентів Чернівецького університету, при яких знайдено революційні листівки.

В м. Чернівці протягом січня і лютого 1948 р. невідомі особи убили 1 майора, 2 капітани і 3-4 л-нти поліційних органів.

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

Постій, червень 1948 р.

/ М /.

Опубл.: Сергійчук В. Український здвиг: Прикарпаття. 1939-1955. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2005. – С. 609-630.

№ 33
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА ІІІ КВАРТАЛ 1948 Р.
ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН БУКОВИНИ

15 жовтня 1948 р.

ЧЕРНІВЕЧЧИНА

І Н Ф О Р М А Ц І Й Н И Й З В І Т
за ІІІ-ій квартал 1948 р.

І. БІЛЬШОВИЦЬКА ПРОПАГАНДА

9.3.1948 р. в с. П'ядиківці Кіцманського р-ну в приміщенні сільського клубу відбувся мітинг, на якому з промовами виступали директор початкової школи Вербовий і голова сільра[ди] Боднар Олекса. У своїх виступах вихваляли колгоспне життя і

закликали населення організувати у себе колгосп. “Якнайскорше організуйте колгосп, бо пізніше будете самі на себе жалувати – сказав Вербовий. Ви не в силі протиставитися радянській владі. Всюди є в Радянському Союзі колгоспи, то і в нас вони мусять бути”. Голова сільради Боднар говорив, що в районі його обвинувачують в тому, що він не хоче в своєму селі організувати колгосп. “Вже пишіться до колгоспу, щоб пізніше не плакали як будуть вас вивозити на Сибір і не казали, що цьому всьому я винен. Я знаю, що ви чекаєте на Англію та Америку, і коли б англійці чи американці сюди прийшли, то ковбаси на плотах не будуть висіти, а життя було б гірше, як за Румунії” – сказав він.

10.3.1948 р. в с. Южинець Кіцманського р-ну відбувся мітинг, на якому уповноважений з району невідомого прізвища та голова сільради Піщик намовляли селян писатися до колгоспу. Ставши на дверях кімнати, де відбувався мітинг, кожного хто виходив надвір силував давати заяву до колгоспу. Коли селянинові Лікарикові Василеві, 55 р., виписали заяву і зажадали, щоб він її підписав, він випросився на 5 хвилин вийти надвір, бо, сказав, що йому зробилося зле. Та вийшовши лише до сіней, упав і вмер. Люди кинулися його рятувати, та вже було запізно. Після цього випадку того дня вже ніхто не давав заяву до колгоспу.

20.3.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну ст. л-нт мгб Сокол скликав на збори всіх десятників та їх помічників. На зборах він наказав десятникам привести всіх хлопців 1929 і 1930 рр. народження. Коли десятники з нічим вернулися до сільради, Сокол розлючений кричав: “Ви всі бандери. Ви намовляєте хлопців, щоб не йшли до сільради, а щоб ще ліпше ховалися. Між вами є такі, що знаються з бандерами. Бандери дають вам листівки і ви їх розповсюджуєте, підкидаєте нам тут в сільраді. Ми знаємо хто з вас це робить, ми лише не хочемо показати пальцем на нього. Ми відкриємо всіх тих, що знаються з бандерами і посадимо в тюрму. Я раджу вам признатися тепер, хто має зв’язки з бандерами, то йому буде все д[а]роване, бо пізніше буде запізно, тоді вже будемо судити”.

30.3.1948 р. в с. П’ядиківці Кіцманського р-ну відбувся мітинг, на якому з промовою виступав голова Кіцманського рвк Кишкан. У своєму виступі сказав: “Дорогі селяни. Ми сьогодні зібралися тут, щоб об’єднатися в сільськогосподарську артіль. Ми до сьогодні жили одноосібно і дуже погано. Кожний мучився сам. Один не мав поля, другий мав поле та не було кому працювати, третій не мав коней і т. д. Ми сьогодні об’єднуємо в артіль ваші господарства тому, що в артілі краще жити, всі спільно працюють

і спільно користають з тієї праці. Якби не було добре в колгоспах, то радянські солдати не воювали б так героїчно і були б не розбили фашистську Німеччину. Якби не було добре в колгоспах, то наші солдати були б убивали наших офіцерів. Але цього не було, бо народ задоволений колгоспною системою. Наш народ ніколи не жив так заможнo як тепер. Ми мали донедавна запеклих ворогів, як Гітлера, Муссоліні, Франко та ін[ші]. Та радянський народ дав їм здорову відсіч. Тепер ми маємо таких самих ворогів Англію і Америку. Але й з ними станеться те саме, що з попередніми ворогами”.

1.4.1948 р. в с. Самушин Заставнянського р-ну відбувся мітинг, на якому з промовою виступав голова Заставнянського рвк Гуменюк. У своїй промові говорив: “Ви не слухайте того, що вам шепчуть бандери про якусь зміну. Ви не слухайте бандерів, що намовляють вас не писатися до колгоспу, бо всіх тих, що не схочуть вступити в колгосп, вивеземо на Сибір”.

4.4.1948 р. в с. Малятинці Кіцманського р-ну учитель НСШ Комський влаштував мітинг, на якому взивав людей вступати до колгоспу. У своєму виступі сказав: “Наші союзники Англія і Америка страхають нас війною і здається війна мусить бути. Але ми не боїмось війни. Ми розгромили гітлерівську Німеччину, то розгромим і Америку, якщо буде лізти до нас”.

5.4.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну в сільраді відбулися збори сільського активу. Уповноважений Заставнянського рвк говорив, щоб десятники і всі члени сільського активу сумлінно виконували всі державні зарядження. “Хто буде відмовлятися від виконання всяких державних наказів, – говорив він – буде за найменшу провину арештований як саботажник. Нам треба виконувати і перевиконувати всі державні завдання, щоб зміцнити нашу батьківщину, бо ми оточені фашистськими державами, що хочуть розв’язати нову війну і ми мусимо до цього бути готові”.

11.4.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну відбулися збори колгоспників, де голова Кіцманського рвк Кишкан грозив судом тим колгоспникам, що не виходять на роботу. При цьому він наказав виключити з колгоспу присутнього на цих зборах селянина Кошмана Василя с. Миколи, 50р., який ще восени 1947 р. вписався до колгоспу. Кишкан звернувся до Кошмана з такими словами: “Ти кулацька мордо. Ти під нашим крилом хочеш критися. Марш надвір, беріть його люди і викиньте за двері, бо він не стоїть того, щоб слухав, що ми тут говоримо, нехай займає його місце другий чесний чоловік”. Кошман вийшов надвір. Віддаючи до колгоспу все своє майно, худобу, сільськогосподарський

інвентар, Кошман залишився з дружиною і 5-ма малолітніми дітьми без жодних середників до життя.

18.4.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну уповноважений по держпоставках Зубенко влаштував мітинг, на якому наказував людям виконувати державні поставки і до 1 травня приготувати гроші на нову державну позику. Після мітингу начальник ро мвд Чечіль зібрав десятників і голов земгромад в окрему кімнату, де наказував відремонтувати клуб, бо в протинному разі зроблять з церкви клуб. Дальше наказував організувати, агітувати і примушувати людей вступати до колгоспу та приготувляти гроші на позику. “Коли б хтось прототився – сказав він – занотувати ім’я і прізвище та обов’язково подати мені”.

18.4.1948 р. в с. Погорилівка Заставнянського р-ну один л-нт мвд і 8 солдатів після обшуків хатами, зігнали людей на мітинг, на якому говорив, щоб люди виконували держпоставки і готували гроші на позику.

25.4.1948 р. в с. Чунків Заставнянського р-ну заступник голови Заставнянського рвк Жученко зробив збори колгоспників та сільського активу в справі держпоставок і позики. Критикував і ганьбив тих колгоспників, що порушують “Трудову дисципліну” в колгоспі та не виходять до роботи.

26.4.1948 р. в с. Мусорівка Заставнянського р-ну уповноважений Заставнянського рвк Паламаров влаштував мітинг, де говорив людям, щоб здавали м’ясо, молоко і позику державі, “бо капіталістичні держави обкружили нас, хочуть напасти на Радянський Союз і треба нам бути сильними, щоб їх побити так, як до тепер побивали наших всіх ворогів”.

1.5.1948 р. по селах і державних установах були проведені урочисті збори і мітинги з нагоди 1 травня. Для цього були заангажовані інтелігенція та всякі уповноважені. У своїх виступах говорили про “солідарність міжнародного робітничого класу”, про “велику силу і непоборність Радянського Союзу”, про “дружбу і патріотизм народів ССРСР”, зводячи при цьому наклепи і лайки на західні європейські країни та Америку.

3.5.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну в сільраді відбувся мітинг, на якому уповноважений з району Зубенко говорив про значення і цілі державних позик ССРСР та капіталістичних країн. Закликав людей давати позику державі, щоб “відбудувати зруйноване народне господарство, щоб зміцнити збройні сили ССРСР і бути готовими до війни, яку хочуть розпочати капіталістичні держави”.

8.5.1948р. в с. Киселів Кіцманського р-ну директор сільської школи Тимченко влаштував мітинг, на якому вихваляв колгоспну систему господарювання і закликав населення “не гаяти часу, а вступати в колгосп”. При цьому він сказав: “Ви пишійся в колгосп, не ждїть даремно на Англію та Америку, бо вони тут ніколи не будуть. Ми з кожним днем міцніємо і скоро будемо в Англії та Америці”.

18.5.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну контролер колгоспів комуніст Ілюк на зборах сільського активу закликав населення виконувати державні накази, “не слухати бандерівської брехні про якусь зміну. Не надійтесь на Англію та Америку, що може прийдуть сюди, це ніколи не було і не буде. Радянська держава наймогутніша держава у світі, її ніхто не перемиг і не переможе”.

23.5.1948 р. в с. Василів Заставнянського р-ну заступник голови Заставнянського рвк Жученко вислав десятників зігнати людей на мітинг. На мітинг з’явилося, крім десятників, 5 жінок і 3-ох стариків. Жученко розлючений вилаяв присутніх і відійшов у район.

25.6.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну відбувся мітинг, на якому з промовою виступав майор Кіцманського [рай]воєнкомату. У своїй промові заявив, щоб населення не сподівалося якоїсь зміни. “СССР обснований летунськими та морськими базами капіталістичних країн, які готуються напасти на Радянський Союз і нові демократичні держави. Ми мусимо добре озброїтися і не допустити імперіялістів загарбати радянську територію. Ми розбили гітлерівську Німеччину, а тепер хай американці попробують напасти на нашу батьківщину, то з ними станеться те саме, що з Німеччиною”.

4.7.1948 р. в с. Малятинці Кіцманського р-ну відбувся мітинг, на якому були присутніх кілька стариків та понад 10 жінок. На мітингу виступав уповноважений з району та голова сільради Чорний Остафій, з промовами в справі хлібоздачі та організації колгоспу. Чорний сказав: “Не слухайте бандерів, які шепчуть вам, що буде Україна. Це пусті вигадки. Не чекайте ніякої зміни ні України, ні Англії, ні Америки, бо крім радянської влади тут ніколи іншої влади не буде. Ми не боїмось погроз Англії та Америки, бо Радянський Союз непоборний”.

4.7.1948 р. в с. Дехтинець Путилівського р-ну представник району Дармограм влаштував мітинг, на який силою зігнали около 100 осіб. Дармограм у своїй промові виступав проти нашого руху, кажучи, що “бандерівці вислуговуються тільки тим,

хто дасть більше грошей. Вкоротці буде нова війна, але ми її не боїмося, бо в нас є єдність і сила". Грозив населенню, щоб здавали держпоставки, щоб не задовжуватись перед державою, бо в противному разі вивезуть на Сибір до тяжких робіт всіх тих, що будуть мати довги перед державою.

8.7.1948 р. в с. Звиняче Заставнянського р-ну приїхав голова Заставнянського рвк Гуменюк і післав стрибків зігнати людей на мітинг. З людей ніхто не явився і мітинг не відбувся.

12.7.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну відбувся мітинг, на якому виступав участковий Порохняк з промовою, в якій сказав, що вороги обступили довкола ССРСР і хочуть почати з ним війну.

19.7.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну на присілку Сірук майор мґб Дідушенко, ст. л-нт Лобанов і ст. л-нт Краснов зігнали 25 мужчин і 7 жінок до одної хати, де влаштували мітинг. З промовою виступав майор Дідушенко. Промова була вся скерована проти нашого руху. Він сказав: "Бандерівці служили Німеччині, а коли ми розбили Німеччину, вони зробили союз з Англією та Америкою... Ми знаємо, що ви всі бандити, ви всі гуцули заклепані бандою, ви не хочете нам помагати, а все їм помагаєте. Ми вас всіх виарештуємо. Люди, покайтесь поки час, радянська влада вам все простить, що ви робили до цього часу. Тепер тільки нам розкажіть, що ви робили і допоможіть виловити бандитів, тоді будете спокійно жити. Не вірте, що вам бандити шепчуть, що Америка розіб'є Радянський Союз. Ми Америку так розженемо, як Німеччину. Всіх хто буде помагати матеріально бандитам з місця будемо розстрілювати, а майно палити".

22.7.1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну відбувся мітинг, на якому промовляв начальник сільпункту. Він закликав населення, щоб воно не вешталось по селі, а йшло на роботу в ліс, щоб тим зміцнів Радянський Союз, бо на нього хочуть напасти Англія, Америка і Франція. Він заявив, що ССРСР не боїться ворогів і якби хотів, то міг би ще далі просунутись.

25.7.1948 р. в с. Петраші Вижницького р-ну представник райкому партії Чупіс влаштував мітинг, на якому говорив, щоб населення виконувало всі поставки, бо Радянському Союзові грозить небезпека зо всіх сторін.

2.8.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну заступник начальника [ро] мґб Звіров* влаштував мітинг, на якому взивав людей, щоб видали повстанця Непохитного. Хто це зробить, той

---

* Так у тексті.

дістане 40 тисяч крб., що вистачить тому до кінця життя на про-
годування сім'ї. Бо він водить “банду галичан”, які населенню і
урядові не дають спокою, вони вороги народу, вони вороги наші
і ваші.

8.8.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну відбувся мітинг, на
якому з промовами виступали голова сільради Максимюк Іван,
директор Іванківської НСШ і голова Кіцманського рвк Кишкан
Андрій. Максимюк і директор школи закликали, щоб решта селян
вступали в колгоспи та здавали хлібоздачу. Кишкан у своїй про-
мові виступав з брудною лайкою на повстанців і на арештованих
людей з цього села і з с. Валява за зв'язки з повстанцями. Він
сказав: “Ви знаєте рахівника колгоспу з с. Валява Нечая Олексу
та його родину, він годував бандерів ковбасами, щоб могли вби-
вати наших людей. Таких колгоспників немало і в Іванківцях, але
ми викриємо їх і посадимо в тюрму”.

18.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну відбувся мітинг у
справі хлібоздачі і організації колгоспу. З промовами виступали
голова Кіцманського рвк Кишкан і секретар парткому Підлубний
Іван.

25.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну секретар партії
Королов влаштував мітинг, на якому закликав населення здавати
держпоставки, “бо фашисти змушують Радянський Союз присту-
пати до війни – сказав він. Тому ми мусимо бути приготовані до
війни, щоб не посоромити держави своєї”.

Мітинги чи збори по селах відбувають з малою кількістю
учасників. Якщо зійдеться більше 10-ти чоловік, переводять
мітинг. Більшість виступів на мітингах чи зборах скеровані на
дострокове виконання держпоставок і на колективізацію селян-
ських господарств. В таких виступах промовці зачіпають і міжна-
родне політичне становище, роз'яснюючи його по-своєму, кри-
тикують “воєнну” політику інших держав, вихваляють “мирову”
політику ССРСР і “непоборність”. Часто виступають проти нашого
руху. Такого роду мітинги відбувають в селі навіть по чотири рази
на місяць.

В колгоспах збори колгоспників відбувають майже щотижня,
на яких обговорюють справи сільськогосподарського характеру.
На зборах критикується порушників – яких є чимало – “трудова
дисципліна”, засуджується формальне і легковажне ставлення
колгоспників до праці в колгоспах.

У липні до Чернівців прибув на гастролі республіканський
об'єднаний молдавсько-російський театр ляльок під худож-
нім керівництвом Мосюкова. В програмі театру дитячі казки:

“Дюймовочка”, “Золушка”, “Червона шапочка”, “Трое поросят”, “Колобок”, “По щучому велінню”, а також п’єси з шкільної тематики: “Червоний галстук” – Склярової і Мосюкова, “Справжній товариш” – Преображенського. Театр ляльок влаштовує окремі виїзні вистави для піонерських таборів, дитячих садків, санаторіїв. З 20 липня театр виїздить на гастролі в райони області.

У липні до Чернівців прибули на гастролі артисти Київського Академічного театру опери і балету ім. Шевченка. Вони дають кілька постановок з класичної української драматургії: “Запорожець за Дунаєм” – музика* Гулака-Артемівського, “Наталка Полтавка” – Котляревського, музика Лисенка.

У липні до Чернівців прибув на гастролі Львівський театр музичної комедії, який показав чернівчанам оперетку Кальмана – “Принцеса цирку”.

21 липня в районах області почалися виступи Львівської державної хорової капели “Трембіта” в складі 60 чол. – під художнім керівництвом Муравського. В репертуарі капели твори радянських композиторів і пісні народів СРСР.

В місячну подорож по районах області виїхав державний ляльковий театр МРСР, в репертуарі якого є 16 п’єс українською, російською і молдавською мовами. Театр буде по всіх районах області і даватиме щодня 3-4 вистави.

Виїзні вистави по області дає також театр Львівської музичної комедії.

З окремими програмами виступає в райцентрах Харківський російський драматичний театр.

II. ОКУПАНТСЬКИЙ ТЕРОР

1. Облави, засідки і труси.

2-3.3.1948 р. в сс. Брідок, Мітків, Мосурівка**, Самушин, Дорошівці, Чорний Потік Заставнянського р-ну 20 мgb-істів і 60 стрибків під командуванням капітана Христенка робили облави, шукаючи за повстанцями. Перед облавою капітан Христенко сказав до зібраних стрибків: “Ви всі не хочете діяти. Ви з бандерами знаєтеся. Кого зловимо, що має зв’язок з бандерами, того строго покараємо. Ви всі хочете України. Вона є лише радянська, а іншої не буде”. В кінці сказав, що від самого Сталіна є наказ робити облави і знищити всіх повстанців.

---

* Так у тексті.

** Так у тексті. Повинно бути: Мосурівка (тепер Мосорівка).

4.3.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов і 8 солдатів перевели труси хатами на куті Бауки, шукаючи за повстанцями. Цього самого дня Рульов з сільськими стрибками перевели труси на куті Долина в господарів: Поталовича Романа, Циганюка Володимира, Мязди Володимира і в 6-ох інших хатах, шукаючи повстанців.

5.3.1948 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну л-нт Рульов, 8 солдатів і стрибки з сс. Ошихліби, Іванківці, Хлівище і Гаврилівці Кіцманського р-ну перевели труси по всіх хатах на горішнім куті села, шукаючи повстанців.

6.3.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну група в числі 20 мgb-істів нічю перевели труси по всіх хатах на куті Долина, шукаючи повстанців.

12.3.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну л-нт мgb Молочанов з групою солдатів перевели труси по всіх хатах на куті села від толоки. Нічю Молочанов з тією групою пробували ограбити сільську кооперативу. Коли розбивали двері, сусідка, почувши гримання, підняла крик, а Молочанов підбіг до вікна її хати і вистрілив з пістоля кілька разів у хату. Після цього він з солдатами втік.

12-28.3.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну група мgb-істів з сільськими стрибками щонаочі робила засідки на куті Долина, на перехідних місцях, на доріжках, що входять з поля в село.

16-17.3.1948 р. в с. Мітків, Мосурівка, Самушин Заставнянського р-ну 30 мgb-істів, 50 стрибків з дооколишніх сіл під командуванням ст. л-нта мgb Ведернікова майже в кожній хаті робили труси, шукаючи за повстанцями.

20.3.1948 р. в с. Мітків Заставнянського р-ну до 20 мgb-істів і 50 стрибків з дооколишніх сіл під командуванням л-нта мgb Шлідува в кожній хаті робили корінні обшуки за повстанцями.

25.3.1948 р. в с. Ржавинці Заставнянського р-ну 20 стрибків і 30 солдатів мgb під командуванням ст. л-нта Ведернікова перевели по хатах труси, шукаючи за повстанцями.

26.3.1948 р. в с. Мосурівка Заставнянського р-ну 20 стрибків і до 20 солдатів мgb під командуванням л-нта мgb Шлідува в кожній хаті переводили труси, шукаючи повстанців. Біля 3-ої години пополудні відійшли до с. Самушин Заставнянського р-ну.

26.3.1948 р. в сс. Чорний Потік, Онут Заставнянського р-ну 20 стрибків і до 30 солдатів мgb під командуванням ст. л-нта мgb Ведернікова в підозрілих їм хатах перевели перешуки за повстанцями.

27.3.1948 р. в с. Самушин Заставнянського р-ну 20 стрибків і до 30 солдатів мgb під командуванням л-нта мgb Шлідува з однієї сторони села та 20 стрибків і до 30 мgb-істів під командуванням

ст. л-нта мgb Ведернікова з другої сторони села зробили облаву, шукаючи в кожній хаті повстанців.

27.3.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов з групою мgb-істів і сільськими стрибками ніччю робив засідки біля спиртзаводу і на перехрестю доріг: Ошихліби-Неполоківці-Іванківці та Ошихліби-Неполоківці-Ізвори.

28.3.1948 р. в с. П'ядиківці Кіцманського р-ну капітан мgb Мартиненко з групою мgb-істів ніччю робив засідки на стежках і доріжках, що ведуть у село від Зеленівського порома Вашківського р-ну на Пруті.

30.3.1948 р. в с. П'ядиківці Кіцманського р-ну групою мgb-істів ніччю робила засідку біля господині Лазар Марії, якої чоловік арештований.

31.3.1948 р. в с. П'ядиківці Кіцманського р-ну капітан мgb Мартиненко і 5 солдатів мgb ніччю зробили засідку біля хати господаря Зайшлюка Георгія.

1.4.1948 р. в с. Давидівці Кіцманського р-ну сільські стрибки днем і ніччю переводили обшуки хатами. При цьому ввіймали 8 хлопців з 1929 і 1930 рр. народження, що крилися від призову райвоєнкомом. Цих хлопців заперли в сільраді, а другого дня їх відвезли в район, звідки вони всі повтікали.

1.4.1948 р. в с. Звиняче Заставнянського р-ну л-нт мgb Свириденко зі стрибками Руснаком Михайлом і Казиміром Дмитром і комсомольцем Оленчуком Михайлом із с. Хрещатик перевів труси, шукаючи повстанців у господарів: Мороза Костя, Старка Теодозія, Маріаш Параски і в інших.

2.4.1948 р. в с. П'ядиківці Кіцманського р-ну група мgb-істів ніччю зробила засідку на перехрестю доріг: Чернівці-Неполоківці-П'ядиківці-Ошихліби.

3.4.1948 р. в с. Шишківці Кіцманського р-ну л-нт Молочанов з двома солдатами ніччю зробив засідку біля господаря Шупені Миколи с. Івана.

4.4.1948 р. в с. Шишківці Кіцманського р-ну л-нт Молочанов з групою мgb-істів перевів обшуки в господарів: Антонюка Василя, Рихли Степана, Рихли Василини і Бугая Василя.

4.4.1948 р. в с. Валява Кіцманського р-ну оперпрацівник мgb л-нт Гутніков з сільськими стрибками перевів труси в хаті арештованого селянина Варварюка Василя, де знайшов чеського кулемета з амуніцією.

4.4.1948 р. в с. Кулівці Заставнянського р-ну Христенко (капітан мgb) з групою мgb-істів і сільськими стрибками (всіх 60 чол.) перевів облаву, шукаючи хатами повстанців.

10.4.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну 3 мgb-істи і ст. стрибок Незвицький Василь ніччю перевели обшуки в господаря Костика Степана та в інших підозрілих їм хатах.

10.4.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну капітан Мартиненко і л-нт Рульов і уповноважений стрибок Лисничук з стрибками сіл Хлівище, Гаврилівці, Іванківці і Ошихліби Кіцманського р-ну перевели корінні труси на західнім крайнім куті села і на присілку Ізвори.

10-15.4.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну л-нт Рульов і уповноважений над стрибками Лисничук з сільськими стрибками щоночі робили засідки на роздоріжжях Ошихліби-Неполоківці-Ізвори і Ошихліби-Неполоківці-Іванівці.

14.4.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну 5 солдатів мgb перевели труси Турецькім куті села у господаря Голика Евгена, Торського Якова, Торського Тодора і Луника Івана.

22.4.1948 р. в с. Самушин Заставнянського р-ну ст. л-нт Ведерніков і 9 стрибків зробили перешуки в господарів: Маланчука Івана с. Костя і Паланчука Івана с. Івана. Ніччю зробили засідку біля господаря Паланчука Миколи.

23.4.1948 р. в с. Мосурівка Заставнянського р-ну ст. л-нт Ведерніков і 9 стрибків зі села Онут зробили перешук в господарів: Зарецької Юзі, Майданюк Олени, Сигіран Марії і в інших підозрілих їм хатах.

23.4.1948 р. в с. Мітків Заставнянського р-ну начальник Заставнянського ро мgb Довгаль, ст. л-нт Ведерніков, 10 стрибків із с. Мосурівка і 14 солдатів перевели корінні обшуки в підозрілих їм хатах, шукаючи повстанців. Вечером зробили засідки в різних місцях і на подвір'ю господаря Балана Дмитра, якого опісля заарештували.

24.4.1948 р. в с. Самушин Заставнянського р-ну начальник Заставнянського ро мgb капітан Довгаль, ст. л-нт Ведерніков, ст. л-нт Шлідув, л-нт Іванов, капітан Христенко, 10 солдатів і 4 стрибки перевели обшуки в підозрілих їм хатах. Обв'язавши палатками голови зрадників "Чумака" і "Бігуна" водили їх по хатах, кажучи, що то бандити, яких вони зловили в цьому селі.

29.4.1948 р. в с. Самушин Заставнянського р-ну ст. л-нт Ведерніков, 8 стрибків із с. Онут і провокатор "Чумак" перевели обшуки в підозрілих хатах. При цьому "Чумак" украв 500 крб. і документи в селянина Іваніцького Миколи с. Степана.

14.5.1948 р. в лісах [сс.] Гаврилівці, Хлівище і Оршівці Кіцманського р-ну л-нт Рульов, уповноважений стрибків Лисничук й сільські стрибки з комсомольцями сіл Іванківці, Ошихліби,

Гаврилівці і Хлівище Кіцманського р-ну робили облаву, шукаючи по всіх корчих повстанців.

15.5.1948 р. начальник районного істребительного батальйону Заставна капітан Христенко і л-нт Іванов з стрибками сіл Репуженці, Веренчанка, Звиняче, Заставна і Бабин Заставнянського р-ну робили прочіску хащів Кострижівка і облаву в селах Бабин і Прилипче.

15.5.1948 р. в с. Репужинці Заставнянського р-ну група стрибків під командуванням капітана Христенка перевели в підозрілих хатах корінні труси, шукаючи повстанців.

17.5.1948 р. в с. Звиняче Заставнянського р-ну стрибки під командуванням капітана Христенка ніччю по різних місцях робили засідки.

17-25.5.1948 р. в с. Звиняче, Хрещатик, Репужинці Заставнянського р-ну л-нт мgb Іванов з групою стрибків щоночі на різних перехідних місцях робив засідки.

17.5.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну оперпрацівник л-нт мgb Рульов з сільськими стрибками ніччю зробив засідку на містку річки Совиця.

17.5.1948 р. в с. Дорошівці Заставнянського р-ну провокатори "Бігун", "Чумак" і "Вітер" вечером перевели обшуки в господаря Павлика Василя с. Онуфрія.

20.5.1948 р. в с. Кліводи́н Кіцманського р-ну 6 мgb-істів з заступником голови сільради Незвицьким Євгеном перевели обшуки в господаря Михайлюка Василя і інших хатах на полудневому куті села.

23.5.1948 р. в с. П'ядиківці Кіцманського р-ну 12 мgb-істів з Вашківського р-ну знацька оточили весілля, що відбувалося у господаря Хмелюка і перевіряли всіх весільних гостей та перевели труси в усьому господарстві. Другого дня л-нт мgb Кочанов з Кіцманського р-ну довідався про це та перевів слідство в справі перешуку органами Вашківського ро мgb. (Мабуть Кіцманський ро мgb про намір Вашківських мgb-істів зробити обшуки у вищезгаданого господаря не був повідомлений).

25.5.1948 р. в с. Кліводи́н Кіцманського р-ну 6 мgb-істів перевірили хати на полудневому куті села. В кого хата була замкнена, ламали двері і вдералися до хати, перевертаючи все в хаті.

25.5.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну ніччю сільські стрибки зробили засідку на греблі біля млина.

26.5.1948 р. в с. Хлівище Кіцманського р-ну ніччю сільські стрибки робили засідки на куті села від ліса.

28.5.1948 р. в с. Чорний Потік Заставнянського р-ну нічню група мвд-истів зробили засідку, на яку набрели повстанці Яків і Орлик. Більшовики відкрили вогонь, у висліді чого повстанець Орлик зістався поранений в ногу.

29.5.1948 р. на запрошення Заліщицького ро мgb капітан Христенко, л-нт Іванов та 5 стрибків зі с. Звиняче Заставнянського р-ну пішли в Галичину провокувати населення.

1.6.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов з сільськими стрибками нічню робив засідки на роздоріжжю Ошихліби-Неполоківці-Ізвори та Ошихліби-Неполоківці-Іванківці.

4.6.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну на присілку Ізвори л-нт Рульов із сільськими стрибками нічню зробив засідку на подвір'ю одного господаря. Коли господар вийшов надвір, був затриманий і примушений сидіти на засідці до ранку.

8.6.1948 р. в с. Хлівище Кіцманського р-ну л-нт Рульов, уповноважений стрибків Лисничук з сільськими стрибками дооколишніх сіл перевели корінні труси в підозрілих їм хатах.

9.6.1948 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов, уповноважений стрибків Лисничук з стрибками дооколишніх сіл перевели корінні обшуки в підозрілих їм хатах.

10.6.1948 р. в с. Вікно Заставнянського р-ну нічню сільські стрибки зробили засідку на краю села біля гостинця, що веде до сіл Самушин і Онут Заставнянського р-ну.

10.6.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну л-нт Рульов, уповноважений стрибків Лисничук з стрибками сіл Ошихліби, Іванківці, Хлівище і Гаврилівці Кіцманського р-ну перевели труси по хатах на куті біля спиртзаводу і на присілку Ізвори.

10.6.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну група мgb-істів під командуванням ст. л-нта мgb Желобінського нічню зробила засідку на куті Млака.

11.6.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну уповноважений стрибків Факас Сильвестер і 6 солдатів мвд нічню зробили засідку на подвір'ю Єремія Теодора.

12.6.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов, уповноважений стрибків Лисничук з стрибками дооколишніх сіл перевели труси хатами і обшуки городами на куті Долина.

12.6.1948 р. в с. Давидівці Кіцманського р-ну оперпрацівник ст. л-нт Сокол і 8 мgb-істів зі сільськими стрибками перевели труси хатами на куті Млака.

17.6.1948 р. в с. Давидівці Кіцманського р-ну ст. л-нт Сокол і 5 солд[атів] мgb зі сільськими стрибками нічню перевели труси хатами на полудневому куті, шукаючи повстанців.

1.7.1948 р. в с. Карапчів Вашківського р-ну 15 мgb-істів провели прочіску Карапчівського і Чорлой лісів, при чому всіх проходжих питали чи не бачили повстанця Непохитного, Юрка і Діда.

1.7.1948 р. в с. Велике (Мега) Вижницького р-ну 10 мвд-істів перевели труси хатами.

2.7.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт Рульов і 4 стрибки ніччю зробили засідку в господаря Цопи на куті Рівне. На цю засідку попали 2 повстанці. Стрибки після 4-ох невдалих стрілів, налякавшись повтікали.

3.7.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт Рульов зо стрибками дооколишніх сіл перевів труси хатами на куті Рівне.

3.7.1948 р. в с. Станівці Горішні Вашківського р-ну 12 мgb-істів перевели прочіску лісу на Острім Кілку.

4.7.1948 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну л-нт Рульов зі стрибками дооколишніх сіл перевів труси крайніми хатами.

7.7.1948 р. в с. Луківці Горішні, на хуторі Вовчинець, Вижницького р-ну місцеві істребітелі перевели труси хатами у господарів: Гнатюка Костя, Микитюка Михайла і Дрища Олекси.

7.7.1948 р. в с. Станівці Долішні, на присілку Вивіз, Вашківського р-ну 10 мвд-істів перевели труси хатами.

8.7.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну 7 мgb-істів провели прочіску лісу біля хутора Чорлой.

9.7.1948 р. в с. Тораки Путилівського р-ну на присілку Ходівський група мgb-істів робила засідку коло хати Мицкана Василя.

9.7.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну 5 мgb-істів і 10 стрибків з с.Чорногузи ц. р-ну провели прочіску лісу Бурчів. Звідси пішли на присілок Шкаберний, де перевели труси в Грималюк Калини.

10.7.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну л-нт мgb Молочанов з групою солдатів робив протягом 3-ох ночей засідки у господаря Гунчака Григора.

12.7.1948 р. в с. Бросківці Старі Сторожинецького р-ну на куті Зруб, 6 мвд-істів зробили засідку.

14.7.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну л-нт мgb Молочанов з сільськими стрибками робив ніччю засідку на полі від села Шишківці.

14.7.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну 20 мgb[-істів] провели прочіску лісу Грузьке.

16.7.1948 р. в с. Багна Вижницького р-ну на присілку Солонець група мgb-істів робила труси хатами та ніччю засідки.

16.7.1948 р. в с. Киселиці Путилівського р-ну на присілку Ракови 10 мgb-істів і 10 стрибків під командою ст. л-нта мgb Туралієва і л-нта Євдокіїма робили корінні труси в стаї Карапки Прокопа. При трусах тяжко побили господарів, закидуючи їм, що вони носять у ліс повстанцям їсти.

17.7.1948 р. в с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну 50 мvd-істів перевели прочіску Жадівського лісу.

18.7.1948 р. в с. Дихтинець Путилівського р-ну на присілках Греблина, Меший і Липовець 12 мgb-істів з місцевими стрибками робили засідки на перехідних дорогах.

19.7.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну на присілку Сірук 5 мgb-істів і 10 стрибків, узявши з собою цивільних людей Матіоса Дмитра, Том'юка Федора і Дячука Юрія, робили прочіску лісу від Сірука до Бурчила. Цивільним наказали, щоб слідили за свіжими слідами, пиляним деревом, ломаними гілками фої і колибами. Якщо це запримітять, мають повідомити сусіднього мgb-іста.

19.7.1948 р. в с. Станівці Горішні Вашківського р-ну 50 мgb-істів влаштували облаву на ліс Острий Кілок.

20.7.1948 р. в с. Лукавці Горішні Вижницького р-ну 6 мgb-істів зробили засідку біля господарства Грамажори Іллі на хуторі Левкова.

20.7.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну л-нт мgb Рувльов, уповноважений стрибків Лисничук з стрибками дооколишніх сіл перевели труси біля спиртзаводу і на присілку Ізвори.

21.7.1948 р. в с. Бережниця Вашківського р-ну 45 мgb-істів перевели прочіску перелісків. Вечером 30 мgb-істів від'їхало в район, а 15 залишилось в переліску біля господарства Стринадки Василя.

21.7.1948 р. в с. Майдан Лукавецький Вижницького р-ну 12 мgb-істів під проводом капітана Новікова перевели прочіску перелісків, а нічю влаштували засідку на роздоріжжі біля вежі.

21.7.1948 р. в с. Сторонець-Путилів Путилівського р-ну на присілку Віпчина 5 істребітелів з с. Яблуниця робили коло стаї засідку.

21.7.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну 6 мgb-істів і 10 стрибків робили прочіску переліску Янчулова (Іванківці).

22.7.1948 р. в с. Майдан Лукавецький Вижницького р-ну група мgb-істів перевела прочіску лісу Вахніва.

22.7.1948 р. в с. Луківці Горішні Вижницького р-ну 10 стрибків з с. Іспас ц. р-ну перевели прочіску лісів понад річку Міхідру до хутора Липовани с.Лукавці Долішні Вижницького р-ну. Вечером влаштували засідки на полях Сісні. Другого дня перейшли через

хутір Середній Майдан і заквартирували на хуторі Іспаський Майдан с. Іспас Вижницького р-ну.

23.7.1948 р. в с. Луківці Горішні Вижницького р-ну 15 мgb-істів заквартирували в господаря Боднарашека Василя. Наступного дня, розділившись на малі групи 2-3 солдати і влаштували ряд засідок вздовж Сіснянської дороги, яка веде з с. Луківці Горішні на хутір Сісні Вижницького р-ну.

23.7.1948 р. в с. Підзахарич Вижницького р-ну на верху Гаврилянка на роздоріжжі група мgb-істів зробила засідку, на яку попало кілька повстанців. По короткій перестрілці, повстанці відступили щасливо.

23.7.1948 р. в с. Тораки Путилівського р-ну Поляк Танасій с. Фоки повідомив органи мgb, що бачив у Полеківськiм лісі повстанців. З того часу група мgb-істів з місцевими стрибками часто переходять лісами і роблять засідки під прилісними хатами.

23.7.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Красний Діл група мgb-істів з місцевими стрибками робила труси хатами і прочіску перелісків протягом 2-ох днів.

25.7.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Тесницька і Плеша група мgb-істів з місцевими стрибками і з псами робила прочіску перелісків протягом 2-ох днів.

25.7.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну на хуторі Виноград 11 мgb-істів перевели труси хатами.

26.7.1948 р. в с. Карапчів Вашківського р-ну група мgb-істів і стрибків з с.Станівці в числі 50 чол. перевели прочіску Карапчівського лісу. При зустрічі з населенням розпитували чи не бачили воєнних, "бо сюди має переходити Сталь зо своїми бандитами".

28.7.1948 р. в с. Стебні Путилівського р-ну група мgb-істів з місцевими стрибками робили труси хатами.

28.7.1948 р. в с. Багна Вижницького р-ну ніччю приїхали двома машинами мgb-істи, які робили засідки на присілку Солонець і Болотів.

29.7.1948 р. в с. Багна Вижницького р-ну група мgb-істів робила засідку на верху Перехрестя.

29.7.1948 р. в с. Виженка Вижницького р-ну група мgb-істів протягом 2-ох днів робила засідки на верху Бук коло криниці.

29.7.1948 р. в с. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Тесницька 4 мgb-істи робили труси хатами. При трусах забрали у Тирона Федора собаку, кажучи, що йому коло хати не потрібно такого лихого собаки.

30.7.1948 р. в с. Дихтинець Путилівського р-ну на присілку Греблина 2 мgb-істи з місцевими істребителями робили засідки на переходах.

30.7.1948 р. в с. Багна Вижницького р-ну група мgb-істів робила засідку на верху Куриків коло криниці.

30.7.1948 р. в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну на присілку Росішний 10 мgb-істів під командою л-нта Євдокііма протягом тижня робили прочіску перелісків, труси хатами і засідки. Дня 31.7. силою зігнали людей до хати Мицкан Катерини, де майор з області невідомого прізвища влаштував мітинг, на якому розпачливо просив, щоб населення допомогло винищити повстанців, бо через них немає ні їм, ні селянам життя. Після мітингу вигнали людей на подвір'я, де була велика таблиця з фотокартками повстанців. Казали людям оглядати фотокартки і щоб сказали, кого з них пізнають. Коли люди сказали, що нікого не знають, тоді майор вказував на фотокартки окр[ужного] пров[ідника] Буковини, надр[айонного] пров[ідника] Вижниччини і надр[айонного] реф[ерента] СБ, кажучи, щоб добре приглядалися як виглядають головні "бандити" і щоб допомогли їх винищити. Якщо цих людей не допоможуть знищити, то за них виарештують і вивезуть на Сибір всіх людей. Такі мітинги робили в с. Мариничі на присілку Бісків і в с. Розтоках на присілку Сірук Вижницького р-ну.

4.7.1948 р. в с. Драчинці Нові Вашківського р-ну 15 мgb-істів списали акт вбивства участкового мgb Шмиговатого Самійла і перевели прочіску місцевого лісу.

15.7.1948 р. в с. Чортория Вашківського р-ну 12 мgb-істів перевели прочіску причеремошського лугу.

15.7.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну 9 мgb-істів, одягнуті в уніформи з німецьких палаток, перевели прочіску лісу Чорлой, а вечером влаштували засідки на присілку Брусниця.

1.8.1948 р. в с. Багна Вижницького р-ну група мgb-істів з цивільними озброєними людьми в числі 50 чол. робили ряд засідок на переходах, коло підозрілих їм хат і попід ліс.

1.8.1948 р. в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну 12 мgb-істів протягом цілого місяця робили засідки коло підозрілих їм хат і на переходах на присілках Росішний і Черепанка.

2.8.1948 р. в с. Луківці Горішні Вижницького р-ну на хуторі Вовчинець 9 погранчників перевели труси хатами.

2.8.1948 р. в с. Жадова Стара Сторожинецького р-ну група погранвійськ перевела труси хатами.

2.8.1948 р. в с. Валява Кіцманського р-ну група мgb-істів перевела обшуки по крайніх хатах від с. Іванківці, шукаючи повстанців.

4.8.1948 р. в с. Тораки Путилівського р-ну на присілку Полеківський 8 мgb-істів у вишиваних сорочках робили труси хатами, питаючи про повстанців.

5.8.1948 р. в с. Дихтинець Путилівського р-ну на присілках Греблина, Меший, Віпчина і Липовець група мgb-істів з місцевими стрибками робили ряд засідок на переходах.

3.8.1948 р. внутрішні війська враз із стрибками в числі 100 чол. влаштували облаву на Слобідський ліс Сторожинецького р-ну.

5.8.1948 р. в с. Луківці Долішні Вижницького р-ну 20 мgb-істів перевели прочіску перелісків біля хутора Лукавецький Майдан. Вечером 12 відійшло в район, а 8 мgb-істів залишились і влаштували засідки біля прилісних хат протягом 2-ох днів.

5.8.1948 р. в с. Шубранець Садгірського р-ну група мgb-істів з сільськими стрибками перевела обшуки хатами на східному куті, шукаючи повстанців.

6.8.1948 р. капітан мgb Новіков з групою 8 солд[атів] перевів прочіску лісів вздовж хуторів Іспаський Майдан, Середній Майдан і Майдан Лукавецький Вижницького р-ну.

6.8.1948 р. в с. Сторонець-Путилів Путилівського р-ну на присілку Паркулин 8 мgb-істів з собакою перевели прочіску перелісків і засідки на переходах.

7.8.1948 р. в с. Підзахарич Вижницького р-ну на присілку Хорови 5 мgb-істів ніччю ходили попід хати та робили перешуки стайнями і стодолами без відома господарів.

8.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Фошки 4 мgb-істи з місцевими стрибками та з псом робили протягом 2-ох днів прочіску перелісків і засідку коло стаї.

8.8.1948 р. в с. Драчинці Нові Вашківського р-ну відбулась велика облава на Драчинські ліси. У досвітніх годинах з Чернівець на хутір Спаска-Глиниця Вашківського р-ну прибуло 5-ма машинами 150 солдатів. До с. Нові Драчинці прибуло з Вашківців поверх 30 солдатів, крім цього, з Сторожинецького р-ну прибуло 40 активніших стрибків з сіл Бобівці і Старі Бросківці. Зі всіх сторін, а то і в середині ліса робили засідки. На одну із них попали повстанці Мороз і Верховинець, які внаслідок перестрілки стали забиті.

9-11.8.1948 р. в с. Чортория Вашківського р-ну 10 мgb-істів робили засідки коло церкви і цвинтаря.

10.8.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну 40 мgb-істів перевели прочіску лісів Городище і Чорлой. Рівно ж перевели прочіску лісу Діброва с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну. Вечером ця група розділилась на ряд малих груп по 2-3 солдати і влаштували ряд засідок від річки Брусниця вздовж полями аж до потоку Брузенька на відтинку 4 км.

10.8.1948 р. в с. Веренчанка Заставнянського р-ну капітан Христенко, 6 солдатів мgb і сільські стрибки робили протягом 3-ох ночей засідки в різних місцях на полудневому куті села.

10.8.1948 р. в с. Киселиці Путилівського р-ну на присілку Ракови 6 мgb-істів протягом 2-ох тижнів робили засідку в стайні коло стаї Карапки. Господарів і слуг заказали, щоб нікому не говорили, що вони сидять в них на засідці.

10.8.1948 р. в с. Сторонець-Путилів Путилівського р-ну на присілку Паркулин 6 мgb-істів протягом 2-ох днів робили в лісі засідки.

10.8.1948 р. в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну на присілках Росішний і Черепанка 12 мgb-істів протягом 2-ох тижнів робили засідки коло підозрілих хат і на переходах.

14.8.1948 р. в с. Дихтинець Путилівського р-ну 4 мgb-істи з місцевими стрибками робили труси хатами на присілках Меший, Греблина і Липовець.

15.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Тесницька 3 мgb-істи і 4 стрибки протягом 2-ох днів робили засідки на окраїнах лісу.

15.8.1948 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну місцеві стрибки зробили засідки біля господарств Полянського Миколи, Танасійчука Олекси і Танасійчука Павла на хуторі Поляни. Наступного дня стрибки під командою л-нта мgb Нагорного перевели труси хатами на тім же хуторі.

[3] 18. до 27.8.1948 р. в с. Чортория Вашківського р-ну 10 мgb-істів зробили ряд засідок біля прилісних хат.

19.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Тесницька 6 мgb-істів з псом робили прочіску переліску і труси хатами.

21.8.1948 р. в с. Бросківці Сторожинецького р-ну 15 мgb-істів перевели прочіску перелісків.

23.8.1948 р. в с. Оршівці Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов з сільськими стрибками перевів труси крайніми хатами, шукаючи повстанців.

24.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну на присілку Сірук 10 стрибків робили прочіску переліску.

25.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну н-т м-б Молочанов зі своєю групою ходили кукурудзами та сонішниками на полі з північної сторони села, шукаючи повстанців.

17.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Тесницька 12 м-б-істів заквартирували в Маковічука Петра, звідки ходили ніччю на засідки, які робили під хатами.

28.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну на присілку Товарниця стрибки зі с. Петраші ц. р-ну робили труси хатами. Під час трусів застали в хаті Том'юка Танасія якусь дівчину з Поділля, яку забрали до району.

31.8.1948 р. в с. Драчинці Старі Вашківського р-ну 30 м-б-істів з трьома псами перевели основні труси хатами на присілку Діброва (причина трусів – ліквідація місцевого секретаря сільради).

1.9.1948 р. в с. Драчинці Старі Вашківського р-ну 15 м-б-істів ніччю робили ряд засідок на Паньковім куті і понад річку Глиниця. Днем сидять конспіративно на квартирі.

7.9.1948 р. в с. Калинівці Вашківського р-ну 5 м-б-істів влаштували засідку біля тополь, на яку попали повстанці Дід і Юрко.

7.9.1948 р. в сс. Станівці Долішні і Горішні Вашківського р-ну прибуло по 10 м-б-істів, які постійно у різних місцях роблять засідки.

8.9.1948 р. в с. Чорторія Вашківського р-ну 6 м-б-істів влаштували засідку [біля] Левицького Филимона і біля школи.

11-15.9.1948 р. в с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 30 стрибків днями переводили прочіску перелісків і присеретного луку. Ночами робили малими групами засідки на куті Горішньому і Бицькові.

14.9.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну 9 м-б-істів перевели прочіску лісу Грузьке.

15.9.1948 р. в с. Калинівці Вашківського р-ну на хуторі Зелена Діброва 15 м-б-істів перевели докладні труси хатами.

19.9.1948 р. в с. Станівці Долішні Вашківського р-ну 7 м-б-істів перевели прочіску лісу Грузьке.

28.9.1948 р. в с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 5 стрибків ніччю робили засідку коло господаря Стасюка Олекси.

У звітному періоду окупант не зменшив своєї настирливості у боротьбі з нашим рухом у виді облав, прочісок лісів та перелісків і обшуків господарств. Вправді він великих облав практикує дуже мало, бо за цілий період відбулось лише дві великі облави, а саме: 3.8. на Слобідський ліс і 8.8. на Драчинські ліси.

Найбільш активною боротьбою з нашим рухом – це засідки, якими кожної ночі попереρίζуваний цілий терен. Засідки роблять вони малими групами від 2-5 чоловік. На засідки йдуть лише з автоматичною зброєю, по більшій часті ППШ.

Обшуки господарств роблять рідше, як в попередніх часах, бо знають, що повстанці більше перебувають в лісах.

2. Арешти.

10.3.1948 р. в с. Валява Кіцманського р-ну оперпрацівник л-нт Гушніков заарештував Ракочу Санда с. Василя, літ ок[оло] 25 і його дружину Домну, підозріваючи у зв'язках з повстанцями.

20.3.1948 р. в с. Онут Заставнянського р-ну ст. л-нт Ведерніков заарештував старшого стрибка Крицького Миколу, літ ок[оло] 40 з невідомих причин.

21.3.1948 р. в с. Чорний Потік Заставнянського р-ну органи мgb заарештували стрибка Паліброду Петра, літ ок[оло] 25, підозріваючи у зв'язках з повстанцями.

24.3.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну органи мgb заарештували Запоточного Сидора, літ ок[оло] 29, за ухил від рубстойки.

26.3.1948 р. в с. Луки Заставнянського р-ну л-нт Іванов з групою 15 солд[атів] заарештував голову сільради Грунтія Юрія, агента райуповмінзагу Винника В. і агента по заготівлі м'яса Лопушанського Павла за те, що повстанці з Заліщицького р-ну їх роззброїли, забравши від них автомати.

27.3.1948 р. в с. Луки Заставнянського р-ну л-нт Іванов і 5 солд[атів] мgb заарештували Лопушанського Василя, літ ок[оло] 67 за те, що його син Данило крився ще від 1944 р. від мобілізації в армію. Його звільнили після того, як він вказав місце, де крився його син, якого забрали в район.

28.3.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну органи мgb заарештували селянина Костика Василя, літ ок[оло] 38, за ухил від рубстойки.

31.3.1948 р. в с. Валява Кіцманського р-ну л-нт мgb Гушніков заарештував селянина Вакарюка Василя с. Олекси, літ ок[оло] 28, на всип Вітра.

2.4.1948 р. в с. Погорилівка Заставнянського р-ну органи мgb заарештували селянина Остаповича Василя, літ ок[оло] 50, за підозріння у зв'язках з повстанцями.

2.4.1948 р. в с. Чунків Заставнянського р-ну органи мgb заарештували дружину священника цього села, підозріваючи у зв'язках з повстанцями ще за той час, коли вона мешкала на Волині.

4.4.1948 р. в с. Валява Кіцманського р-ну л-нт Гушніков заарештував селянина Вакарюка Олексу, літ ок[оло] 56, підозріваючи у зв'язках з повстанцями.

15.4.1948 р. в с. Погорилівка Заставнянського р-ну органи мgb заарештували селянина Дутчака Михайла, літ ок[оло] 39, підозріваючи у зв'язках з повстанцями.

24.4.1948 р. в с. Мітків Заставнянського р-ну ст. л-нт Ведерніков заарештував селянина Галана Дмитра с. Василя, літ ок[оло] 35, підозріваючи у зв'язках з повстанцями.

25.4.1948 р. в с. Мітків Заставнянського р-ну ст. л-нт Ведерніков заарештував селянку Галан Марію, літ ок[оло] 35, підозріваючи її у зв'язках з повстанцями.

30.4.1948 р. в с. Чорний Потік Заставнянського р-ну ст. л-нт Ведерніков з двома мgb-істами нічю арештував селянина Гнатюка Василя с. Петра, літ ок[оло] 48, підозріваючи його у зв'язках з повстанцями та селян: Мишнюка Василя с. Петра, літ ок[оло] 47, і Василичука Тодора с. Дмитра, літ ок[оло] 48, за те, що вони були сторожами коло канцелярії за румунської окупації.

30.5.1948 р. в с. Товтри Заставнянського р-ну органи мgb заарештували селянку Анаку Марію, літ ок[оло] 25, підозріваючи її у зв'язках з повстанцями.

4.6.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну л-нт Рульов заарештував таких селян: Бабчука Леона, літ ок[оло] 28, Товпіч Макарія, літ ок[оло] 46, Лупул Домну, літ ок[оло] 33, Бабюка Івана, літ ок[оло] 50, секретаря сільради Гордійчука Миколу, літ ок[оло] 34 і Войко Марію, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після триденних тортур і допиту в районі їх всіх зільнили.

8.6.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну органи мgb заарештували селянина Нуцуляка Василя, літ ок[оло] 53, за всипою Вітра.

21.6.1948 р. в с. Дорошівці Заставнянського р-ну органи мgb заарештували селянина Панчука Петра с. Івана, що будучи донощиком, не давав їм бажаних матеріалів.

1.7.1948 р. в с. Виженка Вижицького р-ну органи мgb заарештували Мака Мирона с. Гната, Гайдука Козьму, Ігриня Кост[янт]ина, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Всіх з району відпроваджено до Чернівцеь.

1.7.1948 р. в с. Мариничі Вижицького р-ну органи мgb заарештували Паралюка Василя 38 р., , підозріваючи у зв'язках з повстанцями. Після слідства його звільнено.

2.7.1948 р. в с. Мариничі Вижицького р-ну органи мgb заарештували Шпанюка Василя 36 р. і Яковійчука Василя 20 р.,

підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після допитів їх звільнено.

2.7.1948 р. в с. Виженка Вижницького р-ну органи мғб заарештували Клима Бориса с. Олекси і сина Михайла, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Їх відправлено з району до Чернівець.

5.7.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну органи мғб заарештували Кривушку Олексу 49 р., який говорив поміж люди, що кооперативу забрали більшовики, а не повстанці і Сивака Миколу 38 р., продавець кооперативи. По тижневі їх обох звільнено.

7.7.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну органи мғб заарештували селянина Верстюка Дмитра, літ ок[оло] 30, за підозріння у зв'язках з повстанцями.

8.7.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну органи мғб заарештували і засудили до 6 місяців позбавлення волі селян: Равлинюка Георгія с. Олекси, літ ок[оло] 38, Іванкова Дмитра с. Василя, літ ок[оло] 28, Стрілецького Георгія с. Петра, літ ок[оло] 35, Білоголовку Василя, літ ок[оло] 40, за те, що не вернулись на роботу по закінченню строку відпустки в уральські заводи, куди їх мобілізовано і заслано під час війни.

12.7.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну органи мғб заарештували селянина Балицького Юрія, літ 47 і Одайського Василя, літ 36, на всип залапаного більшовиками повстанця Орлика.

12.7.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну органи мғб заарештували Мігуцу Івана 27 р., підозріваючи його у зв'язках з повстанцями. Його відправлено до Чернівець.

13.7.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну органи мғб заарештували Балицьку Марію ж. Юрія, літ 47 і Одайську Василю ж. Василя, літ 30, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після п'ятиденного допиту їх звільнено.

13.7.1948 р. в с. Підзахарич Вижницького р-ну органи мғб розіслали десятників по селі, щоб ті за поданими їм списками зігнали людей до сільради. Коли люди поприходили, тоді мғб-істи заарештували 70 осіб, яких замкнули в одну стайню і поодинокі кликали на протоколи. Про протоколах сильно били людей, щоб призналися про все, що знають про повстанців. Після чотирьох днів усіх звільнено, крім Кирила Дмитра і його дочки Веронії 27 р., яких забрано до Чернівець.

14.7.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну органи мғб заарештували селянина Демарюка Манолія, літ 52, підозріваючи його у зв'язках з повстанцями. Після кількадечних допитів його звільнено.

15.7.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну органи мgb заарештували Несторюка Петра і Несторюка Никифора, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. При допитах їх сильно били. По трьох днях обох звільнено.

15.7.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну 20 мgb-істів з істребителями провели масові арешти. Арештованих змушували разом з військом робити прочіски перелісків. Такі прочіски робили до 27.7.1948 р. За цей час ст. л-нт мgb Лобанов, ст. л-нт Калінін і л-нт Краснов проводили слідства, при яких сильно били людей. Стягали протокол з слідуючих людей: Гаврилюка Юрія с. Танасія, Гаврилюка Івана с. Танасія, Григоряка Івана, Яковійчука Юрія с. Івана, Мометка Лук'яна с. Тимофія, Фрея Лук'яна, Пилипюка Василя с. Миколи, Северина Федора с. Іллі, Северина Дмитра, Северин Марію ж. Дмитра, Гузака Кирила с. Андрія, Скиданчука Василя, Марчука Василя, Кричун Параску ж. Івана. По допитах всіх звільнено. Забрано в район: Дуленчук Одокію ж. Дмитра, Грицюка Олексу, Торака Василя с. Іхтима, Гузака Кирила с. Андрія, Скиданчука Василя, Марчука Василя, Марчук Олену ж. Василя, двох синів від 11-19 рр., Григоряка Михайла с. Продана, Тирон Анну д. Якова, Зитко Варвару д. Теодора, Кричуна Дмитра с. Юрка, Киселицю Степана, Мігуцу Івана с. Олекси. Всіх арештовано внаслідок всипи дружини підпільника Козака, яку більшовики зловили.

16.7.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну органи мgb заарештували Чигрина Івана 46 р., Злагодяка Олексу і Гузака Дмитра. Причина арешту невідома. Після двох днів Чигрина і Злагодяка звільнено, а Гузака Дмитра відправлено до Чернівець.

16.7.1948 р. в с. Багна Вижницького р-ну органи мgb провели масові арешти, заарештували около 34 особи, яких по двотижневих слідствах звільнено, крім Товстецької Марії д. Прокопа, Сергія Івана с. Юрія, Лазаряка Танасія с. Василя, Несторюка Василя с. Юрія, Слободяна Василя, Слободян Фрозину д. Андрія, Мединюка Дмитра с. Петра і Мединюк Олену д. Марії, яких забрано до Чернівець.

16.7.1948 р. в с. в с. Сергії Путилівського р-ну органи мgb заарештували Логоша Василя, якого після чотирьох днів звільнено з тим, що має допомогти зловити підпільника Мацьопу.

16.7.1948 р. в с. Дорошівці Заставнянського р-ну органи мgb заарештували хлопців: Загаранюка Василя с. Івана, літ 19, Павлика Миколу с. Георгія, літ 19, і Горобця Миколу с. Михайла, літ 19, за те, що повтікали з Донбасу від роботи.

17.7.1948 р. в с. Черешенька Вижницького р-ну органи мgb заарештували Гавалешко Олену д. Юрія, Гавалешко Настю

д. Теодора, Несторюка Миколу с. Никифора і Гуцуляка Івана с. Гаврила, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після допитів усіх звільнено, крім Гуцуляка Івана с. Гаврила, якого відправлено до Чернівець.

18.7.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували Грималюка Василя 32 р., підозріваючи його у зв'язках з повстанцями. При допитах його сильно били, щоб признався, коли в нього останній раз були повстанці. Після трьох днів його звільнено.

19.7.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували Грималюк Олену ж. Василя 25 р., яку сильно били, щоб призналася, які харчі давала повстанцям. Після двох днів її звільнено.

20.7.1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну внаслідок убивства повстанцями капітана ЧА Леонтеєва, органи мgb заарештували Дарій Фрозину 28 р. (поштарка), яку після протоколів звільнено з праці на пошті, Дарій Юлію 26 р., Мендришору Івана 46 р., Мендришору Олексу 62 р., Чорнея Петра 36 р., Берла Олексу 40 р., Граб Варвару 40 р., Поповича Миколу і ін[ших]. Після дводенних допитів усіх звільнено.

21.7.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов з групою мgb-істів ніччю заарештував селян: Паушу Івана, літ 48, Скрипник Вікторію, літ 27, Мельничук Єлисавету, літ 43 і Мельничука Михайла с. Василя, літ 21, за всипою Орлика. Мельничук Єлисавету після дводенного допиту звільнено.

25.7.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну органи мgb заарештували Вадилюка Миколу 22 р. Причина арешту невідома. Дня 8.8.1948 р. в с.Розтоки ц. р-ну Вадилюк був між арештованими і пробував провокувати їх. Після цього Вадилюка звільнено. По тому дня 18.8.1948 р. його знову арештовано.

27.7.1948 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну органи мgb заарештували таких людей: Бойчука Степана с. Андрія, нар. 1914 р., Бойчук Лідію ж. Степана, нар. 1919 р., Бойчук Марафту д. Андрія, нар. 1944 р., Козменка Івана с. Степана, нар. 1914 р., Козменка Степана с. Олекси, нар. 1912 р., Федорюка Сидора, нар. 1900 р., Арсенюка Олексу, нар. 1912 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. При обшуках в Арсенюка Олекси знайшли карточку з тризубом і кілька чисел газети "Самостійність". Всіх забрано до села Іванківці, де кожного побивали до крові. Після двох днів усіх звільнено.

27.7.1948 р. в с. Чорторія Вашківського р-ну органи мgb заарештували Журавля Тодора 48 р., Журавель Катерину 17 р.,

Журавель Анну 34 р., Симчук Марію 22 р., Журавля Давида 44 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями.

28.7.1948 р. с. Петраші Вижницького р-ну органи мgb заарештували Михайлюка Григорія 28 р. (голова сільради), в якого знайшли деякі кооперативні речі після того, як повстанці зробили акцію на кооперативу. Після допитів його звільнено.

28.7.1948 р. с. Усте-Путилів Путилівського р-ну на присілку Росішній органи мgb заарештували Кричуна Дмитра с. Юрія 45 р. і його дружину, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після кількох днів їх звільнено.

28.7.1948 р. с. Стебні Путилівського р-ну на присілку Паркулин органи мgb заарештували Скидана Івана с. Семена 40 р. і Заручинського Михайла 36 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після тижня їх звільнено.

29.7.1948 р. с. Усте-Путилів Путилівського р-ну на присілку Росішній органи мgb заарештували Тирон Олену ж. Якова, Тирон Анну ж. Якова, Гузак Настю ж. Дмитра, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Арештованих не звільнено.

1.8.1948 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну на присілку Гайники органи мgb заарештували Токарюка Тодора за перехід границі.

5.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували Матіоса Григорія 32 р., який на допитах признався, що був у 1944 р. в УПА та що заготовляв харчі для повстанців. Звільнено його з тим, що згодився слідити за повстанцями.

3.8.1948 р. в с. Драчинці Старі Вашківського р-ну органи мgb заарештували Піць Дмитра 26 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями.

5.8.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну органи мgb заарештували селян: Гуменюка Василя с. Івана, літ ок[оло] 35 і Гладія Дмитра с. Івана, літ ок[оло] 36, за те, що після закінчення строку відпустки не вертали на роботу до уральських заводів, куди були забрані під час війни.

6.8.1948 р. в с. Драчинці Нові Вашківського р-ну органи мgb заарештували: Піця Костя 23 р., Піця Савету 26 р, Піць Домку 32 р., Піця Олексу 60 р., Піця Степана 18 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями.

7.8.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт мgb Рульов заарештував селянку Мельничук Єлисавету, літ 43, за всипою Орлика.

8.8.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну органи мgb заарештували Григоряк Фрозину 37 р. Причина арешту невідома.

8.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували Вейчука Василя 38 р., підозріваючи його, що дає матеріяльну поміч запільниці Вейчук Марії, якої два сини в підпіллю. Звільнено його з тим, що допоможе зловити Вейчук Марію. Того дня заарештували Шамберка Миколу 42 р., Карапка Олену 23 р., Матіоса Юрка 21 р. і Соломійчука Івана 53 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після тижня всіх звільнено.

8.8.1948 р. в с. Драчинці Нові Вашківського р-ну органи мgb заарештували: Савчука Івана 34 р., Савчук Домну 25 р., Савчук Анну 22 р., і Прокопєць Георгія 26 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями.

9.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували Тріщука Танасія 60 р., Том'юка Миколу 40 р., Софійчук Анну 48 р. і Прокоповича Палія, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після допитів їх звільнено.

9.8.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну органи мgb заарештували Мометка Лук'яна с. Тимофія, Чигрина Івана с. Григорія і Злагодяка Олексу с. Іллі, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Арештованих не звільнено.

10.8.1948 р. в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну на присілку Росішний органи мgb провели ряд арештувань і зразу проводили протоколи в хаті Грицюка Івана. При протоколах людей сильно били, щоб признались про співпрацю з повстанцями. Багато людей, не видержуючи тортур, брали на себе вину, хоча в дійсності нічого не винні. Тих, що зізнали дещо на себе забрано до району і не звільнено. При допитах так сильно побили Нічай Марію, що її люди заносили додому.

10.8.1948 р. с. Іванківці Кіцманського р-ну органи мgb заарештували селянина Вакарчука Дмитра с. Івана 25 р., за те, що після закінчення строку відпустки, не з'явився на роботу в Челябінськ, куди раніше був насильно забраний.

11.8.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну Заставнянський нарсуд засудив: Дзвізінського Петра с. Василя, літ ок[оло] 38 (4 га землі, 2 малолітніх дітей), на 7 р. тюремного ув'язнення за неповне виконання плану хлібоздачі; Несторюка Георгія с. Василя, літ ок[оло] 65 – на 8 р. тюремного ув'язнення за те, що не додав 28 кг зерна до викінчення плану хлібоздачі і Горського Федора с. Степана, літ ок[оло] 70 – на 8 р. тюремного ув'язнення за неповне виконання плану хлібоздачі.

12.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували фінагента Лилика Козьму 35 р. і Джуряк Василю

ж. Козьми 33 р., підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. Після допитів їх звільнено.

12.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну органи мgb заарештували Киверу Якова 35 р. за те, що арештована Цвилинюк Одокія доказала, що він має кріса і що розкидував по селі революційні листівки. Того дня заарештовано Несторюка Никифора с. Івана 28 р. за те, що Генцар Михайло через особисті ненависті всипав його, що він має зв'язки з повстанцями.

12.8.1948 р. в с. Чортория Вашківського р-ну органи мgb заарештували Плошку Василя 16 р., за зв'язки з повстанцями, внаслідок всипи Катерини [Ткачук.]*

13.8.1948 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну органи мgb [заарештували]** Тинкалюка Михайла, підозріваючи його у зв'язках з повстанцями.

13.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку [Красний Діл]*** органи мgb заарештували Штефуру Івана, підозріваючи його у [зв'язках з повстанцями]^{4*} і що в жовтні 1947 р. у великий сніг перетримував повстанців.

13.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували Вейчука Юрка 46 р., підозріваючи його, що дає матеріальну поміч запільниці Вейчук Марії. Цього дня арештували директора школи (східняк) за те, що говорив поміж люди, що він стрічався з повстанцями, що вони гарно виглядають і мають гарну зброю і що вони дуже добрі, бо нічого йому не казали. Після допитів його звільнено.

13.8.1948 р. в с. Киселиці Путилівського р-ну на присілку Ракови органи мgb заарештували Зедко Федора, Яковійчука Дмитра, Крайку Калину і Крайку Василю, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями.

14.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мgb заарештували Мацьопу 56 р, господар, в якого мешкає директор школи. При допитах питали його, щоб розказав, як і коли були повстанці в директора школи. Мацьопа від усього відказувався. Після допитів його звільнено.

14.8.1948 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну на присілку Поляни органи мgb заарештували Пустецького Миколу, підозріваючи його у зв'язках з повстанцями, Германа Петра і Пасарюка Михайла за те, що [в] 1941 р. вбивали жидів.

---

* *Дописано ручно.*

** *Дописано ручно.*

*** *Дописано ручно.*

^{4*} *Дописано ручно.*

15.8.1948 р. в м. Кіцмань Кіцманського р-ну органи мґб заарештували Фівчука Василя 34 р. і Дмитрюк Олександрю 46 р. за те, що на прохання Дмитрюк Олександри Фівчук привіз фіру снопів пшениці до неї з її поля, яке цього року забрано в неї до колгоспу.

15.8.1948 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну органи мґб заарештували Кіщука Сидора за те, що в клубі подер портрет Сталіна, кинув його під ноги і сказав: “Кидаю, щоб чорт людям не привиджався”.

16.8.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну органи мґб заарештували багато людей, яких після триденних допитів усіх звільнено.

17.8.1948 р. с. Усте-Путилів Путилівського р-ну органи мґб за всипою арештованої Гаврилюк Одокії заарештували Грицюка Івана, його дружину Марію, Дроняка Танасія, Кричуна Дмитра с. Юрія, Гузак Настю ж. Дмитра, Лиховолю Параску ж. Юрія, Матіос Марію д. Олекси, Чигрина Івана с. Григорія. Після допитів і тортур по тижневі всіх звільнено.

17.8.1948 р. с. Тораки Путилівського р-ну на присілку Полеківський органи мґб внаслідок всипи арештованої Бечки І. д. Костя, заарештували Лейбу Василя с. Микити.

17.8.1948 р. в с. Банилів Сторожинецького р-ну на присілку Поляни органи мґб заарештували: Татарин Олену 36 р., Татарин Настю 18 р. і Полянського Миколу 19 р., підозріваючи їх за зв'язки з повстанцями.

18.8.1948 р. с. Усте-Путилів Путилівського р-ну на присілку Росішний органи мґб заарештували Грицюка Івана, Дроняка Танасія, Гузак Настю, Чигрина Івана с. Василя, Чигрин Марію д. Івана, Зедко Анну д. Теодора, Нічай Марію ж. Василя, підозріваючи їх у зв'язках з повстанцями. (Всип арештованої Гаврилюк Одокії).

19.8.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну райнарсуд засудив селянина Палагнюка Михайла 45 р. (7 га землі – зобов'язання 37 цнт хлібоздачі), до 3 років тюремного ув'язнення за неповне виконання плану хлібоздачі. Цього дня за невиконання плану хлібоздачі, засуджено до різних строків тюремного ув'язнення ще п'ять селян.

21.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну органи мґб заарештували Том'юк Анну 32 р. і дуже били, щоб призналась, де ховається Том'юк Онуфрій, який 27 квітня 1948 р. утік з-під арешту з Вижниці. Після допитів звільнено.

21.8.1948 р. в с. Петраші Вижницького р-ну органи мґб заарештували Том'юка Івана 39 р., якого дуже били за брата Онуфрія. Після двох днів допиту його звільнено.

23.8.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну райнарсуд засудив селян: Смутняка Романа 60 р. (4 га землі – зобов'язання 30 цнт. хлібоздачі), здав 10 цнт., а більше не мав звідки викінчити план хлібоздачі, за що засуджено його до 10 р. тюремного ув'язнення; Олійник Марію ж. Василя 40 р. (4 га землі), до 10 р. тюремного ув'язнення за неповне виконання плану хлібоздачі.

24.8.1948 р. в с. Іспас, на хуторі Іспаський Майдан, Вижницького р-ну ст. л-нт мgb Калінін при допомозі стрибків с. Іспас арештував: Ірійчука Федора, Ірійчука Івана, Мицканюка Миколу, Дубовського Миколу, Дубовську Олену, Труфіна Івана, Нагірняка Івана с. Василя, Нагірняка Юрія с. Прокопа, Нагірняка Михайла с. Івана, Нагірняк Василину, Новосівську Фрозину, а з хутора Середній Майдан Олексюк Марію і Сидор Анну. Всіх арештовано внаслідок всипи Василини Діоніцівої, яка крилася на власну руку. Усіх арештованих після протоколів звільнено.

Від усіх арештованих в день арешту конфіскують все майно, незважаючи на те, що в багатьох із них остається по кілька малолітніх дітей.

Арештованих за підозріння у зв'язках з повстанцями при допитах шкідливо побивають, а коли кого звільняють, наказують, щоб про ніщо нікому не говорили.

3. Звірства.

22.3.1948 р. в с. Малятинці Кіцманського р-ну голова колгоспу Тацюк Михайло побив до крові, називаючи бандитом селянина Одинського Василя за то, що цей відмовився писатися до колгоспу.

13.4.1948 р. з с. Кліводи́н до с. Суховерхів Кіцманського р-ну їхав автомашиною голова Кіцманського рвк Кишкан з своїм заступником Гончаруком. На гостинці стрінулись з селянином Ткачуком Василем, що віз гній з с. Суховерхів на своє поле. Кишкан спинив автомашину і до Ткачука: "Ти куда кулаку. Ти ще не в колгоспі. Скидай гній і з нами". "Я гній не скидаю на гостинці, а везу його на поле" – сказав Ткачук. Тоді Кишкан вискочив з автомашини, простяг затиснений кулак до Ткачука і кричав: "Ти мордо кулацька. Доки будеш наживатись. Чому не пишешся в колгосп". Ткачук стояв нерухомо. Кишкан, Гончарук і шофер підійшли до воза, підклали плечі і перевернули гній на гостинець, кажучи: "Обертай віз і з нами. Ми тобі зараз знайдемо роботу". Разом поїхали в кліводи́нську сільраду, де Кишкан наказав голові сільради Дуткові дати Ткачукові плуга, щоб він до вечора виорав 1 га шкільного поля. Ткачук орав до полудня і зажадав у голови,

щоб дав щось їсти. Коли голова сказав, що немає що дати, Ткачук залишив все і пішов додому. Другого дня до Ткачука прийшов Кишкан, накричав на нього і загрозив, як не виоре той гектар поля, буде суджений.

3.5.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну голова сільради Чоботюк Василь тримав два дні запертих в сільраді таких селян, що не могли дати наложену суму грошей на позику: Андрієць Василь с. Петра 62 р., Палагнюк Катерина 87 р., Скрипник Фрозина 35 р., Самик Катерина 40 р., Филипчук Тодор 55 р., Фесик Іван 56 р., Федірчик Дмитро с. Тодора 50 р.

4.5.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну голова сільради Карпюк Георгій, уповноважений по хлібоздачі Баранов і з райвоєнкому Комісаренко ніччю скликали до сільради людей, де погрозами вивозу на Сибір кожного змушували дати вказану суму грошей на позику.

Селянку Савчук Олену 60 р. визвали до сільради і зажадали в неї підписатись на 500 крб. позики. Вона просила, щоб її зменшити позику, кажучи, що немає звідки дати стільки грошей і давала 150 крб. Голова сільради не хотів і слухати її просьби, та настоював, щоб вона підписалася на суму, яку він зажадав. Савчук сказала, що більше 150 крб. не дасть. Тоді голова сільради і Баранов кричали на неї, називаючи її бандиткою і повели її в іншу кімнату, де її тяжко побили. Там тримали її замкнену цілу ніч, а ранком звільнили, кажучи, що як не дасть 500 крб., буде вивезена на Сибір.

Селянинові Рудакові Петрові 60 р. наказували підписати 3.000 крб. позики. Він відмовився, кажучи, що не годен дати більше як 500 крб. Тоді голова сільради повів його в іншу кімнату, де шкідливо побив, а опісля викинув до пивниці, де Рудак просидів цілу ніч у холоді. Ранком його звільнили, кажучи, щоб до трьох днів приніс 3 тисячі карбованців, бо як не принесе, поїде на Сибір.

4.5.1948 р. в с. Давидівці Кіцманського р-ну голова сільради Віксіч Іван, його заступник Маник Василь і уповноважений з району жид Цукер скликали вночі селян до сільради, де змушували кожного підписатися на вказану ними суму позики. Всіх, хто відмовлявся підписати наложену позику, тримали два дні запертих у пивниці й не дозволяли тим людям навіть сідати, тільки стояти на ногах. Хто підписував позику, силували давати заяву до колгоспу. Хто відмовлявся, тому грозили, що від нього заберуть все майно, а його вивезуть на Сибір.

5.5.1948 р. в с. Кліводин Кіцманського р-ну голова сільради Дутка Василь визвав до сільради селянина Деркача Мафтея

с. Михайла 78 р. і змушував його підписатись на 300 крб. позики. Деркач сказав, що стільки не годен позичати і давав 150 крб. Коли голова, незважаючи на це, далі силував його підписати 300 крб. на позику, Деркач сказав: “Я таким дияволам не підписую нічого. Ви не люди, коли не хочете розуміти, що не маю грошей”. Тоді голова взяв Деркача до другої кімнати, де його важко побив і поставив коло нього стійкового. Після цього зателефонував до району. За півгодини прибуло 2 мgb-істи і забрали Деркача в район. Що з ним сталося невідомо, бо навіть не приймали харчів для нього від його рідні.

5.5.1948 р. в с. Шишківці Кіцманського р-ну голова сільради Душинський Олекса бив і два дні тримав запертих у сільраді таких людей: Ткачука Андрія с. Степана 36 р., Гулей Параску д. Олекси 25 р., Антонюка Якова 55 р., Гулей Марію д. Івана 23 р. і Шупеню Настю 50 р., за те, що вони не маючи грошей, відказувались підписати жадану ним суму грошей на позику.

5.5.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну голова сільради Федоряк Володимир і його заступник Білоголовко Дмитро замикали до пивниці і били таких людей: Ганчука Василя с. Дмитра 75 р., Ганчука Онуфрія с. Танасія 70 р., Гордея Олександра с. Миколи 58 р., Бабяка Івана 47 р., Микитюка Василя с. Дмитра 70 р., Пугача Олександра с. Григорія 40 р., Одинака Михайла с. Степана 59 р. і багато інших за те, що не підписали наложену їм позику і відмовлялися писатися в колгосп.

13.5.1948 р. в с. Южинець Кіцманського р-ну голова сільради Піцик Микола і його заступник Завик Микола при допомозі стрибків, на сміх водили людей вулицями, які не могли дати вказану ними суму грошей на позику, з лопатами, з кочергами, в старих пірваних солом'яних капелюхах, наповнених болуками клоччя, з плакатами з надписом: “Це ті люди, що не хочуть зичити грошей державі”. З них відомі такі: Піцик Оксана, Турик Марія 40 р., Пугач Марія 36 р., Піцик Фрозина 35 р. і Товста Анна 40 р.

15.5.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну уповноважений по хлібоздачі Тимченко Іван Василевич 45 р., знасилував дівчину Дребіт Катерину д. Степана 16 р., яка опісля захворіла і була відвезена до Чернівець до шпиталю.

6.7.1948 р. в с. Малятинці Кіцманського р-ну секретар сільради Нацюк Микола і заступник голови сільради Семенюк Дмитро важко побили селянку Нуцак Марію 47 р. (1.50 га землі, двоє малолітніх дітей, зобов'язання 3 цнт. хлібоздачі) за те, що вона не могла здати хліб державі, бо її поле стояло пустою, не маючи чим його засіяти.

9.7.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Тесницька мgb-істи і стрибки з начальником істребительного батальйону Стратійчуком, роблячи труси в Бердарки Насті, взяли її в ліс і так сильно її били, щоб призналася чи носить їсти повстанцям у ліс, аж зламали ребро.

27.7.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну голова сільради Чоботюк Василь шкідливо побив селянку Палагнюк Настю за те, що вона не хотіла зварити обід для нього і для ще трьох активістів з району. Він зробив обшуки в її хаті, знайшов і забрав сало, сметану і яйця до сільради.

1.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну голова сільради Федоряк Володимир визвав до сільради селянку Гордей Василену 21 р. (50 арів землі, зобов'язання 180 кг хлібоздачі), до якої сказав: "Чому не даєш здачу. На кого чекаєш. На Америку чи на бандерів". Вона відповіла: "Я ні на кого не чекаю і здачу не можу дати, бо немає хліба, бо нічого не вродило". Тоді Федоряк взяв її до другої кімнати, де шкідливо її побив.

5.8.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну голова сільради Костик Антін шкідливо побив селянина Ватрича Василя 34 р. (1 га землі – зобов'язання 250 кг зерна хлібоздачі) за те, що він не мав звідки дати понад план збіжжя.

6.8.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну голова сільради Максимюк Іван важко побив десятника Романовського Василя за те, що він не зібрав хлібоздачу зі свого десятка на вказаний час.

6.8.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну голова сільради Максимюк Іван тяжко побив, що відливали водою, селянина Ковтала Миколу 61 р. за те, що той відмовився давати хліб зверх плану.

10.8.1948 р. в с. Ошихліби Кіцманського р-ну селянка Міцик Степанія 24р. (1.20 га землі – зобов'язання 300 кг хлібоздачі), виконавши план хлібоздачі, заховала 80 кг зерна на насіння. До неї прийшов десятник Деревенко Микола і жадав, щоб вона здала ще один цнт. зерна зверх плану. Вона відмовилася, кажучи, що немає хліба. Деревенко зробив обшук, знайшов захованих 80 кг зерна, а коли вона не давала забирати знайдене зерно, він її так важко побив, що вона впала непритомна і опісля її відвезли до лікарні. Знайдене зерно Деревенко забрав.

10.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну невідомого прізвища більшовик застрілив Дутку Івана с. Миколи, який вертався з тюрми, що був засуджений на 1 р. ув'язнення, додому.

10.8.1948 р. в с. Підзахарич Вижницького р-ну на присілку Закінь ст. л-нт мgb Краснов зі своєю групою зайшов до Сорохана

Петра і там застав Плиску Анну д. Пилипа, яку стрибки послали в підпілля. Краснов щось з нею поговорив, опісля післав чотирьох солдатів з нею в ліс. Там її застрілили і прикрили трупа хворостом та листом. З ліса повернулись, застрілили собаку господаря, заарештували господарів і відправили до р[айо]ну. (Муж її Павлюк Іван а[гент]/в[нутрішник], арештований повстанцями дня 27 липня).

16.8.1948 р. в с. Хлівище Кіцманського р-ну заступник голови сільради Андрійчук Антін важко побив селянку Штефюк Фіврогію 49 р. (4.60 га землі – зобов'язання 18 цнт. хлібоздачі), за невчасне виконання хлібоздачі. При побитті він кричав: “Ти бандитко. Чому не даєш здачу. Що чекаєш на Англію та Америку та слухаєш бандерів. Давай здачу, а ні, то на Сибір”.

18.8.1948 р. в с. Южинець Кіцманського р-ну агент райуповмінзагу Семиряк Микола побив шкідливо селянку Візнюк Олену 46 р. (1 га землі – 120 кг хлібоздачі) за те, що до викінчення плану не додала ще 10 кг, яких не мала приготовлених на той день.

20.8.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну міліціонер Филипчук Юрій з с. Веренчанка важко побив селянку-вдову Мельниченко Марію ок[оло] 82 р. (0.25 га) за те, що відмовилася писатися в колгосп.

22.8.1948 р. в с. Хлівище Кіцманського р-ну заступник голови сільради Андрійчук Антоній важко побив селянку Штефюк Параску 63 р. (1.50 га землі – зобов'язання 420 кг), за невчасне виконання хлібоздачі.

22.8.1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну на присілку Бісків група мgb-істів з ст. л-нтом Красновим, сидячи на засідці, застрілили Григоряка Юрія с. Василя 34 р., який місяць ховався від більшовиків через те, що органи мgb вимагали від нього активної співпраці.

III. КОЛГОСПНЕ ЖИТТЯ

Дуже пекучою і постійно актуальною проблемою діяльності більшовицьких органів є колективізація селянських господарств. Силою зорганізувавши весною 1948 р. колгоспи майже в усіх селах, більшовики всіма силами стараються втягнути в колгоспи всіх селян.

Методи, які вони застосовують для цього, це в першу чергу агітація і пропаганда, що не дала і не дають жодних позитивних результатів. Селяни більшовицькій пропаганді про заможне життя в колгоспах, вже давно перестали вірити. Інші методи застосова-

ні більшовиками [в] організуванні колгоспів – це залякування, погрози, побиття, арештування, притримування в сільраді по 2-3 дні селян. Та ці методи, однак, не могли зламати опору селян. Більшовицькі методи, що найбільш змушували селян вступати в колгоспи – це наложення надмірної хлібоздачі, цілковитий грабунок всього хліба і відібрання від селян-одноосібників найродючішої землі (городів) та прилучення їх до колгоспного лану, в заміну даючи одноосібникам малородючу, непридатну до обробітку, віддалену від села землю. Іншою причиною масової колективізації в багатьох селах було також і те, що селяни не мали чим обробляти свою землю, бо більшість коней і сільсько-господарського інвентаря було віддано до колгоспів. Селяни орали землю коровами, копали її лопатами та сапами, або й самі запрягалися до плуга й орали. В такий спосіб і не вчас оброблене поле не давало багатих плодів, а більшість землі оставалася не обробленою, лежала пустою.

У Сторожинецькому р-ні організація колгоспів проходить скорим темпом. Населення під загрозою вивозу на Сибір, арешту і конфіскації майна та всього хліба, змушене поступати в колгоспи. В цьому р[айо]ні майже все населення в колгоспах.

Дещо повільніше йде організація колгоспів у Вашківському р-ні. Населення завзято відпирається від вступу в колгосп. Так, що сьогодні вдалось більшовикам загнати в колгоспи ледве 1/3 селян. В цьому р[айо]ні є ще такі села, де немає колгоспів. Н[а] пр[иклад], в с. Чортория навіть немає ініціативної групи. В половині серпня до цього села прибув голова рвк Литвинюк і силував людей вступати до колгоспу. Коли ніхто не хотів писатися, він на багатших господарів, які вже виконали план хлібоздачі, наложив ще одну хлібоздачу. Ці хліб дали подвійно і надалі лишилися одноосібниками. Іванюк Микола дав 4 цнт., Савюк Юрко 5 цнт., Манчук Катерина 6 цнт., Остафійчук Теодор 4 цнт., Бевцик Теодор 7 цнт., Журавель 5.5 цнт., Іванюк Іларій 6 цнт. і інші.

Крім цього, більшовицька адміністрація примушує вступати в колгоспи при допомозі арештів. Н[а] пр[иклад], 29.8.[1948 р.] в с. Бросківці Нові Сторожинецького р-ну поліційні органи заарештували Многодітного Михайла 46 р., Маниліча Василя 42 р., Козьму Діонізія 46 р. і Папазічука Миколу 45 р.

28.8.1948 р. в с. Станівці Горішні Вашківського р-ну до громадянина Лакусти Евстахія прибули озброєні організатори колгоспу з району і почали робити на нього нападки, щоб він вступав до колгоспу. Господар окутувся перед ними і почав тікати. Тоді вони почали стріляти за ним, а тому, що був близько ліс, йому вдалося

втекти. Тоді напасники почали ляяти перелякану жінку, щоб вона брала свої речі, бо йде на Сибір. Жінка спакувалася і вийшла з хати. Вони наказали їй, щоб вона клякала і молилася. Перелякана жінка помолилась Богу, попросилася з своєю хатою, забрала свої клунки і плачучи по дорозі прашалася з людьми. Запровадили її під конвоєм до сільради, де просиділа 2 дні. Після 2-ох днів прийшов до сільради її чоловік. Спочатку “організатори” насакували до нього, вдаючи, що хочуть застрілити, а після сказали йому, щоб він дав заяву до колгоспу, а як ні, то віддадуть його під суд за те, що тікав до ліса да “бандита” Непохитного. Перестрашений чоловік дав заяву до колгоспу. Організатори вдаючи, що не хочуть прийняти його до колгоспу, почали з ним дрочитися. Після неодноразового прохання з плачем, прийняли його до колгоспу.

14.8.1948 р. в с. Южинець Кіцманського р-ну заступник голови рвк Гончарук з майором воєнкому скликав селян до сільради, де всіляко силував їх вступати до колгоспу. Однак ніхто не згожувався. Опісля Гончарук з майором почали ходити хатами і зайшли до господаря Ткачука Степана с. Гаврила 47 р. Його зразу переконуванням, а потім грозьбою конфіскації майна і вивозом на Сибір, старалися зламати опір селянина. На те все він сказав: “Хочете поля – беріть собі, хочете хати, стайні, стодоли, мого майна – беріть собі, хочете мене забрати – беріть, а я в колгосп не запишуся”. Майор, вислухавши це сказав: “От кулацюга. Жде на Америку та Англію”.

Цього дня були замкнені в сільраді (сиділи 2 дні) Ткачук Катерина, Мироняк Катерина за те, що не хотіли писатися до колгоспу.

15.6.1948 р. в с. Вікно Заставнянського р-ну голова колгоспу, 2 десятники і 1 стрибок ніччю ходили хатами одноосібних господарів і наказували їм, щоб йшли до колгоспу сапати буряки та кукурудзи. Коли одноосібники казали, [що] не мають часу йти на роботу до колгоспу, бо їх кукурудзи та буряки пропадають в бур’янах, голова колгоспу сказав: “Ваше хай пропадає, а наше не пропаде”.

8.7.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну заступник голови рвк Гончарук на зборах сільського активу зажадав подати йому список всіх тих селян, що відмовляються вступати до колгоспу, бо, мовляв, таким людям треба наложити більшу хлібоздачу. Коли активісти відмовили подати такий список, Гончарук обурений покинув збори.

14.7.1948 р. в с. Звиняче Заставнянського р-ну заступник голови рвк Гуменюк при допомозі стрибків силою зігнав людей

до сільради, де всіляко змушував селян писатися до колгоспу. Від тих, що вписувалися жадав: перша група – 20 крб., друга – 30 крб., третя – 40 крб.

15.7.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну уповноважений по хлібоздачі Горліщев і кілька міліціонерів з району наказали селянинові Звоздецькому Петрові с. Василя, щоб він взяв свою коняку з возом, наклав там своє барахло і йшов з ними селом та кричав, що його вивозять на Сибір за те, що не вписався до колгоспу. За ним йшла його мати, яка нічого не знала про цю інсценізацію і гірко плакала. Коли прийшли до господаря Штогра Івана с. Миколи і казали, щоб він збирав свої кози (іншої худоби не мав) і робив те саме, що той з конем, він категорично відмовився.

2.8.1948 р. в с. Веренчанка Заставнянського р-ну секретар райпарткому Місюренко при допомозі стрибків зігнав селян-одноосібників до сільради, де кожного зокрема намовляв писатися до колгоспу. Селяни відказувалися, подаючи різні причини, щоб тільки не дати себе втягнути в колгосп. Дехто із них просто заявляв: “Я не вступлю до колгоспу, хоч робить зі мною, що хочете, бо в колгоспі будемо всі голодні і голі ходити”. Після безрезультатних намагань зломити опір деяких селян, [що] не бажають вступати до колгоспу, Місюренко сказав: “Ідіть у другу кімнату, подумайте добре, а опісля вас викличу і ви скажете чи даєте заяву чи ні”. Коли після 3-4 годин, даних до думання, він викликав до себе невблаганних селян і повторялося те саме, він їх знову відсилав до кімнати “думання”, знову викликав і так цілу добу. В такий спосіб під приводом переконування селян вступати до колгоспу, були затримані 2 дні селяни: Левка Теодор 38 р., Левка Георгій 56 р., Пожарюк Дмитро 35 р, Соколюк Юрій 34 р., Янчик Михайло 40 р. і багато інших.

Від 15.8. до 30.8.1948 р. в с. Васловівці Садгірського р-ну перебували начальник Садгірського ро мвд капітан Одовенко, уповноважений по організації колгоспів Капітанчук і один майор з області. Вони протягом цього часу ходили хатами в сс. Шубранець, Васловівці і Ширівці Горішні Садгірського р-ну і всілякими способами силували селян вступати до колгоспу. Насильно зганяли людей до сільради, де кожної ночі тримали запертих по кілька людей, щоб примусити вступити їх до колгоспу. Іншим погрожували вивозом, тюрмою, великою хлібоздачею.

12.8.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну уповноважений по хлібоздачі Горліщев, голова сільради Лавренюк Дмитро, його заступник Кармизнюк Степан з 2-ма післанцями

рвк ходили хатами й силували людей писатися до колгоспу. Коли хто рішучо відпирився, вони не дивлячись на це записували його сім'ю і майно, виписували заяву і без його згоди вважали його членом колгоспу. В інших навіть не питали про їх бажання вступати чи ні до колгоспу, не ждали в них власного підпису на заяві, не церемонилися багато з ними, а списавши їх сім'ю і майно заявляли, що вони є членами колгоспу. Вслід за ними йшли вози, на які забирали увесь сільськогосподарський інвентар, зерно на насіння, коня (хто мав) і це все відсилали до колгоспу. Такий спосіб втягування до колгоспу примінювався протягом кількох днів. Коли хто не викінчив хлібоздачу, забирали увесь наявний хліб. Подібні методи втягування селян до колгоспів застосовувалися по селах інших районів.

14.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну голова сільради Федоряк Володимир зібрав 25 селян-одноосібників, що не хотіли писатися до колгоспу і тримав їх цілу ніч запертих в сільраді. Другого дня рано всіх вислав до роботи на колгоспне поле, а голові колгоспу наказав, щоб не дозволяв їм йти додому на обід, а щоб так працювали до вечора.

16.8.1948 р. в с. Дорошівці Заставнянського р-ну Ковалюк Теодор з райфінвідділу, уповноважений по хлібоздачі і сільські стрибки нічю ходили хатами і силували селян писатися до колгоспу. Хто відмовлявся, того питали про викінчення хлібоздачі. Коли хто мав хоч незначну недобавку до викінчення хлібоздачі, в того забирали все намолочене і немолочене збіжжя. У селянина Якушика Івана, 0.50 га землі, забрали на віз всі снопи жита і забрали корову. Він злякавшись цього, згодився дати заяву до колгоспу. У селянина Нуцуляка Онуфрія, 2 га землі, троє малолітніх дітей, забрали все збіжжя з дому і поля, що було незвезене, за те, що відмовився писатися в колгосп і за недобавку до викінчення хлібоздачі.

31.8.1948 р. в с. Товтри Заставнянського р-ну уповноважений з райпарткому з десятниками Козьмою Іваном с. Степана і Шуманським Манолієм с. Миколи забрали від селян-одноосібників Бучулинського Петра, Барабашука Василя і Ващука Івана їх власні коні до колгоспу, які залишились надалі власністю колгоспу.

Внаслідок такого тиску з боку більшовицьких органів до суцільної колективізації селянських господарств, наближається більше половина сіл Заставнянського і Садгірського районів. В Кіцманському р-ні повністю сколективізовані всі селянські господарства в сс.: Витилівка, Лашківка, Валява, Ошихліби, Іванківці, Гаврилівці, Малятинці, Ставчани, Хлівище, Шишківці, Южинець,

Борівці і Кіцмань. Інші села цього р[айо]ну наближаються до суцільної колективізації.

Оборона селян перед колективізацією представляється в різних формах. Щоб не дати можливості загнати себе в колгоспи, селяни втікають від своїх хат, ночують у полі, в городах, по бур'янах, щоб групи, які вдень і вночі лазять хатами втягати селян до колгоспів, не застали господарів вдома. Кого захоплять вдома, той відтягається на пізніше, кажучи, що ще обдумує і потім запишеться до колгоспу, стараючись іншим разом не бути вдома. Кого заманять до сільради, той відпирається тим, що, мовляв, мусить порадитися з дружиною.

По всіх колгоспах Чернівецької області збирання колоскових культур повинні початись 9 липня. Третього дня після початку жнив повинна початись молотьба і зразу перший обмолот здавати в рахунок хлібоздачі.

Для більшої експлуатації колгоспників по всіх колгоспах запроваджено підвищені норми виробітку. Н[а]пр[иклад], минулого року денна норма для косаря становила 0.50 га, а для жінця 0.10 га, то цього року норма виробітку для косаря становить 0.65 га, а для жінця 0.15 га.

Для успішного і скоршого грабунку хліба по колгоспах на жнива зганяють стариків, нелітніх дітей, а навіть підлітків. Н[а]пр[иклад], у колгоспі "Більшовик" Новоселицького р-ну при жнивях працювало 20 стариків, у колгоспі ім. Леніна Кельменецького р-ну 65-річний колгоспник Берник Василь, щоб скосити 0.55 га працював від досвітку до пізньої ночі. У колгоспі ім. Молотова с. Вікно Заставнянського р-ну вигнано на жнива штатних робітників колгоспу конюха Мельника Івана та його дружину свинарку Олену 60 років. (Мельник Іван має 65 років). У колгоспі "Перемога" Герцаївського р-ну 30 підлітків кожного дня мусіли збирати колоски на колгоспному лані. Кожний повинен денно зібрати не менше 5 кг колосся. У Рухотині Кіцманського* р-ну всіх дітей третьої і четвертої класи НОШ під час ферій примушувано працювати в колгоспі при різних роботах. Одні працювали на прополці городини, другі доглядали тварини, а інші збирали колосся. Діти працювали від ранку до пізнього вечора. Діти з піонерського табору с. Виженка Вижицького р-ну кожного дня працювали при збиранні колосся у колгоспі "Шлях соціалізму" ц. р-ну. Учні, що відпочивали в Садгірському оздоровчому будинку протягом жнив замість того, щоб відпочивати, вони збирали в найбільшу спеку колосся в колгоспі "Сталінський шлях".

---

* Так у тексті. Повинно бути: Хотинського.

Деякі колгоспники, щоб виконати хоч один трудовдень, змушені працювати при жнивах від світанку до пізньої ночі, а дехто, хто має більшу сім'ю, працює і цілу ніч, щоб більше заробити хліба. Ті колгоспники, що працюють ніччю можуть ранком 2 години пізніше почати роботу. Н[а]пр[иклад], у колгоспі ім. Шевченка Вижницького р-ну вночі з 22 на 23 липня 39 в'язальниць працювали цілу ніч. Ранком, відпочивши дві години, працювали далі. У колгоспі "Нове життя" Герцаївського р-ну при косовиці поруч з мужчинами косять і жінки.

Всі колгоспи за перших 10 днів після початку жнив, повинні повністю виконати план хлібоздачі. Для цього по всіх колгоспах чи молотаркою, чи вручну, молотьба провадиться круглодобово. Змолочене зерно зразу відвівають, просушують і відставляють підводами й автомашинами, які одержали з райосередків, на приймальні пункти. Крім виконання наложеного плану хлібоздачі хліб по колгоспах далі грабують, залишаючи колгоспникам деяку частину зерна, щоб мали чим засіяти поле і видати колгоспникам по 1 кг або по півкілограма зерна на трудовдень.

У багатьох колгоспах почалась виплата зерна на трудовні. Колгоспники, котрі систематично працювали при всіх роботах, виробивши по кількасот трудовнів, одержали зерна по 2-3 цнт. Н[а]пр[иклад], у колгоспі [ім.] Молотова с. Вікно Заставнянського р-ну колгоспник Палій Данило, дочка і син, працюючи кожного дня з ранку до вечора, виробивши 500 трудовнів, одержали 8 цнт. зерна, у колгоспі "Перемога" с. Товтри Заставнянського р-ну колгоспникам виплачено на трудовдень по 0.5 кг ячменю.

Внаслідок великого тиску на прискорення хлібоздачі зі сторони колгоспного правління і районних працівників, у колгоспах допускається багато втрат зерна. Н[а]пр[иклад], у колгоспі "Перемога" Сторожинецького р-ну втрати на 1 га становлять до 10 пудів зерна; те саме діється у колгоспі "30 жовтня" Глибоцького р-ну.

Більшість колгоспників, насильно загнаних в колгоспи, не виходять на роботу до колгоспу, а весною і літом працюють у себе на своїх городах, або помагають селянам-одноосібникам.

В колгоспі ім. Кагановича с. Кучурів Малий Заставнянського р-ну через те, що колгоспники не хотіли виходити на роботу з 10 по 14 серпня, зовсім не провадилась молотьба, хоч погода була відповідна. Колгоспники виходять на роботу тільки тоді, коли їх насильно виженуть. Під час гарячої пори більше половини колгоспників не виходить на роботу. Такий стан в колгоспах ім. Сталіна с. Громівка, "Радянське село" с. Дорошівці,

ім. Хрущова і “Радянська Буковина” с. Чунків, “Ленінський шлях” с. Прилипче, “Перемога” с. Товтри, ім. Шевченка с. Кучурів Малий, ім. Ленінського комсомолу с. Вербівці, ім. Федьковича с. Василів, “Заповіт Ілліча” с. Юрківці Заставнянського р-ну. У колгоспі ім. 28 червня с. Атаки Хотинського р-ну 50 женців за день вижали 3.5 га жита і все вижате за розпорядженням правління колгоспу залишили в покосах, мовляв, хай висохне. А після цього 2 дні дощ мочив жито в покосах. (Слід зазначити, що цю площу за підвищеною нормою виробітку повинні вижати 23 женці).

У колгоспі ім. Леніна с. Ржавенці Заставнянського р-ну з 60 молотільників на молотьбу ціпами виходило 12-14 чоловік. У колгоспі ім. Сталіна с. Громівка Заставнянського р-ну з 70 косарів і 150 в'язальниць на роботу виходило 10 косарів і 35 в'язальниць. У колгоспі ім. Кагановича с. Кучурів Малий Заставнянського р-ну з 150 працездатних під час жнив працювало щоденно 10-12 чоловік. В колгоспі ім. Федьковича с. Василів Заставнянського р-ну з 40 молотільників виходило на роботу 4-6 чол. У колгоспі 30-річчя жовтня Глибочького р-ну з 70 працездатних на роботу виходить третина. У колгоспі ім. Кутузова с. Динівці Новоселицького р-ну з 151 працездатних у жнивах брало участь 70-75 чол. У колгоспі “Шлях соціалізму” Вижницького р-ну з 130 працездатних при жнивах працювало 40-50 чоловік. У колгоспі ім. Калініна Вашківського р-ну з 70 працездатних працювало 40 чоловік. У колгоспі ім. Тимошенка с. Романківці Сокирянського р-ну з 870 працездатних працювало 300 чоловік.

Є колгоспи, де майже половина колгоспників в цьому році не виробили жодного трудодня. Н[а]пр[иклад], у колгоспі “Червоний колос” с. Старосілля Кіцманського р-ну 12 чол. не виробили жодного трудодня, у колгоспі ім. Хрущова Заставнянського р-ну – 10 колгоспників, а 25 виробили від 1-10 трудоднів кожний. У колгоспі ім. Леніна, “Правда”, “Перемога” Чернівецького р-ну 10-12 % колгоспників не виходять на роботу.

Вигнані колгоспники на роботу працюють під примусом і неохоче, бо знають, що і так за свою працю одержать мізерну платню. Працюють тому, щоб бути присутнім, щоб не викинули з колгоспу. На роботу виходять пізно, в більшості не виконують встановлених норм. Н[а]пр[иклад], у колгоспі “Прогрес” с. Маршинці Новоселицького р-ну колгоспники сходяться на роботу о 9-ій годині ранку і ні косарі, ні женці не виконують норм, у колгоспі ім. XVIII партконференції с. Керстенці Новоселицького р-ну женці денно вижинають по 0.3-0.5 га, а 7 косарів денно викошують 2 га. У колгоспі ім. Франка с. Ленківці Садгірського р-ну за 1

робочий день 25 колгоспників зжали 0.26 га пшениці, 0.13 га жита і скошили 0.40 га однорідних трав. У колгоспі ім. Шевченка Заставнянського р-ну 7 колгоспниць за день вижали 0.5 га жита. У колгоспі “Перемога” Герцаївського р-ну за планом кожного дня повинні вижинати 40.5 га, однак за 4 дні жнив тут зібрано 18 га.

Внаслідок такого байдужого ставлення колгоспників до колгоспних робіт у колгоспі “Перемога” с. Товтри Заставнянського р-ну 50 га землі засіяної кукурудзами, не сапано. Кукурудзи заросли високими бур’янами. В колгоспі ім. Шевченка с. Кучурів Малий Заставнянського р-ну 25 га картоплі сапано тільки один раз і залишені без підгортання. Бур’яни взяли верх над картоплею і цілий лан виглядає, [як] море різнородного сорту будяків і бур’янів, ще гірше становище з кукурудзами і буряками. У колгоспі ім. Федьковича с. Василів Заставнянського р-ну 10 га цукрових буряків, в колгоспі ім. Кагановича с. Малий Кучурів 90 га ярих культур, 15 га соняшнику, 15 га цукрових буряків залишені без обробітку, заросли високими розкішними бур’янами, а подекуди з засіяної культури і сліду не лишилось. Не кращий стан і в інших колгоспах.

Контрактація худоби до колгоспів проводиться не тільки [в] колгоспників, а й в селян-одноосібників. Населення законтрактовану худобу не хоче добровільно здавати, хіба заберуть силою. У колгоспі ім. Кобилянської Вашківського р-ну законтрактовано 40 штук великої рогатої худоби і 180 овець. У колгоспі “Перемога” с. Товтри Заставнянського р-ну законтрактовано 14 штук великої рогатої худоби, 30 овець і 10 свиней.

Законтрактована худоба немає жодного приміщення. Поки що вона стоїть під голим небом і часто мокне на дощі. Наближається зима, а багато колгоспів навіть не приступили до будівництва стаєнь, бо не мають будівельного матеріялу. Колгосп “Нове життя” Хотинського р-ну повинен збудувати стайню на 50 штук худоби. Фундамент на стайню заклали ще торік. Дальша будова припинилась через брак будівельного матеріялу. Те саме діється у колгоспах ім. Сталіна, Ворошилова, Рокосовського, Берія, “Перемога” та інші Хотинського р-ну. Є загроза, що колгоспна худоба буде зимувати на снігу.

Найбільш докучливим для колгоспників є культурно-освітня робота серед них. Навіть у обідню перерву не дають їм відпочити, а мучать їх різні лектори-бесідчики радянською пропагандою. Вони розповідають їм про життя Радянського Союзу та про “щасливе” життя в колгоспах. Часто до них заїздять різні агіткультбригади зі своїми виступами. Бригади виступають з концертами під

час обідніх перерв у полі, на косовиці, на токах і в колгоспних клубах. Таких агіткульбригад в кожному р[айо]ні є найменше 2-3.

IV. ГОСПОДАРСЬКИЙ ВИЗИСК

1. Третя сталінська позика.

Ще не було офіційного оголошення про випуск "третьої державної позики відбудови і розвитку народного господарства СРСР", як вже кілька днів до цього по селах, фабриках і державних установах більшовицькі власті розгорнули підготовчу акцію по збиранню позики. Почали переводити мітинги, влаштовувати збори, на яких по їхньому роз'яснювали значення цієї позики, закликаючи людей приготувати гроші, на кожне село наклали уповноважених, що разом з сільськими активістами, комсомольцями і стрибками мали збирати гроші на позика.

Дня 2 травня, в день оголошення про випуск сталінської позики, агенти по збиранню позики розлізлися по всіх усядах, бігаючи попід кожну хату, натискали населення здавати останній гріш. Вони силували кожного підписувати вказану ними суму грошей на позика, яка набагато перевищала можливості селянина чи робітника позичати стільки грошей. Деяким селянам наложували навіть і по 5 тисяч крб. позики, не дивлячись на те, що такий селянин не може й десяту частину наложеної суми здати на позика.

Хто відмовлявся підписувати вказану суму, тим погрожували вивозом на Сибір, називали бандитами, запирали на два-три дні у сільраді, не допускаючи до них харчів, які приносила родина. Біля них ставили сторожів, які не дозволяли навіть сідати, тільки мусіли цілий час стояти на ногах і при цьому важко побивали. В цей спосіб відбувалася реалізація нової позики, особливо в сс. Баламутівка, Самушин, Звиняче, Вікно, Погорилівка Заставнянського р-ну.

У колгоспах заснованих ще 1946-[19]47 рр. жадали від кожного колгоспника 500-1.000 крб. позики, хоча більшість з них не мають з чого пристарати грошей навіть на свої найнеобхідніші потреби.

У Кіцманському сільськогосподарському технікумі всіх учнів зобов'язали підписати позика від 150 крб. вгору. Хто не мав готових грошей, стягали зі стипендії.

У селян, що не мали грошей на позика, забирали хатні речі, які попали під руки, а навіть хліб та інші харчеві продукти та худобу.

6.5.1948 р. в с. Южинець Кіцманського р-ну голова сільради Піцик Микола і голова сільської кооперативи Мельник Василь, що

ходили збирати позику, у Шикирівської Зої ніччю розбили двері, вдерлися до хати і ограбили 150 кг зерна за те, що не мала грошей на позику.

7.5.1948 р. в с. Хлівище Кіцманського р-ну агенти по збиранню позики ніччю вдерлися до хати Романюка Михайла і забрали хатні речі, бриндзу і сало за позику.

8.5.1948 р. в с. Хлівище Кіцманського р-ну голова сільради Найда Олександр забрав теля від Поштар Фівронії за те, що не мала дати 300 крб. на позику; у Штефанюка Олександра с. Теодозія 78 р. (3 га землі) забрали хатні речі за те, що не мав дати тисячу крб. позики; у Проданюк Магдаліни 40 р. забрали 1 цнт. пшениці та хатні речі за те, що не мала дати 1.000 крб. позики.

На с. Гаврилівці Кіцманського р-ну, що налічує 270 господарств наложили 50 тис. крб. позики, на с. Суховерхів ц. р-ну, що налічує 400 господарств – 80 тисяч, [на с.] Малятинці ц. р-ну, що налічує 320 господарств – 60 тис. Ці села є одні з найбідніших в Кіцманському р-ні. Більшість населення місяцями не бачить карбованця в хаті.

2. Сталінська хлібоздача.

Від м[ісяця] липень 1948 р. по всіх селах широко розгорнулася кампанія по хлібоздачі. До всіх сіл прибули уповноважені з райкому, що добирали собі до помочі комсомольців, стрибків і сільських активістів, створюючи хлібозбиральні банди. Така банда налічувала до 70 чол. Такі уповноважені присвоїли собі назву агітаторів, а агітація свою виконували в такий спосіб, що доти не виходили з подвір'я, доки господар збіжжя, яке “агітаторам” попало в очі, не відніс на підводу. Коли ж господар не був в силі виконати хлібоздачу, то ці “агітатори” конфіскували все майно, а власників давали під суд. Н[а]пр[иклад]:

29.8.1948 р. в с. Бросківці Сторожинецького р-ну сконфіковано майно в Кабюк Миколи, а самого засуджено на 5 років тюремного ув'язнення, який з 4 га невжитку зобов'язаний був здати 25 цнт. зерна. Його старшому братові Кабюк Василеві з 5 га пустої землі надати 32 цнт. хлібоздачі. За невиконання хлібоздачі нарсуд засудив його на 5 р. тюремного ув'язнення.

6.8.1948 р. в с. Луківці Горішні Вижницького р-ну на хуторі Вовчинець, органи поліції за неспроможність виконання хлібоздачі заарештували Козубовську Василю, Козубовську Марію, Козубовську Настю, Козубовську Варвару, Кравчука Юрія і ін[ших].

Можливо, що найсправніше виконала свої обов'язки "агітаційна" група по хлібоздачі в с. Драчинці Старі Вашківського р-ну під проводом секретаря сільради Євгена Сави, який 16.8. на куті Мокірець у всіх людей без різниці чи виконав, чи ні хлібоздачу, загорнув увесь хліб, лишаючи людей в надії на мізерний врожай кукурудзи і картоплі.

В с. Борівці Кіцманського р-ну уповноважені поділили село на 15 десятків. Кожний десятник у своєму десятку має до себе двох помічників. На кожних два десятки є поставлений т. зв. муж довір'я. На кожних три мужі довір'я є наставлений один уповноважений з р[айо]ну. Всіх цих людей вечером збирають до сільради, де уповноважені кожному з них наказують добре шукати за хлібом у тих господарів, які кажуть, що не мають хліба. Після такої наради ці всі люди разом з головою сільради, його заступником, секретарем сільради, з трьома головами земгромади і з кількома комсомольцями (70 осіб) і рушають в село. Ходять однієї ночі в одному десятку, потім в другому і т. д., так за кілька ночей перешукають за хлібом все село. Коли заходили ніччю до хати одночасно шукали за хлібом в кожному закутку: на полиці, в скрині, в шафі, в бочках, в горшках та при цьому шуканні були випадки, що у господарів забирали не тільки збіжжя, а й всі хатні речі.

В інших селах така хлібозбиральна банда ділилася на кілька груп і кожній групі було відділено один кут села, яка з возами ходила збирати хліб.

Селян, що не виконали плану хлібоздачі або тих, що викінчили план, а відмовилися здавати хліб в добавку чи закупку, нерідко запирали до пивниці, важко побивали або судили. До таких селян днем чи ніччю вдиралися до хати і забирали увесь хліб. Від тих, що не мали намолоченого зерна, забирали з їх поля або від хати немолочене збіжжя, звозили снопи на один т. зв. громадський тік, де молотаркою змолочували забраний хліб. Зерно забирали зразу на приймальні пункти, а солону і половину віддавали до колгоспу.

3.8.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну голова сільради Костик Антін з кількома десятниками розбив двері і вдерся до хати селянина Андроняка Дмитра с. Андрія, якого не застали вдома та забрав 250 кг пшениці та жита за хлібоздачу.

У Торговецької Степанії забрав увесь немолочений хліб від хати.

8.8.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну від Ватрича Василя (1 га землі), що викінчив наложений план хлібоздачі

270 кг і здав зверх плану 60 кг пшениці, голова сільради Костик Антін вимагав здати в добавку 2 цнт. хліба. Коли Ватрич сказав, що немає, Костик зробив перешук і забрав 150 кг зерна, яке Ватрич тримав на насіння.

9.8.1948 р. в с. Товтри Заставнянського р-ну уповноважений по хлібоздачі Новіков з десятниками вліз крізь вікно до хати Кіцан Насті д. Дмитра і в її nepřисутності забрав 50 кг кукурудзи на здачу, бо іншого зерна не мала.

11.8.1948 р. в с. Суховерхів Кіцманського р-ну уповноважений по хлібоздачі Ілюк з головою сільради Костиком Антоном забрав увесь немолочений хліб у Андроняк Наталії, що виконала хлібоздачу 8 цнт. і здала зверх плану ще 2 цнт.

19.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну Скорейко Олену ж. Петра 45 р. (7 га землі, 40 цнт. хлібоздачі, 6 дітей – найстаршому 12 р.), засуджено до 4 тис. крб. грошевої кари за недострокове виконання плану хлібоздачі.

25.8.1948 р. в с. Товтри Заставнянського р-ну селян Літовського Івана засуджено до 2 тис. крб. грошевої кари, Бачулинську Катерину – 1.700 крб., за неповне виконання плану хлібоздачі.

25.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну голова сільради Федоряк Володимир з десятниками забрав 350 кг зерна у Жуківської Магдаліни 65 р., що мала зобов'язання здати 230 кг хлібоздачі.

30.8.1948 р. в с. Кадобівці Заставнянського р-ну уповноважений по хлібоздачі Горліщев забрав 5 цнт. зерна у Жураковського Юрія с. Степана за те, що не додав 25 кг зерна до хлібоздачі.

Багато селян, щоб не потрапити до тюрми або, щоб не бути вивезеним на Сибір за невиконання хлібоздачі, покидають своє село. Н[а]пр[иклад]:

12.7.1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну Гавалешко Іван 50 р. одержав 25 цнт. хлібоздачі, а йому вродилось тільки 12. Бачучи безвихідність, Гавалешко з дружиною залишили господарство і втекли зі села невідомо куди. Після цього більшовики сконфіскували все майно.

7.8.1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну Меленко* 70 р. одержав 20 цнт. хлібоздачі. Йому вродилося всего 10 цнт. Меленко з дружиною 55 р. втекли зі села.

---

* У тексті: Дарій Григорій.

11.8.1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну Дарій Григорій 70 р. з дружиною 52 р. втекли зі села, бо не мали звідки здати 25 цнт. хлібоздачі. Майно всіх цих людей skonфісковано.

В с. Берегомет Вижницького р-ну Домітру Петро 42 р. одержав 3 цнт. хлібоздачі, опісля добавки 3 цнт. Коли він це виконав, добавили йому ще 2 цнт. Домітру, бачучи безвихідність, 3.8.1948 р. повісився.

Інвалідів “вітчизняної війни” не звільняють від хлібоздачі. Інвалід Ткачук Микола з с. Кисилів Кіцманського р-ну, 42 р., без ніг і без пальців на правій руці, 1 га землі, одержав зобов’язання здати 3 цнт. хліба. Також з цього села інвалід Бабчук Юрій 45 р., без правої руки, землі 3 га, 3-оє малолітніх дітей, одержав зобов’язання здати 10 цнт. хліба.

Більшовицькі власті кожному наложили хлібоздачу на всю землю, хто кілька її має в своєму посіданні, незважаючи на те, що в багатьох селян через брак насіння, тягла, робочих рук, поле стояло пустою і на ній росли тільки бур’яни та будяки. Так селянин з с. Борівці Кіцманського р-ну Одинак Михайло с. Степана 56 р., 2 дітей, 10 га землі, обсіяв і обробив 4 га землі, а решта облогувало, одержав зобов’язання здати 130 цнт. хліба; Нулієвич Іван с. Петра і його дружина померли, залишивши п’ятеро дітей від 6-18 р., землі 7 га. Ці діти обсіяли і обробили 2 га, а решта облогувало, бо не мали ні насіння засіяти, ні коней обробити ще тих 5 га землі. Вони одержали зобов’язання здати 40 цнт. хліба. Таких випадків є дуже багато.

В с. Борівці на 1948 р. осталися не оброблені і не засіяні до 400 га родючої землі, в с. Кисилів – 100 га, в м. Кіцмань – 150 га, в с. Іванківці – 100 га колгоспного поля, в с. Товтри Заставнянського р-ну – 300 га, в с. Дорошівці – 250 га, в с. Василів – 200 га, в с. Шубранець Садгірського р-ну – 350 га, в с. Васловівці – 200 га. Такий стан не лише у вищезгаданих селах, але майже в кожному селі, де облогує велика кількість гектарів поля, що раніше давало багаті врожаї.

В зобов’язанні хлібоздачі кожному селянинові надали здати відповідну кількість різних культур. Коли хтось немає, н[а]пр[иклад], пшениці, сої, може натомість дати зерно іншої культури. Так за 1 кг сої мусить здати 4 кг пшениці, за 1 кг соняшнику – 1-8 кг пшениці, за 1 кг пшениці – 2 кг ячменю, вівса чи кукурудзи.

ПОРІВНЯННЯ ХЛІБОЗДАЧІ
ЗА РОКИ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ.

В с. Ошихліби Кіцманського р-ну селянин Байда Михайло с. Теодора, нар. 1912 р., 3-оє малолітніх дітей, 7 га поля, здав:
1945 р. 1.200 кг зерна, 45 кг м'яса, 350 л молока, 20 кг ярини
1946 р. 1.800 кг – // – 45 кг – // – 400 л – // – 50 кг – // –
1947 р. 3.600 кг – // – 70 кг – // – 500 л – // – 70 кг – // –
Восени 1947 р. вступив до колгоспу, боячись ще більших держпоставок 1948р.

В с. Давидівці Кіцманського р-ну селянка Прунчан Параска, нар. 1898 р., 2.50 га землі, здала:

1945 р. 450 кг + 100 кг закуп. зерна, 20 кг м'яса, 20 кг ярини
1946 р. 500 кг + 200 кг – // – 20 кг – // – 20 кг – // –
1947 р. 500 кг + 200 кг – // – 20 кг – // – 30 кг – // –
1948 р. 500 кг + 300 кг – // – 20 кг – // – 30 кг – // –

В с. Ставчани Кіцманського р-ну селянин Кубрак Микола с. Гаврила, нар. 1892 р., 1.3 га землі, здав:

1945 р. 200 кг зерна, 20 кг м'яса, 20 кг ярин, 30 кг сіна
1946 р. 230 кг – // – 20 кг – // – 20 кг – // – 30 кг – // –
1947 р. 254 кг – // – 20 кг – // – 20 кг – // – 30 кг – // –
1948 р. 454 кг – // – 30 кг – // – 30 кг – // – 40 кг – // –

В с. Ошихліби Кіцманського р-ну на присілку Дубівчик селянин Гулега Діонізій, нар. 1901 р., 1 га землі, здав:

1944 р. 120 кг зерна, 20 кг м'яса, 250 л молока, 20 кг ярини
1945 р. 130 кг – // – 20 кг – // – 300 л – // – 20 кг – // –
1946 р. 170 кг – // – 20 кг – // – 300 л – // – 20 кг – // –
1947 р. 220 кг – // – 20 кг – // – 350 л – // – 20 кг – // –
1948 р. 240 кг – // – 20 кг – // – 400 л – // – 20 кг – // –

В с. Дорошівці Заставнянського р-ну селянин Нуцуляк Василь с. Миколи, 2.5 га землі, одержав зобов'язання здати:

1944 р. 500 кг зерна, а здав 650 кг
1945 р. 600 кг – // – – // – 700 кг
1946 р. 630 кг – // – – // – 630 кг
1947 р. 750 кг – // – – // – 750 кг

1948 р. 780 кг – // – виконав лише на половину і вступив до колгоспу.

В с. Чортория Вашківського р-ну селянин Савюк Юрій, 3.7 га землі, здав:

1945 р. 700 кг зерна + 200 кг закупна
1946 р. 700 кг – // – + 200 кг – // –
1947 р. 700 кг – // – + 250 кг – // –

1948 р. 750 кг – // – + 750 кг – // –

Манчук Катерина з с. Чортория, 4.25 га землі, здала:

1946 р. 950 кг зерна + 200 кг закупна

1947 р. 1.000 кг – // – + 200 кг – // –

1948 р. 1.000 кг – // – + 300 кг – // –

Бевцик Теодор з с. Чортория, 4.50 га землі, здав:

1944 р. 1.100 кг зерна + 200 кг закупна

1945 р. 1.100 кг – // – + 200 кг – // –

1946 р. 1.100 кг – // – + 200 кг – // –

1947 р. 1.100 кг – // – + 400 кг – // –

1948 р. 1.200 кг – // – + 1.050 кг – // –

Журавель Н. з с. Чортория, 4 га землі, здав:

1947 р. 350 кг зерна + 250 кг закупна

1948 р. 850 кг – // – + 800 кг – // –

Іванюк Іларій з с. Чортория, 4.10 га землі, здав:

1947 р. 900 кг зерна + 360 кг закупна

1948 р. 900 кг – // – + 960 кг – // –

В с. Драчинці Старі Вашківського р-ну Кошурба Петро, 3.75 га землі, здав:

1944 р. 550 кг зерна + 100 кг закупна

1945 р. 550 кг – // – + 125 кг – // –

1946 р. 750 кг – // – + 100 кг – // –

1947 р. 750 кг – // – + 100 кг – // –

1948 р. 750 кг – // – + 250 кг – // –

Прокопець Іван з с. Драчинці Старі, 4 га землі, здав:

1946 р. 900 кг зерна + 100 кг закупна

1947 р. 900 кг – // – + 100 кг – // –

1948 р. 1.000 кг – // – + 300 кг – // –

3. Експлуатація.

На всіх фабриках і заводах Чернівецької області на робітників наложено нечувані норми виробітку. Щоб їх зреалізувати змушують робітників працювати по-стахановськи. Тому майже всі робітники звертають на кількість, а не якість продукції. Про якість продукції свідчать такі факти:

24.4.1948 р. Головзбутбаза завершила фабриці індпошиву 12 крестишинових сукенок, 5 травня – 9 дорогих блюзок, 27 травня – 88 шерстяних сукенок, 8 червня – 9 шовкових сукенок. Сукенки і блюзки висилають з фабрики без ґузиків, без петель, рукави пришиті на другу сторону і ін[ше]. Все за другий квартал 1948 р. фабриці індпошиву одягу було забраковано і повернуто на переробку 299 виробів, швейній фабриці №2 було

повернуто 158 виробів, панчішній [фабриці] № 3 – 642 вироби, трикотажній [фабриці] № 1 – 962 вироби.

Трикотажна фабрика № 1 відіслала до міськпромгоспу 1.000 бракованих пуловерів розряду “утиль”. У кожному пуловері є від 2-5 поривів довжиною від 3-17 см*, загальна довжина поривів досягає від 20-46 см.

Чернівецька взуттєва фабрика № 1 здала міськпромторгу 2.286 пар чоловічого взуття, з яких 1.107 переведені в нижчі сорти і 149 пар зовсім забраковані.

На заводі “Емальпосуд” з 600 сковород велика кількість була забракована. На них ручки були прикріплені косо, краї не зачищені, багато було забирок. Ножі і ложки погано відшліфовані.

За всі повернуті вироби робітники мусять заплатити. Тому адміністрація фабрик стягає певну суму з зарплати робітників на покриття коштів.

У Чернівецькому вагонному депо змушують робітників відремонтувати 70 вагонів для вивозки зерна у вільні від праці години.

За другий квартал 1948 р. ліспромгоспи Чернівецької області заготовили понад план 65 тисяч кбм., підвезли 40 тисяч та вивезли 43 тисячі кбм. лісу. Лісозаводи тресту дали понад план 33 тис. кбм. пиломатеріалів. Колективи ліспромгоспів та лісозаводів до кінця року в “подарунок батьківщині” мають заготовити зверх плану 200 тис. кбм. деревини, вивезти 100 тис. та дати понад план 65 тис. кбм. пиломатеріалів.

Дня 5 серпня 1948 р. руками цивільного населення Берегометський ліспромгосп завершив річний план вивезення лісу. Колектив ліспромгоспу зобов'язано дати до кінця року зверх річного плану 70 тис. кбм. деревини. Тому цивільне населення змушене працювати в лісі кожної пори року.

V. ГРАБЕЖІ

9.7.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на присілку Тесницька 2 мgb-істи вкрали в господаря [...] один улей бджіл. Занесли його в ліс, вибрали мед, а улей розбили.

5.7.1948 р. в с. Дихтинець Путилівського р-ну 7 більшовиків, які працюють при будівництві веж, вкрали в Ткачука Танасія 2 рушники, 3 хліби, 2 кг сала, 1 кг бриндзи, півкілограма ковбаси, одну їдунку і машинку від голення.

---

* Діалектизм слова сантиметр (см).

11.7.1948 р. в с. Дихтинець Путилівського р-ну 3 більшовики, що працюють при будові веж, вкрали в Генкули Івана 2 хустки, у Генкули Петра – бритву, у Кричуна Андрія – 2 кг масла і 15 яєць, у Скидана Юрія – вівцю.

19.7.1948 р. в с. Довгополе Путилівського р-ну секретар сільради з с.Стебні на Галичині – москаль, з місцевим Кочерганом Михайлом вкрали в Кочерган Євдокії 6-річного бика.

24.7.1948 р. в с. Бережниця Вашківського р-ну кілька мgb-істів заграбували у Стринадки Н. вдова по Юрію, опікунка трьох сиріт по арештованих дочках Фрозина і Настя, все збіжжя, муку, вівці, корову, свиню, полотно і всю одягу, яка була в хаті.

29.7.1948 р. в с. Сторонець-Путилів Путилівського р-ну 2 мgb-істи і стрибок Фокшек Василь, роблячи труси в хаті Лікар Тетяни, вкрали 2 м полотна, одну хустку, один перстень і клубок шовку.

VI. ПАРТІЙНЕ ЖИТТЯ

10 липня 1948 р. відбувся третій випуск слухачів, які закінчили дворічний курс навчання історичного, філософського і економічного факультетів.

При Сталінському райкомі кп(б)У з початком липня закінчила свою роботу партійна школа. Школу закінчило 39 комуністів і комсомольців.

Закінчила свою роботу районна партійна школа при Вашківському кп(б)У, в якій навчалося 20 комуністів і комсомольців.

Протягом 9 місяців на міжобласних партійних курсах при Чернівецькому обкомі кп(б)У навчалося понад 100 чоловік партійного та радянського активу Чернівецької та Ізмаїльської областей. Для курсантів був прочитаний курс лекцій з історії вкп(б), історії народів ССРСР, конституції ССРСР, партійного і радянського будівництва, економічної та політичної географії та інші. В липні закінчилися випускні іспити.

В с. Задубрівка Садгірського р-ну закінчили політшколу при кандидатській групі 22 комуністи, комсомольці і активісти села. Школою керував завідуючий райпарткабінетом Лукач.

У Ленінському р-ні на всіх підприємствах та установах працювало 11 гуртків по вивченню історії вкп(б). На них прочитали позаштатні інструктори міському і райкому кп(б)У лекції на тему: “Основні риси діалектичного методу”, “Тактика більшовиків у питанні війни, миру і революції”, “Про дві тактики соціал-демократії в демократичній революції”. Парткабінет спільно з

секретарями парторганізацій організував для комуністів району читання лекцій на науково популярні теми, як: “Про походження життя на Землі”, “Сон і сновидіння”, “Рак і боротьба з ним” та ін[ші], на міжнародні теми: “Про радянсько-американські відносини”, “Про політичне становище в Китаї”, “Про Німеччину та про Палестину”. На новий учбовий 1948-[19]49 рік заплановано у Леніньському районі створити 20 політшкіл з охопленням 400 чоловік.

Лекторська група Сторожинецького міському кп(б)У вивчаючим історію партії прочитала ряд лекцій з окремих розділів короткого курсу історії вкп(б), а для тих, які закінчили вивчення історії партії, читалися твори з окремих творів марксизму: Леніна – “Крок вперед, два кроки назад”, “Що робити”, “Про дві тактики соціал-демократії в демократичній революції”, Сталіна – “Марксизм і національне питання”.

Новоселицький райком кп(б)У вислав на села на постійну роботу 50 комуністів. Коли на 1 січня цього року було в селах району зорганізовано 2 сільські парторганізації і 2 кандидатські групи, то на 1 серпня тут вже комуністам вдалось зорганізувати 10 сільських парторганізацій і 9 кандидатських груп.

Вашківський райком кп(б)У вислав на села на постійну роботу 26 комуністів, внаслідок чого з 17 сіл району в 11 селах створено партійні організації і кандидатські групи.

Цього року вже в кожному селі і в 340 колгоспах є зорганізовані комсомольські організації. Обласна комсомольська організація нараховує 19 тис. хлопців і дівчат, які об'єднані в 1.220 первинних комсомольських організаціях. Безпосередньо на селі є 8 тисяч комсомольців.

У Новоселиці закінчив свою роботу семінар секретарів первинних комсомольських організацій. Учасники семінару прослухали ряд доповідей та лекцій. З доповіддю про участь комсомольців у виконанні рішень XIX пленуму цк кп(б)У виступав завідуючий [відділу] пропаганди й агітації райкому Алексеєв, з лекцією про національну гордість радянських людей виступив зав. парткабінетом Чеплигін, з доповіддю про підготовку і проведення комсомольських зборів, облік роботи виступив секретар райкому лксмУ Гаврилов.

VII. САНІТАРНА ДІЛЯНКА

У Виженьській санаторії туберкульозу Вижницького р-ну (дир. Заборко) брудно, будинки не відремонтовані, дахи течуть,

на хворих білизна нечиста, баня – рідке явище в санаторії і людям ніде митися. У кожного хворого санатрія стягає з зарплати по 14 крб. денно на прохарчування. Продуктів за ці гроші по державних цінах цілком достатньо, щоб хворий досита наївся. Проте майже всі хворі голодують. В санаторії майже немає медикаментів.

У будинок відпочинку “Інстрахкаси” села Цецина Чернівецького р-ну приїжджали інваліди з різних областей України, щоб гарно відпочити. Однак харчування там було дуже неякісне. Відпочиваючі більше голодували.

VIII. ШКІЛЬНИЦТВО

У липні закінчились курсові заняття викладачів мови і літератури сільських шкіл області, які були організовані при Чернівецькому інституті удосконалення вчителів. Одночасно відбувся і випуск групи директорів неповносередніх шкіл. Директори сільських шкіл прослухали ряд лекцій з основ марксизму-ленінізму, педагогіки та спеціального курсу на тему: “Контроль і керівництво школою”. Курсанти заслухали лекцію керівника лекторської групи обкому КП(б)У Фінікова про міжнародне становище. Лекцію про комуністичне виховання прочитав зав. відділом шкіл Пашута.

Державний учительський інститут цього року випустив понад 130 учителів для 5-7 кл., неповно-середніх і середніх шкіл. На сесію заочників Чернівецького учительського інституту прибуло понад 600 заочників, 55 студентів-заочників склали державні екзамени.

У навчальному 1948-[19]49 р. в Чернівецькому університеті буде навчатись 360 студентів. У Чернівецькому учительському інституті на всіх факультетах буде навчатись по 25 учителів. На перший курс медінституту прийнято 200 чол.

IX. ПРОВОКАЦІЇ

26.6.1948 р. в с. Іванківці Кіцманського р-ну л-нт мГБ Рульов і 9 мГБ-істів о 1-й годині ночі зайшов до Пауша Івана. Підійшли до вікна і почали легенько стукати. Господар, не питаючи хто стукає, пустив їх в хату. Рульов остався надворі. В хаті вони сказали заслонити вікна і засвітити. Коли це все було зроблено, один з них почав говорити до господаря: “Вуйку, нам треба у вас пов’язатися з Макаром і Романом. Ми маємо для них листівки і багато дечого потребуємо з ними говорити”. На це господар сказав: “Я не знаю вас, ні жодного Макара, ні Романа”. Тоді мГБ-

іст каже: “Не бійтесь нас, ми не більшовики. Ми мусимо сьогодні у вас переквартирувати, а наші хлопці прийдуть вечером”. Пауш відповів: “Я нікого не знаю і нікого не приймаю без відома сільради”. Тоді з них один сказав до господаря: “Та що ви вуйку, не пізнаєте мене. Ви не пригадуєте, як я в зимі був у вас, а ці хлопці чекали на мене коло горіха, що коло дороги. Ми йдемо до стодоли, а ви за нас сьогодні відповідаєте”. На те його дочка вихопилась, кажучи: “Тату, це не ті хлопці, що були в нас”. В цей час мgb-істи вже більше нічого не говорили, закликали Рульова, взяли господаря надвір, а дівчину до другої кімнати і почали допитувати їх. Господар накінець признався, що повстанці приходили до нього два рази. Після цього господаря забрали в район, а домашнім наказали, щоб про [це] нікому не говорили. На допитах в районі тримали Пауша до вечора. Звільнили його з тим, що має видати підпільника Макара і Романа. На 21 липня його знова арештували.

28.7.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну провокатор Мушля зайшов до Мицкан Марії, вдаючи, що він ховається від більшовиків, почав просити її, щоб вона получила його з підпільником Мацьопою, бо йому самому скучно ходити лісами. Провокація не вдалася.

1.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну ніччю два мgb-істи пробували спровокувати Гордей Василену д. Степана 22 р. Вдаючи повстанців, вони жадали в неї, щоб вона пов'язала їх з підпільником Грицем (Скорейко Григорій). Вона відмовлялася, кажучи, що до неї Гриць не приходять. Мgb-істи відходячи сказали, що прийдуть до неї за три дні і за цей час, щоб вона його відшукала і пов'язала з ними. Третього дня мgb-істи знова прийшли. Вона рішучо оборонялась, кажучи, щоб вони дали їй спокій, бо вона нічого не знає. Тоді мgb-істи забрали її з собою і повезли машиною до району. Тут цілу ніч тортували її, питаючи про Гриця. Вона відкидала всі їх заходи. Другого дня досвіта машиною відвезли її до села з зобов'язанням видати Гриця.

Протягом м[ісяця] серпня 1948 р. л-нт мgb Молочанов з групою більшовиків дуже часто днем квартирував у кукурудзах та соняшниках на полях сіл Борівці, Шишківці і Киселів Кіцманського р-ну, вдаючи повстанців перед людьми, з якими стрічався. За цей час не вдалось йому спровокувати нікого.

15.8.1948 р. в с. Сторонець-Путилів Путилівського р-ну на присілку Паркулин мgb-істи, убрані у нім[ецькі] уніформи, вдаючи повстанців, перейшли на дорозі одного чоловіка, питали його чи він не міг би получить їх з підпільником Мацьопою. Забрали від

нього 5 пачок сірнику, одну пачку тютюну й огірки, які купив у селі. При відході сказали, що як комусь про це скаже, то придуть до нього і повісять.

15.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну 3 мgb-істи і 4 стрибки ходили прилісними хатами, вдаючи повстанців, просили людей, щоб получили їх з місцевими підпільниками. Провокація не вдалась.

23.7.1948 р. в с. Бережниця Вашківського р-ну капітан мgb Хмаров з чотирма солдатами прийшов до Насті Сідор, вдаючи українського повстанця, почав її питати про обставини в селі. Коли побачив, що жінка вважає його за укр[аїнського] повстанця, почав її радитись, як би то спіймати начальника ро мgb Хмарова. Вона сказала, щоб почекаати тут і він попаде в руки. – “Але його шкода вбити, ліпше зловити живого і кавалками його рубати, щоб довго мучився” – сказала вона. Опісля почав розмову про Тимковича і “жалував” його, що дід бідує з дітьми. Треба б дати йому рушницю, а вбиваючи звір буде ліпше жити. На це жінка сказала, що йому рушниці не треба, бо ще 1946 р. йому дав рушницю повстанець Корнієнко. Почав розпитувати про інших людей, але вона про них нічого не знала. Мgb-істи з місця заарештували її і пішли разом з нею до Тимковича. Тут Хмаров, як укр[аїнський] повстанець, попросив показати рушницю, яку йому дав Корнієнко. Господар, нічого не знаючи, подав рушницю провокаторові. Цей, маючи наявний доказ зв'язку з повстанцями, заарештував господаря 64 р., дочку Марію 18 р. і сина Івана 16 р. Останні троє сидять арештовані в Чернівцях, а про Сідор нема жодної чутки. Кілька днів після того банилівська жінка, переходячи лісом від присілку Коритниця, бачила групу сталінських бандитів, що сиділи під ялицею і по-звірячому реготали, а перед ними звисала за ноги повішена жінка, якої по пояс нижня частина була обнажена, а одіж спадаючи, вкривала погруддя і обличчя. Правдоподібно, це була Сідор Настя.

Всі подані факти з розділу більшовицький терор, звірства і првокації – це дуже незначна частина всіх тих свавільницьких дій більшовицьких правителів, що відбуваються кожного дня і на кожному місці.

X. НАШІ АКЦІЇ

3.7.1948 р. в с. Драчинці Нові Вашківського р-ну українські повстанці на засідці зліквідували участкового мgb Шмиговатого Самуїла 25 р.

12.7.1948 р. в с. Підзахарич Вижницького р-ну повстанці повісили пропагандивно фінагента і с[екретного]/о[сведомителя] мgb Татарина Данила с. Марка. Цього дня забрали деякі речі з кооперативи, зі сільради – телефонічний апарат і розігнали забаву в Кирила Дмитра.

14.7.1948 р. в с. Чортория Вашківського р-ну повстанці заарештували с[екретного]/о[сведомителя] мgb Миколайчука Дмитра.

16.7.1948 р. в с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну повстанці зліквідували організатора і голову правління колгоспу Бальгеньюка Івана.

16.7.1948 р. в с. Багна Вижницького р-ну повстанці заарештували активного с[екретного]/о[сведомителя] мgb Бідалаха Степана с. Онуфрія 22 р.

21.7.1948 р. в с. Луківці Долішні Вижницького р-ну на хуторі Липовани, повстанці розбили молочарню, знищили три сепаратори, весь молочарський препарат, молочарські реєстри, забрали масло і сметану.

23.7.1948 р. в с. Шепіт Вижницького р-ну повстанці забрали з лісозаготівельної контори одяги, плащпалатки, гроші і ін[ше].

27.7.1948 р. в с. Шепіт Вижницького р-ну повстанці заарештували с[екретного]/о[сведомителя] мgb Тріщука Івана.

22.8.1948 р. в с. Петраші Вижницького р-ну повстанець Шугай забрав з молочарні 15 кг масла.

30.8.1948 р. в с. Драчинці Старі Вашківського р-ну повстанці застрілили секретаря сільради Євгена Саву с. Миколи 32 р., члена сприяння міліції з 1946 р.

22.9.1948 р. в с. Драчинці Старі Вашківського р-ну повстанці забрали з кооперативи мануфактуру та білизну.

XI. НАШІ ВТРАТИ

3.6.1948 р. в с. Мосурівка Заставнянського р-ну впав від ворожої кулі звенокущовий Хитрий-Яків (Федюк Василь с. Андрія, нар. 1914 р. в с. Мосурівка). Тіло повстанця забрано до району.

4.6.1948 р. в с. Мосурівка Заставнянського р-ну загинули від своєї кулі Артем (Антонюк Григорій с. Гната, нар. 1921 р. в с. Дорошівці Заставнянського р-ну) і Грізний (Крейторик Андрій с. Андрія, нар. 1925 р. в с. Дорошівці). Повстанців Макара, Білого, Артема і Грізного заскочили більшовики в хаті Роздобудько Марії Михайлівни (учителька-східнячка). У нерівному бою повстанцям Макарові, ранений легко в ногу, і Білому вдалось відступити, а

повстанці важко ранені – Артем в ноги і Грізний у живіт, відбиваючись, останніми набоями себе постріляли. З ворожої сторони впало кілька більшовиків.

8.8.1948 р. в с. Драчинці Нові Вашківського р-ну на присілку Спаска Глиниця, попавши на засідку, впали повстанці Верховинець і Мороз (Бойко Микола). Тіла населення поховало на присілку Спаска Глиниця.

XII. РІЗНЕ

1. Антибільшовицькі дії населення.

10.4.1948 р. в с. Южинець Кіцманського р-ну цивільне населення за вказівками повстанців ніччю пірвало всі портрети керівників більшовицької держави в сільській школі, якими були прикрашені кляси. Вчителі нікому нічого не кажучи, купили другі портрети і вивісили на стіни. Та з цими сталося те саме, що з попередніми.

11.7.1948 р. в с. П'ядиківці Кіцманського р-ну сільські хлопці приліпили на двері хати голови сільради Боднара Олексі і голови колгоспу Боднара Степана листи такого змісту: “Не мучте нас, бо прив'яжемо вас до кінського хвоста і будемо ваші кишки по вербах сотати як телефони”.

12.7.1948 р. в с. Неполоківці Кіцманського р-ну на залізній дорозі були наліплені листи сільською молоддю такого змісту: “Червоні кати! Виберіться з нашої землі до трьох днів, бо як не виберетися, то будуть ваші голови по шанцях валятися”.

20.7.1948 р. в с. Кисилів Кіцманського р-ну селяни кидали камінням зі всіх сторін у хлібозбиральну групу, яка ходила селом, так що всі розбіглись і вже тієї ночі не збирали хлібоздачу.

17.8.1948 р. в с. Борівці Кіцманського р-ну сільські юнаки запалили стодолу Скорейка Івана, в якій знаходились: три молотарки забрані від селян-одноосібників і повна стодола награваного немолоченого збіжжя. Все це згоріло. Другого дня органи мgb заарештували Яківчика Онуфрія с. Івана і власника стодоли, обвинувачуючи їх в підпалі.

19.8.1948 р. в с. Хлівище Кіцманського р-ну населення спалило господарство голови сільради Найді Олександра.

22.8.1948 р. в с. Гаврилівці Кіцманського р-ну населення спалило господарство голови сільради Мандзюка Танасія. Другого дня органи мgb заарештували Петрушку Миколу 39 р. і Бортника Олексу с. Михайла 40 р., обвинувачуючи в підпалі.

24.8.1948 р. в с. Малятинці Кіцманського р-ну сільські юнаки застрілили через вікно голову сільради Чорнея Остафія

с. Василя. Другого дня органи мgb заарештували Одинського Корнила 50 років, Одинського Василя 30 р. і Одинську Параску 25 р., підозріваючи їх в убивстві.

2. Події з терену.

7.7.1948 р. по гірських селах рознеслася чутка, що до м. Селятина Путилівського р-ну приїхало 5 автомашин війська і люди бачили, що з літака парашутами опускалося якесь військо. Говорять, що в Селятині на кордоні копають окопи. Рівно ж говорять, що в Румунії б'ються націоналістичні партії з комуністами.

13.7.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну прийшло 6 солдатів будувати вежі. Між ними є один л-нт. Озброєні крісами і одною десятизарядкою. Люди питаються їх чи не бояться бандерівців, що ходять верхами. На це вони людям відповіли: "Якби ми мали жовті пагони, то боялися б. Ми з бандерівцями нічого спільного не маємо. Вони знають кого бити".

25.7.1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну прибуло около 100 солдатів-лісорубів. Всі вони є суджені на один-два роки тюрми. Більшість їх з летунської части. Майже всі руські.

1.8.1948 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну л-нт мgb Краснов скликав до сільради всіх активістів, десятників, сотників і деяких авторитетних селян та змушував їх, щоб брали зброю проти повстанців та йшли лісами шукати їх постоїв. Люди від цього відказалися.

8.8.1948 р. в с. Дехтинець Путилівського р-ну нарсуд засудив Скидана Івана с. Федора на 3 р. тюрми за те, що у паспорті записаний інший рік народження, а в воєнні білеті інший. За те саме засудили з с. Стебні ц. р-ну Скидана Миколу с. Григорія на 2 р. тюрми.

21.8.1948 р. в с. Сергії Путилівського р-ну на комсомольських зборах представник з області говорив, що всіх комсомольців заберуть в Росію вчитися на офіцерів.

25.8.1948 р. Вижницький нарсуд засудив Кліма Дмитра с. Михайла і Мойсюка Миколу с. Іллі на 2 р. тюрми за те, що втекли з ФЗН.

Першого листопада 1947 р. в Чернівцях відкрилась дворічна школа керівників колгоспів західних областей України. При цій школі одночасно працює шестимісячний курс голів колгоспів, де навчаються 360 мужчин і жінок. З початком липня курс закінчив свої заняття.

Директори Каліноуцького дитбудинку Гречко і Хотинського – Манчул, непомірно заставляють дітей до роботи в допоміжних господарствах.

Постій, 15 жовтня 1948 р.

/ М. /

Примітка: З огляду на те, що деякі інформації з Кіцманського, Заставнянського і Садгірського районів зібрано з запізненням, подаємо в цьому звіті.

Архів Центру досліджень визвольного руху.

Оригінал. Машинопис.

№ 34
ОГЛЯД ПОДІЙ ЗА II КВАРТАЛ 1951 Р.,
СКЛАДЕНИЙ ОКРУЖНИМ ПРОВІДНИКОМ
ОУН БУКОВИНИ ЮЛІАНОМ МАТВІЙВИМ-
“НЕДОБИТИМ”, “2 М”

15 серпня 1951 р.

Чернівеччина

Огляд ситуації в терені
за II квартал 1951 р.*

I. Характеристика політики ворога.

Органи МГБвесноюц.р. старалисявідсепаруватиЧернівецьку область від Станіславської, зробивши певного роду кордон на річці Черемош, там, де український визвольно-революційний рух діє більш інтенсивно.

Від початку м[ісяця] квітня заборонено цивільному населенню обох боків ріки переходити воду. Щоб унеможливити нелегальний перехід, поконфісковано всі човни і дарабки, якими населення переправлялося до цього часу через ріку. Дозвіл

---

* Титульна сторінка з подібною назвою не публікується.

на перехід можна було дістати в м. Вижниці, за оплатою 5 крб. Перехід за перепусткою був дозволений тільки на мості між Вижницею і Кутами. Тут органи МГБ стисло контролювали, хто і за чим переходив на той чи цей бік ріки.

Для контролю своїх заряджень, органи МГБ підсилили станиці істребітелів на відтинку 25 км, від м. Вижниці до с. Усте-Путилів Путильського району. Спроваджено більшу кількість істребітелів з других районів (бессарабських, подільських, прикарпатських) і розкинено їх гарнізонами по 4 чол. вздовж згаданої траси. Істребітелі, озброєні в автомати та ракетники, патрулювали як днем, так і ніччю, дорогу над рікою, пильнуючи, щоб ніхто її не перейшов. Часто робили засідки на бродах. За нелегальний перехід карано грошевою карою 50 крб., причому звичайно, наступало арештування людини, побиття і кількадевні примусові роботи.

В половині м[ісяця] червня бльокаду ріки знято, підсилення істребітелів стягнуто, хоч місцеві істребітелі пильнували ще довгий час, щоб цивільне населення не переходило зачасто ріки.

Правдивої причини бльокади ріки годі відгадати. Припускається, що вона була зв'язана з[і] змасованими чекістськими акціями в Косівщині і Вижниччині, які відбувалися в тих теренах в половині м[ісяця] травня. Головна, однак, причина лежала, правдоподібно, в пірванні весняних зв'язків підпілля і відсепаруванні Чернівеччини від головної бази підпілля – Галичини.

Якщо взяти до уваги високий стан води в ріці внаслідок частих весняних дощів, при такій строгій контролі, яку застосували органи МГБ, то бльокада була успішна. Майже до перших днів липня зв'язки підпілля були пірвані і годі їх було наладрати, мимо великих зусиль і навіть жертв.

В м[ісяці] травні органи МГБ перепровадили в гірських районах Чернівеччини (Вижницький і Путильський райони) змасовані чекістські акції. Від дня 10 травня у Вижницькому районі протягом 10 днів, в Путильському районі – 5 днів, діяло б[іля] 2 тисячі оперативних військ МВД. Разом з ними в прочісці теренів брало участь до 1.500 чол. червоноармійців-мінорчиків, які від 20 квітня перебували у згаданих гірських районах, відбуваючи тут свої вправи і сильно пенетруючи лісові терени. Прочісувальні акції набрали найбільшої натуги в днях 17-19 травня. В тих днях органи МГБ припинили лісові роботи в теренах, охоплених чекістськими операціями, і всіх лісових робітників кинули на облави.

Безпосередньо по облавах, бо вже з початком червня органи МГБ кинули в Путильський р-н оперативну групу в ч[ислі] 50 чол.,

яка діяла дуже активно протягом трьох тижнів, прочісуючи великі масиви лісів і переліски, влаштовуючи засідки.

Від квітня органи МГБ розмістили в багатьох опустілих гірських хуторах Вижницького і Путильського р-нів оперативні групи в ч[ислі] б[іля] 12 чол. кожна. Такі групи діяли конспіративно, проводячи оперативну роботу серед с[екретних]/о[сведомителів], що рекрутувались з обслуг полонин і рейдуючих с[екретних]/о[сведомителів], влаштовували засідки. В безлюдних хуторах чи просто на гірських верхах начислено 10 таких оперативних груп, які діяли протягом цілого звітного періоду.

В своїх пропагандивних кампаніях проти нашого руху, большевицькі поліційні органи старалися переконати населення, що підпільний рух ОУН майже зліквідований по всіх теренах, зокрема в Чернівеччині. Члени місцевого підпілля довідалися від двох с[екретних]/о[сведомителів] про смерть сл. п. провідника Сталя в Коломийщині осінню м. р. і сл. п. пров. Єфрема в Калушині. Обласні працівники МГБ показували їм знімки згаданих людей, пояснюючи, що перший – провідник Буковини і Галичини, другий – цілої України. Для компромітації провідного елемента, сказали згаданим с[екретним]/о[сведомителям], що при сл. п. провідникові Єфремові знайшли писемний наказ, щоб усі жінки, так члени рідні підпільників, як і їх дружини, негайно зліквідувати. Ця пропагандивна брехня знайшла між населенням сприятливий ґрунт, бо ще минулого року, внаслідок важких умовин підпілля, всіх жінок-запальниць, зв'язаних з підпільниками, перекинуто в другі терени.

Про членів підпілля Чернівеччини розповідають населенню, що всі повтікали через Мадярщину в західні окупаційні зони. Змасовані чекістські акції пояснювали тим, що американці скинули в горах парашутистів і вони (органи МГБ) мусять їх виловити.

II. Життя населення.

Ліквідація хуторів. Весною ц. р. ліквідація гірських хуторів закінчилася майже вповні. У Вижницькому р-ні виселено цілком всі хутори, в Путильському – хутори двох сіл: Дихтинець і Усте-Путилів. В других селах Путильського р-ну повиселювало дальші хутори і підлісні хати. Опірних селян, що залишилися були в хуторах, зігнано силою, хати їхні порозвалювано. Хуторян Путильського р-ну, що залишилися в своїх хатах, закликається на зборах зселитися, грозючи їм вивозом на Сибір у випадку опору. По хуторах органи МГБ залишили тільки по кілька своїх довірених

людей, які пильно слідкують у високих травах і бур'янах, ніким не толочених, за слідами підпільників.

На центрах сіл хуторяни порозміщувалися по кілька родин в одній хаті. Сільська адміністрація поприділювала хуторянам мінімальні присадибні ділянки: колгоспникам по 25 а[рів], одноосібникам – по 4 а[ри]. Багатьом хуторянам не приділено нічого, кажучи їм виїздити в східні області України. Внаслідок таких заряджань решта одноосібників вписалися в колгоспи, багато хуторян виїхало у східні області України, чи повносили заяви на виїзд.

При приділюванні присадибних ділянок панував повний хаос. Большевицька адміністрація закінчила їх приділ з кінцем м[ісяця] травня і початком м[ісяця] червня так, що щойно в той час селяни позасівали свої ділянки. Це вплине, у великій мірі, на врожай і тим самим спричиниться до зубожіння селян у ділянці прохарчування. Управна рілля хуторів осталася в більшості облогом. Тільки малу її частку колгоспи позасівали вівсом і травною. Якщо до цього додати високі с/г поставки, другі грошові податки і позику, більшу в 3-4 рази від минулорічної, будемо мати повний образ зубожіння загалу селян. Вже зараз багато селян спростило свою останню штуку худоби, щоб вив'язатись з усіх зобов'язань перед державою чи просто для того, що не має звідки вистарати сіна на прокормлення корови зимою.

Переселення в східні області. У звітному періоді був слідний дальший тиск большевицької адміністрації на виїзд населення в східні області України. До помочі ужито органів МГБ, які під грозьбою арештів і вивозів та побоями, змусили багато селян виїхати, ще більше підписати заяви на виїзд. Внаслідок тих заходів тільки в одному гірському селі Розтоки Вижницького р-ну, в днях 13-16 травня 20 родин підписали заяви на виїзд.

Загал селянства виїздить в Херсонську, Одеську, Запорізьку і Миколаївську області та на Крим. В останній час вербувальна акція була спрямована на виїзд на Кубань. Селянам гірських сіл захвалювалося, що там вони підуть до звичних лісових робіт, що для них багато краще, як роботи в полі. При тому обіцяється при лісових роботах високі заробітки. Цю кампанію селяни сприймають радше, як попередню – на виїзд в південні області України.

Вивіз на Сибір. Дня 5 квітня вивезено з Вижницького і Путильського районів 15 родин, колишніх “куркулів”.

Дня 15 квітня з сс. Стебні, Довгополе, Перехресне, Полянки Жаб'євського району Станіславської області вивезено 29 родин (96 осіб) сектантів-євангеліків.

Вивози на Донбас і в Каховку. В днях 18-25 червня в Вижницькому і Путильському районах відбувався примусовий набір молоді в Донбас і на роботи при будові гідроелектростанції в Каховці та Південно-Українського і Північно-Кримського зрошувальних каналів. Молодь (як хлопці, так і дівчата) від побору ухилилася і почала масово скриватися. Істребітелі уряджували на них просто облави, за час яких зловили деяких, з більшости непрацевдатних. Багато з них поборові комісії позвільнювали.

Лісові роботи. Експлуатація лісів (лісорубка і вивіз сировини) не припинювалися ні на хвилину. Вона лягла величезним тягарем на загал населення, яке не в силі виробити наложених норм. На лісових робітників влаштовувалося раз по раз справжні облави і весь працевдатний елемент гнали на лісові роботи під конвоями.

Найбільші скупчення лісових робітників знаходяться в Сараті і Яловичорі, села Шепіт над Сучавою Путильського району, під самим румунським кордоном. Тут стало працюють 2.000-5.000 робітників з різних областей України, не виключаючи і східних областей. Найбільше, однак, терпить від згаданих лісових робіт населення Чернівецької області, зокрема її гірських районів.

Позика. Цьогорічна державна позика була вдвоє, а то і втриє більша за минулорічну. Найбідніший чоловік, який минулого року був від позики звільнений, чи сплатив найбільше 50 крб., цього року змушений буде дати найменше 200 крб.

Загал населення мусив сплатити всю позика готівкою протягом одного тижня (від 28 квітня до 5 травня). За несплату хоч би кількадесят карбованців, конфіскувалися вівці та безроги, більше як 100 крб. – корова.

По 5 травня проголошено додаткову позика, яку стягнуто таким же порядком, як і попередню.

Колгоспи. У гірських районах покладено сильний натиск на розвиток тваринницьких ферм. Коштом селянства збільшено поголів'я худоби тваринницьких ферм до величезних розмірів. В селян-одноосібників позабирано всі зайві штуки худоби, лишаючи їм тільки одну корову, в загалу селянства поконфісковано всі коні, законтрактовано всі телята, які забирається за мінімальну плату чи просто даром. Селянинові не вільно телята приватно продати чи зарізати під загрозою тюрми. В час сплати позики поконфісковано велике число рогатої худоби, овець і безрог, які колгоспи позакуповували за ті мінімальні лишки карбованців, які селянин не в силі був в час сплатити. Багато селян, щоб вив'язатися з усіх поставок, податків і позики, поспродувало останню корову чи вівцю.

Про роздуте число поголів'я худоби тваринницьких ферм, можуть посвідчити слідуєчі цифри. В колгоспі ім. Лукіяна Кобилиці с. Сергії Путильського району, минулого року було 1.000 штук рогатої худоби, зараз там знаходиться 1.500 шт. В колгоспі "Большевик" с. Бергомет Вижницького району, з кінцем 1950 р. було 270 шт. рогатої худоби, зараз поголів'я худоби зросло на 900 шт. рогатої худоби і 1.100 овець.

Колгоспна худоба випасається на полонинах, забраних від односібників. Тут пасється і худоба селян-колгоспників за оплатою 300 крб. за літо. Гроші побирають колгоспи.

В половині травня на всі полонини Вижницького і Путильського районів, приділено гарнізони МГБ в числі 10-12 чол. Вони пильнують стаї і доріг та лісових стежок, якими транспортується колгоспна бринза і масло до сіл. Для кращої контролі і влаштування засідок, прорубано всі лісові стежки на ширину б[лизько] 4 м. Колгоспна адміністрація визначає дні для транспортів бринзи з полонин і тоді чуйність з сторони боївок МГБ ще більше загострюється.

Рухи військ ЧА. В травні і червні у Вижницькому і Путильському районах перебувала група червоноармійців-мінорчиків в числі б[іля] 1.500 чол. Вони розділилися на три групи і квартирували в шатрах у віддалених присілках чи просто лісах сіл Лопушна Вижницького р-ну, Усте-Путилів, Сергії, Дихтинець, Плоска Путильського р-ну. Згадані групи провадили весь час вправи мінування і розмінування терену, заходячи і в найбільш віддалені хутори та ліси. В травні органи МГБ використали їх у своїх змасованих чекістських акціях.

Озброєння червоноармійців – 1 автоматник на 6 людей. Всі другі мали тільки приладдя для мін.

Зустрічей між згаданою групою ЧА і підпільниками не було, хоч сама їх присутність і пенетрація далеких гірських теренів, була для підпілля дуже невігідною.

В останніх днях червня усі групи ЧА стягнулися і відійшли з гірських теренів.

III. З життя Організації.

Весною цього року у Вижницькому районі взялося у ряди підпілля трьох новиків. Внаслідок дуже важких умовин підпілля, бльокади ріки і змасованих чекістських акцій, усі три підпільники-новики вкоротці були вбиті: один – другого дня, другий – в два тижні, третій – в півтора місяця свого підпілля. Два з них запо-

відали свій гарний і скорий ріст. Один з них був убитий при переході ріки, два – під час змасованих чекістських акцій при заско-ченнях місць постоїв.

Найбільшою втратою для Організації була смерть районно-го теренового провідника Вижниччини, старого підпільника ще з часів румунської окупації – сл. п. д. Дорошенка. В час облав більшовики знайшли добре замасковану підземну криївку з[i] запасовими харчами, радіоапаратом, літературою і бібліотекою. Замінувавши протитанковою міною коридор (всередині), закри-ли криївку і поклали знаки. Дощі затерли всі ворожі сліди. В час облав згаданий підпільник зайшов до криївки по харчі, яких годі було дістати в центрах сіл, внаслідок насичення їх військами. При перших кроках зірвав міну, яка присипала його разом з коридо-ром, вбиваючи на місці.

Моральний стан кадрів задовільний, хоч проблема існуван-ня, зокрема прохарчування, дуже і дуже важка. По величезних опустілих гірських просторах, зарослих високими травами і бур'янами, без харчів і розвідки – важко порухатися. В селах ще важче контактуватися з нашими симпатиками, бо в одній хаті мешкають по кілька родин, що при добре наладнаній ворожій агентурі, дуже скоро нас розконспірувало б.

Близькість воєнного конфлікту і тим самим надія нашого нового наступу на Чернівецьку область, підтримує кадри на дусі і дає їм змогу витримувати ті надлюдські просто зусилля.

Постій, дня 15 серпня 1951 р.

2 М

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 82, арк. 256-260.

Оригінал. Машинопис.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЗВІТИ НАДРАЙОННИХ ПРОВІДІВ ОУН БУКОВИНИ

№ 35 ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ ЗА ЖОВТЕНЬ 1945 Р., СКЛАДЕНИЙ НАДРАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ЗАСТАВНЯНЩИНИ ОЛЕКСІЄМ ДОМЧУКОМ- “НАЗАРОМ”, “ПЕТРЕНКО”

1 листопада 1945 р.

Перевод с украинского

Надр[айон] № 1.

ИНФОРМАЦИОННЫЙ ОТЧЕТ (за время с 30/IX. -30/X.[19]45 г.)

Первая половина отчетного периода прошла в грабежах последнего зерна и усиленной облав в приднестровских селах, граничащих с Галицией, где уровень национальной сознательности выше, чем в др[угих] селах, следовательно больше распространено движение за самостоятельность.

Однако, все попытки большевитских властей ликвидировать освободительно-самостийное движение, запугать и задурманить массы своей мощностью, попадают на твердую почву, за исключением двух-трех сел, например: Василев, где все подпольщики были слабо идейно-политически обработаны (явились с повинной) и Горошивцы Заставнянского р-на, где массы сильно терроризированы, наступило временное затишье.

Другая половина отчетного времени прошла намного спокойнее.

Облавы меньшего и большего масштаба прекратились, зато усилился нажим на донощиков и подбор новых сексотов, путем обещания материальной помощи и контакта с антиморальными женщинами – мусор села.

Например: в с. Тавтрах (Заставнянского р-на) инвалиду Инашук О. обещано 5.000 рублей за доносы.

В том же селе насильно зачислен в комсомол инвалид Яворский Д. и поручено следить за нашим движением, 23/X.45 г. он был задержан на базаре в Заставне и продержан два дня в районе.

21/Х.45 г. в с. Киселев (Кицманского р-на) задержана Федорчук Мария, у которой не хватило намолоченого зерна для выполнения установленного плана. Федорчук М. имеет всего 8 га земли, ей надо было сдать 65 центнеров зерна, которые к слову, в этом году не уродилось и не было чем его обрабатывать.

Перед арестом этой хозяйки, председатель с[ель]совета сильно пугал всю семью, в том числе и сына-инвалида.

Вот несколько примеров, как красные московские дьяволы, уважают бедноту украинского населения.

По с. Ставчаны (Кицманского р-на) 624 хозяйства, на каждое х-во выпадает 20-25 га земли, по первому плану наложено 45 вагонов зерна. В результате этого грабежа, много семей остались без куска хлеба в доме.

23/Х.45 г. в этом же селе насильно забрано все зерно у хозяев Руснака Андрея, Микифорюка Василя и Филипчук Ифтемы. В этот же день председатель с[ель]совета избил, за нездачу зерна, хозяина Алексеевича Петра, называя его бандеровцем.

На с. Боривцы наложено 50 вагонов зерна, которых село не в состоянии выполнить. Председатель сельсовета заходит с молотилкой и подряд вымолачивает все зерно и забирает для государства, "трудящимся". Вследствии этого неслыханного грабежа, хозяева Скорейко Т., Одичак М., Скорейко Мария, Курилюк Иван, Скорейко Михаил, Поликата Мария, Гордей Олена, Полешатый Иван, Горбатовский Василий, Федоряк Степан, Скорейко Иван, Сливка Василий, – остались без зерна, а их всех арестовали и отправили в район.

В с. Тавтры (Заставнянского р-на), у хозяйки Грималюк Екатерины забрана последняя мука, так как она не сдала всего зерна, положеного по норме.

У инвалида Мьякоты Василя, в этом же селе, перемолочено и конфисковано все зерно, а ему оставлено 1,5 центнеров на 4 члена семьи.

У вдовы Щербак Марии Степановны так же забрана последняя мука. Таких примеров можно привести сотни.

Сейчас наложен третий план хлебосдачи, по которому приходится [...].

18/Х.45 г. уничтожен председатель сельсовета с. Итревцы* (Садгорского р-на), который насильно преследовал односельчан за связь с бендеровцами.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Шировцы (Ширівці).

18/Х.45 г. в совхозе с. Чункив Заставнянського р-на, сгорели скирды хлеба. Кто поджег – неизвестно.

20/Х.45 г. в с. Тавтрах уничтожена сексотка Лудейчук Мария Г., муж которой в Красной Армии, она гуляла с зав. председателем райисполкома Сидоренко.

Слава Украине. Героям слава.

Постий 1/11.[19]45 г.

Назар-Петренко

Копия верна: (підпис) ФИЛЕНКО

*Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, аген. спр. № 111 “Змовники”, арк. 213-214.
Копія. Машинопис.*

№ 36
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА II КВАРТАЛ
1951 Р., СКЛАДЕНИЙ НАДРАЙОННИМ
ПРОВІДНИКОМ ОУН ВИЖНИЧЧИНИ МИКОЛОЮ
КРИЧУНОМ-“ОЛЕКСІЄМ”

1 серпня 1951 р.

Вижниччина

Суспільно-політичний звіт
за II квартал 1951 р.*

Сільське господарство.

Життєва стопа загалу селянства впала дуже низько. Дається зауважити загальне зубожіння селян в артикулах першої потреби: в харчах, одязі, взутті і т. д. Слідний великий упадок двох ділянок сільського господарства: рільництва і головно тваринництва, яке було головним джерелом прохарчування населення, зокрема гірських теренів. На це вплинули в основному дві причини: ліквідація хуторів і високі сільськогосподарські поставки.

---

* Титульна сторінка з подібною назвою не публікується.

Весною 1951 р. загал селянства хуторів зігнано силою в центри сіл. Всю землю хуторян забрали колгоспи: хуторянам-колгоспникам приділено в селах по 25 арів, одноосібникам – по 4 ари. Багатьом селянам не приділено присадибних ділянок, заявляючи їм одверто, що для них тут місця немає. Вони повинні внести заяви на виїзд у східні, а радше в південні області України. Більшість хуторянських рільних земель гірських районів лежить облогодом. Тільки малу частину колгоспи позасівали вівсом і травою. В Путильському районі, де переселенча акція по ліквідації хуторів охопила в цілому поки що тільки два села – Усте-Путилів і Дихтинець, залишено хуторянам присадибні ділянки по 25 арів. І тут у багатьох випадках сільська адміністрація заборонила одноосібникам весною управляти свої ділянки, змушуючи їх вписатися в колгосп чи виїхати в східні області.

Можна сміливо ствердити, що зараз загал селянства гірських районів опинився, внаслідок повищих заряджень, в колгоспах.

Внаслідок переселенчої акції і хаотичних заряджень адміністрації, більшість селян позасівали свої ділянки щойно з кінцем травня і в червні. Самозрозуміло, що це вплине у високій мірі на врожай і тим самим на прохарчування селянства.

Державні поставки сільськогосподарських артикулів збільшено у великій мірі. Наприклад, молокопоставку з 10 кг топленого масла від корови на 13 кг, м'ясопоставку з 25 кг до 40 кг, наложено поставку яєць – 95 шт., збільшено вовнопоставку з 80 дкг до 120 дкг від вівці. Всі податки мусили бути здані до 1 травня, під загрозою конфіскації останніх хатних речей чи корови.

Коштом загалу селянства наживаються колгоспи, а радше їх верхівка. Щоб мати надійну опору в колгоспах, партія створила спеціальну колгоспну аристократію, яка експлуатує до останнього колгоспників, а сама живе понад стан. І так в травні цього року в Чернівецькій області 10 передовиків сільського господарства нагороджені орденом Леніна, 53 – орденом Трудового Червоного прапора, 192 – медаллю “За передову доблесть”, 477 – медаллю “За трудову відзнаку”.

Розбазарювання колгоспного майна колгоспною верхівкою дійшло так далеко, що в це мусили втрутитися органи державної влади. Обласна газета “Радянська Буковина” відзначає в своєму номері від 17.IV.1951 р., що колгоспам області повернено 209 га землі, незаконно забраних у них різними організаціями та окремими особами, незаконно відібране, продане майно, в тому числі 437 голів худоби, 15.000 шт. птиці, 479 ц різних продуктів і понад 300.000 крб. Очевидна річ, що це тільки мінімальна частина

розбазареного колгоспного майна, за яке впімнулися такі ж самі люди, як і розбазарувачі.

Тваринництво.

Поголів'я худоби, зокрема рогатої, зменшилося в застрашуючий спосіб. На це вплинули високі с/г поставки і другі податки, забирання худоби колгоспами і переселенча акція. Селяни, неспроможні здавати величезні молокопоставки чи заплатити податки і позики, продавали в більшості свою худобу за безцінь. В селян-одноосібників, що мали по 2 чи більше штук худоби, колгоспи забирали примусом лишні штуки, залишаючи тільки одну. Всі телята законтрактвані згори колгоспами, які платять за них дуже низьку ціну чи просто беруть даром. Селянам не вільно їх різати чи продавати. За випас корови літом селянин мусить платити 300 крб.

Переселенча акція хуторів вплинула децидуючо на зменшення селянського поголів'я худоби. Селяни, неспроможні постарати сіна на втримання корови зимою, змушені вже зараз збуватися останньої штуки.

Противне явище дається завважити в колгоспах і то коштом селян. Колгоспне тваринництво зростає і то прискореними темпами. Наприклад, в колгоспі ім. Лукіяна Кобилиці с. Сергії Путильського району, минулого року було 1.000 штук рогатої худоби, зараз є 1.500 шт. В колгоспі "Большевик" с.Бергомет Вижницького району з кінцем 1950 р. було 270 штук рогатої худоби. Зараз там знаходиться 900 шт. і б[іля] 1.100 шт. овець.

Колгоспники з тваринницьких ферм не мають користи, противно, збільшується експлуатація робочої сили. Наприклад, в згаданім колгоспі "Большевик" засилосовано 8 га трави при великій витраті робочої сили. Силос, виготовлений в непогоду і невміло, почав гнити і зараз колгоспники мусять його відкупувати і викидати. На корм для худоби піде картопля, якої не стане вже колгоспникам на виплату їх трудовнів. Напевно повторяться минулорічні факти конфіскати власного сіна колгоспників для прокормлення такої кількості колгоспної худоби.

Лісова господарка.

Лісорубка і вивіз деревини проводилися в звітньому періоді так само грабунково, як і зимою. На лісових роботах знаходяться лісоруби з усіх районів Чернівецької області, сусідніх областей ЗУЗ і навіть з східних областей. Найбільших масштабів лісорубка провадиться в лісах Сарата і Яловичора с. Шепіт над

Сучавою Путильського району. Тут стало працюють 2.000-5.000 робітників.

З кінцем травня істребітелі влаштовували облави, як і зимою, на робітників, які ухилялися від непосильних лісових робіт. Наприклад, в селі Петраші і Мариничі Вижницького району істребітелі зганяли всіх, кого тільки зловили, до с[іль]/ради, тут тримали без куска хліба по 4-5 днів і відставляли до вищезгаданих місцевостей на роботи.

Весною (квітень) почалася лісонасадка. Засаджувано зруби, полонини, що знаходилися далше від сіл і межують з великими масивами лісів, поля, сконфісковані в колишніх “куркулів”, які до цього часу стояли облогом чи були пасовиськами.

Найбільше лісонасаджень проведено в Путильському районі.

Переселенчі акції.

I. Ліквідація хуторів.

Ліквідація хуторів гірських районів не припинилася на селі. Вижницький район виселено цілковито, залишаючи на поодиноких хуторах по 2-3 хати, як принаду для підпільників. Згадані мешканці є активними с[екретними]/ о[осведомителями], крім цього, довкола таких хат органи МГБ стало влаштовують засідки. В Путильському районі ліквідація хуторів охопила тільки два села: Усте-Путилів і Дихтинець. В других селах виселено подальші хутори і підлісні хати. На мітингах пригадується однак раз по раз, щоб селяни зселювалися на центри сіл, загрожуючи опірним вивозом на Сибір.

З кінцем квітня і початком травня зігнано на центри сіл тих нечисленних впертих селян, що позалишалися були на хуторах. Хати їх порозвалювано. Багато хуторян попереносили самі свої хати в села. В селах в одній хаті поприміщувалися по дві-три родини.

Переселенча акція хуторів прикарпатських і подільських районів закінчена майже цілковито.

II. Переселення в східні області.

Переселенча акція в східні області України провадилася тими самими насильницькими методами, що й раніше. Органи МГБ закидували кандидатам на виїзд зв'язки з українським підпіллям, куркульство і т. д., при чому не обходилося звичайно без побоїв, сільська адміністрація не приділювала присадибних ділянок. Внаслідок тих заходів багато людей виїхало, багато підписало заяви на виїзд. Тільки в одному селі Розтоки Вижницького райо-

ну, внаслідок погроз органів МГБ тюрмою і вивозом на Сибір, 20 родин подали заяви на виїзд.

З початком червня прийшов наказ в села, щоб кожне село призначило кільканадцять родин на виїзд. Сільради повизначували тих, що для них були з яких-небудь, хоч би й приватних причин, невиконані. І так дня 17 червня в селі Петраші Вижницького району, на зборах сільський уряд визначив 20 родин, яких повідомлено, щоб кожної хвилини були готові до виїзду. Подібно і в других селах.

Основна маса переселенців виїхала чи призначена на виїзд в Херсонську, Одеську, Запорізьку і Миколаївську області та на Крим. Останньо большевики говорили, що гірське населення, звикле до лісових робіт, переселюватимуть на Кубань, де треба витинати великі масиви лісів.

III. Вивіз на Сибір.

Дня 5 квітня з гірських сіл Вижницького і Путильського районів вивезено 15 родин, колишніх куркулів.

Дня 15 квітня з сіл Стебні, Довгополе, Перехресне, Полянки Жаб'євського району Станіславської області вивезено 29 родин в ч[ислі] 90 осіб. Вивезені – це сектанти-євангелики. Майно вивезених skonфісковано на річ колгоспів.

IV. Вивіз на Донбас.

В днях 18-25 червня відбувався у Вижницькому районі примусовий набір молоді (хлопців і дівчат) на роботи в Донбас. Молодь ухилилася від побору і почала масово скриватися. Істребітелі уряджували облави днем і ніччю і деяких зловили. Багато з них втекло ще під час транспорту. В основному істребітелі наловили непрацездатний елемент, який поборові комісії при перегляді позвільнювали.

Позика.

Від половини м[ісяця] квітня большевицька адміністрація підготовляла населення до сплати позики, говорячи на мітингах, щоб люди приготували гроші. Дня 25 квітня повідомлено, що до дня 5 травня вся позика мусить бути сплачена, визначаючи кожному її висоту. В загальному наложено на села кількакратно вищу позика, як минулого року. Кожний, хто минулого року заплатив 100 крб., цього року зобов'язаний був дати 300-400 крб. Найбідніший чоловік змушений був сплатити 200 крб.

Большевицька адміністрація конфіскувала дорожчі хатні речі і скот (корови, вівці, безроги), хто не заплатив вчас призначеної

суми грошей на позику. Наприклад, в селі Розтоки Вижницького району голова колгоспу з істребітелями поконфіскували більшу кількість худоби за недоплату більше як 100 крб. та другий скот, як вівці і безроги, за недоплату кількадесять карбованців. В селян, які другого дня не принесли бракуючої суми грошей, колгосп купував примусовим порядком сконфіскований скот, здаючи до с[іль]/ради ті мінімальні лишки позики.

Дня 15 травня наложено на населення додаткову надвишку позики, змушуючи до її негайної сплати тими самими методами, що й за першим разом.

Дії органів МГБ.

[І.] Істребітелі.

По селах Вижниччини і Путильщини існують досить сильні станиці істребітелів в ч[ислі] 10-15 чол. кожна. Їх головним завданням є охорона колгоспів. Органи МГБ дуже часто уживають їх до інших завдань, як гонка людей до лісових і колгоспних робіт, примусове вербування в істребітельні батальйони, конфіската майна і т. д. В багатьох випадках істребітелі діють самі, без присутности працівників МГБ, чим стягають на себе ще більшу ненависть населення.

В Жаб'євському районі Станіславської області, над рікою Білий Черемош, органам МГБ не вдалося в багатьох селах заложити посьогодні станиць істребітелів. Вони (органи МГБ) докладали всіх зусиль, щоб там осягнути намічену ціль. І так в сс. Стебні, Довгополе, Полянки Жаб'євського району, дня 20 травня цього року приїхала група істребітелів в ч[ислі] 9 чол., очолювана майором з області. Вони протягом 4-ох днів арештували людей, били їх, змушуючи вписуватися в істребітельний батальйон. Успіхи, і то досить мізерні, вони мали тільки в селі Полянки. Тут силою завербовано 5 чол. В других селах селяни заявили одверто, що підуть у ЧА і там візьмуть зброю в руки, а тут у жодному випадку не зроблять цього.

З початком місяця квітня органи МГБ підсилили всі станиці істребітелів над рікою Черемош від Вижниці до села Усте-Путилів (сс. Підзахаричі, Розтоки, Петраші, Мариничі Вижницького району, Усте-Путилів Путильського району). Сюди спроваджено істребітелів з бесарабських, подільських і прикарпатських сіл. Підсилення станиць наступило для блокади ріки Черемош. В тому самому часі заборонено населенню переходити ріку. Дозвіл можна було дістати тільки у Вижниці за оплатою 5 крб. За нелегальний перехід на Галичину чи з Галичини на Буковину каралось

штрафом 50 крб., при чому звичайно наступало арештування, побої і кількадевні примусові роботи. Для унеможливлення переходу поконфісковано всі човни і дарабки, якими населення переправлялося до цього часу через ріку.

Зміцнені станиці істребітелів розложилися гарнізонами по 4 чол. вздовж вищезгаданої траси і як днем, так і ніччю висилали стежі, озброєні в автомати і ракетники, дорогою, що провадить вздовж ріки. Вони пильнували також усіх бродів, щоб унеможливити перехід ріки. Якщо до цього додати високий стан води в ріці внаслідок весняних дощів, то бльокаду можна розцінювати як вповні вдалу.

В половині м[ісяці] червня підсилення істребітелів стягнуто і бльокаду злагіднено, хоч місцеві істребітелі пильнували даліше дорогу і пильнували ріку. Цивільному населенню дозволено ріку переходити, хоч не зачасто. Бльокада ріки була зв'язана з[і] змасованими чекістськими акціями на Галичині і Буковині в м[ісяці] травні цього року. Не меншу роль відіграло і пірвання весняних зв'язків підпілля, що органам МГБ вдалося досягнути вповні. При намаганні перейти ріку стежа істребітелів застрілила одного підпільника, зв'язки розладнались до перших днів липня.

II. Облави і засідки.

З початком місяця травня в гірські села Вижницького і Путильського районів прибуло біля 2.000 військ МВД. Вони від дня 10 травня почали прочіску теренів. Прочіска охопила великі масиви лісів, переліски, роблено сильні перешуки хатами. Змасовані чекістські акції досягли найбільшої натуги в днях 17, 18 і 19 травня. Тоді припинено лісові роботи в теренах, охоплених акцією, і всіх лісових робітників вжито до облав.

До помочі оперативним військам кинули органи МГБ б[іля] 1.500 чол. ЧА (мінорчики), які від довшого часу перебували в обох гірських районах, відбуваючи тут свої вправи. Змасовані чекістські акції тривали у Вижницькому районі 10 днів, у Путильському – 5.

Органи МГБ досягли за час облав деяких успіхів. Вбито 2 підпільників, в тому [числі] районний тереновий провідник Вижниччини (12 і 19 травня), знайдено криївку з запасовими харчами, радіоапаратом, літературою і бібліотекою.

Органи МГБ кинули в Путильський район в останніх днях травня оперативну групу в ч[ислі] 50 чол., яка діяла протягом 3 тижнів. Вона прочісувала ліси й переліски, ділилася часто на групки і робила засідки на переходах і "сліпих" стежках та місцях,

спеціально пильнувала плаїв і доріг, якими транспортувалася в села бриндза і масло з колгоспних полонин. Одна з тих груп в числі 16 чол. дня 16 червня наскочила несподівано на тимчасовий постій підпільників і вбила одного з них – новика.

В м[ісяцях] травні і червні на терені сс. Розтоки, Петраші, Мариничі Вижницького району діяло кілька груп МГБ, які перманентно робили засідки по всіх хуторах і переходах до них, хоч населення в хуторах не було.

В половині м[ісяці] травня на всі полонини Вижницького і Путильського районів приділено групи емгебистів в ч[ислі] 10-12 чол. Вони розділюються на групки по 2-3 чоловіка і пильнують переходів, куди транспортується бриндзу і масло. Для кращої обсервації прорубано досить широкі (біля 4 м) всі лісові стежки, що провадять з полонин у села. Колгоспна адміністрація спеціально визначає дні, коли транспортується бриндзу і тоді контролює терену зі сторони згаданих груп МГБ сильно загострена.

Від квітня по багатьох опустілих хуторах Вижницького і Путильського районів розмістилися гарнізонами боївки МГБ чисельністю по кільканадцять чоловік. Вони діють увесь час дуже конспіративно. Устійнено присутність таких груп на хуторах Околена, Вижня Товарниця, Сірук села Розтоки, Бочків, Бісків, Росішний села Мариничі Вижницького району, Черепанка, верхи Кругла і Ракови та хутір Чечолівський Путильського району. Кожну групу очолює лейтенант МГБ, контролює стало майор незнаного прізвища з облцентра.

Цікавий факт, що згадані хутори йдуть по прямій лінії з півночі на південь на половині дороги між Черемошем і Серетом, перетинаючи 5 гірських хребтів і три більші потоки.

Згадані групи провадили ввесь час дуже інтензивну оперативну роботу, послуговуючись активними с[екретними]/о[осведомителями] з обслуги полонин і нечисленними мешканцями хуторів, яких спеціально залишено для тих завдань.

Стан цей не змінився і з кінцем II кварталу.

В селах Стебні, Довгополе, Перехресне і Полянки Жаб'євського району Станіславської області органи МГБ застосували від вчасної весни спеціальну партизанську тактику засідок. Група 5-8 емгебистів заходила ніччю конспіративно в село. Днем квартирували в перелісках чи корчах, сильно конспіруючись, ніччю робили засідки на бічних стежках, переходах і коло хат. Успіхів не мали жодних, бо населення вчас розкривало присутність такої групи.

Рухи військ ЧА.

Дня 20 квітня прибули в Путильський район (сс. Усте-Путилів, Дихтинець) б[іля] 1.500 чол. червоноармійців-мінорчиків. Вони поділилися на 3 групи і заквартирували по віддалених присілках згаданих сіл у шатрах. Протягом цілого місяця вони робили вправи мінування і розмінування, заходячи і в найбільш віддалені терени. В днях 18-20 травня органи МГБ використали їх в облавах.

З кінцем місяця травня згадана група ЧА відійшла в прикордонні села Путильщини – Сергії і Плоска. Там вони перебули м[ісяць] червень в шатрах, продовжуючи свої вправи.

Озброєння мінорчиків – 1 автоматник на 6 чоловік; всі другі мали тільки приладдя до мін.

Військові заряджання.

Від половини травня в Вижницькому і Путильському районах відбувалося військове навчання 1929-1932 річників, тих осіб, які з будь-яких причин не відійшли в ЧА.

Постій, дня 1 серпня 1951 р.

Олексій

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 72, арк. 221-227.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 158-162.

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА ПОЛІТИЧНО-
ІНФОРМАЦІЙНІ ЗВІТИ РАЙОННИХ ПРОВІДІВ
ОУН БУКОВИНИ**

**№ 37
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА ПЕРІОД
З 15 ПО 30 ЛИСТОПАДА 1945 Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“КАРПОМ”**

1 грудня 1945 р.

Вашківщина

Суспільно-політичний звіт
від 15.XI. – 30.XI.[1945 р.]

За звітувальний час в терені району, Нквд і Нкгб насильно лапає хлопців і демобілізованих, котрі не є тяжко ранені і присилують брати зброю й ставати в істрібітельний батальйон, де люди втікають і лише частинно вдалось їм зорганізувати. Рейди Нквд, Нкгб і істрібітелів відбуваються залежно від наших рухів. Пересування військових частин не відбувалось. В терені появились злодії, які крадуть під маскою повстанців, як рівно ж і червоноармійці. Наставлення і орієнтація мас щодо нашого руху добр[а] з приводу того, що бачать наші рухи і бачать, що оборонці укр[аїнського] народу се укр[аїнські] повстанці. Наставлення мас щодо більшовиків погане з приводу того, що насильно гонять до всіляких робіт, які відбуваються щодня, розуміється безплатно, і стягають силою додатковий контингент, який до сеї пори ще не стягнули.

Дня 15.XI. до села Банилова прибуло 27 більшовиків і робили труси селом за повстанцями.

Дня 15.XI. в селі Вашківцях спалено 1.000 кг державного хліба, дві фіри сіна і стирту соломи.*

Дня 14-15.XI. ночью в місті Вашківцях була велика тривога, причина тривоги тайна.

---

* Тут і надалі підкреслення та виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

Дня 15.XI. з району Вашківців відділ Нквд і Нкгб в силі 40 чол. їхали в напрям Барбівці[в].

Дня 16.XI. в місті Вашківцях відбувся похорон Калинівського, голови с[іль]/р[ади], з приводу його похорону відбувся мітинг, з промовою виступали: 1) голова райсполкому Літвинюк; 2) голова кон-кому Суденко; 3) секретар партії Читір; 4) начальник міліції Лазар; 5) военний комісар майор Король. Зміст промови уви був звернений проти нашого руху.

Дня 16-18.XI. в місті Вашківцях були посилені стежі ночію, де брали участь і червоноармійці.

Дня 16.XI. в селі Станівці-Дол[ішні] органи Нквд арештували селянку Василюк Василю ж. Романа літ 40, з причини тої, що її муж працював в наших рядах.

Дня 16.XI. в селі Калинівцях Нквдбрало на [д]опити Николайчук Захарія с. Танасія, Руснака Івана і Лукаша Дмитра, на [д]опитах питали, хто знищив голову сільради, вислід невідомий.

Дня 16.XI. в селі Банилові орг[ани] Нкгб арештували Мироняка Леся.

Дня 17.XI. до села Бережниці прибуло 27 більшовиків, які робили хатами перешук за повстанцями.

Дня 18.XI. випущено арештованого Мироняка Леся з Банилова.

Дня 19.XI. в селі Замістю спалено сільраду, кооперативу і клуб.

Дня 19.XI. в селі Станівці Дол[ішні] відділ Нквд в силі 15 чоловік робили засідку на горбі Киба.

Дня 19.XI. в селі Драчинцях зліквідувано голову сільради Даниляка Онуфрія с. Івана літ 42, робота зроблена на сухо.

Дня 19.XI. в селі Вашківцях по тривозі райвоенкомату усі демобілізовані, котрі повернули з армії і не є тяжко ранен[і], мали явитись у збірнім пункті Вашківського райвоенкомату. Демобілізовані явились і запитали, куда їх кличуть, голова рай[воєн]комату відповів, ми вас озброюємо і даємо вам все потрібне для життя, але мусите йти в лісі і шукати за бандерівцями, бо нас мало, ми не в силі вас обороняти, тому мусите і ви помагати нищити повстанців. На се зібрані відповіли "Ми війну скінчили, німців розбили, а ніяких бандерівців не знаємо, ми помучені, хорі і т. д." та й порозходились домів.

Дня 20.XI. в селі Банилові зліквідовано двох зголошених з повин[н]ою, а саме: 1) Барбазюк Василь (Скок), 2) Качалка Андрій (Циган).

Дня 20.XI. до села Замістя прибуло 5 Нквд-истів і 8 істріб[ітелів], де слідили, хто спалив сільраду і зруйнував кооперативу і клуб, вечером відійшли в р[айон].

Дня 20.XI. до села Сарафинця прибули 20 більшовиків і залапали Івана [...], який крився від більшовиків, і заарештовано Олю за те, що Непорадний доказав, що до неї заходять укр[аїнські] повстанці.

Дня 20.XI. в селі Карапчів селян Палагнюк Юрій зголосив до сільради, що в него були повстанці.

Дня 22.XI. в селі Калинівцях істріб[ітель] Коханюк Михайло літ 30, здав зброю і залишив працю в істріб[ітелях].

Дня 22.XI. в селі Калинівцях більшовики ночію зайшли до хати гром[адянина] Букатюка Василя і обграбували цілковито селянина під маскою укр[аїнських] повстанців.

Дня 22.XI. в селі Барбівцях зліквідовано Захарія Адама за те, що він забив свою жінку під маскою повстанців. Робота зроблена на мокро.

Дня 23.XI. в селі Станівці-Долішні зліквідовано істріб[ітеля] Флорескул Іл[л]я літ 23 і спалено трупа у його власній stodolі.

Дня 25.XI. в селі Вашківці-Дол[ішні] відбувся мітинг: на мітингу, на яким було мало присутніх, виступав з промовою з району на тему виборів у верховну раду ССРСР.

Дня 25.XI. в селі Карапчеві відбувся мітинг, де говорив голова сільради і виступав проти нашого руху.

Дня 27.XI. до села Бережниці прибуло 10 Нквд-истів і вечором вернули в район.

Дня 27.XI. в селі Калинівцях істріб[ітель] Вішвонь Іван здав зброю до району з приводу того, що захорів з [...].

Дня 28.XI. до села Драчинців прибуло дві машини Нквд-истів в силі 50 чол., де насильно лапают[ь] хлопців до істріб[ітелів] і поставили голову сільради.

Дня 29.XI. до села Карапчів прибуло 2 машини війська в числі 64 чол.

Дня 30.XI. в селі Карапчеві більшовики заарештували Марчука Танасія, причина невідома.

1.XII.[19]45

Карпо

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Рукопис.

№ 38
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА ПЕРІОД
З 1 ПО 15 ГРУДНЯ 1945Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“КАРПОМ”

17 грудня 1945 р.

С[лава] У[країні!]

Вашківщина*.

Суспільно-політичний звіт
(за час від 1.XII.[19]45 – 15.XII.[19]45)

У звітувальному часі в терені району більшовики посилили сітку сексотів в той спосіб, що перше їх заарештували і дали завдання слідити за нашими повстанцями, пізніше відпустили по домах.

В терені району появились злодії, які крадуть під маскою повстанців, як рівно ж Нквд, червоноармійці і істрібітелі, за що погрожують населенню, що як скажуть, що хтось в них був, то сплять їм майно. Пересування військових було з міста Вашківців перейшло 200 червоноармійців в напрям Чернівців.

Наставлення мас щодо нашого руху добр[е] з приводу того, що бачать, що лише одні оборонці укр[аїнського] народу: се укр[аїнські] повстанці.

Наставлення мас що[до] більшовиків погане з приводу того, що більшовики насильно гонять до всіляких робіт майже щодня, розумієт[ь]ся безплатно. Більшовики почали підготовляти населення до виборів у [Верховну раду] СССР і вивчати конституцію.

Дня 1.XII. до села Карапчева прибуло 60 більшовиків.

Дня 1.XII. із Вашківців в напрям Чернівців перейшло 200 червоноармійців.

Дня 1.XII. з Станівців-Долішніх більшовики забрали 2 магазини амуніції.

Дня 2.XII. до села Драчинець прибуло 60 Нквд-истів, які робили ночью засідки і лапали хлопців в істріб[ітелі], до 6.XII. вдалось їм злапати і поставити 23 істріб[ітелі].

Дня 2.XII. в селі Драчинцях злодії обікрали селянку Сідор Александру і Храпко Домну, забравши всі добрі речі з хати, відходивши сказали, що вони бандерівці і щоб нікому не казали, бо сплять їх.

---

* Титульна сторінка з подібною назвою не публікується.

Дня 2.XII. з села Банилова відійшли 7 Нквд-истів до району.

Дня 2.XII. в селі Станівцях-Горішних відбулась забава, де прийшло 8 червоноармійців і од[и]н лейтенант від Нквд, од[и]н армієць приступив до селян і почав виступати проти радянської влади і проти місцевих селян, що ще знаходять[ь]ся дурні, що йдуть в істрібітелі, каже бо вже не задовгий час кожний буде відповідати за свої вчинки, по забаві відійшов до своєї частини в Станівці-Долішні.

Дня 3.XII. в селі Карапчеві військо відпустило заарештованого ними Марчука Танасія.

Дня 3.XII. в селі Станівцях-Долішніх 4 істрібі[і]телі і од[и]н Нквд-ист ходили селом і лапали людей до істрібітелів, вислід того, нікого не злапали.

Дня 4.XII. в селі Вашківцях знищено одного сексота Перепелицю Григора*.

Дня 5.XII. до села Банилова приїхало 3 машині війська около 80 і ночею робили засідки і труси селом за повстанцями.

Дня 6.XII. в селі Глиниці злодії обікрали селянина Тудусюка Георгія, забрали одну свиню (безрогу) і речі з хати під маскою повстанців, з ними були і істрібітелі з Глиниці.

Дня 6.XII. в селі Банилові більшовики арештували 9 осіб, а саме: 1) Кузь Анну; 2) Кошман Георгій; 3) Арич Василь; 4) Анрюк Николай; 5) Осташик Василь; 6) Мартиміш Анна; 7) Ільчук Анна; 8) Андрюк Василь. Їх повезли в район і дали їм завдання слідити за повстанцями, а другого дня відпустили домів, опріч Андрюка Николая, якого донині не відпущено.

Дня 6-8.XII. в селі Калинівцях Нквд[-исти] дньом і ночію ходили селом і шукали за повстанцями.

Дня 7.XII. в селі Станівцях-Горішних більшовики украли дві фіри сіна від Марчук Варвари.

Дня 7.XII. з села Драчинець відійшли 46 Нквд[-истів], лише залишилось 14 Нквд-истів, які дальше ходять селом і шукають за повстанцями.

Дня 8.XII. в селі Чортория голова міськради з Вашківців ходив і ловив хлопців до істрібі[і]телів і стріляв за Гавюком Андрієм, вислід нікого не їмили.

Дня 8.XII. до села Станівців-Долішних прибуло 40 радянських партизанів, які заквартирували в школі.

Дня 8.XII. до села Слободи [Банилів] прибуло 8 Нквд-истів, які шукають повстанців.

---

* Тут і надалі підкреслення та виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

Дня 8.XII. в селі Драчинцях Нквд заарештувало селянина Прокіпця Стефана, його жону Прокопець Марію літ 37, за перетримування повстанців.

Дня 9.XII. в селі Чортория відбувся мітинг на тему виборів у Верховну раду ССРСР, говорив голова с[іль]/р[ади].

Дня 9.XII. в селі Калинівцях відбувся мітинг, на тему виборів промову тримав голова МТС і істрібітелів Ботенко і активістка Андрєїшина Катря.

Дня 10.XII. в селі Станівцях-Долішніх (кут Черлогі) ночью привів Крицький Василь більшовиків до хати Савискула Тодора 18 Нквд-истів, які шукали в хаті зброї і [д]опитували за кріси і за Кармелюка, при перешуку в хаті закрали 800 крб. і хатні речі і заарештували дочки Савискула: Домку Савискул і Марію Савискул, тримали їх на [д]опитах у сільраді Жадові-Нові[й], а по полудні відпустили домів.

Дня 10.XII. в селі Вашківцях більшовики робили облаву в силі 150 чоловік, наслідки: заарештували 25 осіб за зліквідовану д[е] путатку.

Дня 10.XII. в селі Вашківцях зліквідовано кандидатку у д[е] путати Верховної ради ССРСР Прокопюк Марію і донощика Лютик Сіміона літ 31.

Дня 11.XII. до села Бережниці прибуло 5 Нквд-истів, які лапали хлопців до істрібі[ітелів], вислід: нікого не їмили, вечером виїхали в район.

Дня 12.XII. з села Карапчева виїхало військо в район.

Дня 12.XII. в селі Банилові злодії обікрали селянина Нахамку Василя, забрали 100 кг вівса, 25 кг муки пшеничної і пару кг солонини, се зробили під маскою повстанців.

Дня 13.XII. в селі Станівцях-Долішніх більшов[ики] украли від Лютик Марії дві вівці і бараболю.

Дня 14.XII. з села Валавча* військо від'їхало в район.

Г[ероям] С[лава!]

17.XII. 1945 Карпо

Отчет составлен обвиняемым
Чернивчан – “Карпо”
7.XII.46. (підпис)

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Рукопис.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Велавче (тепер Коритне).

№ 39
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЗА СІЧЕНЬ 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“ОМЕЛЯНОМ”

31 січня 1946 р.

Вашківщина

Суспільно-політичний звіт
(за час від 1.І. – 1.ІІ.1946)

У звітувальному часі в терені району більшовики проводять сильну агітацію серед населення про вибори до верховної ради ССРСР і навчають як голосувати і на кого. Для кращої агітації більшовики надали в кожне село війська для охорони виборчих дільниць. Нквд перевело ряд арештовань запідозрілих за бувший зв'язок з повстанцями. Насильне гонення до державних робіт триває, розуміється безплатно, за невиконання наданих норм карають тюрмою. Надано новий контингент м'ясопоставки на 1946 р. Наставлення мас до нашого руху добр[е]. Настрій населення щодо більшовиків поган[ий], населення ч[е]кає нової війни.

1.І.46 в с. Замістю-Нов[ім] зліквідовано партійного Величко Григорія* (директор сільзаводу з Ланчинського району Станіславської област[и]).

2.І.46 в с. Станівцях-Дол[ішніх] 10 більшовиків робили труси хатами за повстанцями.

5.І.46 в с. Барбівцях орг[ани] Нквд арештували селянина Лукашука Михайла літ 45, за те, що не виконав норму вивозу ковпків і засуджений на 2 роки тюрми (на суд подав голова с[іль]/ради і він се зробив для страху села, щоб люди виконували норми).

5.І.46 в с. Станівцях-Дол[ішніх] більшовики їмили станичного Залізняка (підпільник), родом з Станівців-Дол[ішніх] літ 38.

5.І.46 до с. Станівців-Дол[ішніх] приїхало 200 більшовиків і заквартирували.

5.І.46 в с. Банилові 2 більшовики перебрані по-цивільному, ходили селом і під маскою повстанців просилися на ніч, люди їх не прийняли.

---

* Тут і надалі підкреслення та виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

6.1.46 в м. Вашківцях відбулось зібрання сотників і десятників, де поучали їх на кого голосувати і казав голова райсполкому, що до кожного села прийде частина війська на те, щоб бандерівці не перешкоджували їм у виборах.

8.1.46 в с. Станівцях-Дол[ішніх] 25 більш[овиків] робили труси у селі і при тім забрали шкіру з корови у гром. Попадюка Онуфрія.

8.1.46 із с. Банилова Кошман Георгій ходив в район і зголосив, що в селі бачив повстанців.

9.1.46 до с. Банилова надано нову поставку м'яса 10 тон на 1946 р.

10.1.46 до сіл прибуло військо: Драчинців 70, Зеленева 40, Барбівців 20, Кабина 20, Костинець 20, Станівців-Гор[ішніх] 25, Калинівців 25, Чортория 30, Волока 30, Вашківців 50, Слобозія-Банилів 25, Банилова 25, Вилавча 50, Бережниці-Банилівської 28, Замістю 25, Карапчев[а] 80.

11.1.46 в с. Чортория відбувся мітинг на тему виборів, говорив начальник того війська, яке прибуло до села.

12.1.46 в с. Костинцях відбувся мітинг на тему виборів, говорив Нквд з району.

13.1.46 в с. Драчинцях зліквідовано двох істріб[ітелів]: Діמיד Івана літ 21 і Керій Івана літ 23.

14.1.46 в с. Замістю орг[ани] Нквд арештували 3-х осіб, які 1941 р. виставили синьо-жовтий прапор в селі, а саме: Юрійчук Николай, Найда Іван і Кушнірюк.

15.1.46 в с. Драчинцях на похороні істріб[ітелів] тримав промову майор Нквд і голова райсполкома Литвинюк на тему, щоб селяни допомагали їм викривати повстанців, щоб вони знищили їх.

15.1.46 в с. Драчинцях орг[ани] Нквд заарештували Курчак Александру літ 18, за те, що в неї перебували наші повстанці.

16.1.46 в с. Костинцях відділ війська в силі 20 чол. і місцеві істріб[ітелі] в силі 40 чол., робили облаву селом і лісом.

17.1.46 з напрямку Вашківців в напрям Вижниці переїхало 2 машині війська (одна панцирна, а одна тягарова).

18.1.46 військовий штаб перенісся до району (зі Станівців).

19.1.46 в м. Вашківцях відбувся мітинг на тему виборів і щоб населення викривало, де переходять повстанці, промову тримав капітан Нквд.

19.1.46 в с. Бережниці більшовики робили облаву за повстанцями, їх водила Нахамко Василина, під час облави нікого не знайшли, тоді Нахамко Василю арештували, а на 23.1.46 вт[е]

кла з району і криється (підозріння є, що вона пущена провокаторкою).

20.I.46 в с. Драчинцях голова с[іль]/р[ади] тримав мітинг на тему виборів і виступав проти нашого руху, говорив, щоб населення викривало, де перебувають повстанці.

20.I.46 в с. Барбівцях відбувся мітинг на тему виборів, промову тримав майор зі штабу з району і розповідав про Степана Бандеру, хто він такий, як його німці обдурили, а пізніше він зібрав собі той ті банди і почав їх бити. Як ми прийшли, то він зачав і нас бити, хоче самостійної, але то не буде, лише помагайте нам викривати їх.

21.I.46 в с. Станівцях-Дол[ішніх] зав. лісопункту Руснак Николай ходив вечером селом і виступав з брудними словами проти нашого руху.

22.I.46 в с. Банилові за доповідю одного донощика, більшовики в силі 40 чол. і місцевими істріб[ітелями] в силі 15 чол. обскочили хату, де квартирували 4 повстанці, а саме: Хома, Заяць і двох галичанів, обстрілювали хату, де хата загорілась і повстанці, не маючи змоги відбитись, пострілялись самі.

22.I.46 в с. Банилові відбувся мітинг, де говорив голова райсполкому Литвинюк, де виступав проти повстанців і казав, щоб населення помагало викривати повстанців.

23.I.46 в с. Драчинцях орг[ани] Нквд арештувало Прокопець Александру [д.] Якова 18 літ, Авраам Марофету 19 літ, за бувший зв'язок з повстанцями.

24.I.46 в с. Драчинцях орг[ани] Нквд арештували Прокіпца Стефана літ 34, причина невідома.

26.I.46 в с. Драчинцях орг[ани] Нквд арештували Авраама Дмитра, причина невідома.

27.I.46 в с. Банилові відбувся мітинг, де говорив голова райсполкому Литвинюк на тему виборів.

29.I.46 в с. Драчинцях орг[ани] Нквд арештувало Сташка Петра 40 літ, продавець кооперативи, причина невідома.

[2]9.I.46 в с. Глиниці їхала одна автомашина з майором, лейтенантом і двох рядовиків, шофер був п'яний і заїхав з моста в Прут, де всі забились.

С[лава] У[країні!]
Г[ероям] С[лава!]

31.I.1946

Омелян

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Рукопис.

№ 40
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЗА ЛЮТИЙ 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“ОМЕЛЯНОМ”

1 березня 1946 р.

Вашківщина

Суспільно-політичний звіт
(за час від 1.ІІ. – 1.ІІІ.[19]46.)

За звіту[в]альний час в терені району більшовики дальше продовжують поширення сітки сексотів через арештовання підозрілих їм осіб. Більшовики роблять облави селами і лісами, в тих селах, де мають точні дані від донощиків, що переходять або перебувають повстанці, вони більше опираються на донощиках. Насильне гонення до держробіт триває дальше, за невиконання норми вивозу чи рубання дерева, арештують і карають тюрмою. Більшовики підлим способом почали ловити на Донбас, а саме: зігнали людей до ліса на роботу і тоді почали ловити, де люди полишали приладя від роботи і повтікали. Наставлення мас до більшовиків погане. Наставлення і орієнтація мас щодо нашого руху добра.

1.ІІ.46 в с. Драчинцях орг[ани] Нквд заарештували Кошурбу Василя літ 35, причина невідома.

2.ІІ. в с. Слобода [Банилів] орг[ани] Нквд заарештували одну родину: Фербей Анну, Фербей Николая і Боренка Стефана за те, що в них знайшли чужі речі.

8.ІІ. в с. Банилів більшовики робили труси хатами на ул[иці] поперечні[й].

11.ІІ. в с. Банилові більш[овики] робили засідку нічю коло кладки на Млинівці у долішнім куті.

11.ІІ. в с. Глиниці орг[ани] Нквд заарештували двох злодіїв: Ірійчука Григорія літ 24, котрий був в наших рядах (Вихор) і до 20 липня 1945 р. зголосився, тепер занемався крадіжею і Злотаря Євгена літ 21, їх відставили до Кіцманя, бо вони в тім районі крали.

12.ІІ. до с. Банилова більш[овики] приводили підпільницю Надю, котра залапана в Галичині, через що невідомо і куда взяли, також невідомо.

13.II. в с. Зеленеві більш[овики] скликали людей на мітинг і казали, щоб викривали повстанців і кожний мусів підписатись, що не бачив і якщо побачить, то зголосить до сільради.

15.II. в с. Барбівцях орг[ани] НкГб заарештували Гандзюк Кіцинну, Грицюк Анну, Журавель Фрозину, Продан Євгенію і Козьма Івонинну, два дні били і казали аби признались, що вони прали білизну і що до них приходять повстанці, в другий день відпустили по домах і підписались, що нікому не скажуть, що питали і що їх били, в Продан Євгенії знайшли вишитий тризуб на шведрі, питали, що то є, вона казала, що то укр[аїнська] відзнака, тоді її били і казали, що України нема, вона сказала, що Україна є і буде, хоч би ви і таких сто бабів заарештували і вбили, її сказали, аби розшила і пустила додому, а Козьма Івонинну не відпустили через те, що не говорила правду, казала, що не була на клаці (толоці), а друга доказала, що була і говорила з драчинськими хлопцями, котрі там були.

20.II. в с. Банилові орг[ани] Нквд арештували банду злодіїв, котрі ходили грабувати разом з Райовським.

21.II. в с. Банилові більшовики ловили підпільника Корнієнка, але йому вдалось відтягнутись.

24.II. в с. Вилавче орг[ани] Нквд арештували дві родини: Лютика Петра і Федорошчака за те, що в них знайшли бункри.

21.II. в с. Замістю в господ[арстві] Фербей Івана був підп[ільник] Вовк у хаті, до хати йшло трьох більшовиків, він одного забив і почав тікати, його поранили і не міг тікати, тоді сам забився.

18.II. в Вашківськiм лузі більш[овики] в силі 20 чол. робили облаву, де одного підпільника забили, а двох зловили і забрали на Галичину.

16.II. в с. Спаска-Глинниця більш[овики] ночью напали на хату Зварич Николая, де було наших трьох повстанців, наші відбивались і забили одного більш[овика], на кінці др. Данило і др. Хитрий забились, а др. Малий тікав, де зістав ранений і везли його до району, по дорозі помер, трупів забрано в район, разом забрали двох хатних дівчат, Марію літ 20 і Теодосію літ 16, по 8 днях Теодосію відпустили.

25.II. в с. Вилавче орг[ани] Нквд арештували гр. Курика Семена, Гакмана Стефана і Романюк Марію за те, що не вивезли рубстойку.

25.II. в с. Банилові більш[овики] робили труси хатами.

26.II. в с. Банилові більш[овики] гонили людей до ліса на роботу (рубстойку), а вечером ловили на Донбас.

С[лава] У[країні!]
Г[ероям] С[лава!]

1.III.1946

Омелян*

Справка.
Отчет составлен обвиняемым
Чернивчан – “Карпо” – “Омелян”

2.XII.46.

Підпис

*Приватний архів упорядника.
Оригінал. Рукопис.*

№ 41
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЗА БЕРЕЗЕНЬ 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“ОМЕЛЯНОМ”

[Квітень 1946 р.]

Суспільно-політичний звіт
(від 1.III. – 1.IV.1946)

За звіту[в]альний час (м[ісяця] березня) районна адміністрація зобов'язала сільську адміністрацію, щоб до 15.III.[1946] виконали норму рубання ліса, до норм гонено всіх прац[е]здатних людей, в тому числі: жіноцтво, демобілізованих з ЧА і недолітків, за невиконання норм орг[ани] Нквд арештували голову сільради з Станівців-Гор[ішніх] і двох сотників з Станівців-Дол[ішніх]. Органи ББ робили ряд облав в підозрілих селах, висліду немає (під час облав нічого не знайшли).

Наставлення і орієнтація мас щодо нашого руху добр[е], не лякає їх арешт, ні Нквд-івські тортури, кожний чекає тої хвилини, що можна буде пімститись за злидні, вчинені орг[анами] Нквд і Нквб і сподівають[ь]ся, що час недалекий.**

---

* Тут підкреслення червоним олівцем невідомою особою.

** Тут і надалі підкреслення та виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

1.III.46 в с. Станівці-Дол[ішні] орг[ани] Нквд арештували Вишиван Марію за те, що не виконала завдання, надане від Нквд: слідкувати, де заходять повстанці і де перебувають, до сеї пори не відпущена.

3.III. в с. Банилові орг[ани] Нквд з військом гарнізону і місцевими істріб[ітелями] в с[илі] 40 чол. робили труси хатами, під час облави нічого не знайшли.

4.III. до району Вашківців були скликані всі начальники гарнізонів з усіх сіл на нараду.

5.III. через село Станівці перейшла група більшовиків в силі 40 чоловік в напрям с. Лукавця (Сторожинецького району)

6.III. в с. Станівці-Гор[ішні], кут Чорлої, група більш[овиків] в силі 15 чоловік заарештували слідуєчих: 1) Савискул Марія 25 літ, 2) Савискул Василю 18 літ, 3) Григоряк Єлену 17 літ, 4) Гуцул Одокію літ 26, 4 дні тримали і допитували за повстанцями, опісля відпустили по домах.

7.III. в с. Станівцях Дол[ішніх] орг[ани] Нквд арештувал[и] Фруекул Самсона 32 р. і допитували за повстанцями, в чотири дні відпустили домів.

7.III. в с. Станівці Дол[ішні] орг[ани] Нквд арештували Дімида Петра Дмитрового 39 літ, до сеї пори не відпущений, причина невідома.

7.III. в с. Банилові орг[ани] Нквд злапали жінку Колотили Николая, яка крилась за чоловіком, який також в підпіллю, після кількох днів відпустили домів як с[е]ксотку, щоб видала мужа.

8.III. в с. Банилові відбувся мітинг на тему вивозу рубстойки.

9.III. до села Банилова прийшов наказ, щоб призовники 27 і 28 річник явилися в воєнкоматі до комісії, на воєнкомат явилось 40 і всі були відпущені по домах.

11.III. в с. Станівці-Дол[ішні] зlodії обграбували слідуєчих: Ташук Дмитра, Іванчак Василя, забрали всі хатні речі (підозріння на бувших істріб[ітелів]).

12.III. в с. Станівцях-Гор[ішніх] орг[ани] бб в силі 20 чол. робили труси в хаті Шевчука Василя і шукали схронів бандеровських.

13.III. в с. Станівці-Гор[ішні] орг[ани] бб робили засідку біля хати підпільника Павуна.

13.III. в с. Станівці-Дол[ішні] орг[ани] бб робили труси хатами в куті Вишнова, під час трусів нічого не знайшло.

16.III. с. Станівцях-Гор[ішніх] орг[ани] Нквд арешт[ували] голову сільради Гунька Івана за те, що люд[и] з його села не вивезли норма дерева з ліса, після чотирьохденного арешту відпустили домів.

17.III. в с. Станівцях-Дол[ішніх] місцеві істріб[ітелі] арештували сотників: Козака Івана і Харину Івана за те, що відмовилися гонити людей на норму в ліс, після трьохденного арешту пустили домів.

17.III. в селі Глиниця повномочний і 9 істріб[ітелів] обложили стайню, де знаходився злодій, який був у наших рядах і до 20 липня 1945 зголосився, псевдо Голуб, на зазив повномочного, щоб вийшов з стайні, він почав тікати, його забили і вкинули в Прут з [...].

18.III. в с. Глиниця місцеві істріб[ітелі] заарештували Манкіш Івонину Ромцьову 43 р. за те, що п[е]р[е]тримувала злодіїв і крадені речі, котрі залишив залишив вищезгаданий злодій (Голуб).

18.III. в с. Барбівцях орг[ани] бб робили облаву селом і робили труси у найбагатших людей, вислід: нікого не знайшли.

18.III. в с. Станівці-Дол[ішні] прийшли в олійницю чотири бб-ці, хотіли, щоб їх хтось повів вечеряти до куркуля, їх пов[е]ли до господ[аря] Флореску[л] Іл[л]я, вони повечеряли і попили горілки і пішли до сусіди, хотіли насилувати, вона втекла надвір, почала кричати, на крик прибіг Нквд-іст з місцевими істріб[ітелями] і хотіли заарештувати їх, вони не давались, тоді од[и]н істріб[ітель] вистрілив і поранив одного з них в ногу, а решта заарештували.

18.III. з села Вашківців вибрався гарнізон до с. Станівців-Дол[ішніх].

21.III. в с. Серафинці орг[ани] Нквд заарештували Кибіч Калину д. Петра 21 р., за підозрілий зв'язок з повстанцями.

21.III. в с. Серафинці більшовики обграбували селянина Проскурняка Івана Дм. (забрали кожухи, білизну і збіжжя).

22.III. в с. Замістю-Новім орг[ани] бб ходили хатами і шукали за повст[анцями].

22.III. в лісі Карапчівським повст[анці] зробили мітинг з людьми, котрі були зігнані на рубання і вивозу дерева, роздано летючки і забрано начальника, старшого лейтенанта, партійного Кіма, котрий стояв над робочими, людям після мітингу сказали йти додому, де люди охоч[е] розійшлись. Кіма зліквідовано насуху, після сего приїхали 2-ві автомашини війська і од[и]н танк і шукали повстанців в лісовій [...], де знали, що їх нема, опісля від'їхали на свої квартири в Станівці-Дол[ішні].

23.III. селом Станівцями-Дол[ішніми] ходила стежа в силі 8 чоловік.

24.III. в с. Станівцях-Дол[ішніх] орг[ани] бб в силі 30 чол. робили засідку на переходових дорогах до Станівців-Гор[ішніх].

25.III. до с. Станівців-Дол[ішніх] прибув штаб Нквд в силі 30 чол. і заквартирував в селі.

25.III. в с. Глиниця місцеві істріб[ітелі] арештували Ірійчука Василя Танас. 38 літ за те, що залишив роботу на [з]алізній дорозі.

25.III. в с. Барбівцях відбувся мітинг, виступав голова райком-партії, говорив, що в[е]лике за[г]острення, що треба працювати вдень і вночі, вдень возити дерево з ліса, а ночью вдома.

26.III. в с. Барбівцях орг[ани] бб в силі 20 чол. і місцеві істріб[ітелі] робили труси хатами, під час облави нічого не знайшли.

27.III. до села Замістя прийшов наказ, щоб явилися хлопці 27 і 28 річник на воєнкомат.

28.III. в с. Замістю-Новім більшовики робили труси у Данилюка Івана Вас., не знайшли нічого.

28.III. в с. Замістю орг[ани] Нквд арешт[ували] Ірійчука Дмитра 51 р., Ірійчука Григорія 48 р., Кобевка Теодора 48 р. за те, що 1944 р. виставили синьо-жовтий прапор.

28.III. в с. Замістю орг[ани] Нквд арешт[ували] Штифанюк Василь 34 р., Кушнірик Григорій 41 р., Симітин Григорій 36 р., Волошинюк Іван 28 р., Гнитко Василь 31 р. за те, що 1941 р. били жидів.

Омелян

Справка.
Отчет составлен
обвиняемым Чернивчан

3.XII.46.

Підпис

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Рукопис.

№ 42
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЗА КВІТЕНЬ 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“КАРПОМ”

[Травень 1946 р.]

Суспільно-політичний звіт
(за час від 1.IV. – 1.V.[19]46.)

У звітувальному часі на терені району органи Нквд провели кампанію вивозу на Сибір тих осіб, яких з їх родини хтось був або є членом ОУН. Орг[ани] обласного Нквд провела арештування людей за підозрілий зв'язок з ОУН. Районний актив зробив умову на соціалістичне змагання з Чернівецьким районом на кращі показники роботи в сільському господарстві на 1946 р.

Райвиконком видав обов'язкову постанову про санітарне оздоровлення сіл і райцентра м. Вашківців, притягнути в порядку трудової повинності сільське і міське населення для очистки вулиць, площ, базарів, парків і т. д. За порушення сеї постанови будет[ь]ся карати штрафом 100 крб. і примусовою працею до одного місяця. Районна адміністрація зобов'язала сільський актив зібрати позику до 9.V. (дня перемоги над Німеччиною[ю]). По всіх селах р[айо]ну розкидані святочні листівки, які задовільнили населення, яке радо прийняло й читало аж до тих пор, поки більш[овицька] адміністрація не позб[и]рала. Наставлення мас щодо нашого руху добре. Наставлення мас до більш[овиків] погане з приводу того, що безпощадно грабують різними позиками, вивозять на Сибір, населення застрашен[е] вивозом, частинно криється від загрози, не сплять в хатах.

1.IV.46 в с. Бережниця роззброєно 2-ох місцевих стрибків, забрано 1 автоматичну 10-зарядку і 1 ППШ.*

1.IV.46 в с. Банилів орг[ани] Нквд заарештувал[и] жону Николая Колотила, майно skonфісовано.

2.IV.46 в с. Банилів орг[ани] Нквд [заарештували] Вишницьку Василину, в 4 дні була звільнена.

---

* Тут і надалі підкреслення та виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

3.IV.46 в с. Карапчеві більшовики залапали Марінчука Корни-ля, котрий крився від мобілізації в РККА 2 роки, відправили до Чернівець в тюрму.

3.IV.46 до м. Вашківців прибуло 20 чоловік енкагебистів із псом.

3.IV.46 в с. Станівцях Гор[ішніх] орг[ани] Нквд ходили селом, робили трус, шукали повстанців.

3.IV.46 в с. Драчинці Ст[арі] л-т із сержантом (з Черновець) приїхали мотоциклом до госп[одаря] Сови Маковія і почали грабувати, де були обскочені 5 червоноармійцями з л-том, під час короткої перестрілки л-т з гарнізону був забитий, а л-т грабівник стався також забитий, перед цим він кинув свої документи в воду, і більшовики, не знаючи кого вони вбили, оголосили, що то є повстанець, довідавшись по знайдених документах про дійсний стан убитого, забрали до Черновець.

5.IV.46 гарнізон с. Драчинець виїхав до Станівців Дол[ішніх].

5.IV.46 з Станівців Гор[ішніх] гарнізон в кількості 30 чол. виїхав в невідомий напрям.

5.IV.46 на Вашківському полі цивільними людьми була знайдена яма, в якій було зверху 2 трупи (уже розкладені), можна догадуватись, що то були повстанці, які упали в лютому, яма могла вмістити до 10 трупів. Люди зголосили на Нквд, на це замість слідства, енк[аве]дист закидав яму. Немає сумніву, що це діло їх рук.

6.IV.46 з с. Карапчева гарнізон вибрався до Станівців.

6.IV.46 в с. Слобозія Бан[илів] орг[ани] Нквд заарештували двох осіб: Равлюка Пантелея, Деляского Григорія, причина невідома.

8.IV.46 в с. Волока ліквідовано нач-ка місцевих стрибків Волошинюка Николая 25 років, здобуто 2 кріси, забрано кооперативу.

9.IV.46 в с. Вашківцях, Дол[ішній] кут, в господарстві райіс-полкому, де квартирувало військо, загорілась стодоля (тому, що там варили їду для війська), від цього вогню згоріло 5 господарств. Вся вина зложена на повстанців, які ніби запалили.

11.IV.46 в с. Замість ліквідовано с[екретного] о[сведомителя] Матичука Григорія за те, що "сипав" на людей.

12.IV.46 орг[ани] Нквд заангажували до нічної охорони службовців, яких озброюють кожну ніч по 10 осіб.

12.IV.46 в с. Станівцях Гор[ішніх] місцеві істребітелі з л-том Тітиком Пшегородським робили засідку коло трачки.

13.IV.46 в с. Станівцях Гор[ішніх] Пшегородський з місцевими стрибками ходили лісом.

12.IV.46 в с. Бережницю приїхало 4 з району, які записували молодь до комсомолу.

12.IV.46 в с. Чортория енкаведисти робили труси в 3-ох хатах, через що невідомо, наслідків не було жодних.

13.IV.46 в Бережницькому лісі більшовики робили облаву при допомозі місцевих стрибків.

14.IV.46 в с. Карапчеві сільська адміністрація з представниками з району провели мітинг, темою якого було: заклик до призову молодих хлопців і здача податків м'яса, молока в подвійній кількості, ніж в 1945 році.

14.IV.46 в с. Станівцях Дол[ішніх], кут Вишнева, л-т Тіт Пшегородський з місцевими стрибками, спалив хату Горняк Анни, причина, що остання свідчила за вчинені ним грабунки.

14.IV.46 в м. Вашківцях відбулася олімпіада з Барбівцями.

15.IV.46 в с. Станівцях Долішніх орг[ани] Нквд з місцевими істребітелями забрали до вивозу на Сибір: Флорескул Фрозіну Юркову 47 літ, причина: за зв'язок чоловіка з ОУН (муж заарештований давніше), Флорескул Параску 48 р. за підозрілість зв'язку з повстанцями.

15.IV.46 в с. Банилів Рус[ький] [органи Нквд] забрали до вивозу на Сибір: Лучака Михайла 51 рік з женою, яка має 53 р., причина, що син в повстанцях, Кузь Василену 40 р. за чоловіка, що був в повстанцях, Куташ Марію за чоловіка, що був в повстанцях, тепер заарештований, разом з нею забрали маму Куташ Анну.

15.IV.46 в с. Банилів Рус[ький] орг[ани] Нквд забрали до вивозу родину Івана Паринюка: жінку і 3-ох дітей за те, що чоловік був в повстанцях, один син утік з хати.

15.IV.46 в с. Бережниця орг[ани] Нквд забрали на вивіз на Сибір Гордичук Параски доньку 24 р., двох хлопців 10 і 8 рр., причина: за маму, що засуджена за зв'язок з ОУН, Дасевича Івана 58 р. і жінку з 5 дітьми за сина, що засуджений за ОУН.

15.IV.46 в с. Слобозія Бан[илів] [органи Нквд] вивезли на Сибір Івоняк Анну 40 р., дочку Марію 20 років.

15.IV.46 з с. Замість Нове заарештовано до вивозу Маценко Николая 56 р., ж[інку] Параску 52 р., на 19.IV. з району відпустили додому.

15.IV.46 з с. Драчинець Ст[арих] [органи НКВД] забрали на Сибір Попадюк Єлисавету жону Тодора 54 р., дочку Марію літ 21, сина Євгена 20 р. за те, що тато був головою с[іль]/ради в 1944 р., за зв'язок з ОУН засуджений, Піць Єлисавету ж. Фрізана літ 24, причина, що чоловік мав зв'язок з ОУН, Носея Михайла

Єремійового 50 літ, ж[інку] Єлисавету 47 р., дочки: Євгенію 22 і Зиновію 9 р., яку викрали барбівські істребітелі з району.

15.IV.46 в с. Карапчеві орг[ани] Нквд забрали до вивозу на Сибір Ракочу Вероню 30 літ і хлопця Николая 9 р., Гуцул Параску 50 років, Маринчук Наталію 26 р., Завялець Танасія літ 50, ж[інку] Вероню 48 р., Романюк Вероню літ 30, а 5-літня дівчина втекла з хати, Романюк Вер[оня] з с[іль]/ради також утекла.

17.IV.46 в с. Драчинцях орг[ани] Нквд забрали на вивіз на Сибір Казимир Анну Тодосієву 46 літ за те, що син був в повстанцях.

17.IV.46 випущено з Чернівецької тюрми мешк[анця] с. Карапчева Мар'янчука Корниля.

17.IV.46 нач[альник] стрибків робив трус у Стринатки Ілії і забрав знайдену горілку.

18.IV.46 в с. Карапчеві нач. стрибків з стрибками робили засідку на Романюк Вероню, котра втекла з с[іль]/ради, при цьому забрано у Константинок Леонори теляче м'ясо і шкіру.

18.IV.46 в с. Станівцях Гор[ішніх кут] Вишнева, л-т Пшегородський з стрибками робили засідку на головних переходах.

19.IV.46 в с. Станівцях Дол[ішніх] перебрані по-ц[и]вільному Нквд-исти провокували Флорескул Катерину Євгенову.

19.IV.46 з району відпущено додому Завялець Танасія з женою (Карапчів).

19.IV.46 в с. Карапчеві Найда Іван зловив паруконей невідомих і замельдував до с[іль]/ради, стрибки забрали і казали, що то коні бандеровські.

19.IV.46 в с. Банилів Рус[ький] більшовики з стрибками робили труси хатами ніби то за бандеровцями і при нагоді забрали горілку, сало, паски, писанки та інші харчі і відійшли.

19.IV.46 в с. Банилів Рус[ький] вночі стрінулись 2 групи більшовиків, по знайдені[й] на землі крові можна догадуватись, що упали або були поранені три більшовики (кров була в 3-ох місцях).

22.IV.46 в с. Слобозія Банил[ів] роззброєно одного місцевого істребітеля, забрано 1 автоматичну СВТ, хату, в якій були повстанці обскочили 12 більш[овиків], удалось відтягтись без жодних втрат.

22.IV.46 в с. Станівцях Гор[ішніх] більшовики з місц[евими] стрибками робили трус хатами, де забрали фортепіано у Гнатюка Олекси.

23.IV.46 в с. Слобозія Бан[илів] орг[ани] Нквд арештували Кебича Дмитра Іванового 36 [р.], на 27.IV. звільнили.

23.IV.46 в с. Барбівці обеззброєно стрибка Дворського Михайла Олексого, забрано 1 автом[атичну] СВТ і гранату Ф-2*.

23.IV.46 ніччю приїхало до села обласне Нквд 40 осіб і заарештували слідуочих осіб: Грендей Николай Касіянів літ 22, учитель, Грендей Василь Гаврилів літ 22, знайдено в него руського кріса обр[із] 1891/30 р., Дворського Михайла 18 р.

24.IV.46 до с. Драчинці приїхало військо в кількості 60 чоловік, грабують у людей все, що попадає їм під руки і говорять, що ви драчинські керуетесь бандерівськими інструкціями і всі маєте зв'язок з бандитами.

25.IV.46 в с. Станівцях Дол[ішніх] районна адміністрація надала сільському активу провести додаткову збірку бараболі 30 цент., сіна 30 ц[е]нт.

25.IV.46 до с. Карапчева прибуло 22 енкаведисти, які ходят[ь] лісом і роблять засідки.

26.IV.46 в с. Чортория зліквідовано с[екретного]/о[сведомителя] Чепигу Василя 47 р., котрий шкодив для нас і для людей.

26.IV.46 в с. Банилові голова райкомпартії Суденко говорив, що повстанців уже нема, є тільки злодії.

28.IV.46 в с. Барбівцях орг[ани] обл[асного] Нкгб провели масовий арешт, за підозрілий зв'язок з ОУН, 12 осіб, з них відомо про 3-ох: Даниляк Василь 40 р., Гумінський Ілія 42 р., Гумінська Марія 19 р.

28.IV.46 звільнено з обл[асного] Нкгб Грендея Николая, Дворського Михайла.

29.IV.46 в с. Карапчеві капітан з Нкгб Урсов ходив з 3-ма червоноармійцями, ходили хатами і питали, чому люди не зголошують, що є бандери, а бандерам доносять, що ми є в селі.

Карпо.

Справка.
Отчет составлен
обвиняемым Чернивчан-
"Карпо"
8.XII.46.

Підпис

*Приватний архів упорядника.
Оригінал. Рукопис.*

---

* Так у тексті.

№ 43
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЗА ТРАВЕНЬ 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“ЯРОСЛАВОМ”

1 червня 1946 р.

Вашківщина.

Суспільно-політичний звіт
(за м[ісяць] травень 1946 р.)

За звітувальний час на терені району більш[овицька] районна адміністрація провела кампанію збирання грабуй-позики під всілякими загрозами (заstrашували вивозом, конфіскацією майна і т. п.), зібрано 1.485.000 крб. по районі, взяли перше місце в Черновецькій обл.

Насильне здирство здачі молока, навіть від таких коров, що зовсім не дояться (ялохи), від властителів таких коров вимагають, щоби купили і здали по 20 кг масла (замість молока).

Насильне гонення селян до репарацій доріг, нищення шанців і вивозу ковків (матеріалу) з ліса триває (безплатно).

Орг[ани] обласного Нкгб провели ряд арештувань в поодиноких селах, пізніше відпускаючи і тим самим зобов'язують бути донощиками.

Орг[ани] районного Нквд посилюють істрібітельний батальон, даючи їм по одному кулемету і використовуючи їх у боротьбі з повстанцями (роблячи засідки на перехідних місцях). Районне Нквд дістало до розпорядимости одну автомашину і одну парукінну підводу, які стало стоять в поготівли. Група провокаційна в силі 20 чол. з Вижницького р-ну заходить в деякі села району, стараючись спровокувати людей, до сеї пори їх старання безуспішне.

Із Вашківського спіртзаводу до решта вивозять спирт і сирівці, котрі були доставлені для вироблення спірту, причини невідомі.

Святкування 1 і 9 травня відбулись у дуже скромний спосіб. Участь у святкуванні брали службовці і їх прихвостні із сіл району.

Наставлення і орієнтація мас щодо нашого руху добре. Наставлення мас до більшовиків погане, з приводу матеріально-го грабування.

1.V.[1946 р.] до села Бирижниця* прибула група більш[овиків] з Вижицького р-ну, вдень робила труси хатами за повстанцями, ночью відійшли на Кібак.

2.V. в с. Станівцях Гор[ішніх] більшовики з спецпункту Станівці Гор[ішні] обграбували селянина Лакусту Василя у формі повстанців, зграбували хатні речі, після кількох днів селянин Лакуста Василь пізнав свою хустку у одній дівчини і виявилось, хто саме обграбував.

3.V. в с. Слобозія-Банилів відбувся мітинг на тему скорої поставки молока, мітингом провадив парт[ійний] з району.

3.V. до с. Карапчева прибув Вакарюк Іларій, котрий був засланий на каторжну роботу в 1941 р.

3.V. в с. Чорторія орг[ани] Нквд арештували слідуєчих осіб: 1) Івоняк Ілія Маф. 39 літ, 2) Івоняк Ілія Вас. 46 літ, 3) Журавель Василю Тод. 36 літ, 4) Вавюка Івана Олекс. 61 літ, 5) Івоняка Дмитра Вас. 43 р., 6) Купченка Деонізія 39 літ, 7) Борець Дмитра 65 р., 8) Івоняка Константина Іван. 57 р., 9) Вавюк Дзінова Іван 18 літ, вищезгаданих два дні били, щоб сказали, що мають зв'язки з повстанцями, опісля відпустили і зобов'язали бути донощиками. Івоняк Николай Маф. 46 літ і Журавель Петро Дмитра 38 літ під час арештування утекли з хати і скілька днів крились, пізніше зголосились на Нквд і їх відпустили на тих самих умовах, що попередніх.

5.V. в м. Вашківцях відбувся мітинг на тему стягання позики і між іншим висловлювався, що незабаром будем воювати з союзниками, мітингом провадив голова міськради.

5.V. в с. Чорторія орг[ани] Нквд робили засідку на дорогах в селі на перехідних місцях.

10.V. в с. Карапчеві місц[еві] істрібітелі ходили селом брали хлопців в район до комісії (призову), котрі тікали, відкривали по них огонь.

10.V. в с. Замістью відбувся мітинг на тему скорого постачання поставок державі молока і вовни, мітингом провадив парт[ійний] з р[айо]ну.

11.V. в с. Зеленеві група війська в силі 36 чол. робили труси хатами за повстанцями, а одні просили грошей на допомогу армії від двох-п'ять крб., після обіду відійшли до Станівців Дол[ішніх].

13.V. до с. Бережниці прибула провокаційна група 4 чол., а саме майор Омельчук, Дудчак, Наливайко і ще од[и]н, ночью ходили селом і шукали повст[анців] у підозрілих хатах.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Бережниця.

13.V. в с. Калинівцях зліквідовано донощиць Іванчук Марію 60 літ і Іванчук Катерину Іван. 35 літ.*

14.V. в с. Калинівцях орг[ани] Нквд заарештували слідує-чих осіб: 1) Калинчук Николай Міх. 36 р., 2) Калинчук Раїфту ж. Николая 32 р., 3) Харина Василь Міх. 44 р., 4) Мазур Іван Міх. 39 р., 5) Григорець Анна Іван. 34 р., за підозрілий зв'язок з повстанцями.

14.V. в с. Вашківці орг[ани] Нкб арештували Капчук Никифора за те, що хтось дослідив, що до вищезгаданого заходять повст[анці].

14.V. в с. Серафинці Старім група більш[овиків] з стрибками з Галичини (с. Княже) робили облаву лугом понад Черемош, а ночью засідки.

15.V. з м. Вашківців з тюрми Нкб вдалось втечи Капчукові Никифорі, який тепер криється разом з жінкою.

15.V. до с. Карапчева прибула провокаційна група в силі 20 чол., яка перейшла в ліс і закватирувала, другого дня питали дороги на Вилавче, того самого дня переїхала легкова автомашина з 4-ма офіцерами на чолі з майором Омельчуком в напрям Майдан.

16.V. до с. Бережниці прибули майор Омельчук і ще 9-ох, які вдень ходили селом і шукали повст[анців], а вечером прибула ще одна група більш[овиків], які робили засідки.

18.V. до с. Бережниці прибули два партійні з району, які вели пропаганду, щоб вступали в комсомол.

20.V. в лісі під с. Карапчевом була провокаційна група, яка робила ночью засідки, а днем ходили і грабували людей, забирали кури, бараболю і хліб, а в лісі варили, другого дня відійшли в напрям Вилавча.

21.V. в с. Вашківцях орг[ани] Нквд робили стежу селом кіньми і перешук лугом понад Черемош.

22.V. військова частина в силі 100 чол. в повнім озброєнню перейшла з Галичини до с. Станівців Дол[ішніх] до свої частини.

22.V. в лузі с. Серафинці стрибки з Галичини (с. Залучи*) робили облаву, де гнались за 3-ма повстанцями кілька км.

22.V. в с. Банилові група більш[овиків] з місцевими істріб[ітелями] робили труси селом, де заловили у порожній хаті 3-ох женщин і одного мушину без зброї, котрі мали б критися з Галичини, хату запалили і злапаних другого дня відставили до р[айо]ну, по дорозі в с. Замістью Новім стали машиною серед села і питали якихось списків, він сказав, що не знає, де списки, тоді його вдарив Нквд-ист в голову пістолем і забив, де трупа

* Тут і надалі підкреслення та виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

** Так у тексті. Повинно бути: Залуччя.

забрали з собою (Догад є, що се більш[овицька] провокація, щоб застрашити селян, щоб не приймали повст[анців]).

22.V. в с. Глиниця переїжджала легкова автомашина по через міст на Пруті, шофер був п'яний і на мості скрутив машиною, де машина впала з берега на долину і забився капітан Нкгб з обл[асті] і шофер, а старш[ий] лейтенант Нкгб тяжко ранений. Забрали до обл[асного] шпиталю.

22.V. в с. Кабині орг[ани] р[айон]ного Нквд заарешт[ували] Якімчук Катерину 36 літ, після двох днів випустили як донощицю.

23.V. в с. Карапчеві орг[ани] Нквд заарештували Волошина за те, що брав від людей гроші, кажучи, що вибере арешт[ованих] з тюрми, після одного дня відпущено.

23.V. на 24.V. в с. Карапчеві місц[евий] істріб[ітель] Меблей Іван обікрав селянина Опайца Юрія, забрано хатні речі, котрі вищезгаданий тримав у stodолі.

25.V. до р[айон]ного Нквд прибула одна автомашина з військом з Станівців Дол[ішніх], правдоподібно для використання їх на облави.

26.V. до с. Карапчева прибув з каторжної роботи Миліманюк Деонізій, котрий був залапаний і засланий [у] 1944 р.

26.V. в с. Станівцях Гор[ішніх] відбувся мітинг на тему молокоздачі, мітингом провадив парт[ійний] з р[айо]ну.

26.V. в с. Драчинці відбувся мітинг на тему молокоздачі і вовноздачі, мітинг проводив голова с[іль]/р[ади].

28.V. в с. Драчинцях орг[ани] обл[асного] Нкгб перевели арештування слідуєчих осіб: 1) Кошурба Михайла 35 літ, 2) Курчака Георгія 32 р., 3) Чорней Фрізан 28 літ, 4) Прокопець Адам 46 літ, 5) Аврам Кость 57 літ 6) Казимір Іван 44 р., після двохденного затримання протоколували і відпустили як донощиків.

28.V. в с. Драчинці орг[ани] обл[асного] Нкгб арешт[ували] слідуєчих осіб: 1) Яконенка Георгія 58 літ, 2) Ротаря Євгена 38 літ, 3) Піц Івана, закид, що мали зв'язок з повстанцями і давали харчі, до сеї пори, до 1.VI. не відпущені.

1.VI. 1946 р.

Ярослав*

Отчет составлен
обвиняемым Чернивчан-
"Карпо", "Ярослав"

Підпис

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Рукопис.

---

* На звороті останнього аркуша надпис олівцем: звіт за травень 1946 р.

№ 44
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
ЗА ЧЕРВЕНЬ 1946 Р., СКЛАДЕНИЙ
РАЙОННИМ ПРОВІДНИКОМ ОУН ВАШКОВЕЧЧИНИ
НАЗАРІЄМ ЧЕРНІВЧАНОМ-“ЯРОСЛАВОМ”

1 липня 1946 р.

Вашківщина

Суспільно-політичний звіт
(червень 1946.)

Протягом звітного часу р[айон]на і сільська адміністрація звернула особливу увагу на хід молокоздачі державі, за невиконання наданих норм штрафували до 3.000 крб. і давали строк, щоб протягом скількох днів здали вповні надану норму. Протягом червня % молокоздачі збільшився на 12,6 %: 1.VI. був 10,6 %, а 23.VI. – 23,2 %, але р[айо]н в області займає останнє місце, хоча адміністрація робила всілякі заходи.

За м[ісяць] червень Вашківський райвиконком видав постанову: “Обов’язкова постанова № 3 від 27.V.46.”. Виконання постанови до 15.VI.46. Про проведення поголовного обслідування коней на сап. Для проведення цієї роботи були створені дві комісії, які зробили перевірку до 15.VI. і видали власникам пашпорти на кон[е]й.

3.VI.46 Вашківський райвиконком видав обов’язкове рішення № 149 “Проміроприємства по охороні відпожежлісів Вашківського р-ну”. При райвиконкомі створена комісія в числі трьох: (голова комісії) Литвинюк – голова райвиконкому, член комісії майор Николаєнко – начальник МВС та лісничий Вашківського лісгоспу Поліненко. В основу своєї роботи поклали: створити по сільрадах трійки по боротьбі з лісовими пожарами, [в] складі голови сільради (голова трійки), начальника лісодільниці та участкового уповноваженого МВС, поклавши на них керівництва вжити всіх необхідних заходів, в разі лісових пожеж: 1) мобілізувати необхідну кількість населення для боротьби з пожежами, 2) забезпечити їх власним протипожежним реманентом (сокирами, лопатами, відрами).

За звітний час посиленої дії органів Нквд, Нкгб та ББ не зазначалось, за винятком деяких сіл району, де проведені арештування, напр[иклад], Барбівці – арешти проведені внаслідок доказів

заарештованого раніше Гриндея Василя (бувшого легального станичного пс[евдо] Стріла). В останні дні м[іся]ця невідомо з яких причин, в кущі Помсти (Станівці) пройшла хвиля обшуків, засідок, поки що наслідків немає жодних. Є здогади, що це може бути зв'язане з розкидуванням листівок і реалізації Бефонів.

Закінчився повний відхід військової частини, яка ще з осені 1945 р. стояла в Станівцях Долішніх.

28.V.46 в с. Карапчеві начальник місцевих істріб[ітелів] Кейван Константин відпроваджував голову сільради Карпа Александра додому, по дорозі застрілив, вернувшись додому, повідомив істріб[ітелів], що голову сільради застрілили Бандеровці, а я, мовляв, утік.

29.V.46 до с. Карапчева прибули Нквд-исти, які розслідили, що голову сільради забив начальник істріб[ітельного] батальону, останнього роззбрóили, відправили в район.

30.V.46 в с. Карапчеві за злодійство орг[анами] Нквд арештований Щербан Юрій.

30.V.46 в с. Станівці Дол[ішні] нами зліквідовано Руснака Николая Іванового 42 р., бувшого технорука Станівського лісопильного заводу, здобуто од[и]н автомат ППШ.

1.VI.[46] в с. Зеленеві сталося непорозуміння між Нквд-истами, які в кількості 20 чоловік їхали машиною в р[айо]н Вашківці і двома червоноарм[ійцями] з Станівців Дол[ішніх], останні втікали від Нквд-истів поміж хатами, Нквд-исти оточили декілька хат і почали шукати ч[ервоно]армійців, при тім побили багато людей, напр[иклад]: Захарій Василь Тод., Вакарюк Тодор, Кміть Іван і його вагітна дружина Кміть Фрозина, мотивую свої проступки тим, що люди нібито сховали банд[ерівців], червоноарм[ійців] половили і машиною відправили до району.

*1.VI.[46] в клубі м. Вашківців група моряків в силі 17 чол. розпочала бійку ножами і примінювала пістолі до Вашківських Нквд-истів, внаслідок чого порубали ножами заст. начальника Нквд Кулаковського, а трьох Нквд-истів ранили з пістолів, зі сторони моряків од[и]н забитий, а 16 заарештовані.

1.VI.[46] в Карапчівському лісі, поблизу с. Карапчева, з'явилась група в числі 12 чол. у військовому одязі, без зброї, говорили людям, що [...] повтікали, одного з них місцеві істріб[ітелі] зловили, заперли в лóх, звідки останній втік, група зникла в невідомому напрямі, слід догадуватись, що це була невдала ново-спеченна Нквд чи Нквб.

---

* Виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

2.VI.46 в с. Карапчеві місцевий істріб[ітель] Ротопан Николай зробив обшук у Гончаровського Николая, під час обшуку знайшов у яблуні гранату, якусь літературу, Гончаровського забрав до гарнізона, невідомо з яких причин Гончаровський у той же день був звільнений.

4.VI.46 в с. Слобода-Банилів невідомо ким роззброєні два стрибки, в цей же день стрибки були заарештовані, а 14.VI. звільнені, на якій підставі невідомо.

5.6. в с. Серафинець істріб[ітелі] з с. Залуче Снятинського р-ну в силі 10 чол., робили прочіску луку і труси хатами, під час трусів украли в селянина Гаврильчука Івана 600 крб. В цей же день їм у формі повстанців вдалось спровокувати Єрину Маценко р. 26, що сказала [їм, що зв'язок до] Маценка Дмитра (пс[евдо] Недоля), може віднайти Маценко Катерина Іванова р. 16.

6.VI.46 до с. Банилова прийшла група провокаторів 6 чол., була до 10.VI.46.

7.VI.46 в с. Серафинці 6 істріб[ітелів], котрі спровокували Маценко Єрину і Катерину Маценко, заарештували їх і забрали в р[айо]н Снятин, після 10 день арешту, відпустили домів як С. А.*

6.VI.46 в с. Драчинцях зліквідовано невідомо ким Жарука Сільвестра Андр. 35 р., вищезгаданий був [у] наших рядах до 20.XII.45 р. пс[евдо] Річка.

9.VI.46 в с. Зеленеві нами роззброєно** чотирьох істріб[ітелів], забрано дві автоматичні СВТ, од[и]н нім[ецький] кріс і од[и]н руський карабін, другого дня істріб[ітелів] заарештовано і забрано в район, а 20.VI.46 відпустили з умовою, що вони знова підуть в істріб[ітельний] батальон, поки ще зброю не взяли.

9.VI.46 з с. Калинівців взято для перевірки нами Злотара Олексу Іванів 34 р., при спробі втечі був застрілений.

10.VI.46 в с. Калинівці орг[ани] Нквд заарештували Калинчук Захарія Іванів 37 р. і жену Калинчук Катерину 29 р., закидали, що ніби вони видали в руки повстанцям Злотара Олексу.

11.VI.46 в с. Банилів покарали штрафом селян[ина] Кузя Николая в сумі 3.000 крб. і здати молоко 200 л до 2-ох днів.

11.VI.46 в с. і 12.VI.46 в с. Сарафинець відділ Нквд з стрибками в силі 45 чол. робили прочіску лугом і труси хатами, ніччю засідки.

---

* Так у тексті.

** Тут і надалі підкреслення та виділення на полях червоним олівцем невідомою особою.

12.VI.46 до с. Станівці Горішні прибула група Нквд-истів 25 чол., на перерванім горбі (готар Костинці-Станівці) зчинили стрілянину з невідомо яких причин.

14.VI.46 в с. Станівці Гор[ішні] група Нквд-истів з м[ісцевиими] істріб[ітелями] в силі 35 чол., робили засідку на Острому Кілку.

15.VI.[46] в с. Станів[ці] Гор[ішні] вищезгадана група робила прочіску ліса на куті Вишнева.

16.VI.[46] в с. Глиниця зліквідовано нашими голову коопера- тиви Верстюк Тодосій Юрків 49 р. і жену Верстюк Параску 48 р., за активну співпрацю з Нквд, здобуто кріс.

16.VI.46 в с. Барбівці орг[ани] обл[асного] Нкгб [в числі] 8 чол., заарештували слідуєчих осіб: 1) Гриндей Іван Мих., 2) Продан Николай Макарового і жену, 3) Марію (що коло хати був схрон), 4) Семенович Іван Степанів 35 р., 5) Семенович Єлисавету Степанова 17 р., 6) Николайчук Ілля, 7) Гриндей Сильвестр 24 р., 8) Даниляк Василь 38 р. і жену Марію 28 р., Савету Сименович Степанівну після 10-денної затримки, відпустили. Причина – доказ[и] ст[аничного] Стріла.

17.VI.46 зі с. Станівці Дол[ішні] відійшла І частина війська.

18.VI.46 в с. Слобода-Банилів нами роозброєно істріб[ітеля] Проскурняка Константина, забрано одну автоматичну СВТ, стрибок був задержаний на од[и]н день, опісля дали другу зарядку з метою, щоб організував нових стрибків, повстанці знову роззброїли його, другого дня орг[ани] р[айон]ного Нквд заарештували.

19.VI.46 істріб[ітелі] з с. Станівців Гор[ішніх], розділившись на дві групи, одна [пішла] до сільради, друга пішла до Царик Марії, вдавали повстанців і казали, щоб дала їсти, втекла до сільради і зголосила істріб[ітелям], ці обступили хату і підняли стрілянину, наслідків не було.

20.VI.46 до с. Станівці Дол[ішні], кут Вивіз, прибуло 7 Нквд[истів]: майор, капітан, 2 лейтенанти і 3-ох рядових, пішли лісом в напрямі Острога Кілка.

17.VI.46 в с. Чорторія орг[ани] р[айон]ного Нквд заарештували Бевцик Анну Тод. 40 літ, за підозрілий зв'язок з повстанцями.

21.VI.46 в с. Калинівцях, кут Ляшинська, спалено господарство істріб[ітеля] Калинчука Юрія, його тато при втечі зістався забитий Калинчук Юрій Василів.

21.VI.46 в с. Калинівці, кут Ляшинська, спалено господарство Козмуляк Івана, жінка була с[екретним] о[сведомителем], а син істріб[ітелем].

21.VI.46 в с. Драчинцях оштрафували грошевою карою Савчук Анатолій 2.700 крб. за 10 днів здати 440 л молока, Малиш Кость покарано на 1.400 крб. і за 10 днів здати 220 л молока, Фальоса Юрія 900 крб. і Курчака Теодора 700 крб.

22.VI.46 з с. Станівців Дол[ішніх] відійшла II частина війська: 8 танків і 40 солдатів.

22.VI.46 з Лукавця (Вижницький р-н) приїхала автомашина з 30 істріб[ітелями], які робили труси на куті Чорлоя (Станівці Дол[ішні]), ночью робили засідку коло хати Пилипки Николая.

22.VI.46 в с. Спаска-Глиниця нами зліквідовано, за активну співпрацю з орг[анами] Нквд, Єлисавету Решитник 26 р., Савчук Марію 52 р., Олексюк Калину Василеву 46 р.

25.VI.46 в с. Станівці Гор[ішні] кут Вишнова, група Нквд-истів 25 чол. робили засідки малими групами під хатами.

29.VI.46 з с. Станівців Дол[ішніх] від'їхало решта війська [і] 21 танк в напрям Галичини.

30.VI.46 внаслідок розкинутих листівок, групи малочисельні ББ з місцевими істріб[ітелями], робили засідки [у с.] Станівці Гор[ішні] кутами Острий Кілок, Вишнова, Вивіз, поки що наслідки невідомі.

1.VII.[19]46 р.

Ярослав*

Справка.
Отчет составлен
райпроводником "Ярослав"
— обвиняемым Чернивчан
9.XII.46. Підпис

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Рукопис.

---

* На звороті останнього аркуша надпис синім чорнилом: звіт за червень 1946 р.

№ 45
ПОЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ
ЗА СІЧЕНЬ 1947 Р., СКЛАДЕНИЙ РАЙОННИМ
ПРОВІДНИКОМ ОУН ЗАСТАВНЯНЩИНИ
ГРИГОРІЄМ ГАЙДЕЄМ-“ЛЕВОМ”

23 січня 1947 р.

Перевод с украинского*

ЗАСТАВНЯНЩИНА

За январь месяц

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ИНФОРМАЦИОННЫЙ ОТЧЕТ

Начиная с первых дней месяца большевистская администрация, несмотря на то, что люди не обращали ни малейшего внимания на широкою ихнюю пропаганду, касающуюся выборов. В каждое село приблизительно от 15.1.47 года присланы по два уполномоченных по выборам – это особы разных организаций и по 7 солдат как органы безопасности.

24.12.46 года Мусуривка**. Ночью неизвестные вооруженные [люди] арестовали крестьянина СЕНЬКУ Манолия (кто это неизвестно).

26.12.46 года Юрковцы-Колония. На подсобном хозяйстве, что сгорел дом, сожжено: стол, кровать и стулья. Дом жаль, не загорелся.

26.12.46 года Кадобивцы. Из исходной базы Веренчанка прибыло 15 погран-НКВД[-истов] и столько же истребков, которые проверяли полностью одну улицу, которая называется панская, после чего ушли в село Веренчанка.

27.12.46 года Самушино. Погран-НКВД около 8 человек проверяли у таких людей: ЗАВАЛЬНЮК Иван, МЕЛЕНЧУК Степан, ВАКАРЮК Георгий и НЕБЕСНЮК С., под вечер ушли в направлении села Окно.

28.12.46 года Онут. Погран-НКВД[-исты] оперировали засадами около церкви и мельницы.

28.12.46 года Горошивцы. Ночью разбили кооператив, где взяли 20 метров материи, репрессий не было (“Хмара”).

---

* Оригіналу звіту не виявлено, тому подається російськомовний переклад, який є свідченням недбалства виконавця і тому в ньому багато помилок та перекручень.

** Так у тексті. Повинно бути: Мусоривка (Мусорівка).

28.12.46 года Добрынивцы. Уполномоченный села Боднарь и один лейтенант собрали собрание ЛКСМ, на котором обязали комсомольцев следить: приходят или нет и к кому повстанцы.

28.12.46 года Дорошивцы. Прибыло около 40 солдат и истребков, проверяли село, под вечер ушли в район.

30.12.46 года Добрынивцы. Около полудня прибыл майор ЧЕЧЕЛЬ и ст. лейтенант ХРИСТЕНКО по делу организации людей на лесорубку. Около 11 часов ночи вызвали в сельсовет селянку ДАРИЙЧУК Марфу (мать стрельца “Лиса”), а также его брата ДАРИЙЧУК Георгия, на второй день взяли в район на допрос в части “Лиса”, где держали два дня, после чего отпустили.

2.1.47 года Мусуривка. Неизвестные вооруженные лица забрали секретаря сельского совета комсомольца БОГУТСКОГО Ивана в форме постановцев.

2.1.47 года Кадобивцы. Из района прибыло 5 НКВД[-истов], которые проверили ряд хозяйств около сельрады, в одном нежилом хозяйстве в сарае нашли труп БОЖКО Василия Георгиевича (кто убийцы неизвестно).

3.1.47 года Тавтры*. Из района прибыло 7 НКВД[-истов], проверяли такие хаты: ГУДЯК Степана, ПЕЛЕПЧАНСКИЙ Ивана, СПИЖАВКА Василия, успехов не достигли. Днем этого же дня ушли в район.

6.1.47 года Дорошивцы. Ночью партилировали 6 солдат, которые рано ушли в направлении села Окно.

8.1.47 года Миткив. Погран-НКВД проверяло такие хаты: ГЕОРГИЦА Василия, ЛУЖКА Д., МОЛИНЧУК Василия и ДУБЕЦ Василия, после чего ушли в село Окно.

8.1.47 года Миткив. Ночью “Хома” и “Когут” имели перестрелку с большевиками, где “Когут” легко ранил лейтенанта Михайлова.

10.1.47 года Хрищатик. Из тюрьмы гор. Львова возвратилась БЛАУШ Ольга, которая была осуждена на один год за то, что работая на сахарном заводе Крещатик, взяла один кг сахару.

11.1.47 года Добрынивцы. Органы НКВД арестовали истребка ПОБЕГУШКА Танасия по причине воровства, последнего не отпустили.

11.1.47 года Черный Поток. Органы НКВД из области с местными истребками проверяли большой ряд домов, которые нам помогали.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Товтры (Товтри).

13.1.47 года Пилипче. Ночью прибыло около 20 солдат, которые проверили почти все село. На второй день ушли в район.

13.1.47 года Веренчанка. Ночью явилось 7 НКВД[-истов] совместно с местными истребками проверили один кут от села Кадобивцы, где спрашивали за “Тараса” и “Бориса”. На второй день ушли в район.

14.1.47 года Юрковцы. Повешен секретарь РО ЛКСМ ЗАДОРОВНИК Василий (“Скорый”).

15.1.47 года Дорошивцы. Прибыло 5 НКВД[-истов], которые арестовали БЕЛОУС Марию Васильевну и БЕЛОУС Марию Георгиевну. На второй день их отпустили.

17.1.47 года Бабин. Из Галиции прибыло около 25 солдат, которые проверили часть села, этого же дня ушли в направлении Городенко.

18.1.47 года Звенячка. Участковый совместно с истребками проверил село.

18.1.47 года Лука. Из Галиции по следам через Днестр перешло 20 НКВД[-истов], проверили почти все село, ушли на свою территорию.

22.1.47 года Чуйкив*. Тереновый [“Лев”] и стрелец “Гамалия” встретились с двумя истребками, во время перестрелки убит ст. истребок ЛЫСЫЧ Иван (человек враждебно настроенный к нам). Второй дядька убежал (тереновый).

23.1.[19]47 года.

“Лев”

Перевел: ОПЕРУПОЛНОМОЧЕННЫЙ ОТДЕЛА 2-Н УМГБ
МЛ. ЛЕЙТЕНАНТ (ФИЛЕНКО)

*Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, спр. 57, т. 2, арк. 132-133.
Копія. Машинопис.*

---

* Так у тексті. Повинно бути: Чункив (Чуньків).

МАРШРУТЫ

04.1940. 2/0

Информация о работе в связи с...

В связи с тем, что работа по маршрутам... (text is very faint and partially obscured)

Указано, что работа по маршрутам... (text is very faint and partially obscured)

Эта работа по маршрутам... (text is very faint and partially obscured)

Эта работа по маршрутам... (text is very faint and partially obscured)

В связи с тем, что работа по маршрутам... (text is very faint and partially obscured)

РОЗДІЛ II

ДОКУМЕНТИ КОМАНДУВАННЯ УПА

ПРО УКРАЇНСЬКУ ПОВСТАНСЬКУ АРМІЮ

№ 46 ЗА ЩО БОРЕТЬСЯ УПА ?

[Серпень 1943 р.]

ЗА ЩО БОРЕТЬСЯ УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ (УПА) ?

Українська Повстанча Армія бореться за Українську Самостійну Соборну Державу і за те, щоб кожна нація жила вільним життям у своїй власній, самостійній державі. Знищення національного поневолення та експлуатації нації нацією, система вільних народів у власних, самостійних державах – це єдиний лад, який дасть справедливу розв'язку національного і соціального питання в цілому світі.

УПА бореться проти імперіялістів і імперій, бо в них один пануючий народ поневолює культурно і політично та визискує економічно інші народи. Тому УПА бореться проти СРСР і проти німецької нової Європи.

УПА з усією рішучістю бореться проти інтернаціоналістичних і фашистсько-націонал-соціалістичних програм і політичних концепцій, бо вони є знаряддям завойовницької політики імперіялістів. Тому ми проти російського комуно-більшевизму і проти німецького націонал-соціалізму.

УПА проти того, щоб один народ, здійснюючи імперіялістичні цілі, “визволяв, брав під охорону, під опіку” інші народи, бо за цими лукавими словами криється огидний зміст – поневолення, насильство, грабунок. Тому УПА бореться проти російсько-більшевицьких і німецьких загарбників, поки не очистить Україну від усіх “опікунів” і “визволителів”, поки не здобуде Української Самостійної Соборної Держави, в якій селянин, робітник і інтелігент могли б вільно, заможнo і культурно жити та розвиватися.

УПА за повне визволення українського народу з-під московсько-большевицького ярма, за побудову УССД без поміщиків, капіталістів, та без большевицьких комісарів, нквд-истів і партійних паразитів.

В Українській Державі влада вважатиме за найвищий свій обов'язок інтереси народу. Не маючи загарбницьких цілей та поневолених країн і пригноблених народів у своїй державі. Народня Влада України не витрачатиме часу, енергії та коштів на творення апарату гноблення. Українська Народня Влада всі економічні ресурси та всю людську енергію спрямує на побудову нового державного порядку, справедливого соціального ладу на економічне будівництво країни та культурне піднесення народу.

В лавах УПА борються українські селяни, робітники та інтелігенти проти гнобителів, за УССД, за національне і соціяльне визволення, за новий державний порядок та новий суспільний лад:

1. а) За знищення большевицької експлуататорсько-кріпацької системи в організації сільського господарства. Виходячи з того, що земля є власністю народу, Українська Державна Влада не накидуватиме селянам однієї форми користування землею. Тому в Українській Державі допускатиметься індивідуальне та колективне користування землею, в залежності від волі селян.

б) За безплатну передачу селянам західних українських областей всіх поміщицьких, монастирських та церковних земель.

2. а) За те, щоб велика промисловість була національно-державною власністю, а дрібна – кооперативно-громадською.

б) За участь робітників у керівництві заводами, за фаховий, а не комісарсько-партійний принцип у керівництві.

3. а) За загальний восьмигодинний робочий день. Понад норма праця може бути тільки вільною, як і кожна праця взагалі, і робітник отримуватиме за неї окрему зарплату.

б) За справедливу плату праці, за участь робітників у прибутках підприємства. Робітник отримуватиме таку зарплату, яка потрібна для забезпечення матеріяльних і духових потреб цілої його сім'ї.

При річних підсумках господарського стану підприємств, кожний робітник одержуватиме: у господарсько-кооперативних підприємствах дивіденд, а в національно-державних – премію.

в) За вільну працю, вільний вибір професії, вільний вибір місця праці.

г) За свободу профспілок. За знищення стахановщини, соцзмагань, підвищування норм та інших способів експлуатації працюючих.

4. За вільне ремесло, за добровільне об'єднування ремісників у артілі, за право ремісника вийти з артілі та індивідуально виконувати працю і вільно розпоряджатися своїм заробітком.

5. За національно-державну організацію великої торгівлі, за громадсько-кооперативно дрібну торгівлю та за дрібну приватну торгівлю, за вільні базари.

6. За повну рівність жінки з чоловіком в усіх громадських правах і обов'язках, за вільний доступ жінки до шкіл, до всіх професій, за першочергове право жінки на фізично легку працю, щоб жінка не шукала заробітку в шахтах, руднях та на інших важких промислах і внаслідок цього не руйнувала свого здоров'я. За державну охорону материнства. Батько сім'ї одержуватиме, крім плати за свою працю, додаткову платню на утримання жінки і неповнолітніх дітей. Лише в таких умовах жінка матиме змогу виконувати свій важливий, почесний і відповідальний обов'язок матері і виховательки молодого покоління.

7. а) За обов'язкове середнє навчання. За піднесення освіти і культури широкої народньої маси шляхом поширення мережі шкіл, видавництв, бібліотек, музеїв, кіно, театрів тощо.

б) За поширення вищого і фахового шкільництва, за неуплиний ріст висококваліфікованих кадрів фахівців на всіх ділянках життя.

в) За вільний доступ молоді до всіх вищих навчальних закладів. За забезпечення студентства стипендіями, харчами, помешканнями та навчальними приладдями.

г) За всебічний гармонійний розвиток молодого покоління – моральний, розумовий та фізичний. За вільний доступ до всіх наукових і культурних надбань людства.

8. За пошану до праці інтелігенції. За створення таких моральних основ праці, щоб інтелігент, будучи цілком спокійний за завтрішний день та про долю сім'ї, міг віддатися культурно-творчій праці, мав потрібні умовини до праці над собою, постійно збагачував свої знання та підвищував свій розумово-культурний рівень.

9. а) За повне забезпечення всіх працюючих на старість та на випадок хвороби чи каліцтва.

б) За широке запровадження охорони народнього здоров'я, за поширення сітки лікарень, санаторій, курортів та будинків відпочинку. За збільшення лікарських кадрів. За право працюючих на безплатне користування всіма закладами охорони здоров'я.

в) За особливу державну опіку над дітьми і молоддю, за поширення сітки дитячих ясел та садків, санаторій, таборів відпочинку, за охоплення всієї дівтори та молоді державними законами опіки та виховання.

10. а) За свободу друку, слова, думки, переконань, віри і світогляду. Проти офіційного накидання суспільності світоглядних доктрин і догм.

б) За вільне визнання виконання культів, які не суперечать громадській моралі.

в) За відокремлення церковних організацій від держави.

г) За культурні взаємини з другими народами, за право виїзду громадян за кордон для навчання, лікування та пізнання життя і культурних надбань других народів.

11. За повне право національних меншостей плекати свою власну по формі і змісту національну культуру.

12. За рівність усіх громадян України, незалежно від їх національності, в державних та громадських правах і обов'язках, за рівне право на працю, заробіток і відпочинок.

13. За вільну Українську по формі і по змісту культуру, за героїчну духовність, високу мораль, за громадську солідарність, дружбу та дисципліну.

УКРАЇНСЬКА
ПОВСТАНЧА АРМІЯ.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 60, арк. 1-1 зв.

Оригінал. Типографічний друк.

Опубл.: Українська суспільно-політична думка в 20 столітті. Документи і матеріали: У 3-х т. Т. 3 / Упорядкували Т.Гунчак і Р.Сольчаник. – Мюнхен: Сучасність, 1983. – С. 79-81.

№ 47
УКРАЇНСЬКІ ЗБРОЙНІ ВІДДІЛИ НА БУКОВИНІ

[Липень 1944 р.]

Українські збройні відділи на Буковині.

(Зі Збірки Е-1 “Збройна боротьба Українського Народу проти окупантів”)

Після масових арештувань українських активних елементів на Буковині в серпні 1943 р. всяка праця на національно-політичному відтинку на тому терені завмерла. Провідні одиниці були виарештувані, маса здеморалізована. Такий стан тривав до весни [19]44 р. А між тим на Буковину насувала знова большевицька навала.

Щойно в квітні [19]44 р., зокрема на Великодні Свята, появилися скрізь по селах Буковини українські самостійницькі листівки і гасла, звернені до населення й до червоноармійців. Давно невидане незалежне українське писане слово зробило на населення помітне враження. Ще сильніші враження зробили дії боївок, зорганізованих українськими самостійниками.

Боївки почали демонстративні акції нищення активних комуністів, шкідливих поляків та румунських донощиків.

Першу акцію переведено в с. Лукавець Сторожинецького повіту. Поляки-комуністи з цього села вивісили були червоний прапор вже тоді, як большевики були на 30 км від села 9.4.[19]44 р., знищено провідника місцевої польської організації разом з родиною, його заступника та двох активних комуністів. Цих двох останніх лишено забитих на дорозі біля сільради, а біля них порваний червоний прапор. Всього знищено 13 шкідників, їх майно спалено. Спалено рівно ж фільварок у селі.

Вже на другий день знала про цю акцію ціла Буковина. Ця акція сильно підбадьорила народ. Справа творення самооборонних боївок по всіх селах пішла тепер жвавіше.

Подібні як у Лукавці ліквідаційні акції на шкідників народу переведено незабаром у селах: Багна, Міліїв, Карапчів, Черноуз*,

---

* Так у тексті. Повинно бути: Черногузи.

Вилавче і ін[ших]. Найбільшою перепоною в праці був брак зброї.

По деякому часі створено два збройні відділи по 20 чоловік. З німецького літака, який впав недалеко місця поствою відділів, здобуто 2 важкі кулемети. Один з відділів зорганізував у селі Мігова* вишкільний табор для стрільців і звідтіля робив випадки в терен з метою виловлювати, роззброювати й нищити червоних партизан, червоноармійців, шпигунів і інших шкідників. Відділ оперував по селах: Мігова, Мега, Кошелівка, Пантин, Плай і інші. В с.Берегоміт згинув при спробі роззброїти одного большевика – стрілець Тютюнник. Дальші акції відділу були щасливіші і незабаром число зліквідованих шкідників піднеслося до 50.

Десь на початку травня [19]44 р. відділ отаборився на дуже вигідному місці, на лісистій горі, в вільній міжфронтівій полосі. Як німці, так большевики були переконані, що сили українських повстанців на тому відтинку є дуже великі. Зокрема большевики дуже боялися “бандерівців” і оцінювали їх сили аж на 10.000 озброєних людей. Між тим відділ нараховував 30 озброєних стрільців.

Також німці мали великий респект перед українськими стрільцями й у другій половині травня 1944 р. запропонували команді відділу порозуміння в справі взаємного ненападу й узгідненої протибольшевицької акції. З огляду на досить трудне положення відділу його команда пішла на це порозуміння, внаслідок чого одержала від німців зброю (чеські кріси) і можливість свobodно вербувати людей у свої ряди. Згаданий відділ прийняв назву “Буковинська Українська Самооборонна Армія” (БУСА). Табір БУСА перенесено до села Шипіт. Тут же видано до населення мобілізаційний заклик. Впродовж кількох днів зголосилося кілька соток добровольців. Зголошуванню людей до БУСА сприяла заряджена зненавидженими румунами евакуація й мобілізація до румунської армії.

На початку липня [19]44 р. табор українського збройного відділу в Шипоті нараховував до 200 людей озброєних і 200 неозброєних. З них одна неповна сотня держала позиції на протибольшевицькому фронті на відтинку с. Мігової, около 50 людей вислано на піон[і]рський і технічний вишкіл (диверсантів) до табору в Плоскім. З німецького боку особливо піклується українським збройним відділом БУСА лейтенант німецької розвідки Сорока, українець з походження.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Мігова (тепер Мигове).

Командант БУСА Луговий звітував 10.7.[19]44 р. м[іж] ін[шим]: “Відділ мав дотепер понад 30 сутічок з большевицькими партизанами й регулярним советським військом. Ворог мав багато вбитих і ранених. З нашої сторони досі ніяких жертв не було”.

Другий невеликий український збройний відділ під проводом Палія знайшовся в квітні [19]44 р. в терені, окруженім звідусіль большевиками. Сутічки з червоними були майже кожного дня й кожної ночі. Спочатку все йшло дуже добре. Впродовж короткого часу здобуто на большевиках 15 ППШ і 20 крісів. Такий гарний вислід завдячував відділ одному большевицькому старшині-українцеві, який пристав до українських повстанців. В половині травня [19]44 р. цей відділ нараховував уже до 200 стрільців добре озброєних. Внаслідок частих сутічок, втрати відділу були доволі великі.

Під кінець травня [19]44 р. прорвалась на Буковину група українських повстанців з Галичини, зі Снятинщини й Городенщини, в числі до 140 чоловік, з того тільки 60 озброєних. Вони хотіли пробитися через гори на захід до УПА, але остаточно пристали до буковинського збройного відділу. Цілу групу поділено на два менші відділи. Однак цим відділам не довелось довго оперувати. В першій половині червня [19]44 р. большевики повели дуже сильні щоденні облави на ліси Міліївський, Спаський, Бережницький та Воловецький*, де якраз перебували наші відділи. Відділи мусіли розпорошитись. Українські повстанці з Галичини перейшли назад в Галичину.

З Буковини повідомлення 28.6.[19]44 р.

“В лісах Чернавки** біля Чернівець має бути сильна українська повстанча група. Друга така група мала б бути в північній Бесарабії. Українські повстанці відбивають змобілізованих большевиками людей”.

В горах Виженки оперувала українська повстанча група Буревія. Мадяри її розбили.***

*Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).
Копія. Машинопис.*

---

* Так у тексті. Повинно бути: Волоцький.

** Так у тексті. Повинно бути: Чорнівки.

*** Текст без закінчення.

№ 48
ПРОТОКОЛ, СКЛАДЕНИЙ КОМАНДИРОМ
ПОВСТАНСЬКИХ ВІДДІЛІВ БУКОВИНИ
ОРЕСТОМ ГАДЖОЮ-“ПАЛІЄМ”

№5/44

22 липня 1944 р.

Буковина.

ПРОТОКОЛ ч. 5/44.

списаний з другом Палієм, командиром повстанчих відділів Буковини.

При кінці березня подруга Мотря з боївкою в числі 12 людей стрінулася з другом Палієм. Після вищезгаданої зустрічі, друг Палій дістав доручення зорганізувати дві боївки в силі по 10 люда, що йому вповні вдалося. Надзвичайною гальмою при організації боївок, був брак зброї. Після зорганізування боївок, команду над одною боївкою перебрав друг Чайка, а другою командував сам друг Палій. Програма діяльності боївок була слідуєча: а) ліквідація поляків, б) румунських донощиків, в) політично активних комуністів. Ліквідаційні акції переведено в слідуєчих місцевостях: Луковець, Багна, Міліїв, Карапчів, Черноуз*, Вилавче. В тому часі зорганізовано вишкільний табір для стрільців у селі Міхова**. Команду табору перебрав друг Чайка, а опісля – друг Луговий, що перейшов з Галичини. Відділ друга Палія здобував зброю і амуніцію. В короткому часі заготовлено 15 ППШ і 20 крісів. Під час цього, надходять [о]зброєні відділи галичан з Городенщини і Снятинщини, з ціллю пробитися через гори до УПА, але після зустрічі з Мотрею, відділи залишились на терені Буковини. Всіх [о]зброєних галичан прибуло біля 60, а не[о]зброєних – 80. Тому, що неозброєним людам (галичанам) незвичайно важко пробитися, Мотря в порозумінні із Шапкою (Федором), рішили зорганізувати другий вишкільний табір у Станівському лісі. Всіх інших друг Палій дістав наказ перевести з Воловецького*** лісу до Станівського ліса. Ніччю відділ перейшов на місце призначення, але вже вранці червоні відділи окружили з трьох сторін ліс і

---

* Так у тексті. Повинно бути: Черногузи.

** Так у тексті. Повинно бути: Мігова (тепер Мигове).

*** Так у тексті. Повинно бути: Волоцького.

почали атакувати. Після короткої перестрілки, відділ розсипався лісом і щойно вечером зійшовся під Старим Ківком. В цій місцевості друг Наливайко переводить відділ у Крапцівський* ліс. В цьому ж дні друг Палій іде з одним стрільцем віднайти місце для переходу фронту в гірські терени. В кінці відділ переходить в Бережницький ліс, але Мотря відкидає пляни друга Палія перебитись в гори і в порозумінні з другом Федором, ділить групу на два відділи.

Перша група: стрільці снятинського терену разом з місцевими буковинцями, діляться на три оперативні відділи в силі 20 людей і дістає доручення оперувати від Черемоша до Костинця. Командири відділів були слідуючі: Наливайко, Чорнота і Кармелюк.

Друга група: стрільці з городинського терену відходять до Чорновецького** ліса організувати повстанчі загони.

В склад штабу першої групи входять: Ярема, Турман (східняки), Галаган і Палій. Штабу другого відділу друг Палій не знає.

До тижня, внаслідок щоденних облав на Міліївський, Спаський, Бережницький та Веловецький ліси, червоним відділам удалося розбити два відділи. Місцеві буковинці розходяться – галичани переходять на терен Галичини.

В кінці залишився тільки один відділ Чорноти в місцевості Костині***, але контакту з ним не було. На останній нараді штабу першого відділу рішено штаб розв'язати. Друг Палій перейшов на фронт, а Мотря і східняки залишились в більшовицькому заплілі. Зараз подруга Мотря знаходиться в селі Бережниця.

Постій, дня 22 липня 1944 р.

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 94.

Оригінал. Машинопис.

Тотожний текст: ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 57, арк. 417.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Карапцівський.

** Так у тексті. Повинно бути: Чорнівського.

*** Так у тексті. Повинно бути: Костинці.

№ 49
ЛИСТ СОТЕННОГО “ЧЕРНИКА”
ДО СОТЕННОГО ОЛЕКСИ ДОДЯКА-“КРИГИ”

23 листопада 1944 р.

С[лава] У[країні]

ДРУЖЕ КРИГА. – Ваші бойовики вчора зграбували чотирьох господарів, забрали пів свині, вівцю, муку і таке інше, одного господаря хотіли стріляти.

Прошу зробіть з цього якийсь порядок. Ці бойовики, які були, це із Березової чоти.

Населення на це дуже обурилося, кажуть, що ми даєм, скільки можемо, а ваші нас ще й грабують.

До Вас іде тепер станичний і господар і вияснять Вам справу.

23.ХІ.[19]44 р.

Здоровлю – Черник

Архів УСБУ ЧО, ф. ББ, спр. 2, арк. 99.

Копія. Машинопис.

№ 50
ЛИСТ ЧОТОВОГО
ВАСИЛЯ МОНАХА-“БЕРЕЗИ” ДО СТАНИЧНОГО
ВАСИЛЯ МАРТИМІША-“ГЛИБОКОГО”

[Листопад 1944 р.]

С[лава] У[країні]

ДРУЖЕ ГЛИБОКИЙ. – Ви наробили стільки крику за ті харчі, що хлопці брали. Я Вам повідомляю, якнайскорше додайте мені харчів. Мені післали ще 60 стрільців. Я не маю що дати їсти. Я буду іти по хатах і буду реквізувати. Іду, бо до Вас писали вже пару разів, а ви не приходите. Стрільці голодні не будуть сидіти.

Г[ероям] С[лава]

Чот[овий] Береза

Архів УСБУ ЧО, ф. ББ, спр. 2, арк. 99.

Копія. Машинопис.

№ 51
ВКАЗІВКА КУРІННОГО
НАЗАРІЯ ДАНИЛЮКА-“ПЕРЕБИЙНОСА”
ЧОТОВОМУ ВАСИЛЮ МОНАХУ-“БЕРЕЗІ”

2 грудня 1944 р.

ДРУЖЕ БЕРЕЗА. – Тут 7 міліціонерів забрали наших хлопців до Червоної Армії. Їх негайно треба перебити, роззброїти і забрати сюди з тими хлопцями. Вишліть один рій з кулеметом, а один цивіліст покаже напрям, де вони є і де їх можна перебити.

ПЕРЕБИЙНІС, курінний

2.XII.[19]44 року.

Архів УСБУ ЧО, ф. ББ, спр. 2, арк. 99.

Копія. Машинопис.

№ 52
ДЕННИЙ НАКАЗ КОМАНДИРА СОТНІ
ІМ. ПОЛКОВНИКА ДМИТРА ВІТОВСЬКОГО
СОТЕННОГО ОЛЕКСИ ДОДЯКА-“КРИГИ”
ВІД 25.11.1944 Р.

№ 29.

25 листопада 1944 р.

Сотня

ім. полк. Дм. Вітовського

Постій, 25.XI.1944 р.

ДЕННИЙ НАКАЗ ч. 29.

Сьогодні, 25.XI.44 р., згідно наказу Буковинського штабу УПА, у нашій сотні мали місце слідуючі зміни:

§ 1.

Чотовий СОКІЛ і рой[овий] ПУГАЧ звільняються з нашої сотні і переходять на Галичину до іншої сотні.

§ 2.

Третя чота, котрою командував чот[овий] СОКІЛ, переходить під команду друга ХМЕЛЯ.

§ 3.

У другій чоті БЕРЕЗИ призначаються слідуєчі ройові:
ройовий I-го роя др. ДЗВІН, ройовий II-го роя др. СОКІЛ,
ройовий III-го роя др. ДІБРОВА.

§ 4.

Ройовий ВЕРХОВИНЕЦЬ II-ї чоти БЕРЕЗИ і стрілець ШАБЛЯ I-ї чоти НАЛИВАЙКА звільняються з нашої сотні, котрі переходять до інших сотень.

КОМАНДИР СОТНІ КРИГА.

Архів УСБУ ЧО, ф. ББ, спр. 2, арк. 99-100.

Копія. Машинопис.

№ 53

**ВИТЯГ ЗІ ЗВІТУ ВО “ГОВЕРЛЯ” ПО ГРУПІ
“СУЧАВА” ЗА ПЕРІОД ВІД СЕРПНЯ 1944 Р. ПО
СІЧЕНЬ 1945 Р.**

1 лютого 1945 р.

УПА-Зах[ід]
Говерля.

Постій, дня 1.II.1945.

З В І Т за час 8/44 – 1/45.

Група “Сучава”.

Тому, що на цьому терені фронт задержався довше, не можна було провести мобілізації в УПА. Військово-здібні люди відійшли [в ЧА]. По наладнанні зв'язків вислано туди всіх буковинців з рядів УПА сусідної. Там вони змобілізували 4 відділи й почали [акції]. В коротких сутичках мали певні успіхи. До цього часу в рай. центрах були малі залоги. Рухливість наших відділів

[змусили енкаведистів] підсилити центри новими залогами. В місяцях листопад і грудень ворог посилив свої акції.

Дня 19.IX. дві чоти Наливайка та Ваньки вирушили в рейд в напрямі Черновець. В горах вони не робили жодних акцій, щоб не лишати сліду. Військо є тільки в Чернівцях, а по районах є 30-40 істребітелів. Облав не проводять, або тільки там, де наші відділи переводили акції.

Дня 25.IX. знищено в с. Іспас Вижницького р-ну 5 родин донощиків, крім дітей. Всіх разом 30 осіб.

Дня 29.IX. спалено радгосп коло с. Майдан, де постійно перебував відділ нквд, що переводив облави в сусідніх селах. Замагазинований у радгоспі хліб роздано поміж населення.

Дня 1.X. в с. Острому Кілку зліквідовано трьох сексотів.

Дня 11.X. спалено в с. Вербівці приміщення сільради і одного сексота.

Дня 12.X.44. в с. Калинівці спалено радгосп і місцеву сільраду.

Відділ УПА Криги і Буревія розбили кілька авт погранвойск нквд і здобули б[а]гато зброї й амуніції. Про той бій звітував якийсь визначний старшина нквд до свого керівника. Цього старшину з його відділом розгромлено і взято матеріали, в яких він пише, що в горах сильне "бандерівсько-партизанське двіженіє" і що праці налагодити не можна. Комуністи поліквідовані, бандеровці добре озброєні і є їх дуже б[а]гато.

в. о. Шеф Штабу

в. о. К-р ВО

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 121, 137.

Оригінал. Машинопис.

ВІДЗНАЧЕННЯ ТА НОМІНУВАННЯ

№ 54 ПРОПОЗИЦІЇ ОКРУЖНОГО ПРОВІДНИКА ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЯ САВЧАКА-“СТАЛЯ” ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ПІДПІЛЬНИКІВ ОУН ТА БОЙОВИКІВ СБ НАЙВИЩИМИ НАГОРОДАМИ УПА

[1947 р].

ПРОПОЗИЦІЇ ДО ВІДЗНАЧЕННЯ.

1. Петро, окружний реф[ерент] СБ, Буковинська округа, відзначити Золотим Хрестом Заслуги 1-го ступеня, за кольосальний вклад праці у відновленні ОУН і революційної боротьби на Буковині, після розгрому місцевої ОУН зимою 1944-[19]45 рр. Крім цього, відзначити Бронзовим Хрестом Бойової Заслуги за особисту участь [у ліквідації]* дуже загрозливої провокаційної банди Задорожного.

2. Мартин, надрайонний провідник, Буковинська округа, відзначити Срібним Хрестом Заслуги [1-го ступеня]**, за велику організаційну працю під час відновлення ОУН в Чернівецькому надрайоні.

3. Черемшина, [над]районний провідник, Буковинська округа, відзначити Срібним Хрестом [Заслуги] 2-го ступеня, за відновлення ОУН у Вижницькому і Путилівському р-нах.

4. Артем, бойовик, Буковинська округа, відзначити Срібним Хрестом бойової заслуги 1-го ступеня, за надзвичайно хоробру оборону членів Проводу Буковини, під час облави в с. Васловівці у грудні 1944 р. У цій облаві він застрілив біля 13 енкаведівських опричників. За атентат на секретаря райвиконкому Жовбенка.

5. Бігун, бойовик, Буковинська округа, відзначити Бронзовим Хрестом бойової заслуги, за напад на чисельну істребительну банду вдвох і знищення під час нападу районного прокурора, за успішне виконання двох атентатів на надзвичайно докучливих

---

* Дописано ручно.

** Дописано ручно.

начальників істребительних банд та дуже хоробру поведінку в багатьох бойових акціях.

6. Когут, командант боївки, Буковинська округа, відзначити Срібним Хрестом бойової заслуги 1-го ступеня, за співкерівництво боївкою [в бою] з трьохсотною МДБ-івською бандою. В цьому бою вбито понад 60 енкаведівських опричників, за успішний атентат на оперуповноваженого МДБ л-та Кащеєва, за співучасть у нападі на ливарний завод у м. Чернівці.

7. Деркач, районний провідник, Буковинська округа, відзначити Бронзовим Хрестом бойової заслуги, за ліквідацію майора Безбожного, за прорив з двох оточень в хатах з нанесенням бандам людських втрат, за зразкову поведінку в боях.

8. Грізний, бойовик, Буковинська округа, відзначити Бронзовим Хрестом бойової заслуги, за ліквідацію залізнодорожного л-та МВС, за мужність виявлену під час облави в с. Дорошівці. Він вів один одногоднинний бій з чисельною ворожою бандою, за ліквідацію оперуповноваженого л-та МДБ Єгошіна, за участь у нападі на ливарний завод у м. Чернівці.

9. Куниця і Лис, бойовики, Буковинська округа, відзначити Бронзовим Хрестом бойової заслуги, за знищення оперуповноваженого ОББ молодшого л-та, за знищення старшого л-та Каєрбекова, за знищення члена РВК Кирилова, нач-ка істребительної банди Фрея Саву і численних рядових МДБ-істів та істребітелів.

10. Невидний, повстанець по спецдорученнях, Буковинська округа, відзначити Бронзовим Хрестом заслуги, за кольосальну муравлину працю у плані утримування зв'язків.

Тому, що я не мав під руками архіву, я в декількох випадках допустив загальники. Наказ про ці справи я одержав кілька днів раніше, щоб не затягувати цієї справи, я подаю неповну листу пропозицій.

/ Сталь / .

1. Петро	реф. СБ 20	ЗХЗ БХБЗ	СХЗ БХБЗ
2. Мартин	н[а]др. 20	СХЗ	БХЗ
3. Черемшина	[над]рай. 20	БХЗ	БХЗ
4. Артем	стр. 20	СХБЗ II	СХБЗ II
5. Бігун	- // -	БХБЗ	БХБЗ
6. Когут	к-нт ОЕВ 20	СХБЗ I	СХБЗ II
7. Деркач	рай. 20	БХБЗ	БХБЗ
8. Грізний	стр. 20	БХБЗ	БХБЗ

9. Куниця	- // -	БХБЗ	БХБЗ
10. Лис	- // -	БХБЗ	БХБЗ
11. Невидний	зв'язк. 20	БХЗ	БХЗ]*

Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, аген. спр. № 111 "Змовники", т. 5, арк. 216-216 зв.

Оригінал. Машинопис.

№ 55

ВИТЯГ З НАКАЗУ ВО "ГОВЕРЛЯ" УПА-ЗАХІД ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ПІДПІЛЬНИКІВ ОУН БУКОВИНИ БРОНЗОВИМ ХРЕСТОМ БОЙОВОЇ ЗАСЛУГИ

№4/47-23

1 листопада 1947 р.

УПА-Зах[ід]
"Говерля"

Постій, 1 листопада 1947.
Таємно.

НАКАЗ ч.: 4/47 – 23.

ІІ. З важністю від дня 14 жовтня 1947 р. призначається воякам УПА-Зах[ід] "Говерля", цивільним особам та учасникам ОЕВідділів слідує військові відзначення:

А. Бронзовий Хрест Бойової Заслуги:

3. –	Петро	о. СБ	20
4. –	Бігун	ОЕВ	"
5. –	Деркач	р. пр.	"
6. –	Грізний	ОЕВ	"
7. –	Куниця	–"–	"
8. –	Лис	–"–	"

Слава Україні!
Шеф Штабу

Грім*
К-р "Говерлі"

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 215-215 зв.

Оригінал. Машинопис.

* Дописано ручно.

** Дописано ручно.

№ 57
ПРОПОЗИЦІЇ ДО ГВШ УПА КОМАНДИРА
ВО “ГОВЕРЛЯ” МИКОЛИ ТВЕРДОХЛІБА-“ГРОМА”
ПРО ПІДВИЩЕННЯ У СТАРШИНСЬКИХ СТУПЕНЯХ
КЕРІВНИКІВ ОУН ТА СБ БУКОВИНИ

31 серпня 1948 р.

УПА-Зах[ід]
“Говерля”

Постій, дня 31 серпня 1948 р.
Таємно!

До ГВШ УПА в м. п.

Вноситься підвищити в ступенях вояків УПА-Зах[ід]
“Говерля”.

А. До ступеня хорунжого:

2. ст. бул. Петро	чот. 21	з датою старшинства	6.2.48 р.
3. – // – Юнак	о. субреф. СБ 20		– / / –
14.10.47 р.			
4. бул. Заверюха	чот. 21	– // –	22.1.48 р.
5. – // – Залізник	– // – 21	– // –	22.1.48 р.

Б. До ступеня хорунжого-лікаря:

1. ст. бул. Баша	фельч.	21 з датою старшинства	22.1.48 р.
2. – // – Щигол	– // –	21 – // –	29.5.48 р.

Слава Україні!

Грім^{*}
К-р “Говерлі”.

[Випис доручаю.

Ад I. 7. 2. Петро – від осені [19]45 р. на терені 20, загинув як окр. реф. СБ

3. Юнак – з москов. армії, м[о]л. лейт., в [...] групи 4 признаний ст. булавним (наддніпрянець), на орг. роботі на 20.

4. [Баша] зараз на орг. роботі на 20.

5. [Щигол] зараз на орг. роботі на 20.

---

* Дописано ручно.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 62, арк. 217-217 зв.
Оригінал. Машинопис.

№ 58
ВИТЯГ З НАКАЗУ ГВШ УПА
ПРО ПІДВИЩЕННЯ У СТАРШИНСЬКИХ СТУПЕНЯХ
КЕРІВНИКІВ ОУН ТА СБ БУКОВИНИ

№3/48

23 жовтня 1948 р.

ГВШ М. П. 23 жовтня 1948 р.
IV/Орг[анізаційно]-перс[ональний].

Н А К А З 3/48.

I. Номінування.

Признається старшинам і підстаршинам УПА такі старшинські ступені:

д) – ступінь хорунжого:

8. ст. бул. Петрові	чот. 21	УПА-Захід
9. – // – Юнакові	СБ	– // –
10. бул. – Заверюсі	чот. 21	– // –
11. – // – Залізнякові	чот. 21	– // –

є) ступінь хорунжого-лікаря:

1. ст. бул. Баші	21	УПА-Захід
2. – // – Щиглові	21	– // –

Як дату старшинства всіх вищеномінованих визнається:

а) для впавших на полі Слави – день їх смерті

б) для живучих – день 22.I.1948 р.

/ – / ген. хор. Т. Чупринка
гол. к-р УПА

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 60, арк. 266-269.
Оригінал. Машинопис.

* Дописано ручно на звороті документу.

в/- ступінь хорунжого-лікаря :

І. - ст.бул.0 ст в по р і чельч.21 з датою старшинства
14.10.1947 / УПА - Зах./

В. З уаги на те, що в успішній боротьбі з большевицькою агентурою Служба Безпеки а/- здобула значний фаховий досвід, і б/- оформилася та діє як органік, організований апарат, - з днем 22.І.1948 р. всім працівникам СБ признається старшинські та підстаршинські ступні Служби Безпеки, аналогічно до відповідних ступнів в УПА.

З конспіративних причин номінацій працівників СБ не публікувати.
/ На основі постанови УГЕР від 6.6.1948 р. /.

ІІ. Відзначення.

А. Признається нижче поданим бодкам УПА і членам визвольної-революційного підпілля олідувчі відзначення :

а/- Золотий Хрест Воєнної Заслуги ІІ-ої класи

- І. Кармелюк о в і І р.ІV
- 2. ост.Гармашеві / УПА - Півд./
- 3. пор.Гукові / УПА - Півд./
- 4. пор.Крукові / УПА - Півд./

б/- Срібний Хрест Заслуги

- І. Петрові СБ - Вітч. 20
- 2. Оркові СБ - 22
- 3. Марті І УЧК - 22
- 4. Марті ІІ УЧК - 22
- 5. Казці УЧК в.ІV
- 6. Семенові / Півд./
- 7. Вейові / проп./
- 8. Уласові КТ 3

/ Всі подані під "а" і "б" відзначені на основі постанови УГЕР від дня 6.6.1948 р./

в/- Срібний Хрест Воєнної Заслуги І-ої класи

- І. Захарові СБ - Півд.
- 2. пор. Гарашимові УПА - Півд.
- 3. пор. Пшеничному УПА - Півд.
- 4. хор. Колесові УПА - Півд.
- 5. пор. Сметані УПА - Півд.
- 6. Карпові р.ІV
- 7. пор. Середному ост.22/81

г/- Срібний Хрест Воєнної Заслуги ІІ-ої класи

- І. Антемові в.20
- 2. Когутові в.20
- 3. хор. Калині УПА - Півд.

РОЗДІЛ III

ПРОПАГАНДИСТСЬКІ МАТЕРІАЛИ

ІНСТРУКЦІЇ ТА ВКАЗІВКИ

№ 59 ФОРМУЛЯР ЗВІТУ ПО ПРОПАГАНДИСТСЬКІЙ РОБОТІ ДЛЯ ОКРУГ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ

[Не пізніше квітня 1947 р.]

ФОРМУЛЯР ЗВІТУ* по пропагандивній роботі.

I. Пропагандивний апарат (усі щаблі).

1. Оргсхема (яку встановлено, яка фактично проведена в життя, доцільність тієї чи іншої схеми).

2. Обсада людьми (хто які пости займає; особові дані й характеристика складу ООП-у, НРП-ів, РРП-ів; хто, коли і куди вибув; хто прибув; в яких розмірах і як використовується загальне членство до ведення пропагандивної роботи).

3. Функціонування (хто відповідає за зв'язки поміж окремими щаблями пропагандивного апарату, чи справні зв'язки; які були видані плани і доручення по пропагандивній роботі, виконність планів і доручень; чи справно проходить звітування, наскільки воно є вартісне; скільки і які контролю відбули окремі щаблі, вартість контроль; які стосовано дисциплінарні санкції і за що).

II. Майно пропаг[андивного] апарату (кожний щабель окремо).

1. Техніка і техзасоби (кількість циклостилів, гутенбергівок, шапірографів, машинок-друкарок, паперу, кальки, восківок, фарби, кліш, шаблонів на кличі і т. д.; скільки заготовлено за звітний період).

2. Бібліотеки (кількість книг, кількість книг заготовлених за звітний період).

3. Інше (радіоприймачі, живлення і т. д.).

III. Школення й інструювання пропаг[андивного] апарату (кожний щабель окремо).

1. Самовишколи (проблемні книги і вишкільні матеріали, методи).

---

* У верхньому лівому куті документу надпис синім чорнилом: Сталь. 20.IV.47 р. 606-К. У верхньому правому куті: Для інформації.

2. Політично-пропагандивні і фахові курси і відправи (кількість, час, програма, кількість і рід учасників, методи, цікавіші запити учасників, вартість).

3. Письмові інструктажі (видані інструкції і напрямні, їх вартість; потреба таких чи інших інструкцій і впрямних; доцільність надісланих).

IV. Вишкільна робота серед кадрів (окремо:

а) проводи до району включно;

б) проводи нижче району, членство, боївки, СКВ).

1. Самовишколи (проблемні вишкільні матеріали, час, методи).

2. Курси і відправи (кількість, час, програма, кількість і рід учасників, методи, цікавіші запити учасників, вартість).

3. Читання нашої літератури (що прочитано, в якому часі, як засвоєно).

4. Наскільки виконана встановлена програма вишколів, потреби нової програми.

V. Вишкільна і перебиткова робота.

1. Видана література (по окремим щаблям – кількість чисел, рід, ціль і вартість: видань, вишкільних матеріалів, святкових матеріалів, листівок, рефератів, індивідуальних звернень, закликів, плакатів, бефонів).

2. Перебита література (в цілому терені всього примірників місцевої видавничої діяльності і присланих згори: видань, вишкільних матеріалів, святкових матеріалів, листівок, рефератів, індивідуальних звернень, плакатів, бефонів, виготовлених закликів).

3. Власні спостереження (потреби літератури в терені, доцільність місцевих і присланих випусків, евентуальні критичні замітки до присланих).

VI. Ворожа пропаганда й агітація.

1. Форми і методи (рід і приблизна кількість примірників на весь терен брошур, журналів, центральних, обласних і районних газет; рід і кількість по окремим кампаніям мітингів, листівок, лозунгів, транспарентів, плакатів; кількість і теми публічних лекцій, хто читав; кількість кіно, рейдуючих кіноустановок, театрів, їхній репертуар; кількість клубів, хат-читалень, гуртків “художньої самодіяльності”, їх діяльність; кількість бібліотек, кількість і характеристика наявних книг).

2. Зміст агітації (загальні тенденції в змісті, час [і хід думок]* кожної кампанії зокрема).

---

* Написано ручно.

VII. Наша пропаганда й агітація (у всьому терені загально).

1. Форми і методи (кількість примірників поширених серед мас видань, вишкільних матеріалів, святкових матеріалів, бефонів; кількість по окремим кампаніям листівок, розкинутих і розмальованих закликів, плакатів, індивідуальних звернень, мітингів і пересічно учасників на них; кількість населених пунктів, що святкували дані національні свята, спосіб святкування; листування з придніпрянцями і іншими; використання до пропаганди й агітації населення, зокрема молоді; доцільність обов'язуючих норм, потреба інших).

2. Зміст агітації (хід думок змісту кожної кампанії, хід думок роз'яснення порушених справ; доцільність обов'язуючих настанов щодо змісту, евентуальні потреби інших настанов).

VIII. Характеристика мас (при кожному суспільному шарі: наставлення до большевиків і його причини, виконання большевицьких адміністративних, господарських і т. д. заряджень, вплив большевицької агітації і терору; обізнаність з нашими ідеями, наставлення до нас і його причини, вплив нашої агітації, вповнювання наших закликів практичної боротьби; можливості пропагандивної роботи в даному середовищі, можливості керівництва його боротьбою; потреби в формах, методах, змісті і літературі для дальшої пропагандивної роботи і для керівництва боротьбою).

1. Селянство (бідніше, багатше, колгоспне, радгоспне).

2. Робітництво (кваліфіковані робітники, стахановці, передовики, рядові робітники; робітники промисловості, транспорту, житлобудівництва, лісоруби, лісоплави).

3. Інтелігенція (міська, сільська; професори, лікарі, інженери, вчителі, працівники большевицької адміністрації, агрономи).

4. Молодь (у вузах, середньошкільна, доріст; міська, сільська).

5. Наддніпрянці (члени партії, комсомольці, працівники адміністрації і господарських ділянок, офіцери ЧА, вчителі, медичний персонал, кваліфіковані робітники, рядові робітники, рядові червоноармійці, кадри голодуючих).

6. Інші групи українського суспільства (священство, інваліди і демобілізовані з ЧА, переселенці).

7. Інші національності (руські на керівних постах, рускі рядові, поляки і т.д.).

Примітка: У формі залучників до звіту ОРП-и зобов'язані присилати:

- а) відписи [напрямних]*, планів і доручень, виданих ОРП-ми;
- б) одноразово – списки бібліотек при ООП-ах, постійно – списки заготовлених за звітній час книг;
- в) по 4-ри примірники усіх виданих ООП-ми і НОП-ми: видань, вишкільних матеріалів, святкових матеріалів, рефератів, листівок, закликів, плакатів, бефонів, карикатур;
- д)** по 30 примірників кожної речі, перебитої в терені округи на циклостилі;
- е) відписи пропагандивного листування з наддніпрянцями і іншими;
- е) кореспонденційний матеріал за дотичною інструкцією.

*Приватний архів упорядника.
Оригінал. Машинопис.*

№ 60
**НАПРЯМНІ ПО ПРОПАГАНДИСТСЬКІЙ РОБОТІ,
СКЛАДЕНІ КРАЙОВИМ РЕФЕРЕНТОМ
ПРОПАГАНДИ ОУН КАРПАТСЬКОГО КРАЮ
СТЕПАНОМ СЛОБОДЯНОМ-“ЄФРЕМОМ”**

№ 3/46

Жовтень 1946 р.

“Погар”***

До внутр[ішного] вжитку пропагандистів.

Жовтень 1946 р.

НА П Р Я М Н І ч.: 3/46
по пропагандивній роботі на найближчий час.
(На основі дотичних інструкцій).

І. Загальні.

1. Обов’язуючими на дальше є усі пропагандивні напрямні, видані окремо, та інструкції з місяців: серпень 1945 року – вересень 1946 року. Сюди не відносяться такі інструкції, напрямні і

---

* Надпис ручно синім чорнилом на полях документу.

** Так у тексті.

*** У верхньому лівому куті документу надпис синім чорнилом: Сталь.

окремі точки в них, які з різних причин були відкликані з обігу, оголошені не актуальними, або були анульовані впровадженням протилежних іновацій.

Ідейно-політичний наступ революційного руху повинен бути постійний і довести до повного скомпрометування і здискредитування ворожих ідейно-політичних, соціально-економічних і т. п. залогень в очах широких мас, а, зокрема, в очах ідейно найвартіснішої і керівницько здібнішої частини та вціпити їм, згл[ядно] закріпити в них, ідеологічно-світоглядові засади Української Революції. Ідейно-політична боротьба мусить довести до свідомості мас закономірну конечність розвалу існуючого порядку та закріпити в почуттях мас непохитну віру в остаточну перемогу Української Революції.*

а) Вести наступ постійно – значить не припиняти пропагандивної роботи і в найважчих, найскладніших ситуаціях, в періодах найінтенсивнішого наступу ворога, при найбільш не пригожих для нашої діяльності обставинах – не припиняти цієї роботи ніколи. Саме в таких умовах треба за всяку ціну вдержувати контакт з підкомандними: держати їх у належній духово-моральній напрузі, подавати їм вказівки і доручення, засягати в них інформацій про характер існуючих обставин, про відділювання цих обставин і прийомів ворога на маси, про можливості, потреби й успіхи нашої роботи. Саме в таких умовах треба принаймні показати масам, що ще не кінець нашим революційно-визвольним змаганням, що ми живемо; треба допомогти масам вказівками, що і як повинні вони робити, як даліше продовжати боротьбу. Знаним є, яке велике значення має хоча б одна записка від зверхника в момент, коли немає з ніким зв'язку, коли людина не знає, що діється і що їй діяти, або, навпаки, до чого приводить відсутність усякого зв'язку. Знаним є і той підйом серед мас, коли, наприклад, без огляду на ворожі гарнізони і їх акції, всупереч бундючним нахвалюванням енкаведівських банд, мовляв ми всіх бандьорів унічтожілі, одного ранку з'являється на мурах, стінах чи придорожніх стовпах наша листівка, заклик, а ще й друковані;

б) Постійність наступу – це планова систематичність у роботі. Не вести роботи безпланово, доривочно, – лише тоді, коли є вказівки і свіжі матеріяли. Якщо немає новіших напрямних, новішої літератури, – у першому випадку проявляти власну ініціативу, у другому – використовувати ще і ще раз давнішу літературу, або

---

* На полях документу надпис олівцем: В пропагандивній роботі звернути особливу увагу на [...].

й опрацьовувати деякі потрібні випуски, як це передбачають сьогоднішні напрямні. Не спочивати на лаврах, коли робота, хоча й приносить гарні висліди, лише започаткована, проведена частинно;

в) В нав'язанні до попередніх напрямних звертаю увагу на вмиле використання усіх моментів, коли ми можемо виказатися оборонцями інтересів народніх мас. Не сміє пройти жодна подія в житті українського і інших народів большевицького СССР без відгуку в нашій пропаганді, не сміє остати жодне потягнення окупанта в господарському, культурному і політичному секторах без повного розшифрування і здемаскування від усяких прислонок. Роз'яснення окремих подій, явищ і прийомів большевицької експлуаторсько-імперіялістичної політики повинно бути змістом і формою достосоване до даного середовища, повинно давати відповідь на ті питання, що виринають у щоденному житті і повинно бути видержане в дусі наших постановок, викладених у ряді статей наших видань і окремих випусків (головно статей 8-го – 10-го чисел “Ідеї і Чину”, 1-го – 5-го чисел “Пропагандиста”). Ворожі ідеї і практику п'ятнувати як реакційні, назадницькі, протинародні (імперіялізм, поневолення, гніт, експлуатація, диктатура, тиранія, поліцейщина, фашизм) і протиставляти їм наші прогресивні ідеї, сформульовані в Постановах III-го НВЗ ОУН. У зв'язку з тим усі *члени** мусять знайомитися з ворожою пресою і виданнями, з нашими інформаційно-ситуативними звітами, мусять докладно засвоювати наші вишкільні матеріали, мусять читати наші масові видання (“Шлях Перемоги”, “Український Робітник”, “На Зміну”) і листівки, слідкувати за способом трактування в них різних проблем, мусять кожночасно мати на увазі обов'язуючі пропагандивні інструкції;

г) По відношенні до висвітлювання перспектив української революційно-визвольної боротьби залишаються актуальними вказівки, подані в напрямних ч.: 2/46.

Роз'яснення міжнароднього положення, положення в Україні і в СССР включати в порядок дня всіх організаційних стріч, сходин і відправ, кожної зустрічі з населенням. Над змістом зупиняюь на іншому місці.

2. Масове поширення революційних ідей на всі землі України, на всі терени, заселені українцями і в кінці на цілий СССР – принесе нашій визвольній боротьбі серйозні успіхи. В ніякому випадку не дозволити на те, щоб ворог міг льокалізувати револю-

---

* *Дописано ручно замість закресленого слова: пропагандисти.*

ційну боротьбу, спихаючи нас до роботи у т. зв. “своїх” теренах, селах, де умови праці є позірно легші, а, навпаки, поширення революційної боротьби повинно бути на всіх теренах відносно однакове. Часто у теренах політично відсталих чи неохоплених революційним рухом умови праці дійсно є легші тому, що там слабший поліційний тиск і населення менше стероризоване. Всіма можливими способами атакувати міста, населені пункти неохоплених і розбитих підкомандних теренів, подавати всебічну допомогу сусіднім теренам, якщо вони відстають, і підтягати їх до загального рівня напруги революційної боротьби. Велику дозу уваги присвятити справі тіснішого приєднання до революційного руху населення СУЗ. Пам’ятати про засланців у Сибірі, Соловках і Казахстані. Шукати шляхів проникнення антибольшевицьких революційних ідей до поневолених большевизмом народів, допомагати цим народам здобути досвідом революційної боротьби українського народу.

3. З пропагандивно-агітаційною метою використати усі невдоволені елементи ССРСР, а особливо:

а) українців з СУЗ, які працюють *в наших теренах** (робітники, ученики, студенти, учителі, інтелігенція). Від східно-українських (“советів”) не відмежовуватися, не оминати їх, а, навпаки, шукати до них всяких доріг зближення, з’єднуючи їх найперше в особистому, а згодом в ідейно-політичному відношеннях;

б) експлуатовані голодні маси “советських” людей (робітники, колгоспники, інваліди і т. д.), які масово приїжджають на західні землі за збіжжям і харчами. Таких людей треба гостинно приймати, по-братньому допомагати і вияснювати їм шляхи до кращого життя в українській державі. Тут – поле дії перед населенням і тому при кожній нагоді треба повчати його, як належить відноситися до приїжджих, як з’єднувати їх для справи;

в) військові частини ЧА, особливо українські і неросійські, які переїжджають чи квартирують гарнізонами в теренах, охоплених революційним рухом. Того роду пропагандивну роботу можуть з великим успіхом проводити “легальники”, а особливо жінки і дівчата. Потрібний рівно ж докладний інструктаж для тих, хто вестиме дану роботу.

4. У пропагандивно-агітаційній роботі однаково сильно наголошувати моменти порядку національного (поневолення народів, російський імперіялізм, шовінізм, расизм, національно-колоніяльна політика большевиків) та соціального (експлуатація

---

* *Дописано ручно замість закреслених слів: на західних землях.*

широких мас, класовий характер ССРСР, боротьба класів ССРСР і т. д.), пов'язуючи їх тісно з наявними актуальними фактами щоденного життя.

Перед нами зима. Треба сподіватися, що окупант знову, аналогічно до “нажиму” минулої зими, намагатиметься використати зимово-кліматичні особливості наших земель для поновного натиску на позиції українського революційно-визвольного руху. Він намагатиметься облавами на села і ліси, засідками та з допомогою агентури завдати якнайдошкульніших ударів по наших кадрах, намагатиметься брехнею і терором припинити антирежимну боротьбу широких мас, вирвати масам революційні ідеї, намагатиметься створити передумови для успішної боротьби проти нашого руху у майбутньому. Зв'язано з тим пропагандивна робота мусить набрати характеру відмінного від того, який властивий їй в незимовому періоді. Праця над собою пропагандистів і цілості організаційних кадрів, всебічна підготовка до максимального використання можливостей наступного літнього сезону у масовій пропаганді – наш зимовий девіз. Це однак зовсім не означає, що можна перервати всякі нитки зв'язку всередині пропагандивного апарату, що можна відірватися від мас і пустити їх боротьбу самопливом. Зокрема більше рухливі пропагандивні осередки (НОП-и, РОП-и) невідклично зобов'язані вдержувати контакт між собою і з низовим членством, зокрема вони відповідають за принаймі невеликі контингенти масово-політичної роботи. ОРП-ів зобов'язую забезпечити терен достатньою кількістю літератури необхідної для масової роботи зимою та видати відповідні доручення своїм підкомандним.

До орг[анізаційної] сторінки пропаг[андивного] апарату.

1. Тому, що в багатьох теренах замало є, або й зовсім немає масових усних пропагандистів і тому, що в ділянці масової пропаганди може багато зробити загал членів Організації, ОРП-и в порозумінні і за допомогою окружних провідників введуть у життя постановку: кожний член – пропагандист. Треба подбати про те, щоб усе членство, незалежно від функції і спеціальності брало участь у поширюванні наших ідей. Членів нижче району заангажувати до повсякчасного ведення масової усної пропаганди, розліплювання згл[ядно] розмальовування листівок і кличів, організування масового святкування національних свят, постачання інформацій потрібних для пропаганди і т. п. Їхню пропагандивну діяльність нормувати планами роботи, дорученнями і звітуванням – подібно, як це практикується з масовими усни-

ми пропагандистами. Безпосереднє керівництво тих членських кадрів належить до РРП-ів.

2. Керуючись потребою якнайбільших розмірів поширення нашого друкованого слова, наділюю компетенціями:

а) ОРП-ів – коли тільки заходить потреба, опрацьовувати усякого роду листівки і пускати їх в терен після апробати окружних провідників;

б) НРП-ів – при відсутності зв'язку з ОРП-ами опрацьовувати усякого роду листівки і пускати їх в терен після апробати надрайонних провідників;

в) усі організаційні одиниці – помножувати власною технікою потрібну кожній з них літературу. Керівництво помножуванням належить до ОРП-ів.

Заввага: По 4-и примірники усіх випущених листівок присилати до "Погару".

3. Щоб масова пропаганда могла своєчасно відповідати на пекучі питання життя народніх мас, ОРП-и компетентні видавати напрямні до змісту масової пропаганди.

4. До обов'язків пропагандистів:

а) ОРП-и зобов'язані для НРП-ів, НРП-и – для РРП-ів, а РРП-и – для масовиків і низового членства видавати щомісячні плани роботи. У таких планах подавати напрямні і конкретні завдання по вишкільній роботі серед пропагандистів і серед членства, по масовій усній пропаганді, по організуванні листівкових і лозунгових кампаній, по використуванні нашої літератури, по організаційному і масовому святкуванні національних свят і т. д. Планування розпочати випуском плану роботи на період зими. ОРП-и надсилатимуть до "Погару" по 4-и примірники кожного плану, виданого для НРП-ів.

б) Кожний референт пропаганди зобов'язаний слати перш за все своєму провідникові, далі, рівнорядним референтам даного організаційного щабля щонайменше по 1-му примірникові всієї нашої літератури і висиланих ним у терен інструкцій, напрямних, планів і т. д. Необхідно, щоб усі референти мали змогу працювати над собою і щоб орієнтувалися у постановці пропагандивної роботи. Крім того, референти пропаганди, висилаючи по діловій лінії всілякі інструкції, повинні висилати примірники тих речей для провідників безпосереднього нижчого організаційного щабля. Лише тоді можливий обосторонній натиск на виконання пропагандивних доручень і, цим самим, покращення стану роботи.

в) Обов'язком пропагандистів – доставляти згідно з інструкцією про кореспонденцію якнайбільше матеріалів, потрібних для

нашого видавництва. Між іншим потрібні списки вправших членів і вояків та спростовування на большевицьку пресову інформацію. В останньому випадку йдеться про те, щоб пропагандисти без спеціальних упімнень подавали справжні дані й характеристики кожної події, явища і т. п., про які говориться у большевицькій районній, обласній і центральній пресі, а які заіснували на даному терені. (Наприклад про: заробіток у даному колгоспі, перевищення норми якимсь робітником, виступ робітника, селянина чи інтелігента на мітингу, діяльність “українсько-німецького націоналіста-куркуля”, тощо).

г) Відділи УПА діють роздрібно. Сьогодні немає стільки сильних і кваліфікованих політвиховників, які могли б успішно ставити роботу, тим більше зимою, нерідко без контакту з ПВ-ками. Тому зобов'язую пропагандистів допомагати пвх. апаратові так літературою, як і гутірками із стрільцями, виховно-вишкільними відправами з комскладом, інструктажами та контролями вдержати належний рівень політвиховання.

д) У майбутньому ОРП-и присилатимуть до “Погару” по 30 примірників кожної речі, що перебиватиметься в їхньому терені на циклостилї.

До вишкільної роботи.

1. Передумовою успішної пропагандивно-агітаційної роботи є високий рівень політичного вироблення кадрів. Усі доручення по питанні вишколу мусять бути постійно реалізовані. Особливо вимагати докладного вивчення і знання усіх вишкільних і пропагандивних матеріалів, виданих Організацією. Озброїти кадри настільки, щоб вони могли гідно йти в авангарді революційно-визвольної боротьби українського народу і щоб могли успішно вив'язуватися із своїх обов'язків.

2. Програма вишколу.

а) Для надрайонних і районних провідів:

1) Чому ми проти імперіялізму (окремих конспект, реферати: “Економічно-політичний огляд більших країн світу”, “Проблеми британської імперії”).

2) СССР – імперіялістична держава.

Відсоціалістичних гасел до побудови імперії (“Пропаг[андист]” ч.: 3).

Конституція СССР (“Пропаг[андист]” ч.: 2).

Опир фашизму (окремих випуск).

Науковість діалектичного матеріялізму (“Пропаг[андист]” ч.: 5).

- Советський патріотизм (“Пропаг[андист]” ч.: 4).
- Большевицька розв’язка національного питання (“Ідея і Чин” ч.: 9).
- Господарсько-колоніальна політика большевиків в Україні (окр[емий] випуск).
- Большевицька популяційна політика в Україні (“Пропаг[андист]” ч.: 4).
- Про що говорить нам державний бюджет СРСР на 1945 р. (окр[емий] випуск).
- IV-та сталінська п’ятирічка (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).
- Мілітаризм сталінсько-большевицьких імперіялістів (“Пропаг[андист]” ч.: 1).
- Большевицький імперіялізм у світі закордонної політики (“Пропаг[андист]” ч.: 1).
- Большевицька демократизація Європи (“Ідея і Чин” ч.: 9).
- Большевицький імперіялізм в Азії (“Пропаг[андист]” ч.: 2).
- Шляхи російського імперіялізму (“Пропаг[андист]” ч.: 5).
- 3) Наші ідеї і програма (Постанови III-го НВЗ ОУН).
- 4) Українська революційно-визвольна боротьба.
- ОУН – керівник революційно-визвольних змагань українського народу (окр[емий] випуск ч. з. “Розвиток національно-державницької думки”).
- Господарські підстави нашої державности (“Пропаг[андист]” ч.: 1, 2).
- Деклярація Проводу ОУН (окремий випуск).
- Про політичне положення (окремий випуск).
- На п’ятому році повстанської боротьби українського народу проти окупантів (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).
- Що про нас пишуть в закордонній пресі (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).
- Українська політична еміграція (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).
- Проблема нашого визволення (“Пропаг[андист]” ч.: 2).
- 5) З катехизму українця-націоналіста.
- Пояснення Декалогу.
- 12 прикмет українця-націоналіста.
- 44 правила життя українця-націоналіста.
- б) Для членства нижче району:
- 1) СРСР – імперіялістична держава.
- Відсоціалістичних гасел до побудови імперії (“Пропаг[андист]” ч.: 3).
- Конституція СРСР (“Пропаг[андист]” ч.: 2).
- Опир фашизму (окремий випуск).

Большевицька розв'язка національного питання (“Ідея і Чин” ч.: 9).
IV-та сталінська п'ятирічка (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).
Большевицький імперіялізм у світі закордонної політики (“Пропаг[андист]” ч.: 1).
Закордонна політика СРСР (“Пропаг[андист]” ч.: 5).
2) Наші ідеї і програма (Постанови III-го НВЗ ОУН).
3) Українська революційно-визвольна боротьба.
ОУН – керівник революційно-визвольних змагань українського народу (окремий випуск ч. з. “Розвиток національно-державницької думки”).
Господарські підстави нашої державности (“Пропаг[андист]” ч.: 1, 2).
Деклярація Проводу ОУН (окремий випуск).
Про політичне положення (окремий випуск).
На п'ятому році повстанської боротьби українського народу проти окупантів (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).
Що про нас пишуть в закордонній пресі (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).
Українська політична еміграція (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).
Проблема нашого визволення (“Пропаг[андист]” ч.: 2).
4) З катехизму українця-націоналіста.
Пояснення Декалогу.
12 прикмет українця-націоналіста.
44 правила життя українця-націоналіста.
5) повторення історії України, головно історії Визвольних Змагань.
Завваги: Для членства, що виконуватиме доручення по масовій пропаганді, обов'язковим є ознайомитися з інструкціями:
Чергові завдання по пропагандивній роботі;
Значення фактичного і місцевого матеріялу у масовій пропаганді;
Про деякі політично-пропагандивні помилки.
У програмі вичислені лише матеріяли, видані Організацією, що їх треба переробити безумовно. *Надрайонні, районні проводи** і інші інтелектуально більше спроможні категорії провідних членських кадрів повинні додатково зайнятися студюванням “Ідеї і Чину України” М. Орлика, економічної географії України і світу, політичної географії України, політичної економії, історії України і світу (головно: “Короткого курсу історії ВКП(б)”, “Питань ленінізму”, “Що робити”, “Комуністичного маніфесту”).

---

* *Дописано ручно замість закреслених слів: Окружні проводи, ООП-и, НОП-и.*

Зиму, що дає небачені можливості для самовишкільної роботи, повністю використати в напрямі викінчення дорученого раніше перевишколу провідних і низових членських кадрів та в напрямі засвоєння доповнень, які вносить нижче подана програма. Якщо в якомусь терені виказався неповноцінним раніше проведений перевишкіл, зарядити, поруч з вивченням нових, повторення пройдених матеріалів.

3. Ціль перевишколу:

- а) виказати дійсне обличчя большевизму;
- б) обзнайомити з нашими програмовими питаннями;
- в) вказати на конечність, можливості, форми й перспективи нашої боротьби;
- г) пропагандистів і членство взагалі підготовити до ведення пропагандивної роботи.

5.* Як основну прийняти з конечности форму заочних самовишколів. Самовишкільники не нижче району складають потрібні плани, а нижче району – короткі конспекти вивчених проблем на доказ факту і ґрунтовности вивчення та пересилатимуть їх своїм безпосереднім зверхникам. Де тільки можливо, перевишкіл здійснити вишкільними індивідуальними і груповими стрічами, конференціями і короткоречинцевими курсами. З метою нагляду і керівництва самовишкільною роботою прикріпляти краще вироблені одиниці до окремих осередків.

6. ОРП-и в достатній кількості забезпечують членство потрібними матеріалами, помножуючи їх на цикьостилі або на машинах. Пам'ятати про допоміжні контрольні питання для низів. (Такі питання до більшости проблем сьогоднішньої програми були вислані ще в минулому році.).

7. ОРП-и в порозумінні з окружними провідниками заведуть керівництво і контроль над читанням нашої літератури. Доручення по цьому питанні видавати для членів від надрайону включно до низу і включати до планів роботи. Домогтися, щоб контролювали не лише пропагандисти, але й усі провідні члени при нагоді ділових стріч і відправ. Пропагандисти звітуватимуть про все і, значить, мусять бути поінформовані про відносну роботу в усіх референтурах.

8. Безпосередню відповідальність за ідейно-політичне вироблення надрайонних провідів несуть ОРП-и, районних провідів – НРП-и, членів нижче району – РРП-и.

---

* Так у тексті.

До масової пропаганди.

1. Крім інтерпретації окремих явищ, подій і потягнень большевицької влади – інтерпретації за напрямними до змісту масової пропаганди, що їх видаватимуть ОРП-и – в зміст масової пропаганди завжди включати з'ясування наших перспектив. При цьому порушувати міжнародне положення, положення в Україні і в ССРСР, успіхи нашої боротьби. В основу брати хід думок матеріялу “Про політичне положення” і підшукувати до нього аргументацію з наших видань і прямо з життя. Наголошувати значення нашої боротьби і частинно нашої збройної боротьби. Закордон знає про нашу боротьбу, наші закордонні представники мають завдяки цій боротьбі аргументи проти мануїльських і петровських. Ми розшифровуємо большевицьку систему, ми своїм героїзмом збуджуємо подив і захоплення серед усіх сусідніх народів. Наша боротьба має вплив на маси ССРСР і на новопоневолені народи Східної Європи. Тому то наша боротьба – переломова епоха в нашій історії. Наголошувати рівно ж закономірність неминучого розвалу ССРСР. Підкреслюю м[іж] ін[шим] такі факти підбольшевицького життя, які говорять про розхитаність большевицької системи:

а) ідейний крах. Незважаючи на 30-літнє намагання большевиків фізичною ліквідацією і т. зв. перевиховуванням викоринити найменший прояв національної свідомості і всякої думки розбіжної з офіційною доктриною, “націоналістичні ухили” масово появилися навіть серед партійного активу – вихованців большевицької системи. Звичайно, це не “пережитки капіталізму”, як цього хотілося б партійним верховодам. Бо ж вже давно “знищено капіталізм з його особливостями”, при яких могли б відродитися “пережитки капіталізму” – а “повністю здійснено соціалізм”, при якому не повинно б бути передумов для такого відродження;

б) брак ідейних відданих партії і урядові кваліфікованих партійних і радянських кадрів. Доказом цього – низька вартість працівників різних ділянок большевицького життя, хоча б і на наших землях, часті зміни в особовому складі партійно-урядових і господарських органів, крик у пресі та заходи щодо вироблення й виховання активу;

в) всякого роду порушення колгоспного статуту, зривання державних заряджань, невиконання норм і т. п., антидержавні кроки працюючих, що доказують в кожному разі не *прорежимне** наставлення народніх мас.

---

* *Дописано ручно.*

2. Форми пропагандивної роботи мусять бути, у відповідності до підпільної тактики, не шумно-голосні, *крикливі**, але скриті, тихі, конспіративні. Ідеться не про діяння на коротко хвилевий ефект, розголос, але про тривале закріплення революційних ідей у народі.

Окремі доручення для ОРП-ів.

1. За зимовий період опрацювати:

а) інструкцію: “Як керувати пропагандивною роботою в над-районі і районі”;

б) проєкт інструкції: “Як керувати пропагандивною роботою в окрузі”;

в) інструкцію : “Як використовувати літературу”;

г) спостережно-дослідний матеріал: “Пропаганда революційно-визвольних ідей в сучасних умовах” (можливості й потреби пропагандивної роботи, зв’язано з сучасними умовами підбольшевецької дійсності; реальність і доцільність наших постановок і проєкти постановок щодо змісту, методів і форм);

д) закливо-інструктивне звернення до населення про те, як вести пропаганду наших ідей (серед менше свідомого населення, в містах, серед приїжджих з СУЗ і з інших околиць ССРСР, серед переїжджаючих і квартируючих частин ЧА і т. д.).

Заввага: Опрацьовані речі можна буде поширити в терені після апробати “Погару”.

2. До кінця травня наступного року прислати звіт про пропагандивну роботу зимою, про весняний стан наших і ворожих сил в терені, про ситуацію і т. п. – під кутом можливостей і потреб пропагандивної роботи.

3. До червня наступного року зорганізувати при ООП-ах бібліотеки і прислати викази наявних книг.

4. ОРП-и допилюють, щоб до січня 1947 року усі організаційні одиниці (від району вгору) зорганізували власну пропагандивну техніку (пишучі друкарки, цикльостилі, шапірографи, шклографи, гектографи, типографії) для помножування літератури. Технічно-пропагандивні звена (3-5 чоловік) мусять бути строго законспіровані й ізольовані від іншої роботи і членів організаційної сітки. Кожна організаційна одиниця власними технічними засобами має, в основному, постачати потрібну їй кількість пропагандивно-вишкільної літератури. Списки технічних засобів в усіх організаційних одиницях прислати до “Погару” до кінця травня 1947 року.

---

* *Дописано ручно.*

Кінцеві завваги.

1. На основі сьгоднішніх напрямних ОРП-и опрацюють напрямні для НРП-ів і нижчих клітин пропагандивного апарату.
2. Про виконання звітувати при місячних ділових звітах.

Слава Україні.

Єфрем*

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Машинопис.

№ 61

**НАПРЯМНІ ПО ПРОПАГАНДИСТСЬКІЙ РОБОТІ
НА 1947 Р., СКЛАДЕНІ ОКРУЖНИМ РЕФЕРЕНТОМ
ПРОПАГАНДИ ОУН БУКОВИНИ ВАСИЛЕМ
ДУХОВИЧЕМ-“СУВЕНІРОМ”**

№ 1/47

Червень 1947 р.

“Трипілля”**

До внутрішнього вжитку.

червень 1947 р.

НА П Р Я М Н І ч.: 1/47
по пропагандивній роботі на найближчий час.
(На основі інструкцій з “Погару”).

I. Загальні.

1. Ідейно-політичний наступ революційного руху повинен бути постійний і довести до повного скомпрометування і зdiskредитування ворожих ідейно-політичних, соціально-економічних і т. п. заложень в очах широких мас, а, зокрема, в очах ідейно найвартіснішої і керівницько здібнішої частини та вщипити їм, згл[ядно] закріпити в них, ідеологічно-світоглядів засади Української Революції. Ідейно-політична боротьба мусить довести до свідомости мас закономірну конечність розвалу існуючого порядку та

---

* У кінці документа підпис синім чорнилом: Єфрем.

** У верхньому лівому куті документа надпис синім чорнилом: д. Олексій.

закріпити в почуттях мас непохитну віру в остаточну перемогу Української Революції.

а) Вести наступ постійно – значить не припиняти пропагандивної роботи і в найважчих, найскладніших ситуаціях, в періодах найінтенсивнішого наступу ворога, при найбільш непригожих для нашої діяльності обставинах – не припиняти цієї роботи ніколи. Саме в таких умовах треба за всяку ціну вдержувати контакт з підкомандними: держати їх у належній духово-моральній напрузі, подавати їм вказівки і доручення, засягати в них інформації про характер існуючих обставин, про відділювання цих обставин і прийомів ворога на маси, про можливості, потреби й успіхи нашої роботи. Саме в таких умовах треба принаймні показати масам, що ще не кінець нашим революційно-визвольним змаганням, що ми живемо; треба допомогти масам вказівками, що і як повинні вони робити, як далі продовжати боротьбу. Знаним є, яке велике значення має хоча б одна записка від зверхника в момент, коли немає з ніким зв'язку, коли людина не знає, що діється і що їй діяти, або, навпаки, до чого приводить відсутність усякого зв'язку. Знаним є і той підйом серед мас, коли наприклад, без огляду на ворожі гарнізони і їх акції, всупереч нахвалюванню енкаведівських банд, мовляв ми всіх бандьорів унітожимо, одного ранку з'являється на мурах, стінах чи придорожніх стовпах наша листівка, заклик, а ще й друковані.

б) Постійність наступу – це планова систематичність у роботі. Не вести роботу безпланово, доривочно, – лише тоді, коли є вказівки і свіжі матеріяли. Якщо немає новіших напрямних, новішої літератури, – у першому випадку проявляти власну ініціативу, у другому – використовувати ще і ще раз давнішу літературу, або й опрацьовувати деякі потрібні випуски, як це передбачають сьгоднішні напрямні. Не спочивати на лаврах, коли робота, хоча й приносить гарні висліди, лише започаткована, проведена частинно.

в) В пропагандивній роботі звернути особливу увагу на вмиле використання усіх моментів, коли ми можемо виказатися обронцями інтересів народніх мас. Не сміє пройти жодна подія в житті українського і інших народів большевицького ССРСР без відгуку в нашій пропаганді, не сміє остати жодне потягнення окупанта в господарському, культурному і політичному секторах без повного розшифрування і здемаскування від усяких прислонок. Роз'яснення окремих подій, явищ і прийомів большевицької експлуататорсько-імперіялістичної політики повинно бути змістом і формою достосоване до даного середовища, повинно

давати відповідь на ті питання, що виринають у щоденному житті і повинно бути видержане в душі наших постановок, викладених у ряді статей наших видань і окремих випусків. Ворожі ідеї і практику п'ятнувати як реакційні, назадняцькі, протинародні (імперіялізм, поневолення, гніт, експлуатація, диктатура, тиранія, поліцейщина, фашизм) і протиставляти їм наші прогресивні ідеї, сформульовані в Постановах III-го НВЗ* ОУН. У зв'язку з тим усі члени мусять знайомитися з ворожою пресою і виданням, з нашими інформаційно-ситуативними звітами, мусять докладно засвоювати наші вишкільні матеріали, мусять читати наші масові видання ("Шлях Перемоги", "Український Робітник", "На Зміну") і листівки, слідкувати за способом трактування в них різних проблем, мусять кожночасно мати на увазі обов'язуючі пропагандивні інструкції.

г) Роз'яснення міжнароднього положення, положення в Україні і в ССРСР включати в порядок для всіх організаційних стріч, сходин і відправ, кожної зустрічі з населенням. Над змістом зупиняюь на іншому місці.

2. Масове поширення революційних ідей на всі землі України, на всі терени, заселені українцями і вкінці на цілий ССРСР – принесе нашої визвольній боротьбі серйозні успіхи. В ніякому випадку не дозволити на те, щоб ворог міг льокалізувати революційну боротьбу, спихаючи нас до роботи у т. зв. "своїх" теренах, селах, де умови праці є позірно легші, а, навпаки, поширення революційної боротьби повинно бути на всіх теренах відносно однакове. Часто у теренах політично відсталих чи неохоплених революційним рухом умови праці дійсно є легші тому, що там слабший поліційний тиск і населення менше стероризоване. Всіма можливими способами атакувати міста, населені пункти неохоплених і розбитих підкомандних теренів, подавати всебічну допомогу сусіднім теренам, якщо вони відстають, і підтягати їх до загального рівня напруги революційної боротьби. Велику дозу уваги присвятити справі тіснішого приєднання до революційного руху населення СУЗ. Пам'ятати про засланців у Сибірі, Соловках і Казахстані. Шукати шляхів проникнення антибольшевицьких революційних ідей до поневолених большевизмом народів, допомагати цим народам здобути досвідом революційної боротьби українського народу.

3. З пропагандивно-агітаційною метою використати усі невдоволені елементи ССРСР, а особливо:

---

* У тексті: НЗВ.

а) українців з СУЗ, які працюють в наших теренах (робітники, ученики, студенти, учителі, інтелігенція). Від східно-українських (“советів”) не відмежовуватися, не оминати їх, а, навпаки, шукати до них всяких доріг зближення, з’єднуючи їх найперше в особистому, а згодом в ідейно-політичному відношеннях;

б) експлуатовані голодні маси “советських” людей (робітники, колгоспники, інваліди і т. д.), які масово приїжджають на західні землі за збіжжям і харчами. Таких людей треба гостинно приймати, по-братньому допомагати і вияснювати їм шляхи до кращого життя в українській державі. Тут – поле дії перед населенням і тому при кожній нагоді треба повчати його, як належить відноситися до приїжджих, як з’єднувати їх для справи;

в) військові частини ЧА, особливо українські і неросійські, які переїжджають чи квартирують гарнізонами в теренах, охоплених революційним рухом. Того роду пропагандивну роботу можуть з великим успіхом проводити “легальники”, а особливо жінки і дівчата. Потрібний рівно ж докладний інструктаж для тих, хто вестиме дану роботу.

4. У пропагандивно-агітаційній роботі однаково сильно наголошувати моменти порядку національного (поневолення народів, російський імперіялізм, шовінізм, расизм, національно-колоніяльна політика большевиків) та соціального (експлуатація широких мас, класовий характер ССРСР, боротьба класів ССРСР і т. д.), пов’язуючи їх тісно з наявними актуальними фактами щоденного життя.

До вишкільної роботи.

1. Передумовою успішної пропагандивно-агітаційної роботи є високий рівень політичного вироблення кадрів. Усі доручення по питанні вишколу мусять бути постійно реалізовані. Особливо вимагати докладного вивчення і знання усіх вишкільних і пропагандивних матеріалів, виданих Організацією. Озброїти кадри настільки, щоб вони змогли гідно йти в авангарді революційно-визвольної боротьби українського народу і щоб могли успішно вив’язуватися із своїх обов’язків.

2. Програма вишколу.

а) Для надрайонних і районних провідів:

1) Чому ми проти імперіялізму (окремий конспект, реферати: “Економічно-політичний огляд більших країн світу”, “Проблеми британської імперії”).

2) ССРСР – імперіялістична держава.

Відсоціалістичних гасел до побудови імперії (“Пропаг[андист]” ч.: 3).

Конституція СРСР (“Пропаг[андист]” ч.: 2).

Опір фашизму (окремий випуск).

Науковість діалектичного матеріалізму (“Пропаг[андист]” ч.: 5).

Советський патріотизм (“Пропаг[андист]” ч.: 4).

Большевицька розв’язка національного питання (“Ідея і Чин” ч.: 9).

Господарсько-колоніальна політика большевиків в Україні (окр[емий] випуск).

Большевицька популяційна політика в Україні (“Пропаг[андист]” ч.: 4).

Про що говорить нам державний бюджет СРСР на 1945 р. (окр[емий] випуск).

IV-та сталінська п’ятирічка (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).

Мілітаризм сталінсько-большевицьких імперіялістів (“Пропаг[андист]” ч.: 1).

Большевицький імперіялізм у світі закордонної політики (“Пропаг[андист]” ч.: 1).

Большевицька демократизація Європи (“Ідея і Чин” ч.: 9).

Большевицький імперіялізм в Азії (“Пропаг[андист]” ч.: 2).

Шляхи російського імперіялізму (“Пропаг[андист]” ч.: 5).

3) Наші ідеї і програма (Постанови III-го НВЗ ОУН).

4) Українська революційно-визвольна боротьба.

ОУН – керівник революційно-визвольних змагань українського народу (окр[емий] випуск ч. з. “Розвиток національно-державницької думки”).

Господарські підстави нашої державности (“Пропаг[андист]” ч.: 1, 2).

Деклярація Проводу ОУН (окремий випуск).

Про політичне положення (окремий випуск).

На п’ятому році повстанської боротьби українського народу проти окупантів (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).

Що про нас пишуть в закордонній пресі (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).

Українська політична еміграція (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).

Проблема нашого визволення (“Пропаг[андист]” ч.: 2).

5) З катехизму українця-націоналіста.

Пояснення Декалогу.

12 прикмет Українця-націоналіста.

44 правила життя українця-націоналіста.

- б) Для членства нижче району:
- 1) ССРСР – імперіялістична держава.
Відсоціялістичних гасел до побудови імперії (“Пропаг[андист]” ч.: 3).
  - Конституція ССРСР (“Пропаг[андист]” ч.: 2).
Опир фашизму (окремий випуск).
Большевицька розв’язка національного питання (“Ідея і Чин” ч.: 9).
IV-та сталінська п’ятирічка (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).
Большевицький імперіялізм в світлі закордонної політики (“Пропаг[андист]” ч.: 1).
Закорданна політика ССРСР (“Пропаг[андист]” ч.: 5).
  - 2) Наші ідеї і програма (Постанови III-го НВЗ ОУН).
  - 3) Українська революційно-визвольна боротьба.
ОУН – керівник революційно-визвольних змагань українського народу (окр[емий] випуск ч. з. “Розвиток національно-державницької думки”).
Господарські підстави нашої державности (“Пропаг[андист]” ч.: 1, 2).
Деклярація Проводу ОУН (окремий випуск).
Про політичне положення (окремий випуск).
На п’ятому році повстанської боротьби українського народу проти окупантів (“Ідея і Чин” ч.: 10-11).
Що про нас пишуть в закордонній пресі (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).
Українська політична еміграція (“Шлях Перемоги” ч.: 5/16).
Проблема нашого визволення (“Пропаг[андист]” ч.: 2).
  - 4) З катехизму українця-націоналіста.
Пояснення Декалогу.
12 прикмет Українця-націоналіста.
44 правила життя українця-націоналіста.
  - 5) Повторення історії України, головно історії Визвольних Змагань.
Завваги: Для членства, що виконуватиме доручення по масовій пропаганді, обов’язковим є ознайомитися з інструкціями:
Чергові завдання по пропагандивній роботі;
Значення фактичного і місцевого матеріялу у масовій пропаганді;
Про деякі політично-пропагандивні помилки.
У програмі вчислені лише матеріяли, видані Організацією, що їх треба переробити безумовно. Надрайонні, районні проводи і інші інтелектуально більше спроможні категорії провідних член-

ських кадрів повинні додатково з'єднатися студіюванням "Ідеї і Чину України" М. Орлика, економічної географії України і світу, політичної географії України, політичної економії, історії України і світу (головно історії революції), історії дипломатії, большевицької літератури (головно: "Короткого курсу історії ВКП(б)", "Питань ленінізму", "Що робити", "Комуністичного маніфесту").

3. Як основну прийняти з конечности форму заочних самовишкোলів. Самовишкільники не нижче району складатимуть потрібні плани, а нижче району – короткі конспекти вивчених проблем на доказ факту і ґрунтовности вивчення та пересилатимуть їх своїм безпосереднім зверхникам. Де тільки можливо, перевишкіл здійсняти вишкільними індивідуальними і груповими стрічами, конференціями і короткоречинцевими. З метою наглядуду і керівництва самовишкільною роботою прикріпляти краще вироблені одиниці до окремих осередків.

До масової пропаганди.

1. Крім інтерпретації окремих явищ, подій і потягнень большевицької влади – в зміст масової пропаганди завжди включати з'ясування наших перспектив. При цьому порушувати міжнародне положення, положення в Україні і в ССРСР, успіхи нашої боротьби. В основу брати хід думок матеріялу "Про політичне положення" і підшукувати до нього аргументацію з наших видань і прямо з життя. Наголошувати значення нашої боротьби і частинно нашої збройної боротьби. Закордон знає про нашу боротьбу, наші закордонні представники мають завдяки цій боротьбі аргументи проти мануїльських і петровських. Ми розшифруємо большевицьку систему, ми своїм героїзмом збуджуємо подив і захоплення серед усіх сусідніх народів. Наша боротьба має вплив на маси ССРСР і на новопоневолені народи Східньої Европи. Тому то наша боротьба – переломова епоха історії. Наголошувати рівно ж закономірність неминучого розвалу ССРСР. Підкреслюю м[іж] ін[шим] такі факти підбольшевицького життя, які говорять про розхитаність большевицької системи:

а) ідейний крах. Незважаючи на 30-літнє намагання большевиків фізичною ліквідацією і т. зв. перевиховуванням викоринити найменший прояв національної свідомости і всякої думки розбіжної з офіціальною доктриною, "націоналістичні ухили" масово появилися навіть серед партійного активу – вихованців большевицької системи. Звичайно, це не "пережитки капіталізму", як цього хотілося б партійним верховодам. Бо ж вже давно

“знищено капіталізм з його особливостями”, при яких могли б відродитися “пережитки капіталізму” – а “повністю здійснено соціалізм”, при якому не повинно б бути передумов для такого відродження;

б) брак ідейних відданих партії і урядові кваліфікованих партійних і радянських кадрів. Доказом цього – низька вартість працівників різних ділянок большевицького життя, хоча б і на наших землях, часті зміни в особовому складі партійно-урядових і господарських органів, крик у пресі та заходи щодо вироблення й виховання активу;

в) всякого роду порушення колгоспного статуту, зривання державних заряджань, невиконання норм і т. п., антидержавні крони працюючих, що доказують в кожному разі не прорежимне наставлення народніх мас.

2. Форми пропагандивної роботи мусять бути, у відповідності до підпільної тактики, не шумно-голосні, крикливі, але скриті, тихі, конспіративні. Ідеться не про діяння на короткохвильевий ефект, розголос, але про тривале закріплення революційних ідей у народі.

С л а в а У к р а ї н і .

Сувенір

*Приватний архів упорядника.
Оригінал. Машинопис.*

№ 62
ІНФОРМАТОР БУКОВИНИ

23 липня 1944 р.

Буковина.

Інформатор Буковини.

Весна 1944 р. принесла Буковині – замість нових надій, радості – стогін, плач і муки.

Ваші кати-загарбники румуни і більшовики гей би змовились спільно спільно нищити нас, знищити наше родинне життя, загарбати наше майно, що таким трудом ми собі здобули. Румунська циганська постолата наволоч відступаючи вивозили з собою насильно: хліб, машини, худобу, коні та урядників-українців. Забираючи в такий спосіб батька від дітей, сина, дочку від родичів.

Большевики жидо-комуністична наволоч, прийшли на Буковину у ролі визволителів зараз же приступили до налагодження адміністрацій. В склад цієї адміністрації входять: самі слабо-надійні місцеві елементи, жида і поляки. Ці люди не мають поняття як це треба повести теренову адміністрацію, тому то в цілому терені відчувається шалений хаос. Керівні становища займають головно ті люди, які були на сході від 1941 року, жида і східняки. Як допоміжний чинник цій адміністрації створено цивільну міліцію у склад якої входять: жида, поляки та всі злодії, зрадники та лінюхи наших сіл. В основному їхня робота зводиться до:

1) переслідування мирних багатших громадян під вимівкою, що ці співпрацюють і відпомагають бандерівцям, та хочуть самостійної України;

2) переводять труси по хатах і цілих обійстях при чому грабують все, що тільки їм подобається під вимівкою, що то награвоване або військове майно;

3) помагають переводити насильну мобілізацію всього мужеського населення від 17-55 літ;

4) помагають переводити збірку хліба, худоби і різних здач, держпозичок та фонди на танкові колони;

5) помагають вилапувати всіх тих мужчин, що не пішли на мобілізацію;

б) лапають і вивозять жіночий робочий елемент на каторжні роботи до вуглевих шахт та на стахановські роботи до ліса, аеродроми та копання окопів, причому безпотрібно риють поля, засіви і дороги.

Як виглядає жидо-комуністична адміністрація на Буковині?

В селі Майдан Вільсик Вижницького р-ну на 22/4.44 р. заарештовано 30 родин між якими і родину поміщиків Богусевич, яких ще й до сьогодні держуть в тюрмі без жодної провини. Подібні арешти відбулися в Чернівцях, Вижниці, Вашківцях, Рогізні, Жучці, Кіцманю, Заставні, Салагурі*, Бергометі, Лукавці, Чернавці**, Ширівцях, Оршівцях та інших місцевостях. Тюрми Черновець, Сторожинця і Вашківців є переповнені невинними людьми, хіба тому винні, що вони є українського походження.

Труси відбуваються постійно і то по всіх селах і містах без виїмку. Особливу нашу увагу звернули грабунки із села Вилавче Вижницького р-ну в днях від 4.-6.6., де заїжджали жида з сов[єтськими] партизанами фірами і забирали все майно з хат не залишаючи одної дранки. В такий спосіб ограбили 18 хат. В селі Станівці ограбили 6 ма[...]ів, Рогізна – 10, Іспас – 14, Топорівці – 5, Шубранець – 3, Мамаївці – 4 і ін[ші].

Ловлі людей які криються від війська відбуваються за допомогою ловецьких відділів НКВД, що переводять облави по лісах, полях і хатах. Зловлених людей висилають під доброю опікою до тюрми. Там класифікують кого на каторжні роботи в Сибір, кого до штрафних баталіонів, кого розстрілювати. В с. Іспас Вижницького р-ну дня 26.6.44 напали совіти за допомогою міліціонера-донощика Миколи Гакмана, на табір людей, які крилися від війська і неконечної евакуації в лісі. Між військом а таборовиками счинився бій. Наших впало 21 мертвих, 5 зраних, 20 зловлених. Більшовики мали також великі втрати.

В днях 3, 4 і 5.6.44 р. відбулися облави на ліси: Стрілецький Кут, Драчинці, Станівці, Карапчів і Вилавче, де в загальному зловлено 74 чоловік і 5 забито.

В с. Драчівцях*** дня 19/6.44 р. зроблено облаву і зловлено 4 чоловік, між котрими двох братів Лакусти. Цих останніх відвезено

---

* Так у тексті. Повинно бути: Садагурі (Садгорі)

** Так у тексті. Повинно бути: Чорнівці.

*** Так у тексті. Повинно бути: Драчинцях.

під ліс і розстріляно. Відплату за цю неповинну смерть і за інші подібні вчинки вже одержали місцеві зрадники.

У Васловиському лісі, Садагурського р-ну, дня 19/6.44 р. місцевий голова с[іль]/р[ади] навів НКВД-ів на групу таборовиків, які задержалися на спочинок в цьому лісі. Більшовики захопили потайки сплячий табір. Счинився бій. Втрат в людях не було, тільки 2 ранені.

В с. Шипинці зловлено 4 люда в житі, у Витилівці – 7, в Чернавці – 10, у Вікні – 3. Ці всі є жертви місцевих голів і міліції.

В підгірських селах, як: Санівці*, Вилавче, Лукавець, Карапчів, Бергоміт, Іспас і ін[ших], сов[єтські] партизани забрали майже 3/4 худоби і свиней. Опісля прийшли військові комісари за худобою для фронту. Коли їм сказано, що солдати забрали майже всю худобу і не мають що більше давати. Тоді насильно забрали останнє, а тих, що спротивились арештували.

В с. Брідок, Заставнецького р-ну, районний комісар прийшов по нову здачу свиней. Коли голова відповів, що в селі вже немає, його вивезли за село стріляти. Ледве випросився даруючи їм останні поросята з стайні. Подібні випадки стрічаємо в кожному селі.

На відтинку фронтової полоси від Сторожинця по Вижницю виселено все цивільне населення шириною 20-25 км. Села в цій полосі цілковито знищено. Евакуоване населення з Виж[ницького] р-ну переселено у Чорторию, Бурдеї, Глинницю і Карапчів Вашківського р-ну. З Сторожецького** до Глібітського*** та до Станівців. Опіки над евакуованими немає жодної. Поширились різні недуги головно поміж дітьми (грипа, шкірні недуги як короста, воші, тиф – у Чорторії 6 випадків).

Тому, що таке виселення дає нагоду грабити якнайбільше, більшовики почали виселювати цілий ряд сіл, яким взагалі не грозять фронтові дії. На 4 і 5.6.44 р. почали виселювати села: Майдани, Бережниці, Іспас, Вилавче і Замісте. Деякі чесні красноармійці намовляли людей ніяк не допустити до евакуації. Одначе кліка: 30 жидів і стільки більшовиків почали самі викидати все майно з хат і пакувати на фіри. Це викликало загальне обурення серед жіноцтва (бо всі мужчини пішли в армію), які з криками, камінням, сокирами та пилами запобігли цій неконечній евакуації. Цей бабський бунт застановив трохи більшовицький уряд, який зробив деякі стягнення, щоб при-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Станівці.

** Так у тексті. Повинно бути: Сторожинецького.

*** Так у тексті. Повинно бути: Глибоцького.

спати чуйність мас. В містах Чернівці і Вашківці заарештовано 1/4 жидів і вислано до війська. Жидівок почали теж брати до рубання дров в лісі. Думаючи, що цей бунт візьме ширші розміри, голови воєнкомату, району, НКВД покинули на якийсь час Вашківці та перенеслися урядувати в спокійнішу околицю Глинниці, де голова с[іль]/р[ади] є дуже відданою більшовицькою слугою.

Більшовицька мораль.

На 23.7.44 р. в с. Стрілецькому Куті Черн[івецького] р-ну прийшла районна жидівка Канеліна. Вона скликала віче, на якому підчеркнула обов'язки жіноцтва у радянському союзі а саме: "кожна жінка, а головню дівчата є зобов'язані породити дитину в дарунок батьківщині. СССР потребує багато дітей, тому від сьогодні не посміє таких дітей ніхто назвати "байстряма" бо за таку обиду СССР буде суворо карати".

В с. Луженах*, Вікні, Погорилівцях і ін[ших] селах, на таких мітингах підкреслювали обов'язковим, що кожна бездітна жінка, якої чоловік у армії і кожна дівчина мусить виставити собі табличку на ворота, щоб красноармійці могли іти до них на відпочинок. Це викликало величезне обурення і гамір на вічу. Утихомиривши, районові делегатки сказали: "ми знаємо, що між вами є бандерівці, які скрізь чинять сміхи, протести і компромітацію СССР, але даю вам слово партійне, що злапаємо тих і безпощадно знищимо так як дотепер понищили їх багато". Зерно посіяне жидівками почало сходити: у с. Лукавці 2 дівчині померло замучені в касарнях, одна жінка хвора. В Рогізні Черн[івецького] р-ну 3 дівчини хворі, 2 божевільні. В с. Шипинцях Лужанського** р-ну одна дівчина б'ється в обіймах смерті. В Стрілецькому Куті ледве вирвали люди з рук красноармійця повну синців одну молодичку. В Чернівцях без числа подібних жертв. Багато у власній обороні опинились під судом НКВД. Дві засуджені на 15 літ, одна на смерть. Так виглядає більшовицька мораль, честь.

В зв'язку з вищеподаними інформаціями, можна ствердити, що протибільшовицькі настрої на Буковині чимраз зростають. Очі навіть менше свідомих українців все зверта-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Лужанах.

** Так у тексті.

ються на схід, але цим разом визирають не совітів, а відділів УПА.

Постій, 23.7.[19]44 .

ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 95-96.

Оригінал. Машинопис.

Опубл.: Сергійчук В. ОУН і УПА в роки війни. Нові документи і матеріали. – Київ, 1996. – С. 391-395.

Тотожний текст: ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 117, арк. 11-12.

№ 63
ВІСТІ ЗА ПЕРІОД
ВІД 1 СІЧНЯ ДО 30 КВІТНЯ 1949 Р. ОКРУЖНОЇ
РЕФЕРЕНТУРИ ПРОПАГАНДИ ОУН БУКОВИНИ

1 травня 1949 р.

За Українську Самостійну
Соборну Державу!

Воля народам!*

Воля людині!

ВІСТІ
за час від дня 1 січня до 30 квітня 1949 року.

Дня 3 січня уступив з поста міністра закордонних справ США (Америки) Маршал. На його місце прийшов Ачесон, який є дуже ворожо наставлений до большевиків.

---

* У верхній частині документу надпис синім та червоним чорнилами невідомої особи: Архів. 24.8.49 р. (Буковина). VI/a-190.

У Мадярщині, яка є цілком залежна від Москви, мадярські комуністи арештували голову церкви кардинала Мінценті і по довгому суді, де його дуже мучили, засудили на вічну тюрму.

У Польщі, Чехословаччині, Болгарії і Румунії, які підлягають Москві, арештували дуже багато пан-отців і їх посудили.

У Чехословаччині є багато пан-отців українців. Їх арештують і судять за зв'язки з українськими повстанцями.

Єпископи і голови церков звертаються до цілого світу з закликом розпочати безпощадну боротьбу проти комунізму.

В Японії, яка є занята американцями, є зараз 100 тисяч японської поліції. Вкоротці збільшать її до 300 тисяч. Вся поліція вишколюється військово.

Жінка попереднього президента Америки – Рузвельта, який помер 1945р., виголосила промову, в якій сказала, що з більшовиками не можна домовитися по доброму; для лагоди всіх справ з більшовиками Америка мусить бути сильна і добре озброєна.

Дня 17 січня в Америці розпочався суд проти 12 комуністів, які є головачами американської комуністичної партії.

У Чехословаччині комуністи арештували 60 осіб, які були американськими шпіонами. Багато з них мали радіоапарати, якими порозумівалися з американцями.

У Північній Кореї, де владу мають комуністи, вибухло проти них повстання.

У Канаді на півночі, де вічно лежать сніги і леди, будують 60 військових баз-радарних станцій, які боронитимуть Канаду перед більшовицькими літаками. Половина тих баз можуть пересуватися з місця на місце.

Американці повідомили, що мають зараз більші атомні бомби, як ті, що їх скинули на Японію в 1945 році (Японія зараз по цьому капітулювала).

Американці збудували для своєї армії літаки, які везуть по 180 людей кожний. Перший такий літак дня 4 лютого пролетів 6 тисяч кілометрів зі швидкістю 480 км на годину.

Грецькі урядові війська розбили грецьку комуністичну партизанку. Командуючий комуністичними військами генерал Маркос уступив. Комуністи звернулися до уряду з проханням помиритися. Уряд це прохання відкинув і докінчує нищити комуністичну партизанку.

У Польщі арештували кілька тисяч осіб, які в 1944–1945 рр. були в партизанці і воювали проти комуністів, а потому зголосилися з повин[н]ою.

У Чехословаччині великі арешти. Найбільш чисельні арешти у війську. Арештовано генерала Кутельвашера з багатьма вищи-

ми офіцерами. Комуністи закидують їм змову проти держави і зв'язки з американцями.

Америка обвинувачує большевиків, що в Радянському Союзі знаходиться 14 мільйонів людей у концтаборах. Західні держави домагаються вислати до Росії свою комісію, яка перевірила б усі концтабори.

Американці зорганізували з німецької поліції військо та прислали для нього танки і друге озброєння. Створено одну дивізію, дві бригади, три танкові полки.

6-ти моторовий американський літак-бомбардувальник перелетів без посадки 15,5 тисяч кілометрів за 44 години (дальше, як з Америки до Москви).

В Америці знайдено бактерії, що ними можна винищувати цілі армії.

Америка має вже у світі збудовані 84 військові бази проти Радянського Союзу.

В Америці на 50 сенаторів (які ухвалюють усі закони) – 49 сказали, що голосуватимуть за війну проти Радянського Союзу, якщо треба буде виповісти війну.

Американці викинули з Німеччини большевицьку комісію, яка займалася там переселюванням українців та осіб інших національностей до Радянського Союзу.

З початком місяця марта відбулися великі маневри американського, канадського та англійського морських флотів. Це найбільші маневри, які знаємо до цього часу. Тільки в одному районі зібралося до 100 бойових кораблів.

Америка (США) поспішно будує більшу кількість військових кораблів. Будуть побудовані до кінця 1949 року: 2 панцерники, 5 авіаносців (до перевезення літаків), 15 кружляків, 15 протиторпедних катерів, 30 підводних човнів та 40 вилловлювачів мін.

44 польські моряки приїхали до Америки і залишилися там, бо не хотіли повертатися до краю, де панують комуністи.

Большевики не хочуть звільнити німецьких военнопонених, яких ще є в ССРСР коло пів мільйона. За договором з Америкою і Англією їх мали звільнити до кінця 1948р.

Чехословацькі вищі урядовці раз по раз втікають за кордон і залишаються в західних державах, заявляючи, що не погоджуються з порядками, які заводять комуністи.

Америка дала Європі 17 мільярдів доларів, щоб вона могла оборонитися перед комуністами. Якби не ті гроші – Європа була б уже скомунізована.

Американський літак-бомбардувальник пролетів без приземлення 3 тисячі кілометрів, скинувши по дорозі 4,5 тисячі кілограмів бомб.

Дня 1 квітня виступив в Америці з промовою колишній голова англійського уряду Черчіль. Він сказав, що в Радянському Союзі зараз такі порядки, які були в Німеччині за Гітлера. Росія хоче загарбати весь світ. Якби не атомні бомби, які має Америка, більшовики завоювали б уже більше держав. В СРСР панує червоний фашизм, яким керують 13 головачів з Кремля, поневолюючи всі народи.

У червні відбудуться великі маневри морських кораблів Англії, Франції, Бельгії, Голландії. Кораблі охоронюватимуть літаки.

За місяць март у Греції вбито 4 тисячі комуністичних партизанів. 6 тисяч взято в полон.

Президент Югославії маршал Тіто сказав, що Радянський Союз має дві правди: одна дійсна в середині країни, друга забріхана – пропаганда для інших країн та дурних народів. Слід пригадати, що до 1948 року Югославія була одною з найбільш дружних країн СРСР. За три роки югославяни переконалися, що значить Радянський Союз.

Америка дає 1 мільярд доларів допомоги для країн Далекого Сходу (Китай, Корея, Японія і ін.), які борються проти комунізму.

12 країн, а саме: США (Америка), Англія, Франція, Канада, Бельгія, Голландія, Люксембург, Данія, Норвегія, Італія, Португалія, Ісландія підписали дня 4 квітня союз проти большевиків. Союз цей зветься Атлантичний Пакт. Америка дала 2 мільярди доларів на озброєння тих держав, які приступили до Атлантичного Пакту.

Міністр збройних сил Америки Рояль сказав, що американські війська мусять бути в Європі, бо армії держав Європи не всилі самі вести війну з большевиками.

Створено спільний американо-європейський військовий генеральний штаб, який керуватиме всіма арміями на випадок війни з большевиками.

У Німеччині відбуваються великі маневри американських військ. У маневрах беруть участь: 70 тисяч війська, 100 літаків, 1.000 танків та панцерних автомашин.

У Румунії і Польщі силою масово закладають колгоспи, щоб у короткому часі сколективізувати все сільське господарство.

Ми подали короткий огляд найважливіших політичних подій світу за перших чотири місяці 1949 р. Вісті наші опираються на повідомленнях американського та англійського радіо, де панує правдива і повна свобода слова і думки, а не така забріхана, як у

Радянському Союзу. Правдивості поданих нами вістей не можуть заперечити і самі большевики.

Постій, дня 1 травня 1949 р.

Буковинський Осередок
Інформацій
Організації Українських Націоналістів.

Про УГВР

Українська Головна Визвольна Рада (УГВР) – це Революційний Парламент і Уряд українського народу на час нашої визвольної боротьби. В склад УГВР ввійшли представники всіх українських земель і представники різних політичних партій. За своє завдання УГВР має керувати визвольною боротьбою українського народу на українських землях та репрезентувати цю боротьбу і вести визвольну акцію за кордоном, а після визволення України провести в Україні вільні демократичні вибори.

Для ведення закордонної роботи УГВР створила своє окреме Закордонне Представництво, яке діє за кордоном від осені 1944 р. За почином Закордонного Представництва УГВР створився 1946 р. Антибольшевицький Блок Народів (АБН). АБН – це союз усіх поневолених і загрожених Москвою народів для спільної боротьби з большевиками. УГВР –це єдиний український Провід, який веде певно український народ у важких умовах шляхом збройної боротьби до перемоги, до побудови Української Самостійної Соборної Держави.

Постій, дня 1 травня 1949 р.

Буковинський Осередок
Інформацій
Організації Українських Націоналістів.

(для селянського середовища)

Друк[арня]
ім. Федьковича у Чернівцях

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 25, арк. 274-274 зв.

Оригінал. Типографічний друк.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2010. – С. 150-152.

№ 64
РАДІОВІСТІ ЗА ЛИПЕНЬ 1949 Р. ОКРУЖНОЇ
РЕФЕРЕНТУРИ ПРОПАГАНДИ ОУН БУКОВИНИ

1 серпня 1949 р.

За Українську Самостійну
Соборну Державу!

Воля Народам!
Воля людині!

РАДІОВІСТІ
За місяць липень 1949 року

У Чехословаччині тепер іде боротьба між церквою і комуністичним урядом. Митрополит, єпископи і пан-отці протиставляються урядові, який хоче виховувати молодь у комуністичному дусі і підпорядкувати державі ціле церковне життя. У Словаччині поліція хотіла арештувати кілька пан-отців, які одвердо виступали проти уряду. Населення кількох сіл та одного містечка зробило бунт і звело з поліцією кількадевні бої. Багато селян арештували і посудили, але пан-отців залишили в спокою. Це ще один гарний приклад, що ворог не може нічого зробити, коли населення виступає проти нього об'єднано. (Селяни! Єднайтеся, не доносьте ворогові одні на одних, бо донощицтво – це найбільша ганьба). Багато пан-отців, боячись арештів, почали втікати за кордон, але голова церкви наказав, щоб не залишали краю, бо комуністи дадуть своїх пан-отців.

Голова католицької церкви папа римський кинув клятву на комуністів і на всіх тих, хто комуністам ідейно допомагає, чи їх боронить (слід згадати, що всіх католиків у світі є 500 мільйонів). За це комуністи називають папу фашистом і кричать, що він закликає світ до війни проти Радянського Союзу. Чеський уряд оголосив, що хто слухатиме папи – буде покараний карою смерті. Мимо цього всі пан-отці Чехословаччини заявили за папою.

У Мадящині населення виступає проти комуністичного уряду. Селяни не виконують здач, нищать сільськогосподарські машини,

стріляють до поліції. Багато селян арештовано і посуджено. Двох засуджено на кару смерти, а одного до вічної тюрми.

У Польщі, в місті Люблині, з чудотворного образу Матері Божої почали текти криваві сльози. Хворі, які заходили дивитися на це чудо, зразу ставали здорові. Одна старенька жінка розповідала, що Мати Божа плаче тільки у дуже тяжкі часи.

У Німеччині, на американо-советському кордоні, советські пограничники обстріляли американську патрулю і побігли за нею на американську сторону. Американці відкрили по большевиках огонь і вбили одного советського пограничника на своїй стороні, у віддалі 200 метрів від кордону.

Совети провели масовий вивіз населення Кавказу на Сибір; лише самих греків вивезли 16 тисяч. Число всіх вивезених невідоме. До сіл приїхало автомашинами військо, яке забирало всіх силою. До вагонів саджали по 80 людей, не давали з ніким говорити і взяти більше харчів. (Увага! Буковинці, будьте обережні. Большевики підготовляють новий вивіз. У Молотовській області, куди восени 1947 р. вивезли багато буковинців, будуються нові великі бараки).

Голова англійського уряду Еттли виголосив велику промову. Він сказав, що в Радянському Союзі немає ні соціалізму, ні комунізму. В робітничій державі робітники і селяни не мають жодних прав. Радянський Союз – це найбільша в світі поліційна держава, де мільйони людей використовує мала групка комуністів і через це всі народи ССРСР живуть дуже бідно і низькокультурно.

У Люксембургу відбулася конференція держав західного союзу (Англія, Франція, Бельгія, Голландія, Люксембург), де ухвалено збільшити виріб зброї і переорганізувати збройні сили, щоб кожночасно бути готовими до війни. Начальник збройних сил Західного Союзу маршал Монтгомері виголосив промову. Він сказав, що комунізм є найбільшим ворогом людства. Між комуністами і західними державами є зараз дуже напружені відносини, так звана холодна війна, яка може перемінитися одного гарного дня у збройну війну.

Начальник американського генерального штабу БRADLEY сказав, що не можна сподіватися довшої мирної співпраці між Америкою і Радянським Союзом. Як таке напруження буде дальше, то може дійти до війни. Закінчуючи промову, сказав БRADLEY, що Америка до війни готова й американська армія чекає її без страху.

На Далекому Сході три держави: Китай, Філіпіни, Корея, – підписали протикомуністичний союз. До союзу мають приступити ще й інші держави. Завданням союзу – оборона держав Далекого Сходу перед комунізмом.

Президент Америки Трумен виголосив велику промову. Він назвав Радянський Союз поліційною державою, де право – це воля одної людини. Всі громадяни Радянського Союзу живуть у постійному страху за своє життя. “Вже час, щоб народи Східної Європи позбулися цього страху і відпочили свobodно” – сказав Трумен. Він зажадав від сенату 1 мільярд 450 мільйонів доларів для негайної допомоги Західній Європі, щоб західні держави якнайскорше озброїлися найновішою зброєю і щоб могли на випадок війни протиставитися Радянському Союзові та іншим комуністичним державам.

Шефи штабів американської армії, летунства і морського флоту прибули до Європи, щоб перевірити готовість західних держав до війни. Один з шефів зажадав негайного впровадження однакової зброї у всіх країнах Західного Блоку.

ГЕРБ

Український національний герб – це Тризуб (гляди: листівка). Близько тисяча років тому назад, вперше в нашій історії живий його Володимир Великий на своїх грошах. Держава Володимира Великого об'єднувала всі українські землі та була одною з найбільших держав світу. Від тоді тризуб став гербом українського народу.

Володимирів Тризуб прийняла за свій герб Українська Народна Республіка, яка існувала від 1917–[19]19 року.

Тризуб – герб українського народу.

Постій, 1 серпня 1949 р.

БУКОВИНСЬКИЙ ОСЕРЕДОК
ІНФОРМАЦІЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Прочитай і підкинь другому!

(Для селянського середовища)

Друкарня ім. Ю. Федьковича
в Чернівцях

ГДА СБУ України, ф. 13, спр. 376, т. 23, арк. 259-259 зв.

Оригінал. Типографічний друк.

Опубл.: Реабілітовані історією. Чернівецька область. Науково-документальна серія книг. Книга друга / Редколегія: В. Павлюк (гол. ред.) та ін. – Чернівці: Обласне відділення пошуково-видавничого агентства “Книга Пам'яті України”, 2010. – С. 153-154.

№ 65
ІНФОРМАТИВНІ ВІСТІ (ВИДАННЯ ОУН
ЗАКЕРЗОНСЬКОГО КРАЮ)

16 травня 1947 р.

Воля Народам і Людині!
Смерть Тиранії!

За Українську Самостійну
Соборну Державу!

І Н Ф О Р М А Т И В Н І
В І С Т І

Рік : IV.

Дня 16 травня 1947 року

ч. : 17.

БУКОВИНА В БОРОТЬБІ
З МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКИМ НАЇЗДНИКОМ.

Перед нами ряд звітів, повідомлень і документів з Буковини. Вони відтворюють жахливий образ ситуації, в якій знайшлася батьківщина Федьковича після останньої війни, а заразом світлий образ боротьби одної вітки українського народу з новим наїздником.

Московсько-більшевицький імперіяліст у своєму загарбницькому поході в Європу включив Буковину в спільне ярмо неволі, що його зараз несе цілий український народ.

Не сподівався однак наїздник, що ярмо спільної неволі так ціпко зв'яже буковинських українців з боротьбою цілого українського народу за своє визволення.

Не обманули буковинців облудні слова большевицької пропаганди про "визволення з румунської неволі і об'єднання всіх українських земель". Вони пізнали зразу в "визволителів" нового наїздника, а в "об'єднанні" спільне ярмо неволі, яке прийшлося їм нести разом з цілим українським народом.

Як недавно проти румунського, так тепер проти московсько-більшевицького загарбника розгорілась безпощадна боротьба в найширших розмірах і різномірних формах, що вповні зливається з образом цих героїчних змагань, що їх веде зараз цілий український нарід проти наслідника гітлерівської Німеччини, – большевицької Москви.

Коли взяти під увагу цю жорстоку долю, що її перенесла Буковина в минулому, всі ці насильницькі і підступні методи денационалізації, кольонізації, вбивання душі живої з метою викоринити навіть думку про Україну, то це, що зараз діється на Буковині сповняє радістю серця кожного українця і впливає віру в непереможність здорового організму народу та в остаточну перемогу змагань за право народу на Самостійну Державу.

В 1944 р. Буковина черговий раз змінила окупанта. На місце вірних виступників Гітлера – румунських імперіялістів, прийшов вже знаний Буковині з рр. 1940-[19]41, московський “визволитель”. Повторилося жорстоке видовище, знане в кожному кутку України, де тільки станула нога московського наїздника. Отже в першу чергу жорстока розправа зі всіми, що не то ділом, а хоч би словом виявили свою участь в боротьбі за право на самостійне життя українського народу. Дарма, що це була боротьба проти гітлерівського наїзду, боротьба в ім'я тих самих ідеалів, що об'єднали в змаганнях проти фашистівського людоджера здорові сили всіх народів. Для московських загарбників Український Визвольний Рух – це найбільша, смертельна небезпека в їх поході до опанування світу, тому треба стерти його з лиця землі, не перебираючи в середниках.

Зачався масовий морд всього свідомого українського елемента. Арешти, облави, допити з приміненням тортур, що їх не повстидався б найбільш дикий гештапівець, розстріли, вивіз на Сибір – це буденне явище перших днів “визволення”. Цього однак не вистарчає. Треба знищити базу – народню масу. Отже насильна мобілізація до ЧА, щоби новозмобілізованих без всякого вишколу, а то й без зброї кинути на мінні поля, на гарматне м'ясо – там вони згинуть як не від ворожого вогню, то від кулі енкаведиста, що з автоматом в руці пожене їх в “передову”. І цього мало. Все спосібне до праці треба вислати до каторжних робіт в копальнях і воєнних заводах. При допомозі облав виловлюється жінок, дівчат і нелітніх дітей та вивозиться до “трудових лагерів” на найтяжчу працю.

Один втікач з примусових робіт в Донбасі оповідає:

“Мене разом з іншими зловленими в часі облави осінню 1945 р. призначили до робіт при відбудові рудників в Донбасі. Нас примістили в лагері, де перед тим мешкали буковинці, що

працювали при тих самих роботах від осені 1944 р. Лагер був розчислений на 6.000 робітників. В ньому ми застали ок[оло] 1.000 буковинців, переважно жінок. Вони оповідали, що вони залишилися в живих з числа 6.000 людей з Буковини, з якими разом приїхали сюди осінню 1944 р. Всі інші вимерли на протязі зими і весни з голоду, на тиф і з інших недуг”.

Ці нелюдські методи терору і винищування не зломали однак волі народу. В цілій Україні розгорілась безпощадна боротьба проти новітнього ворога людства, а в цій боротьбі Буковина займає визначне місце.

Сильніше від всяких слів промовляють повідомлення з терену оперті на фактах. Хай вони говорять:

Замітка: – З огляду на брак місця ми не в силі помістити всіх документів, що їх маємо. Для ілюстрації поміщуємо тільки маленьку частину з весни 1946 р.

Зграбувати в населення харчеві продукти, щоб ними годувати своїх вірних посіпак – це один з методів внутрішньої політики сталінської кліки.

“В м[ісяці] червні рад[янська] адміністрація основну увагу присвятила сільськогосподарським справам, як: молокопоставка, м’ясопоставка, приготування до хлібоздачі. В зв’язку зі переліченими завданнями, в цілому терені пройшла хвиля мітінгів, на яких широко обговорювалися згадані справи. Щоб прискіпити молокопоставку, райвиконкоми почали репресувати населення, широко трактуючи спосіб грошових покарань та в поодиноких випадках вжили навіть строгіших засобів впливу, як тюремного ув’язнення”.

“20.VI. в с. Шипинці (Кіцманеччина) нарсудзасудив гр. Андрійчука Мик. за невиконання молокопоставки до 4 років позбавлення волі, висланням на далекопівнічні табори та конфіскації майна”.

“12.VI. в с. Давидівці відбувся суд над слідуючими громадянами за невиконання молокопоставки та оштрафовано грошевою гривною: Кавнюк Марію – 9 тис. крб., Хащовий Юрко – 800 крб., Андрусак Марія – 900 крб., Федорак Степан – 600 крб. і Кожман Марія – 1.200 крб.”.

“1.VI. в с. Ляшківка (Кіцманеччина)* нарсуд оштрафував гр.: Копашину Рахилу за невиконання молокопоставки на 920 крб. та передав її справу до прокуратури для притягнення її до кримінальної відповідальности, а гр. Лочука Івана на 1.952 крб. за невиконання м’ясо і молокопоставки”.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Лашківка (Кіцманеччина).

“1.VI. в с. Шипивці* (Кірманеччина) нарсуд оштрафував слідуєчих громадян за несвоечасне виконання молокопоставки по 460 крб.: Яремчука П., Ташука Б., Соколюка М. і Ілюка І.”.

“11.VI. в с. Ванілів** нарсуд покарав грошевою гривною у висоті 3 тис. крб. за невиконання молокопоставки і зобов’язав до 2-ох днів здати 200 л. молока кількох громадян”.

“19.VI. в с. Панка (Сторожинеччина) були засуджені грошевою карою за нездачу молока: Думчар Александер – 5 тис. крб., Бенівський Вас. – 900 крб., Грицько Єлисавета – 1.200 крб., Гаврилик – 100 крб.”.

“30.VI. в с. Станівці Дол[ішні] (Вашківщина) бб-істи силоміць брали в людей харчові продукти”.

“2.V. в с. Станівці Горішні (Вашківщина) червоноармійці з радіопункту ограбили Лакусту Василя, опісля пустили в терен чутку, що це грабили повстанці”.

Голодного робітника змушує большевицька влада до праці тюрмою.

“В цьому місяці (червень 1946 р.) переведено широкі роботи над ремонтом шляхів. Ці примусові роботи надзвичайно дошкулили населенню гірських районів, як Сторажинський***, Вишнецький і Путилівський”.

“5.VI. сільська адміністрація на терені Путилівського р-ну поновила тиск на населення в зв’язку з виконанням державних робіт, як н[а]пр[иклад] лісорубка, лісосплавство і відбудова доріг. За неявку на роботу карають тюремним ув’язненням”.

“15.V. з с. Брусківці^{4*} Нові, Брусківці Старі та Бобівці сільська адміністрація змобілізувала все працездатне населення і тяглову силу до направи шоси Чернівці-Сторожинець”.

“27.VI. в с. Дихтинець (Путилівщина) НКВД арештувало Зурака Василя р. 19, за неявку в праці лісосплаву. Його засудили на 1 місяць тюрми”.

Підготовка нової війни – це головна турбота червоних імперіалістів.

“По райвоєнкоматах Чернівеччини від 20.VI.1946 р. провадиться пожвавлена робота. Воєнкомати зажадали від с[іль]/

---

* Так у тексті. Повинно бути: Шипинці (Кіцманеччини).

** Так у тексті. Повинно бути: Ванілів.

*** Так у тексті. Повинно бути: Сторожинецький.

4* Так у тексті. Повинно бути: Бросківці.

рад вичерпних списків всіх боєздатних людей. Списки мали бути виготовлені до 1.V.1946. Зараз воєнкомати покликають всіх інвалідів третьої і другої групи. Дуже часто інвалідів другої групи переводять на третю групу, а інвалідів третьої групи переводять на “строевих”. Райвоєнкомати приготують мобілізацію працездатних людей до робіт в промисловості”.

Здичіння і бандитизм – це невід’ємне явище советської дійсності.

“28.V.1946 р. в с. Карапчів (Вашківщина) начальник “істребітельного” баталіону Кейван Константин проводив голову с[іль]/ради Карпа Александра і по дорозі його застрілив. Вернувши на станицю “істребітелів”, казав, що на них напали повстанці, голову вбили, а він утік”.

“10.V. в с. Карабків* (Вашківщина) місцеві “стрибки” влаштували ловлю на призовників, які не хотіли добровільно явитися до р[айо]ну на призивний пункт. Під час ловлі “стрибки” стріляли по втікаючих”.

“29.V. в с. Розтоки (Вижнеччина) через глибоко гірський хутір Кінилка** переходила провокативна большевицька група в різних уніформах. Ця група ограбила одного господаря і стаю (на полонині). В господаря забрали корову і борбиницю бринзі”.

“3.VI. в с. Мага*** (Вижнеччина) ч[ервоно]армійці, які працюють тут на лісових роботах ограбили кооперативу. Серед населення розповсюдили чутку, то, мовляв, забрали повстанці”.

“17.VI. в с. Дорошівці (Заставнеччина) ч[ервоно]армійці саперного полка ограбили гр. Горгіца Онуфрія. Вартість ограблених речей становить приблизно 16 тис. крб.”.

“24.VI. в м. Чернівці на передмісті Горяча4*, під час масового ярмарку, на якому була велика кількість людей, большевицька банда “чорна кошка” влаштувала грабіжницький налет. Погром був заздалегідь старанно приготований. Біля базарної площі на шосі стояло кілька вантажних автомашин, біля яких стояли в ч[ервоно]армійських уніформах погромники. Крім цього дуже багато підібних осіб вешталось по базарі. Раптом серед базару счинилася стрілянина і несамовіті панічні вигуки “наступають бандеровці”. Залякана товпа людей рвонула врозтіч, залишаючи на базарних

---

* Так у тексті. Повинно бути: Карапчів.

** Так у тексті. Повинно бути: Кінашка.

*** Так у тексті. Повинно бути: Мега (тепер Велике).

4* Так у тексті. Повинно бути: Гореча.

столах увесь крам і продукти. Грабіжники скористали з догідного сприятливого моменту. Наповненими машинами вщерть награваним майном і не гаючись від'їхали. Під час погрому згинуло дуже багато людей, в тому числі перший застрілений був ч[ервоно]армійський офіцер. Було також багато ранених”.

Жорстокий терор НКВД робить з людини безвольне знаряддя божевільних експериментів сталінської кліки. Стероризувати до краю населення і завербувати якнайбільшу кількість тайних співробітників (донощиків) з усіх суспільних шарів – це головне зусилля НКВД, НКГБ. Крім жорстокого військового терору, масових арештів, облав на села, морального терору для вдержання мас в безнастаннім страху перед вивозом на Сибір, вживається всіх засобів, що їх дає поліційним органам до найвищих границь посунена централістична система влади.

“Однією з широко практикованих органами НКВД і НКГБ форм боротьби з нашим рухом є провокаційні боївки”.

“Уперше ця підла форма боротьби була застосована на Буковині в квітні 1945 р. Провокаційна група “Пугача”, відомо, що такі групи майже безпереривно вештаються по терені. Зокрема посилену діяльність ведуть в тих теренах, де у нас попередньо були вузлові точки зв'язку. На протязі 1945р. діяли в терені ось такі провокативні групи: “Пугача” – Путилівщина, “Берези”, “Грізного” – Садгірщина, лейтенанта Шульги – “Явора” – Сторожинеччина, “Помсти” – “Грома” – Вижнеччина, “Наливайка” – Вашківщина. Кожна з них в чисельности – 7 большевиків. Насправді на їхньому рахунку немає занотовано ні одного успіху. Деякі з них активно діяли короткий час, а опісля були розпущені. Н[а]п[р]иклад] “Помсти” – “Грома”, “Берези” – “Грізного”.

“16.VI.1945 р. в с. Сторонець (Путилівщина) НКВД робило спробу сформуванати провокативну боївку з деяких місцевих “істребітелів”, але всі одногolosно заявили, що краще їм іти до ЧА, ніж робити таку роботу”.

“Поряд з цією діяльністю працівники НКВД намагаються запламувати наш рух погромницькими і грабунковими вчинками, які самі інспірують, н[а]п[р]иклад] 26.IV.1946 р. в Чорному Потоці (Заставнеччина) НКВД вимордувало сім'ю місцевого священика. 26.IV.[19]46 р. гром. Карлаш Зиновій переходив зі с. Чорний Потік до с. Брідок (Заставнеччина). По дорозі зустріла його вантажна машина, на якій їхав Христенко (нач[альник] “істребітельного” баталіону Заставнеччини) та Александров, воєнрук СШ в м. Заставна. Цих людей пізнав, бо вже давно перед цією

зустріччю знав їх особисто. Крім вищезгаданих були ще якісь нквд-исти, яких він не знав. Христенко зупинив автомашину і сказав, що Карлаш поїде з ними, щоб вказати в Чорному Потоці оселю місцевого священика Костенюка, що без спротиву виконав. І справді безпосередньо після того, як автомашина зупинилась б[лизько] оселі, нквд-исти вимордували сім'ю священика. Вкоротці НКВД почало розповсюджувати чутку, що, мовляв, цей жахливий погром влаштували “бандеровці”. Карлаш публично спростував справність цієї чутки і викрив дійсних вбивників. За це НКВД його арештувало”.

“2.VI. в с. Василів (Заставнеччина) приїхало 8 солдатів на 4-ох автомашинах. Вони почали інсценувати облаву, намагаючись викликати паніку. Після кількох годин від'їхали з села (цей особливий тактичний засіб, це знахідка заст[упника] рай[онного] нквд Синиці. Він розрахований на витворення в районі постійної атмосфери напруження – це в моральній площині, а крім цього при таких експериментах існує можливість викрити при помочі паніки будь-кого з підпільників. Бували випадки, що цей експериментатор зі своєю рейдуючою групою 8-14 чол. робив подібні інсценізації одного і того ж самого дня в кількох селах. Для прикладу наводжу один рейд: група Синиці в кількості 11 чол. на 3-ох вантажних автомашинах заінсценувала облаву в слідуючих селах: Василів, Товтри, Брідок, Мусорівка, Самушин Заставнянського р-ну)”.

“7.VI.[47 р.] в с. Серафинець (Снятинщина)* “істребітелі” із Залуча заарештували Маценко Катерину і Олену. Їх відправлено до Снятина на НКВД щойно по 10 днях. В часі тюремного ув'язнення їх завербовано до співпраці і випущено”.

“22.VI. на хутір Торлої (Огороженеччина)** приїхало автомашиною з Віжниці 30 “істребітелів”, які переводили основні труси у всіх хатах”.

“28.IV. в с. Дразниці Огарі*** (Сторожинеччина) орг[ани] обл[асного] НКВД перевели чергові арешти. Арештовано таких осіб: Дяковенка Юрка, рок. 58, Ротара Євгена, рок. 31, Піць Івана. Арештованих обвинувачували за співпрацю з повстанцями”.

“20.V. в Карабчівському лісі провокаційна група вночі робила засідку, а вдень грабувала в населення харчові продукти. На другий день група відійшла до Валавча^{4**}”.

* Так у тексті. Повинно бути: Серафинець (Вашківщина).

** Так у тексті. Повинно бути: Чорлої (Вашківщина).

*** Так у тексті. Повинно бути: Драчинці Старі.

4* Так у тексті. Повинно бути: Велавче.

“22.V. в с. Кабин НКВД арештувало Якимчук Катерину, р. 36. По двох днях її звільнили і зобов'язали до співпраці”.

“3.V. в с. Чортория (Вашківщина) органи НКВД перевели арешти слідуючих осіб: Іванюка Іллю, р. 39, Іванюка Іллю с. Василя – 46 р., Журавель Василю – 35 р., Возяка Івана – 61 р., Іваняка Дмитра – 43 р., Купчинську Дионізію – 36 р., Бореш Дмитра – 65 р., Іванюка Константина – 57 р., Ватюк Зиновія – 40 р. Всім закидали зв'язок з повстанцями. По двох днях їх звільнили і зобов'язали до співпраці”.

“12.V. в с. Бобівці (Сторожинеччина) НКВД арештувало Москалюк А. р. 22 і Москалюк Фрозину р. 35, мовляв за те, що в [19]44 р. мали зв'язок з повстанцями. Після 2-ох днів їх зобов'язали до співпраці і звільнили”.

Буковина, як і ціла Україна станула до боротьби на життя і смерть з большевицьким наїздником.

“30.VI. на терені цілої Буковини були розповсюджені наші листівки з нагоди 5-ї річниці проголошення Української Самостійної Соборної Держави”.

“18.VI. в Слобода Банилівська (Вашківщина) повстанці роззброїли “істребітеля” Проскурняка Константина, забираючи від нього автомат. НКВД за це його арештувало, а по двох днях звільнило і дало другий автомат та припоручило організувати “істребітельний” баталіон. Цього ж таки самого дня повстанці його вдруге роззброїли, за що НКВД його знову приарештувало”.

“9.VI. в с. Зеленів (Вашківщина) повстанці роззброїли 4 “істребітелів”. Забрали два автомати і два кріси. Після того НКВД заарештувало “істребітелів” і 20.VI. їх звільнили, тільки під умовою, що надалі будуть служити в “істребітелях”.

“15.V. Садгірський “істребітельний” баталіон разом з Чернівецьким “і. б.” перевів прочіску Чернівецьких хащів. Під час прочіски вони набрели на групу повстанців і почали їх обстрілювати. Повстанці відтягнулися без втрат”.

“23.V. в с. Путилів наша група зробила наскок на станицю “істребітельного” баталіону. Крім цього, важко поранено уполномоченого участкового Ляценка (чергою із скоростріла відтято ногу). Він лежав до 12 год. дня в безнадійному стані, після чого був відправлений до лікарні. Здобуто: 4 кріси, 4 диски до ппш, 50 набоїв до рос[ійського] кріса, 1 свт і далековид. С[іль]раду здемольовано”.

“12.V. в с. Топорівцях (Садгірщина) відбулась між повстанцями і “стрибками” перестрілка. Під час перестрілки стр. “Заяць” був легко ранений в руку. “Стрибки” повтікали”.

“14.V. в с. Шубранець (Садгірщина) група підпільників зустріла 3-ох “стрибків”. Після короткої перестрілки, один “стрибок” був тяжко ранений, а двох легко ранених. Наших втрат не було”.

Влада московсько-большевицьких поневолювачів спирається на багнетах нквд-івських посіпак. Український визвольний рух спирається на жагучім стремлінні найширших народніх мас до життя на волі.

Визвольна боротьба, що її очолює УПАрмія, базується на піддержці цілого народу. Це стає запорукою успішного завершення змагань за самостійне існування українського народу.

“ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНЬСКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА – РЕВОЛЮЦІЙНИЙ УРЯД УКРАЇНИ!”

“ШЛЯХЗВІЛЬНЕННЯКОЖНОЇНАЦІЇГУСТОКРОПИТЬСЯКРОВ'Ю... КРОВ, ПРОЛИТА ДЛЯ ЦІЄЇ ВЕЛИЧНОЇ МЕТИ, НЕ ЗАСИХАЄ. ТЕПЛО ЇЇ ВСЕ ТЕПЛИМ БУДЕ В ДУШІ НАЦІЇ. ВСЕ ВІДІГРАВАТИМЕ РОЛЮ НЕПОКОЮЧОГО, ТРИВОЖНОГО ФЕРМЕНТУ, ЩО НАГАДУЄ ПРО НЕСКІНЧЕНЕ ТА КЛИЧЕ ДО ПРОДОВЖЕННЯ РОЗПОЧАТОГО”.

Симон Петлюра.

“ТІЛЬКИ КУЛЬТ І СИЛА УКРАЇНСЬКОГО МЕЧА ДОЗВОЛЯЄ НАШИМ ПРЕДКАМ ЗАПУСТИТИ РАЛО В ЗЕМЛЮ НАД БЕРЕГАМИ ДНІПРА”.

Юрко Колодзінський.

РАДІЄВІ ВІСТКИ:

Нью-Йорк 5.V. – Голосування над внеском “вотум довір'я” для уряду Рамадіє у Франції принесло поразку комуністів. 360 голосів одобрило політику уряду в справі цін і платень, 186 – (комуністів) голосувало проти уряду, 63 послів стрималося від голосування.

На засіданні французького кабінету ухвалено заступити міністрів-комуністів членами інших партій, а саме: 2-ома соціалістами, 1-м радикалом, 1-м МРП, а за одного ще не рішено, бо він не був приявний під час голосування над “вотум довір'я” .

Головнокомандуючий американськими військами в Австрії М. Клярк уступив та виїхав до Вашингтону.

“Нью-Йорк Таймс” помістив інтерв’ю американського кореспондента з пос[лом] Міколайчиком. Міколайчик заявив йому, що УБП (Польська Поліція Безпеки) уживає у відношенні до ПСЛЬ терору. Урядова цензура не дозволяє на виголошування промов парламентарної групи ПСЛЬ. Твердження урядових кругів, що ПСЛЬ улягає розпадові є смішні. ПСЛЬ мало свого часу 686 тис. членів, крім цього з бігом часу ще прибували нові члени. УБП робить велику нагінку на членів ПСЛЬ. В тій справі парламентарний клуб ПСЛЬ вносив вже не раз інтерпеляцію, однак безуспішно.

Цей сам[ий] орган в іншому місці нав’язує до справоздання військового комітету ООН та пише: “Ще давніше Ліга Народів думала над тим, щоб створити міжнародну поліційну силу, однак пізніше відкинено це. Комісія вже майже рік провадила тайні наради... але без успіху. Справоздання військового комітету – це ілюстрація труднощій, які випливають з різниць, що заіснували між Росією і іншими великодержавами. Коли б навіть і цих різниць не було, то і так ціла справа не дала б нічого путнього, бо яка-небудь акція поліційних сил мусить мати згоду Ради Безпеки, в якій кожна великодержава має право “вета”. Поліційні сили ООН могли б хіба запобігти війні між малими державами. Здається однак, що найбільшою силою на світі є світова громадянська опінія”.

М о с к в а 6.V. – В листі з Анкари (Туреччина) повідомляє коресп[ондент] Анатолієв про зріст напруження й господарської кризи в Туреччині. Там зростає сильно безробіття та грозить девалюація гроша. Виступ през[идента] Трумена був для реакції гаслом до підняття переслідування демократичних елементів. Часто можна стрінати тепер по каварнях американських та англійських інструкторів, членів військових місій. По цілому терені розбудовується щораз більше сітку летунських майданів. Туреччина все ще тримає під зброєю 1 мільон вояків, що дуже відбивається на економічній структурі держави.

В а р ш а в а 6.V. – До Америки прибули члени головного єгипетського військового штабу, щоб з американським командуванням обговорити справу оборони Суецького каналу. Рівно ж мається обговорювати справу доставки Єгиптові потрібної зброї.

Н ь ю - Й о р к 6.V. – Секретар стану ген. Маршаль завіззав членів конгресу до якнайскоршого ратифікуванннн мирових договорів з Італією та Балканськими державами і Мадярщиною. “У світлі Московської конференції – говорив він – тим більше заходить конечність негайного ратифікуванннн мирових договорів з

державами-сателітами “осі”. Рівно ж б[увший] секретар стану Бирнс попер становище ген. Маршала.

Л о н д о н 7.V. – Британський уряд звернувся до уряду Польщі в справі вислання спеціальної комісії до провірення проблеми британської власності в Польщі, яка дізнала ущерблень під час націоналізації промислових заведень та різних копалень, тощо.

Американський конгрес продовжує розважання над проектом закону про допомогу Греції і Туреччині. Як повідомляють кореспонденти з Вашингтону американський уряд знаходиться тепер під гострим обстрілом критики опозиції, найбільшої від часів Пер Гарбура*. Дуже гостро критиковано американський уряд свого часу, коли японці напали на скупчені в пристані Пер Гарбур одиниці американської флоти. (– прим. ред.) Зорганізована опозиція домагається м[іж] ін[шим] виключення допомоги для Туреччини, обмеження військових місій.

Повідомлення з Будапешту вказують на те, що советський уряд зажадав від Мадярщини 50 міл[ьйонів] дол. в характері по-німецького майна, не враховуючи в це других 50 міл[ьйонів] воєнного відшкодування.

Московська радіовисильня подала до відома, що польсько-советська комісія закінчила 30 квітня ц. р. праці над визначенням польсько-советського кордону.

В а р ш а в а 7.V. – Представники профспілок Франції видали заклик до прем[’єра] Рамадіє, щоб не брав участі в коаліції, у якій не було б комуністів. Б[увший] прем[’єр] Блюм цілковито станув по стороні уряду потягаючи своїм авторитетом чимало французьких соціялістів.

Н ь ю - Й о р к 7.V. – “Вашингтон пост” нав’язуючи до інтерв’ю Сталіна з Г. Стассеном – пише: “Важко собі уявити співпрацю з Сов. Союзом, коли він що інше говорить, а що інше робить. Є річчю зовсім ясною, що в советській дипломатії чин йде далеко від слова. Шкода, що Стассен не звернув уваги Сталінові на різницю, яка існує між словами а ділами”.

Сенатська комісія ухвалила проект закону уділення допомоги знищеним війною державам у висоті 350 міл[ьйонів] дол. Допомоги не дістануть держави, які є під домінацією Росії.

Посол Ітон висказався в конгресі категорично за “далекосяглою політикою през. Трумена, яка не є наслідком добровільного вибору, тільки наступством, що впливає з історичної конечнос-

---

* Так у тексті.

ти”. По насвітленні советської експансії він заявив ще, що коли б тепер дозволено Росії на опанування Греції та Туреччини, то дальшим кроком було б захоплення Росією ряду інших держав. “Слідуючим питанням є, чи ті держави житимуть на волі чи в неволі” – закінчив цей посол.

В а р ш а в а 8.V. – У Вашингтоні має бути підписана угода між ЗДА і Персією. ЗДА зобов’язуються доставити для Персії за 30 міл[йонів] дол. зброї, в тому [числі] легких танків, ловецьких літаків, коців, санітарні приладдя і т. п.

Агенція ТАСС повідомляє, що на американських пристанях пропало 6 пачок з дипломатичного багажу советської делегації.

Н ь ю - Й о р к 8.V. – “Нью-Йорк Таймс” поміщує інтерв’ю кореспондента Сауцбергера з президентом Чехословаччини Бенешом: “Твердження, що Чехословаччина знаходиться під окупацією – говорив през. Бенеш – є нонсенсом. Чехословаччина лежить між Росією і Німеччиною і тому мусить шукати попертя у Москві. Ми є сусідами Москви, тому й не маємо іншого вибору. В Чехословаччині бачимо режим не советський. Вправді удержавлено багато промислових галузей, однак зараз муситься це все здержати, щоб перетравити те, що ми зробили”. Сауцбергер подає крім того, що в Чехословаччині знесено т. зв. “народні суди”, що існують всюди в советській зоні впливів, тобто там, де існують тоталітарні режими. В Чехословаччині побідила уміркована громадянська опінія і ці суди знесено.

ГЕТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКУ ДИКТАТУРУ НАД ЕВРОПОЮ!
ХАЙ ЖИВУТЬ САМОСТІЙНІ НАЦІОНАЛЬНІ ДЕРЖАВИ УСІХ
НАРОДІВ!

Н ь ю - Й о р к 9.V. – В річницю закінчення війни коментатор американського радіа Ст. Варта подає ось такі завваги: “Сьогодні, два роки по закінченні війни, важко є укрити розчарування з причини повільности і малого поступу в працях над будовою тривалого миру. Різниці думок між великодержавами поглиблюються щораз більше. Сьогодні брак навіть порозуміння й однозгідности щодо інтерпретації Почдамської угоди... Причиною цього всього є факт, що Сов. Союз займає у багатьох важних основних справах неприхильне становище. Найкраще окреслив цей переломовий період часу секр[етар] стану ген. Маршаль по повероті з Москви: “Розкладові сили ділають щораз більше. Мусимо розпочати акцію, яка б уможливила розв’язку пекучих проблем”.

Югославія і Болгарія не допустили до себе Балканської комісії ООН. Справа ця є предметом міркувань на сторінках “Нью-Йорк Таймс-у”: – “Цього роду акція – пишеться там – вдаряє в авторитет ООН. Добре сталося, що справа ця перейшла до рук Ради Безпеки. Рішуча розв’язка цього питання угрунтує значення організації”.

Л о н д о н 9.V. – Ватиканське радіо заперечило, будьто би між польським урядом і Ватиканом відбулися розмови в справі конкордату.

На місце комуністів, які уступили з уряду Рамадіє увійшли: 3-ох соціалістів та 2-ох з партії поступ[ових] катол[иків]. На місце віце-прем[’єра]-комуніста Тореза увійшов член партії поступових католиків.

Американські експерти, які досліджували всі чотири стрефи Німеччини, заявили, що до Німеччини треба довозити 42% живности і то навіть тоді, коли б німецькі рільники продукували стільки, що й перед війною.

В а р ш а в а 9.V. – Сьогодні прибув до Парижа В. Черчіль. Прем[’єр] Рамадіє удекорував його найвищим військовим відзначенням.

Американський головнокомандуючий в Німеччині ген. Клей проголосив, що Франкфурт над Меном* буде осідком господарських властей для сполучених зон Німеччини.

Н ь ю - Й о р к 10.V. – У Вашингтоні палата репрезентантів ухвалила закон про допомогу Греції і Туреччині. За законом голосувало 287 послів, проти 107. Така велика кількість голосів, яку одержав проект Трумена, належить до рідкості в американському конгресі.

Вчора Палестинська комісія вислухала заяв арабських держав, які домагаються негайного створення незалежної палестинської держави.

До Нью-Йорку прибув представник Жидівської Агенції Бен Гуріон. Він рівно ж заявив, що жиди домагаються утворення жидівської держави, яка була б у союзі з арабами.

Л о н д о н 10.V. – Британський міністр до справ Німеччини лорд Пакенгам назвав на пресовій конференції ситуацію виживлення Німеччини трагічною і переразливою.

Спеціальна комісія американського конгресу має узгіднити протягом 4-ох днів деякі маленькі різниці в тексті закону про допомогу Греції та Туреччині, які знаходяться в ухвалі закону.

---

* Так у тексті.

Протягом м[іся]ця червня ц. р. американська військова місія має заступити в Греції англійську місію.

М о с к в а 10.V. – Газета “Пост Мерідієн” подає, що американський посол в Греції Маквік обговорює неофіційно з поодинокими грецькими партіями за винятком ЕАМ і комуністичної партії можливість створення нового коаліційного уряду Греції. Найбільші шанси на прем'єра має ген. Пластірас.

“Дейлі Веркер” повідомляє, що грецький уряд приготує заборону діяльності для ЕАМ. Це наступить по ухваленні американцями допомоги для Греції.

2-го травня ц. р. 3 грецькі літаки перелетіли в цілях розвідчих над альбанською територією.

Цей самий орган повідомляє, що англійська комуністична партія винесла протест проти проєкту проголошення бразильським урядом комуністичної партії нелегальною. Ця партія начисляє у Бразилії 130.000 членів.

В а р ш а в а 10.V. – Агенція “Ройтер” подає, що сьогодні відділ грецьких партизан заатакував у Тессалії поїзд з політ'в'язнями. У висліді вбито 8-ох конвектів, а в'язнів увільнено.

Ціла італійська преса, а спеціально реакційна розписується про близькість урядової кризи в Італії.

Н ь ю - Й о р к 11.V. – У Москві подано до відома, що мін[істр] Молотов вислав до ген. Маршала листа в справі поновлення розмов щодо з'єднання Кореї.

Франція отримала від Міжнародного Банку 250 міль. дол. позики на 30-літню сплату. (За таку позику старається рівно ж зараз Польща, Данія, Ірландія і Чехословаччина).

Ген. Клярк відбув півгодинну розмову з свят. Отцем у Ватикані.

Л о н д о н 11.V. – Завтра стрінуться представники трьох великодержав, а саме: Америки, В. Британії і Франції в цілі обговорення господарської одности Німеччини.

Польща, Чехословаччина і Росія заключили порозуміння про спільну лінію діяння в цілі винищення українських терористичних банд, які нібито тероризують населення полуднево-східної Польщі. Польський мін. загран. справ Модзелевський подав це до відома. Уряд Польщі зачав недавно виселювати пів мільона українців з Польщі до Росії. До поборювання українських націоналістів в Карпатах уживається танків.

Політ. тижневик “Ікономіст” подає, що різниці в поглядах, які виявилися на Московській конференції будуть дальше стало поглиблюватися, а ривалізуючі зі собою сторони підуть дальше своїми окремими дорогами.

“Спектейтор” обговорює американсько-советські взаємини: “Щораз більше стає нетерпеливе становище американської громадянської опінії до Сов. Союзу. І це власне становить немалу небезпеку”.

Заграничні кореспонденти, повернувшись з Московської конференції, опублікували свої спостереження з побуту у Москві. Хоч вони репрезентують різні політичні напрямки, однак у своїх міркуваннях доходять до однакових висновків. В готелю “Москва”, де вони мешкали, заобсервували незвичайний люксус. Ніде немає такої різниці доходів, як саме у Москві. Побіч люксусових будівель-палат стрічаються нужденні тепловища. Крім щасливих, удекорованих медалями “вибранців народу”, що безжурно забавляються в пишних льокалях, стрічалось голодні і нужденні маси. Кореспондент “Дейлі Телеграфу” розписується про шпигунство на кожному кроці, навіть у церкві. – “Я бачив – пише він – як шпигуни з вікон пивниць робили фотознімки вірних, які входили до церкви. Агенти підходять там навіть до сповідальниці, щоб провірювати священиків”. Інший кореспондент стверджує, що криза в Сов. Союзі є далеко більша, ніж він собі уявляв. Уряд не пішов надто вперед при відбудові воєнних знищень.

Л о н д о н 12.V. – Заступник секр[етаря] стану ЗДА Ейчесон подався до димісії. Уступлення має характер аполітичний. На його місце призначено б[увшого] підсекр[етаря] міністерства війни.

Як повідомляють з Анкари, там прибули перші члени американських військових місій. Першим завданням їх буде – розбудова летунської сітки. Американська допомога, як заявив през[идент] Туреччини, піде в першу чергу на військові цілі. В цілі господарської відбудови Туреччина старатиметься про іншу позику.

М о с к в а 12.V. – Одна з японських газет повідомляє, що в Японії відбувається реєстрація б[увших] японських летунів, зокрема летунів, що готові кидатися одчайдушно разом з літаком на ворожі об’єкти (“гаракірі”)* та летунів до нічних ловецьких літаків. В Йокота вже відбуваються нічні лети. Реєстрація відбувається під плащиком шукання воєнних злочинців.

В-во “Перемога”.

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 23, арк. 120-124 зв.
Оригінал. Машинопис.*

---

* Так у тексті.

НЕПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ (ЛИСТІВКИ)

№ 66 ЛИСТІВКА-ЗВЕРНЕННЯ ОУН ДО ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ

Серпень 1944 р.

Червоноармійці!

Вже четвертий рік як німецько-гітлерівський імперіялізм розпочав війну з жи́до-сталінським союзом. Як німецька, так і совітська армія борються нізачо інше, як за чортківські примхи двох тиранів Гітлера та Сталіна бути панамі цілої Європи та ссати всі соки з неї для себе та своїх прихвостнів гестапо і НКВД.

Червоноармійці! Чому не освідомите собі вже раз, як обдурили і дальше обдурює Вас Ваша партія большевиків з Сталіном і жидівськими прихвостнями на чолі? Чи Ви не бачите, що ті жи́ди, які Вами керують всі сидять в запіллях по урядах та НКВД, яке щодня розстрілює тисячі невинних червоноармійців, яким набридло воювати за “Батька Сталіна і жидівську Родіну”. Ви мов та вівця покірно йдете на заріз на фронт за чужі інтереси, а натомість виборюєте собі нові пута на свою шию, голод, холод і нужду.

Що доброго принесла Вам комунa? Нічого іншого, як смерть і злидні. Ваші батьки і рідня мільонами вигинули від спровокованого большевиками голоду 1932-[19]33 рр. Ви сьогодні вмираєте такими мільонами на фронтах, а Ваші родини вдома вмирають з голоду, на каторжних роботах, в колгоспах та заводах.

Вас обдурюють, що по цій війні будете мати “щасливу жизнь” у своїх автономних державах з національними арміями. І Ви вірите в це? Чи Ви не бачите, що після проголошення нової сталінської конституції вислано цілі відділи НКВД на всі новозаняті терени, де розстрілюють і ріжуть всіх свідомих націоналістів? З одної сторони творять національні армії, а по другій стороні тих же таки замордовують тисячами, [...] за те, що вони є націоналістами. Ви не бачите, що як в німецькому, так і большевицькому світі, людина немає жодних прав, тільки обов’язки.

Як гітлерівська “Нова Європа”, так і сталінська “Радянська Батьківщина” не приносять людині більш нічого, як поневолення і ярмо. За те клич українських націоналістів “свобода народам

і людині”, змобілізував всі поневолені народи сходу і заходу до спільної боротьби проти обох же окупантів та проти обох систем “Нової Європи та ССРСР”, за вільні самостійні держави всіх народів на своїх етнографічних територіях.

Коли кожний народ буде паном у своїй державі, аж тоді буде мир і добробут у Європі.

Сьогодні вже воюють тисячними і мільйоновими повстанчими арміями за свою незалежність: українці, поляки, румуни, серби, французи, фінляндці, естонці, литовці, чехи, греки і ін[ші]. Всі виступили партизанською боротьбою проти обох імперіялістів. Період їм веде УПА. В склад якої входять національні відділи всіх поневолених народів сходу і заходу.

Червоноармійці! Пам’ятайте, що доки Вами будуть командувати жиди і НКВД, та доки буде існувати большевицька партія, доти будете кривавитися і гинути по фронтах.

Обертайте свою зброю проти жидів та НКВД і цим самим приспішите кінець війни. Ще одна зима на фронті викосить Вас всіх! За що? За кого, за чії інтереси? За колгоспи, за совхози, за жидівські заводи, за стахановські перегони, за держпозики, за танкові колони, за розпусту, голод і нужду? Доки цього всього? Чи Ви не бачите, яким життям живуть інші народи в порівнянні з совітським раєм?

Красноармійці! Творіть національні відділи і підпорядковуйтеся УПА, за допомогою якої до зими будете вільними господарями у своїй рідній хаті, на своїй рідній землі, у своїй власній державі, під своїм національним проводом.

Смерть Гітлерові і Сталінові!

Смерть Гестапо і НКВД! Геть з гітлерівською “Новою Європою” і сталінською “СССР”!

За свободу народам і людині!

За самостійні національні держави всіх поневолених народів сходу і заходу!

Хай живе національна революція поневолених народів! Хай живе повстанча боротьба проти окупантів!

Серпень, 1944 р.

Українські Націоналісти
Самостійники.

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Машинопис.

№ 67
ЛИСТІВКА-ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ
ПОВСТАНЦІВ ДО ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ

1944 р.

СВОБОДА НАРОДАМ!
СВОБОДА ЧЕЛОВЕКУ!

Из рук в руки.

К Р А С Н О А Р М Е Й Ц Ы !

Уже четвертый год ведете Вы непрерывную тяжелую борьбу с гитлеровскими завоевателями. Уже четвертый год терпите вы голод, холод, всяческие лишения и все это ради того, чтобы освободить родину от немецких хищников.

Но свой ли только интерес защищаете вы?

Нет! И еще раз нет! За вашей спиной сидят брюхатые жида, энкаведисты, комиссары в ожидании, когда наконец опасность минует их, чтобы сильнее укрепить цепи красной неволи.

Неужели вы проливаете свою кровь для того, чтобы снова вернуться к прежней жизни?

Что вас ожидает по возвращении? Свобода, слава?

Нет! Вы приступите к той же трудной, дешево оплачиваемой работе, за опоздание на которую по какой бы то ни было важной причине вам грозит тюрьма.

Вы рабски прикованы, как в крепостное время, к одному месту работы и не смеете его сменить по своему желанию. Сколько дней и ночей вынуждены вы простоять в очереди за ботинками, пальто, костюмом?

Мыслимо ли, чтобы в такой богатой стране вы не имели доволья продуктов, чтобы народ рвался около продовольственного магазина за 250 граммами масла?

Опекунство Сталина над советским народом проявляется разве в том, что ни один ваш шаг не ускользнет от пронзительного глаза, ни одно ваше слово не минет острого уха энкаведиста.

Вспомните ваших сестер, братьев, друзей, сосланных невинно на Сибирь. Кто этому виноват? Ежов?

Что за дурацкая комедия!? А всевидящий отец Сталин где был в то время? Разве не он приказывал уничтожать "врагов народа"?

ДРУЗЬЯ! Кажется довольно вы натерпелись! В ваших руках оружие. Значит, в ваших руках возможность построить себе действительно свободную жизнь.

Мы должны теперь руководиться единственно правильным лозунгом: "Свобода народам и человеку!" Каждый народ пусть строит свою жизнь по собственному усмотрению. Довольно большевистского ига! Мы стоим за освободительную революцию всех угнетенных народов мира!

Мы стоим за построение нового, справедливого специального порядка, без паразитов-коммунистов, без крепостничества-колхозов, без невиданной в мире стахановской эксплуатации рабочих.

КРАСНОАРМЕЙЦЫ! Каждый из вас, который, рискуя жизнью, защищает интересы своего народа, должен сознать свой великий долг перед ним.

Все вы, где бы вы не находились, должны готовить сами и готовить народные массы, чтобы поднять оружие против красного террора.

Помогайте всем повстанцам! Из крови и жертв этой войны должна родиться новая свободная жизнь.

Долой фашистский и большевистский империализм! Смерть Сталину и Гитлеру! Да здравствует освободительная революция всех угнетенных народов!

1944 ГОД

Украинские повстанцы.

КОПИЯ ВЕРНА: НАЧ. 3 ОТД. ОББ УНКВД Ч/О

ст. лейтенант госбезопасности (підпис) Третьяков

Архів УСБУ ЧО, ф. ББ, спр. 4 б, т. 2, арк. 97.

Копія. Машинопис.

№ 68
ЛИСТІВКА-ЗАКЛИК ОУН ДО УКРАЇНСЬКИХ
ГРОМАДЯН

Серпень 1944 р.

Слава Україні!

Прочитай і другому передай!

Українські Громадяне!

П'ять років уже шаліє імперіялістична війна. З небувалою досі заїлістю і впертістю продовжують палії війни своє страшне діло

руїни і знищення. Імперіялістичні уряди Москви і Берліна змобілізували вже всіх боекдатних громадян і кинули їх на фронт. Вони прирекли на смерть і каліцтво в окопах старих, не пожаліли юнаків і жінок. Кожний імперіяліст мобілізує усі можливі резерви, щоб бути останнім живим на побоевищі. Бо так розуміють сьогодні оба імперіялісти виграш у війні. Але не так розуміють поневолені народи.

Ми українські націоналісти-самостійники давно вже зрозуміли, що ні від кого не треба нам ждати помочі тільки самі своїми власними силами здобудемо собі волю і долю. Щоб зломити нашу силу, яка розрослася і простяглась по всіх українських землях, сила, яка заїмпонували і якій підпорядкувались всі поневолені народи сходу і заходу, наші вороги німецько-гітлерівський та жидівсько-сталінський імперіялісти обкидують нас різними мерзенними брїхнями. Як німці, так і большевики хочуть завести у блуд останки українського населення, яке не винищили ще на фронті, не забрали ще на каторжні стахановські роботи до шахт, фабрик та заводів чи то з сходу, чи заходу. Говоримо про останки українського населення, бо в дійсності дуже мало хто оставсь по наших містах і селах. Всі зброездатні і працездатні мужеські і жіночі елементи забрано, а залишено стариків і дітей. Тай ще й цих хочуть звести з ума різними брїхнями і обіцянками, щоб не думали про своє горе і ярмо, у яке упрягли їх т. зв. "визволителі".

Німці визволили в 1941 р. Україну не лише від большевиків, але і майже від всего працездатного елементу, від хліба, худоби і майна. Сьогодні большевики не визволили нас лише від німців, але і від всего того чого потрібно нам для життя (хліб, худобу, убрання і ін[ше], від батьків і братів), а ще до того принесли нам смерть, муки, тюрми і каторжні роботи.

Таке поступання окупантів викликало заздалегідь повстання національних військових відділів, в ряди яких гуртуються всі ті, які вже не могли знести таке "визволення".

Ще 1918 р.* почали формуватись тайні військові частини у формі УВО (українська військова організація), яка мала завдання революційним шляхом викликати повстання, щоб знищити всіх ворогів України і створити Українську Самостійну Соборну Державу (УССД). Пізніше в 1929 р. попри військову організацію створено політичну організацію, яка мала завдання освідомити всі українські маси і включити їх в боротьбу за самостійність України. Ця організація назвалася ОУН (Організація Українських

---

* У тексті помилка. Повинно бути: 1920 р.

Націоналістів). Із кадрів організованих людей створилася УПА (Українська Повстанча Армія).

Ця армія відплачується вповні за кожну невинну краплю крові, пролиту українським народом, за все лихо і нещастя, яке завдали Україні т. зв. “визволителі” німці і большевики, за знущання і уярмлення наших людей, за грабунок наших багатств, нашого добра.

Від липня 1941 р. німці почали арештувати укр[аїнських] самостійників, але по невдачах під Сталінградом, як німецька армія почала свій шалений відступ, гестапо і весь уряд Генерального Губернаторства і Райхскомісаріату України посипали шалені репресії проти ОУН, яку уважали головною причиною большевицького наступу. По всіх селах і містах організували мітинги, ліпили плакати, виголошували в церквах, школах і театрах, що бандерівці (ОУН, УПА) [–] це большевицькі агенти і наємники, які запродали Україну большевикам. За те вони собі добре живуть, убираються, розкошують і за що вони б'ють лише визвольну німецьку армію. Тому родичі, рідня і знакомі, в яких б'є ще українське серце, хай видають всіх оунівців, бандерівців, упістів у руки гестапо і з цим вони прислужать своїй батьківщині Україні.

Ще не поздирали німецькі протиоунівські плакати, як появилися у березні вже поруч большевицькі плакати і летючки під назвою “До учасників так званих УПА і УНРА”. В цих летючках визивають большевики укр[аїнських] самостійників “мерзенними німецькими лакеями, зрадниками, провокаторами, платними агентами, яким німці дають зброю, щоб бити лише доблесну червону армію, що не убили ще до сьогодні ні одного німця і т. д. і т. п...”.

Той хто читав і німецькі і большевицькі плакати і летючки, головню населення з великої України і Галичини, сьогодні всі гуртуються довкруг ОУН і УПА. Навіть ті, які далися переконати німцями, що бандерівці є большевицькими агентами, сьогодні каються своїх вчинків, вступають в ряди УПА, щоб віддячитись ворогам за те, що пролили так б[а]гато невинної крові – одиниць і правдивих борців за Україну – викликаючи ще й до того братню ненависть і ворожнечу своїми брїхнями і наклепами.

Німецько-большевицькі окупанти бачать реальну силу ОУН і УПА, яка загрожує і перешкоджає їм в їхніх імперіялістичних цілях поневолити Україну, тому стараються розкласти український народ з нутра, викликаючи хаос і недовір'я до своїх правдивих оборонців і хочуть власними українськими руками їх подолати. Одначе не вдасться їм це зробити. Ніхто вже не вірить, що упісти-бандерівці б'ють, ріжуть, грабують, бо найширші простори

України, на яких діють відділи УПА переконалися, що не то що не грабують цивільне населення, але там де німецько-большевицькі банди ограбили до нага наше населення – дають їм різні допомоги в харчах, убранню, грошах і худобі.

ОУН і УПА ні від кого не одержувала і не одержує зброї добровільно. Вони собі здобувають, виробляють і купують. Вони воюють не лише [проти] червоної армії, але проти всіх ворогів України. УПА не воює проти невинних вояків, яких насильно женуть чи то німці чи то большевики на фронт, але проти гітлерівсько-сталінського імперіялізму, проти поневолення і пониження людської і національної гідності всіх поневолених народів сходу і заходу. Під кличем “Свобода Народам і Людині” УПА змобілізувала всі поневолені народи до спільної боротьби проти обох імперіялізмів. Так як УПА, так і французи, серби, румуни, естонці, греки, литовці, альбанці, георгійці і ін[ші] народи в партизанських відділах вже почали свою визвольну боротьбу. Тим то і легше буде нам дійти до наших цілей, бо тих самих ворогів не мусимо самі подолати, але в союзі з всіма поневоленими народами.

Бути чи не бути Українській Державі залежатиме тільки від нас самих. Одиною запорукою нашої перемоги є єдність, що в єдності є сила народу.

Українці, найбільшим нашим завданням є здобути собі власну державу, в якій будемо мати всі однакові права і над нами не буде більш збиткуватись ні вузловатий німець, ні проклятий лях, ні невірний москвин, ні ненаситний шахрай-жид, ні постолатий румун. Аж тоді буде “в своїй хаті своя правда і сила і воля”. А щоб ми могли її здобути, то мусимо всі включитись в цю боротьбу від малої дитини до сивого старика, кожний після своїх сил.

Допомагайте всіма силами борцям за Україну ОУН і УПА. Вступайте в ряди УПА [–] одинока визвольна українська армія.

Геть Гітлера і Сталіна! Геть большевицьких і німецьких окупантів! Геть ССРСР і Нову Європу!

Хай живе національна революція всіх поневолених народів!

Хай живе повстанча боротьба проти окупантів!

Хай живе Українська Повстанча Армія!

Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

Серпень, 1944 р.
Націоналістів

Орг[анізація] Укр[аїнських]

*Приватний архів упорядника.
Оригінал. Машинопис.*

№ 69
ЛИСТІВКА-ЗВЕРНЕННЯ ОУН САМОСТІЙНИКІВ-
ДЕРЖАВНИКІВ ДО УКРАЇНЦІВ

[Серпень 1944 р.]

З хати до хати!

З рук до рук!

У к р а ї н ц і !

Вже четвертий рік лютує війна, як скажений гураган на наших землях. Вже четвертий рік стогне наша свята земля, пересичена ворожою і нашою кров'ю, переорана гарматними вибухами та накрита згарищами і руїнами наших сіл і міст.

Щоправда, ця війна втягнула в свій кровавий танок цілу Європу – цілий світ. Перед кожною людиною виринають такі питання: чому і нащо стільки кровопролиття, за які інтереси, кому з цього користь і що нам принесе мир?

Розгляньмо коротенько ці питання: Україна – це найбагатша країна в Європі і з найкращим географічним і політичним положенням. Тому то майже всі війни, що велися з давен давна на сході Європи, були через Україну. Хто вже раз побачить Україну, той не хоче більш її ніколи покинути.

Як німці, так і большевики, збагнули вартість України, не пожаліли вкинути весь людський матеріал на гарматне м'ясо лише на те, щоб здобути собі цю невичерпану країну багатств. Ще в 1918 р. доказали німці свою захланність, як почали вивозити з України все, що тільки попало їм під руки, а на кінець вивозили цілими транспортами наш чорнозем.

Не краще поступили і большевики. Вони вивозили з України цілих 25 літ все майно, а в 1932-[19]33 рр. забрали весь хліб від нашого селянина, викликаючи шалений голод, внаслідок якого померло понад 11 мільонів українського населення. В той час, коли мільйони українців гинули без хліба, наш хліб большевики продавали за безцінь на європейській торговиці, а на кінець ще й затопили десятки тисяч тонн у Чорному морі.

Німці ішли на Україну у 1941 р. із [...] пропагандою, що ідуть визволяти українців та всіх поневолених народів із тяжкої жидо-большевицької тюрми, а принесли на схід смерть, насильство, голод, тюрми, каторжні роботи у фабриках і копальнях Західної

---

* Внизу документу надпис синім чорнилом невідомої особи: 6020/5001.

Європи. Большевики під кличем “визволення Українців з-під німецького ярма”, принесли ті ж самі страхіття. Стогнуть закатовані в тюрмах невинні, плачуть вивезені на схід, [...] народу [...] голих і голодних, ридають [...] цілі майна у так зв. “евакуованих теренах”. Перетворені наші міста в правдиву Палестину. Жиди взяли верх над нами і розпоряжають нашим життям і майном. Наложують [...] ставки хліба, худоби, держпозички, на танки і [...], щоб [...] наші села. Людина немає “прав лише обов’язки” як в большевицькому, так і німецькому світі.

По всіх містах і селах є створена цивільна міліція, у склад якої входять: жиди, поляки і самі злодії-зрадники. [...] большевицька банда грабіжників у своїй роботі використовує наших короткозорих, трусів, запроданців і зрадників т. зв. “голів”, які з наказу жидівського НКВД водять по свідомих і по багатих українських хатах цих міліціонерів, які перевертають хати [верх] дном, обстрілюють поди, стодоли, стайні, забирають з хат гроші і все, що є дорожче під вимівкою, що то є воєнне добро. А [...] їх чого шукають, кажуть солдатів-бандерівців. Бідні селяни навіть не мають кому поскаржитись, бо голови сільрад замість взяти в оборону цинічно брешуть в очі, що не знають [...] “то каже були бандерівці”. Помимо того, що всі сусіди бачили як він їх направив на хату, тай ще приглядають як ті [...]. Жидо-большевицька кліка з своїми прихвоснями “головами” хочуть підкопати авторитет серед несвідомих українців [...] одиноких оборонців і борців за самостійну Україну [...] їх всякими брїхнями.

Українські націоналісти-самостійники – це борці, які не зложили ще зброї з своїх рук від 1918 р. і не зложать, поки не виборять Україні волі і долі. Це не є група мала людей, так як про них говорять вороги, це весь 45 мільоновий український народ. А поруч з нами ідуть всі поневолені народи сходу і заходу.

Ми не грабуємо, не збиткуємо і не ріжемо нікого. Ми несем “свободу народам і людині”. Наша два з половиною мільіонна Українська Повстанча Армія вже прочищує собі шлях до визволення України. А згодом підуть за нею вслід всі українські маси.

Ми не хочемо чужих земель, але не позволимо нікому більш над нами панувати.

Голови сільрад і всі жидо-большевицькі вислужники пам’ятайте, що Вас не вимене народня кара. Ваші голови так як зараз пишуться, так будуть прикрашувати на колах всі роздоріжжа. Ще маєте час направити свої помилки. Служіть і робіть своєму народові! Обороняйте його перед ворогами! Якщо далі будете помагати і служити ворогові на шкоду українського населення, то

станеться з Вами те, що сталося з Тимошевським з Мамаївців, з Тихоноюком з Веженки* і з іншими їм подібними зрадниками.

Пам'ятайте "кожному псови псяча смерть"!

Смерть німецько-більшевицьким наїздникам!

Смерть Гітлеру і Сталіну!

Хай живе Українська Повстанча Армія! Хай живе національна революція всіх поневолених народів!

За свободу народам і людині!

За право кожного народу на вільне самостійне життя!

Слава борцям за волю України, вірним синам українського народу!

Слава Україні!

Героям Слава!

Організація Українських Націоналістів
Самостійників Державників.

Прочитай і другому передай!

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Машинопис.

№ 70

ПІДПІЛЬНА ЛИСТІВКА-ЗАКЛИК ДО УКРАЇНЦІВ-БУКОВИНЦІВ

Листопад 1944 р.

За Самостійну Оборону і
Українську Державу!

Свобода народам!
Свобода людині!

У К Р А Ї Н Ц І [-] Б У К О В И Н Ц І !

Червоні загарбники знову заляли наші багаті села і міста. Ще раз настав страшний час, коли людина не є певна свого життя від сьогодні до завтра. Енкаведисти, донощики та різні розбишацькі банди більшовиків щоденно організують кроваву купіль на нашій рідній землі. Арештом, розстрілом, грабіжом

---

* Так у тексті. Повинно бути: Виженка.

хліба та майна, насильним набором людей в армію чи на каторжні роботи, немає кінця. Та не довго доведеться кремлівським можновладцям радіти з нашого лиха. Число поневолених Москвою народів більшає з кожним новим просуванням червоної армії на захід чи південь і цим саме фронт повстанських загонів стає все сильнішим. До українських повстанців долучуються вже нові відділи тих болгарів, мадярів, румунів чи поляків, які вирішили скинути ненависне більшовицьке ярмо.

В додатку до цього, конфлікт між Англією і Москвою стає з кожним днем все більш неминучим. Тож хвилина визвольних революцій всіх народів, яким накинута сталінські кайдани, вже недалеко. Вона може прийти за декілька тижнів, але і за декілька місяців. Тому треба бути підготовленим до суворої дійсності і прийдешньої зими.

Отже, у зв'язку з вимогами, що впливають із тяжкої боротьби, яку народ наш веде тепер з окупантом та в обличчі труднощів, що нам може принести наступаюча зима, звертаємося до всіх із таким ЗАЗИВОМ:

ДО НАСЕЛЕННЯ!

Ворог хоче відділити народ від повстанців, щоб знищити спочатку одних, а потім других. Терором, розстрілами, сіянням донощитства та роздорів, палення хат і майна, тощо, енкаведисти намагаються зламати нашого бойового духа, щоб легше потім накинати нам кайдани неволі. Зрозуміймо, що тільки єдністю та злісною збройною силою поборемо ворога. Отже, допомагаймо скрізь і завжди нашим повстанцям. Не йдімо в червону армію, а творімо власне народне військо. Здобуваймо зброю та амуніцію і передаваймо їх нашим повстанським відділам. (Хто ховає в цю вирішальну пору зброю, той є вредник народу і буде відповідно покараний).

Негайно подбаймо, щоб наше народне військо було забезпечене добрими харчами, убранням, біллям та обув'ю. Творімо скрізь фонди харчів та убрання для Української Повстанської Армії (УПА). Прискорюймо надзвичайну збірку убрання, обуви та інших потрібних речей для повстанців. Не забуваймо, що від здоров'я та боездатності наших вояків, залежить доля всіх нас. У боротьбі з ворогом, хай нас не лякають ніякі страхіття. Хати, майно палили і палять і в інших народів та на цілій Україні, а то ще й людей при тому вбивають, але ніхто не перестав через це далі боротись. Всі добре знають, що у власній державі майно народне відбудується.

Частими облавами сталінські бандити намагаються нас ограбити, приректи на голодну смерть та зловити де найбільше нашого люду для гарматного м'яса на фронтах чи для тяжкої роботи в шахтах.

Тож будьмо обережні! Для власного добра мусимо зорганізувати у кожному селі стійки, які повинні стежити за кожним рухом ворога і повідомляти про це там, де потрібно. А щоб охоронити хліб та майно перед грабіжниками, треба негайно подбати про відповідну кількість сховок-бункерів. Зокрема, потрібно таких бункерів для скриття харчів та речей, призначених повстанцям. Та найбільше мусимо стерегти за ганебною роботою підлих донощиків та агентів більшовицької влади. Всіх потрібно вишукати і негайно знищити, це гріх, щоб вони ходили по Українській землі та їли її хліб.

В цих вирішальних і трудних хвилинах нашої боротьби за волю, будьмо гідні назви українця. Наш народ ніколи не переставав боротись за краще майбутнє!

ДО ПОВСТАНЦІВ І БОЄВИКІВ!

Народ український дивиться на Вас з великим довір'ям. Ви охороняєте його право на вільне життя та підготовляєте нас усіх до всенародної революції, яка принесе нам власну державу. З червоноармійцями, які поневолі проливають свою кров – ми не воюємо. Вони в слушний час, разом з нами, повалять більшовиків, енкаведистів та інших, вірних собак Сталіна треба бити скрізь і завжди. Ніякі поразки не повинні Вас кидати в зневіру, бо й найхоробріші армії часто переживали поразку.

БУДЬТЕ гідними нащадками Запорізьких Козаків!

ДО ЧЛЕНІВ ОУН!

Від нас населення БУКОВИНИ чекає вмілого і рішучого керівництва революційно-визвольної боротьби з червоним окупантом. Так будьмо на висоті цих відповідальних завдань. В нашій тяжкій боротьбі може доведеться не раз зазнати ударів, але знаймо, що дотепер [...] удари ворогів робили нас ще сильнішим, бо ми завжди і вперто йшли випробуванним шляхом великих революціонерів ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ і СТЕПАНА БАНДЕРИ.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Постій Листопад 1944 р.

П Р О В І Д
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (ОУН)
Б У К О В И Н И.

С подлинником верно:
Нач. 1-го отд. ОББ УНКВД Черновицкой обл.
ст. л-т г/б (підпис)

*ЦДАВО, ф. 3833, оп. 1, спр. 83, арк. 103-103 зв.
Копія. Машинопис.*

№ 71
ЛИСТІВКА-ЗАКЛИК УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ
ДО БОРОТЬБИ ЗА УССД

[1945]

С В О Б О Д А   Н А Р О Д А М   І   Л Ю Д И Н І !

**ВСІ УКРАЇНЦІ ДО БОРОТЬБИ ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ
СОБОРНУ ДЕРЖАВУ (УССД) І ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА
ВИЗВОЛЬНА РАДА (УГВР)!**

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ (УПА)!
**ПОНЕВОЛЕНІ НАРОДИ! ГОТУЙТЕСЬ ДО БОРОТЬБИ ЗА СВОЮ
ВОЛЮ!**

ХАЙ ЖИВЕ ФРОНТ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ!
ГЕТЬ З КОЛГОСПАМИ – НОВОЮ СТАЛІНСЬКОЮ ПАНЩИНОЮ!
**СМЕРТЬ ЧЕРВОНИМ КАТАМ НКГБ І НКВД – КРОВОПИВЦЯМ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!**

СМЕРТЬ ЗРАДНИКАМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!
СТАЛІН ІМПЕРІЯЛІСТ – СМЕРТЬ СТАЛІНУ!
СТАЛІН ОРГАНІЗАТОР ГОЛОДУ В 1933 р. НА УКРАЇНІ!
СМЕРТЬ СТАЛІНУ І ЕНКАВЕДИСТСЬКИМ БАНДАМ!
ЧЕРВОНОАРМІЙЦІ! ПЕРЕХОДІТЬ ДО ПОВСТАНЦІВ!
ХАЙ ЖИВЕ ДРУЖБА ЧА І УПА!

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ!

*Архів УСБУ ЧО, ф. ББ, спр. 29, т. 1, арк. 330.
Оригінал. Машинопис.*

№ 72
ПІДПІЛЬНА ЛИСТІВКА-ЗВЕРНЕННЯ
ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Травень 1946 р.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Два роки нелюдських терпінь, а водночас два роки героїських зусиль та нерівного змагу, вложив Ти в визвольну скарбницю капіталом, призначеним на загладу сталінської душоубки свободолюбних народів.

Ні один [з] народів світа не переніс, мабуть, стільки горя та не пролив такі потоки крові, ні в часи жорстокого Торквемади, ні в сучасний празник великого демократичного окупанства. І хоч при підрахунку зисків і втрат нашої боротьби електризує душу цифра велетенських жертв, принесених для святої справи національного визволення, проте невгаваючі зусилля народу – на кращий доказ, що справедливість Ідеї, за яку кривавишся, сильніша й дорожча, як мільони фізичних існувань безправних одиниць. Немає бо в чекістському депозиті червоного хама засобів, які могли б скасувати Твою вольну душу та змусити виректисся права, що впливає з найосновніших потреб Твого існування. Пройдені два роки небувалого в світі “збройного турніру”, що звів Ти з мільоновими силами сталінських людоджерів – це блискучий вінок слави та зайвий доказ небувалої перемоги істотної Правди над декорованим насиллям. Всі спроби замахів окупанта на найбільш активну субстанцію Твого організму – ОУН і УПА, скінчились для нього стрибком у порожнечу.

Якою блідо-немічною та огидною показала себе отут вся брехня совєтських нікчем. Цілі потоки жовчі і чорнила виплювали в пропаганді для тієї цілі всі партійні зубри – а “ітогов нету”! Український Народ життєво заінтересований в роздавленні сталінської тиранії. Внаслідок більшовицьких цькувань та терору, він в останні роки ще дужче і тісніше зв’язав свою долю з повною перемогою Української Національної Революції. Сьогодні вже не є тайною ні для оберката Берії, а ні для фахових злодіїв у кримінальних мундирах – хрущових і коротченків, що кожна українська хата – це інкубатор грізної “бандеровської” стихії, яка повільно, але систематично працює над вкороченням довговічності більшовицьких термітів. Перспектива нашого виграшу – на цей раз – безсумнівна! Ми ж бо стоїмо у великому з’єднаному фронті

поневолених народів Європи та Азії і збірним зусиллям виконуємо страшний кінець більшовицькому позориші ХХ-го сторіччя.

Процес росту всіх відосередніх сил советського царства зазнає припливів революційного поселення в міру того, як принагідна причина потрійного порозуміння зникає, а суттєві протиріччя між союзниками поглиблюються. Ні Сан-Франціско, ні Почдами не погасять уже тліючого пожару третьої війни. Джерелом бо тих суперечностей – докорінно протилежні життєві інтереси спарованих союзників. На великому історичному годиннику вибивають послідні такти, з якими приближається хвилина, коли Станінові, під акомпаніямент “кругових залпів”, буде вручено союзниками білет на дорогу в небуття. З тим фактом і для нас передпоследня шанса.

Український Народе! Хоч боляче і драматично запише історія в літописах революції пережиті роки окупації, проте над понурими картинами жорстокої дійсности ясніше і величніше засяють ті імпазантні осяги, що їх завоювали ми, дякуючи Твоїй силі, самопожертві і надлюдській витривалості. Незрівняним епохальним актом занотує літописець 1944 року факт утворення р і д н о г о У р я д у, єдиного правного заступника наших національно-політичних інтересів та волі народу в краю і за кордоном, що виріс як продукт Твоїх бажань і туги за державним життям. В огні суворих партизанських баталій з окупантом загартував Ти Українську Повстанчу Армію – Твоє збройне рам'я і захисника, зробивши її надійним зав'язком під кадрову організацію майбутньої армії та гідним спадкоємцем бойових традицій. Нарешті незрівнянно високо виростив Ти та надбудував наші організаційно-політичні кадри, засвоюючи їм капітал великого досвіду в керівництві революційно-визвольною боротьбою народу. Ти переказав їй свою волю і довір'я, з якими вони завоювали широкі міжнародні позиції і поглибили закордонні агенди нашого впливу. Це далеко неповна картина тих геройських осягів, що не з чиєїсь ласки, а на праві заліза і крови нашими стали.

Український Народе! Понурими картинами жаху відкотилися у неповторну вічність два роки підсоветського кошмару. Прошуміло немало бундючних походів та прочісок над українською землею, придуманих сторожевими псами сталінського режиму, проте ще дужче розгорівся пожар повстанчої боротьби, ще тісніше злилась енергія народу до останньої розправи з більшовицькими зайдами. Нема і не буде в Україні затишних притулків, де б, як мариться бандитам хрущовим, зеленюкам, коліковим та іншій наволочі, “с спакойствієм можна укріплять антинародну

советскую власть”. І ніяка міць не припинить великого революційного наступу народу, що руйнним потоком сил рине на загладу сталінській трупарні. Одвіту вже скоро зажадають за Батурин, Полтаву, Базар і Крути, за розстріли, ЧК, Соловки і мільйони невинно голодом замучених селян, робітників, інтелігентів. Дрижіть сталінські пси! Тримаємо вас на прицілі кріса, а за кожний виступ платитимемо металом!

Український народде! Знову пробують сталінські харцизи зробити Тебе об'єктом безсоромної сталінської “хірургії” ... для знечулення опору. Не раз роздуті досадою більшовицькі гади стають Тобі на горло. І в новопідготованій оргії править усе та сама, по-купецьки підрахована, закономірність. Знають бо добре сукини сини, що вічно жива змора українського сепаратизму – собача смерть для більшовицького хама! Зброївнями Тули чи Калуги імперії не вдержиш. Без українського вугілля, заліза і пшениці трісне всепотужна мозаїка, як гад на пустині. От чому то вішателям Кремля весь час “українське двіженіє” сон з повік зганяє. Та і тим разом без сумніву, нову пробу переживемо! Бо могутнішою за сталінську аритметику “катюш і папаш” – сила живої і правдивої Ідеї! Можна поконати творців і носіїв ідеї, сама ж вона – вічний і непокоючий фермент, що кликатиме та мобілізувати[ме] до продовження розпочатого!

Український Народде! Скапав грізно реклямований “20 липень”, якскапає невдовзі ціла “советська власть”. Традиційним плювком та відверненням зброї відповів Ти на “амністійне звернення” та хитрувато спрепаровані підступні “накази” втомлених безуспішною боротьбою республіканських катів. Рівно ж цілковитою невдачею закінчився зимовий похід енкаведівських ватаг, хоча так старанно й запопадливо організований новоспеченим інквізитором-невдахою “Сракачем”. Закукурічений кат, немаючи сил і методів розгромити щільно зімкнуті колони безстрашних революційних когорт, чинить, гідну советського яничара, варварську розправу над мирним населенням Західних областей. І знову, як завжди, на протязі тристарічної московської неволі, під охороною поліцейських штиків, помандрували в холодний Сибір десятки тисяч німечних стариків, безсильних дітей та підлітків і безборонних жінок. Проте фурія революційно-визвольної боротьби поглиблюється та продовжується. Дальшою витривалістю і непригашеною енергією доведи перед світом, що геройські зусилля і мільйонів жертви роблять Тебе гідним претендентом до Української Самостійної Соборної Держави!

На політику фізичного винищування та кольоніально-грабіжницьких методів окупанта відповідай збройною самообороною! Включайся активно в дійовий фронт революційно-визвольної боротьби, керованої ОУН-УПА!

Відстоюй право самостійного розпоряджування плодом своєї праці!

Викривай та знищуй нікчемних слуг нквд, що працюють для збільшення тягарів Твого рабства!

Так як героям слави висипав Ти високі кургани, так печеру зради привали надмогильним каменем!

У з'єднаному фронті з пробоевими силами ОУН-УПА громи червоних опирів на всіх відтинках "казьонного строїтельства"!

Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

Смерть сталінським загарбникам!

С Л А В А У К Р А Ї Н І !

Травень 1946 р.

КРАЄВИЙ ПРОВІД ОУН

Приватний архів упорядника.

Оригінал. Машинопис.

№ 73

**ЛИСТІВКА-ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ
ПОВСТАНЦІВ ДО ГОЛОДУЮЧИХ**

Червень 1947 р.

За Українську Самостійну
Соборну Державу!

Воля народам! *
Воля людині!

Голодуючі!

Вже в 1945 р. Сталін і його кліка бандитська згряя так ограбили в Україні хліб, що населення мусіло голодувати. В 1946 р. кремлівські розбійники, незважаючи на велику посуху, також забрали весь хліб і цим шляхом прирекли український народ

---

* У верхній частині документу надпис синім чорнилом: *Сталь (5 прим.). Установити!*

на новий голод. В цьому їм допоміг сталінський колгоспний лад, який з'являється найкращим знаряддям грабежу хліба і визиску селян!

Сталінські вельможі не подали голодуючим ніякої допомоги!

Українська Повстанча Армія (УПА), Організація Українських Націоналістів (ОУН), керована Степаном Бандерою, закликали і закликають населення Західної України, що в нього єдиного збереглося ще трохи хліба, допомогти голодуючим братам. В той же час сталінські кати заборонили вивозити хліб з Західних областей. А як же ж часто енкаведівські собаки відбирають від голодуючих усе, що тільки вони дістають від своїх братів у Західній Україні!

Отже ж, голод Сталін зорганізував нарочно!

Сьогодні Сталін прислав на Україну катів Кагановича і Паталічева, щоб прибрати до рук український народ. Це означає, що винищення українського народу буде ще сильніше. Та ми не сміємо дозволити безкарно нищити себе!

Ми мусимо відповісти посиленою боротьбою!

Брати голодуючі! Включайтеся до боротьби проти сталінських бандитів – організаторів голоду на Україні! Беріть зброю в руки! Громіть сталінських виродків! Хай партійно-енкаведівські собаки знають, що поки Ви загинете з голоду, Ви вперед розпорете годоване черево хоч одного з них!

Знищуйте зненавиджених енкаведівських посіпак, вислужників, сексотів! Знищуйте заготпункти! Зривайте хлібоздачу! Самі беріть хліб з колгоспів!

Смерть Сталіну!

Геть сталінські колгоспи!

Червень, 1947 р.

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ

ГДА СБУ України, ф. 13, спр. 376, т. 64, арк. 191.

Оригінал. Типографічний друк.

№ 74
ЗАПИСКА-ПОПЕРЕДЖЕННЯ
УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ БІЙЦЯМ
ВИНИЩУВАЛЬНИХ БАТАЛЬЙОНІВ

[Серпень 1946 р.]

Стрибки!

Зложіть зброю, не помагайте большевикам вимордовувати український народ.

Не служіть Москві, бо Москва від нас забирає усе під судову дерева, а наш нарід винищує розстрілами, тюрмою, Сибіром і голодом. Незадовго прийде той час, то будете відповідати за свою провину, не носіть проти брата зброю.

Укр[аїнські] Повстанці

*Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, спр. 9 а, арк. 261.
Оригінал. Рукопис.*

№ 75
ЛИСТІВКА-ПОПЕРЕДЖЕННЯ
УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ
БІЙЦЯМ ВИНИЩУВАЛЬНИХ БАТАЛЬЙОНІВ

[1947 р.]

Істребітелі! Коли вдруге візьмете до рук енкаведівську зброю, то будете знищені. Пам'ятайте, що кожний істребітель – це зрадник свого народу.

Смерть енкагебівським підлим наймитам – істребітелям!

Смерть енкагебівським донощикам і вислужникам!

Хай живе Українська Національна Визвольна Революція!

Слава Українським Повстанцям – вірним захисникам поневоленого народу!

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ.

*Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, спр. 55, т. 1, арк. 291.
Оригінал. Машинопис.*

№ 76
АНТИВИБОРНА ЛИСТІВКА-ЗВЕРНЕННЯ ОУН
ДО УКРАЇНЦІВ

[Березень 1950 р.]

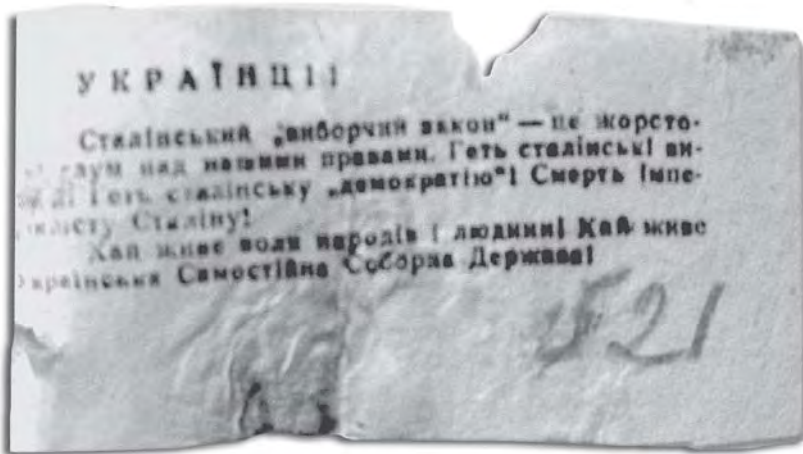
УКРАЇНЦІ!

Сталінський “виборчий закон” – це жорстокий глум над вашими правами. Геть сталінські вибори! Геть сталінську “демократію”! Смерть імперіялісту Сталіну!

Хай живе воля народів і людини! Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, спр. 55, т. 1, арк. 521.

Оригінал. Типографічний друк.

Антивиборна листівка ОУН. Березень 1950 р.

РОЗДІЛ IV

МАТЕРІАЛИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ

ІНСТРУКТИВНИЙ МАТЕРІАЛ СБ

№ 77 ПРАВИЛЬНИК БОЙОВИКА СБ ОУН

[1944]

Р. 31

Тільки для внутрішнього вжитку!

ПРАВИЛЬНИК БОЙОВИКА СБ.

1. Бойовик СБ не сміє здатися живим в руки ворога.
2. Бойовик СБ виконує накази свого безпосереднього зверхника точно і старанно.
3. Бойовик СБ пам'ятає про шосту точку Декалогу: "Про справу не говори з ким можна, лише з ким треба".
  - а) він ніколи не оповідає своїм друзям і знайомим про те, що бачив і чув, виконуючи свої завдання.
  - б) про всі спостереження чи підозріння звітує тільки своєму безпосередньому, чи посередньому, зверхникові.
4. Бойовик СБ на кожному кроці веде себе дуже конспіративно: ніхто, крім ділового зверхника, не сміє зор[і]єнтуватися, з ким зустрічається, куди має іти, яке завдання має виконати.
5. Бойовика СБ бачать тільки ті люди, які мусять його бачити.
6. Бойовик СБ знає, що йому не сміє втекти арештований.
7. Бойовик СБ не перебуває сам: в його товаристві повинен бути його зверхник, або другий бойовик.
8. Бойовик СБ без відома свого зверхника ніколи з ніким не переписується.
9. Бойовик СБ ніколи не підриває авторитету своїх зверхників і друзів:
  - а) він не сміє бути спричинником незгод, непорозумінь, наклепів між другими членами ОУН і працівниками СБ.
  - б) він поводить себе бездоганно і примірно.
10. Бойовик СБ виручає свого друга в біді.
11. Бойовик СБ не інтересується справами, які до нього не належать.

12. Бойовик СБ старанно вивчає орг[анізаційну] літературу і підвищує рівень свого політичного знання.

13/ Бойовик СБ не вживає алкоголевих напйтків.

14. Бойовик СБ кожнoчасно і впору повідомляє свого зверхника про порушення "Правильника бойовика СБ".

15. Бойовик СБ свідомий, що за порушення "Правильника бойовика СБ" слідує строга кара.

ГДА СБУ, ф. 13, стр. 376, т. 88, арк. 938.

Оригінал. Машинопис.

Р. 31

Тільки для внутрішнього вжитку!

ПРАВИЛЬНИК БОЙОВИКА СБ

1. Бойовик СБ не сміє здатися живим в руки ворога.
2. Бойовик СБ виконує накази свого безпосереднього зверхника точно і старанно.
3. Бойовик СБ пам'ятає про шесту точку Декалогу: "Ще справа не гевари з ким можна, лише з ким треба"
а/ він ніколи не оповідає своїх друзям і знайомим про те, що бачив і чув, виконуючи обов'язки.
б/ про всі спостереження чи підозріння звітує тільки своєму безпосередньому, чи посередньому, зверхникові.
4. Бойовик СБ на кожному кроці веде себе дуже конспіративно: ніхто, крім ділового зверхника, не сміє з'ясувати, з ким зустрічається, куди має іти, яко завдання має виконати.
Бойовик СБ бачить тільки ті люди, які мусять його бачити.
5. Бойовик СБ знає, що йому не сміє втекти арештований.
6. Бойовик СБ не перебуває сам: в його товаристві повинен бути його зверхник, або другий бойовик.
7. Бойовик СБ без відома свого зверхника ніколи з ніким не здійснює жодних переговорів.
8. Бойовик СБ ніколи не підриває авторитету свого зверхника і друзів:
а/ він не сміє бути опротивителем чужого, неперезумін, розладів між другими членами ОУН в працівниках СБ.
б/ він поведеться бездоганно і примірно.
9. Бойовик СБ виручає свого друга в біди.
10. Бойовик СБ не інтересується справами, які до нього не належать.
11. Бойовик СБ старанно вивчає орглітературу і підвищує рівень свого політичного знання.
12. Бойовик СБ не вживає алкоголевих напйтків.
13. Бойовик СБ кожнoчасно і впору повідомляє свого зверхника про порушення "Правильника бойовика СБ".
14. Бойовик СБ свідомий, що за порушення "Правильника бойовика СБ" слідує строга кара.

Правильник бойовика СБ

МАТЕРІАЛИ СБ БУКОВИНИ

№ 78
ПОВІДОМЛЕННЯ РЕФЕРЕНТА СБ “226”
ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ СПРАВИ ЗАХОПЛЕННЯ
ОРГАНАМИ НКВС СТЕФАНІЇ ПОНИЧ-“ОКСАНИ”

31 грудня 1945 р.

Р.31.

Справа: Понич Стефи
“Оксани” зі с. Зеленів
Вашківського р[-ну].

Черновеччина
грудень 1945.

Повідомлення.

Дня 26.10.45. попала в с. Багна Віжницького району в руки більшовикам, подруга Оксана, яка переходила в гори до постійної праці в техпункті, який мала зорганізувати. При собі мала записки до Черемшини, літературу і гранату.

За часів Мотрі була повітовою Заставнянщини. З-за Орла була інструкторкою жіноцтва. В період анархії і безвладдя намагалась стати провідницею Буковини. Від березня до кінця травня перебувала в Чортківщині без праці. Від травня до часу арешту не мала жодної функції, а виконувала дрібні завдання.

14.11.45. приїхала разом з двома автомашинами НКВД-истів до с. Дорошівці (Заставнянщина) і пошукувала за бувшою станичною. Станичної не знайшла, пішла з одним НКВД-истом до сестри бувшого пров[ідника] боївки Когута. Тут сказала, що вона приходить від провідника Стеля зі спецкурієром Орлом (НКВД-ист сказав: – Так я Орел –), і залишила записки до Кирила і районного Лева і тої самої ночі від'їхала разом з НКВД-истами. (Записки залучую). В записках вона замовляє стрічу на 18.11.45. На стрічу не вийшов ніхто. 17.11.[1945 р.] ввечері прибула в с. Васловиці* з чотирма автомашинами НКВД-истів і около 100 стрибків. Ніччю відійшли всі на місце стрічі і зорганізували засідку. З засідки відійшли щойно під вечір.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Васловиці.

Біля 10.[12.1945 р.] прибула з НКВД-истами в с. Синьків (Заліщеччина), де літом перебувала і тут на основі її всіпи нквд арештувало біля 70 осіб.

В половині грудня участковий уполномочений НКВД доручив матері Оксани записку, в якій писала Оксана до свого брата Летуна, щоб не боявся нквд, бо воно не таке, як оповідають другі і щоб пішов зголоситись з повин[н]ою.

Летун записки не прийняв.

31 грудня 1945.

“226”.

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 54, арк. 90-90 зв.
Оригінал. Машинопис.*

№ 79
ПОВІДОМЛЕННЯ РЕФЕРЕНТА СБ “226”
ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ СПРАВИ ЗАХОПЛЕННЯ
ОРГАНАМИ НКВС МИРОСЛАВА
ГАЙДУКА-“ФЕДОРА”

31 грудня 1945 р.

Р.31.
Справа: Федора, Гайдук
військового референта
Буковини.

Черновеччина
грудень 1945.

П о в і д о м л е н н я .

Дня 29.12.1944. в селі Васловиці* Садгірського району спецвідділ ВВ НКВД в кількості 300 солдатів перевів облаву.

В селі тоді находився провід Буковини, а між ними і Федір, і 9 стрільців охорони, та ще деякі підпільники.

Федір відтягався разом з Мотрею в південно-східньому напрямі села і разом наткнулись на більшовицьку заставу. Мотря відстрілювалась, а Федір побачивши більшовиків, відкинув машинну пістоль (МПі), підняв догори руки і побіг до більшовиків.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Васловиці.

В березні 1945 р. приїжджав автомашиною з НКВД-істами до села Драчинець Вашківського району і забрав зі собою від церкви бовевика Ореста, що був передше в його охороні. Забрав зі словами: “Ти працював зі мною дотепер і будеш працювати відтепер дальше”. Був убраний в чорне спортове убрання. Орест по повороті з Черновець працював сексотом.

Від червня до кінця серпня проживав він в Віжниці.

З кінцем серпня перенісся до Черновець на студії, або учительювати (точно невідомо).

Опісля був співпрацівником НКГБ. Пробиваючи хвилино перед 20 липня в Чернівцях заарештував на вулиці бувшого станичного села Драчинці Марка і віддав його на НКГБ.

В останньому часі перебував в Чернівцях, як працівник НКГБ.

31 грудня 1945.

“226”.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 54, арк. 91.

Оригінал. Машинопис.

№ 80

ПОВІДОМЛЕННЯ РЕФЕРЕНТА СБ “226” ПРО РОЗСЛІДУВАННЯ СПРАВИ ЗАХОПЛЕННЯ ОРГАНАМИ НКВС АРТЕМІЗІЇ ГАЛИЦЬКОЇ-“МОТРИ”

31 грудня 1945 р.

Р.31.

Черновеччина

Справа: Мотрі, Галицької

грудень 1945.

Артемізії, бувшого провідника

ОУН на Буковині.

П о в і д о м л е н н я .

Дня 29.12.1944. в с. Васловиці* Садгірського району, в ранніх годинах спецвідділ НКВД в кількості триста солдатів, перевів облаву. Під час облави згинув провідник (організа-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Васловиці.

ційний) Буковини Степан. Мотря відтягуючись в напрямі поля в південно-східній частині села, наткнулася на більшовицьку заставу. Побачивши безвихідність свого становища, почала відстрілюватись з пістоля (мадярки). Застрілила двох більшовиків, а двох тяжко поранила. Після цього вистрілила собі в голову, але тільки легко зранилась і втратила притомність. Опритомніла щойно тоді, як більшовики зробили їй перев'язку. Під вечір забрали її на підводу і під конвоем повезли в напрямі Черновець.

В другій половині лютого до села Шубранець прибула кур'єрка з записками від Мотрі до слідуючих людей: Кирила, Олега, Оксани, Лесі і до Пчілки (дві останні районні провідниці). Кур'єрку придержала боївка і після короткого переслухання – зліквідувала. Під час допиту вона заявила, що Мотрі не бачила, а записки передав їй НКГБ-ист.

Записки були написані рукою Мотрі. Зі змісту записок виходить, що Мотря хотіла когось заманути до Черновець і передати на НКГБ.

В березні була на очній ставці [з людьми] зі с. Брідок і казала, що нікого не знає та при тому плакала.

В липні прислала в с. Шубранець (Садгірщина) двох старших жінок до знайомих родин з запискою, в якій говорила, що сидить в тюрмі і просила стало присилати їй харчеві посилки. Записку передала вона з в'язниці одною наддніпрянкою, яка сиділа з нею в тюрмі.

В половині вересня 1945 вона знову прислала двох старших жінок з запискою в це саме село, в якій домогалась звороту своїх приватних речей, або харчових посилок.

30.10.1945. підполковник НКВД Біленко (тепер заступає полк. Руденка) сказав у Віжниці в нач[альника районного] НКВД Козакова в хаті, що Мотря була вагітна і тепер має тримісячного хлопця.

Про те чи вона суджена чи ні невідомо.

31 грудня 1945.

“226”.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 54, арк. 92.

Оригінал. Машинопис.

№ 81
ПОВІДОМЛЕННЯ КУЩОВОГО ОУН
ДМИТРА АНДРЕЙЧУКА-“ПАВУНА”
ДО РАЙОННОГО РЕФЕРЕНТА СБ ВАШКОВЕЧЧИНИ
ІВАНА ЯЦЕНКА-“ЮНАКА”, “230”

2 квітня 1946 р.

Р.31*
Справа: Федорняк
Марії д. Юрка пс[евдо]
“Уляна” с/о нкгб

Вашківщина
червень 1946.

П о в і д о м л е н н я .

Федорняк Марія “Уляна” д. Юрка, родом зі с. Калинівці Вашківського р-ону Чернівецької області, була в підпіллі і зимою в лютому зголосилась з повин[н]ою. Тепер часто ходить на нкгб в Вашківці і в Чернівці. В березні говорила, що мусить повишукувати всіх бандитів, бо так каже нкгб. Всі сусідні хати в селі вважають її сексоткою і бояться.

2.4.1946 р.

Повідомив “Павун”.
Приняв “230”.

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 51, арк. 267.
Оригінал. Машинопис.

---

* У верхньому лівому куті документу невідчитаний надпис олівцем.

№ 82

ДЕЯКІ ФАКТИ, ЩО ВИСВІТЛЮЮТЬ ТАКТИКУ БОРотьБИ ОРГАНІВ НКВС З ВИЗВОЛЬНИМ РУХОМ

8 липня 1946 р.

Чернівеччина.

ДЕЯКІ ФАКТИ, ЩО НАСВІТЛЮЮТЬ ТАКТИКУ БОРотьБИ НКВД З НАШИМ РУХОМ.

Однією [з] широко практикованих органами нквд і нкгб форм боротьби з нашим рухом є провокаційні боївки. Комплектуються вони переважно в більшій кількості з того хідного елемента, який в протязі 1944-1945 рр. відсіявся від Організації і пішов з “повин[н]ою”. При комплектуванні важливу роль відіграють чергові моменти: 1) кількість і розміри поступків перед рад[янською] владою в зв’язку з чим настирлива вимога обділитись чинами і активною боротьбою з нашим рухом; 2) боеві якості, розміри обізнаности з тактикою і методами нашої боротьби.

Уперше ця підла форма боротьби була застосована на Буковині в квітні 1945 р. Провокаційна група “Пугача”, відомо, що такі групи майже безпереривно вештаються по терені. Зокрема посиленудіяльність ведуть в тих теренах, де унас попередньо були вузлові точки зв’язку. На протязі 1945р. діяли в терені ось такі провокативні групи: “Пугача” – Путилівщина, “Берези” – “Грізного” – Садгірщина, лейтенанта Шульги – “Явора” – Сторожинеччина, “Помсти” – “Грома” – Вижнеччина, “Наливайка” – Вашківщина. Кожна з них в чисельности – 7 большевиків. Насправді на їхньому рахунку немає занотовано ні одного успіху. Деякі з них активно діяли короткий час, а опісля були розпущені. Н[а]п[р]иклад “Помсти” – “Грома”, “Берези” – “Грізного”.

16.6.[19]45 р. в с. Сторонець (Путилівщина) нквд робило спробу сформувати провокативну боївку з деяких місцевих “істребітелів”, але всі одногосно заявили, що краще їм іти в ЧА, ніж робити таку роботу. Це, між іншим, свідчить, яке розуміння і наставлення населення до провокаційної роботи. Відмінний вид цієї форми [–] це провокаційні боївки укомплектовані з “істребітелів”, чисельність більша на попередню від 15-20 чол. До сьогодні нам відомі своєю діяльністю 2 групи: 1) на терені Карапчівського лісу (Вашківщина); 2) на терені Бобівського лісу (Чернівеччина). Зодягнені вони в різноманітні уніформи, крім цього [неодмінно] з тризубами на шапках. Вони провокують населення, забирають

силомиць харчові продукти, щоб наставити населення ворожо до нашого руху і влаштовують засідки по лісових переходах, в прилісних селах та хуторах, але їх діяльність поки що безрезультатна, хіба те, що умудрилися спровокувати декілька людей.

Поряд з цією діяльністю працівники нквд намагаються заплямувати наш рух погромницькими і грабунковими вчинками, які самі інспірують, н[а]пр[иклад], 26.4.[19]46 р. в Чорному Потоці (Заставнеччина) нквд вимордувало сім'ю місцевого священика. 26.4.[19]46 р. гром. Каралаш Зиновій переходив зі с. Чорний Потік до с. Брідок (Заставнеччина). По дорозі зустріла його вантажна машина, на якій їхав Христенко (нач[альник] "істребительного" баталіону Заставнеччини) та Александров, воєнрук СШ в м. Заставна. Цих людей впізнав, бо вже задовго до цієї зустрічі знав їх особисто. Крім вищезгаданих були ще якісь нквд-исти, яких він не знав. Христенко зупинив автомашину і сказав, що Каралаш поїде з нами, щоб вказати в Чорному Потоці оселю місцевого священика Костенюка, що без спротиву виконав. І справді безпосередньо після того, як автомашина зупинилась б[лизько] оселі, нквд-исти вимордували сім'ю священика. Вкоротці нквд почало розповсюджувати чутку, що, мовляв, цей жадливий погром влаштували "бандерівці". Каралаш публічно спростував справність цієї чутки і викрив дійсних вбивників. За те нквд його арештувало. 26.6. районний суддя м. Заставна, щоб одбілити нквд, засудив Каралаша Манолія* за [...] пропаганду до 2 років тюремного ув'язнення [...] суддя Бондаренко поставив підсудному таке питання [...] був Христенко. Людина на людину схожа, а Христенко [...]. А ти, людина чесна, щоб не [...] свідчення, які оскаржують Христенка [...] : "п'яний не був, а Христенко [...] і не насправді були вони".

[...] відображення цих підлих [...] методів наводжу витяг з протоколу с[екретного] о[освідомителя] Барбіра Івана псевдо "Олянс" [...] попередніх завдань я мав завдання красти продукти харчування, убрання та опісля пускати пропаганду, що грабіж зроблена повстанцями. Награбованим я мав ділитися з лейт[енантом] Ткаченком та уполномоченим нквд в с. Жадова Стара мол. лейт[енантом] Ленюком. / Степ /

Слава Україні!

Постій, 8.7.[19]46 р.

/ - /

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 376, т. 49, арк. 207.

Оригінал. Машинопис.

№ 83
ПРОТОКОЛ ПЕРЕСЛУХАННЯ СБ, СКЛАДЕНИЙ
ВАСИЛЕМ КАНТЕМІРОМ-“ОСТАПОМ”

8 серпня 1946 р.

Р. 31.

Справа: Федорюк Штефанія
зі с. Вителівка Кіцманецького
р-ну, с/о НКВД в Кіцмани.

Черновеччина.

Серпень 1946 р.

Протокол.

Федорюк Штефанія, нар. 1913 р. в с. Вителівка
Кіцманецького р-ну Черн[івецької]. обл.,
православна, українка, осв[іта] 4 кл. нар[одної]
школи, останно замешкала в с. Вителівка.

Вночі перед дниною 22-го марта 1945 р. прийшли до мене якісь незнайомі люди, на подвір'я. Там почали дуже пси гавкати на подвір'ї. Я встала і пішла до вікна, і питаю їх що є. На те приступає до вікна дівчина і каже: молодице втвориць, я її запитала, а ви хто, вона відказала така як би і ви, пустіть до хати, а в хаті скажем хто ми є. Я не втворюю, бо не можна, бо в нас є такий розказ із сільради, що ночев не вільно нікого пускати в хату. Ідіть заявіть голови сільради, а голова пришле д[е]журного, тоді я вас впущу в хату. Дівчина каже, ми від самого голови, я тоді кажу, як від голови, то нехай підійде стрибок до вікна, може я його пізнам. Тоді підходить до вікна од[и]н мужчина й каже, Маріє втвори, що ти мене не пізнаєш. Я йому на те відказала, тепер ще і тільки не втворюю, бом не Марія. Я Штефанія. Марія на протівку мої хати. Вона б[а]гатша від мене, в неї одна дитина, а в мене двоє дітей. В неї мама і в мене мама, ви [ся] помилили, ідіть, вона вам втворить. Він тоді каже, чорт з тобою, чи Марія, чи Штефанія, втвори двері. Коли не хочеш втворити, то відважимо двері, а ні, то розіб'єм вікно і в хаті будем. Як хочете відважувати двері і вибивати вікно, то зачекайте, я засвічу світло і подивлюся котра година, і тоді вам втворюю. Я зараз засвітила світло, пішла до годинника, подивилася котра година, було тоді пів до 6-ої. Я тоді питаю мами, що робити мамо. День, пів до ш[о]стої, втворити чи ні. Мама каже, то втвори. Вони заходжуть до хати, а задний спитався, що ти не Марія. Що ти нас до хати пустити не хотіла, маму маєш, чого боїшся. Я йому кажу не те, я не Марія, я Штефанія,

він сказав, чорт з тобою, чи Марія, чи Штефанія, застели вікна. Я не застелю, бо то зараз днина, він на те сказав, ти розумієш, як я кажу застелити, значить застели, і зготов нам щось снідати. Я застелила і питаю мами, що їм дати снідати, мама відповідають та що їм дамо їсти, в нас молока нема, яєць також нема, бо то зима і кури не несуться. Тому, що зима, то зваріть нам щось теплого. Я вже рік своєму синові теплого не варила, а ви хочете, щоб я вам варила. Він тоді сказав, що я вашим сином можу бути, але ви мені мама ні. Чого в вас нема, ми не бажаємо, врубай на крок солонини, а на два ковбаси і будить снідання, це маєш? Вона сказала маю, але перший раз іду пса прив'язати. Вийшла на двір і кличу пса, на те обзивається сусіда Андрусяк Сандуня і питає, чому так дуже гавкають пси в вас. Я сказала, що якісь до мене зайшли, ідїть до голови сїльради і замельдуйте, вона сказала, вже йду і пішла. Я входжу до хати, а він спитав мене, до кого я говорила, я сказала, що до пса і хочу класти огонь, а мама сказала, не треба класти огонь, там є холодець, дай їм хай їдять. Вони сказали, ми їсти вже в вас не будемо, бо ви вже нас нагодували вашов совїстев, тїльки постелїть нам, щоби ми в вас перепочили через день. Мама встають і починають плакати і просити. Пане, дамо вам їсти, що схочете, лише спати не будете, бо діти вже повставали і зараз день. Він тоді каже, проклята бабо, ми не є ніякі пани, ми ті, котрі хочемо зробити, щоб було добре тобі і твоїм дітям. Мама на те відповіла, добра мені не зробите, бо я вже стара, я післала свого сина в армію, щоб добра мені здобув. Він сказав, ви з тим добром, що ваш син здобуде, далеко не зайдете, тїльки ми можем здобути добро вам і вашим дітям. Тодї він сказав до мене, я з вашов мамов погодитися не годен, тому, що ваша мама їде проти нас, то будуть сидїти цїлу днину коло нас. Я почала плакати і просити, маму не затримуйти, бо люди будуть питати, де мама і довідаються, що в нас хтось є. А тим бїльше, що я маю сьогодні сїчку рубати і мусяць бути чужї люди, і мама мусяць бути на дворї. Тому, що ми люди, то не затримуєм вас, а будем видїти, яка в вас совїсть, чи ви комусь скажете, чи ні. Як комусь скажете, то зробите зле для себе і своїх дїтей. Ми повмираєм, а ви потерпите і вашї діти за нас, і сказав, їдем спати. Я пішла з ними до великої хати, їм постелила, вони розїбралися всї троє і ще раз сказали, щоби я нікому не казала, бо як скажете, потерпите ви і вашї діти. Ми лягаєм, а ви ідїть до свої роботи і сказав, щоби я зварила щось на обїд, і полягали спати. Після всего я вийшла на двір, а через п'ятнадцять хвилин прийшла до мене д[е]журна і кличе до сусїди Крикливець Василя. Я їду разом з д[е]журною і заходжу

до хати, а д[е]журна пішла даліше улицею. Я зайшла до хати, де вже чекав голова сільради і питає. Кумо, я вас закликав сюди, бо хочу вас спитати, хто в вас є. Я сказала, що є хтось, але я не знаю хто. Даліше почав питати, тільки їх є. Я сказала, що є троє, два мужчини і одна дівчина. Він спитав, яка в них зброя і що я з ними говорила. Я сказала, що од[и]н має автомат, а другий – дві гранати і пістоль, в дівчини не виділа нічого. Тоді він спитав, коли вони прийшли, я сказала, що буде з година. А що говорили і що хотіли. Я сказала, що хотіли їсти та переспати днину. Я їм дала їсти, а вони вже не хотіли, він спитав, чому не хотіли. Тому не хотіли їсти, що мама сварилася з ними і не хотіли приймати їх, щоб вони переспали днину в нас. Він сказав мені, ідіть додому, нічого їм не кажіть, що ви з кимось про них говорили, не сварітьсся з ними, дайте їм їсти, що вони хотять, а ми зараз їх заберем, навіть ніхто не буде знати. Він спитав, що вони роблять тепер, я сказала, що вони сплять, ну як сплять, нехай сплять, ідіть додому і не кажіть нічого, а ми зараз з ними зробимо порядок.

Я пішла додому, а через годину кличу мене Худик Домка на улицю, я вийшла і побачив мене стрибок, і каже, ходіть сюди, я приходжу до нього. Він сказав, ідіть в долину, кличе вас міліція, я приходжу, а там стоїть начальник з стрибками і питає мене. У тебе сплять невідомі люд[и], я сказала, що сплять. Тоді начальник сказав до стрибків, давайте хлопці підем вгору, а мені сказав залишитись позаді. Начальник дав наказ обшукати довкола сусідні хати чи і по тих хатах нема кого незнайомого. Стрибки зараз зробили перешук і сказали, що нікого нема. Тоді начальник дав наказ розділитися на чотири групи, вибрав одного відважного стрибка і післав його до хати, щоби вони добровільно здалися. Стрибок зайшов в хату і в той момент вискакує назад і крикнув до начальника, що не відзивається ніхто. Тоді начальник дав наказ обстріляти хату. Я тоді підходжу до нього, починаю плакати і просити, не паліть мені хату. Начальник крикнув, дайся в сторону, бо заб'ю тебе як собаку і крикнув застановити стріл. Потім сказав крикнути всі разом, щоб здалися. На те не відозвався ніхто. Потім дав наказ вдарити ще раз запальними набоями. Я тоді підходжу до начальника і прошу його, щоб не палили мені хату, бо як запалять, то я качу прямо в огонь. Дайся в стороні, як хата згорить, то ми тобі поставим другу, ще кра[щ]у як ця, і всі речі і все, що маєш, обернем обернем тобі вдвоє і стріляли даліше. Через п'ять хвилин вискочила в задне вікно дівчина і зараз кинула гранату, а сама почала втікати. Та граната не зірвалася, вона пробігла коло 500 сот м і впала, де була відразу забита. За нею

вискочив той ви[щ]ий і почав втікати на город, де його зранили. Він впав до землі і крикнув, не стріляйте, свої.

Вони стріл зараз спинили, при ті нагоді вискочив другий і почав втікати на дорогу, він пробіг коло 20 м, дістав в ногу і ще забіг до четвертої хати до стодоли. Стрибки забачили, де він забіг і зараз обскочили стодолу і крикнули, щоб здався. Він показав руки з стодоли крізь дирку і зараз стрибки вибрали його звідтам, і занесли його до сусідної хати, де лежав, заки не прийшла фіра із сільради. Через 20-цять хвилин приїхала фіра і забрала коло сільради. Потім приїхала друга фіра і забрала того, що впав на городі і завезли також коло сільради.

Опісля приїхала третя фіра і забрала дівчину. Почерез п'ять хвилин приїхав міліціонер і взяв мене також коло сільради на четверту фіру. Через 15-цять хвилин начальник сказав, їдем в район. Їх міліція взяла наперед, а я їхала позаді з трьома стрибками. Приїхали ми перед НКГБ* і зараз фіри стали, їх забрали до середини, а потім сказали мені зайти в середину і сказали стояти на коридорі, де поставили двох стрибків, одного з задної сторони, а другого з другої сторони. НКГБ-исти, котрі переходили через коридор, питалися стрибків, хто я є. На те стрибки відповідали, це та жінка, в котрої залапали бандерів, декотрі з них казали, значить бандеровка. На коридорі стояла я до 11-тої години ночою, прийшов дежурний з ліхтарем і спитав стрибків чи є тут Вителівська жінка, вони сказали що є. Тоді він вивів мене через поріг, загасив ліхтар і сказав мені, тримайтеся мене, я пішла за ним сходами нагору на другий поверх в третю кімнату, де було 8 НКГБ-истів і од[и]н переводчик, котрий подав мені крісло і запитав мене, ти не боїшся. Я сказала, що ні. Тоді він спитав чи буду правду говорити, я сказала що буду. Тоді начальник до мене, ну починай. Цеї ночі перед дниною збили в мене дуже міцно пси. Я ся пробудила на той гук, де в мене в городі йдуть три людини і підходять до вікна. Я їх спитала, що є. Дівчина приступила до вікна і каже мені, втвори, я тоді питаю, ви що за одні. Вони на те кажуть, що не видите. Люд[и] такі як би і ви, я вас не пізнаю ні по обличчю, ні по бесіді, чи ви не є з Лашківки. Вони сказали, що з Лашківки. Я вас не пізнаю, закличете стрибка, може я його пізна[ю]. Тоді приступає до вікна од[и]н мужчина взброїний і каже, Маріє втвори, я не Марія, я Штефанія, Марія на протівку в мене через дорогу, ви зблудили. Він тоді каже, чорт з тобою чи Марія чи Штефанія, втвори двері. Я

---

* У тексті: ІНКБ.

тепер ще і тільки не втворю, бом не Марія, як вам Марії треба, ідіть собі шукайте. Він тоді каже знов, жінко втвори, бо як не втвориш, то відважу двері або вікно, а все буду в хаті. Я тоді кажу противно, не ідіть зачекайте, я засвітю, подивлюся котра година і тоді вам втворю, я зараз засвітила світло, подивилася котра година, було пів до 6-ої, спитала мами, втворити мамо. Втворяй. Тоді начальник НКГБ – капітан, до мене, застанови свою бесіду і пам'ятай, що говорила і на чім стала. Тоді він встає на ноги і питає. Ти знаєш того низького чорного хлопця, я сказала, що не знаю. Він тоді каже, слухай хазяйко, говори правду, бо ми з него протокол стягнули і знаєм все. Він є з Лашківки. Він нам говорив, що це не перший раз він в тебе, я тоді кажу до них всіх. Товариші, повірте мені, що я його не виділа від коли він і відколи я. Ну а того другого знаєш? Бо і той нам розказував, що він про тебе знає, він не раз з тобою танцював. Я відзивалась до них крізь плач, що не знаю ні одного, ні другого. Тоді крикнув на мене, як не знала ні одного, ні другого, нащо до хати пускала. На те я сказала, що я не сподівалася, що до такого великого дійде, я думала, що вони зайдуть і запитають що їм треба і підуть, я думала, що то лейтенант після двох стрибків і д[е]журну, на перевірку листів чоловічих. Тоді сідає начальник НКГБ – кап[ітан], а встає переводчик і питає, знаєш жінко на чім закінчила ти свою бесіду. Не забула, починай даліше говорити. Пустила я їх до хати, вони входять всі троє до хати, той чорний починає зі мною говорити, ти що не Марія, ні я не Марія, я Стефанія, чи Марія чи Стефанія все рівно, ми вже в хаті і дого[во]римся і скажем хто ми є, але перший раз застели вікна, я застелила вікна, він за той час розібрався, скинув шапку і шинелю, вийняв греб[і]нець і зачесався і каже: ми прийшли до тебе, щоби переспати цей день в тебе, бо ми здалеко йдемо і дуже трудні. Я сказала, що ніяк в мене спати не будете, бо в мене в великій хаті застудено, а в цій діти. Ви Марії питали, то я вас справлю до неї, в неї є мала кімната, там добре тепло, дітей в неї нема і там вам буд[е] тепло спати і перебути день.

Той чорний сказав до мене, від тебе з хати нігде не вийдем, тому що зараз день, ця дівчина не годна даліше іти, бо болять її ноги, тому завела нас до тебе, щоб відпочити. Пересидимо в тебе день, а ввечер підемо даліше. Тепер злагодь нам щось їсти, я злагодю вам їсти що ви схочете, лишень спати в мене не будете. Він тоді сказав, що мусять перебути днину в мене. Я тоді кажу до мами. Мамо, я йду преселити пса і хочу іти на двір. Він тоді спитав, куди йдеш, я сказала, що йду преселити пса і хочу іти на двір. Він сказав, то йди і прив'яжи, бо він щось гавкає заб[а]гато.

Я пішла прив'язати пса і за той час заявила голові сільради, що до мене прийшли якісь незнайомі люд[и] і хотять переднювати, та сказали мені, щоби нікому не казати, що вони в мене є. Тоді каже начальник НКГБ, що я хорошо зробила, що заявила голові сільради, а голова хороший чоловік і заявив нам, і так ми знищим бандитів. Коли будете добре працювати і ми з вами виловим всіх. Ти не бійся, будеш звільнена, підеш додому, але тепер ні, бо ніч, підеш рано. Ми голову покличем і йому накажем, щоби він дав коло твоєї хати охорону. Тоді всі повставали і кажуть: іди спати, д[е]журна тебе поведе в другу кімнату, а днем підеш додому. Вона завела мене в одну кімнату в одне ліжко, замкнула і пішла. Рано в 7-мі годині прийшла д[е]журна, розімкнула і наклала огонь, я вийшла на коридор. Коло 10-тої години іде капітан, я підійшла до нього і питала: Товариш капітан, я піду додому. Він сказав, піди і не бійся нічого, ніхто до тебе не підійде. Ми голові наказали, щоб тебе стеріг. Я тебе звільняю і прийдеш в неділю в 10-тій годині. Я більше не була і ніхто мене більше не кликав.

Власноручний підпис.

Постій, 8-го серпня 1946 р.
Слідство перепроваджував*
[“Остап”]**

*Приватний архів упорядника.
Оригінал. Машинопис.*

---

* У кінці документу надпис синім чорнилом: цей Протокол взято в мене при обшуку 8/III. 1948 р. Кантимір.

** Дописано ручно.

№ 84
ВКАЗІВКА КРАЙОВОГО РЕФЕРЕНТА
СБ КК ВОЛОДИМИРА ЛІВОГО-“ЙОРДАНА”
ОКРУЖНОМУ РЕФЕРЕНТУ СБ БУКОВИНИ
ВАСИЛЮ ПАРАЩУКУ-“МАКАРУ”

20 вересня 1948 р.

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

Перевод с украинского.

Настоящий документ изъят 18.IV.[19]49 г.
в тайнике, который указал агент отдела 2-Н
УМГБ Черновицкой области “ОСТОРОЖНЫЙ”.

ДРУГ МАКАР!

От Вас получил в этом году только одну коротенькую записку еще весной и больше ничего.

Не знаю, что Вы сделали, поэтому более широких поручений на Вашу территорию не даю.

Передаю через др. КЛИМА для Вас ряд вышкольных материалов, которые прошу основательно проработать лично с СБ-истами и кадрами ОУН.

В отдельных случаях не передавать восточникам (пр[имер], МИКОЛА) – к этому делу (восточников) передаст шире д. КЛИМ устно.

Кроме того, уполномочиваю др. КЛИМА передать Вам устно инструктаж.

Жду отчетов по линии СБ с Вашей территории.

Приветствую.

20.9.[19]48 г.

ЙОРДАН

С[лава] У[країні]

/ ЙОРДАН /

ПЕРЕВЕЛ: ЗАМ. НАЧ. 1 ОТД-Я ОТДЕЛА 2-Н УМГБ
ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ ЛЕЙТЕНАНТ (підпис) ДОЛИН

*Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, аген. спр. № 111 “Змовники”, т. 5, арк. 178.
Копія. Машинопис.*

№ 85
ПОВІДОМЛЕННЯ-ПРОТОКОЛ,
СКЛАДЕНИЙ НАДРАЙОННИМ РЕФЕРЕНТОМ
СБ ВИЖНИЧЧИНИ МИХАЙЛОМ ІВАНЮКОМ-
“ЗАЛІЗНЯКОМ”, “237”

13 березня 1949 р.

Р-31

ВИЖНИЧЧИНА
вересень 1948 р.

ПОВІДОМЛЕННЯ – ПРОТОКОЛ

Ончул Танасій с. Гарасима, нар. 1907 р. в с. Киселиці Путилівського р-ну, українець, православний, партійний, рільник, військовий (румунська армія), жонатий, судово не караний, начальник істребительної станиці в с. Киселиці.

До приходу більшовиків 1944 р. працював Ончул на власній господарці. Осінню цього ж року зголосився в істребительний батальйон. В 1946 р. став командиром взводу, а в 1947 р. начальником станиці в с. Киселиці.

В поборюванні нашого руху був Ончул дуже активний. Він ходив часто на облави з більшовицькими оперативними групами або стрибками, а знаючи досить добре терени, був досить небезпечний. На мітингах виголошував промови, що кілька бандитів хочуть збудувати Україну “в оплоті”.

Вищезгаданий допускався масових грабежей цивільного населення. Він забирав і дитячі речі, а населенню грозив, що в випадку порушення ким-небудь справи проти нього, він має досить фактів, щоб такого віддати під суд. Населення сильно його ненавиділо.

Дня 13.IX.1948 р. надрайонний референт СБ д. “Залізник” із заступником звенокущового д. “Гордим”, разом із заходом сонця наскочили на станицю в с. Киселиці, де стало перебувало 17 істребителей. Ончула вбито, стрибки розбіглися. Здобуто 2 СВТ, 1 ППШ, 3 кріси. 9 крісів залишено на станиці, бо двом людям не було змоги нести стільки зброї.

Більшовики похоронили Ончула на державний кошт з великою парадною і відповідним мітингом.

Постій, дня 13.III.1949 р.

“237”

*Приватний архів Михайла Андрусяка.
Копія. Машинопис.*

*Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).
Тотожний текст: Приватний архів Григорія Дем'яна.*

№ 86
ПОВІДОМЛЕННЯ ОКРУЖНОГО РЕФЕРЕНТА СБ
БУКОВИНИ ВАСИЛЯ ПАРАЩУКА-“МАКАРА”
ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ МИКОЛИ КОРЖЕНІВСЬКОГО-
“МИКОЛИ” ОКРУЖНИМ СУБРЕФЕРЕНТОМ СБ
БУКОВИНИ

27 квітня 1949 р.

П О В І Д О М Л Е Н Н Я *

Подається Вам до відома, що згідно з рішенням окружного Проводу ОУН друг Микола призначається на окружного субреферента СБ.

На основі цього, прошу відповідно поінформувати собі підчинених людей.

Постій, дня 27.4.1949 р.

Окр. реф. СБ
Макар**

*Архів УСБУ ЧО, ф. 2-Н, аген. спр. № 111 “Змовники”, т. 5, арк. 215.
Оригінал. Машинопис.*

---

* У верхньому лівому куті документу надпис синім чорнилом: т. Геркулесов. В дело “Змовники” (підпис).

** На звороті документу надпис синім чорнилом: Изъято при захвате руководителя кустовой бандгруппы ОУН “Куницы” – 19.V.49 г. (підпис).

№ 87
ЗВІТ ЗА III КВАРТАЛ 1948 Р. ОКРУЖНОЇ
РЕФЕРЕНТУРИ СБ БУКОВИНИ

[Жовтень 1948 р.]

P-31

ЧЕРНІВЕЧЧИНА

З В І Т

за час від 1 липня – 30 вересня 1948 р.

I. Викінчені справи.

1. Кількість викінчених справ:

а) За протоколами викінчено 6 справ.

б) За повідомленнями викінчено 5 справ.

За протоколами викінчено наступні справи:

1. Чигрин Василь с. Семена, нар. 1923 р. в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну, українець, істребитель РО МГБ від 1945 р., член провокативної боївки. Справу викінчив "237". Час переслухання від 7-8 липня 1948 р.

2. Софійчук Танасій с. Гарасима, нар. 1901 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну, українець, с[екретний]/о[свідомитель] РО МГБ, кличка "Бук" від 1947 р. Справу викінчив "237". Час переслухання 10 годин.

3. Тріщук Іван с. Тимофія, нар. 1910 р. в с. Розтоки Вижницького р-ну, а[гент]/в[нутрішник] РО МГБ, кличка "Байда". Справу викінчив "237". Час переслухання від 30-31 липня 1948 р.

4. Гулей Параска д. Семена, нар. 1920 р. в с. Виженка Вижницького р-ну, українка, с[екретний]/о[свідомитель] РО МГБ від 1947 р., кличка "Паша". Справу викінчив "237". Час переслухання від 22-24 серпня 1948 р.

5. Кермач Микола с. Павла, нар. 1930 р. в с. Усте-Путилів, присілок Обочі, Путилівського р-ну, українець, стрибок, рейдуючий с[екретний]/ о[свідомитель] РО МГБ від 1947 р., кличка "Хитрий". Справу викінчив "237". Час переслухання від 6-7 вересня 1948 р.

6. Павлюк Іван (безбатьченко), нар. 1912 р. в с. Підзахарич Вижницького р-ну, українець, а[гент]/в[нутрішник] РО МГБ, кличка "Змій" від 1947 р. Справу викінчив "239". Час переслухання від 27-30 липня 1948 р.

За повідомленнями викінчено наступні справи:

1. Татарин Данило с. Марка, нар. 1912 р. в с. Підзахарич Вижницького р-ну, українець, фінагент с. Підзахарич (дуже актив-

ний). За першої більшовицької окупації був секретарем сільради. 1945 р. був у наших рядах, зголосився з повин[н]ою. За донесенням інформаторів був с[екретним]/ о[сведомителем] РО МГБ, був членом провокативної боївки один місяць. 1946 р. став фінагентом в с. Підзахарич, де виявив велику активність у виконанні своєї служби. Справу викінчив за повідомленням “239” тому, що він і його родина ставили опір, взиваючи криком недалеко квартируючих більшовиків.

2. Бідолах Степан с. Онуфрія, нар. 1924 р. в с. Багна Вижницького р-ну, українець, комсомолец, с[екретний]/о[сведомитель] РО МГБ. 1945 р. був стрільцем у наших рядах і зголосився з повин[н]ою. За донесенням інформаторів ходив вечорами і підслуховував попід хати, що в них говорять і чи там немає повстанців. Зимом [1947]-1948 рр. більшовики арештували в с.Багна 40 осіб, де він майже кожному подавав неправдиві матеріали обвинувачення про співпрацю з нашим рухом. Справу викінчив “239”, за повідомленням тому, що вищезгаданий і вся його родина ставили опір, взиваючи на поміч стрибків.

3. Ластієв Семен Леонтієвич, нар. 1915 р. в с. Домижово Серажінського р-ну Калінінської області, останньо замешканий в с. Берегомет Вижницького р-ну Чернівецької обл., руський, капітан, начальник карного лагера в с.Берегомет, в якому погинуло багато людей голодною смертю з різних областей України. Останньо був начальником Берегометського надлісництва. Атенат виконали “Ромко” і “Козак” дня 29 липня 1948 р.

4. Завиждей Василь с. Михайла, нар. 1920 р. в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну, українець, стрибок, 1944-[19]45 рр. був стрільцем боївки СБ і 1945 р. в м[ісяці] липні зголосився з повин[н]ою. Був членом провокативної боївки під командою Дарія Василя с. Матія [з] с. Сторонець-Путилів. 1947 р. став командантом істребітелів в с. Усте-Путилів Путилівського р-ну. 13.9.1948 р. повстанці “Тихий” і “Козак” днем в селі його арештували, але через погоню за ними кінного відділу погранвійськ МВД змушені були його по дорозі зліквідувати.

5. Ончул Танасій с. Гарасима, нар. 1907 р. в с. Киселиці Путилівського р-ну, українець, начальник істребітелів в с. Киселиці, партійний. Від 1944 р. був стрибком, а в 1947 р. став начальником стрибків. Як начальник виявив активність у поборюванні нашого руху, ходив на облави, грабив населення, закидаючи при тому їм співпрацю з повстанцями. В день 13.9.1948 р. надр[айонний] реф[ерент] СБ “237” із заступником звенокущового “Гордим” виконали на нього на станиці атенат.

II. Методи роботи МВД-МГБ по боротьбі з нашим революційним визвольним рухом.

По боротьбі з нашим революційно-визвольним рухом більшовицькі органи МГБ ввели в життя т. зв. масову агентуру різного призначення. Найбільше масово поширена агентура с[екретних]/о[сведомителів] і то по всіх селах, а головним чином примінена в подільських селах, де хати густо розміщені. За донесенням нашого інформатора, який зараз є більшовицьким с[екретним]/о[сведомителем] в с. Ширівці Горішні Садгірського р-ну, немає такої вулиці, яка не була б під надзором такого с[екретного]/о[сведомителя]. Кожний с[екретний]/о[сведомитель] має для себе спеціально виділений відтинок вулиці, який слідить зі свого обістя, інші призначені є на роздоріжжя, ще інші на мости, кладки, греблі і т. д. Таких с[екретних]/о[сведомителів] перевіряють МГБ-істи в цей спосіб, що самі переходять нічю і коли с[екретний]/о[сведомитель] приділений на той відтинок не згосить рано органам МГБ, тоді оперативники кличуть їх в МГБ і буками, погрозами і лайкою пригадують їм їхні “обов’язки”. Це звичайно бувають люди підозрілі в антирадянській діяльності чи то в зв’язку з нашим рухом, чи то через соціальну нерівність. На щастя такі с[екретні]/о[сведомителі] є майже не активні мимо тиску зі сторони органів МГБ. Такі випадки так масової вербовки с[екретних]/о[сведомителів] є майже в кожному подільському селі.

Подібне діється і в горах. Більшовицькі відділи на чолі з оперуповноваженими РО МГБ заходили в села чи присілки, скликали до себе все населення, як дорослих так і малолітніх, яких на допитах держали навіть по тижневі, допитуючи все про повстанців. Кожний з такого допиту виходив сильно побитий з завданням через кілька днів прийти знову з конкретними донощицькими матеріялами. Багато з тих допитуваних були так побиті, що їхня родина змушена була привезти їх назад додому. До кінця м[ісяця] вересня подібні переслухання і вербовки в агентуру відбулися в таких селах Путилівського р-ну: Сергії на присілку Тисницька, Дехтинець на присілку Греблина, Конятин на присілку Плата, Усте-Путилів на присілку Росішний, Киселиці на присілку Ракови. В селах Вижницького р-ну: Розтоки, Петраші, Підзахарич, Багна, Черешенька.

Мимо цього всего більшовицькі органи МГБ не добилися бажаних успіхів. На кожного перехожого чоловіка дивляться як на такого, що з нами співпрацює й оперативники МГБ попадають у манію. Приміром в м[ісяці] серпні Євдокіїм накинувся

(по-п'яному) на сліпого діда-жебрака, що зі своїм внуком Сашкою просив милостині на гостинці біля лісової контори. Євдокіїм побив його сильно, при чому говорив: “Ти бандерівський шпiон”, що аж люди вставились за слiпцем. Всiма силами стараються більшовики впхнути в наші ряди агентів, щоб розконспірувати наші переходи, постої, хати, а також, щоб в останньому когось убити. Останніми часами появились нові “запiльники”, яких завдання є слiдити за повстанцями і хто їм допомагає (гляди протокол Кермач Миколи). Дуже поширений метод є ставлення знаків на переходах і слiдкування за відбитками чобіт на мокрому ґрунті. Вислiдом таких слiдкувань впав постiй техзвена, де в бою згинуло двох повстанців (гляди протокол Софiйчук Танасiй). Ще один примiр можна навести: до села Стара Жадова Сторожинецького р-ну зайшли повстанці, щоб заготовити харчiв, але через присутніх там більшовиків мусiли відступити. Бiльшовики попали на їх слiд, що залишився на мокрому ґрунті, взяли докладну мiру, довжину і ширину відбитих чобіт, яку порiвняли пiзніше в с. Чорторія Вашкiвського р-ну зі слiдами коло однієї хати і сказали, що “тi самi, що були в Старій Жадові були і тут”.

Щоб пiднести працю с[екретних]/о[сведомителів] бiльшовицькi органи МГБ стараються нас скомпрометувати в очах населення, примiром: Вижницьке РО МГБ приарештував багато людей і завiз до Вижниці. Приарештованих було кiлькадесятiв осіб. В присутності всiх начальник РО МГБ майор Дiдушенко викликав Параску Штефуряк і спитав:

– Чого ж ти Параско так часто ходиш до району?

Вона вiдповіла:

– Іду брати шпильки від сiфілісу.

– А хто тебе заразив?

Іван Гулей з Банькова (це повстанець “Меч”).

Тоді Дiдушенко:

– Бачите люди, кого ви пiдтримуєте, бачите? Ви їм допомагаєте, ви їх скриваєте, а вони вам ваших жiнок, ваших дочок заражують. Допомогайте нам їх знищити і ви будете мати спокій.

Подiбних випадків було бiльше, як примiром очорнювали в очах населення повстанців “Шугая” і “Дорошенка”.

Бiльшовицькi акцiї.

У лiтній час бiльшовицькi вiддiли почали iнтензивнiше дiяти проти нашого руху, а також і проти спiяючого нам населення. Оперпрацiвники райцентрiв* МГБ дали зброю всяким “равбшi-

---

* Так у текстi.

церам” з завданням ходити лісами, буцімто полювати, слідити за нашими переходами, шукати місць постойв, криївок і т. д. Днями і ночами слідкувати за димом і вогнями по лісах. Згадані “равб-шіцери” ходять групами чи одинцем, за якими у відповідній віддалі йдуть опергрупи. Є випадки, коли оперативні відділи МВД чи МГБ беруть з собою відповідну кількість харчів і тижнями сидять в лісах на засідках, а то й перешукують деякі відтинки лісів. Коли знаходять залишений повстанцями старий постій, то в околиці такого постою докладно перешукують всі корчі, колоди чи каміння за документами. Часто, коли не стане для них їхніх харчів, граблять населення на адресу українських повстанців, а господарям наказують не зголошувати більшовикам, бо повісять. Коли такий господар не зголосить, то другого дня до нього заходять і вже як більшовики сильно побивають за те, що даний господар не зголосив в райцентр про грабунок, які зробили “повстанці”. Буває також, що приїздять з області офіцери середніх і вищих чинів, котрі також беруть особисту участь в операціях з поодинокими групами, які докладно знають вже терен. Коли граблять чи б’ють здійсмають погони.

В першій половині липня більшовики застосували новий метод своїх дій, а саме: приїздить до села група більшовиків, які скликають весь сільський актив, а також кого попало з мужчин, яких опісля збирають на мітинг, на якому вияснюють, що вони мусять допомагати солдатам в прочісках і так дядьків беруть в ліс, розставляють розстрільною, межі яку розміщені по одному солдатові і так ідуть лісами. Дядькам наказують стукати ломаками по дереву і кричати: “Ура-а-а, бандьора здавайся”. Коли б хтось з дядьків побачив у лісі повстанців, сліди чобіт, постій, зломану фою чи травичку, а не зголосять солдатам, то будуть карані до 25 р. тюрми. Такі випадки мали місце в сс. Мариничі, на присілці Бісків та Розтоки Вижницького р-ну. Однак на такі акції дядьки звичайно йти не хочуть, втікають, говорять більшовикам: “Ви маєте зброю і це ваше діло не наше. Ми не йдемо, щоб нас бандерівці вибили”.

Є випадки, що оперативні групи переодягають по-цивільному, навіть і в жіночий одяг, які слідкують теренами за повстанцями, як приміром, боївка л-нта Євдокіма. У випадку наших акцій, як атентат чи ліквідація агентурної сітки, по терені тоді цілого [гірського]* надрайону оперують погранвійська і спецвідділи з області. Виходять вони більшими відділами, які розчленовуються по 6-15 чол. кожна зі собакою, надавчими радіоапаратами

---

* Дописано ручно.

та запасами харчів на довший час. В часі облав в лісах кричать: “Ура-а-а, бандьора здавайся, руки вверх” і т. д. Операції таких відділів тривають переважно від одного до двох тижнів.

Провокативні боївки ходять селами, де перед населенням вдають зі себе повстанців, що відбилися від своїх відділів і шукають зв'язку з місцевими підпільниками, а селянам говорять, щоб їх пов'язали і крім того погрожують повішанням, якщо про їхню появу зголосять більшовикам. Себе кличуть так як кличуть себе повстанці. Члени таких боївок – це бувші члени революційного підпілля. Дуже часто такими боївками командують офіцери з області. Стероризоване населення, не знаючи з ким має до діла, часто попадає в розпуку, бо не знає, що робити, зголошувати чи мовчати. Бували випадки, що коли господар не зголосив, пізніше був арештований і шантажем завербований на співпрацю з органами МГБ.

Боївки РО МГБ.

На теренах Буковини повсякденно оперують такі боївки РО МГБ:

Вижницький район:

1) Боївка від 9-15 солд[атів] під командою оперативника РО МГБ ст. л-нта Краснова.

2) Боївка від 7-10 солд[атів] під командою капітана РО МГБ Калініна.

3) Боївка від 6-7 солд[атів] під командою оперативника ст. л-нта РО МГБ Столярова.

4) Боївка від 5-8 солд[атів] під командою оперативника РО МГБ л-нта Лазарева.

5) Боївка від 7-8 солд[атів] під командою капітана РО МГБ Кулагіна.

Путилівський район:

1) Боївка від 7-10 солд[атів] під командою капітана РО МГБ Кетова.

2) Боївка 4 солдати під командою ст. л-нта РО МГБ Туралієва, який разом є начальником істребительного батальйону Путилівського р-ну.

3) Боївка від 12-23 солд[атів] під командою оперативника л-нта РО МГБ Євдокіма.

4) Боївка до 10 солдатів під командою оперативника, ім'я якого невідоме.

Вашківський район:

1) Боївка від 6-7 солд[атів] під командою капітана РО МГБ Урічева.

2) Боївка до 10 солдатів (залежно від операції) під командою ст. л-нта Кірсанова.

3) Боївка від 5-8 солд[атів] під командою капітана РО МГБ Панкратова.

Сторожинецький район:

1) Боївка до 12 солд[атів] під командою л-нта РО МГБ Нагорного.

2) Боївка від 10-12 солд[атів] під командою л-нта РО МГБ Мармозова.

Заставнянський район:

1) Боївка від 8-12 солд[атів] під командою ст. л-нта РО МГБ Ведернікова.

2) Боївка від 6-8 солд[атів] під командою л-нта РО МГБ Іванова.

Кіцманський район:

1) Боївка до 8 солдатів під командою л-нта РО МГБ Молочанова.

2) Боївка до 8 солд[атів] під командою л-нта РО МГБ Рувьова.

3) Боївка до 12 солд[атів] під командою ст. л-нта РО МГБ Гутнікова.

Садгірський район:

1) Боївка до 12 солд[атів] під командою ст. л-нта РО МГБ, прізвище якого невідоме.

У гірських теренах Вижницького р-ну оперує з боївкою 12 солд[атів] л-нт РО МВД Лобанов.

Боївки озброєні в кулемети і автомати, на Поділлю подекуди і крісами.

Провокативні групи.

Оперативним групам органів РО МГБ допомагають викривати людей антирадянського настроєння провокативні групи. На терені Заставнянського р-ну ходять Куруляк Василь "Бігун", Антонюк Василь "Вітер", обидва з с.Дорошівці, "Чумак" з с. Василів, Руснак Василь "Тур"* з с. Самушино, котрі поголосилися з повин[н]ою до органів МГБ і тепер ходять хатами в нічну пору, провокуючи людей, що однак їм мало вдається.

На терені Путилівського р-ну стало діє провокативна боївка 6 чол., яку очолює колишній зв'язківець надрайонного проводу Том'юк Козьма з с. Дехтинець Путилівського р-ну. Вони вдають

---

* Авторська помилка. Насправді Василь Руснак-"Тур" загинув 20 червня 1948 р. під час чекістсько-військової операції.

українських повстанців, що частинно їм і вдається. В м[ісяці] вересні ця боївка прийшла в с. Сторонець-Путилів до господаря Кисилиці Сави с. Марка, який повірив, що вони є повстанці з Галичини і шукають зв'язку з місцевими повстанцями. По кількох днях господаря і господиню заарештували районні власті МГБ. В цей самий час ця сама боївка прийшла до Гнатюк Ксенії (чоловік її арештований 1944 р. і пропав без вісті) і просили її, щоб пов'язала їх з місцевими повстанцями. Гнатюк повірила їм і пов'язала з підпільником Карапкою Яковом. Коли Карапка з ними зустрівся він впізнав Козьму команданта боївки і під претекстом, що приведе підпільника "Соловія" вдалось йому від них втекти. Після цього згадану господиню арештували. Рівно ж має завдання ця боївка слідкувати за рухами повстанців, робити засідки, а також вдаряти по менших групах повстанців. Крім цієї боївки є ще подібні боївки, але поки що про них нічого невідомо.

Крім постійних оперативних і провокативних боївок, майже кожного місяця приїздять з області війська МВД від 50-150 чол., де розділюються по районах групами від 10-15 чол. і протягом до 10 днів роблять теренами засідки. Кожна зі собакою. Якщо довідуються, що в якомусь лісі знаходяться повстанці, збираються і роблять прочіску.

Погранвійська.

Дуже часто на прочіски лісів та прилісних присілків виходять групи пограничників (10-50 солд[атів]). У південних частинах Вижницького і Путилівського р-нів розміщені погранвійська в таких селах: Шепіт, Стайки, Руська-Мокра*, місто Селятин, Шепіт-Звірський, Яловичора, на полонині Семенчук, на присілку с. Шепіт-Звірський Сарата. Кожна застава начислює пересічно від 50-60 солдатів. В м. Селятин і в с. Руська-Мокра до м[ісяця] вересня стан погранвійськ доходив до 200 солд[атів]. У м[ісяці] вересні 1948р. до вищезгаданих місцевостей прийшла більша кількість погранвійськ з м. Кут Станіславської області і ще доїхали з Чернівецького напрямку, так що сьогоднішній їхній стан невідомий. Під час свого переїзду говорили населенню, що їдуть на Південну Буковину, бо її долучено до УССР. У м.Селятині міститься їх вища команда. До м[ісяця] вересня 1948р. більшовицько-румунська прикордонна сторожа мала між собою віддаль коло 800 метрів, а в м[ісяці] вересні зблизилася між собою лише через річку Сучаву, а то й ходять одною дорогою. Крім сталих прикордонних ліній мають ще другу запасну лінію вглиб до 10 км. Цей десятикі-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Руська.

лометровий відтинок бережуть так само, як і самий кордон. В разі наших акцій виходять в глибоке запілля з собаками, де переводять прочіски деяких лісів, роблять засідки і перевіряють всі потоки.

Терор.

Побиття, арешти і засудження є масовими щоденними явищами. Вистачає, щоб с[екретний]/о[сведомитель] доніс, що біля хати будь-якого господаря переходили повстанці і вже його арештують і вивозять до області. Коли докажуть йому зв'язок з повстанцями, судять на 10-25 рр. концтаборів. На допитах в с. Мариничі Вижницького р-ну та на присілках Росішний і Бісків багато людей так сильно побили, що багатьох доводилося відвозити додому. У висліді таких допитів заповнився Чернівецький шпиталь допитуваними. Побоями змушують до неправдивих навіть зв'язків з повстанцями признаватися, яких після того судять, а майно конфіскують. Коли такі арештовані до нічого не признаються, тоді забирають їхніх малолітніх дітей і одних биттям, других забавками зневолюють говорити, що до них приходять бандерівці, хоч би їх зізнання були і неправдиві. Цього вистачає, щоб їхніх батьків судити. Багато вже знаходиться бездомних дітей, батьки яких посуджені.

Станиці істребітелів.

Майже в кожному селі Чернівецької області розміщені станиці істребітельних батальйонів. Число істребітелів доходить до 25-30 чол. в залежності від величини села і нашого руху.

В Заставнянському р-ні:

в сс. Веренчанка 13 чол., Звиняче – 6, Хрещатик – 5, Чунків – 13, Юрківці – 14, Кучурів Малий – 11 чоловік і т. д.

Садгірський р-н:

в сс. Стара Жучка 8 чоловік, Шубранець – 14, Васловівці – 11, Ширівці – 16, Рогізна – 4 і т. д.

Вашківський р-н:

в сс. Слобода Банилів 20 чол., Коритне – 25, Карапчів – 20, Ясинів* – 15, Костинці – 30, Брусниця – 15, Чорторія – 8 чоловік і т. д.

Сторожинецький р-н:

в сс. Бобівці 25 чоловік, Бросківці Долішні – 20, Панка – 25, Бросківці Горішні – 12 чол. і т. д.

Кіцманський р-н:

в сс. Суховерхів 11 чол., Давидівці – 11, Ставчани – 12, Гаврилівці – 16, Хлівище – 11, Ошихліби – 10, П'ядиківці – 4 чол. і т. д.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Ясени.

Путилівський р-н:

в сс. Яловічора 10 чол., Лопушна* – 10, Довгополе – 11, Конятин – 15, Усте-Путилів – 21, Дехтинець – 15, Киселиці – 20, Сергії – 25 чол. і т. д.

Вижницький р-н:

в сс. Берегомет 12 чол., Багна – 25, Іспас – 15, Луківці – 20, Мігово – [...] і т.д.

Істребітелі озброєні в кріси з малою кількістю набоїв. В м[ісяці] вересні після нападу на станицю в с. Киселиці майже всі станиці Путилівського р-ну обснували густими дротами і окопали ровами. На кожна станицю прибуло по одному начальникові зі східних областей. Істребітелів набирають примусово. Добровільно майже ніхто не вступає. Кількість істребітелів не стала. [Вона] міняється залежно до потреб органів МГБ. Істребітелів використовували органи МГБ для облав, головно в подільських теренах, де оперативники МГБ згуртовували їх з декількох сіл і полями робили облави та перевірку хатів по селах. Групи істребітелів, що брали участь в облавах доходили навіть числа 120 чол.

28.8.1948 р. всіх істребітелів повідомили, що з того дня не підлягатимуть органам МГБ, а органам МВД. В даний час істребітелів використовують для стягування держпоставок, охорони колгоспів, радгоспів, сільрад, кооператив та арештованих. Більшовицьким опергрупам, головно в горах служать також і за теренових. Дуже часто допускаються істребітелі грабунків населення.

Бойові акції.

А) Атентати.

16 липня 1948 р. в с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну кущовий “Ванька” зліквідував пропагандивно організатора колгоспу Палагнюка Івана с. Іллі, нар. 1912 р., який заразом став і головою колгоспу.

29 липня 1948 р. в с. Берегомет Вижницького р-ну надр[айонний] пров[ідник] “Черемшина” з бойовиками “Ромком” і “Козаком” виконали атентат на начальника лагера капітана Леонтієва Семена, який довів до голодної смерті багато людей з різних областей України.

13 вересня 1948 р. надр[айонний] реф[ерент] СБ “237” і заступник звенокущового “Гордий” виконали атентат на стани-

---

* Так у тексті.

ці істребітелів в с.Киселиці Путилівського р-ну на начальника стрибків Ончула Танасія с. Гарасима. Здобуто 2 десятизарядки СВТ, 1 автомат ППШ і 3 кріси.

Б) Засідки.

3 серпня 1948 р. в с. Драчинці Нові Вашківського р-ну звенокущовий “Ванька” із засідки зліквідував участкового МВД Шмиговатого Самуїла.

30 серпня 1948 р. в с. Драчинці Старі Вашківського р-ну надр[айонний] пров[ідник] “Мартин” і звенокущовий “Ванька” зі засідки зліквідували Саву Євгена, нар. 1906 р. в с. Драчинці Старі, член сприяння міліції з 1946 р., секретар сільради, активний виконавець більшовицьких заряджень.

В) Акції.

21 липня 1948 р. в с. Луківці Долішні Вижницького р-ну на хуторі Липовани повстанці розбили молочарню, знищили три сепаратори, весь молочарський препарат, реєстри і забрали масло та сметану.

22 липня 1948 р. в с. Петраші Вижницького р-ну повстанець “Шугай” забрав 16 кг масла з молочарні.

23 вересня 1948 р. в с. Шепіт Вижницького р-ну повстанці забрали з лісозаготівельної контори одяг, плащпалатки, гроші і інше.

5 липня 1948 р. в с. Мариничі Вижницького р-ну кущова боївка “Сокола” під командою надр[айонного] реф[ерента] СБ “237” забрали товари з кооперативи, частину яких роздано населенню.*

Приватний архів Михайла Андрусяка.

Копія. Машинопис.

Тотожний текст: Архів Центру досліджень визвольного руху (Львів).

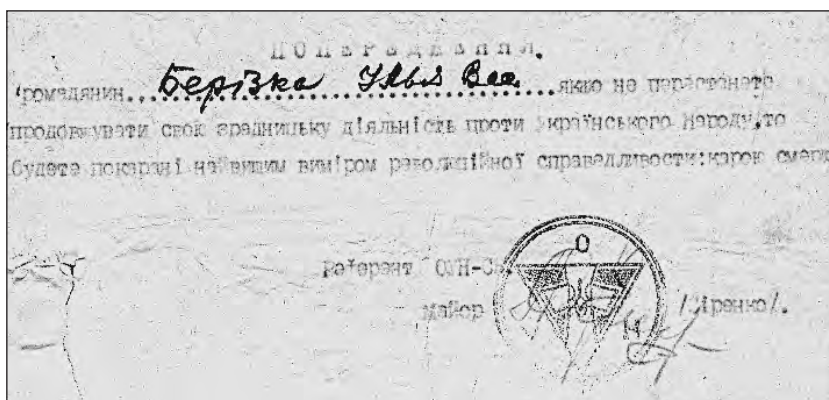
Тотожний текст: Приватний архів Григорія Дем'яна.

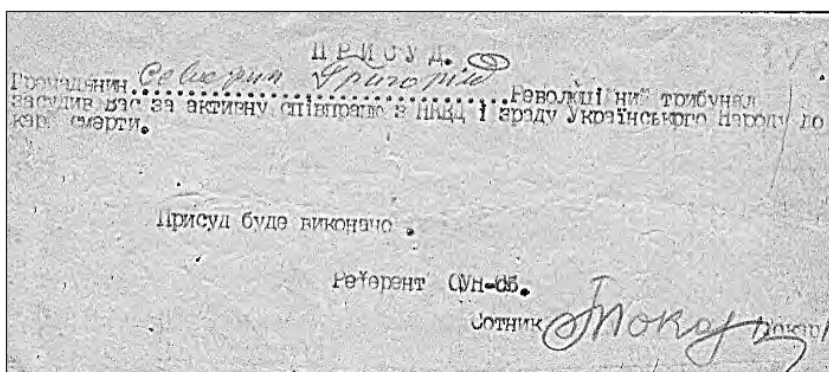
* Документ без закінчення.

Наказ СБ голові сільради с. Витилівки Кіцманського р-ну Василю Крикливцю

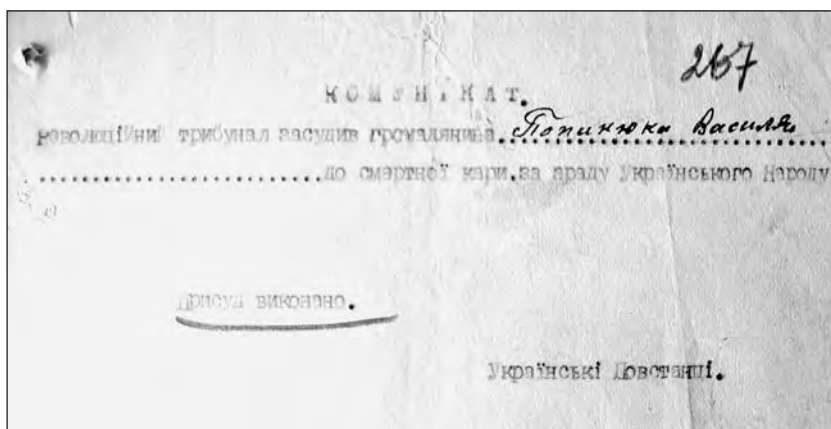

Попередження СБ гр. Іллі Берізці

Присуд революційного трибуналу гр. Григорію Северину

Комунікат революційного трибуналу гр. Василю Попенюку

Попередження СБ гр. Івану Кудильницькому

РОЗДІЛ V

ПОБОРЮВАННЯ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ ОРГАНАМИ ДЕРЖБЕЗПЕКИ СРСР

**СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ
АБО ЗАХОПЛЕННЯ КЕРІВНИКІВ ПІДПІЛЛЯ ОУН**

**№ 88
СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ УРСР
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ НАДРАЙОННОГО
ПРОВІДНИКА ОУН ЗАСТАВНЯНЩИНИ
ІВАНА СЕВЕРИНА-“СКРИГУНА”**

Квітень 1947 р.

Совершенно секретно

ша-2

ЗАМ. МИНИСТРА ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
УКРАИНСКОЙ ССР – ГЕНЕРАЛ-МАЙОРУ
товарищу ДРОЗДОВУ
Киев

СПЕЦСООБЩЕНИЕ

о ликвидации Заставновского надрайонного
“провода” ОУН “СКРИГУНА”.

В результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий Заставновским РО МГБ 3 апреля 1947 года ликвидирован надрайонный проводник ОУН, действовавший на территории трех смежных районов: Заставновском, Садгорском и Кицманском, Черновицкой области, – “Скригун”, он же “Искра”, “Гризный”, “Нанашко”, “Вуйко” и “Гуцул” –

СЕВЕРИН Иван Николаевич, 1916 года рождения, уроженец села Ширевцы Горишние Садгорского района Черновицкой области, украинец, из крестьян-кулаков, со средним образованием, кадровый оуновец с 1940 года.

“Скригун” был назначен на должность надрайонного проводника ОУН в конце 1945* года вместо убитого [над]районного проводника ОУН “Петренко”.

---

* У тексті: 1940.

Из прошлого “Скригуна” известно, что он в период временной оккупации Буковины немецко-румынскими войсками вступил в курень УПА* ВОЙНОВСКОГО, в составе которого уходил в восточные области Украины, где участвовал в боях против советских партизан. С 1942 по 1944 год работал официальным сотрудником гестапо в гор. Коломые Станиславской области.

После освобождения Буковины от немецко-румынских оккупантов, “Скригун” ушел в подполье и являлся референтом СБ в окружном “проводе” ОУН “Мотри”, после разгрома которого некоторое время являлся вербовщиком пополнения в УПА, откуда был назначен надрайонным проводником ОУН.

Для его разработки Управлением МГБ по Черновицкой области в июле 1946 года было заведено агентурное дело “Болото” за № 257, по которому, кроме “Скригуна”, проходил как референт СБ “Когут” – ГАЙДЕЙ Тодор Иванович, 1923 года рождения, уроженец села Дорошевцы Заставновского района Черновицкой области, из крестьян-кулаков, кадровый националист с 1944 года.

В ходе агентурной разработки деятельность надрайонного “провода” ОУН систематически отмечалась в ряде обслуживаемых им районов, однако, ввиду отсутствия ценной агентуры, ликвидировать надрайонный провод не представлялось возможным.

В марте 1947 года Заставновский РО МГБ по указанию УМГБ приступил к вербовке более ценной агентуры в селах, где фиксировалось пребывание участников надрайонного провода.

Проводя дальнейшие агентурные мероприятия по разработке “провода” “Скригуна”, было установлено, что посещая Заставновский район, “Скригун” в основном останавливается на его явочных квартирах в селах Товтры, Дорошивцы, Бридок и Вербовцы.

В целях форсирования ликвидации “Скригуна”, на разработку его был направлен агент “Ганна”, дом которой являлся явочной квартирой “Скригуна”.

В результате работы с агентом “Ганна” были установлены маршруты переходов “Скригуна”, которые были взяты под агентурное наблюдение и одновременно для перекрытия их решено было закладывать засады и высылать РПГ.

В ночь на 3 апреля 1947 года Заставновским РО МГБ была направлена группа бойцов гарнизона ВВ МГБ под руковод-

---

* Так у тексті.

ством оперуполномоченного Заставновского РО МГБ лейтенанта ЛАЗАРЕВА, которому была поставлена задача организовать засаду в районе хутора Колония Юрковского сельсовета для перекрытия перехода бандитов на ст. Товтры. Достигнув хутора Колония, лейтенант ЛАЗАРЕВ заметил подозрительное движение в доме жительницы кулачки МИХАЙЛЮК, дом которой был заблокирован. Во время блокировки дома МИХАЙЛЮК, последняя, заметив солдат, пыталась бежать, но была перехвачена и задержана. Во время ее задержания, из окна дома пытался бежать неизвестный бандит, который на требование сдаться, открыл огонь из автомата и в результате перестрелки был убит.

При убитом бандите было обнаружено и изъято: автомат ППС – 1, дисков к нему – 3, пистолетов ТТ – 1, гранат – 1, финский нож – 1, полевая сумка с документами, в которой оказались информационные отчеты за январь и март месяцы 1947 года по Заставновскому району от районного проводника “Льва”, Кицманскому и Садгорскому районам, а также личные фотографии убитого.

Произведенным опознанием через агентуру и другие источники, по фотографии и трупу убитого бандита установлено, что убитым является надрайонный проводник “Скригун” – СЕВЕРИН Иван Николаевич. Копия протокола опознания “Скригуна” и фотографии прилагаются.

Таким образом, в результате проведенных агентурно-оперативных мероприятий надрайонный проводник Заставновского надрайонного “провода” ОУН ликвидирован.

В целях окончательной ликвидации связей надрайонного “провода” ОУН проводятся следующие агентурные мероприятия:

1. При задержании МИХАЙЛЮК М. М. задержан ее отец _____, ранее разрабатываемый по агентурному делу “ПЕЩЕРНЫЕ”, как связь кущевского “Хомы”.

2.* На допросе _____ показал, что он еще в ноябре месяце 1946 года при содействии “Хомы”, был завербован “Скригуном” как владелец его явочной квартиры.

3. _____ нами завербован и озадачен на подвод под оперативный удар “Когута” – референта СБ Заставновского районного “провода” ОУН, которому также 4. _____ является деловой связью.

---

* Дописано ручно.

О результатах дальнейших мероприятий по ликвидации над-
районного “провода” ОУН будет донесено спецсообщением.
п. п. ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА УПРАВЛЕНИЯ МГБ ЧЕРНОВИЦКОЙ
ОБЛАСТИ – ПОЛКОВНИК ШЕВЧЕНКО.

НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА 2-Н УМГБ ЧЕРНОВИЦКОЙ
ОБЛАСТИ – ПОДПОЛКОВНИК БЫКАНОВ

апрель 1947 года

Верно: СТ. ОПЕРУПОЛНОМ. 2 ОТДЕЛА УКГБ ПРИ СМ УССР
ПО ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ – МАЙОР
(підпис) (ШМЕЛЕВ)

*Примечание: 1, 2, 3, 4 – В подлинниках документов графы
не заполнены. При опросе чекистов, данные восстановить не
удалось.**

СПРАВКА: Спецсообщение в адрес зам. Министра государ-
ственной безопасности УССР т. ДРОЗДОВА находится в архив-
ном контрольном деле по Заставновскому району за 1945-1950
гг., арх. № 57, т. № 2, стр. 145-148.

МАЙОР (підпис) (ШМЕЛЕВ)

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 39-42.
Копія. Машинопис.*

---

* Дописано ручно.

№ 89
СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ УРСР
ПРО ЗАХОПЛЕННЯ ОКРУЖНОГО РЕФЕРЕНТА
ПРОПАГАНДИ ОУН БУКОВИНИ
ВАСИЛЯ ДУХОВИЧА-“СУВЕНІРА”
І ЛІКВІДАЦІЮ ЗАСТУПНИКА РАЙОННОГО
ПРОВІДНИКА ОУН СТОРОЖИНЕЧЧИНИ
ФИЛИМОНА КУРЧАКА-“ШАБЛІ”

15 липня 1947 р.

МИНИСТРУ ГОСБЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНСКОЙ ССР
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
товарищу САВЧЕНКО С. Р.
город Киев

ЗАМ. МИНИСТРА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
УКРАИНСКОЙ ССР ГЕНЕРАЛ-МАЙОРУ
товарищу ДРОЗДОВУ В. А.
город Львов

СПЕЦСООБЩЕНИЕ

о захвате референта по пропаганде Буковинского
окружного провода ОУН “СТЕПАНА”–“СУВЕНИРА”
и ликвидации руководителя Сторожинецкого
районного провода ОУН “ШАБЛИ” и их охраны.

В ходе агентурной разработки руководящего состава подполья ОУН, действующего на территории Черновицкой области и, в частности, референта “СБ” окружного провода “КРИВОНОСА” и руководителя надрайонного провода ОУН “ГРИГОРА”, отделом 2-Н УМГБ было установлено, что “КРИВОНОС” и “ГРИГОР” периодически посещают квартиру агента “УКРАИНКА”, проживающую в с. Кабивцы* Вашковского района.

Однако, несмотря на применение тайников для связи с нами “УКРАИНКИ”, использования связника и условной сигнализа-

---

* Так у тексті. Можливо, має бути: Калиновцы (Калинівці, тепер Кальнівці) або Кабин.

ции в силу целого ряда обстоятельств, не давали возможности “УКРАИНКЕ” своевременно поставить нас в известность о прибытии к ней “КРИВОНОСА”, “ГРИГОРА” и других бандитов.

После использования всех возможных способов связи, учитывая заверения агента “УКРАИНКИ” о том, что бандиты обязательно к ней должны придти, было решено, с согласия “УКРАИНКИ”, заложить у нее в доме засаду на длительный период до прихода к ней бандитов, с целью их ликвидации.

18 июня 1947 года в доме “У” была заложена засада в составе 3-х человек, под руководством старшего оперуполномоченного отдела 2-Н УМГБ лейтенанта ДУДЧУК, с задачей захвата или физического уничтожения “КРИВОНОСА” и “ГРИГОРА”.

В ночь на 27.6.1947 года, т. е. на 9 сутки действия засады, примерно в 24 часа, к дому “У” прибыли четыре неизвестных бандита, которые засадой были обстреляны. Однако в связи с неумелыми и нерешительными действиями состава засады, бандиты, имея одного тяжело раненого, в результате обстрела засадой, скрылись и поиск их результатов не дал.

По заявлению “УКРАИНКИ”, среди бандитов, подхитивших к ее дому, она по голосу опознала надрайонного проводника “ГРИГОРА”.

В результате дальнейшего агентурного розыска скрывшихся бандитов, организованного одновременно Черновицким и Вашковским РО МГБ, были получены следующие данные:

28.6.1947 года агент Черновицкого РО МГБ “КАРМЕЛЮК” донес, что в ночь на 28.6.1947 года к нему на квартиру явились два бандита-оуновца, из которых один Мельник Яков по кличке “ДУБ” и второй неизвестный (по описанию источника “ГРИГОР”).

Прибывшие обратились к источнику, как медработнику, за оказанием срочной медицинской помощи раненому, находившемуся, по их словам, в лесу.

“КАРМЕЛЮК”, действуя по ранее данному ему инструктажу, заявил прибывшим, что у него под руками нет медикаментов и перевязочного материала, которые он может достать только завтра днем и договорился с ними о встрече на следующий вечер, т. е. в ночь на 29.6.1947 года.

В целях установления точного места нахождения бандитов, “КАРМЕЛЮКУ” было дано задание пойти к раненому и разведать место укрытия бандитов и их количество.

29.6.1947 года он доложил о выполнении данного ему задания и сообщил, что в ночь на 29.6.1947 года, он с прибывшими

за ним проводниками, посетил раненого, находившегося на временной стоянке бандитов в лесу, по его предположению – в районе сел: Спасск-Глинница и Драченцы Вашковского района, где установил, что раненым является бандит по кличке “ОРЕСТ” (референт “СБ” Сторожинецкого районного провода ОУН), который получил огнестрельное ранение двумя пулями в область затылка и горла и находится в тяжелом состоянии. Кроме “ОРЕСТА” на стоянке находились еще шесть бандитов, неизвестных для источника, однако по внешнему описанию их было установлено, что среди них находились: руководитель надрайонного провода ОУН “ГРИГОР”, руководитель Сторожинецкого районного провода ОУН “ШАБЛЯ”, референт “СБ” Вашковского район[ного] провода ОУН “ЮНАК”, их охрана и один неизвестный, по внешним признакам и поведению, являвшимся для остальных старшим.

“КАРМЕЛЮК”, оказав необходимую помощь раненому, заявил, что для предупреждения возможного заражения, требуется произвести впрыскивание препарата от столбняка, которого он не имеет, но может приобрести в аптеке гор. Черновиц.

Это заявление бандитами было принято с удовлетворением и ему было предложено достать в городе необходимый препарат и кроме того, вышеуказанным неизвестным бандитом ему было дано поручение приобрести в городе газеты, журналы и книги советского издания, причем на последнее ему был вручен список, который при этом прилагается.

Перед уходом “КАРМЕЛЮКА”, бандиты обусловили с ним следующую встречу в 23.00 30.6.1947 года в районе с. Спасск-Михальча.

Располагая этими данными и учитывая то обстоятельство, что “КАРМЕЛЮК” во время посещения стоянки бандитов в ночное время, не смог изучить подхода к ней и определить точное местонахождение, что исключало возможность немедленной оперативной реализации его данных, мною было принято решение провести чекистско-войсковую операцию по ликвидации бандитов на лесной стоянке в ночь на 1.7.1947 года по следующему варианту.

На месте предстоящей встречи “КАРМЕЛЮКА” со связными бандитов, которые должны были явиться в 23.00 30.6.1947 года, была заложена засада в составе пяти человек, под руководством начальника Черновицкого РО МГБ майора КОРОЛЕВА, с задачей захвата связников бандитов живыми, а в случае невозможности взять живыми – ликвидировать их без шума.

Удачный исход этого этапа операции предусматривал немедленное использование захваченных связников-бандитов для вывода подготовленной оперативной группы на лесную стоянку бандитов с целью их окружения и ликвидации. В случае же невозможности захвата связников, сразу же, после их ликвидации, оперативная группа должна была выйти на лесную стоянку бандитов по следам пришедших проводников с помощью розыскной собаки.

Для обеспечения проведения второго этапа операции, в район засады майора КОРОЛЕВА была выброшена оперативная группа в составе 25 человек из 3-го батальона 331 сп ВВ МГБ и оперсостава УМГБ с розыскной собакой. Эта оперативная группа, после выполнения задачи засадой, должна была действовать совместно с последней под руководством майора КОРОЛЕВА.

Учитывая, что операция по ликвидации бандитов на лесной стоянке должна была проводиться в ночное время, в густом лесу, что не исключало возможности для выхода части бандитов из-под удара, было решено район операции заблокировать заслонами и подвижными патрулями, для чего в район операции с наступлением темноты 30.6.1947 года были скрытно подведены две оперативно-войсковых группы в составе до 125 человек, сформированные из подразделений 3-го батальона 331 сп ВВ МГБ и оперативного состава УМГБ, Черновицкого и Вашковского РО МГБ.

В задачу этих групп было поставлено, действуя во взаимодействии с опергруппой майора КОРОЛЕВА, заблокировать лесной участок, где должна была проводиться операция и не допустить выхода бандитов из-под удара. С наступлением рассвета одна треть состава оцепления должна была приступить к проческе района операции.

Для взаимодействия оперативной группы с заслонами оцепления были разработаны специальные сигналы и способы связи.

Общее руководство операцией было возложено на моего заместителя – полковника тов. ШЕВЧЕНКО и командира 3-го батальона 331 сп ВВ МГБ – майора ГАМУЛИНА.

Проведение операции по намеченному плану дало следующие результаты:

В 23.00 30.6.1947 года агент “КАРМЕЛЮК”, встретив в условленном месте пришедшего за ним связника – бандита “ДУБА”, узнал от последнего, что с ним пришел еще один бандит, который остался ждать их прихода на опушке леса в расстоя-

нии до 400 метров от места встречи. Это обстоятельство было использовано агентом для оказания помощи засаде в захвате “ДУБА”. Подойдя с последним к месту нахождения засады, агент, идя сзади “ДУБА”, нанес ему удар по голове рукояткой пистолета, чем оглушил его и облегчил засаде захват “ДУБА” без шума.

Захватив “ДУБА” и приведя его в чувство, засада объединилась с группой поддержки и, используя “ДУБА” в качестве проводника, выступила в район расположения стоянки бандитов. К этому времени группа оцепления закрыла заслонами и подвижными патрулями наиболее вероятные выходы из района операции.

Однако, последующий этап операции, вследствие того, что захваченный бандит “ДУБ” умышленно запутал подход опергруппы КОРОЛЕВА к стоянке бандитов, должного эффекта не дал и бандиты, находившиеся на стоянке, при подходе к ним опергруппы, разбежались, бросив на месте обувь, одежду, боеприпасы и документы.

В 2.30 1.7.1947 года один из бандитов, как впоследствии оказалось, референт по пропаганде Буковинского окружного провода ОУН “СТЕПАН” – “СУВЕНИР”, при попытке выйти из района оцепления, был захвачен и разоружен засадой, руководимой старшим оперуполномоченным Вашковского РО МГБ капитаном УСОВЫМ и доставлен на командный пункт.

С наступлением рассвета группа прочески приступила к тщательному осмотру оцепленного участка, что вынудило бандитов, укрывшихся в густом кустарнике, искать выхода из оцепления.

В результате дальнейшей операции два бандита, пытавшиеся выйти из окружения, наскочили на заслон оперативной группы и были убиты.

Дальнейшая проческа, продолжавшаяся до 2-го июля 1947 года включительно, результата не дала и в 22.00 2.7.1947 года операция была закончена.

Таким образом в результате проведенной операции были захвачены:

1. Референт по пропаганде Буковинского окружного провода ОУН “СТЕПАН” – “СУВЕНИР” – ДУХОВИЧ Василий Семенович, 1923 года рождения, уроженец с. Кринос Галичского района Станиславской области, кадровый оуновец с 1941 года, занимавший сначала вступления [в] ОУН руководящие посты в последней.

В 1944 году являлся заместителем руководителя организационного референта Калушского окружного провода ОУН в Станиславской области, в 1945 года – оргреферентом

Станиславского окружного провода ОУН и в 1946 году был направлен в Буковинский окружной провод ОУН.

2. Боевик личной охраны “СТЕПАНА” – “СУВЕНИРА” – “ДУБ” – МЕЛЬНИК Яков Семенович, 1919 года рождения, уроженец с. Спасск-Глиница Вашковского района Черновицкой области, кадровый оуновец с 1944 года, до назначения в охрану “СТЕПАНА” являлся боевиком охраны Сторожинецкого районного провода ОУН.

Убиты и опознаны:

1. Руководитель Сторожинецкого районного провода ОУН “ШАБЛЯ”, он же “СТРЕЛА” и “ГРИЗНЫЙ” – КУРЧАК Филимон Николаевич, 1919 года рождения, уроженец с. Старые Драченцы Вашковского района Черновицкой области, кадровый оуновец с 1944 года, организатор и руководитель ряда крупных террористических актов над совпартактивом в Сторожинецком и Вашковском районах.

Сестра его – кадровая оуновка “МАРТА” – КУРЧАК Саввета Николаевна, в настоящее время работает в окружном проводе ОУН машинисткой.

2. Боевик охраны районного проводника “ШАБЛИ” – “СОКОЛ” – КУПЧАНКО Иван Денисович, 1929 года рождения, уроженец с. Старые Драченцы Вашковского района Черновицкой области, кадровый оуновец с 1944 года, родной брат ликвидированного нами в 1945 году повитового руководителя ОУН “АСКОЛЬДА”. Сестра его кадровая оуновка “АННА” – КУПЧАНКО Сильва в настоящее время работает машинисткой в окружном проводе ОУН.

Захвачены трофеи:

Ручной пулемет.	1
Автоматов	3
Карабинов	1
Пистолетов	5
Гранат	3
Патронов	до 500 штук
Фотоаппарат “Лейка”	1

и большое количество оуновских документов, представляющих оперативную ценность.

Из показаний захваченных “СТЕПАНА” – “СУВЕНИРА” и “ДУБА” установлено, что кроме них и убитых, на стоянке находилось еще три бандиты:

1. Руководитель надрайонного провода “ГРИГОР”.

2. Референт “СБ” Сторожинецкого районного провода ОУН “ОРЕСТ” – “СТЕП”.

3. Референт “СБ” Вашковского районного провода ОУН “ЕВГЕН” – “ЮНАК”, которым удалось скрыться от преследования. В настоящее время ведется активный агентурный розыск их.

Захваченные референт Буковинского окружного провода ОУН “СТЕПАН” – ДУХОВИЧ и его охранник “ДУБ”, дают большие показания об известном им действующем подполье ОУН в районах Черновицкой области.

Копию протокола допроса “СТЕПАНА” – ДУХОВИЧА при этом представляю.

Считаю необходимым отметить отличные действия ряда оперработников и военнослужащих 3-го батальона 331 сп ВВ МГБ, отличившихся в ходе проведения операции и ходатайствую поощрить их Вашими правами:

1. Начальника Черновицкого РО МГБ майора КОРОЛЕВА – за хорошую постановку агентурной работы, в результате чего агентом, состоящим на его личной связи, было выявлено место стоянки бандитов и за умелое руководство засадой и операцией, в результате которых были захвачены референт окружного провода ОУН “СТЕПАН” и его охранник “ДУБ”, убиты руководитель Сторожинецкого районного провода ОУН “ШАБЛЯ” и его охранник “СОКОЛ”.

2. Начальника отделения 2-Н Черновицкого РО МГБ капитана ПАВЛЮЧЕНКО – за личное участие в засаде и смелое, решительное действие по захвату бандита “ДУБ” и розыску в лесном массиве остальных бандитов.

3. Начальника Вашковского РО МГБ капитана КОЛЕСНИКА – за четкое выполнение задачи по организации оцепления района операции, в результате чего на участке, прикрываемом его подразделениями и оперсоставом были задержаны и ликвидированы: “СТЕПАН” – “СУВЕНИР”, районный руководитель ОУН “ШАБЛЯ” и его боевик “СОКОЛ”.

4. Старшего оперуполномоченного Вашковского РО МГБ капитана УСОВА – за умелые действия его заслона, в результате чего заслоном был захвачен “СТЕПАН” – “СУВЕНИР”.

5. Оперуполномоченного 2 отделения отдела 2-Н УМГБ старшего лейтенанта ВОЛКОВА – за умелое руководство заслоном, в результате которого был убит руководитель районного провода ОУН “ШАБЛЯ”.

6. Старшего оперуполномоченного Вашковского РО МГБ капитана ПАНКРАТОВА – за активное участие в организации оцепления и выбора мест заложения заслонов и патрулей, в результате чего на участке оцепления, организованного им,

были захвачены и ликвидированы: “СТЕПАН” – “СУВЕНИР” и руководитель районного провода ОУН “ШАБЛЯ”.

7. Помощника командира 3-го взвода 8-й роты 3-го батальона 331 сп ВВ МГБ старшего сержанта ТАРАСОВА Ивана Трофимовича, лично захватившего “СТЕПАНА” – “СУВЕНИРА”.

8. Заместителя командира отделения 1-го взвода 8-й роты 3-го батальона 331 сп ВВ МГБ младшего сержанта ГЛУШКОВА Никиту Александровича, лично убившего руководителя районного провода ОУН “ШАБЛЯ”.

Остальной состав, отличившийся при проведении операции, поощрен моим приказом.

Приложение:

1. Копия протокола допроса “СТЕПАНА”.
2. Фотографии захваченного референта по пропаганде окружного провода “СТЕПАНА” – “СУВЕНИРА” в 2 экз[емплярах].
3. Групповые фотоснимки с руководителями подполья, обнаруженные у “СТЕПАНА” – “СУВЕНИРА” в 2 экз[емплярах].
4. Наиболее характерные оуновские документы, обнаруженные у “СТЕПАНА” – “СУВЕНИРА” на “...” листах.

п. п. Начальник Управления МГБ Черновицкой обл.
полковник (РЕШЕТОВ)

15 июля 1947 года
№ 747
город Черновцы

Справка: Спецсообщение находится в аг[ентурном] деле № 111 “Змовники”, арх. № 1305, том № 5, стр. 142-151.

Копия верна: Зам. Уполн. [УКГБ] в Сторожинецком районе
Черновицкой обл. – подполковник
(підпис) (ПАВЛИЧЕНКО)

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 43-50.
Копія. Машинопис.*

№ 90
ВИПИСКА ЗІ СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ
УРСР ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ОКРУЖНОГО РЕФЕРЕНТА
СБ БУКОВИНИ МИРОСЛАВА СУЛЯТИЦЬКОГО-
“КРИВОНОСА”, “СПАРТАКА”, “ПЕТРА”

[Січень 1948 р.]

Совершенно секретно
Серия “К”

ВЫПИСКА ИЗ СПЕЦСООБЩЕНИЯ

о ликвидации руководителя СБ Буковинского окружного
“провода” ОУН – “КРИВОНОСА”, он-же “СПАРТАК” и “ПЕТРО” в
адрес Министра госбезопасности УССР генерал-лейтенанта
тов. Савченко С. Р.

В ходе разработки участников Буковинского окружного “провода” ОУН, УМГБ было установлено, что в мае месяце 1947 года, в связи с ликвидацией нами руководителя “Запрутского” надрайонного “провода” ОУН “СКРИГУНА” и разгрома районной сети подполья ОУН в Заставнянском районе, для расследования и наведения “порядка”, в указанный район прибыл руководитель СБ Буковинского окружного “провода” ОУН “КРИВОНОС”, он-же “СПАРТАК” и “ПЕТРО”.

Продолжая активный розыск “КРИВОНОСА”, нами через источников было зафиксировано неоднократные его появления в селах Заставнянского, Кицманского и Садгорского районов, однако установить места его укрытия до последнего времени не представлялось возможным вследствие отсутствия агентуры, способной выявить его связи.

8 января 1948 года в результате удачно проведенной агентурной комбинации, Заставнянским РО МГБ был выведен из подполья боевик личной охраны руководителя Заставнянского районного “провода” ОУН “ЛЬВА” – “ЧУМАК”, допросом которого было установлено, что “КРИВОНОС” находится в приднестровых селах Заставнянского района, из которых наиболее вероятным местом его укрытия является с. Митков, где “КРИВОНОС” имеет хорошо законспирированные явочные квартиры.

Обосновывая свое предположение о том, что “КРИВОНОС” должен скрываться в с. Митков – “ЧУМАК” показал, что за послед-

нее время руководитель Заставнянского районного “провода” ОУН “ЛЕВ” дал строгое указание руководителям кустовых “проводов” ни в коем случае не посещать с. Митков, не объяснив при этом причины. Кроме того, “ЧУМАКУ” от “ЛЪВА” были известны две квартиры в с. Митков, посещавшиеся “КРИВОНОСОМ”.

Одновременно допросом “ЧУМАКА” было установлено, что в соседнем с селом Митков, селе Бридок должен скрываться руководитель кустового “провода” ОУН “МАКСИМ” с боевиком своей охраны “ПУГАЧ”, причем “ЧУМАК” назвал несколько известных участников станичной сетки ОУН с.Бридок, дома которых могут быть использованы для укрытия “МАКСИМА” и “ПУГАЧА”.

Такие же данные о месте пребывания кустового “МАКСИМА” и “ПУГАЧА” имелись от агента “ФРАЙМАН”.

В целях реализации показаний “ЧУМАКА” и агентурных данных было решено провести одновременно чекистско-войсковые операции по розыску и ликвидации руководителя СБ Буковинского окружного “провода” ОУН “КРИВОНОСА” в с. Митков и кустового “МАКСИМА” с “ПУГАЧЕМ” в с.Бридок.

Для проведения одновременной операции в указанных селах, в соответствии с разработанным планом, была сформирована оперативная группа в составе 60 человек солдат и офицеров ВВ МГБ, 14 человек оперативного состава отдела 2-Н УМГБ и Заставнянского РО МГБ и 4 боевиков спецгруппы отдела 2-Н УМГБ под общим руководством заместителя начальника УМГБ майора ГЛУЩЕНКО и заместителя командира 3-го батальона 331 сп ВВ МГБ капитана КОВШ.

В ночь на 11 января 1948 года оперативная группа была сосредоточена в районе сел Бридок и Митков и с наступлением рассвета 11.1.1948 года, рассредоточившись на несколько групп, приступила к блокировке и обыскам домов, указанных “ЧУМАКОМ”.

Окружив два дома, в одном из которых по показаниям “ЧУМАКА” должен был находиться “КРИВОНОС”, опергруппа приступила к тщательному обыску, в результате “КРИВОНОС” был обнаружен на чердаке дома МИКИТЕЙ Ивана Ивановича, 1905 года рождения, украинца, крестьянина-средняка, единоличника.

В момент обыска дома МИКИТЕЯ, “КРИВОНОС” оказал вооруженное сопротивление и очередь из автомата одновременно убил двух солдат – ефрейторов КИЛАДЗЕ и АГАРКОВА и пытался из дома бежать, но открытым по нему огнем, он тут же был убит очередью из автомата солдатом – ефрейтором МИРОНОВЫМ.

Во время перестрелки была убита жена хозяина дома МИКИТЕЙ и ранен в ногу сам хозяин дома МИКИТЕЙ.

Агентами-боевиками “САМ-СВОЙ”, “ПРУТ” и “ЧУМАК” труп “КРИВОНОСА” опознан.

Кроме того, что убитым является руководитель СБ Буковинского окружного “провода” ОУН “КРИВОНОС”, он же “ПЕТРО” подтверждается захваченными его документами и фотографиями.

У убитого “КРИВОНОСА” было обнаружено и изъято: автомат ППШ с тремя рожками, пистолет ТТ, граната Ф-1 и полевая сумка с ценными оуновскими документами и фотопленками с заснятыми участниками подполья ОУН по Заставнянскому, Кицманскому и Садгорскому районам.

Одновременно с операцией по ликвидации “КРИВОНОСА” в с. Бридок, отстоящем от с. Митков в одном километре, оперативная группа, реализуя показания “ЧУМАКА” и данные агента “ФРАЙМАН”, в сарае дома местного жителя ШАСТАЛ Манолия Николаевича, обнаружила двух бандитов, которые на предложение сдаться, оказали вооруженное сопротивление, в результате перестрелки оба они были убиты.

Опознанием трупов убитых бандитов, произведенным через агентов-боевиков “САМ-СВОЙ”, “ПРУТ” и “ЧУМАК”, а также по изъятым у них документам установлено, что убитыми являются:

Руководитель кустового “провода” ОУН “МАКСИМ”, он же “ХОМА” – КОТИК Манолий Петрович, уроженец с. Бридок Заставнянского района Черновицкой области, кадровый оуновец с 1944 года.

Боевик охраны “МАКСИМА” “ПУГАЧ” – ВАКАРЮК Иван Григорьевич, уроженец с. Самушино Заставнянского района Черновицкой области, кадровый оуновец с 1944 года.

У убитых “МАКСИМА” и “ПУГАЧА” обнаружено и изъято: два автомата, пистолет ТТ, граната Ф-1, фотоаппарат и три полевых сумки с оуновскими документами.

п. п. Начальник Упр. МГБ Черновицкой обл.
полковник (РЕШЕТОВ)

Справка: Спецсообщение находится [в] аг[ентурном] деле “Змовники”, арх. № 1305, стр. 141-144.

Верно: Зам. Уполн. УКГБ в Сторожинецком районе
Черновицкой области – подполковник
(підпис) ПАВЛИЧЕНКО

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 51-53.
Копія. Машинопис.

№ 91
СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ УРСР
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ РАЙОННОГО ПРОВІДНИКА ОУН
ЗАСТАВНЯНЩИНИ ГРИГОРІЯ ГАЙДЕЯ-“ЛЕВА”

5 березня 1948 р.

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

ша-2

ЗАМ. МИНИСТРА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНСКОЙ ССР
ГЕНЕРАЛ-МАЙОРУ
товарищу ДРОЗДОВУ В. А.
гор. Киев

СПЕЦСОБЩЕНИЕ

о ликвидации руководителя Заставновского
районного “провода” ОУН “Льва”.

23.II.1948 года оперативная группа Заставновского РО МГБ в составе 6 бойцов ВВ МГБ под руководством оперуполномоченного РО младшего лейтенанта Иванова, реализуя агентурные данные, в селе Крещатик Заставновского района Черновицкой области провела чекистско-войсковую операцию, в результате которой был убит руководитель Заставновского районного “провода” ОУН “Лев”, он же “Местник” –

ГАЙДЕЙ Григорий Васильевич, 1907 года рождения, уроженец села Дорошивцы Заставновского района Черновицкой области, из крестьян-

кулаков, образование 7 классов, участник ОУН с 1940 г. В 1941 году, работая зав. почтовым отделением в селе Товтры Заставновского района, из-за боязни репрессии за участие в ОУН, перешел на нелегальное положение, в период румынской оккупации Буковины за националистическую деятельность был румынами арестован и осужден на 20 лет тюрьмы, но из-под стражи бежал и до освобождения Буковины Советской Армией скрывался на территории Тернопольской области. В 1944 году возвратился в Заставновский район и с этого времени находился на нелегальном положении, являясь руководителем Заставновского районного “провода” ОУН.

У убитого “ЛьВА” было обнаружено и изъято: автомат с двумя дисками, пистолет, граната, 60 штук патронов и полевая сумка с оуновскими документами.

Активная агентурная разработка “ЛьВА” и участников его “провода”, велась Заставновским РО МГБ с 1945 года и за прошедший период были ликвидированы 4 кустовых “провода”, входящих в подчинение “ЛьВА”, с общим количеством участников 16 человек, а из состава его провода было ликвидировано 4 участника. Однако сам “ЛЕВ” и боевик его охраны “ГРИЗНЫЙ”, в связи с большим опытом конспирации и наличием обширной пособнической базы, до последнего времени оставались не ликвидированными.

После ликвидации в 1947 году кустовых “проводов”, входящих в состав Заставновского районного “провода” ОУН и разгрома пособнической базы подполья ОУН, “ЛЕВ” вынужден был укрываться в ограниченном количестве приднестровских сел, как-то: Крещатик, Василив и Дорошевцы, где у него сохранились еще пособнические связи.

Продолжая активный поиск “ЛьВА”, Заставновский РО МГБ в эти села в феврале сего года направил несколько опергрупп, оставив открытым только село Крещатик, с таким расчетом, чтобы “ЛЕВ” имел доступ только в это село.

Одновременно в с. Крещатик агентура была озадачена на активный розыск “ЛьВА” в домах учтенных его пособников.

22.II.1948 года от агента “ЛьВОВ” было получено донесение о том, что 21.II.1948 года в с. Крещатик прибыл “ЛЕВ”, который

должен укрываться у содержательницы его явочной квартиры местной жительницы МОРОЗ Марии.

23.II.1948 года для реализации этих данных, в с. Крещатик Заставновского района Черновицкой области Заставновским РО МГБ была направлена спецгруппа под руководством оперуполномоченного РО младшего лейтенанта ИВАНОВА. По прибытии в с. Крещатик, мл. лейтенант ИВАНОВ через агента “ЛЬВОВ” установил, что “ЛЕВ” из дома МОРОЗ перешел в дом другой своей связи – КИРИЛЬЧИК Домны.

Произведя блокировку дома КИРИЛЬЧИК, мл. лейтенант ИВАНОВ через местных жителей предложил “ЛЬВУ” сдать-ся, однако последний от сдачи отказался и через окно бросил две гранаты, одновременно открыл огонь из автомата и попытался вырваться из оцепления, но был убит сержантом МИРОНОВЫМ.

Среди оуновских документов, изъятых у убитого “ЛЬВА”, обнаружены инструктивные указания руководителя “ЗАПРУТСКОГО” надрайонного “провода” ОУН “КОБЗАРЯ”, копии которых прилагаются. Ряд пунктов этих указаний представляют оперативную ценность, проверяются, после чего будут использованы.

В результате ликвидации “ЛьВА”, полностью раскрыто 56 бандпроявлений, совершенных в период 1944-1948 гг. участниками Заставновского районного “провода” ОУН и кустовыми “проводами”, входящими в его подчинение.

В результате этих бандпроявлений, в указанный период в Заставновском районе было:

Убито совпартактива	– 11 чел.
Ранено совпартактива	– 2 чел.
Убито сотрудников МГБ и МВД	– 1 ”
Ранено сотрудников МГБ и МВД	– 3 ”
Убито военнослуж. Советской Армии	– 1 ”
Ранено военнослуж. Советской Армии	– 1 ”
Убито бойцов истреб. батальона	– 6 ”
Ранено бойцов истреб. батальона	– 5 ”
Убито граждан (легализовавшихся бандитов)	– 8 ”
Ранено (легализовавшихся бандитов)	– 1 ”
Сожжено зданий сельсоветов	– 1 ”
Разграблено или сожжено МТС, зерноскладов, кооперативов	– 6 ”
Сожжено домов бойцов истреб. батальона	– 9 ”
Разоружено бойцов истреб. батальона	– 25 ”

После ликвидации “Льва”, в Заставновском районе остались не ликвидированными 4 бандита-оуновца, которые, не имея руководства, вынуждены действовать в одиночку и не представляют какой-либо угрозы для района. Эти оставшиеся бандиты в настоящее время активно разыскиваются Заставновским РО МГБ и в ближайшее время будут ликвидированы.

Учитывая, что ликвидация “Льва” в значительной степени ускорит окончательный разгром участников подполья ОУН в Заставновском районе, который при существовании “Льва” являлся наиболее пораженным оуновским бандитизмом, ходатайствую о поощрении Вашими правами руководившего операцией – оперативного уполномоченного Заставновского РО МГБ – младшего лейтенанта ИВАНОВА Якова Игнатьевича. Одновременно ходатайствую о представлении к правительственной награде рядового 9-й роты 3 батальона 331 стрелкового ордена Богдана Хмельницкого полка ВВ МГБ МИРОНОВА Михаила Алексеевича, лично ликвидировавшего “Льва”. Этим же МИРОНОВЫМ 11 января 1948 года был убит референт [СБ] окружного “провода” ОУН “КРИВОНОС” (донесено спецсообщением № 69 от 20.I.1948г.). Служебная характеристика на МИРОНОВА прилагается.

п. п. ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА УМГБ ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ
МАЙОР ГЛУЩЕНКО.

5 марта 1948 года
№ 256
Город Черновцы.

Верно: СТ. ОПЕРУПОЛНОМОЧЕННЫЙ УКГБ ПРИ СМ УССР
ПО ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ МАЙОР
(підпис) ШМЕЛЕВ

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 86-88.
Копія. Машинопис.*

№ 92

**ВИПИСКА ЗІ СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ
УРСР ПРО ЛІКВІДАЦІЮ КЕРІВНИКА ТЕХЗВЕНА
ОКРУЖНОЇ РЕФЕРЕНТУРИ ПРОПАГАНДИ ОУН
БУКОВИНИ МИХАЙЛА ТОДОРЮКА-“ВЕСНИ”,
“НЕВИДНОГО” І МАШИНІСТКИ ОКРУЖНОГО
ПРОВОДУ ФРОЗИНИ НАХАМКО-“БЕРІЗКИ”**

5 червня 1948 р.

ВИПИСКА ИЗ СПЕЦСООБЩЕНИЯ

о ликвидации заместителя руководителя
Буковинского окружного
провода ОУН “ВЕСНА”, он же “НЕВИДНЫЙ”
и машинистки окружного провода “БЕРЕЗКИ”.

Карта 1 : 100.000

В результате анализа агентурных материалов и показаний ряда разоблаченных руководящих участников подполья ОУН, а также ранее захваченных оуновских документов, УМГБ было установлено, что Буковинский окружной провод находится в горно-лесистой местности Вижницкого района Черновицкой области, рельеф которого обеспечивал надежное укрытие для его членов.

Однако, точного местонахождения окружного провода ОУН установить не представлялось возможным.

В целях розыска местонахождения окружного провода и ликвидации его участников, нами еще в апреле 1948 года, из лучших агентов-боевиков, была создана агентурная спецбоевка в количестве четырех человек под руководством агента-боевика “СОКОЛА”, хорошо знающих местность. Перед боевкой была поставлена задача, соблюдая строжайшую скрытность, вести наблюдение за районами, где по нашему предположению должны были скрываться участники окружного провода.

В результате почти полуторамесячного тщательного изучения района, многочисленных поисков и засад, спецбоевка представила ряд, хотя и скудных данных, однако указывающих на присутствие в нем руководящего органа бандитского подполья.

Так, 30 апреля 1948 года руководитель спецбоевки агент-боевик “СОКОЛ” сообщил, что в результате одной поисковой операции, в районе горы Бук (3870), им были обнаружены тща-

тельно замаскированные использованные батареи от радиоприемника.

Эти данные еще более утвердили нас в мнении, что в данном районе скрывается Буковинский окружной провод ОУН и нами были приняты более энергичные меры к розыску и ликвидации участников провода.

Спецбоевке дано было задание, проводить розыскные мероприятия до тех пор, пока бандиты не будут обнаружены и ликвидированы.

Одновременно боевка была усилена солдатами внутренних войск МГБ и руководство созданной опергруппой, возглавил оперативный работник.

В результате продолжительных поисков и засад, 28 мая 1948 года, в 9 часов, указанная оперативная группа, в составе 3-х солдат внутренних войск МГБ и 5 агентов-боевиков, под руководством ст. оперуполномоченного Вижницкого РО МГБ капитана КЕТОВА, в горах Вижницкого района, 8 км западнее с. Берегомет (3870), напала на бункер Буковинского окружного провода ОУН, в котором были застигнуты:

1. Заместитель окружного проводника “СТАЛЯ” – “ВЕСНА”, он же “НЕВИДНЫЙ” – ТОДОРЮК Михаил Дмитриевич, 1902 года рождения, уроженец с. Старо-Жадова Сторожинецкого района Черновицкой области, украинец, из крестьян, с низшим образованием, кадровый оуновец с 1940 года.

2. Машинистка окружного провода ОУН “БЕРЕЗКА” – НАХАМКО Фрозина Георгиевна, 1922 года рождения, уроженка с. Бережница Вашковского района Черновицкой области, в 1944 году окончила немецкую разведовательную школу радисток и в январе 1945 года в составе группы парашютистов из Австрии была выброшена с самолета на территорию Черновицкой области и с тех пор находилась в подполье ОУН, с 1946 года является машинисткой окружного провода ОУН.

“НЕВИДНЫЙ” и “БЕРЕЗКА” оказали вооруженное сопротивление и в перестрелке оба были убиты. Трупы убитых опознаны.

В результате операции захвачены следующие трофеи:

1. Винтовка АВТ	– 1
2. Русский карабин	– 1
3. Пистолет	– 1
4. Пишущая машинка	– 1
5. Типография с набором деревян. шрифта	– 1
6. Деревянных клише для изготовления а/с нац. листовок	– 4

Кроме того, захвачена вся оперативная канцелярия окружного провода, в том числе ряд оуновских документов, представляющих оперативный интерес, много националистической литературы, фотоснимков бандитов, а также большое количество листовок, изготовленных в связи с годовщинами смерти КОНОВАЛЬЦА и ПЕТЛЮРЫ.

Убитый “ВЕСНА”-“НЕВИДНЫЙ” в отчетах отдела 2-Н УМГБ считался боевиком личной охраны и курьером “СТАЛЯ”.

Однако, из захваченных документов, а также имеющихся в нашем распоряжении агентурных и следственных материалов видно, что “НЕВИДНЫЙ” является кадровым и опытным националистом и после захвата нами заместителя “СТАЛЯ” “СУВЕНИРА” стал его приемником.

п. п. Нач. Упр. МГБ Черновицкой обл.
полковник (РЕШЕТОВ)

5 июня 1948 года
№ 748
город Черновцы

Справка: Спецсообщение находится в аг[ентурном] деле “Змовники”, арх. № 1305, том № 6, стр. 202-204.

Верно: Зам. Уполн. УКГБ в Сторожинецком районе
Черновицкой области – подполковник
(*підпис*) ПАВЛИЧЕНКО

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 90-92.
Копія. Машинопис.*

№ 93
СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ УРСР
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ЗВ'ЯЗКІВЦЯ КАРПАТСЬКОГО
КРАЙОВОГО ПРОВОДУ ОУН МИКОЛИ
ЧОКИНЮКА-“НАБИТОГО” І ЗАХОПЛЕННЯ
РАЙОННОГО ПРОВІДНИКА ОУН ВИЖНИЧЧИНИ
ЮРІЯ ТКАЧУКА-“КУНИЦІ”

1 червня 1949 р.

Совершенно секретно

ша-2

МИНИСТРУ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УССР
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
товарищу САВЧЕНКО С. Р.
гор. Киев

СПЕЦСООБЩЕНИЕ

о ликвидации курьера связи краевого “провода” ОУН
“Карпаты” “НАБИТОГО” и кустовой бандгруппы ОУН “КУНИЦЫ”.

В ходе работы с агентом “ОСТРОЖНЫЙ” и следствия по делу захваченного руководителя Кицманского районного “провода” ОУН “ВИШНИ” нами был установлен “мертвый” пункт связи руководящего состава подполья ОУН, содержанием которого являлся житель хутора Затин Ростовского сельсовета* Вижницкого района ВАШНИЙ Николай Юрьевич.

Учитывая, что [в отношении] ВАШНИЙ, кроме косвенных показаний “ВИШНИ”, другие компрометирующие материалы отсутствовали, разоблачение его с последующей вербовкой исключалось, в связи с чем было принято решение заложить вблизи его дома засаду для захвата бандитов, прибывающих к нему в ночное время.

С этой целью в ночь на 17 мая 1949 года в район расположения усадьбы ВАШНИЙ была направлена чекистско-войсковая группа Вижницкого РО МГБ под руководством старшего оперу-

---

* Так у тексті. Повинно бути: Закінь Пидзахарьчского сельсовета (Закінь Пидзахарицької сільради).

полномоченного отдела 2-Н УМГБ лейтенанта Мармоза, в задачу которой было поставлено – в ночное время располагаться в засаде у дома ВАШНИЙ и при появлении бандитов принимать меры к их захвату или ликвидации.

На вторые сутки действия засады, в 2.30 19 мая 1949 года к усадьбе ВАШНИЙ прибыли трое вооруженных неизвестных, которые, в соответствии с планом засады, были пропущены в дом ВАШНИЯ.

После получасового пребывания в доме, неизвестные вышли во двор и при попытке выхода из двора были засадой обстреляны, в результате чего один из них был убит, второй ранен и захвачен живым, а третьему удалось прорваться через огонь засады и скрыться в примыкающем к усадьбе лесу, преследование его результатов не дало.

У убитого и захваченного бандитов были обнаружены и изъяты:

Винтовка АВТ	1
Автомат ППШ	1
Пистолет Маузер	1
Гранаты	3

и более 200 боевых патронов, а также вещевая сумка, заполненная пакетами оуновской почты, адресованной в Буковинский окружной провод ОУН.

Раненым и захваченным бандитом оказался руководитель кустовой бандгруппы ОУН “КУНИЦА”, он же “ТАРАС” – ТКАЧУК Юрий Саввович, 1916 года рождения, уроженец и бывший житель села Ростоки Вижницкого района Черновицкой области, участник вооруженного подполья ОУН с 1944 года.

“КУНИЦА” до весны 1949 года являлся участником кустовой бандгруппы “ДОРОШЕНКО” и станичным ОУН по селу Петраши Вижницкого района, с апреля 1949 года по указанию руководства надрайонного “провода” ОУН из бандгруппы “ДОРОШЕНКО” вышел с двумя бандитами “ЗАРЕЙ” и “ПЕТРУНЕЙ” и возглавил вновь организованную кустовую бандгруппу ОУН.

Допрошенный “КУНИЦА” показал, что он вместе с руководителем кустовой бандгруппы ОУН “МЕЧОМ” в ночь на 19 мая 1949 года в районе хутора Затин встретили прибывшего из Станиславской области курьера краевого “провода” ОУН “НАБИТОГО”, который доставил почту для руководства Буковинского окружного провода.

Эту почту в окружной провод должен был доставить “МЕЧ”, но перед прощанием с “НАБИТЫМ”, они решили провести день

в лесу и с целью приобретения продуктов зашли к пособнику “МЕЧА” ВАШНИЮ. Попав под огонь засады, “МЕЧ”, шедший сзади “КУНИЦЫ” и “НАБИТОГО”, по-видимому остался невредимым, а “НАБИТЫЙ” был убит.

Опознанием трупа убитого бандита через агентов-опознавателей и оперативный состав Кутского РО МГБ Станиславской области было установлено, что убитым является руководитель СБ Кутского районного “провода” ОУН “НАБИТЫЙ” – ЧЕКЕНЮК Николай Дмитриевич, 1925 года рождения, уроженец села Ростки Кутского района Станиславской области, на нелегальном положении с 1944 года.

Просмотром и изучением оуновских документов, обнаруженных в почте, доставленной “НАБИТЫМ”, установлено, что эти документы исходят из краевого “провода” ОУН “Карпаты” и в основном адресованы к руководителю Буковинского окружного “провода” ОУН “СТАЛЮ”.

Среди оуновских документов заслуживают оперативного внимания руководящие указания, подписанные псевдонимом “ЗОВ” (по справке Станиславского УМГБ – “ЗОВ” – последний псевдоним руководителя краевого “провода” ОУН “Карпаты” “ШЕЛЕСТА”), в которых обращает внимание “СТАЛЯ” на проводимую органами МГБ большую работу по внедрению в подполье ОУН внутренней агентуры, особенно из числа задерживаемых бандитов и бандпособников и рекомендуется усилить работу по выявлению этой категории агентуры, как представляющей наибольшую угрозу для подполья ОУН.

В этих же указаниях обращается внимание “СТАЛЯ” на неблагонадежность его заместителя по организационной части “НЕДОБИТОГО”, скомпрометировавшего себя в период пребывания в подполье ОУН на территории Станиславской области, а также предлагается быть осторожным в отношении находящихся в подполье ОУН “восточников”: “НИКОЛАЯ” (следователь СБ окружного “провода” ОУН “КОЛЯ”) и “СТЕПА” (бывший руководитель Сторожинецкого районного “провода” ОУН), благонадежность которых взята краевым “проводом” ОУН под сомнение.

Эти указания краевого “провода” нами будут использованы в проведении комбинаций по компрометации упоминаемых участников подполья ОУН.

Среди документов, представляющих оперативную ценность, имеются три документа совершенно секретного характера, именуемые “воззваниями к украинскому народу”, в отношении

которых “ЗОВ” дает указание – хранить их в строгом секрете и приступить к размножению и распространению только с началом военных действий против Советского Союза.

Копии с переводов всех документов, представляющих оперативную ценность, прилагаются.

Подвергнутый тщательному допросу “КУНИЦА” дал развернутые показания о состоянии оуновских бандформирований, действующих в горной части Черновицкой области, а также о известных ему бандпособнических связях в горных хуторах Вижницкого района, среди которых дал ряд перспективных кандидатур для использования их по ликвидации участников бандгрупп ОУН, базирующихся на горные хутора Вижницкого и Путильского районов.

Характеризуя моральное состояние остатков вооруженных бандгрупп ОУН, базирующихся на горные районы Черновицкой области, “КУНИЦА” показал, что в связи с большими потерями в кадровом составе участников вооруженного подполья ОУН, а также с произведенными органами МГБ многочисленными арестами бандпособников, моральное состояние рядовых участников бандгрупп основательно подорвано и большинство из них подвержены упадническим настроениям и потеряли веру в реальность продолжения вооруженной борьбы с Советской властью.

В подтверждение своих показаний “КУНИЦА” указал на ряд участников бандгрупп ОУН, которые, по его мнению, при соответствующей обработке, могут быть выведены из подполья ОУН.

Кроме того, “КУНИЦА” показал об известных ему постоянных переходах участников бандгрупп ОУН в горах и указал на наиболее перспективные места для перехвата бандитов на этих переходах.

Эти показания “КУНИЦЫ” используем для проведения оперативных мероприятий по ликвидации остатков вооруженного подполья ОУН в горах Вижницкого и Путильского районов, из которых одно мероприятие уже дало результат и подтвердило правдивость показаний “КУНИЦЫ”, а именно:

Характеризуя бандпособнические связи среди жителей хуторов Вижницкого района, “КУНИЦА” порекомендовал использовать для вывода из подполья ОУН его братьев – бандитов “ИСКРУ” и “БОГДАНА”, активного бандпособника, жителя хутора Янчулово Ростокского сельсовета ТРИЦУКА Танасия, пользующегося у бандитов особым доверием.

Для проведения этого мероприятия было принято решение на негласное снятие ТРИЩУКА с последующей его вербовкой после разоблачения.

С этой целью к ТРИЩУКУ в ночь на 23 мая 1949 года были направлены агенты-боевики “25” и “ОГОНЬ” с прикрытием ЧВГ в составе трех солдат под командой командира отделения сержанта НОВИКОВА.

Прибыв к дому ТРИЩУКА, ЧВГ расположилась в охране на подступах к усадьбе, а агенты-боевики зашли в дом ТРИЩУКА для осуществления негласного вывода его из дома под предлогом использования его в качестве “проводника” в горах.

В 23.00 22 мая 1949 года к усадьбе ТРИЩУКА со стороны леса вышел вооруженный неизвестный, который, подойдя на четыре метра к находившемуся в укрытии сержанту НОВИКОВУ, последним был обстрелян очередью из автомата и ранен в ногу. При приближении НОВИКОВА к бандиту для его захвата, бандит произвел очередь из АВТ и ранил сержанта НОВИКОВА, после чего был убит подоспевшим на помощь к НОВИКОВУ агентом-боевиком “ОГОНЬ”.

В убитом бандите опознан боевик охраны кустовой бандгруппы ОУН “КУНИЦЫ” бандит “ЗОРЯ” – ВЕЙЧУК Михаил Алексеевич, 1928 года рождения, уроженец хутора Янчулово Ростовского сельсовета Вижницкого района, на нелегальном положении с 1947 года.

У убитого бандита “ЗОРИ” обнаружено и изъято: винтовка АВТ, пистолет, 80 патронов, бинокль и полевая сумка с оуновскими листовками.

Доставленный в РО МГБ ТРИЩУК после разоблачения, был оформлен вербовкой и направлен с письмом от “КУНИЦЫ” на негласный вывод братьев “КУНИЦЫ” – бандитов “ИСКРЫ” и “БОГДАНА”.

Таким образом, в результате проведения двух операций Вижницким РО МГБ ликвидирована вновь организованная кустовая бандгруппа ОУН “КУНИЦЫ”, из состава которой остался только один бандит “ПЕТРУНЯ”, который, по характеристике “КУНИЦЫ”, может быть выведен из подполья, что и проводится.

Захват живым “КУНИЦЫ” дал в наши руки ценного “языка” для проведения агентурно-оперативных мероприятий по ликвидации остатков вооруженного подполья в горной части Черновицкой области.

Прошу поощрить Вашими правами отличившихся при проведении операции по ликвидации руководителя Кутского район-

ного “провода” ОУН – курьера связи краевого “провода” ОУН “НАБИТОГО” и ликвидации кустовой бандгруппы “КУНИЦЫ”:

1. Старшего оперативного уполномоченного 1 отделения отдела 2-Н УМГБ лейтенанта МАРМОЗА Тимофея Харитоновича.

2. Командира отделения 6 стрелковой роты 331 сп ВВ МГБ сержанта НОВИКОВА Ивана Андреевича.

3. Рядовых солдат 6 стрелковой роты 331 сп ВВ МГБ НОВОГОРОДОВА Николая Михайловича и РОЖКОВА Владимира Петровича.

п. п. НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ МГБ ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ
ПОЛКОВНИК РЕШЕТОВ

1 июня 1949 года

№ 745

город Черновцы

Копия верна:

ЗАМ. УПОЛНОМОЧЕННОГО УКГБ ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ

В СТОРОЖИНЕЦКОМ РАЙОНЕ ПОДПОЛКОВНИК

(підпис) (ПАВЛИЧЕНКО)

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 164-168.

Копія. Машинопис.

№ 94
СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ УРСР
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ОКРУЖНОГО РЕФЕРЕНТА
ПРОПАГАНДИ ОУН БУКОВИНИ ІВАНА МЕНЗАКА-
“КОБЗАРЯ” І ЙОГО ОХОРОНЦЯ МИХАЙЛА
ГОЛОВАЦЬКОГО-“СМИРНОГО”

6 червня 1949 р.

Совершенно секретно
Серия “ОК”
экз[емпляр] №

МИНИСТРУ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
УКРАИНСКОЙ ССР
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
товарищу САВЧЕНКО С. Р.
город Киев

ЗАМЕСТИТЕЛЮ МИНИСТРА ГОСБЕЗОПАСНОСТИ
УКРАИНСКОЙ ССР
ГЕНЕРАЛ-МАЙОРУ
товарищу ДРОЗДОВУ В. А.
город Львов

СПЕЦСООБЩЕНИЕ

О ликвидации руководителя
пропаганды Буковинского окружного
“провода” ОУН “КОБЗАРЯ” и
боевика его охраны “СМИРНОГО”.

После ликвидации остатков участников вооруженного подполья ОУН в Запрутской части Черновицкой области (донесено Вам докладной запиской № от “ ” ____ 1949 года) – дальнейшее использование агента-внутренника “ОСТОРОЖНОГО” проводилось в направлении создания условий для обеспечения предстоящей его встречи с руководителем Запрутского надрайонного “провода” ОУН “КОБЗАРЕМ”, [с] целью его захвата или ликвидации.

Из опроса “ОСТОРОЖНОГО” нам стало известно, что уходя на зимовку в “горы”, “КОБЗАРЬ” на последней встрече с руково-

дителями районных “проводов” в октябре 1948 года, назначил очередную встречу “ОСТОРОЖНОМУ” на 9 апреля 1949 года, дав контрольные даты встреч на 24.IV.1949 года; 8 и 19 мая 1949 года.

На случай возможного срыва назначенных встреч, “КОБЗАРЬ” условился с “ОСТОРОЖНЫМ” о восстановлении связи с ним через “мертвый пункт” связи, который по обоюдному согласию их был определен у креста на полевой дороге в 1,5 километрах юго-западнее с. Шубранцы* Садгорского района, причем “КОБЗАРЬ” предупредил “ОСТОРОЖНОГО” о возможной личной встече его с “ОСТОРОЖНЫМ” на этом пункте 10 и 30 числа каждого месяца.

В целях оперативной реализации этих данных, нами был разработан план, по которому агент “ОСТОРОЖНЫЙ” должен был аккуратно являться на встречи с “КОБЗАРЕМ” в назначенные сроки и, встретившись с последним, привести его на одну из своих явочных квартир в с. Шубранцы, где по взаимодействию с опергруппой УМГБ, осуществить захват или ликвидацию “КОБЗАРЯ”.

Однако, “КОБЗАРЬ” ни на одну из назначенных им встреч не явился, после чего “ОСТОРОЖНЫЙ” был переключен “мертвый пункт” связи, на котором ближайшая встреча с “КОБЗАРЕМ” или обмен эстафетами, должны были состояться 30 мая 1949 года.

30 мая 1949 года с наступлением темноты агент “ОСТОРОЖНЫЙ” в сопровождении начальника 2 отделения отдела 2-Н УМГБ майора ГЕРКУЛЕСОВА и его заместителя капитана ВОРОШИНА, был направлен на машине в район с. Шубранцы, где майор ГЕРКУЛЕСОВ и капитан ВОРОШИН залегли в скрытом месте в 300 метрах от “мертвого пункта” связи с целью вести непрерывное наблюдение за действиями “ОСТОРОЖНОГО” и в случае необходимости, оказать помощь “ОСТОРОЖНОМУ”, а при удачном разрешении намеченного плана, зафиксировать проход “ОСТОРОЖНОГО” с “КОБЗАРЕМ” в с. Шубранцы для последующего проведения в дневное время операцию по захвату “КОБЗАРЯ” в случае, если он прибудет на встечу с “ОСТОРОЖНЫМ” один или ликвидации, если с “КОБЗАРЕМ” будут другие бандиты.

Однако, ход дальнейших событий вынудил “ОСТОРОЖНОГО” принять самостоятельное решение на ликвидацию “КОБЗАРЯ” в силу следующих обстоятельств:

---

* Так у тексті. Повинно бути: Шубранец (Шубранець).

Оставив майора ГЕРКУЛЕСОВА и капитана ВОРОШИНА в укрытии, “ОСТОРОЖНЫЙ” в 24.00 30 мая 1949 года достиг “мертвого пункта” связи, где уже его ждал “КОБЗАРЬ”, имея при себе боевика охраны.

Обменявшись “ОСТОРОЖНЫМ” приветствиями, “КОБЗАРЬ” в первую очередь обратил внимание на то, что “ОСТОРОЖНЫЙ” прибыл на встречу один без охраны и в повышенном тоне потребовал от “ОСТОРОЖНОГО” объяснения.

“ОСТОРОЖНЫЙ”, оправдываясь перед “КОБЗАРЕМ” заявил, что боевика своей охраны, он вынужден был оставить с руководителем Кицманского районного “провода” ОУН “ВИШНЕЙ”, так как последний заболел венерической болезнью и находится в тяжелом состоянии на одной из своих квартир в с. Веренчанка Заставновского района, где без охраны находится опасно.

Это объяснение “ОСТОРОЖНОГО”, по видимому, не удовлетворило “КОБЗАРЯ” и вызвало у него сомнение, так как на предложение “ОСТОРОЖНОГО” идти с ним на ночлег в с. Шубранцы – “КОБЗАРЬ” отказался, мотивируя свой отказ тем, что безопаснее укрыться на поле в кустарнике и в свою очередь предложил “ОСТОРОЖНОМУ” следовать с ним в подобранное им укрытие на поле, на что “ОСТОРОЖНЫЙ” вынужден был согласиться.

Отойдя от места встречи на метров восемьсот, в противоположном, месту нахождения оперработников направлении, “КОБЗАРЬ” предложил расположиться на отдых в кустарнике, где он провел день с боевиком своей охраны.

В пути следования к месту укрытия и на отдыхе, “КОБЗАРЬ” в течении полутора-двух часов беседовал с “ОСТОРОЖНЫМ”, интересуясь обстановкой в Запрутских районах области, а также сообщил “ОСТОРОЖНОМУ” последние новости из деятельности окружного “провода” ОУН, из которых заслуживающими оперативного внимания явились:

а). Прежде всего “КОБЗАРЬ” сообщил, что в настоящее время он является руководителем пропаганды окружного “провода” ОУН, однако, временно будет выполнять и функции руководителя Запрутского надрайонного “провода” ОУН, так как имеет личное задание руководителя окружного “провода” ОУН “Сталя” восстановить и укрепить подполье ОУН в Запрутской части области и особенно в Садгорском районе для последующего продвижения подполья ОУН в восточные районы Черновицкой области и дальше в восточные области УССР.

Одновременно “КОБЗАРЬ” сообщил “ОСТОРОЖНОМУ”, что по решению окружного “провода” ОУН – “ОСТОРОЖНЫЙ” назна-

чен руководителем СБ “Запрутского” [надрайонного] “провода” ОУН и 4 июня с.г. должен вместе с “КОБЗАРЕМ” следовать в окружной “провод” для получения инструктажа от руководителя СБ окружного “провода” ОУН “МАКАРА”;

б). О составе окружного “провода” ОУН, “КОБЗАРЬ” сообщил, что в руководстве окружного “провода”, кроме “СТАЛЯ” и его, “КОБЗАРЯ”, в настоящее время находятся:

Заместитель “СТАЛЯ” по организационной части – “НЕДОБИТЫЙ” и руководитель СБ “провода” – “МАКАР”.

“СТАЛЬ” 25-26 мая с. г., якобы ушел на территорию Станиславской области – на совещание, откуда должен возвратиться в 10 числа июня с. г.

Остальные вопросы в беседе “КОБЗАРЯ” с “ОСТОРОЖНЫМ” имели общий характер, содержание их подробно изложено в прилагаемой копии доклада “ОСТОРОЖНОГО”.

Незадолго до рассвета, примерно в 3 часа 31 мая, “КОБЗАРЬ” предложил “ОСТОРОЖНОМУ” ложиться спать, сказав, что в охране будет находиться боевик “СМИРНЫЙ”, однако “ОСТОРОЖНЫЙ” от сна отказался и предложил “СМИРНОМУ” заменить его, на что “КОБЗАРЬ” согласился.

Уложив “КОБЗАРЯ” и “СМИРНОГО” спать, “ОСТОРОЖНЫЙ” накрыл их одной плащ-палаткой и когда они стали засыпать, четырьмя короткими очередями из автомата уничтожил обоих.

Ликвидация “КОБЗАРЯ” и “СМИРНОГО” проведена конспиративно и не стала достоянием местного населения.

Опрошенный агент “ОСТОРОЖНЫЙ” объяснил, что ликвидация им “КОБЗАРЯ” и “СМИРНОГО” была вызвана тем, что “КОБЗАРЬ” на следующий день намеревался встретиться с “ВИШНЕЙ”, о котором “ОСТОРОЖНЫЙ” заявил, что он лежит больной на квартире в с.Веренчанка, тогда как в действительности “ВИШНЯ” захвачен органами МГБ и во избежании провала “ОСТОРОЖНЫЙ” решил ликвидировать “КОБЗАРЯ” и “СМИРНОГО”, так как захватить “КОБЗАРЯ” в создавшейся обстановке он не мог.

Таким образом, в результате выполнения намеченного плана по использованию агента-внутренника “ОСТОРОЖНОГО” 31 мая 1949 года ликвидирован последний участник вооруженного подполья ОУН в Запрутской части Черновицкой области –

Руководитель пропаганды окружного “провода” ОУН, он же руководитель “Запрутского” надрайонного “провода” ОУН – “КОБЗАРЬ”, он же “БАКУН” – МЕНЗАК Иван Николаевич, 1910 года рождения, уроженец и бывший житель

с. Русский Банылов Вашковецкого района Черновицкой области, из крестьян-средняков, украинец, по профессии педагог со средним образованием.

“КОБЗАРЬ” вступил в организацию украинских националистов в 1941 году. В 1943 году за националистическую деятельность был румынскими властями арестован и осужден на 25 лет каторги.

Отбывая заключение в Ясской тюрьме, “КОБЗАРЬ” при занятии города Яссы Советской Армией, из тюрьмы был освобожден и, возвратившись нелегально на территорию Черновицкой области, установил связь с руководством подполья ОУН, которым был назначен руководителем Вашковецкого районного “провода” ОУН, а затем – в конце 1945 года – руководителем пропаганды Буковинского окружного “провода” ОУН.

Весною 1947 года, в связи с назначением Краевым “проводом” ОУН на должность руководителя пропаганды окружного “провода” ОУН “СТЕПАНА” – “СУВЕНИРА”, “КОБЗАРЬ” был назначен руководителем “Запрутского” надрайонного “провода” ОУН вместо убитого “СКРИГУНА”.

Руководя подпольем ОУН в Запрутской части Черновицкой области, “КОБЗАРЬ” проводил по заданию “СТАЛЯ” организацию сети подполья ОУН в восточных районах: Новоселицком, Хотинском, Черновицкой области, имея цель в дальнейшем проникнуть в восточные области Украины.

Одновременно им была активизирована террористическая деятельность бандгрупп ОУН, входивших в состав “Запрутского” [надрайонного] “провода”, которыми за период с мая 1947 года по май 1949 года на территории Заставновского, Кицманского и Садгорского районов было совершено 22 террористических акта, в результате коих бандитами было убито 16 человек советско-партийного актива, разграблен магазин сельпо и разрушено 7 бойцов истребительного батальона.

Осенью 1948 г. “КОБЗАРЬ”, в связи с большими потерями в подполье ОУН на территории Запрутской части области, ушел на зимовку в горы, где, по видимому, находился с участниками окружного “провода” ОУН и в связи с отсутствием в “проводе” руководителя пропаганды, был назначен на эту должность.

Вместе с “КОБЗАРЕМ” ликвидирован боевик охраны окружного “провода” ОУН – “СМИРНЫЙ” –

ГОЛОВАЦКИЙ Михаил Николаевич, 1927 года рождения, уроженец Городенковского района Станиславской области, прибыл в Черновицкую

область в 1948 году в составе остатков сотни
УПА “ЮРКО”.

У убитых бандитов обнаружены и изъяты следующие трофеи:

Винтовка АВТ

Автомат ППШ

Пистолет ТТ

Граната РГ-42

Патрон – 116

Два клише для печатания националистических
листочков.

Двести семнадцать националистических ли-
сточков.

Оуновские “бифоны” на сумму 4.050 рублей и
пропагандистские оуновские брошюры.

В связи с ликвидацией “КОБЗАРЯ” агент “ОСТОРОЖНЫЙ”
исчерпал свои возможности, как агент-внутренник. В настоящее
время нами изучается возможность продвижения его в окружной
“провод” ОУН через другие каналы, о чем сообщим позднее.

Агент “Осторожный” мною премирован денежным возна-
граждением в сумме 2.000 рублей.

Приложение:

1. Копия доклада агента “ОСТОРОЖНЫЙ” на 6 листах.
2. Фотографии “КОБЗАРЯ” и “СМИРНОГО”.

п. п. НАЧ. УМГБ ПО ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ
ПОЛКОВНИК (РЕШЕТОВ)

6 июня 1949 года

№ 762

гор. Черновцы

Справка: Находится в деле № 22, арх. 67, стр. 171-179.

Верно: Зам. Уполн. УКГБ по Черновицкой области
в Сторожинецком районе
подполковник (*підпис*) (ПАВЛИЧЕНКО)

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 201-206.

Копія. Машинопис.

№ 95
СПЕЦПОВІДОМЛЕННЯ ДО МДБ УРСР
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ НАДРАЙОННОГО
РЕФЕРЕНТА СБ ВИЖНИЧЧИНИ
МИХАЙЛА ІВАНЮКА-“ЗАЛІЗНЯКА”
І ЗАХОПЛЕННЯ РАЙОННОГО ПРОВІДНИКА ОУН
ПУТИЛЬЩИНИ ІЛЛІ МАЦЬОПИ-“ХМАРИ”

25 червня 1949 р.

Совершенно секретно
Серия “ОК”

МИНИСТРУ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УССР
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
товарищу САВЧЕНКО С. Р.
город Киев

СПЕЦСООБЩЕНИЕ

О ликвидации руководителя СБ надрайонного
“провода” ОУН “ЖЕЛЕЗНЯКА” и руководителя
районного “провода” ОУН “ХМАРЫ”.

На территории Путильского района Черновицкой области, расположенного в Карпатских горах, на протяжении ряда лет безнаказанно укрывались и активно действовали участники “горного” надрайонного и Путильского районного “провода” ОУН, среди которых наиболее активными являлись: руководитель СБ надрайонного “провода” ОУН “ЖЕЛЕЗНЯК” и руководитель районного “провода” ОУН “ХМАРА”.

Так например: под непосредственным руководством “ЖЕЛЕЗНЯКА” и “ХМАРЫ” за последние два года бандгруппами, входящими в состав Путильского районного “провода” ОУН – было совершено шесть террористических актов, в результате которых бандитами было убито 7 человек из числа сельского актива и бойцов истребительного батальона, и разоружено 6 бойцов охраны общественного порядка МВД.

Безнаказанным террористическим действиям бандгрупп ОУН в значительной степени способствовала сильно пересеченная горно-лесистая местность, окружающая населенные пункты

района, а также отсутствие квалифицированной агентуры РО МГБ, способной своевременно предупредить о готовящихся бандпроявлениях и появлениях бандгрупп в районе расположения населенных пунктов.

С введением действия приказа МГБ СССР № 00469 Управлением МГБ было обращено серьезное внимание на укрепление аппарата Путильского РО МГБ за счет прикомандирования опытных оперработников из районов, освобожденных от остатков вооруженных бандгрупп ОУН и оказана практическая помощь руководящим составом УМГБ в создании агентурной сети в пунктах концентрации бандпособнической базы.

В результате проведенных организационных и агентурно-оперативных мероприятий, Путильский РО МГБ уже в марте с. г. приступил к плановой методической ликвидации остатков вооруженного подполья ОУН и в течении первого полугодия достиг заметных результатов, ликвидировав девять кадровых участников бандгрупп ОУН, захватив при этом ___ стволов оружия и большое количество оуновской литературы.

За это время оперсоставом Путильского РО МГБ была ликвидирована в полном составе кустовая бандгруппа “БОРА” в числе трех бандитов (донесено спецсообщением № 358 от 15 марта 1949 года), захвачен руководитель районного “провода” ОУН “ХМАРА”, ликвидирован руководитель СБ надрайонного “провода” ОУН “ЖЕЛЕЗНЯК” и 4 боевика из состава охраны “проводов” ОУН.

Чекистско-войсковые операции по захвату руководителя районного “провода” ОУН “ХМАРЫ” и ликвидации руководителя СБ надрайонного “провода” ОУН “ЖЕЛЕЗНЯКА” были проведены при следующих обстоятельствах:

1. Операция по захвату “ХМАРЫ”.

В ходе агентурного розыска места укрытия руководителя Путильского районного “провода” ОУН “ХМАРЫ”, РО МГБ был приобретен из числа активных пособников “ХМАРЫ” – агент “ЛУЦЕНКО”, дом которого, расположенный на хуторе в горнолесистой части Сергиивского сельсовета, периодически посещался “ХМАРОЙ” и его связной – нелегалкой “НАСТЯ”*.

Однако, агент “ЛУЦЕНКО”, имея задание подвести под оперативный удар “ХМАРУ”, в течении нескольких месяцев задание не выполнял, мотивируя тем, что “ХМАРА” к нему не

---

* У тексті помилка. Повинно бути: “Надя”.

приходит. В то же время, проверкой через другую агентуру было установлено, что “ЛУЦЕНКО” продолжает принимать у себя в квартире “ХМАРУ” и является двурушником.

На одной из встреч, проведенных в апреле месяце с. г. – “ЛУЦЕНКО” был разоблачен в двурушничестве и, боясь ответственности за обман органов МГБ, обязался в течении месяца подвести “ХМАРУ” под оперативный удар или же ликвидировать лично.

Для выполнения этого задания “ЛУЦЕНКО” был вооружен и, учитывая, что дом его находится на большом расстоянии от РО МГБ и то, что “ХМАРА”, как правило, подолгу в его доме не задерживался, у “ЛУЦЕНКО” для экстренной связи был поставлен радиосигнализационный аппарат “ТРЕВОГА”.

3 мая 1949 года в 2.00 в дом “ЛУЦЕНКО” явился “ХМАРА” со своей связной “НАСТЕЙ”, однако “ЛУЦЕНКО” ликвидировать их сам не решился, а узнав, где они будут ждать заказанные ему продукты, включил сигнал “ТРЕВОГА” и проводив бандитов из дома, поспешил в РО МГБ, с целью дублирования вызова чекистско-войсковой группы.

К прибытию “ЛУЦЕНКО” в РО МГБ, чекистско-войсковая группа была уже готова к выходу по принятому сигналу “ТРЕВОГА” и немедленно выступила под руководством начальника РО майора НИКОЛАЕВА, в указанное агентом место – лесной массив, примыкающий к дому агента.

По прибытию в указанное место, опергруппа заблокировала участок леса, где должны были находиться бандиты и путем прочески обнаружила укрывающихся в кустах “ХМАРУ” и “НАСТЮ”, которые на предложение сдаться пытались скрыться бегством и во время их преследования “ХМАРА” был ранен и захвачен живым, а “НАСТЯ” – убита.

“ХМАРА” – МАЦЬОПА Илья Григорьевич, 1901 года рождения, уроженец.СергииПутильского района Черновицкой области, кулак, участник ОУН с 1940 года, на нелегальном положении с 1944 года.

Находясь в 1944 году в составе УПА, “ХМАРА” являлся одним из организаторов и руководителей крупного диверсионного акта, когда через несколько дней после освобождения Путильского района, на районный центр Путила был произведен налет крупной банды УПА, которая, действуя по указанию “ХМАРЫ”, взорвала и сожгла все лучшие здания, намеченные для районных организаций и учреждений.

У захваченного “ХМАРЫ” были обнаружены и изъяты – автомат ППШ с боеприпасами и полевая сумка с оуновскими документами.

В связи с тем, что “ХМАРА” получил серьезное ранение в область груди, он активному допросу не подвергался и дал показания только на десять своих активных пособников.

В настоящее время “ХМАРА” помещен во внутреннюю тюрьму УМГБ, где подвергается внутрикамерной агентурной обработке.

2. Операция по ликвидации “ЖЕЛЕЗНЯКА”.

В разработке участников “горного” надрайонного “провода” ОУН Путильским РО МГБ был выявлен активный пособник руководителя СБ надрайонного “провода” ОУН “ЖЕЛЕЗНЯКА” и руководителя пропаганды того же “провода” “БАШИ” – житель хутора Чечулинский Киселицкого сельсовета Путильского района _____ .

В целях разоблачения 1) _____ в мае с. г. РО МГБ была проведена комбинация с применением агентов-боевиков отдела 2-Н УМГБ, в результате которой 2) _____ был негласно снят и доставлен в РО МГБ, где в течении одной ночи был разоблачен в пособничестве “ЖЕЛЕЗНЯКУ” и “БАШЕ”.

Дав откровенные и правдивые показания о своей связи с “ЖЕЛЕЗНЯКОМ” и “БАШЕЙ” 3)* _____ объяснил, что его пособничество бандитам было вызвано боязнью перед ними и заявил о своей готовности подвести бандитов под оперативный удар при очередном посещении ими его дома.

В ту же ночь _____ был оформлен вербовкой в агенты под псевдонимом “БЕРЕЗКА”.

Через несколько суток “БЕРЕЗКА” сообщил, что в первых числах июня с.г. к нему в дом должен прибыть “ЖЕЛЕЗНЯК” или “БАША” за тетрадами, которые он должен был приготовить по их заданию.

Учитывая, что дом “БЕРЕЗКИ” расположен в удобном месте для заложения скрытой засады, в ночь на 31 мая с. г. вблизи его дома была заложена засада в составе старшего оперуполномоченного капитана МИТРОФАНОВА и трех солдат ВВ МГБ, в задачу которым было поставлено – ликвидировать бандитов при подходе к дому агента.

---

* Нумерація 1), 2), 3) дописана ручно.

На десятые сутки действия засады, в первом часу ночи 9.VI.1949 года засада заметила трех вооруженных бандитов, подходивших к дому агента из леса. При подходе к дому бандиты были обстреляны засадой ружейно-пулеметным огнем, в результате которого два бандита были убиты на месте, а третий бандит, по видимому раненый, бросил винтовку и китель и, пользуясь темнотой и пересеченной местностью, скрылся в лесу. Преследование и розыск бежавшего бандита – результатов не дали.

В убитых бандитах агентом “БЕРЕЗКА”, агентом-опознавателем “25” и захваченным ранее руководителем кустовой бандгруппы ОУН “КУНИЦЕЙ”, были опознаны:

1. Руководитель СБ “горного” надрайонного “провода” ОУН “ЖЕЛЕЗНЯК” –

ИВАНЮК Михаил Васильевич, 1923 года рождения, уроженец с. Испас Коломыйского района Станиславской области, до 1947 года находился в УПА на территории Станиславской области, где занимал положение “сотенного”, в 1947 году прибыл в распоряжение Буковинского окружного “провода” ОУН, где был назначен руководителем СБ надрайонного “провода” ОУН.

2. Боевик охраны кустовой бандгруппы ОУН “ЗАРИ” “ЗЕЛЕНЕЦ” –

ЛИХОВОЛЯ Алексей Семенович, 1910 года рождения, уроженец с. Киселицы Путильского района Черновицкой области, бывший легальный разведчик подполья ОУН, ушедший в банду в 1947 году.

Фамилия и псевдоним бежавшего бандита не установлены.

У убитых бандитов изъяты трофеи: винтовок АВТ – 2, винтовка немецкая – 1, пистолетов – 2, гранат – 4, патрон – 175 и 70 националистических листовок, подготовленных к распространению.

Потеря “ЖЕЛЕЗНЯКА”, как одного из наиболее активных ЭСБистов, для окружного “провода” ОУН является ощутительной и несомненно вызовет панические намерения среди оставшихся “галичан”, которые по имеющимся у нас агентурно-следственным данным, неоднократно высказывались о бесперспективности дальнейшего пребывания на Буковине.

Учитывая, что аппаратом Путильского РО МГБ, в ходе выполнения приказа МГБ СССР № 00469 в течении марта-июня

месяца ликвидировано 9 бандитов, в том числе 2 из руководящего состава, прошу поощрить Вашими правами отличившихся при операции по захвату “ХМАРЫ” и ликвидации “ЖЕЛЕЗНЯКА” –

1. Начальника Путильского РО МГБ майора НИКОЛАЕВА Александра Митрофановича.

2. Старшего оперуполномоченного Путильского РО МГБ старшего лейтенанта СТРАТИЙЧУК Федора Яковлевича.

3. Старшего оперуполномоченного Хотинского РО МГБ, прикомандированного к Путильскому РО МГБ капитана МИТРОФАНОВА Илью Алексеевича.

4. Командира отделения 6 стрелковой роты 331 сп ВВ МГБ сержанта ЖУРИНА Алексея Николаевича.

5. Командира отделения 6 стрелковой роты 331 сп ВВ МГБ младшего сержанта МИХАЙЛИЧЕНКО Николая Николаевича и рядовых 6 стрелковой роты 331 сп ВВ МГБ:

КУЗЬМИНА Алексея Алексеевича

ЕЗДИНА Емельяна Ивановича

ПАНФИЛОВА Алексея Лукьяновича.

п. п. Начальник УМГБ Черновицкой области
полковник (РЕШЕТОВ)

25 июня 1949 года

№ 826

гор. Черновцы

Справка: находится в деле № 22 с докладными записками и спецсообщениями в МГБ УССР за 1949 год, арх. № 67, стр. 302-309.

Верно: Зам. Уполн. УКГБ в Сторожинецком районе
Черновицкой обл. – подполковник
(підпис) (ПАВЛИЧЕНКО)

[Примечание: 1, 2, 3 – в подлинниках документов графы не заполнены. При опросе чекистов, данные восстановить не удалось.]*

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 209-214.

Копія. Машинопис.

---

* Дописано ручно.

№ 96
АКТ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ПІДПІЛЬНИКІВ
ОПЕРАТИВНО-ВІЙСЬКОВОЮ ГРУПОЮ УМДБ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛ.

1 грудня 1949 р.

Совершенно секретно

А К Т

1 декабря 1949 года.

город Вижница.

Мы, нижеподписавшиеся зам. начальника УМГБ Черновицкой области полковник ШЕВЧЕНКО, начальник отдела 2-Н УМГБ майор ДОВГАЛЬ, зам. начальника [отдела] 2-Н майор ГЕРКУЛЕСОВ, начальник отделения отдела 2-Н капитан ВОРОШИН, ст. оперуполномоченный Вижницкого РО МГБ лейтенант УЗИНСКИЙ, командир взвода 6-й роты лейтенант БАХРЕВ, сержант МАКЕЕВ, сего числа составили настоящий акт в нижеследующем:

Согласно разработанному оперативному плану в процессе поиска места укрытия руководителя "СБ" Буковинского окружного "провода" ОУН "МАКАРА" и других бандитов, на хуторе Бинькив* были обнаружены следы неизвестных, прорабатывая этот след, в 4.00 1.XII.1949 года оперативно-войсковая группа в составе 13 человек натолкнулась на место расположения бандитского бункера. На предложение сдаться бандиты оказали вооруженное сопротивление, вследствие чего бой длился с 9.00 до 12.00 часов. В результате боя были ликвидированы и опознаны следующие бандиты:

1. Руководитель "СБ" Буковинского окружного "провода" ОУН "МАКАР" – ПАРАЦУК Максим** Дмитриевич, 1924 года рождения, уроженец Городенского района Станиславской области.

2. Боевик личной охраны "СТАЛЯ" – "ВЕТЕР", уроженец Станиславской области.

3. Руководитель кустовой бандгруппы "КАЗАК" – [ПИЛИПЮК]*** Иван Миронович, уроженец с. Багна Вижницкого района.

4. Станичный ОУН с. Ривня Вижницкого района "ЧУМАК" – СИМЧУК Антон Танасьевич, уроженец с. Ривня Вижницкого района.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Банькив (Баньків).

** Так у тексті.

*** Дописано ручно.

5. Станичный ОУН с. Пидзахаричи Вижницкого района “ЛЕСОВОЙ” – ГОРДЕЙЧУК Николай Онуфриевич, уроженец с. Пидзахаричи Вижницкого района.

В результате ликвидации указанных выше бандитов изъято:

1. Автоматов ППШ – 2
2. Винтовок АВТ – 2
3. Винтовок немецких – 1
4. Пистолетов* ТТ – 1
5. Патронов винтовочных – 40 штук
6. Гранат РГД – 4 штуки

Большое количество националистической литературы, листовок и продукты питания.

Бункер, где находились бандиты, был построен размером 2 х 3 метра, куда подведена вода с выводом трубы.

После окончания операции бункер, в котором находились бандиты, взорван.

В чем и составлен настоящий акт.

П. п. Зам. начальника УМГБ Черновицкой обл.
полковник (ШЕВЧЕНКО)

Начальник отдела 2-Н УМГБ
майор (ДОВГАЛЬ)

Зам. нач. отдела 2-Н УМГБ
майор (ГЕРКУЛЕСОВ)

Начальник отделения отдела 2-Н УМГБ
капитан (ВОРОШИН)

Ст. оперуполн. Вижницкого РО МГБ
лейтенант (УЗИНСКИЙ)

Командир взвода 6 роты
лейтенант (БАХРЕВ)
Сержант 6 роты (МАКЕЕВ)

Справка: акт находится в аг[ентурном] деле “Змовники”, арх. № 1305, том №5, стр. 234-235.

Копия верна: Зам. Уполн. УКГБ в Сторожинецком районе
Черновицкой обл. – подполковник
(підпис) ПАВЛИЧЕНКО

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 86, арк. 176-177.

Копія. Машинопис.

---

* У тексті: патронов.

№ 97
ПРОТОКОЛ ДОПИТУ ОПЕРАТИВНИКАМИ УМДБ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛ. МИКОЛИ ТРУФИНА-
“НАЛИВАЙКА” (АГЕНТ-БОЙОВИК “ОГОНЬ”)

8 березня 1947 р.

ПРОТОКОЛ ДОПРОСА

Город Черновцы

1947 года, апреля, 8 дня.

Я, начальник отделения УМГБ по Черновицкой области капитан ХМАРА, допросил в качестве свидетеля –

ТРУФЕНА Николая Михайловича, 1919 года рождения, уроженец с. Испас Вижницкого района Черновицкой области, из крестьян, беспартийный, украинец, не судим, холост, образование 7 классов, гражданин СССР.

Об ответственности за дачу ложных показаний свидетель ТРУФЕН Н. М. предупрежден по ст. 89 УК УССР – 8 апреля 1947 года

ТРУФЕН

ВОПРОС: С какого времени Вы секретно сотрудничаете с органами МВД, МГБ, кто привлек Вас к сотрудничеству, какие Вы получили задания и как их выполняли?

ОТВЕТ: 17 июля 1945 года, находясь в банде УПА, сотни “КРИГИ” и имея псевдоним “НАЛИВАЙКО”, я желая прекратить свою бандитскую деятельность и явиться в органы Советской власти с повинной, написал “штафетку” оперуполномоченному Вижницкого РО МВД лейтенанту КУКОНИНУ, в которой указывал свое намерение и просил с ним встречи в Испасском лесу. Написанную “штафетку” передал ТРУФЕНОМ Алексеем Николаевичем, бывшим бандитом под псевдонимом “ОЛЕСЬ”, в то время находившимся на легальном положении. На утро следующего дня я и бандит “ЗАДОРЖНЫЙ”, в то время занимавший пост районного руководителя “СБ” по Путиловскому району, встретились в условном месте с лейтенантом КУКОНИНЫМ и начальником Вижницкого РО МВД капитаном КАЗАКОВЫМ, которые в беседе с нами согласились на нашу легализацию и предложили нам помочь органам МВД уничтожить активно действующих бандитов.

Я и “ЗАДОРЖНЫЙ” приняли предложение КАЗАКОВА и КУКОНИНА и обязались уничтожить бандитов – “ЧЕРЕМШИНУ”, “МЕЧА”, “КАЗАКА”, “КУНИЦУ”, “БИЛОГО”, “СТРУКА” и других бандитов, которых мы хорошо знали и тогда мне был присвоен псевдоним “ОГОНЬ”. Это обещание мы были в состоянии выполнить, так как у “ЗАДОРЖНОГО” имелась боевка в количестве 6 бандитов, кроме того я по приказу “ЗАДОРЖНОГО” мог собрать несколько бандитов, в то время ему подчинявшихся, создать боевку и пойти на уничтожение “ЧЕРЕМШИНЫ”, “МЕЧА”, “КУНИЦЫ” и других бандитов, ходивших тогда в одиночку и небольшими группами после разгрома сотен и куреней УПА.

Договорившись с КАЗАКОВЫМ, я и “ЗАДОРЖНЫЙ” ушли в село Испас к Труфену на ночлег. Явка с КАЗАКОВЫМ была назначена на вечер следующего дня, т. е. на 19 июля 1945 года.

Вечером 19 июля 1945 года, встретившись с лейтенантом КУКОНИНЫМ, последний передал нам новое распоряжение – никуда не уходить и ждать встречи с подполковником БЕЛЕНКО.

20 июля 1945 года в 9-10 часов вечера в селе Испас, в доме ТРУФЕНА Алексея Николаевича, мы встретились с подполковником БЕЛЕНКО, который отменил задание КАЗАКОВА и КУКОНИНА и дал нам новое задание – установить связь со станичным села Бережница “СИРКО” или же со станичным “КОРНИЕНКО”, через которого проходили все связи подполья ОУН, идущие из Галиции к “СТАЛЮ”, от “ГРИГОРА” и “ПЕТРЕНКО” – заместителя “СТАЛЯ”.

Выполняя указания подполковника БЕЛЕНКО, я и “ЗАДОРЖНЫЙ” на следующий день установили связь с “КОРНИЕНКО”, “ПЕТРЕНКО”, “ГРИГОРОМ”, “ЛЕВКО”, “СЕРБИЕНКО”, “БАКУНОМ” и другими, доложили о своем приходе.

В тот-же день от “ПЕТРЕНКО” я и “ЗАДОРЖНЫЙ” получили задание связаться с “ЧЕРЕМШИНОЙ”, после чего снова явиться в “провод” к “СТАЛЮ”, от которого получим новое назначение. “СТАЛЯ” в то время в “проводе” не было. Уходя из “провода” мы пошли в село Испас на явку с подполковником БЕЛЕНКО, где обо всем доложили и от него же получили указание – идти на связь к “ЧЕРЕМШИНЕ” и установить состав его банды.

Выполняя задание окружного “провода” и подполковника БЕЛЕНКО, мы с “ЗАДОРЖНЫМ” ушли на связь к “ЧЕРЕМШИНЕ” на хутор Бискив. Не застав “ЧЕРЕМШИНУ”, мы ему оставили “штафетку”, в которой указали, чтобы он явился на встречу к “КУНИЦЕ”, где мы его будем ждать. Поговорив с бандитами “МЕЧОМ”, “КОЗАКОМ”, “ВИКТОРОМ” и др[угими], мы ушли

снова на явку к БЕЛЕНКО, это было примерно по истечении 8-10 дней. Вместе с собой из гор мы взяли бандита “ВИКТОРА”. Придя в село Испас, бандита “ВИКТОРА” мы оставили в одной из хат села Испас, а сами пошли на встречу с БЕЛЕНКО. Бандит “ВИКТОР” в то время о нашей связи с МВД не знал. В тот вечер БЕЛЕНКО в селе Испас не было и нас принял капитан КАЗАКОВ и лейтенант ТРИФОНОВ.

На этой явке лейтенант ТРИФОНОВ решил арестовать “ВИКТОРА”, но мы ему этого делать не рекомендовали, после чего было решено ожидать подполковника БЕЛЕНКО. Через сутки, а это было уже в начале августа 1945 года, в поле к нам на явку пришел БЕЛЕНКО и одобрил наше решение в части того, что “ВИКТОР” был не тронут.

На следующее утро я, “ЗАДОРЖНЫЙ”, “ВИКТОР” ушли в село Бережницу Вашковского района, где в доме ЗАГУЛ Фрозины (арестована), но ее сестры и сейчас продолжают поддерживать связь с бандитами, встретились со “СТАЛЕМ”, где присутствовали “КОРНИЕНКО”, “НЕЧАЙ”, “ИВАН” и охрана “СТАЛЯ”. “СТАЛЬ” нас принял и выслушал наш доклад, особо интересовался “ВИКТОРОМ”, поскольку он происходит из восточных областей Украины и мы оставались при “СТАЛЕ”. Через двое суток мы все совместно со “СТАЛЕМ” пошли в горы [к] “ЧЕРЕМШИНЕ”, но ввиду того, что мы “ЧЕРЕМШИНУ” не нашли, “СТАЛЬ” оставляет в горах хутора Саджицкие* “ЗАДОРЖНОГО”, “ВИКТОРА” и подрайонного “ТИГРА”, а сам “СТАЛЬ” вместе со мной и его охраной возвратились в село Бережницу. По дороге в Испасском лесу наша группа остановилась на ночлег, откуда “СТАЛЬ” послал меня и своего охранника в село Испас за продуктами.

Придя в Испас, я доверенного “СТАЛЯ” – “РЫБАКА” оставил у ТРУФЕНОВОЙ матери, а сам забежал к ТРУФЕНУ и написал для МВД донесение, в котором указал местонахождение “СТАЛЯ” и дальнейший его маршрут.

Прибыв в село Бережницу со “СТАЛЕМ”, мы встретились с бандитами, прибывшими из Галиции – “СТЕПЬ”, он же “ОРЕСТ” и “МОТОРНЫЙ”; “ОСА”, он же “ЕВГЕН” – оба восточника; “КАРМЕЛЮК” – убит “КРИВОНОСОМ”; “БАКУН”, “ГРИГОР”, “ДУБ”, “ВОВК”, “НЕЧАЙ”, “ИВАН” и другие – всего 27 бандитов.

“СТАЛЬ”, собрав всех бандитов и получив характеристики на бандитов-восточников – “ОРЕСТА”, “ЕВГЕНА”, с которыми лично беседовал сам, после чего послал нас всех на акцию в

---

* Так у тексті. Повинно бути: Садківщик (Садківщик).

село Милиево и Кибакви Вижницкого района с задачей – поймать бывшего бандита “ЧУМАКА”, “ПОМСТУ” и “ХМЕЛЯ”. Забрав “ПОМСТУ” и “ХМЕЛЯ” и доставив их к “СТАЛЮ”, они им были избиты и завербованы, после чего переданы в мое распоряжение, т. е. чтобы я следил за тем, как они будут выполнять его задание. “ПОМСТА” и “ХМЕЛЬ” по заданию “СТАЛЯ” должны были вести наблюдение за деятельностью легализовавшихся бандитов и истребками.

К этому времени на место стоянки “провода” прибыл “ЗАДОРЖНЫЙ”. Меня, “ЗАДОРЖНОГО”, “ПОМСТУ”, “ХМЕЛЯ”, “СТРУГА” и “ЧЕМНОГО” – “СТАЛЬ” посылает в Испасский лес для оборудования схронов. По дороге “ПОМСТА” и “ХМЕЛЬ” совершают побег и уходят в г. Вижницу. “ЧЕМНОГО” и “СТРУГА” я с “ЗАДОРЖНЫМ” оставляем в Испасском лесу, а сами идем на встречу в с. Испас к подполковнику БЕЛЕНКО. После доклада, от БЕЛЕНКО я иду к “СТАЛЮ”, а “ЗАДОРЖНЫЙ” к “ЧЕРЕМШИНЕ”. Доложив “СТАЛЮ” о поступке “ХМЕЛЯ” и “ПОМСТЫ” – он оставляет меня у себя. Пробыв у “СТАЛЯ” дня 4, я получаю от него задание пойти в село Кибакви на акцию и уничтожить “ХМЕЛЯ” и его хозяйство. “ХМЕЛЯ” дома не было и мы забрали у него только одну свинью. Идя на эту акцию, я был поставлен в известность “СТАЛЕМ” о том, что я с ним в конце августа 1945 года буду идти в горы к “ЧЕРЕМШИНЕ”. Для того, чтобы поставить в известность подполковника БЕЛЕНКО о маршруте “СТАЛЯ”, я зная о том, что станичник села Испас ГОРДЕЙ Василь Иванович так же является сотрудником (секретным) МВД, то я зашел к нему и через него передал, что 27 или 28 августа 1945 года в 8 часов вечера я вместе со “СТАЛЕМ” буду проходить селом Багна, через мост и просил его, чтобы он об этом передал капитану КАЗАКОВУ. ГОРДЕЙ об этом передал КАЗАКОВУ и просил его, чтобы ему самому разрешили убить “СТАЛЯ”, но ему было запрещено это делать, в результате чего я со “СТАЛЕМ” в указанное время прошел спокойно и никто нас не тронул. Тогда я подумал о том, что, видимо, “СТАЛЯ” убивать нельзя.

29 августа 1945 года я со “СТАЛЕМ” прибыл в Вижницкий лес Курикив к “ЗАДОРЖНОМУ”. У “ЗАДОРЖНОГО” в то время была уже боевка в составе 5 бандитов: “ВИКТОР” – комендант боевки “СБ”, “СТРУГ”, “СОКОЛ”, “ГОРНОСТАЙ” и “БИЛЫЙ”. “СТАЛЬ”, спросив о “ЧЕРЕМШИНЕ” и узнав о том, что он должен скоро прибыть, остался у “ЗАДОРЖНОГО” в ожидании “ЧЕРЕМШИНЫ”. На следующий день прибыл “ЧЕРЕМШИНА” вместе с 9-ю бандитами. “СТАЛЬ” дал задание боевке “ЧЕРЕМШИНЫ”, а сам вместе

с боевкой “ЗАДОРЖНОГО” и мной ушли в направлении села Бережница. По дороге остановились в Испасском лесу, где “СТАЛЬ” дает задание “ЗАДОРЖНОМУ” подготовиться к акции на село Черногузы и Испас-Дуброво* Вижницкого района. Я же со “СТАЛЕМ” пошел в село Бережницу, где встретились с бандитами “ОРЕСТОМ”, “ДУБ”, “ВОВК” и др[угими], которых “СТАЛЬ” отослал в распоряжение “ЗАДОРЖНОГО” для участия в акции. Я так же ушел к “ЗАДОРЖНОМУ”. “СТАЛЬ” оставался на месте с “КОРНИЕНКО” и “РЫБАКОМ”.

Прибыв в распоряжение “ЗАДОРЖНОГО”, вместе с ним мы приняли все необходимые меры к тому, чтобы оттянуть совершение акции и об этом поставить в известность подполковника БЕЛЕНКО. Через сутки я сумел встретиться с БЕЛЕНКО и доложил ему о готовящейся акции, на что получил указание акцию проводить, но тогда же я был предупрежден, что МВД организует засаду, с целью уничтожения боевки “ОРЕСТА”. Боевку “ЗАДОРЖНОГО” наметили не трогать. Ввиду того, что засада МВД была плохо организована, то она никаких результатов не дала, никто из бандитов не был ни убит, ни захвачен, а только убили жителя села Испас-Дуброво – ШПАКА, указавшего нам дом бывшего бандита ЛАЗОРКА.

После неудачной акции я, “ВАДИМ” – радист окружного провода, взяли у “ЗАДОРЖНОГО” две пары сапог, одну пару ботинок и ушли к “СТАЛЮ” в с. Бережницу, где пробыли около 10 дней и числа 15 сентября 1945 года я и “ВАДИМ” от “СТАЛЯ” получили задание идти на отдых в село Испас, или к “ЗАДОРЖНОМУ”, а через 10 дней придти снова к нему на встречу за получением костюмов для отправки нас в Румынию в город Бухарест, для организации связи с “проводом” ОУН, находившимся за кордоном.

Я и “ВАДИМ” отдыхали в селе Испас и в указанное время явились к “СТАЛЮ”, но “СТАЛЯ” мы не застали и пришлось ждать до 21 октября 1945 года. Получив документы и деньги, мы еще приняли несколько раз участие в акциях. В Румынию с “ВАДИМОМ” мы не пошли, ввиду ранения “ВАДИМА”, в результате чего я еще месяц был со “СТАЛЕМ” и “ЗАДОРЖНЫМ”. Когда “ВАДИМ” выздоровел, мы пошли в г. Вижницу и я отвел “ВАДИМА” на квартиру к капитану КАЗАКОВУ для его легализации, а бандитам сказал, что передайте “СТАЛЮ”, что я ушел в Румынию.

---

* Так у текстi. Повинно бути: Испас-Диброва (Испас-Дiброва).

В действительности же я, вместе с “ВАДИМОМ”, придя на квартиру к КАЗАКОВУ, на следующий день по распоряжению БЕЛЕНКО были на машине отправлены в город Черновцы в МВД, откуда подполковник БЕЛЕНКО должен был вместе с нами выехать на машине в Бухарест.

Прибыв в город Черновцы в МВД – “ВАДИМ” был завербован БЕЛЕНКО, как агент МВД и пробыв месяц в Черновцах на квартире у сотрудника МВД – лейтенанта ФЕДОТОВА, я вместе с “ВАДИМОМ” был вызван к подполковнику БЕЛЕНКО, который сообщил нам, что ввиду того, что “ЗАДОРЖНЫЙ” “СТАЛЕМ” разоблачен и расстрелян, как агент МВД, то нам сейчас в МВД делать нечего, так как о нас “СТАЛЬ” все знает.

После этого БЕЛЕНКО “ВАДИМА” легализовывает, а меня посылает в село Испас с заданием – поймать рядового бандита “СТРУГА”, выдавшего “ЗАДОРЖНОГО” “СТАЛЮ”.

Но к тому времени “СТРУГ” явился с повинной, где был подвергнут допросу о “ЗАДОРЖНОМ”.

С того времени я выполняю отдельные поручения.

Протокол допроса записан с моих слов верно, мне прочитан, в чем и подписываюсь.

ТРУФЕН

П. п. Допросил Начальник отделения УМГБ Черновицкой области – капитан (ХМАРА)

8 марта 1947 года.

Справка: Протокол находится в его аг[ентурном] деле № 111 “Змовники”, том № 5, стр. 26-29.

Верно: Зам. Уполном. УКГБ в Сторожинецком районе Черновицкой области подполковник
(підпис) (ПАВЛИЧЕНКО)

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 86, арк. 104-108.
Копія. Машинопис.*

№ 98
ДОВІДКА-ХАРАКТЕРИСТИКА
НА АГЕНТА-БОЙОВИКА ВІДДІЛУ
2-Н УМДБ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛ. “САМ-СВОЙ”

15 липня 1948 р.

ша – 2

Совершенно секретно

СПРАВКА-ХАРАКТЕРИСТИКА

на агента-боевика отдела 2-Н УМГБ по Черновицкой области
“САМ-СВОЙ”.

КУРУЛЯК Василий Николаевич, 1926 года рождения, уроженец села Дорошивцы Заставновского района Черновицкой области, украинец, гражданин СССР, из крестьян-бедняков, образование 5 классов, женат, проживает в селе Тавтры* Заставновского района Черновицкой области.

Агент “Сам-свой” в 1944 году с целью уклонения от службы в Советской Армии перешел на нелегальное положение, а затем вступил в банду ОУН. С 1944 года и до середины 1945 года находился в бандбоекке “КОГУТА” рядовым бандитом под кличкой “БЕГУН”, а затем выполнял функции курьера между Буковинским и Коломыйским окружными “проводами” ОУН.

В конце 1945 года “БЕГУН” был назначен комендантом бандбоекки ОУН, в состав которой входили бандиты: “ЖЕЛЕЗНЯК”, “ВЕТЕР” и “ДОВБУШ” и направлен в Вашковецкий район Черновицкой области для совершения террористических актов над партийно-советским активом. Будучи подвергнут обработке со стороны своей сестры – нашего агента “ТОЧНА”, “БЕГУН” приостановил совершение террористических актов и стал высказывать намерения к явке с повинной. 21 мая 1947 года через агента “МОЛОДОЙ”, “БЕГУН” негласно связался с органами МГБ и был завербован в качестве агента под кличкой “САМ-СВОЙ” и возвращен в подполье с целью разработки и ликвидации его участников.

---

* Так у тексті. Повинно бути: Товтры (Товтри).

С момента вербовки агент “САМ-СВОЙ” принял активное участие в захвате и ликвидации бандитов. Так им совместно с агентом-боевиком “ОРЕХ” в июне 1947 года ликвидирован кустовой руководитель “МАРКО” и его охранник бандит “ГАМАЛИЯ”. В том же месяце им были захвачены живьем станичный ОУН села Кадобивцы бандит “СМЕЛЫЙ” и его охрана “ЧЕРЧИЛЬ” и “ЖУЧЕК” и полностью разоблачены их связи.

В июле 1947 года “САМ-СВОЙ” принимал личное участие в поимке станичного ОУН “ЛЕСА” и бандитов “БУРЫЙ” и “ПЕТР”.

В декабре 1947 года он принимал активное участие в ликвидации кустового ОУН “МАКСИМА” и бандита “ПУГАЧ”.

После вывода из разработки по показаниям агента “САМ-СВОЙ” было арестовано свыше 100 активных членов ОУН и изъято: пулеметов – 2, автоматов – 6, винтовок – 4.

Агент-боевик “САМ-СВОЙ” смелый, развит, дисциплинированный, выносливый, обладает большой физической силой.

Из близких родственников имеет сестру и жену.

П. п. НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ МГБ ЧЕРНОВИЦКОЙ
ОБЛАСТИ – ПОЛКОВНИК РЕШЕТОВ

15 июля 1948 года
г. Черновцы

Копия верна:

ЗАМ. УПОЛНОМОЧЕННОГО УКГБ ПО ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛ.
В СТОРОЖИНЕЦКОМ РАЙОНЕ – ПОДПОЛКОВНИК

(підпис) (ПАВЛИЧЕНКО)

СПРАВКА: Справка-характеристика на агента-боевика “САМ-СВОЙ” находится в его архивном личном деле № 11055, стр. 15-16, которое хранится в УАГ УКГБ Черновицкой области.

ПОДПОЛКОВНИК (підпис) (ПАВЛИЧЕНКО)

ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 267-268.

Копія. Машинопис.

№ 99
ДОВІДКА НА АГЕНТА ВІДДІЛУ 2-Н УМДБ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛ. “ОСТОРОЖНОГО”

Серпень 1949 р.

ша – 2

Совершенно секретно

СПРАВКА

на агента “ОСТОРОЖНОГО” –

ДМИТРИЮК Николай Васильевич, 1923 года рождения, уроженец села Шубранец Садгорского района Черновицкой области, из крестьян-средняков, украинец, гражданин СССР, беспартийный, образование 7 классов, холост, ранее не судим.

ДМИТРИЮК с 1944 года находился на нелегальном положении в банде ОУН. Первоначально занимал положение рядового боевика, вскоре был кустовым руководителем ОУН, а затем, с 1947 года был переведен в личную охрану надрайонного руководителя “СБ” “МАКАРА”. С осени 1948 года был назначен районным руководителем ОУН Садгорского района Черновицкой области.

В 1949 году отделом 2-Н Управления МГБ Черновицкой области был проведен ряд агентурно-оперативных мероприятий по склонению ДМИТРИЮКА на негласный выход из подполья ОУН с целью его перевербовки и возвращения в подполье ОУН с нашим заданием.

В связи с проводимыми мероприятиями ДМИТРИЮК 2 апреля 1949 года негласно явился в Управление МГБ, где был перевербован под псевдонимом “ОСТОРОЖНЫЙ” и возвращен в подполье ОУН с заданием выдать нам или же физически ликвидировать оставшихся участников вооруженного подполья ОУН в запрутских районах Черновицкой области, а именно: надрайонного руководителя “КОБЗАРЯ”, районного руководителя Кицманского района “ВИШНИ”, кустового руководителя “ДАНИЛО” и их боевиков личной охраны “ВАСИЛЯ” и “ГРИЦЯ”, на что был составлен план, были разработаны методы связи через намеченные тайники.

Продолжая выполнять наши задания, “ОСТОРОЖНЫЙ” в первую очередь установил связь с районным руководителем

“ВИШНЕЙ” и его боевиком охраны “ВАСИЛЕМ” и рассказал им намеченную нами легенду, что он якобы установил связь со своим старым знакомым односельчанином в гор. Черновцы и что через него он может приобрести бумагу и остальное, необходимое для подполья ОУН и пообещал “ВИШНЕ” познакомить его с ним.

В ночь на 15 апреля сего года агент “ОСТОРОЖНЫЙ” бандита “ВИШНЮ” привел в гор. Черновцы на ранее подготовленную нами квартиру, где была организована засада и при входе в квартиру “ВИШНЯ” был взят живим. В эту же ночь был взят живим боевик охраны “ВИШНИ” – “ВАСИЛЬ”, который находился на одной из явочных квартир подполья ОУН в селе Шубранец Садгорского района. Как “ВИШНЯ”, так и “ВАСИЛЬ”, были негласно доставлены в Управление МГБ и подвергнуты допросу. На допросе “ВИШНЯ” рассказал, что в ночь на 2 мая сего года у него обусловлена встреча с кустовым ОУН “БОРИСОМ”, он же “ДАНИЛО” и его охраной “ГРИЦЕМ”.

Агент “ОСТОРОЖНЫЙ” под прикрытием оперативной группы был направлен к месту встречи, где и были физически ликвидированы “БОРИС”, он же “ДАНИЛО” и его боевик охраны “ГРИЦ”, а также захвачена живой машинистка надрайонного “провода” ОУН ГОРДЕЙ Стефания Ивановна.

В ходе следствия бандит “ВИШНЯ” рассказал, что перед уходом надрайонного руководителя “КОБЗАРЯ” на зимовку в горные районы Черновицкой области, который дал “ВИШНЕ” график встреч на весенний период по возвращению его с зимовки в свой надрайон. Аналогичные встречи были “КОБЗАРЕМ” намечены и агенту “ОСТОРОЖНОМУ”, однако “КОБЗАРЬ” на условленные встречи не пришел.

Чтобы не порвать связь на случай его неприхода в условленное место, “КОБЗАРЬ” как “ВИШНЕ”, так и “ОСТОРОЖНОМУ” дал две квартиры: ВАШНИЙ Николая, жителя Вижницкого района (арестован) и БУРДИЯН Леонтия, жителя Вашковского района, которые служили почтовым ящиком. Через посредство этих квартир должны информировать “КОБЗАРЯ” путем письменной переписки в зашифрованном виде.

Также “КОБЗАРЬ” агенту “ОСТОРОЖНЫЙ” наметил мертвый пункт связи, где должна осуществляться личная встреча или же через эстафеты 10 и 30 числа каждого месяца.

В ночь на 31 мая сего года агент “ОСТОРОЖНЫЙ” был выброшен под прикрытием оперативной группы отдела 2-Н к месту нахождения мертвого пункта. Согласно утвержденного

плана, в случае встречи агент “ОСТОРОЖНЫЙ” должен был пригласить “КОБЗАРЯ” на одну из квартир из числа пособников в село Шубранец Садгорского района СНЕЖИК, расположенной недалеко от мертвого пункта, однако “КОБЗАРЬ” отказался пойти на намеченную квартиру и предложил “ОСТОРОЖНОМУ” пойти в подобранное им место укрытия в поле. Агент “ОСТОРОЖНЫЙ”, выполняя желание “КОБЗАРЯ”, чтобы не навести на себя подозрение, пошел с ним и бандитом “СМИРНЫМ” в намеченное укрытие – кустарники, расположенные в семистах метрах от мертвого пункта, где “КОБЗАРЬ” намеревался дневать.

После продолжительной беседы “КОБЗАРЬ” совместно с боевиком охраны “СМИРНЫМ” легли спать, а агент “ОСТОРОЖНЫЙ” согласился нести охрану. Видя беспечность “КОБЗАРЯ”, агент “ОСТОРОЖНЫЙ” очередью из автомата ликвидировал обоих, после чего опергруппе, находящейся в метрах 1.000-1.200 от места их укрытия, дал сигнал карманным фонарем. Тут же трупы были подобраны и доставлены в Управление МГБ.

После ликвидации руководителя “Запрутского” надрайонного “провода” ОУН “КОБЗАРЯ”, нами были приняты меры к внедрению агента “ОСТОРОЖНОГО” в Черновицкий надрайонный “провод” “МАРТЫНА”, он же “ГРИГОР”, через центральную явочную квартиру БУРДИЯН Леонтия, так как эта явочная квартира являлась центральной квартирой и почтовым ящиком как “КОБЗАРЯ”, так и “МАРТЫНА”. Через посредство этой квартиры у них осуществлялась связь между собой как личная, так и путем эстафеты, но пока положительных результатов не достигнуто.

Агент “ОСТОРОЖНЫЙ”, будучи в подполье ОУН и занимая положение личной охраны члена окружного “провода” “СБ” “МАКАРА”, в 1947 году по заданию последнего неоднократно ходил в село Серафинцы Городенковского района Станиславской области по связям “МАКАРА”, где он навестил наиболее близкую связь ГАЙДАШ Ивана, через посредство которого связался с кустовым руководителем “ГРИЗНЫМ”, а позднее с ним встречался и “МАКАР”, так как “МАКАР” является уроженцем Городенковского района, где имеет большие родственные и деловые связи.

Учитывая эти возможности, “ОСТОРОЖНЫЙ” совместно с агентом-боевиком “ВЕСЕЛЫМ” были направлены в село Серафинцы Городенковского района Станиславской области по каналам известных нам связей, в частности ГАЙДАШ Ивана и КОЗОРИЗ с целью установления связи с “МАКАРОМ”, при первом посещении которого – дома не оказалось, была дома

его жена, которая приняла “ОСТОРОЖНОГО” как бандита и старого знакомого, одновременно предупредила, чтобы агент “ОСТОРОЖНЫЙ” не заходил в дом к КОЗОРИЗ, у которого в доме размещена контора колхоза.

При вторичном посещении 10 августа сего года ГАЙДАШ Ивана, последний находился дома. Агента “ОСТОРОЖНОГО” принял доброжелательно как бандита и старого знакомого, подготовил ужин и сообщил “ОСТОРОЖНОМУ”, что к нему периодически заходят бандиты: “ЕРЕМА”, “ГРИЗНЫЙ” и “ПЕТРО”, но где они в данное время ГАЙДАШ неизвестно, в то же время назвал связного по фамилии ШУГАЕВИЧ, которого пригласил к себе в дом, отрекомендовал агента “ОСТОРОЖНОГО” как преданного бандита и предложил ШУГАЕВИЧУ связать “ОСТОРОЖНОГО” с “ЕРЕМОЙ”, “ГРИЗНЫМ” и “ПЕТРОМ”.

Выполняя просьбу ГАЙДАШ, ШУГАЕВИЧ Николай повел нашего агента “ОСТОРОЖНОГО” и “ВЕСЕЛОГО” на одну из явочных квартир в с.Серафинцы, на которой “ОСТОРОЖНЫЙ” связался с указанными бандитами. При знакомстве бандит “ЕРЕМА” отрекомендовал себя районным руководителем “СБ”, “ГРИЗНЫЙ” – кустовым руководителем и “ПЕТРО” – его боевиком охраны.

В беседе с ними “ОСТОРОЖНЫЙ” проинформировал о положении в своем районе, что он оказался в затруднительном положении, не может установить связь с руководителями ОУН и просил бандита “ЕРЕМУ” оказать ему в этом помощь, в частности, установить связь с “МАКАРОМ”. “ЕРЕМА” пообещал оказать “ОСТОРОЖНОМУ” в этом помощь через своего надрайонного руководителя. О результатах “ЕРЕМА” должен сообщить на очередной встрече 24 августа сего года, которая обусловлена в поле между селами Серафинцы Станиславской области и Буревцы* Черновицкой области.

Перед уходом бандит “ЕРЕМА” дал агенту “ОСТОРОЖНОМУ” несколько брошюр из националистической литературы, которую просил возвратить при очередной встрече.

Дальнейшее продвижение агента “ОСТОРОЖНОГО” будет проводиться в зависимости от результатов очередной встречи.

**ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА ОТДЕЛЕНИЯ ОТДЕЛА 2-Н УМГБ
ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ – КАПИТАН ВОРОШИН**

**“СОГЛАСЕН” НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА 2-Н УМГБ
ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛ.
ПОДПОЛКОВНИК ГЛУЩЕНКО**

август 1949 года
г. Черновцы

Копия верна:

ЗАМ. УПОЛНОМОЧЕННОГО УКГБ ПО ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ
В СТОРОЖИНЕЦКОМ РАЙОНЕ – ПОДПОЛКОВНИК
(підпис) (ПАВЛИЧЕНКО)

СПРАВКА: Указанная справка находится в личном деле агента
“ОСТОРОЖНЫЙ” арх. № 14124, стр. 196-200, которое хранится
в УАГ УКГБ Черновицкой области.

ша-2

ПОДПОЛКОВНИК (ПАВЛИЧЕНКО)

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 86, арк. 117-120.
Копія. Машинопис.*

№ 100
ДОПОВІДНА ЗАПИСКА ДО МДБ УРСР ПРО
РОЗФОРМУВАННЯ АГЕНТУРНО-БОЙОВИХ
ГРУП ПРИ РАЙВІДДІЛАХ УМДБ І ОРГАНІЗАЦІЮ
АГЕНТУРНО-БОЙОВОЇ ГРУПИ ПРИ ВІДДІЛІ 2-Н
УМДБ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛ.

[Квітень 1949 р.]

Совершенно секретно

МИНИСТРУ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УССР
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
товарищу САВЧЕНКО С. Р.
город Киев

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

О расформировании агентурно-
боевых групп РО МГБ и организации
агентурно-боевой группы при отделе
2-Н УМГБ по Черновицкой области.

Доношу, что в соответствии с Вашей директивой № 22 от 25 марта 1949 года, агентурно-боевые группы, существовавшие при семи районных отделах МГБ, – расформированы и вместо их организована одна агентурно-боевая группа при отделе 2-Н УМГБ.

Из числа 40 агентов-боевиков, входивших в состав расформированных агентурно-боевых групп:

исключено вовсе..... 6
переданы в группы охраны МВД 11
арестовано за мародерство..... 1
оставлено в агентурной сети РО МГБ..... 16
оставлено в агентурно-боевой группе 6

Все агенты-боевики – исключенные, переданные в группы охраны общественного порядка МВД и оставленные в агентурно-осведомительной сети, разоружены и от них отобраны подписки о неразглашении.

В состав вновь организованной агентурно-боевой группы отдела 2-Н УМГБ включены следующие 6 агентов-боевиков:

1. “СОКОЛ” – до расформирования агентурно-боевых групп являлся старшим агентурно-боевой группы Вижницкого РО МГБ.

В агентурно-осведомительной сети состоит с 1940 года. В период румынской оккупации Черновицкой области, за ограбление и убийство евреев был осужден к пожизненному заключению и, отбывая тюремное заключение, познакомился с рядом видных украинских националистов, в частности, с кадровым оуновцем “КОБЗАРЕМ”, который в настоящее время является руководителем надрайонного “провода” ОУН и действует на территории Черновицкой области.

После освобождения из румынской тюрьмы в 1944 году – “СОКОЛ” продолжал поддерживать связь с “КОБЗАРЕМ” и другими участниками ОУН, находившимися на нелегальном положении, однако сам в бандах ОУН не участвовал и практического участия в ОУН не принимал.

В 1945 году был оформлен вербовкой в агенты-боевики и был включен в спецгруппу МВД и с этого периода принимает активное участие в розыске и ликвидации участников вооруженного подполья ОУН и выявлении участников станичных сетей ОУН в горных районах Черновицкой области. За период нахождения в спецгруппе МВД и агентурно-боевой группе МГБ “СОКОЛ” лично сам розыскал и принял активное участие в ликвидации более 10 вооруженных участников подполья ОУН. В 1948 году лично разыскал место укрытия участников окружного “провода” ОУН и принял участие в ликвида-

ции заместителя руководителя окружного “провода” “БЕРЕЗКИ”*. В феврале месяце 1949 года участвовал в захвате руководителя Сторожинецкого районного “провода” ОУН “ОРЕСТА”.

Как местный житель, прекрасно владеющий местным буковинским наречием и имеющий опыт в работе агентурно-боевой группы, является ценным агентом-боевиком.

Физически здоров, отлично владеет оружием, смел и решителен, быстро ориентируется в обстановке, хорошо знает горные районы области.

2. “САМ-СВОЙ” – до расформирования агентурно-боевых групп являлся старшим агентурно-боевой группы Заставновского РО МГБ.

С 1944 по май 1947 года находился в бандах ОУН, где с 1945 по 1946 г. являлся связным между руководителем “Запрутского” надрайонного “провода” ОУН и руководителем окружного “провода” ОУН. С 1946 года по май 1947 года являлся руководителем кустовой бандгруппы ОУН, активно действовавшей на территории Заставновского района Черновицкой области.

В мае 1947 года Заставновским РО МГБ выведен из подполья ОУН и включен в состав агентурно-оперативной группы, находясь в которой, оказал большую помощь РО МГБ в ликвидации вооруженного подполья ОУН в Заставновском районе.

Действуя, как агент-боевик, устанавливал через известные ему пособнические связи места укрытия бандитов и принимал активное участие в их ликвидации.

В 1947 году вместе с агентом-боевиком [...] ликвидировал кустового ОУН “МАРКО” и боевика его охраны “ГАМАЛИЮ”.

В 1948 году принимал участие в ликвидации руководителей районного “провода” ОУН – “МОРОЗА”, “КОГУТА” и несколько кустовых ОУН. В 1948 году участвовал в ликвидации кустового ОУН “МОРЯК”. Хорошо знает методы работы СБ, физически здоров, смел, прекрасно знает горные районы области.

3. “ВОЛЬНЫЙ” – до расформирования агентурно-боевых групп состоял в агентурно-боевой группе Заставновского РО МГБ.

С июня 1947 года по январь 1948 года состоял в охране руководителя Заставновского районного “провода” ОУН, в январе 1948 года Заставновским РО МГБ из подполья ОУН выведен и включен в агентурно-боевую группу.

---

* У тексті помилка. Повинно бути: “Невидного” и машинистки “Березки” (“Невидного” и машиністки “Берізки”).

По данным “ВОЛЬНОГО” в 1948 году ликвидированы – руководитель СБ окружного “провода” ОУН “КРИВОНОС” и руководитель Заставновского районного “провода” ОУН “ЛЕВ”.

При выходе из подполья ОУН, дал показания более чем на 40 участников станичных сетей ОУН и бандпособников, которые были репрессированы.

Физически здоров, хороший стрелок, в боевых операциях показал себя смелым и решительным.

В агентурно-боевой группе отдела 2-Н будет использоваться для прикрытия агентов-боевиков, участвующих в проведении агентурных комбинаций.

4. “ВЕСЕЛЫЙ” – до расформирования агентурно-боевых групп являлся старшим агентурно-боевой группы отдела 2-Н УМГБ.

С 1944 года по ноябрь 1946 года находился в подполье ОУН, являлся руководителем кустовой бандгруппы, действовавшей на территории Черновицкой области.

В ноябре 1946 года выведен из подполья ОУН и до последнего времени использовался, как агент-боевик в ряде районов области в агентурных комбинациях и боевых операциях, в частности, в 1948 г. принимал активное участие в ликвидации руководителей районных “проводов” ОУН – “ОСТАПА” и “ЮРАСЯ”.

По данным “ВЕСЕЛОГО” органами МГБ области выявлено и репрессировано более 100 участников станичных сетей ОУН и бандпособников.

Хорошо владеет методами работы органов СБ, физически здоров, хороший стрелок, в операциях смел, в обстановке ориентируется быстро.

5. “ОГОНЬ” – до расформирования агентурно-боевых групп состоял в агентурно-боевой группе отдела 2-Н УМГБ.

С 1944 года по 1945 год состоял в сотне УПА и в боевке СБ. В июле месяце 1945 года явился негласно с повинной в органы МВД, был оформлен вербовкой в агенты-внутренники и возвращен в подполье ОУН, с задачей, подвести под захват руководителя окружного “провода” ОУН “СТАЛЯ”, который периодически использовал его в личной охране.

В сентябре 1945 года, в результате провала, расшифровался перед “СТАЛЕМ”, после чего был легализирован и использовался, как агент-боевик.

За период работы агентом-боевиком принимал участие в

проводимых агентурных комбинациях, как руководитель боевки СБ, в чем имеет большой опыт, а также в ряде боевых операций, где показал себя смелым и решительным боевиком.

По его данным органами МВД и МГБ было выявлено и репрессировано более 50 участников станичных сеток ОУН и активных бандпособников.

В агентурно-боевой группе будет использоваться в комбинациях по линии СБ в горных районах области.

6. "СМЕЛЫЙ" – до расформирования агентурно-боевых групп являлся старшим агентурно-боевой группы Вашковецкого РО МГБ.

С июня 1946 года по декабрь 1946 года находился в кустовой бандгруппе ОУН, занимал положение станичного ОУН. В декабре 1946 года явился с повинной и был оформлен вербовкой в агенты-боевики.

По данным "СМЕЛОГО" органы МГБ было выявлено и репрессировано более 30 участников станичных сеток ОУН и активных бандпособников.

Принимал участие в ряде боевых операций по ликвидации вооруженных бандгрупп ОУН, в которых показал себя, как смело и решительного, прекрасно владеющего оружием.

Обладает большой физической силой. В агентурно-боевой группе будет использоваться для захватов бандитов живыми.

Кроме перечисленных выше агентов-боевиков, включенных в агентурно-боевую группу отдела 2-Н [УМГБ], в ближайшее время намерены использовать в качестве агентов-боевиков, захваченного нами руководителя Сторожинецкого районного "провода" ОУН "ОРЕСТА", выведенного из подполья и завербованного в агенты-внутренники руководителя Садгорского районного "провода" ОУН "СКОРОГО", которые будут включены в агентурно-боевую группу после использования их по ликвидации сохранившихся связей в вооруженном подполье ОУН.

Оперативным руководителем агентурно-боевой группы отдела 2-Н УМГБ мною назначен старший оперуполномоченный отдела 2-Н старший лейтенант ВОЛКОВ, который хорошо владеет местным украинским языком и используется по работе с агентурно-боевыми группами с 1947 года.

Для проведения занятий с агентурно-боевой группой и подготовки намеченных мероприятий, в городе Черновцы оборудована специальная конспиративная квартира, содержанием которой является преданный нам агент "УКРАИНКА".

Прошу Ваших санкций на использование агентурно-боевой группы отдела 2-Н УМГБ в представленном составе.

п. п. Начальник УМГБ Черновицкой области
полковник (РЕШЕТОВ)

Справка: Докладная записка находится в деле № 22, том 3, арх.
№ 67, стр. 27-31.

Верно: Зам. Уполн. УКГБ в Сторожинецком районе
Черновицкой области – подполковник

(*підпис*) ПАВЛИЧЕНКО

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 79, арк. 196-200.
Копія. Машинопис.*

№ 101
ВИТЯГ З ДОВІДКИ ПРО КІЛЬКІСТЬ І СКЛАД
АГЕНТУРНО-БОЙОВИХ ГРУП
ПРИ ВІДДІЛАХ 2-Н УМДБ
ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

21 лютого 1950 р.

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

СПРАВКА

о количестве и составе агентурно-боевых групп при отделах 2-Н
УМГБ западных областей Украинской ССР

на 20 февраля 1950 года

Всего при отделах 2-Н УМГБ западных областей Украинской
ССР имеется 19 агентурно-боевых групп, в которых состоит 130
агентов-боевиков, том числе по областям:

УМГБ ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Агентурно-боевая группа “БУКОВИНЦЫ” – 7 чел.

Ст. группы агент-боевик “СОКОЛ”

Агенты-боевики:

“25”

“ОГОНЬ”

“САМ-СВОЙ”

“ВОЛЬНЫЙ”

“СМЕЛЫЙ”

[“ВЕСЕЛЫЙ”]*

Оперативный руководитель группы – ст. оперуполномоченный
1 отделения отдела 2-Н капитан УРИЧЕВ.

Группа используется по разработке Буковинского
окружного “провода” ОУН.

ЗАМ. НАЧАЛЬНИКА ОТДЕЛЕНИЯ УПРАВЛЕНИЯ 2-Н МГБ УССР
подполковник (*підпис*) (МАРШАЛЕНКО)

21 февраля 1950 года
гор. Киев

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 84, арк. 10-21.
Копія. Машинопис.*

№ 102

ВИТЯГ З КЛОПОТАННЯ ПРО НАГОРОДЖЕННЯ ЦІННИМИ ПОДАРУНКАМИ АГЕНТІВ-БОЙОВИКІВ АБГ ПРИ ВІДДІЛАХ 2-Н УМДБ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

Вересень 1951 р.

СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО

МИНИСТРУ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УССР
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТУ
товарищу КОВАЛЬЧУК Н. К.

Агентурно-боевыми группами УМГБ западных областей
Украины проделана большая работа по ликвидации бандитско-
оуновского подполья и его руководящих звеньев.

---

* *Дописано ручно.*

Агентами-боевиками разыскивались и захватывались или ликвидировались крупные оуновские главари, участники “проводов”, бандгрупп; вскрывались и перехватывались линии организационных связей подполья, выявлялись диверсионно-террористические организации из числа легально проживающих лиц.

Многие агенты-боевики при выполнении заданий органов МГБ проявили смелость и решительность в борьбе с бандитизмом.

Наиболее отличившихся в борьбе с бандитско-оуновским подпольем агентов-боевиков, начальники УМГБ западных областей Украины представили к награде ценными подарками.

Ходатайство начальников УМГБ поддерживаю и прошу Вас наградить именными часами следующих агентов-боевиков:

По УМГБ Черновицкой области

“ОСТОРОЖНЫЙ”.

НАЧАЛЬНИК УПРАВЛЕНИЯ 2-Н МГБ УССР
ПОЛКОВНИК САРАЕВ

“ ” сентября 1951 года

№ _____
гор. Львов

[Копия верна: (підпис)]*

*ГДА СБ України, ф. 13, спр. 372, т. 84, арк. 68-70.
Копія. Машинопис.*

---

* *Дописано ручно.*

ДОДАТКИ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

- а/в – аґент-внутреннік (“внутрішній” аґент радянських спецслужб)
- а/с – антісовєтській (антирадянський)
- АБГ – агентурно-бойова група [МВС/МДБ]
- аг. – агентура, агентурна
- аген. – агентура, агентурна
- арх. – архів, архівний
- АС – агентурна справа
- б. – близько, біля
- б. – бувший
- ББ – боротьба з бандитизмом [НКВС/МВС]
- більш. – більшовик, більшовицький
- бой. – бойовик
- БСБ – боївка Служби Безпеки [ОУН]
- бул. – булавний
- бунч. – бунчужний
- БУСА – Буковинська Українська Самооборонна Армія
- БХБЗ – Бронзовий Хрест бойової заслуги [УПА]
- БХЗ – Бронзовий Хрест заслуги [УПА]
- в. 20 – відтинок Буковинський [УПА]
- в. о. – виконуючий обов’язки
- ВВ – внутренніє войска (внутрішні війська) [НКВС/МВС/МДБ]
- в-во – видавництво
- вд. – відділ [УПА]
- ВКП(б) – Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
- ВМП – вища міра покарання
- ВО – воєнна округа [УПА]
- ВО МГБ – внутрення охорона Міністерства Государственной Безопасности (внутрішня охорона при Міністерстві державної безпеки СРСР)
- ВПЖ – військово-польова жан-дармерія [УПА]
- г. – город (місто)
- Г. С. – Героям Слава!
- г/б – госбезопасность (держбезпека) [СРСР]
- ГВШ – головний військовий штаб [УПА]
- ГДА СБУ – Галузевий державний архів Служби безпеки України
- ген. – генеральний
- ген.-хор. – генарал-хорунжий [УПА]
- ГОГП – група охорони громадського порядку
- гол. к-р – головний командир [УПА]
- ГПУ – Государственное політическое управление (державне політичне управління) [СРСР]
- гр. – громадянин
- гром. – громадянин
- д. – донька
- ДАЧО – Державний архів Чернівецької області
- ДП – Дегтярьова пехотний (кулемет) [виробництва СРСР]
- др. – (другіє) інші
- др. – друг
- друк. – друкарка
- ДУН – Дружини Українських Націоналістів

екз. (экз.) – екземпляр
 (примірник)
 ж. – жінка
 зав. – завідуючий
 зам. – заміститель (заступник)
 заст. – заступник
 зв'язк. – зв'язківець
 згл. – зглядно
 ЗДА – З'єднані Держави
 Америки (США)
 ЗОУЗ – західно-окраїнні укра-
 їнські землі (Закерзоння)
 ЗУЗ – західні українські землі
 ЗХЗ – Золотий Хрест заслуги
 [УПА]
 ЗЧ ОУН – закордонні частини
 Організації Українських
 Націоналістів
 ім. – імени
 істріб. бат. – істребительний
 батальйон (винищувальний
 батальйон)
 ІТЛ – ісправительно-трудова
 лагерь (виправно-трудова
 табір) [СРСР]
 кбм. – кубометрів
 КК – Карпатський Край
 к-нт – командант
 кол. – колгосп
 ком. – командир, командант
 консп. – конспірація
 конф. – конференція
 КП – Крайовий провід [ОУН]
 КП(б)У – Комуністична партія
 (більшовиків) України
 КПЗ – камера попереднього
 задержання (камера
 попереднього затримання)
 [НКВС/МВС/МДБ]
 к-р – командир
 кул. – кулемет
 кур. – курінний
 кущ. – кущовий (кущевий)
 ЛКСМУ – Ленінська комуніс-
 тична спілка молоді України
 л-т – лейтенант
 м. – місто
 м. – місяць
 м. ін. – між іншим
 м. п. – місце постою
 м. р. – минулого року
 МГ – Maschinen gewehr (кулемет)
 [німецького виробництва]
 МВД – Міністерство внутрішніх
 дел (Міністерство внутрішніх
 справ) [СРСР]
 МВС – Міністерство внутрішніх
 справ [СРСР]
 МГБ – Міністерство госу-
 дарственной безопаснос-
 ті (Міністерство державної
 безпеки) [СРСР]
 МДБ – Міністерство державної
 безпеки [СРСР]
 мин. – минулий
 МР – Maschinen pistole (пісто-
 лет-кулемет) [німецького
 виробництва]
 МРСР – Молдавська радянська
 соціалістична республіка
 МТС – машинно-тракторна
 станція
 надр. – надрайон, надрайон-
 ний
 нар. – народна
 нач. – начальник
 НВЗ – Надзвичайний Великий
 Збір [ОУН]
 НКВД – Народний комісаріат
 внутрішніх дел (Народний
 комісаріат внутрішніх справ)
 [СРСР]
 НОШ – неповно-середня освіт-
 ня школа

нпр. – наприклад
 НРП – надрайонна референтура пропаганди
 НСШ – неповно-середня школа
 о. – окружний
 ОББ – отдел боротьби с бандітизмом (відділ боротьби з бандитизмом) [НКВС/МВС]
 обл. – область, обласний
 ОЕВ – охоронно-екзекутивний відділ
 ок. – около
 окр. – округа, окружний
 ООН – Організація Об'єднаних Націй
 ООП – окружний осередок пропаганди
 ОП – окружний провід
 орг. – органи [НКВС]
 орг. – організаційний
 орг.-перс. – організаційно-персональний відділ [УПА]
 ОРП – окружна референтура пропаганди
 ос. – осіб
 осв. – освіта, освітній
 отд. – отделение (відділення) [НКВС/МВС/МДБ]
 ОУН – Організація Українських Націоналістів
 охор. – охоронець
 п. – потік
 пвд. – підвідділ [УПА]
 пвх. – політвиховник, політвиховний [УПА]
 півн. – північ, північний
 підп. – підпільник
 підрай. – підрайонний
 пов. – повіт, повітовий
 ППС – пістолет-пулемьот Судаєва (пістолет-кулемет Судаєва) [виробництва СРСР]

ППШ – пістолет-пулемьот Шпагіна (пістолет-кулемет Шпагіна) [виробництва СРСР]
 прил. – прилісок
 прис. – присілок
 пров. – провід, провідник
 проп. – пропагандист, пропагандистський
 проф. – професор
 пс. – псевдо
 р. – рік
 рай. – районний
 РВ – райвідділ [НКВС/МВС/МДБ]
 РВК – районний військовий комісаріат (військоват)
 реф. – референт
 РККА – рабоче-крестьянская красная армия (робітничо-селянська червона армія) [СРСР]
 р-н – район
 РО – райотдел (райвідділ) [НКВС/МВС/МДБ]
 рой. – ройовий [УПА]
 РПГ – розвідувально-пошукова група [НКВС/МВС/МДБ]
 РРП – районна референтура пропаганди
 РРФСР – Російська радянська федеративна соціалістична республіка
 с. – село
 с. – син
 с. г. – сего года (цього року)
 С.У. – Слава Україні!
 с/о – секретний осведомитель (таємний співробітник) [НКВС/МВС/МДБ]
 с/р – сільська рада
 сан. – санітар

- СБ ОУН – Служба Безпеки Організації Українських Націоналістів
- СБУ – Служба безпеки України
- СВТ (АВТ) – самозарядная винтовка Токарева (напівавтоматична гвинтівка Токарева) [виробництва СРСР]
- сексот – секретний співробітник (таємний співробітник) [НКВС/МВС/МДБ]
- СКВ – самооборонний кущовий відділ
- сл. п. – славної пам'яті
- СМЕРШ – “смерть шпіонам” (головне управління контролю розвідки) [СРСР]
- сов. – советский (радянський)
- солд. – солдати
- сп – стрелковий полк (стрілецький полк) [ВВ НКВС/МВС/МДБ]
- СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
- сс. – села
- СССР – Союз Советских Соціалістических Республік (Союз Радянських Соціалістичних Республік)
- ССТ – сільське споживче товариство
- ст. – станція
- ст. бул. – старший булавний [УПА]
- стан. – станичний
- стр. – стрілець
- субреф. – субреферент
- СУЗ – східні українські землі
- СХБЗ I – Срібний Хрест бойової заслуги 1-ої класи [УПА]
- СХБЗ II – Срібний Хрест бойової заслуги 2-ої класи [УПА]
- СХЗ – Срібний Хрест заслуги [УПА]
- т. е. – то есть (тобто)
- ТВ – тактичний відтинок [УПА]
- ТТ – Тульській-Токарев (пістолет) [виробництва СРСР]
- тхз – техзвено
- УАГ – учьотно-архівная група (обліково-архівна група) [МДБ/КДБ]
- УБП (UBP) – Urząd Bezpieczeństwa Publicznego (управління державної безпеки) [Польща]
- УВО – Українська Військова Організація
- УГА – Українська Галицька Армія
- УГВР – Українська Головна Визвольна Рада
- УДП – Українська допоміжна поліція
- УДП – Українське Державне Правління
- УК – Уголовний кодекс (кримінальний кодекс)
- УКГБ – Управління Комітету Государственной Безопасности (управління Комітету державної безпеки) [СРСР]
- УНА – Українська Національна Армія
- унів. – університет, університетський
- УНР – Українська Народна Республіка
- УНРА – Українська Народно-Револуційна Армія
- УНС – Українська Національна Самооборона
- УПА – Українська Повстанська Армія

УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
УССД – Українська Самостійна Соборна Держава
УССР – Украинская Советская Соціалістическая Республіка (Українська Радянська Соціалістична Республіка)
УЧХ – Український Червоний Хрест
фельч. – фельчер [фельдшер]
ФЗН – фабрично-заводське навчання
ФЗО – фабрично-заводське навчання (фабрично-заводське навчання – ремісничі училища в СРСР)
фін. – фінансовий
хр. – хребет
хут. – хутір
ц. – цього
ЦДАВОУ (ЦДАВО) – Центральний державний архів вищих органів влади України
ЦДАГОУ (ЦДАГО) – Центральний державний архів громадських об'єднань України
ЦК КП(б)У – Центральний комітет комуністичної партії (більшовиків) України
цнт. – центнер
ч. – частина
ч. – число
ЧА – Червона армія
ЧВГ – чекістсько-войсковая група (чекістсько-військова група) [МДБ]
чл. – член [ОУН]
ЧО – Чернівецька область
чот. – чотовий [УПА]
ШВО – штаб воєнної округи [УПА]

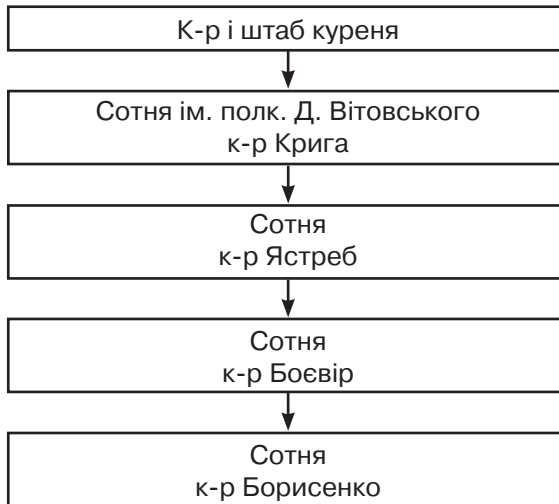

**СХЕМИ ПОДІЛУ УПА ТА ОУН
НА БУКОВИНІ**

**СОТНІ БУКОВИНСЬКОГО КУРЕНЯ УПА
ГРУПИ “СУЧАВА”**

(листопад 1944 р.)

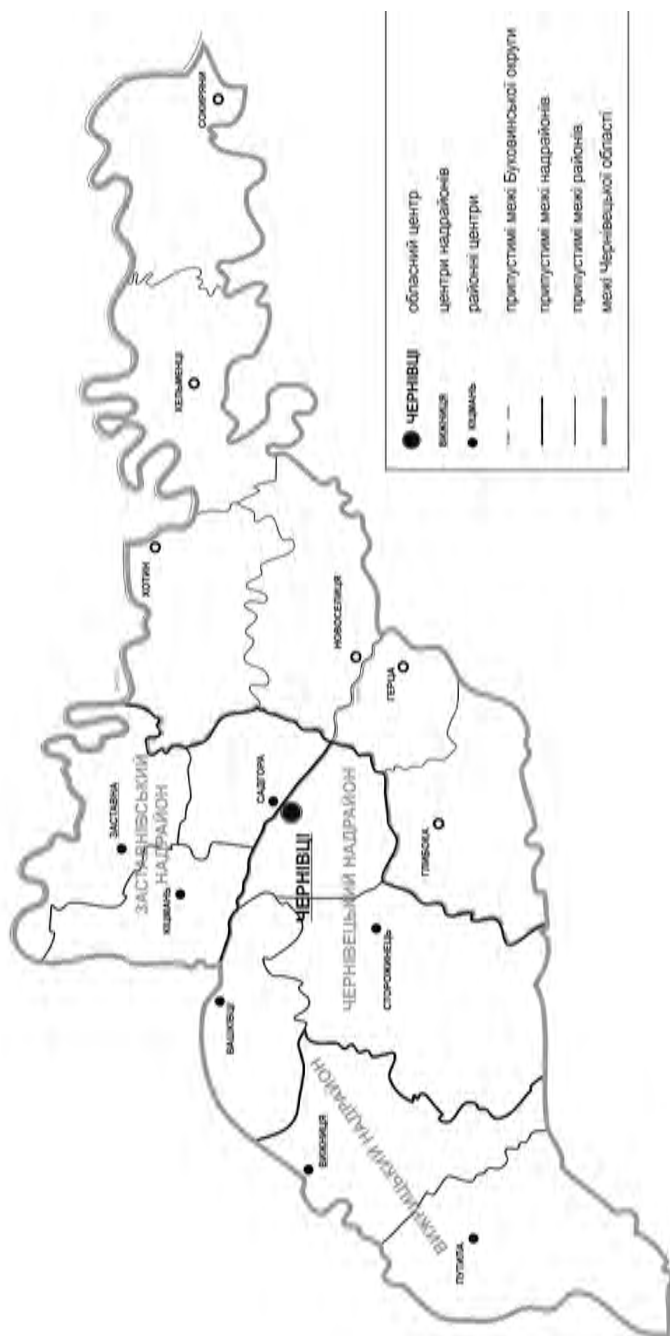
**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ
БУКОВИНСЬКОГО ОБЛАСНОГО ПРОВОДУ ОУН**

(1944 р.)

область	повіт	район
Чернівецька	Чернівецький	Заставнянський Кіцманський Садгірський
	Сторожинецький (Вашковецький)	Вашковецький Сторожинецький Глибоцький
	Вижницький ("гірський")	Вижницький Путильський
	Хотинський	Хотинський Кельменецький Сокирянський Новоселицький

**ОРГОНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ
БУКОВИНСЬКОГО ОБЛАСНОГО ПРОВодУ ОУН (1945–1949 РР.)**

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ
БУКОВИНСЬКОЇ ОКРУГИ ОУН**

(1945-1949 рр.)

округа	надрайон	район
Буковинська	Заставнянський (надрайон № 1)	Заставнянський Кіцманський Садгірський
	Чернівецький (надрайон № 2)	Чернівецький сільський Вашковецький Сторожинецький
	Вижницький (надрайон № 3)	Вижницький Путильський
		Глибоцький Новоселицький

**КЕРІВНИЦТВО БУКОВИНСЬКОГО ОБЛАСНОГО/
ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН**

(1941-1952 рр.)

Посада, референтура	
обласний / окружний провідник	Орел (1942-04.1943) Кобзар (1941), (05-12.1943) Мотря (03.-12.1944) Степан (10.1944) Тур (01.-02.1945) Сталь (03.1945-06.1950) Недобитий (07.1950-05.1952)
організаційна	Шапка (1943) Степан (1941), (10.-12.1944) Тур (01.-02.1945) Петренко (03.-11.1945) Мартин (1946-1947) Недобитий (05.1948-07.1950)
Служба безпеки	Скригун (10.1944-01.1945) Петро (09.1945-01.1948) Недобитий (05.-осінь 1948) Макар (осінь 1948-12.1949) Юнак (01-06.1950)
пропаганди	Олег (11.1944-08.1945) Бакун (11.1945-10.1946) Сувенір (10.1946-06.1947) Бакун (осінь 1947-05.1949) Недобитий (05-осінь 1949) Кошовий (осінь 1949-05.1950)
військова	Кармелюк (03.-05.1944) Федір (05.-12.1944)
господарча	Аркан (кін. 1944) Весна (01.-04.1945)
зв'язку	Северин (1943-1944) Чигирин (1945) Невидний (1946-1947)
жіноча сітка	Одарка (03.-10.1944) Марина (12.1944-05.1945)
УЧХ	Мотря (04.-10.1944) Люся (11.1944-03.1945)
Юнацтва	Кость (1943)

**КЕРІВНИЦТВО ЧЕРНІВЕЦЬКОГО
ПОВІТОВОГО/ЗАСТАВНЯНСЬКОГО
НАДРАЙОННОГО ПРОВІДУ ОУН**

(1943-1949 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Дуб (1943) Ярема (11.1944-09.1945) Петренко (09.-11.1945) Іскра (12.1945-04.1947) Кобзар (05.1947-05.1949)
організаційна	
Служба безпеки	Богдан (1944) Юрась (1945-1946) Макар (1947-1948)
пропаганди	
військова	
господарча	Назар (1944)
зв'язку	
жіноча сітка	Одарка (1944)
УЧХ	
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО СТОРОЖИНЕЦЬКОГО
(ВАШКОВЕЦЬКОГО) ПОВІТОВОГО/
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАДРАЙОННОГО ПРОВІДУ ОУН**

(1941-1950 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Трава (1941-1943) Аскольд (10.1944-05.1945) Мартин (05.1945) Григір (08.1945-01.1950)
організаційна	Василь (1945)
Служба безпеки	Сагайдачний (12.1944-03.1945) Скригун (1945) Юнак (1946-1950)

пропаганди	
військова	
господарча	Аркан (11.1944)
зв'язку	
жіноча сітка	Катря (1944)
УЧХ	Настя (11.1944-07.1945)
Юнацтва	

КЕРІВНИЦТВО ВИЖНИЦЬКОГО (“ГІРСЬКОГО”) ПОВІТОВОГО/НАДРАЙОННОГО ПРОВІДУ ОУН

(1943-1952 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Олексій (09.1944-05.1952)
організаційна	Максим (1943)
Служба безпеки	Берія (1944-03.1945) Галаган (04.-05.1945) Залізняк (1946-06.1949) Меч (07.-09.1949) Залізняк (10.1949-05.1950)
пропаганди	Марина (12.1944-05.1945) Оксана (10.1945) Баша (1947-05.1950)
військова	
господарча	Весна (1944)
зв'язку	
жіноча сітка	Чорна (10.1944-05.1945)
УЧХ	
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО ЗАСТАВНЯНСЬКОГО
РАЙОННОГО ПРОВОДУ ОУН**

(1944-1948 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Пчілка (10.-12.1944) Богдан (01.-03.1945) Лев (11.1945-02.1948) Мороз (03.-06.1948) Когут (06.-12.1948)
організаційна	Микита (1945)
Служба безпеки	Когут (1945-12.1948)
пропаганди	Марко (1946) Пік (1947)
військова	
господарча	Кліщ (1944-1945)
зв'язку	
жіноча сітка	
УЧХ	
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО КІЦМАНСЬКОГО
РАЙОННОГО ПРОВОДУ ОУН**

(1944-1949 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Гонта (1944-02.1945) Тарас (03.1945-03.1946) Остап (04.1946-03.1948) Вишня (04.1948-04.1949)
організаційна	Мурашка (1944-02.1945)
Служба безпеки	Шалений (1945-03.1946) Гриць (04.1946-1948)
пропаганди	
військова	
господарча	

зв'язку	
жіноча сітка	
УЧХ	
Юнацтва	

КЕРІВНИЦТВО САДГІРСЬКОГО РАЙОННОГО ПРОВІДУ ОУН

(1943-1949 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Юрась (1943) Леся (03.1944-03.1945) Юрась (1947-03.1948) Рубан (04.1948-04.1949)
організаційна	
Служба безпеки	Борис (1947-02.1948)
пропаганди	
військова	
господарча	
зв'язку	
жіноча сітка	Марта (1944-06.1945)
УЧХ	Орися (12.1944-03.1945)
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО ВАШКОВЕЦЬКОГО
РАЙОННОГО ПРОВІДУ ОУН**

(1943-1950 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Гриць (1943) Максим (04.-10.1944) Сербієнко (01.-08.1945) Соловій (08.-10.1945) Ярослав (11.1945-09.1946) Повстанець (10.1946-05.1947) Ярема (06.-11.1947) Непохитний (1948-06.1950)
організаційна	Карпо (08.-10.1945) Чорнота (11.1945-06.1946)
Служба безпеки	Хома (1945) Юнак (1946)
пропаганди	Сулима (1945)
військова	
господарча	
зв'язку	
жіноча сітка/розвідки	Жабка (1944)
УЧХ	Настя (06.-10.1944)
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО СТОРОЖИНЕЦЬКОГО
РАЙОННОГО ПРОВІДУ ОУН**

(1941-1949 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Кропива (1941-1943) Роман (1944-01.1945) Жук (02.-03.1945) Крим (1945-06.1946) Степ (07.1946-02.1949)
організаційна	Крим (1945-06.1946) Шабля (1946-07.1947)

Служба безпеки	Моторний (11.1945-02.1949)
пропаганди	Павло (10.1945-1946)
військова	
господарча	Бистрий (1944)
зв'язку	
жіноча сітка	
УЧХ	
Юнацтва	

КЕРІВНИЦТВО ЧЕРНІВЕЦЬКОГО (СІЛЬСЬКОГО) РАЙОННОГО ПРОВОДУ ОУН

(1944-1947 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Карпо (1944-1945) Ярема (1946-05.1947)
організаційна	
Служба безпеки	
пропаганди	
військова	
господарча	
зв'язку	
жіноча сітка	
УЧХ	
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО ВИЖНИЦЬКОГО
РАЙОННОГО ПРОВОДУ ОУН**

(1943-1951 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Хома (1943) Стародуб (1943) Юрко (1946-06.1947) Куниця (07.1947-05.1949) Дорошенко (1950-05.1951)
організаційна	
Служба безпеки	Козак (04.1944-04.1945) Грім (05-07.1945) Помста (1945) Юрко (1946-06.1947) Коля (1947-04.1949) Козак (05.-11.1949) Дорошенко (1950-05.1951)
пропаганди	
військова	
господарча	
зв'язку	
жіноча сітка	
УЧХ	Оксана (1944)
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО ПУТИЛЬСЬКОГО
РАЙОННОГО ПРОВОДУ ОУН**

(1943-1952 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Андрій (1943) Тополя (1943-03.1944) Черемшина (04.-08.1944) Дуб (09.1944-01.1945) Іскра (1945-01.1946) Залізняк (1946) Хмара (05.1948-05.1949) Сокіл (05.1951-09.1952)
організаційна	
Служба безпеки	Задорожний (1944-07.1945) Залізняк (1946)
пропаганди	
військова	
господарча	Весна (1944)
зв'язку	Черемшина (1943)
жіноча сітка	Надя (1944)
УЧХ	Чорна (1944)
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО ГЛИБОЦЬКОГО
РАЙОННОГО ПРОВОДУ ОУН**

(1943-1944 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Богдан (02.-10.1943) Саверин (1944) Катря (12.1944)
організаційна	
Служба безпеки	
пропаганди	
військова	

господарча	
зв'язку	
жіноча сітка	
УЧХ	
Юнацтва	

**КЕРІВНИЦТВО ЧЕРНІВЕЦЬКОГО
МІСЬКОГО ПРОВІДУ ОУН**

(1942-1949 рр.)

Посада, референтура	
провідник	Назар (11.1944-01.1945) Мирон (1949)
організаційна	
Служба безпеки	
пропаганди	Сян (1946-1947)
військова	
господарча	
зв'язку	
жіноча сітка	Марія (1942-1944)
УЧХ	
Юнацтва	Марія (1944)

**КЕРІВНИЦТВО УПА ТА ОУН
НА БУКОВИНІ**

До реєстру включені наступні категорії командирів і провідників:

к-р та штаб Буковинського куреня, к-ри та бунчужні сотень, к-ри окремих боївок;

к-ри та підпільники із старшинським ступенем;

крайові провідники та референти Карпатського крайового проводу ОУН, про яких згадується у документах, а також зв'язківці з інших теренів, які загинули на Буковині;

обласні/окружні, надрайонні і районні провідники, члени обласного/окружного, надрайонних і районних проводів ОУН.

Населені пункти у датах народження подані згідно сучасного адміністративно-територіального поділу України, у датах загибелі та арешту – згідно тогочасного поділу. У населених пунктах Чернівецької обл. область не зазначається.

Антонюк Григорій Гнатович – “Мороз”, “Артем” (1921, с. Дорошівці Заставнівського р-ну – 3.06.1948, с. Мусорівка Заставнівського р-ну). Член ОУН (05.1944). Бойовик СБ, охоронець окружного референта СБ Мирослава Сулятицького-“Кривоноса” (1945-01.1948), провідник Заставнянського районного проводу ОУН (03.-06.1948). Загинув у сутичці з опергрупою Заставнівського РВ УМДБ. Лицар Срібного Хреста бойової заслуги 2-го класу (12.06.1948). [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 б. – Арк. 3.]

“Богун” (інші дані не встановлено) (? – 1945, прис. Стайки Вижницького р-ну). Бунчужний сотні Буковинського куреня УПА. Загинув у бою з військовими НКВС (за іншими даними – вийшов з повинною). [Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 281.]; [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Аген. справа №111 “Змовники”. – Т. 1. – Арк. 196.]

Бойчук Володимир Андрійович – “Граб”, “Ігор”, “Вишня”, “Роман” (11.10.1921, с. Гаврилівці Кіцманського р-ну – 26.06.1996, м. Северодонецьк Луганської обл.). Після закінчення сільської школи, навчався у Чернівецькому ліцеї. У 1943 р. був призваний до румунської армії. Після капітуляції Румунії повернувся на Буковину, але згодом перейшов до Галичини. Вояк УПА, військовий вишкіл пройшов у Карпатах (10.1944-08.1945). Переведений на Буковину. Член Вашковецького районного проводу ОУН (09.1945-1946), кущовий ОУН у Кіцманському р-ні (1947-07.1948), провідник Кіцманського районного проводу ОУН (07.1948-04.1949). Захоплений у полон опергрупою відділу 2-Н УМДБ 14 квітня 1949 р. у м. Чернівці через зраду Миколи Дмитрюка-“Рубана”. Засуджений на 25 років таборів суворого

режиму, брав участь у Кенгірському повстанні 1954 р. Після звільнення в 1965 р. поселився у м. Северодонецьк Луганської обл. Помер. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 183.]

Будна Дарина – “Марія” (? , м. Чернівці – ?). Член ОУН. Референт Юнацтва Чернівецького міського проводу ОУН (1944). Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 29.]

Бузинський Микола Миколайович – “Вусатий”, “Філько”, “Микита” (1921, с. Дорошівці Заставнівського р-ну – 18.02.1946, с. Шитівці Заліщицького р-ну Тернопільської обл.). Член ОУН (1940). Вояк УДП на Тернопільщині (1941-1944). Повернувся на Буковину. Комендант райбоївки СБ, кущовий ОУН у Заставнянському р-ні, організаційний референт Заставнянського районного проводу ОУН. Загинув у сутичці чекістсько-військовою групою. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 57. – Т. 2. – Арк. 8.]

Бутук Георгій Дмитрович – “Карпо”, “Марко” (23.04.1921, с. Дорошівці Заставнівського р-ну – 13.07.1947, с. Товтри Заставнівського р-ну). Член ОУН (1944). Референт пропаганди Заставнянського районного проводу ОУН (1946), кущовий ОУН у Заставнянському р-ні (1947). Загинув у сутичці з АБГ Заставнівського РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 26.]

Василинюк Георгій Петрович – “Бистрий” (1904, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну – ?). Член ОУН (1941). Господарчий референт Сторожинецького районного проводу ОУН (1944). Захоплений у полон військовими НКВС. Карався у радянських таборах. Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 44. – Т. 1. – Арк. 30.]

Василинюк Микола Костянтинович – “Нечай”, “Роман” (бл. 1912, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну – 13.01.1945, хут. Зруб с. Стара Жадова). Член ОУН (1940). Заарештований румунськими жандармами у 1943 р., карався у в’язниці. Звільнений перед наступом Червоної армії. Провідник Сторожинецького районного проводу ОУН (03.1944-01.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС. [Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 281.]

Гаджа Олег Несторович – “Вадим” (1914, с. Карапчів Вишницького р-ну – ?). Член ОУН. Радист Буковинського окружного проводу ОУН. Захоплений у полон оперативниками УНКВС на початку листопада 1945 р. через зраду Миколи Труфіна-“Наливайка”. Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 107-108.]

Гаджа Орест Несторович – “Клим”, “Кармелюк”, “Палій” (6.10.1913, с. Карапчів Вижницького р-ну – 03.1945, с. Розтоки Вижницького р-ну). Адвокат. Член ОУН. Учасник похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941), перебував у Криму (1942-1943). Повернувся на Буковину. Військовий референт Буковинського обласного проводу ОУН (03.-05.1944), працівник військової референтури цього проводу. Перейшов на Косівщину, командир сотні у курені “Карпатський” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (02.1945). Командир 1-ї сотні Буковинського куреня УПА (02.-03.1945). Помер від тифу. Поручник УПА. [ДАЧО. – Ф. 1245. – Оп. 4. – Спр. 73. – Арк. 216.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 71. – Арк. 243-244.]

Гайдей Григорій Васильович – “Сивий”, “Месник”, “Лев” (20.01.1912, с. Дорошівці Заставнівського р-ну – 23.02.1948, с. Хрещатик Заставнівського р-ну). Закінчив семирічну школу. Завідуючий поштовим відділенням у с. Товтри (1941). Член ОУН (1940). На нелегальному становищі з червня 1941 р. Заарештований румунськими жандармами, військовим трибуналом засуджений на 20 років в’язниці. Втік з-під варти, перебував на терені Тернопільської обл. Підрайонний ОУН у Заставнянському р-ні (1944-11.1945), провідник Заставнянського районного проводу ОУН (11.1945-02.1948). Загинув у сутичці з опергрупою Заставнівського РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 34.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 86.]

Гайдей Тодор Іванович – “Когут”, “Білий” (12.02.1923, с. Дорошівці Заставнівського р-ну – 10.12.1948, с. Мусорівка Заставнівського р-ну). Член ОУН (05.1944). Охоронець повітового проводу, комендант райбоївки СБ, референт СБ Заставнянського районного проводу ОУН (1945-12.1948), провідник цього проводу (06.-12.1948). Загинув у сутичці із опергрупою Заставнівського РВ УМДБ. Лицар Срібного Хреста бойової заслуги 2-го класу (12.06.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 26, 86, 135.]; [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 57. – Т. 2. – Арк. 49.]

Гайдук Володимир Іванович – “Северин”, “Максим” (1922, м. Вижниця – 1956, Канада). Закінчив Вижницьку гімназію та Берлінський університет. Член ОУН. Референт зв’язку Буковинського обласного проводу ОУН (1943-весна 1944). 28 серпня 1944 р. тяжкопоранений під час сутички з німцями та захоплений у полон. Спрямований до військового шпиталю в Угорщині, опісля перебрався до Зах. Німеччини. Емігрував до Канади. Загинув за нез’ясованих обставин. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 71. – Арк. 245.]

Гайдук Мирослав Іванович – “Бігун”, “Степан”, “Довбуш”, “Гаврило”, “Шапка”, “Федір” (1920, м. Вишніця – 11.10.1945, м. Чернівці). Закінчив Вишніцьку гімназію та Празький університет. Архітектор. Член ОУН (1940). Провідник Вишніцького районного проводу ОУН (1941), провідник Сторожинецького повітового проводу ОУН (1942-1943), організаційний референт Буковинського обласного проводу ОУН (кін. 1943-05.1944), військовий референт Буковинського обласного проводу ОУН (05.-12.1944). Захоплений у полон військовими НКВС під час бою біля с. Васловівці Садгірського р-ну 29 грудня 1944 р. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 22 серпня 1945 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в'язниці. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 42.]

Галицька Артемізія Георгіївна – “Мі”, “Юрко”, “Федькович”, “Мотря” (1912, м. Садгора (тепер у скл. м. Чернівці) – 1985, м. Караганда, Казахстан). Закінчила школу у м. Кишинів та вчительський інститут у м. Ботошани. Працювала вчителем, закінчила 2 курси медицини. Член ОУН (06.1942). Працівник організаційної референтури Проводу ОУН (08.-12.1942), референт зв'язку між Галичиною і Буковиною КП ОУН ЗУЗ (04.1943-11.1944), референт жіночої сітки Станіславівського обласного проводу ОУН (12.1944-01.1944). Скерована на Буковину (03.1944). Провідник Буковинського обласного проводу ОУН (03.-12.1944). Захоплена у полон тяжко пораненою 29 грудня 1944 р. біля с. Васловівці Садгірського р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької області 31 серпня 1945 р. засуджена до ВМП. Постановою Військової колегії Верховного суду СРСР 10 жовтня 1945 р. розстріл замінений на 15 років ув'язнення. Звільнена з Карагандинських таборів у 1957 р. Проживала у Казахстані, померла. Лицар Бронзового Хреста заслуги (25.04.1945). [ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 67446.]; [ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 65 (1953 р.). – Спр. 6. – Т. 1. – Арк. 55.]; [ЦДАВО України. – Ф. 3838. – Оп. 1. – Спр. 14. – Арк. 26-32.]

Гальчук Микола Михайлович – “Фома”, “Ванька”, “Обережний”, “Непохитний” (1920, с. Нижні Станівці Кіцманського р-ну – 16.06.1950, у лісі біля с. Верхній Лукавець Вишніцького р-ну). Член ОУН (1944). Станичний ОУН с. Станівці Долішні, кущовий ОУН у Вашковецькому р-ні (1947), провідник Вашковецького районного проводу ОУН (1948-06.1950). Загинув у сутичці з співробітниками відділу 2-Н УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 59 (1953 р.). – Спр. 5. – Т. 2. – Арк. 3.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 242.]

Гараміта Іван Палійович – “Жук” (1926, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну – 5.03.1945, с. Станівці Вашковецького р-ну). Член ОУН (1940). Зв’язковий районного провідника ОУН Сторожинеччини Іллі Тодорюка-“Сірого”. Заарештований румунськими жандармами у 1942 р. Втік з-під варти та перебрався на терен Галичини. Повернувся на Буковину (05.1944). Чотовий куреня БУСА “Лугового” (06-08.1944). Провідник Сторожинецького районного проводу ОУН (01-03.1945). Загинув у сутичці військовими НКВС. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 58. – Арк. 33.]

Гелич Рахіля Юрїївна – “Леся” (бл. 1920, с. Топорівці Новоселицького р-ну – 19.03.1945, с. Добринівці Заставнівського р-ну). Член ОУН. Зв’язкова Садгірського районного проводу ОУН (1943), провідник цього проводу (03.1944-03.1945). Загинула під час сутички із військовими НКВС. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 33.]

Германець Михайло – “Чумак”, “Крим”, “Пролом” (бл. 1915, с. Забагна Сторожинецького р-ну – 16.06.1946, с. Слобода Комарівська Сторожинецького р-ну). Підрайонний Юнацтва Заболотівського районного проводу ОУН (Коломийська округа). Переведений на Буковину. Охоронець обласного провідника Мирослава Кіндзірського-“Степана” (1944), організаційний референт Сторожинецького районного проводу ОУН, провідник цього проводу (1945-06.1946). Загинув у сутичці з опергрупою Вашковецького РВ УМВС. [Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 282.]

Гирюк Дмитро Петрович – “Дуб”, “Орел”, “Тарас” (28.10.1912, с. Шубранець Заставнівського р-ну – 24.02.1989, м. Чернівці). Закінчив Чернівецьку гімназію та університет. Адвокат. Член ОУН. Провідник Садгірського районного проводу ОУН, провідник Буковинського обласного проводу ОУН (01.1942-04.1943). Заарештований румунськими жандармами у квітні 1943 р. Військовим трибуналом у травні 1943 р. засуджений на 20 років ув’язнення. Карався у в’язниці, звільнений після капітуляції Румунії. Проживав у м. Бухаресті. Заарештований радянськими органами держбезпеки 24 жовтня 1946 р. та 11 жовтня 1947 р. засуджений на 10 років таборів (ІТЛ). Після відбуття покарання проживав у м. Чернівці. Помер. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 22.]

Глагович Дмитро Ількович – “Голуб”, “Гонта” (1922, с. Дички Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. – 8.02.1945, м. Кіцмань). Член ОУН (03.1942). Вояк УНС (1943), чотовий

сотні УПА Дмитра Карпенка-“Яструба” (1944). Переведений на Буковину (10.1944). Провідник Кіцманського районного проводу ОУН (10.1944-02.1945). Захоплений у полон тяжко пораненим у с. Витилівка Кіцманського р-ну під час сутички із співробітниками Кіцманського РВ УНКВС. Помер під час допиту. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 61.]

Горвацький Осип – “Аркан” (1906, м. Чернівці – ?). Інженер, диригент хору. Член ОУН. Учасник похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). Повернувся на Буковину (11.1944). Господарчий референт Сторожинецького повітового проводу ОУН (11.1944), господарчий референт Буковинського обласного проводу ОУН. Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 44.]

Гордей Іван Васильович – “Філько”, “Борис” (1899, с. Борівці Кіцманського р-ну – 22.02.1948, с. Витилівка Кіцманського р-ну). Член ОУН. Кущовий ОУН у Кіцманському р-ні, референт СБ Садгірського районного проводу ОУН (1947-02.1948). Загинув у сутичці з опергрупою Кіцманського РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 115.]

“Грім” (інші дані не встановлено). Член ОУН. Референт СБ Вижницького районного проводу ОУН. Вийшов з повинною навесні 1945 р. Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 367.]

Гулей Іван Савович – “Меч”, “Крига”, “Кармелюк” (1910, с. Виженка Вижницького р-ну – 12.09.1949, хут. Сухий с-ща Берегомет Вижницького р-ну). Член ОУН (1941). Станичний ОУН с. Виженки, кущовий ОУН у Вижницькому р-ні, комендант боївки СБ, референт СБ Вижницького (“гірського”) надрайонного проводу ОУН (07.-09.1949). Загинув, натрапивши на засідку опергрупи відділу 2-Н УМДБ. [ГДА СБУ – Ф. 65. – Спр. С-9136.]; [ГДА СБУ. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 128]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 164-168.]

Гоянюк Михайло Дмитрович – “Залізник”, “Р-2”, “М-4” (1920, с. Спас Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. – 30.09.1951, біля с. Пістинь Косівського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН (кінець 1930-х). Закінчив Коломийську гімназію. В’язень радянських та німецьких тюрем. В УПА з 1944 р. Чотовий, командир сотні “Березівська” куреня “Карпатський” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (1947). Референт СБ Вижницького районного проводу ОУН (1947), референт СБ Путильського районного проводу ОУН (1948), референт СБ Вижницького (“гірського”) надрайонного проводу ОУН (10.1949-05.1950).

Разом із “Сталем”, “Башою”, “Колею” перейшли з Буковини у Галичину, провідник Коломийського районного проводу ОУН (07.1950-09.1951). Загинув у бою з чекістсько-військовою групою в Камеральному лісі. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 146.]

Данилюк Назарій Степанович – “Підкова”, “Перебийніс”, “Л-54”, “Д-45” (26.10.1910, с. Витилівка Кіцманського р-ну – 31.10.1951). Закінчив Чернівецьку гімназію та юридичний факультет Чернівецького університету. Адвокат. Член ОУН (1934). В’язень румунських тюрем (1938). Разом з дружиною Луцією перебралися до Німеччини (1940). Член Берлінського філіалу ОУН (1941). Викладач права у Львівській підстаршинській школі УДП (1942-03.1944). Командир сотні у Жаб’євському р-ні (Коломийщина). Переведений на Буковину (11.1944). Командир сотні, згодом Буковинського куреня УПА (11.1944-04.1945). Із рештками куреня перейшов на терен Галичини. Член Коломийського окружного проводу ОУН (1946-1951), референт пропаганди Коломийського окружного проводу ОУН (06.-10.1951). Загинув у сутичці з румунськими прикордонниками. Поручник УПА. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 126.]

Данилюк-Карличук Луція Петрівна – “Люся”, “Галина” (18.07.1921, с. Кам’янка Глибоцького р-ну – 3-4.03.1945, с. Красноілля Жаб’євського р-ну Станіславської обл.). Дружина Назарія Данилюка-“Перебийноса”. Після закінчення Чернівецької гімназії навчалася на медичному факультеті Бухарестського університету. Закінчила медичний факультет Львівського університету. Член ОУН. Повернулася на Буковину (11.1944). Референт УЧХ Буковинського обласного проводу ОУН (11.1944-03.1945). Розстріляна СБ ОУН через провокацію. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 27, 119.]

Денис Петро Іванович – “Задорожний” (1920, с. Іспас Вижницького р-ну – 3.12.1945, біля с. Розтоки Вижницького р-ну). Служив у румунській армії. Вояк УДП на Коломийщині (1943). Член ОУН, в СБ з 1943 р. Слідчий СБ Вижницького надрайонного проводу ОУН, референт СБ Путильського районного проводу (1944-07.1945). Вийшов з повинною (17.07.1945). Погодився на співпрацю з ворогом та повернутий у підпілля як агент-внутрішник. Заарештований окружним референтом СБ Мирославом Сулятицьким-“Кривоносом” 2 грудня 1945 р., убитий при спробі втечі. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 102.]

Джуряк Петро Іванович – “Дуб” (19.11.1905, с. Мариничі Путильського р-ну– 8.01.1945, хут. Ріжі с. Мариничі). Служив у

румунській армії. Член ОУН. Станичний ОУН с. Мариничі, підрайонний ОУН, провідник Путильського районного проводу ОУН (09.1944-01.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС. [Джуряк М. ОУН і УПА на Буковині: спогади, свідчення і матеріали про визвольну боротьбу. Книга І. Путильський район. – Чернівці: Золоті литаври, 2010. – с. 699.]

Дідух Георгій Дмитрович – “Граб”, “Юрко” (1922, с. Товтри Заставнівського р-ну – 3.06.1947, хут. Горішній с. Мигове Вижницького р-ну). Член ОУН (1944). Охоронець повітового провідника Георгія Кушнірика-“Яреми” (12.1944-04.1945), машиніст Буковинського окружного проводу ОУН (1945), пройшов есбістський вишкіл, комендант боївки СБ Буковинського окружного проводу ОУН, провідник Вижницького районного проводу ОУН, одночасно референт СБ цього проводу (1946-06.1947). Загинув у сутичці з опергрупою Вижницького РВ УМДБ. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 38.]

Дмитрюк Микола Васильович – “Білий”, “Скорий”, “Рубан” (1921, с. Шубранець Заставнівського р-ну). Член ОУН (1944). Стрелець боївки Костя Майданського-“Юрася” (1945), кушовий ОУН у Заставнянському р-ні (1946), охоронець надрайонного референта СБ Василя Парашука-“Макара” (1947-10.1948), провідник Садгірського районного проводу ОУН (10.1948-04.1949). Захоплений у полон співробітниками відділу 2-Н УМДБ 2 квітня 1949 р., погодився на співпрацю з ворогом (агент-бойовик “Осторожний”). Приймав активну участь у знищенні підпільного руху на Буковині та прилеглих районах Галичини. Помилуваний радянською владою. Проживав у м. Чернівці. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 133-137.]

Додяк Олексій Семенович – “Ворон”, “Крига” (1913, с. Рівня Вижницького р-ну – 5.10.1945, м. Станіслав). Закінчив семирічну та агрономічну школи. Служив у румунському війську, сержант піхоти (1935-1936). Член ОУН (08.1941). Ройовий, заступник командира сотні похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (08.-11.1941). Вояк УДП у м. Києві, згодом інструктор (12.1941-02.1943). Через небезпеку арешту, перебрався на терен Галичини. Вступив до УНС (10.1943). Військовий референт Косівського повітового проводу ОУН (11.1943-07.1944). Переведений на Буковину у липні 1944 р. Командир 1-ї сотні (ім. полк. Д. Вітовського) Буковинського куреня УПА. Захоплений тяжкопораненим у полон під час бою із прикордонниками 33 прикордонного загону (ПО) НКВС 15 лютого 1945 р. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 17 липня 1945 р. засу-

джений до ВМП. Розстріляний у Станіславській в'язниці. [Архів УСБУ ЧО – Ф. 4. – Спр. 9973.]

Додяк-Симака Ксенія Марківна – “Оксана” (1922, с. Виженка Вижницького р-ну). Дружина Олекси Додяка-“Криги”. Член ОУН (08.1941). Учасниця похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (08.-11.1941). З м. Києва перебралася у с. Гринява Жаб'євського р-ну (Коломийщина). Повернулася на Буковину (1944). Референт УЧХ Вижницького районного проводу ОУН (1944). Заарештована оперативниками УНКВС у грудні 1944 р. Військовим трибуналом військ НКВС 25 грудня 1944 р. засуджена на 15 років каторги. Після звільнення проживає у м. Житомирі. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Аген. справа №111 “Змовники”. – Т. 1. – Арк. 196.]; [Архів УСБУ ЧО – Ф. 4. – Спр. 9973.]

Доменчук-Петричук Марія Миколаївна – “Зірка”, “Чорна” (18.01.1917, с. Рівня Вижницького р-ну – ?). Член ОУН (07.1941). Учасниця похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). З м. Києва перебралася до Галичини (06.1942). Закінчила санітарний вишкіл (10.1943). Повернулася на Буковину (04.1944). Підрайонна УЧХ у Путильському р-ні (09.-10.1944), референт УЧХ Путильського районного проводу ОУН, референт УЧХ Вижницького надрайонного проводу ОУН (10.1944-05.1945). Заарештована співробітниками Вижницького РВ УНКДБ 30 травня 1945 р. у с. Яблониця Путильського р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС 25 липня 1945 р. засуджена на 10 років таборів (ІТЛ). Каралася у Кінгірському та Ітинському таборах. Після звільнення 7 лютого 1955 р., проживала у м. Спаськ Дальний Приморського краю (Росія). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 36.]

Домчук Олексій Тодорович – “Старий”, “Сокіл”, “Голуб”, “Петренко”, “Назар” (18.01.1913, с. Товтри Заставнівського р-ну – 14.11.1945, с. Товтри). Закінчив Чернівецьку гімназію, навчався у Чернівецькому університеті. Вчитель. Служив у румунській армії. Член ОУН (1939). Командир сотні, заступник командира похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). Після переходу до ОУН (р) його скеровано у Тернопільську область. Організаційно-мобілізаційний референт Чортківського окружного проводу ОУН (осінь 1943-11.1944). Переведений на Буковину (12.1944). Організаційно-мобілізаційний референт Буковинського обласного проводу ОУН (12.1944-02.1945), після реорганізації – організаційний референт Буковинського окружного проводу ОУН (03.-08.1945), провідник Заставнянського

(“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (09.-11.1945). Загинув у сутичці з опергрупою Заставнівського РВ УНКДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 360-368.]

Дубик Роман – “Боевір” (1922, м. Чернівці – 23.03.1945, біля с. Гринява Жаб’євського р-ну Станіславської обл.). Закінчив Чернівецьку гімназію, вчитель. Член ОУН (1942). Перебрався до Галичини. Закінчив підстаршинську школу УДП у м. Львові. Комендант УДП у м. Жаб’є. Перейшов до УПА (04.1944), чотовий сотні Юліана Матвіїва-“Недобитого”, командир сотні (Коломийщина). Переведений на Буковину (11.1944). Командир сотні Буковинського куреня УПА (11.1944-03.1945). Загинув у бою з військами НКВС. [Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – с. 385-387.]

Духович Василь Семенович – “Синиця”, “Грім”, “Звенислав”, “Степан”, “Сувенір” (28.01.1923, с. Крилос Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – 16.04.1979, с-ще Першотравневе Дніпропетровської обл.). Закінчив семирічну школу (1938), навчався у Станіславській торгівельній гімназії та заочно в Українській господарській академії у м. Подебрадах (Чехословаччина). Ревізор-інструктор повітового кооперативного союзу. Член ОУН (07.1941). Заступник провідника Галицького районного проводу ОУН (09.1941-01.1942), референт Юнацтва Галицького повітового проводу ОУН (01.-10.1942), референт Юнацтва Станіславівського повітового проводу ОУН (10.1942-02.1943), заступник референта Юнацтва Станіславівського окружного проводу ОУН (02.-05.1943), референт Юнацтва цього проводу (05.-12.1943), заступник організаційного референта Калуського окружного проводу ОУН, організаційний референт цього проводу (1944), організаційний референт Станіславівського окружного проводу ОУН (01.1945-09.1946). Переведений на Буковину (10.1946). Референт пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (11.1946-06.1947). Захоплений у полон співробітниками УМДБ 1 липня 1947 р. біля с. Спаська Чернівецького р-ну. Військовим трибуналом військ МВС Чернівецької обл. 30 жовтня 1947 р. засуджений на 25 років таборів (ІТЛ). Карався в таборах Степлагу (Казахстан). Після звільнення з ув’язнення 29 грудня 1960 р. проживав у с-щі Першотравневе Дніпропетровської обл. Помер. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 147.]

Жолоба Володимир – “Андрій” (1921, м. Сторожинець – ?). Член ОУН. Інструктор, провідник Путильського районного проводу ОУН (1943). Заарештований румунськими жандармами у с. Лукавець Вижницького р-ну та вивезений до Румунії.

Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 2133. – Арк. 222-223.]

Захарів Іван – “Мирон” (1912 – 1949). Член ОУН. Провідник Чернівецького міського проводу ОУН (1949). Загинув у сутичці з співробітниками відділу 2-Н УМДБ. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 60.]

Зеленко Михайло Карпович – “Богдан” (3.02.1908, с-ще Глибока – 5.03.1946, м. Воркута, РРФСР). Член ОУН (1941). Підрайонний ОУН у Глибоцькому р-ні, провідник Глибоцького районного проводу ОУН (02.-10.1943). Заарештований румунськими жандармами 14 жовтня 1943 р., перебував у Чернівецькій в’язниці. Військовим трибуналом 14 лютого 1944 р. засуджений на 10 років каторги. Звільнений 24 березня 1944 р. через наступ Червоної армії. Захоплений у полон співробітниками УНКДБ 25 квітня 1944 р. у с-щі Глибока. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 6 вересня 1944 р. засуджений на 15 років каторги. Карався у Воркутинських таборах, де і помер. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 5. – Спр. П-5654.]

Зелінський Мирослав – “Богдан” (? , м. Чернівці – 01.1945, хут. Бісків с. Мариничі Вижницького р-ну). Член ОУН. Працівник референтури пропаганди Буковинського обласного проводу ОУН. Помер від висипного тифу. [Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 281.]

Зибачинський Орест Рудольфович – “Бакун”, “Орлан” (12.09.1912, м. Чернівці – 15.09.1993, м. Сідней, Австралія). Закінчив четверту українську гімназію, служив у румунській армії. Закінчив юридичний факультет Чернівецького університету. Лідер партії “Легіон українських революціонерів” (1930-1934). Крайовий провідник ОУН Буковини, Бессарабії і Мармарощини (1934-06.1940). Один з організаторів похідної групи Буковинського куреня П. Войновського. Керівник групи ОУН (м) у м. Донецьку. Перед наступом Червоної армії перебрався до м. Зальцбурга (Австрія). Згодом проживав у м. Мюнхені, де закінчив вищу економічну школу. У 1950 р. емігрував до Австралії. Автор багатьох політико-філософських та публіцистичних праць. Помер. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 1. – Арк. 139 зв.]

Іванишин Петро Михайлович – “Баша”, “Курява”, “К-4/22” (1923, с. Шешори Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – ?, м. Коломия). Навчався на медичному факультеті Львівського університету. Член ОУН. Фельдшер сотні УПА Михайла Юрцуняка-“Юрка” ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину (08.1947). Референт пропаганди Вижницького (“гірського”) надрайонного

проводу ОУН (06.1948-осінь 1949), заступник референта пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (осінь 1949-05.1950). Перейшов до Галичини. Організаційний референт Станіславівського окружного проводу ОУН (08.1950-06.1951), провідник цього проводу ОУН (06.-08.1951). Захоплений у полон співробітниками УМДБ Станіславської обл. 18 серпня 1951 р. на пункті зв'язку в Чорному лісі. Засуджений, після відбуття покарання проживав у м. Коломия. Помер. Хорунжий-фельдшер УПА (22.01.1948) [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 146.]

Іванюк Михайло Васильович – “Залізник”, “237” (1923, с. Спас Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. – 9.06.1949, хут. Чечулинський с. Киселиці Путильського р-ну). Член ОУН. Вояк сотні Михайла Юрцуняка-“Юрка”, чотовий (ТВ 21 “Гуцульщина”). Переведений на Буковину. Референт СБ Путильського районного проводу ОУН, одночасно провідник цього проводу (1946), комендант боївки СБ Вишницького (“гірського”) надрайонного проводу ОУН, референт СБ цього проводу (літо 1946-06.1949). Загинув під час сутички, натрапивши на засідку опергрупи Путильського РВ УМДБ. Хорунжий СБ (22.01.1948) [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 213.]; [ГДА СБУ. – Ф. 2 ББ. – Оп. 92. – Т. 8. – Арк. 128 зв.]

Ілюк Іван Тодорович – “Бескид” (1925, с. Брідок Заставнівського р-ну – 19.03.1945, с. Добринівці Заставнівського р-ну). Член ОУН. Через переслідування румунських жандармів перебрався до Галичини (1943). Вояк УПА, бунчужний сотні ТВ 22 “Чорний ліс” (1944). Переведений на Буковину (08.1944). Бунчужний 1-ї сотні Буковинського куреня УПА. Загинув у сутичці з військами НКВС. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 7334. – Арк. 29-31.]

“Іскра” (? , с. Розтоки Путильського р-ну – ?). Бунчужний Буковинського куреня УПА. Вийшов з повинною. Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Аген. справа №111 “Змовники”. – Т. 1. – Арк. 196.]

Кантемір Василь Миколайович – “Тиміш”, “Остап”, “Деркач”, “Денис” (1922, с. Шубранець Заставнівського р-ну – середина 1980-х, м. Кривий Ріг). Член ОУН (1941). Станичний ОУН с. Шубранець (1944), заступник коменданта боївки “Юрася” (літо 1944), комендант боївки Садгірського районного проводу ОУН (1945-05.1946), провідник Кіцманського районного проводу ОУН (05.1946-03.1948). Захоплений у полон тяжко пораненим під час сутички з опергрупою УМДБ у с. Старосілля Кіцманського р-ну 8 березня 1948 р. Військовим трибуналом

військ МВС Чернівецької обл. 25 червня 1948 р. засуджений на 25 років тоборів (ІТЛ). Карався у Норильських та Мордовських таборах. Після звільнення у 1973 р., проживав у м. Кривому Розі. Помер. Лицар Бронзового Хреста бойової заслуги (1.11.1947). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 26, 69.]

Карапка Дмитро Іванович – “Боярин” (1916, с. Усть-Путила Путильського р-ну – 28.04.1945, с. Мариничі Вижницького р-ну). Служив у румунській армії, звідки втік та перейшов на нелегальне становище (1936). Член ОУН. Комендант боївки ОУН (04.1944), чотовий сотні Онуфрія Москалюка-“Ястреба” (05-12.1944), командир сотні Буковинського куреня УПА (12.1944-04.1945). Загинув у сутичці з “істребками” на хут. Черепанка с. Мариничі. [Літопис УПА. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 281.]

Карбашевський-Гарбашевський Юрій Степанович – “Кость” (1921, с. Борівці Кіцманського р-ну). Студент архітектурного інституту. Член ОУН. Референт Юнацтва Буковинського обласного проводу ОУН (1943). Заарештований румунською сигуранцюю у м. Чернівці та військовим трибуналом засуджений до позбавлення волі. Після звільнення з в’язниці проживав у Румунії. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 88.]

“Карпо” (? , Галичина – ?). Член ОУН. Переведений на Буковину. Провідник Чернівецького (сільського) районного проводу ОУН (1944-1945). Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 107.]

Керська Ольга Василівна – “Настя”, “Хмара” (1910, м. Чернівці – ?). Закінчила народну школу, навчалася у Чернівецькій гімназії. Член ОУН. В’язень румунських тюрем (06.-12.1943). На нелегальному становищі з червня 1944 р. Референт УЧХ Вашковецького районного проводу ОУН (06.-10.1944), референт УЧХ Вашковецького повітового проводу ОУН, після реорганізації – Чернівецького надрайонного проводу ОУН (11.1944-07.1945). Заарештована співробітниками відділу ББ УНКВС 10 липня 1945 р. у с. Банилів Вашковецького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 16 жовтня 1945 р. засуджена на 10 років тоборів (ІТЛ). Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 124.]

Кіндзірський Мирослав Васильович – “Боєвір”, “Степан” (17.09.1919, с. Чорний Потік Заставнівського р-ну – 29.12.1944, с. Васловівці Садгірського р-ну). Закінчив лицей, навчався на хімічному факультеті Чернівецького університету. Член ОУН (1937). Організаційний референт Буковинського обласного проводу ОУН (1941). Заарештований румунською сигуранцюю у

січні 1942 р., втік з-під варти. Після проходження вишколу, скерований на СУЗ. Референт пропаганди Одеського обласного проводу ОУН (осінь 1942-03.1944). Переведений на Буковину (08.1944). В. о. провідника Буковинського обласного проводу ОУН (09.-10.1944), організаційний референт цього проводу ОУН (10.-12.1944). Загинув у сутичці з військовими НКВС, похований у с. Чорний Потік. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 43.]

Клим Іван Миколайович – “Боз”, “Хома” (1910, с. Виженка Вижницького р-ну – ?). Член ОУН. Провідник Вижницького районного проводу ОУН (1943). Заарештований румунськими жандармами восени 1943 р. Засуджений, карався у в'язниці м. Сучава (Румунія). Після захоплення Сучави Червоною армією повернувся на Буковину. Подальша доля невідома. [ЦДАВО. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 83. – Арк. 81.]

“Козак” (інші дані не встановлено) (? – 8.04.1945, поблизу с. Іспас Вижницького р-ну). Член ОУН. Референт СБ Вижницького районного проводу ОУН (04.1944-04.1945). Загинув у бункері під час сутички з військовими НКВС. [Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 276.]

Козуб Микола Васильович – “Буря”, “Славко”, “Семенюк”, “Назар” (1923, с. Топорівці Новоселицького р-ну – 15.04.1945, м. Чернівці). Закінчив Чернівецьку гімназію, навчався у Чернівецькій торгівельній школі. Бухгалтер. Член ОУН (09.1941). На нелегальному становищі з травня 1943 р. Зв'язковий Буковинського обласного проводу ОУН (05.1943.-11.1944), провідник Чернівецького міського проводу ОУН (11.1944-01.1945). Захоплений у полон співробітниками УНКДБ 31 січня 1945 р. у м. Чернівці. Військовим трибуналом військ МВС Чернівецької обл. 13 квітня 1945 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в'язниці. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 33.]

Козьменко Дмитро Юрійович – “Босак”, “Павленко”, “Григір”, “Мартин” (9.10.1918, с-ще Печеніжин Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. – 10.04.1950). Закінчив початкову школу та Бучацький місіонерський інститут ім. св. Йосафата (1933). Священик с. Торське на Тернопільщині (кінець 1930-х). Вчитель (1939-1943). Член ОУН (1942). Працівник організаційно-мобілізаційної референтури Чортківського окружного проводу ОУН (1944). Переведений на Буковину (12.1944). Організаційний референт Хотинського повітового проводу ОУН (12.1944-03.1945), провідник Чернівецького надрайонного проводу ОУН (08.1945-01.1950), в. о. організаційного референта Буковинського окружного проводу ОУН (1946-1947). Захоплений

у полон співробітниками Вашковецького РВ УМДБ 28 січня 1950 р. у лісі на межі Вашковецького і Вижницького р-нів. Загинув при спробі втечі. Лицар Бронзового Хреста заслуги (12.06.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 59 (1953 р.). – Спр. 5. – Т. 2. – Арк. 2.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 24, 215.]

Колотило Михайло Васильович – “Гуцул”, “Кобзар”, “Володимир” (2.09.1921, с. Коритне Вижницького р-ну – 25.02.2000, м. Плоешти, Румунія). Закінчив Вижницьку гімназію та Чернівецький лицей. Навчався на філологічному факультеті Чернівецького університету. Член ОУН. Провідник Буковинського обласного проводу ОУН (08.1941-01.1942, 04.-12.1943). Заарештований румунською сигуранцюю, 26 січня 1942 р. засуджений військовим трибуналом. Карався у Ясській в’язниці, звідки здійснив втечу за допомогою Артемізії Галицької-“Мотрі” наприкінці червня 1942 р. Працівник референтури пропаганди Львівського КП ОУН (кін. 1942-02.1943). Скерований на Буковину (03.1943). Вдруге заарештований на початку грудня 1943 р. та військовим трибуналом засуджений на 25 років каторги. Перебував у в’язниці м. Сібіу. Згідно королівської амністії від 23 серпня 1944 р. був звільнений. Перейшов на нелегальне становище, очолював Бухарестський центр ОУН. Закінчив теологічний факультет у Бухаресті, священник у гірських селах Румунії. Помер. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 20-22.]

Колотило Дмитро Мойсейович – “Сагайдачний”, “Весна”, “Гриць” (бл. 1905 р., с. Бережниця Вижницького р-ну – ?). Член ОУН. Провідник Вашковецького районного проводу ОУН (1943). Заарештований румунською сигуранцюю восени 1943 р. Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 9 а. – Арк. 294.]

Колотило Іван Якович – “Рись”, “Буревій” (1908, с. Банилів Вижницького р-ну – 1945). Член ОУН (03.1940). Станичний ОУН с. Банилів. Комендант боївки ОУН (06.-07.1941). Заарештований румунськими жандармами у 1943 р. Після звільнення, підрайонний ОУН у Вашковецькому р-ні (03.-06.1944). Перебував у Карпатах, захворів на тиф та повернувся у с. Банилів. Захоплений у полон співробітниками відділу ББ УНКВС Чернівецької обл. 19 травня 1945 р. Військовим трибуналом військ НКВС 23 серпня 1945 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 7838.]

Корженівський Микола Григорович – “Микола”, “Правий”, “239”, “К-15” (1920, с. Огіївка Ружинського р-ну Житомирської обл. – 2.09.1952, с. Рунгури Коломийського р-ну

Станіславської обл.). Закінчив індустріальний технікум у м. Житомирі. Під час війни служив в УДП, перед наступом Червоної армії перебрався на Тернопільщину. Член ОУН (1944). Бойовик боївки СБ Заліщицького районного проводу ОУН (1944), зв'язковий між підпіллям Чернівецької та Тернопільської областей (1945), слідчий СБ Буковинського окружного проводу ОУН, одночасно референт СБ Вижницького районного проводу ОУН (1947-04.1949), заступник референта СБ Буковинського окружного проводу ОУН (04.1949-05.1950). Разом із "Сталем", "Башою", "Залізником" перейшли з Буковини у Галичину. Слідчий СБ Косівського надрайонного проводу ОУН (06.1950-01.1951), референт пропаганди Коломийського надрайонного проводу ОУН (01.1951-09.1952). Загинув у сутичці з опергрупою УМДБ Станіславської обл. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 158, 261.]

Костащук Микола Федорович – "Галаган", "Мартин" (1924, с. Тулова Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. – 28.05.1945 (за іншими даними – 17.08.1945), с. Джурів Снятинського р-ну Станіславської обл.). Член Юнацтва Снятинського повітового проводу ОУН, пропагандист військової референтури Буковинського обласного проводу ОУН (05.-1944), референт СБ "гірського" повітового проводу ОУН, провідник Чернівецького надрайонного проводу ОУН. Загинув у сутичці із співробітниками УНКВС під час переходу на Коломийщину. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 119.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 96.]

Котик – "Кіт", "Чорнота" (1910, Заставнівський р-н – ?). Вояк УДП на Коломийщині. Член ОУН (1944). Організаційний референт Вашковецького районного проводу ОУН (11.1945-06.1946). Скерований у Заставнівський район. Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 6351. – Арк. 15.]

Кошман Микола Ількович – "Карий" (1912, с. Валява Кіцманського р-ну – 23.12.1947, с. Рідківці Садгірського р-ну). Член ОУН. Кущовий ОУН, провідник Новоселицького районного проводу ОУН (1947). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою, прикриваючи відхід підпільників. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 33. – Арк. 14.]

Кравчук Георгій (? , с. Борівці Кіцманського р-ну – ?). Член ОУН. Підрайонний ОУН у Заставнянському р-ні, провідник Заставнянського районного проводу ОУН (1943). Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 7434. – Арк. 93.]

Крайник Василь Тодорович – "Ігор" (1895, м. Вашківці – ?). Вчитель. Член ОУН. Закінчив курси пропагандистів. Політвиховник

підстаршинської школи УПА (12.1944-01.1945), технічний працівник Буковинського окружного проводу ОУН. Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 127.]

Кричун Микола Пилипович – “Юра”, “Старий”, “Черемшина”, “Остап”, “Олексій” (1912, с. Дихтинець Путильського р-ну – 8.04.1953, м. Київ). Член ОУН (08.1942). Станичний ОУН с. Дихтинець. В’язень румунських тюрем (1942). Зв’язковий райпровідника ОУН Путильщини Степана Торака-“Тополі” (1943), провідник Путильського районного проводу ОУН (04.-08.1944), провідник Вишницького (“гірського”) повітового проводу ОУН, після реорганізації – Вишницького надрайонного проводу ОУН (09.1944-05.1952). Захоплений у полон оперативниками УМДБ Станіславської обл. 27 травня 1952 р. через зраду Романа Тучака-“Кірова” у лісі біля с. Люча Яблунівського р-ну Станіславської обл.. Військовою колегією Верховного суду СРСР 20 січня 1953 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Лук’янівській в’язниці. Лицар Бронзового Хреста заслуги (12.06.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 9830. – Т. 2. – с. 262-264]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 62.]

Кулишів Віктор Тодорович (1917, м. Тешин, Чехія – 11.07.1941, м. Київ). Член товариства “Чорноморе”. Секретар Чернівецького держуніверситету (1940). Член ОУН (1938). Провідник Буковинського обласного проводу ОУН (10-11.1940). Заарештований співробітниками УНКВС 4 листопада 1940 р. Етапований до м. Києва 19 березня 1941 р. Рішенням наркома внутрішніх справ УРСР та прокурора УРСР (без суду) розстріляний. [Фостій І. Північна Буковина і Хотинщина у Другій світовій війні 1939-1945 рр. – Чернівці: Чернівецьке обласне відділення Пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2004. – с. 118-119.]

Купчанко Євген Несторович – “Максим”, “Аскольд” (17.04.1914, с. Драчинці Кіцманського р-ну – 4.05.1945, с. Драчинці). Вчитель. Член ОУН. Через переслідування румунської сигуранци перейшов на терен Галичини (1941). Повернувся на Буковину (04.1944). Провідник Вашковецького районного проводу ОУН (04.-10.1944), провідник Сторожицького (Вашковецького) повітового проводу ОУН, після реорганізації – провідник Чернівецького надрайонного проводу ОУН (10.1944-05.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 52.]

Куруляк Георгій Михайлович – “Пік” (1925, с. Дорошівці Заставнівського р-ну – 3.06.1947, с. Кадубівці

Заставнівського р-ну). Член ОУН. Охоронець кущового “Лиса”, кущовий ОУН у Заставнянському р-ні, референт пропаганди Заставнянського районного проводу ОУН (1947). Загинув у сутичці з опергрупою Заставнівського РВ УМДБ. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2 ББ. – Спр. 17. – Арк. 282.]

Курчак Филимон Миколайович – “Грізний”, “Строгий”, “Стріла”, “Шабля” (23.11.1919, с. Драчинці Кіцманського району – 1.07.1947, біля с. Спаська Чернівецького р-ну). Закінчив Чернівецьку гімназію. Член ОУН (1943). Вояк сотні “Голуба”, згодом ройовий боївки Івана Скаріотського-“Сагайдачного” (03.1944-03.1945), комендант боївки СБ Вашковецького районного проводу ОУН (04.-05.1945), кущовий ОУН у Вашковецькому районі (літо 1945-літо 1946), кущовий ОУН у Сторожинецькому р-ні (літо-осінь 1946), заступник провідника Сторожинецького районного проводу ОУН (1947). Загинув у сутичці з співробітниками Вашковецького РВ УМДБ у Драчинецькому лісі. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 25.]

Кушнірик Георгій Онуфрійович – “Косар”, “Максим”, “Кирило”, “Ярема” (1916, с. Веренчанка Заставнівського р-ну – 11.11.1946, м. Чернівці). Студент архітектурної школи. Член ОУН (08.1941). Станичний ОУН у с. Веренчанка (01.1942-02.1943), підрайонний ОУН у Заставнянському р-ні (02.-04.1943). Забраний до румунської армії 20 квітня 1943 р. Заарештований румунськими жандармами 20 травня 1943 р. Після звільнення із в’язниці частинами Червоної армії 28 серпня 1944 р., повернувся на Буковину. Провідник Чернівецького повітового проводу ОУН, після реорганізації – провідник Заставнянського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (12.1944-09.1945). Захоплений у полон 18 листопада 1945 р. у криївці в рідному селі агентами-внутрішніками під виглядом СБ та переданий співробітникам УНКВС (дружина Катерина Васкан-“Софія” заарештована раніше). Військовим трибуналом військ МВС 10 серпня 1946 р. засуджений до ВМП, розстріляний у Чернівецькій в’язниці. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 139.]

Кушнірук-Побуцька Євгенія Григорівна – “Тетяна”, “Пчілка” (1925, с. Шубранець Заставнівського р-ну). Закінчила сільську школу (1939). Вийшла заміж за члена ОУН Василя Кушнірука, заарештованого румунськими жандармами в 1942 р. Член ОУН (04.1944). Зв’язкова обласного провідника Артемізії Галицької-“Мотрі” (04.-09.1944), провідник Заставнянського районного проводу ОУН (10.-12.1944), зв’язкова обласної референтури жіноцтва (кінець 1944-03.1945). Заарештована військовими

УНКВС 19 березня 1945 р. у с. Добринівці Заставнівського р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 15 серпня 1945 р. засуджена до ВМП. Військовою колегією Верховного суду СРСР 19 вересня 1945 р. розстріл замінений на 20 років каторжних робіт. Каралася в Норильських та Мордовських таборах. Після звільнення з таборів проживала у Білорусії. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 33.]

Лазоряк Микола – “Стародуб” (? – ?). Член ОУН. Підрайонний ОУН у Вишницькому р-ні, провідник Вишницького районного проводу ОУН (1943). Подальша доля невідома. [Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – Київ – Торонто, 2007. – с. 154.]

“Ластівка”, “Мурашка” (ім’я Марія, інші дані не встановлено) (бл. 1925, с. Старі Мамаївці Кіцманського р-ну – 8.02.1945, с. Витилівка Кіцманського р-ну). Член ОУН. Організаційний референт Кіцманського районного проводу ОУН. Загинула у сутичці із співробітниками Кіцманського РВ УНКВС. [Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 275.]

“Левко”, “Василь” (інші дані не встановлено) (? – 12.08.1945). Член ОУН. Організаційний референт Чернівецького надрайонного проводу ОУН. Захоплений у полон тяжкопораним військовими НКВС, помер від тортур. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 57. – Арк. 179.]

Лесів Іван – “Олег” (бл. 1920, с. Садки Заліщицького р-ну Тернопільської обл. – 11.08.1945, с. Кабин Вашковецького р-ну). Член ОУН. Референт Юнацтва Заліщицького повітового проводу ОУН. Переведений на Буковину. Референт пропаганди Буковинського обласного, після реорганізації – окружного проводу ОУН (11.1944.-08.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 57. – Арк. 179.]

Лівий Володимир Михайлович – “Йордан”, “Роман Орлів”, “Митар” (3.02.1919, с. Болехівці Дрогобицького р-ну Львівської обл. – 4.12.1948, с. Топільське Рожнятівського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН (1937). В’язень польських тюрем (1938-1939). Окружний референт СБ Коломийщини (1941-1942), обласний референт СБ Станіславівщини (кінець 1942-03.1945), крайовий референт СБ Карпатського краю (03.1945-12.1948). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою. Майор СБ. [ЦДАГО. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 5047. – Арк. 24-32.]

Любомирський Олексій – “Берія” (1919, с-ще Берегомет Вишницького р-ну – 17.03.1945, с. Яблуниця Путильського р-ну). Член ОУН. Член повітової референтури СБ, референт СБ Вишницького (“гірського”) повітового проводу ОУН (1944-

03.1945). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УНКДБ Чернівецької обл. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 51]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 178.]

Магалевиц Синефта Тимофіївна – “Марта” (1914, Канада – ?). Член ОУН (09.1944). Зв’язкова Садгірського районного проводу ОУН, референт жіноцтва цього проводу ОУН. Заарештована співробітниками відділу ББ Заставнівського РВ УНКВС 23 червня 1945 р. у с. Горошівці Заставнівського р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 5 вересня 1945р. засуджена на 20 років каторжних робіт. Каралася у Воркутинських таборих. Звільнена 31 липня 1956 р. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 5505.]

Майданський Костянтин Дмитрович – “Мирон”, “Юрась”, “Вадим”, “Євшан” (4.10.1923, с. Рогізна (тепер у складі м. Чернівці) – 8.03.1948, с. Старосілля Кіцманського р-ну). Член ОУН (1940). Заарештований румунськими жандармами у 1943 р. та військовим трибуналом засуджений на 5 років тюремного ув’язнення і етапований до Румунії. Звільнений 24 березня 1944 р. через наступ Червоної армії. Повернувся на Буковину. Вояк боївки “Чорноти”, провідник Садгірського районного проводу ОУН (1944), референт СБ Чернівецького повітового, після реорганізації – Заставнянського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (1945-1946), провідник Садгірського районного проводу ОУН (1947-03.1948). Загинув у сутичці з опергрупою Кіцманського РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 26, 67.]

Максимюк Фрозина Миколаївна – “Ваня”, “Жабка” (1923, с-ще Глибока – ?). Член ОУН. В’язень румунських тюрем (1943). Розвідниця, підрайонна ОУН у Вашковецькому р-ні, референт розвідки Вашковецького районного проводу ОУН (12.1944-02.1945). Заарештована співробітниками Вашковецького РВ УНКВС 11 лютого 1945 р. у с. Драчинці Вашковецького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 29 травня 1945 р. засуджена на 15 років таборів (ІТЛ). Каралася у Норильських таборих. Звільнена 10 березня 1956 р. Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 33.]

Матвій Юліан Миколайович – “Кріс”, “Любомир”, “Недобитий”, “Л-13”, “М-14”, “2 М”, “0-1”, “12-48”, “227 а” (1914, с. Білявці Бродівського р-ну Львівської обл. – 8.04.1953, м. Київ). Народився у сім’ї вчителів. Пластун. Закінчив юридичний факультет Люблінського університету (1937) та факультет соціально-економічних наук університету в Бельгії (1939). Член ОУН (1932).

Магістр права, працював адвокатом в Грубешівщині (Польща). Член Грубешівського повітового проводу ОУН (1940-1941). Секретар УДП у м. Коломия, комендант УДП м. Кути (1942-03.1944). В УПА з березня 1944 р. Чотовий, командир сотні ім. Богуна (03.-12.1944), командир куреня “Перемога” ТВ 21 “Гуцульщина” (01.-11.1945), референт СБ Косівського надрайонного проводу ОУН (12.1945-05.1947), провідник Косівського надрайонного проводу ОУН (05.-09.1947), референт СБ Коломийського окружного проводу ОУН (09.1947-05.1948). Переведений на Буковину. Організаційний референт Буковинського окружного проводу ОУН (05.1948-07.1950), провідник Буковинського окружного проводу ОУН (07.1950-05.1952). Захоплений у полон співробітниками УМДБ Станіславської обл. 28 травня 1952 р. через зраду Романа Тучака “Кірова” у лісі біля с. Люча Яблунівського р-ну Станіславської обл. Військовою колегією Верховного суду СРСР 20 січня 1953 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Лук’янівській в’язниці. Лицар Бронзового Хреста бойової заслуги (15.04.1945). Поручник УПА (22.01.1946). [Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15: – Київ – Торонто, 2011. – с. 26-28.]

Мацьопа Ілля Григорович – “Стрілець”, “Хмара”, “Соловей” (1901, с. Сергії Путильського р-ну – 1992, м. Кисловодськ, Росія). Член ОУН (07.1941). Підрайонний ОУН у Путильському р-ні (07.1944-осінь 1944), командир боївки ОУН (осінь 1944-02.1945), кущовий ОУН у Путильському р-ні (1947-05.1948), провідник Путильського районного проводу ОУН (05.1948-05.1949). Захоплений у полон тяжко пораненим опергрупою Путильського РВ УМДБ 3 травня 1949 р. у лісі біля хут. Тесницька с. Сергії (дружина Одосія Гасюк-“Надя” під час його арешту загинула). 27 вересня 1949 р. військовим трибуналом військ МВС Львівського округу засуджений на 25 років виправно-трудових таборів (ІТЛ). Карався в Омських, Іркутських та Мордовських таборах. Після звільнення проживав у м. Кисловодську, помер. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 27, 208.]; [ГДА СБУ. – Ф. 2 ББ. – Оп. 92. – Спр. 8. – Арк. 84.]

Мацьопа-Гасюк Одосія Павлівна – “Пчілка”, “Надя” (1916, с. Киселиці Путильського р-ну – 3.05.1949, хут. Тесницька с. Сергії Путильського р-ну). Член ОУН. Референт жіночої сітки ОУН у Путильському р-ні, зв’язкова Путильського районного проводу ОУН. Загинула у сутичці із опергрупою Путильського РВ УМДБ. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 2133. – Арк. 335.]

Мензак Іван Миколайович – “Соловій”, “Бакун”, “Кобзар” (15.07.1912, с. Банилів Вижницького р-ну – 31.05.1949, біля

с. Шубранець Садгірського р-ну). Закінчив Чернівецьку гімназію. Вчитель, директор школи у с. Бережниця. Служив у румунській армії. Член ОУН (1940). Заарештований румунськими жандармами у 1943 р. та засуджений на 25 років каторги, карався в Яській в'язниці. Після захоплення Ясс Червоною армією, повернувся на Буковину. Провідник Вашковецького районного проводу ОУН (08-11.1945), референт пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (11.1945-10.1946, осінь 1947-05.1949), одночасно в. о. провідника Заставнянського ("Запрутського") надрайонного проводу ОУН (04.1947-05.1949). Підступно вбитий агентом-бойовиком "Осторожним" на пункті зв'язку. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 127.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 201.]

Мометко Василь Йосипович – "Гамалія", "Орел", "Іскра" (1903, с-ще Усть-Путила Путильського р-ну – 16.01.1946, хут. Бісків с-ща Усть-Путила). Член ОУН (1942). Станичний ОУН с. Усть-Путила (1944), кущовий ОУН у Путильському р-ні, провідник Путильського районного проводу ОУН (04.1945-01.1946). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 70.]

Моргаляк Семен Прокопович – "Шум", "Поручик", "Тихий" (1913, с. Іспас Вижницького р-ну – літо 1944, с. Долішній Шепіт Вижницького р-ну). Вчитель. Служив у румунській армії. Член ОУН, провідник Вижницького районного проводу ОУН (1941). Через переслідування румунської жандармерії перебрався до Галичини. Організаційний референт Косівського повітового проводу ОУН (Коломийщина). У березні 1944 р. скерований на Буковину, де сформував та очолив сотню у курені БУСА. Перейшов до УПА. Загинув у бою з німецькими окупантами. Похований на цвинтарі с. Долішній Шепіт. [Літопис УПА. Нова серія. – Т. 9. – Київ – Торонто, 2007. – с. 156-157.]

Москалюк Онуфрій Ількович – "Ястреб" (1918, с. Черногузи Вижницького р-ну – кінець 1980-х, м. Калґарі, Канада). Член ОУН (1938). Станичний ОУН у с. Черногузи. Заарештований румунськими жандармами, але втік до Галичини (1942). В УНС з липня 1943 р. Кулеметник відділу "Різуна", командир рою, згодом чоти сотні "Різуна", командир сотні "Змії" куреня "Скажені" ТВ 22 (07.1943-08.1944). Переведений на Буковину (08.1944). Викладач партизанської тактики у підстаршинській школі УПА, командир сотні Буковинського куреня УПА (08.1944-04.1945). На початку квітня 1945 р. із залишками куреня пробився на Коломийщину та влилися до складу куреня "Недобитого". У травні 1945 р. перей-

шов на терен Румунії, де перебував до 1947 р. Перемістився на Захід. Проживав у м. Калґарі, Канада. Булавний УПА. [Літопис УПА. Основна серія. – Т. 3. – Торонто, 1987. – с. 46-47, 73, 191.]; [Літопис УПА. Основна серія. – Т. 19. – Торонто – Львів, 1993. – с. 129, 145.]; [Літопис УПА. Нова серія. – Т. 15. – Київ – Торонто, 2011. – с. 394, 495.]

“Мостовий”, “Данченко”, “Донченко”, “Грім”, “Кошовий”, “М-142” “2М-4”, “248” (? – 30.09.1951). Член ОУН. Референт пропаганди Калуського надрайонного проводу ОУН (1948). Переведений на Буковину. Референт пропаганди Буковинського окружного проводу ОУН (осінь 1949-05.1950). Перейшов на терен Галичини. Провідник Коломийського надрайонного проводу ОУН (05.1950-09.1951). Заарештований пораненим під час сутички з опергрупою УМДБ Станіславської обл., помер від ран. Поручник УПА. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 199.]

Нічай Михайло Миколайович – “Лис”, “Дорошенко” (1916, с. Розтоки Путильського р-ну – 21.05.1951, хут. Сірук с. Розтоки). Служив у румунській армії. Член ОУН (кінець 1930-х). Охоронець референта СБ Олексія Любомирського-“Берії” (1944-03.1945), кущовий ОУН у Вижницькому районі (1945-1950), провідник Вижницького районного проводу ОУН, одночасно референт СБ Вижницького району (05.1950-05.1951). Загинув, підірвавшись на міні біля бункера, закладеної опергрупою відділу 2-Н УМДБ. Лицар Бронзового Хреста бойової заслуги (1.11.1947). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 61.]

“Орел”, “Богдан” (інші дані не встановлено) (?), с. Товтри Заставнівського р-ну – 19.03.1945, с. Добринівці Заставнівського р-ну). Член ОУН. Провідник Заставнянського районного проводу ОУН (12.1944-03.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 57. – Т. 2. – Арк. 144.]

“Орися” (інші дані не встановлено) (? – 19.03.1945, с. Добринівці Заставнівського р-ну). Член ОУН (10.1944). Референт УЧХ Садгирського районного проводу ОУН (12.1944-03.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 7.]

Павлюк Костянтин Миколайович – “Вихор” (1905, с. Черешенька Вижницького р-ну – 01.1945, с. Довгопілля Путильського р-ну). Засновник спортивного товариства “Кармелюк” у м. Кіцмань. Член ОУН. Ройовий, згодом чотовий похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941).

Повернувся на Буковину. Політвиховник Буковинського куреня УПА (05.1944-01.1945). Помер від тифу. Поручник УПА. [Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 281.]

Паращук Василь Дмитрович – “Заверюха”, “Макар” (1920, с. Тишківці Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. – 1.12.1949, хребет Баньків, Вижницький р-н). Член ОУН (1942). Чотовий, командир сотні “Дністер” куреня “Гуцульський” ТВ 21 “Гуцульщина” (1944-1946). Закінчив курси СБ при крайовій референтурі. Переведений на Буковину (весна 1947). Референт СБ Заставнянського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (весна 1947-осінь 1948), референт СБ Буковинського окружного проводу ОУН (осінь 1948-12.1949). Загинув у бункері під час сутички з АБГ відділу 2-Н УМДБ. Хорунжий СБ (22.01.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 153, 162.]

Перун Онуфрій Миколайович – “Грім”, “Сян” (1922, с. Красна Кросненського повіту (тепер Польща) – 11.10.1991, с. Онут Заставнівського р-ну). Закінчив Ярославську гімназію та лицей. Студент філологічного факультету Чернівецького університету. Член ОУН. Керівник друкарні Буковинського окружного проводу ОУН, референт пропаганди Чернівецького міського проводу ОУН. Заарештований співробітниками УМДБ 6 січня 1948 р., військовим трибуналом засуджений на 25 років таборів (ІТЛ). Карався у Магаданських таборах. Після звільнення у 1954 р., проживав у с. Онут. Помер. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 5. – Спр. П-5032.]

Пилип'юк Іван Миронович – “Чайка”, “Козак” (1911, с. Багна Вижницького р-ну – 1.12.1949, хребет Баньків, Вижницький р-н). Служив у румунській армії. Член ОУН. Учасник похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941), вояк 115-го батальйону (1942). Повернувся на Буковину (1943). Кущовий ОУН у Вижницькому р-ні (1944-1948), референт СБ Вижницького районного проводу ОУН (05.-11.1949). Загинув у бункері під час сутички з АБГ відділу 2-Н УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 27.]; [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 9 а. – Арк. 316.]

Пилип'юк Надія Василівна – “Марина” (1915, м. Хмельницький – 11.05.1945). Член ОУН. На Буковину прибула разом з Володимиром Тодорюком-“Туром”. Референт жіночої сітки Буковинського обласного проводу ОУН, референт пропаганди Вижницького надрайонного проводу (12.1944-05.1945). Заарештована тяжко пораненою співробітниками Вижницького РВ УНКДБ 10 травня 1945 р. біля с. Розтоки Вижницького р-ну,

померла від ран. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 51.]

“Помста” (інші дані не встановлено). Член ОУН. Референт СБ Вижницького районного проводу ОУН (04.-07.1945). Вийшов з повинною, заарештований співробітниками Вижницького РВ УНКВС 22 липня 1945 р. Подальша доля невідома.[ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 71. – Арк. 321.]

Понич Степанія Ільківна – “Одарка”, “Оксана”, “Гриць”, “Марина” (1920, с. Зеленів Кіцманського р-ну – 21.02.2007, с. Мамаївці Кіцманського р-ну). Закінчила народну школу (1934). Член ОУН (1941). Учасниця похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). Повернулася на Буковину восени 1942 р. Зв’язкова Буковинського обласного проводу ОУН з Проводом ОУН (1942), референт жіночої сітки Буковинського обласного проводу ОУН (03.-04.1943). Заарештована румунськими жандармами у квітні 1943 р. разом із обласним провідником ОУН Буковини Дмитром Гирюком-“Орлом”. Військовим трибуналом 1 травня 1943 р. засуджена на 13 років ув’язнення. Каралася у Чернівецькій в’язниці, звільнена 25 березня 1944 р. Референт жіночої сітки Буковинського обласного проводу ОУН (03-10.1944), провідник Чернівецького повітового проводу ОУН (11.1944), референт пропаганди Вижницького надрайонного проводу ОУН (10.1945). Заарештована чекістсько-військовою групою 26 жовтня 1945р. у с. Багна Вижницького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 1 лютого 1946 р. засуджена на 10 років таборів (ІТЛ). Каралася в Магаданських таборах. Після відбуття покарання та висилки звільнена 29 квітня 1956 р. Проживала у с. Мамаївці. Померла. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 86. – Арк. 50.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 107.]

Пономарюк Георгій Дорофєйович – “Карпо”, “Зелений” (бл. 1920, Глибоцький р-н – 17.02.1945). Член ОУН. Інструктор-пропагандист Буковинського обласного проводу ОУН (1943), провідник Глибоцького районного проводу ОУН (1944-02.1945). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 123.]

Рижко Олексій Георгійович – “Липа”, “Борисенко” (16.02.1911, с. Мілієве Вижницького р-ну – 13.08.1945, м. Чернівці). Закінчив семирічну школу. Служив у румунській армії (1933-1936). В УПА з квітня 1944 р. Вояк сотні Юліана Матвіїва-“Недобитого” на терені Галичини, перебував на підстаршинському вишколі (05.-10.1944). Переведений на Буковину (10.1944). Ройовий сотні Олекси Додяка-“Криги” (10.1944), чотовий сотні “Черника”

(11.1944), командир сотні Буковинського куреня УПА (12.1944-02.1945). Захоплений у полон військовими НКВС 26 лютого 1945 р. під час бою поблизу с-ща Берегомет Вижницького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 7 червня 1945 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в'язниці. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 41.]

“Саверин” (інші дані не встановлено) (? – 12.1944). Член ОУН. Провідник Глибоцького районного проводу ОУН. Загинув у сутичці з військовими НКВС. [Літопис УПА. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 280.]

Савчак Василь Миколайович – “Блакитний”, “Сокіл”, “Арпад”, “Сталь”, “Старий”, “С-20”, “383/с” (1921, с. Ямниця Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. – 20.10.1950, біля с. Шешори Косівського р-ну Станіславської обл.). Закінчив народну школу та Станіславівську гімназію. Член ОУН. Референт Юнацтва Станіславівського обласного проводу ОУН, організаційний референт Станіславівського окружного проводу ОУН (1940-1944), провідник Коломийського окружного проводу ОУН (весна 1944-02.1945), провідник Буковинського окружного проводу ОУН (03.1945-05.1950), організаційний референт Карпатського крайового проводу ОУН (07.-10.1950). Загинув у сутичці з опергрупою УМДБ Станіславської обл. на схилі г. Кормитура. Лицар Бронзового Хреста заслуги (25.04.1945) та Срібного Хреста заслуги (23.08.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 2. – Оп. 59 (1953 р.). – Спр. 5. – Т. 2. – Арк. 3.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 61.]

Северин Іван Миколайович – “Грізний”, “Нанашко”, “Гуцул”, “Скригун”, “Вуйко”, “Іскра” (24.06.1916, с. Горішні Шерівці Заставнівського р-ну – 3.04.1947, хут. Колонія с. Юрківці Заставнівського р-ну). Член ОУН (1940). Учасник похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941-1942). Повернувся на Буковину у 1943 р., на нелегальному становищі з березня 1944 р. Референт СБ Сторожинецького повітового проводу ОУН (04.-10.1944), референт СБ Буковинського обласного проводу ОУН (10.1944-поч. 1945), референт СБ Чернівецького надрайонного проводу ОУН (поч. 1945-11.1945), провідник Заставнянського (“Запрутського”) надрайонного проводу ОУН (11.1945-04.1947). Загинув у сутичці з опергрупою Заставнівського РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 39-41.]

“Сербієнко” (інші дані не встановлено) (? , Вижницький р-н – 12.08.1945, с. Драчинці Вашковецького р-ну). Член ОУН. Сотенний політвиховник у курені “Саблюка” УПА-Південь (1944), провідник

Вашковецького районного проводу ОУН (08.1945). Планувалося призначити його на посаду провідника Хотинського надрайонного проводу ОУН. Захоплений у полон тяжкопораненим військовими НКВС, помер під час тортур. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 57. – Арк. 179.]

Сердюк Марія Дмитрівна – “Зірка”, “Катря” (1914, м. Вашківці – ?). За освітою – педогог. Член ОУН (1940). Станична м. Вашківці (1943-03.1944), господарча куреня БУСА (04.-06.1944), провідник Глибоцького районного проводу ОУН (12.1944), господарчий референт Вашковецького повітового проводу ОУН (01.-02.1945). Заарештована співробітниками відділу ББ УНКВС 11 лютого 1945 р. у с. Драчинці Вашковецького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. засуджена на 10 років таборів (ІТЛ). Каралася у Пермських таборах. Після звільнення 12 вересня 1954 р. проживала у м. Вашківці. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 5. – Спр. П-5231.]

Сидор Василь Михайлович – “Шелест”, “Конрад”, “Кравс”, “Лісовик”, “Ростислав Вишитий”, “Зов”, “753”, “808” (24.02.1910, с. Спасів Сокальського р-ну Львівської обл. – 14.04.1949, поблизу хут. Різарня Перегінського р-ну Станіславської обл.). Закінчив гімназію в м. Перемишлі (1931). Курсант школи підхорунжих польської армії. Бойовий референт Сокальського повітового проводу ОУН (1936). Військовий референт Проводу ОУН на ПЗУЗ (1936-1937). В’язень польських тюрем (1935, 1937-1939). Військовий референт Проводу ОУН на ЗУЗ, викладач військових курсів ОУН (1940). Учасник II Великого Збору ОУН (3.1941). Командир сотні легіону “Нахтігаль” та 201 батальйону (1941-1942). Шеф крайового штабу УПА-Північ (1943), член Головної ради ОУН і ГВШ УПА. Командир УПА-Захід (1944-04.1949), крайовий провідник ОУН Карпатського краю, член Проводу ОУН (1947-04.1949). Генеральний суддя ОУН. Загинув у бою з опергрупою УМДБ Станіславської обл. разом із дружиною та охоронцями. Лицар Срібного Хреста бойової заслуги 1-го класу (25.04.1945). Полковник УПА. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 87. – Арк. 24.]

Сіренко Панас Назарович – “Моторний”, “Орест”, “Степ”, “231” (1918, с. Печище Сумського р-ну Сумської обл. – ?). Закінчив середню школу (1938). Служив у ЧА, закінчив школу молодших командирів (05.1939-09.1941). Під час війни, у вересні 1941 р. потрапив до німецького полону, перебував у концтаборі № 326. Закінчив розвідшколу. Повернувся в Україну через завершення війни. 30 червня 1945 р. затриманий СБ ОУН у Чорному лісі (Станіславщина). Після перевірки та перевишколу, кра-

йовим референтом СБ ОУН Карпатського краю Володимиром Лівим-“Митарем” скерований на Буковину. Техпрацівник Буковинського окружного проводу ОУН (09.-11.1945), референт СБ Сторожинецького районного проводу ОУН (11.1945-02.1949), провідник Сторожинецького районного проводу ОУН (07.1946-02.1949). Захоплений у полон пораненим співробітниками УМДБ 18 лютого 1949 р. у с. Панка Сторожинецького р-ну. Не був засуджений. Проживав у м. Вижниця. Подальша доля невідома. [ГДА СБУ – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 153-56.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 164-168.]

Скаріотський Іван Семенович – “Сагайдачний” (1920, с. Зеленів Кіцманського р-ну – 5.03.1945, Драчинці Вашковецького р-ну). Член ОУН. Через переслідування румунських жандармів перебрався у Галичину (1942). Переведений на Буковину (03.1944). Комендант боївки, підрайонний ОУН у Вашковецькому районі, референт СБ Вашковецького повітового проводу ОУН (12.1944-03.1945). Загинув у сутичці з військовими НКВС. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 33.]

Скорейко Георгій Миколайович – “Гриць” (25.08.1911, с. Борівці Кіцманського р-ну – 1.05.1949, Кіцманський р-н). Член ОУН (1940). Станичний ОУН с. Борівці, референт СБ Кіцманського районного проводу ОУН (04.1946-1948). Понижений у посаді до стрільця. Загинув у сутичці з опергрупою Кіцманського РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 69.]

“Славути” (інші дані не встановлено). Член ОУН. Референт СБ Хотинського повітового проводу ОУН (12.1944). Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 33.]

Слободян Степан Петрович – “Клим”, “Єфрем”, “05”, “12” (1923, с. Синьків Заліщицького р-ну Тернопільської обл. – 18.11.1950, між сс. Старий Угринів та Бережниця Калуського р-ну Станіславської обл.). Обласний військовий референт Юнацтва ОУН Тернопільщини (1942-1944). Політвиховник старшинської школи “Олені” (04.-05.1944), начальник політвиховного відділу штабу ВО 4 “Говерля” (08.1944-07.1946). Референт пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН (07.1946-04.1949). Після загибелі провідника Василя Сидора-“Шелеста” 14 квітня 1949 р., виконував обов’язки крайового провідника цього проводу, член Проводу ОУН в Україні (06.1949-11.1950). Загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою в лісовому масиві урочища Глибокий потік разом з дружиною Марією Німою-“Мартою” та 6-ма іншими підпільниками. Лицар Бронзового Хреста бойової заслуги (1946) та Срібного Хреста заслуги (23.08.1948).

Сотник-виховник УПА. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – Арк. 317-318.]

Соболь Владислав Ількович – “Тигр”, “Зелений”, “Хома”, “Паливода”, “Славута” (1919, с. Малий Кучурів Заставнівського р-ну – 6.12.1982, с. Шипинці Кіцманського р-ну). Закінчив Вишницьку художню школу (1932) та Ясську художню академію (1937). Доброволець Карпатської Січі (1939). Заарештований румунськими жандармами, перебував у Чернівецькій в'язниці (1942). Забраний на роботу до Німеччини, звідти втік у січні 1944 р. на терен Коломийщини. Член ОУН (02.1944). Художник-карикурист редакцій підпільних газет “Гуцульський повстанець”, “Вісті”, “Український партизан” (04-10.1944). Переведений на Буковину (10.1944). Топограф при штабі Буковинського куреня УПА (11.-12.1944), комендант боївки СБ Вишницького (“гірсько-го”) повітового проводу (01.-03.1945). Після загибелі обласного референта СБ “Берії” легалізувався та працював фотографом у м. Заставна. Заарештований співробітниками відділу 2-Н УНКДБ 14 серпня 1945 р. Військовим трибуналом військ МВС Чернівецької обл. 21 жовтня 1946 р. засуджений на 20 років каторжних робіт. Карався у Воркутинських таборах. Звільнений 2 лютого 1960 р. Проживав у с. Шипинці Кіцманського р-ну. Помер. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 209. – Арк. 14-22.]

Сулятицький Мирослав Володимирович – “Кривоніс”, “Спартак”, “Петро” (1921, с. Середній Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 11.01.1948, с. Митків Заставнівського р-ну). Закінчив гімназію та старшинську школу УПА. Чотовий УПА ТВ 21 “Гуцульщина”. Закінчив курси СБ при крайовій референтурі. Переведений на Буковину (09.1945). Референт СБ Буковинського окружного проводу ОУН (09.1945-01.1948). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ. Лицар Срібного Хреста заслуги (12.06.1948) та Бронзового Хреста бойової заслуги (1.11.1947). Хорунжий СБ (11.01.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 24, 51.]

Твердохліб Микола Дмитрович – “Музика”, “Петро”, “Північ”, “Грім”, “24”, “311”, “401”, “090” (1911, с. Петрилів Тлумачького р-ну Івано-Франківської обл. – 17.05.1954, поблизу с. Зелена Надвірнянського р-ну Станіславської обл.). Член ОУН (1938). Закінчив школу підхорунжих польської армії. Інструктор і командир сотні старшинської школи “Олені”, командир ВО 4 “Говерля” УПА-Захід (1944-1949), крайовий організаційний референт ОУН Карпатського краю (1947-1949), крайовий референт СБ ОУН КК (09.1949-05.1954), в. о. крайово-

го провідника ОУН КК (1951-05.1954). Загинув у бункері на схилі г. Березовачка під час сутички з опергрупою відділу 2-Н УМДБ Станіславської обл. Полковник УПА. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 84. – Арк. 127-132.]

Тевтул Дарія Костянтинівна – “Марія” (1911, м. Чернівці – ?). Член ОУН (1941). Референт жіночої сітки Чернівецького міського проводу ОУН (1942-1944). Заарештована співробітниками відділу 2-Н УНКДБ Чернівецької обл. у квітні 1945 р. Погодилася на співпрацю з ворогом. Подальша доля невідома. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 27.]

Ткачук Юрій Савович – “Тарас”, “Куниця” (1916, с. Ростоки Путильського р-ну – 2001, с-ще Берегомет Вижницького р-ну). Служив у румунській армії. Член ОУН (1941). Заступник станичного, станичний ОУН с. Ростоки (1944), кущовий ОУН у Вижницькому р-ні (1945-1946), провідник Вижницького районного проводу ОУН (1947-05.1949). Захоплений у полон тяжко пораненим опергрупою відділу 2-Н УМДБ 19 травня 1949 р. на хут. Закінь с. Розтоки Вижницького р-ну. Військовим трибуналом військ МВС Львівського округу 20 листопада 1949 р. засуджений на 25 років. Карався в особливій в’язниці МВС СРСР та Воркутинських таборих. Звільнений у 1963 р. Проживав у с-щі Берегомет Вижницького р-ну. Помер. Лицар Бронзового Хреста бойової заслуги (1.11.1947). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 27, 164-168.]

Тодорюк Володимир Істратійович – “Тур” (1910, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну – 05.1945). Адвокат. Член ОУН (1930). В’язень румунських тюрем (1937). Учасник Південної похідної групи ОУН, секретар міської управи м. Миколаєва (1941). Прибув до Румунії, заарештований румунською сигуранцою у м. Радівці і перебував короткостроково у Бухарестській в’язниці (1942). Після звільнення, через переслідування сигуранци перебрався до Галичини. Референт пропаганди Коломийського окружного проводу ОУН (1944), в. о. провідника Буковинського обласного проводу ОУН після арешту Артемізії Галицької-“Мотрі” та загибелі Мирослава Кіндзірського-“Степана”, одночасно обласний організаційний референт (01.-02.1945), референт пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН (03.-05.1945). Розстріляний СБ ОУН за перевищення повноважень. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 43.]

Тодорюк Михайло Дмитрович – “Весна”, “Степан”, “Павло”, “Невидний” (1902, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну – 28.05.1948, біля с. Багна Вижницького р-ну). Закінчив народну

школу. Член ОУН (1939). Учасник похідної групи Буковинського куреня П. Войновського (1941). Повернувся на Буковину. В'язень румунських тюрем (1943). Вояк БУСА (весна 1944), господарчий референт Путильського районного проводу ОУН, господарчий референт Буковинського обласного проводу ОУН (04.1944-04.1945). У квітні 1945 р. вийшов з повинною, у жовтні т. р. знову перейшов на нелегальне становище. Референт пропаганди Сторожинецького районного проводу ОУН (10.1945-1946), референт зв'язку Буковинського окружного проводу ОУН, керівник техзвена референтури пропаганди цього проводу ОУН (07.1947-05.1948). Загинув у сутичці з опергрупою Вижницького РВ УМДБ, прикриваючи відступ підпільників. Лицар Бронзового Хреста заслуги (12.06.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 64, 90.]

Тодорюк Ілля Дмитрович – “Сірий”, “Кропива” (бл. 1907, с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну – ?). Член ОУН (1934). Провідник Сторожинецького районного проводу ОУН (1941-1943). Заарештований румунською сигуранцою у 1943 р. Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 44. – Арк. 35.]

Том'юк Дмитро Дмитрович – “Верховинець”, “Боярин”, “Сокил” (31.12.1922, с. Мариничі Путильського р-ну). Член ОУН (1943). В'язень румунських тюрем. Після звільнення, повернувся на Буковину. Вояк БУСА (06-07.1944), після розформування перейшов до УПА. Ройовий чоти “Берези” сотні “Криги” (07.-11.1944), ройовий сотні “Борисенка” (11.1944-02.1945), комендант боївки СБ Вижниччини (11.1945-1947), куцзовий ОУН у Вижницькому р-ні (1948-05.1951), провідник Путильського районного проводу ОУН (05.1951-09.1952). Заарештований співробітниками відділу 2-Н УМДБ 7 вересня 1952 р., не був засуджений. Проживав у м. Чернівці. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 161 зв.]

Торак Степан Григорович – “Тополя” (?), Путильський р-н – 7.02.1945, Путильський р-н). Член ОУН. Провідник Путильського районного проводу ОУН (1943-03.1944). Захоплений у полон червоними партизанами (за іншою версією – загинув у сутичці з чекістсько-військовою групою). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 9.]

“Трава” (інші дані не встановлено). Член ОУН. Провідник Сторожинецького повітового проводу ОУН (1941-1943). Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 44. – Т. 1. – Арк. 156.]

Федірчик Олександр Васильович – “Тарас” (13.03.1920, с. Кисилів Кіцманського р-ну – 12.1946, Румунія). Член ОУН

(1942). В'язень румунських тюрем (1943-1944). Повернувся на Буковину. Кущовий ОУН у Кіцманському р-ні, провідник Кіцманського районного проводу ОУН (03.1945-03.1946), кур'єр Буковинського окружного проводу ОУН. Загинув у сутичці з румунськими прикордонниками. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 69.]

Франчук Василь Георгійович – “Чайка”, “Повстанець” (1928, Вижницький р-н – 20.05.1947, біля с. Майдан Лукавецький Вижницького р-ну). Член ОУН. Провідник Вашковецького районного проводу ОУН (10.1946-05.1947). Загинув у сутичці з опергрупою Вижницького РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 47. – Арк. 101.]

Халус Іван Михайлович – “Хоменко”, “Корнило”, “Сулима” (1923, с. Дорошівці Заставнівського р-ну – 15.09.1946, с. Слобода-Банилів Вашковецького р-ну). Вчитель. Член ОУН (1942). Господарчий референт Заставнянського районного проводу ОУН, референт пропаганди Вашковецького районного проводу ОУН, заступник референта пропаганди Чернівецького надрайонного проводу ОУН (1945-09.1946). Загинув у сутичці з опергрупою Вашковецького РВ УМВС. [УСБУ. – Ф. 2-Н. – Спр. 7. – Арк. 114-115.]

Церенюк Іван Іванович – “Ярема” (10.02.1919, с. Рогізна (тепер у складі м. Чернівці) – 18.11.1947, хут. Царна с. Мілієве Вижницького р-ну). Вчитель. Член ОУН (1941). Провідник Чернівецького (сільського) районного проводу ОУН (1946-05.1947), провідник Вашковецького районного проводу ОУН (06.-11.1947). Загинув у сутичці з опергрупою Вашковецького РВ УМДБ. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Спр. 18 а. – Арк. 182.]

“Черник” (інші дані не встановлено) (1919, м. Городенка Івано-Франківської обл. – ?). Переведений на Буковину. Командир сотні Буковинського куреня УПА (1944). Повернувся в Галичину. Подальша доля невідома. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. ББ. – Спр. 2. – Арк. 99.]

Чернівчан Назарій Дмитрович – “Яструб”, “Карпо”, “Омелян”, “Ярослав”, (20.11.1924, с. Оршівці Кіцманського р-ну – 5.05.1947, м. Чернівці). Закінчив Снятинську торгівельну школу. Вояк УДП на Коломийщині (1942-05.1944). Член ОУН (04.1944). Вояк УПА, ройовий куреня Дмитра Гаха-“Скуби” (05.1944-08.1945). Скерований на Буковину. Організаційний референт Вашковецького районного проводу ОУН (08.-10.1945), провідник цього проводу ОУН (11.1945-09.1946). Захоплений пораненим у полон опергрупою Вашковецького РВ УМВС 15 вересня 1946 р. у с. Слобода-

Банилів Вашковецького р-ну. Військовим трибуналом військ МВС Чернівецької обл. 14 лютого 1947 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в'язниці. [УСБУ. – Ф. 2-Н. – Спр. 7. – Арк. 114-115.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 69.]

“Чигирин” (інші дані не встановлено) (? – 25.06.1946, біля с. Бережниця Вашковецького р-ну). Член ОУН. Референт зв'язку Буковинського окружного проводу ОУН. Загинув у сутичці з опер-групою відділу ББ УМВС. [Літопис УПА. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 278.]

Чокинюк Микола Дмитрович – “Набитий” (1925, с. Великий Рожин Косівського р-ну Івано-Франківської обл. – 19.05.1949, хут. Закінь с. Підзахаричі Вижницького р-ну). Член ОУН (1944). Кушовий ОУН у Кутському р-ні (Коломийщина), референт СБ Кутського районного проводу ОУН, одночасно зв'язківець Карпатського крайового проводу ОУН. Загинув у сутичці з опер-групою Вижницького РВ УМДБ. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 164-168.]

“Шалений” (інші дані не встановлено) (? – 03.1946). Член ОУН. Референт СБ Кіцманського районного проводу ОУН (1945-03.1946). Загинув за нез'ясованих обставин. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 2091. – Арк. 21.]

Шпанюк Микола Гаврилович – “Дуб”, “Хміль” (1925, с. Мариничі Путильського р-ну – 04.1945, с. Лопушна Вижницького р-ну). Служив у румунській армії. В УПА з літа 1944 р., вояк сотні “Борисенка”, ройовий, згодом чотовий сотні “Криги”. Після розформування Буковинського куреня УПА – референт СБ Путильського районного проводу ОУН. Поранений під час сутички з військами НКВС. Щоб не потрапити до рук ворога, дострелився. [Літопис УПА. – Т. 19: – Торонто – Львів, 1993. – с. 260.]

Штраус Богдан – “Богдан” (1919, м. Чернівці – 01.1945, с. Мариничі Вижницького р-ну). Член ОУН. Учасник похідної групи Буковинського куреня (1941). Перебрався на Коломийщину, працівник підпільної редакції “Повстанець Гуцульщини”. Переведений на Буковину. Референт СБ Чернівецького повітового проводу ОУН (1944). Помер від тифу. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 58. – Арк. 43.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 123.]

Шумка Василь Миронович – “Луговий” (1901, с. Стрілецький Кут Кіцманського р-ну – ?, м. Монреаль, Канада). Вчитель. Вояк Буковинського куреня 3-ї Залізної дивізії Армії УНР (1919). Капітан резерви румунської армії. Комендант ВПЖ Косівського повітового проводу ОУН (1943). Переведений на Буковину

(03.1944). Командир БУСА (“Зелена Буковина”) (1944), сотник дивізії “Галичина” УНА (1945). Перебував у таборах для біженців у Зах. Німеччині. Емігрував до Канади, проживав у м. Монреаль. Помер. [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 7. – Арк. 360.]

Шутак Іван Ількович – “Ложка” (27.08.1923, с-ще Берегомет Вижницького р-ну – 13.08.1945, м. Чернівці). Член ОУН (07.1943). Вояк УНС, перебував у вишкільному курені “Чорні чорти”. Скерований на Буковину (08.1944). Вояк сотні “Криги” (09.-10.1944), комендант ВПЖ Буковинського куреня УПА (11.1944-02.1945). Захоплений у полон співробітниками УНКВС Чернівецької обл. 28 лютого 1945 р. у с-щі Берегомет Вижницького р-ну. Військовим трибуналом військ НКВС Чернівецької обл. 7 червня 1945 р. засуджений до ВМП. Розстріляний у Чернівецькій в’язниці. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 4. – Спр. 7334.]

“Цигол” (інші дані не встановлено). Фельдшер ТВ 21 “Гуцульщина”. Переведений на Буковину. Подальша доля невідома. Хорунжий-фельдшер УПА (22.01.1948). [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – Арк. 266-269.]

Юрцуняк Михайло Дмитрович – “Юрко”, “238” (1919, с. Підпечери Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. – 30.12.1947, Заставнівський р-н). Член ОУН. Забраний до Червоній армії, потрапив до німецького полону. Після втечі вступив до УНС (1943). Чотовий куреня УНС “Чорні чорти”. Із чотою перейшов до Чорного лісу (11.1943). Чотовий сотні “Месники” групи “Чорний ліс” (1944). Переведений на Коломийщину (поч. 1945). Командир сотень “Березівська” та “Дністер” ТВ 21 “Гуцульщина” (1945-07.1947). Після проходження вишколу СБ, переведений на Буковину (08.1947). Референт СБ у Заставнянському надрайоні ОУН. Загинув у сутичці з опергрупою Заставнівського РВ УМДБ. Поручник УПА. [Архів УСБУ ЧО. – Ф. 2-Н. – Аг. спр. 111. “Змовники”. – Т. 6. – Арк. 257-258.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 398. – Т. 50. – Арк. 58.]

Яремчук Дмитро Назарович – “Мокрена” (18.10.1914, с. Рівня (тепер у скл. м. Вижниця) Вижницького р-ну – 21.08.2010, м. Вінніпег, Канада). Закінчив Чернівецьку гімназію (1934) та юридичний факультет університету (1939). Засновник товариства “Український Народний Дім в Чернівцях”. Член ОУН (1937). Провідник Буковинського обласного проводу ОУН (07-09.1941). Перебрався до Німеччини (10.1941). Член Берлінського філіалу ОУН. Емігрував до Канади (1949). Активний член української громади, співавтор кількох книг. Помер. [Фостій І. Північна Буковина

і Хотинщина у Другій світовій війні 1939-1945 рр. – Чернівці: Чернівецьке обласне відділення Пошуково-видавничого агентства “Книга Пам’яті України”, 2004. – с. 130.]

Яценко Іван Іванович – “Оса”, “Євген”, “Юнак”, “230” (1924, с. Яри, Полтавщина – 16.06.1950, у лісі біля с. Верхній Лукавець Вижницького р-ну). Закінчив середню школу (1942). Призваний до Червоної армії, закінчив школу молодших командирів. Скерований на фронт, 28 березня 1943 р. потрапив до німецького полону, перебував у концтаборі. Закінчив розвідшколу. Повернувся в Україну через завершення війни. 30 червня 1945 р. затриманий СБ ОУН у Чорному лісі (Станиславщина). Після перевірки та перевишколу, крайовим референтом СБ ОУН Карпатського краю Володимиром Лівим-“Митарем” скерований на Буковину. Референт СБ Вашковецького районного проводу ОУН (09.1945-1946), референт СБ Чернівецького надрайонного проводу ОУН (1947-06.1950), після загибелі Василя Парашука-“Макара” 1 грудня 1949 р., виконував обов’язки референта СБ Буковинського окружного проводу ОУН (01.-06.1950). Загинув у сутичці з опергрупою відділу 2-Н УМДБ. Хорунжий СБ (14.10.1947). [ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. С-9136. – Т. 1. – Арк. 67.]; [ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 79. – Арк. 242-246.]

Листівки з тризубами, вилучені оперативниками УМДБ Чернівецької обл.
у підпільників Буковини (з архіву УСБУ ЧО)

**СХЕМИ ПІДПІЛЛЯ БУКОВИНИ
(ЗА ДАНИМИ УМДБ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛ.)**

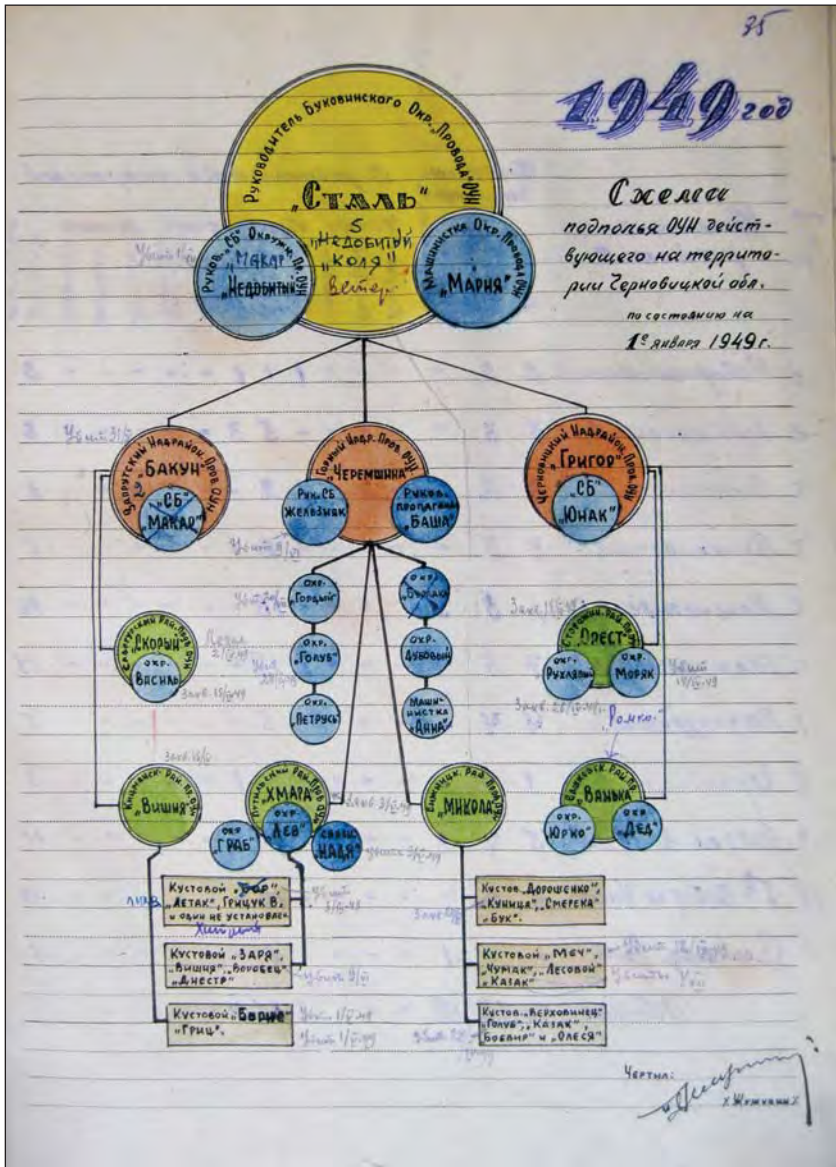

Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.01.1949 р.

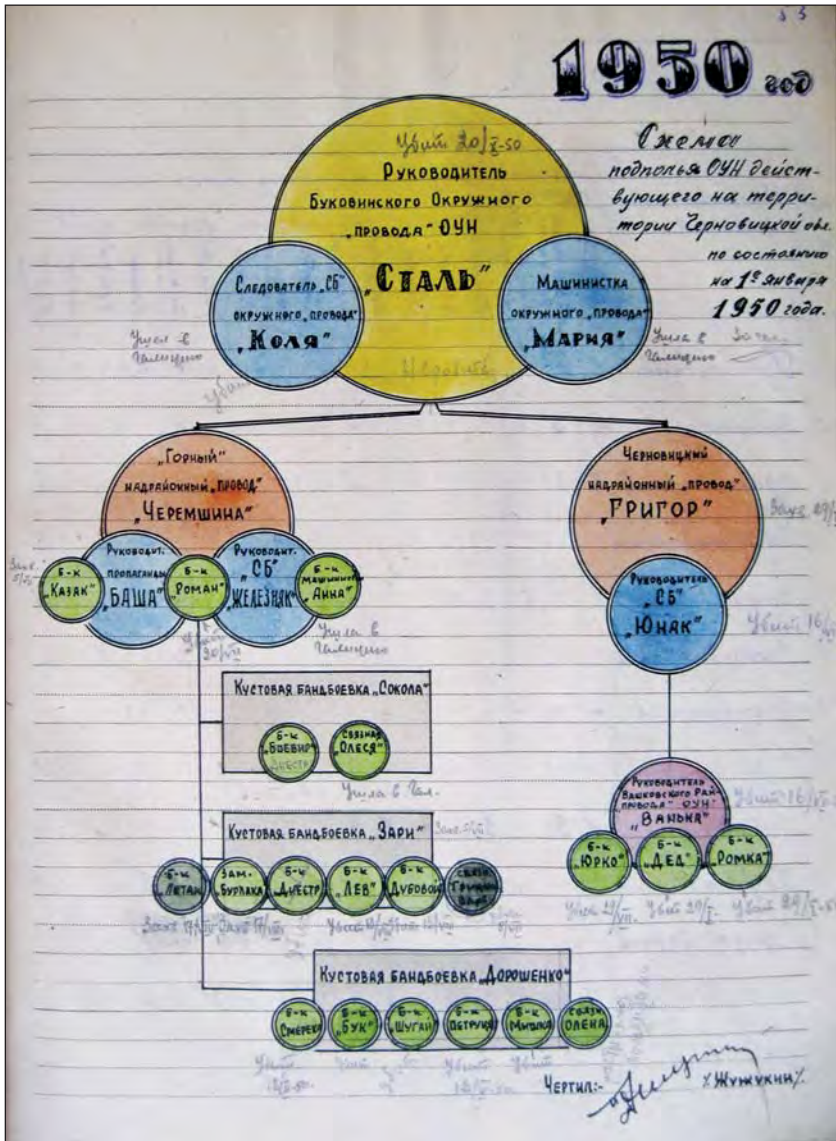

Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.)
 станом на 1.01.1950 р.

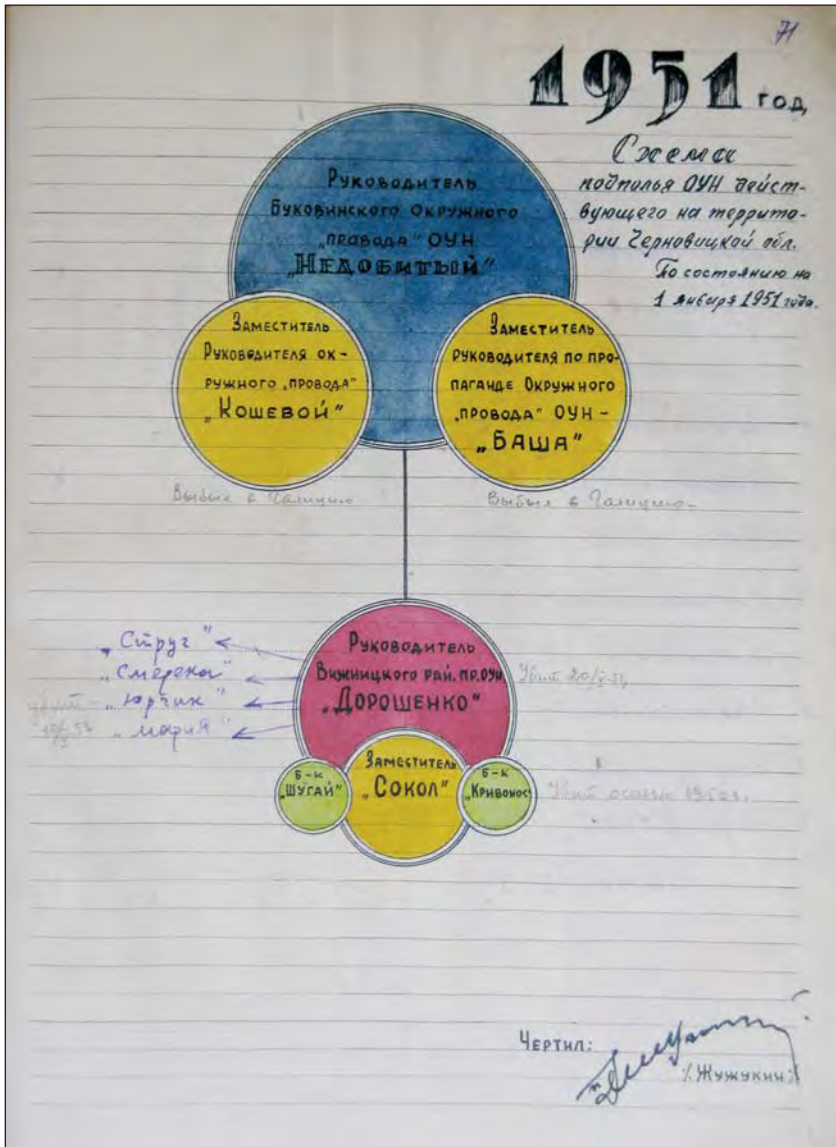
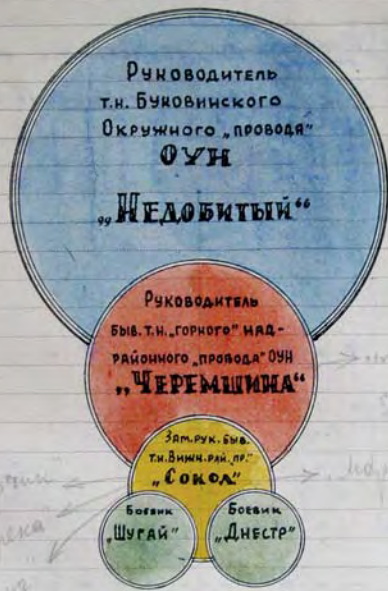

Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.)
станом на 1.01.1951 р.

Схема
подпілля ОУН дей-
ствующего на терри-
тории Черновицкой
области
по состоянию на
1 июля 1951 г.

Зам. рук. быв. т.н. Винн. рай. пр. „СОКОЛ“ → „медобит“ збит 2/vii-52г

Боевик „ШУРАЙ“ → „медобит“ збит 1952г

Боевик „ДНЕСТР“ → „медобит“ збит 1952г

Брант-районча „КРИВОНОС“ → збит в Винницком районе 1950 году

збит май 1951 → „шурка“

збит июль 1951 → „шурка“

збит июль 1951 → „шурка“

Вруч.: [Signature] (Верулесов)

Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.)
станом на 1.07.1951 р.

83
1952 год.

Схема
подполья ОУН действующего на территории Герновичской области.

По состоянию на
1^е января 1952 г.

Новобранцы.

„Сирга“
„Смерка“
„Юрчик“
„Мария“

30.8.52 года.

Верно: Чернуцкий / Грехулевский.

Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.01.1952 р.

ФОТОІЛЮСТРАЦІЇ

Крайовий провідник ОУН Буковини,
Бесарабії і Мармарощини
Орест Зибачинський-“Бакун”

Обласний провідник ОУН Буковини
Михайло Колотило-“Кобзар”

Обласний провідник ОУН Буковини
Дмитро Гирюк-“Тарас”

Обласний провідник ОУН Буковини
Артемізія Галицька-“Мотря”

Обласний організаційний
референт ОУН Буковини
Мирослав Кіндзірський-“Степан”

Обласний військовий
референт ОУН Буковини
Мирослав Гайдук-“Федір”

В. о. обласного
провідника ОУН Буковини
Володимир Тодорук-“Тур”

Обласний референт
жіноцтва ОУН Буковини
Степанія Понич-“Оксана”

Командант БУСА
Василь Шумка-“Луговий”

Командир Буковинського куреня УПА
пор. Назарій Данилюк-“Перебийніс”

Обласний референт УЧХ ОУН Буковини
Луція Данилюк-Карличук-“Галина”

Командир сотні Олекса Додяк-“Крига”

Командир сотні бул.
Онуфрій Москалюк-“Ястреб”

Командир сотні
Роман Дубик-“Боевір”

Окружний провідник ОУН Буковини
Василь Савчак-“Сталь”

Окружний провідник ОУН Буковини
пор. Юліан Матвійв-“Недобитий”

Окружний організаційний
референт ОУН Буковини
Олексій Домчук-“Петренко”

Окружний референт
пропаганди ОУН Буковини
Іван Мензак-“Кобзар”

Окружний референт
пропаганди ОУН Буковини
Василь Духович-“Сувенір”

Окружний референт
СБ ОУН Буковини хор.
Мирослав Сулятицький-“Петро”

Окружний референт
СБ ОУН Буковини
хор. Василь Парашук-“Макар”

Окружний субреферент
СБ ОУН Буковини
Микола Корженівський-“Микола”

Надрайонний провідник ОУН
Заставнянщини
Георгій Кушнірик-“Кирило”

Надрайонний провідник ОУН
Заставнянщини
Іван Северин-“Скригун”

Надрайонний провідник
ОУН Чернівеччини
Дмитро Козьменко-“Григір”

Надрайонний референт
СБ ОУН Чернівеччини
хор. Іван Яценко-“Юнак”

Міський провідник
ОУН м. Чернівці
Микола Козуб-“Назар”

Міський референт пропаганди
ОУН м. Чернівці
Онуфрій Перун-“Сян”

Надрайонний провідник
ОУН Вижниччини
Микола Кричун-“Черемшина”

Надрайонний референт
пропаганди ОУН Вижниччини
хор. Петро Іванишин-“Баша”

Надрайонний референт
СБ ОУН Вижниччини
Михайло Іванюк-“Залізняк”

Надрайонний референт
СБ ОУН Вижниччини
Іван Гулей-“Меч”

Надрайонний референт
СБ ОУН Вижниччини
Михайло Гоянюк-“Залізник”

Районний провідник
ОУН Вижниччини
Юрій Ткачук-“Куниця”

Районний провідник
ОУН Вижниччини
Михайло Нічай-“Дорошенко”

Районний провідник
ОУН Заставнящини
Григорій Гайдей-“Лев”

Районний провідник
ОУН Заставнянщини
Григорій Антонюк-“Мороз”

Районний референт
СБ ОУН Заставнянщини
Тодор Гайдей-“Когут”

Районний референт
пропаганди ОУН Заставнянщини
Георгій Бутук-“Марко”

Районний провідник
ОУН Садгірщини
Кость Майданський-“Юрась”

Районний провідник
ОУН Садгірщини
Микола Дмитрюк-“Рубан”

Районний референт
СБ ОУН Садгірщини
Іван Гордей- “Борис”

Районний провідник
ОУН Кіцманщини
Василь Кантемір-“Остап”

Районний провідник
ОУН Кіцманщини
Володимир Бойчук-“Вишня”

Районний провідник
ОУН Вашковеччини
Назарій Чернівчан-“Карпо”

Районний провідник
ОУН Вашковеччини
Микола Гальчук-“Непохитний”

Районний референт пропаганди
ОУН Вашковеччини
Іван Халус-“Сулима”

Районний провідник
ОУН Сторожинеччини
Панас Сіренко-“Степ”

Районний організаційний референт
ОУН Сторожинеччини
Филимон Курчак-“Шабля”

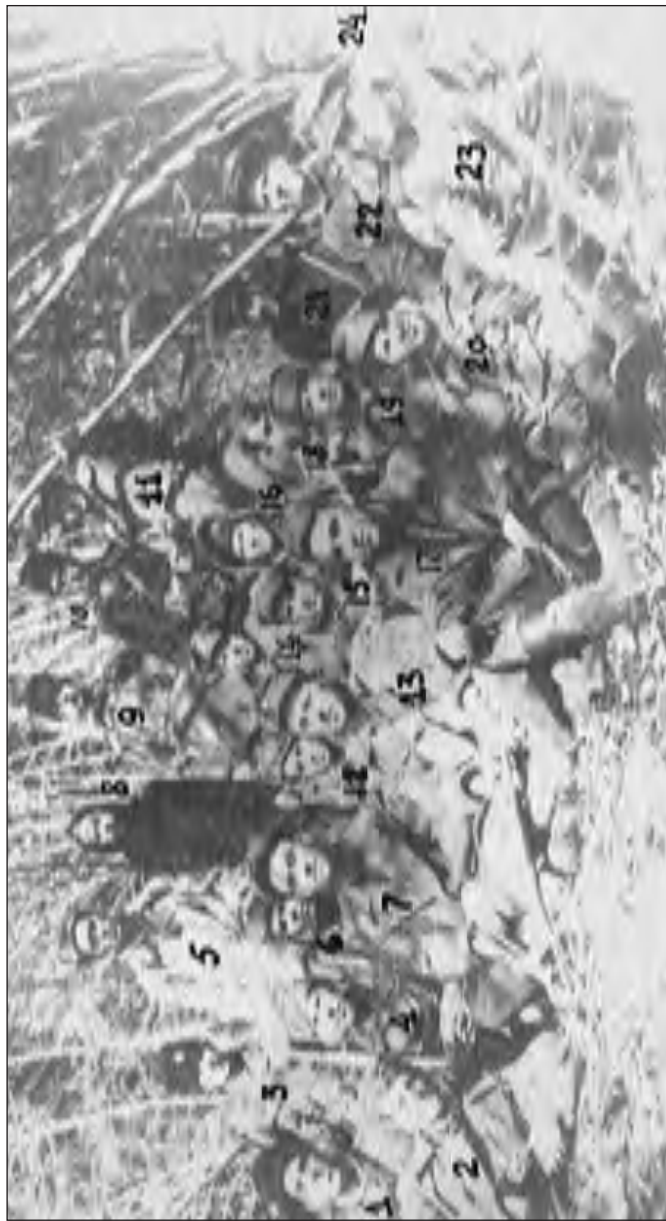
Районний провідник
ОУН Новоселиччини
Микола Кошман-“Карий”

Рай. провідник ОУН Вашковеччини
Іван Церенюк-“Ярема”

Референт СБ
пор. Михайло Юрцуняк-“Юрко”, “238”

1. Микола Гальчук-“Ванька” 2. Мирослав Сулятицький-“Кривоніс”, “Петро” 3. Филлимон Курчак-“Шабля” 4. Юрій Ткачук-“Куниця” 5. Василь Антоноук-“Вітер” 6. Григорій Антоноук-“Мороз”, “Артем” 7. Василь Савчак-“Сталь” 8. Марія Мензак-“Марія” 9. Іван Кулчанко-“Сокіл” 10. Василь Попадюк-“Хитрий” 11. Дмитро Козьменко-“Григр”, “Мартин” 12. Василь Франчук-“Чайка”, “Повстанець” 13. Іван Гулей-“Меч” 14. Панас Сіренко-“Орест” 15. “Залізняк” 16. Михайло Нічай-“Дорошенко” 17. Василь Духович-“Степан”, “Сувенір” 18. Георгій Дідух-“Юрко”, “Град” 19. Микола Корженівський-“Микола” 20. Кость Майданський-“Юрась” 21. Василь Крайник-“Гор” 22. Іван Мензак-“Бакун”, “Кобзар” 23. “Чоботар” 24. Іван Ткачук-“Іскра”, “Смерека”

1. Охор. Микола Дмитрюк-“Скорий” 2. Охор. Іван Вакарюк-“Пугач” 3. Окр. реф. СБ Буковини Василь Паращук-“Макар” 4. Кущ. Манолій Котик-“Максим” 5. Рай. пров. ОУН Заставнянщини Григорій Антоноук-“Мороз” 6. Рай. пров. ОУН Садгірщини Кость Майданський-“Юрась” 7. Окр. реф. проп. ОУН Буковини Іван Мензак-“Бакун”, “Кобзар” 8. Охор. Василь Антоноук-“Вітер”
ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 50, арк. 43. ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 49, арк. 10.

1. Юрій Ткачук-“Куниця” 2. Михайло Іванюк-“Залізник” 3. Сільва Купчанко-“Анка” 4. Михайло Юрцуняк-“Юрко” 5. Ілля Дулій-“Зоря”
6. Іван Ілщук-“Листок” 7. Невідомий 8. Невідомий 9. Григорій Грицюк-“Бор” 10. Петро Іванишин-“Баша”
Серпень 1947 р. Буковина, Садниста.

1. пор. Михайло Юрцуняк-“Юрко” 2. хор. Михайло Іванюк-“Залізняк” 3. машиністка Сільва Кулчанко-“Анка”
7. куш, Григорій Грицюк-“Бор” 12. хор. Петро Іванишин-“Баша” 16. куш, Юрій Ткачук-“Куніця”. Решта невідомі.
Серпень 1947 р. Буковина, Садниста.

1. Рай. провідник ОУН Вашковеччини Іван Церенюк-“Ярема” 2. Куц. Василь Куруляк-“Бігун”, “Кармелюк” (агент-бойовик “Сам-свой”) 3. “Байда” 4. Куц. Семен Маєвський-“Хмара” (агент-бойовик “Весьолий”) 5. Надрай. провідник ОУН Чернівеччини Дмитро Козьменко-“Григір”, “Мартин” 6. Куц. Ярема Одинський-“Пястук”. 1946 р.

1. Окр. референт пропаганди ОУН Буковини Іван Мензак-“Бакун”, “Кобзар” 2. Надрай. референт СБ Заставнянщини Василь Паращук-“Макар” 3. Охоронець Василь Антонюк-“Вітер” 4. Рай. референт СБ Заставнянщини Тодор Гайдей-“Когут”, “Білий”

1. Охоронець окр. референта СБ "Кривоноса" "Бой-тур" 2. Рай. референт СБ Садгірщини Іван Гордей "Борис" 3. Охоронець Олександр Яківчук-"Юнак", "Василь" 4. Кушовий Василь Небеснюк-"Комар" 5. Рай. провідник ОУН Новоселиччини Микола Кошман-"Карий" 6. Охоронець Микола Дмитрюк-"Скорий" 7. Охоронець Василь Антонюк-"Вітер" 8. Окр. референт СБ Буковини Мирослав Сулятицький-"Кривоніс", "Петро" 9. Окр. референт пропаганди ОУН Буковини Іван Мензак-"Бакун", "Кобзар" 10. Надрай. референт СБ Заставнянщини Василь Парашук-"Макар" 11. Рай. провідник ОУН Кіцманщини Василь Кантемір-"Остап" 12. Охоронець окр. референта СБ "Кривоноса" Григорій Антонюк-"Мороз"

Бофони, виготовлені підпільниками Буковини
(з фондів ГДА СБ України)

Бюфони, вилучені оперативниками УМДБ Чернівецької обл.
(з фондів ГДА СБ України і УСБУ ЧО)

Індекс

Комплексний індекс охоплює основні реалії предметно-тематичного покажчика, а також особові і географічні назви у текстах, вступній статті, передмові, примітках та додатках. Індекс побудований за принципом абетки, наскрізно. На початку подані невідчитані за першими літерами слова і числові криптоніми та псевда.

Індекс складений за такими загальними засадами: повністю збережено правопис оригіналу; різні написання власних назв та адміністративна приналежність населених пунктів подано за перехресним принципом: Калинівці, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Кальнівці с. Кіцманського р-ну; "Степан". *Див.* Кіндзірський Мирослав Васильович; вказано сучасні назви населених пунктів, при цьому колишні назви представлені у дужках: Ясени (Кабин, Ясинів), с. Сторожинецького р-ну.

Населені пункти представлені за належністю до районів згідно сучасного адміністративно-територіального поділу України, із зазначенням області, окрім населених пунктів Чернівецької області: с. Дички Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.; с. Борівці Кіцманського р-ну. Написання та адміністративно-територіальна приналежність населених пунктів, які тепер знаходяться на території Румунії, подані: Сучава, м., тепер у скл. Румунії.

Географічні назви в індексі мають географічні терміни (хут. – хутір, с. – село, м. – місто тощо) та територіальні одиниці (р-н – район, обл. – область тощо).

При псевдах неідентифікованих осіб зазначено посади, чини і інше у разі наявності інформації про них.

[...]ко, стр., вийшов з пов. 126	"2 М-4". <i>Див.</i> "Мостовий"
"0-1". <i>Див.</i> Матвіїв Юліан	("Данченко", "Донченко",
Миколайович	"Грім", "Кошовий")
"05". <i>Див.</i> Слободян Степан	20, відтинок (терен). <i>Див.</i> ОУН,
Петрович	Буковинський ОП
"090". <i>Див.</i> Твердохліб Микола	"24". <i>Див.</i> Твердохліб Микола
Дмитрович	Дмитрович
"12". <i>Див.</i> Слободян Степан	"25", агент-бойовик 47, 535,
Петрович	547, 569
"12-48". <i>Див.</i> Матвіїв Юліан	"226", реф. СБ 12, 477, 478,
Миколайович	479, 480
"2 М", окр. пров. <i>Див.</i> Матвіїв	"227а". <i>Див.</i> Матвіїв Юліан
Юліан Миколайович	Миколайович

- “230”, рай. реф. СБ. *Див.* Яценко Іван Іванович
- “231”. *Див.* Сіренко Панас Назарович
- “237”, надр. реф. СБ. *Див.* Іванюк Михайло Васильович
- “238”, реф. СБ. *Див.* Юрцуняк Михайло Дмитрович
- “239”, рай. реф. СБ. *Див.* Корженівський Микола Григорович
- “248”. *Див.* “Мостовий” (“Данченко”, “Донченко”, “Грім”, “Кошовий”)
- “311”. *Див.* Твердохліб Микола Дмитрович
- “383/с”. *Див.* Савчак Василь Миколайович
- “401”. *Див.* Твердохліб Микола Дмитрович
- “753”. *Див.* Сидор Василь Михайлович
- “808”, к-р. *Див.* Сидор Василь Михайлович
- А**
- Абазій, нач. РВ УНКВС 171
- Авраам Дмитро 354
- Авраам Марофета 354
- Аврам Кость 369
- Австрія 34, 446, 529, 604
- Австралія 604
- Агарков, солд. ВВ МДБ 522
- Адаменко, кер. радгоспу 190
- Адріатика (Адріятика) 77
- Азія 79, 82, 413, 422, 467
- Акерман м. (Бесарабія). *Див.* Білгород-Дністровський, м. Одеської обл.
- Аксентійчук Маланка 220
- Александрі, поет 75
- Александров, воєнрук 443
- Алексеев, зав. від. 321
- Алексеевич Петро 336
- Алексіяну Георгій, рум. губер. Трансністрії 70
- Америка. *Див.* США
- Американці 271, 274, 330, 431, 432. *Див. також* Англо-американці (англо-американські народи)
- Анака Ілля Петрович (“Карпо”, “Пястук”) 128
- Анака Марія 291
- Анастасій Павло 211
- Анатолієв, рад. кор. 447
- Англійці 60-63, 66, 106, 126, 271. *Див. також* Англо-американці (англо-американські народи)
- Англія 58, 60, 61, 63, 66, 67, 78-81, 88, 103, 252, 253, 271, 272, 274, 275, 303, 305, 432, 433, 436, 463
- Англо-американці (англо-американські народи) 67, 81, 173. *Див. також* Англійці; Американці
- Андреїшина Катря, актив. 351
- Андрейчук Дмитро Олександрович (“Павун”) 12, 199, 203, 205, 206, 209, 358, 481
- Андрієць Василь с. Петра 300
- “Андрій”, рай. пров. *Див.* Жолоба Володимир
- “Андрій”. *Див.* Мирон Дмитро
- Андрійчук, л-нт МВС 226
- Андрійчук Антін (Антоній), заст. гол. с/ради 303
- Андрійчук Мик. 178, 440
- Андрійчук Онуфрій 209
- Андроник Олекса 190
- Андроняк Дмитро, с. Андрія 314

Андроняк Наталія 315
Андрусяк Василь, з с. Дорошів-
ці 220
Андрусяк Василь, з с. Кадубівці
239
Андрусяк Василь (“Різьбяр”)
32
Андрусяк Марія 177, 440
Андрусяк Михайло 19, 20, 25,
26, 38, 492, 503
Андрусяк Сандуня 485
Андрюк Василь 147, 350
Андрюк Василь, нач. ІБ 139
Андрюк Марія 208
Андрюк Микола 147, 221
Андрюк Николай 350
Андрюк Юрій 189
“Анка”. *Див.* Купчанко Сільва
Несторівна
Анкара, м. (Туреччина) 447,
452
Антанта 71
Антонеску Йон, рум. диктатор,
маршал 53, 56, 57, 60, 61,
66, 68, 70, 71, 87, 89
Антонеску Михайло, рум.
міністр 77, 78
Антонюк Аксентій 221
Антонюк Василь 279
Антонюк Василь Гнатович
 (“Вітер”) 254, 258, 267, 281,
290, 291, 499, 557, 653, 654,
657, 658
Антонюк Григорій Гнатович
 (“Артем”, “Мороз”) 45, 49,
325, 326, 394, 395, 397, 565,
586, 594, 649, 653, 654, 658
Антонюк Яків 301
Апостолюк Василь
Миколайович (“Лісовий”,
“Дзвін”) 184
Арич Василь 147, 350
“Аркан”, госп. реф.. *Див.*
Горвацький Осип
Аркадій Петро 209
Армія УНР. *Див.* УНР, Армія
“Арпад”, окр. пров. *Див.* Савчак
Василь Миколайович
Арсенич Микола (“Михайло”)
40, 42
Арсенюк Олекса 294
“Артем”, рай. пров. *Див.* Анто-
нюк Григорій Гнатович
“Артим”, бой. 166, 171
Арчишану Стеліян, рум. інсп.
торг. 64
“Аскольд”, пов. пров. *Див.*
Купчанко Євген Несторович
Атаки, с. Хотинського р-ну 310
Ататюрк, тур. президент 78
Атенія Микола Танасович
 (“Орел”) 223
Атлантичний Пакт 433
Ахтемні Флор 147
Ачесон Дін, амер. мін. 430

Б
Бабин, с. Заставнівського р-ну
132, 186, 189, 202, 212, 213,
220, 232, 281, 377
Бабчук Леон 291
Бабчук Юрій 316
Бабюк Іван 291
Баб’як Василь (“Шугай”) 36
Бабяк Іван 301
Бажан Григорій 202
Бажан Юрій 203
Бажура Єлизавета, “сексот”
184, 185
Багна, с. Вижницького р-ну
125, 130, 139, 144, 169, 170,
191-193, 203, 204, 207, 211,
212, 221, 223, 250, 283, 285,
286, 293, 325, 385, 388, 477,

- 494, 495, 502, 547, 549, 552, 617, 618, 623
- “Байда”, а/в МДБ. *Див.* Трищук Іван с. Тимофія
- “Байда”, підп. 657
- Байда Костянтин 20, 26
- Байда Михайло с. Теодора 317
- Байда Олександр 199
- Байков, рос. проф. 79
- “Бакун”. *Див.* Зибачинський Орест Рудольфович
- “Бакун”, окр. проп. *Див.* Мензак Іван Миколайович
- Баламутівка, с. Заставнівського р-ну 235, 250, 312
- Балан Дмитро 280
- Баланюк Володимир, підп. 229
- Балицька Марія 292
- Балицький Юрій 292
- Балкани, п-в 77, 78, 80-82, 84, 95, 98, 110
- Балканські, держави 447
- Бальгенюк Іван, гол. к-пу 325
- Банат, іст. обл. (Румунія) 201
- Бандера Степан, пров. 192, 354, 470
- Бандерівці (бандери, бандеровці) 99, 102, 104-106, 120, 126, 133, 137, 140, 179, 182, 188, 192, 204, 212, 243, 252, 265, 266, 271, 272, 274-276, 302, 303, 327, 347, 349, 353, 371, 386, 393, 426, 429, 458, 461, 483, 487, 496, 497, 501. *Див. також* УПА; ОУН(б)
- “Бандура”, рой., вийшов з пов. 161
- Банилів (Руський, над Черемошем), с. Вижницького р-ну 67, 100, 116, 117, 135, 137-140, 142-144, 146-148, 157, 159, 160, 161, 163, 170, 176, 184, 189, 192, 195, 199, 208, 214-217, 221, 260, 262, 353, 355, 361, 363, 364, 372, 441, 606, 608, 614, 626
- Банилів Волоський, с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Банилів-Підгірний с. Сторожинецького р-ну
- Банилів над Серетом, с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Банилів-Підгірний, с. Сторожинецького р-ну
- Банилів над Черемошем, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Банилів, с. Вижницького р-ну
- Банилів-Підгірний (Банилів Волоський, над Серетом), с. Сторожинецького р-ну 122-124, 130, 136, 137, 177, 185, 195, 239-241
- Банилів Руський, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Банилів, с. Вижницького р-ну
- Баньків, хр. Вижницького р-ну 47, 187, 617
- Баньків, хут. с. Виженка Вижницького р-ну 496, 549
- Бапалков, НКВД-ист 232
- Барабаш Григорій (“Яворський”) 29
- Барабаш Іван 198, 220
- Барабашук Василь 307
- Баранов, упов. 300
- Барбазюк Василь (“Скок”) 144, 347
- Барбівці, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Брусниця, с. Кіцманського р-ну
- Барбір Іван, “сексот” 483
- Батков, НКВД-ист 232
- Бауки, кут с. Іванківці Кіцманського р-ну 278

Бахрев, л-нт ВВ МДБ 549, 550
Бачинський Лев 210
Бачулинська Катерина 315
“Баша”, хор., надр. реф. проп.
Див. Іванишин Петро Михай-
лович
Бевцик Теодор 304, 318
Бевщик (Бевцик) Анна 178,
373
Безбожний, май., заст. гол.
РВК 204, 395
Безбородько Василь 20, 26
Безбородько Василь, з с.
Г. Шерівці 243
Безкоровайний Іван 214, 221
Безпоясний Микола 240
Бельгія 433, 436
Бельцан Василь, нач. банди 183
Бен Гуріон (Бен-Гуріон) Давид,
ізра. пр./мін. 450
Бендери (Тягиня, Тігіна), м.
(Молдова, Придністров’я) 70
Бендуля Олекса 78
Бенеш Едвард, чехослов. през.
449
Беновський Василь 170, 441
Бенявський Дмитро 191
Бергомет, с. Вижницького р-ну.
Див. Бергомет, смт. Виж-
ницького р-ну
Бердарик Настя 302
Бердичів, м. Житомирської
обл. 31
Бергомет (Бергомет, над
Серетом), смт. Вижницького
р-ну 33, 37, 43, 86, 103, 133,
134, 136, 137, 139, 140, 165,
167, 169, 173, 185, 187, 194,
195, 203, 211, 239-242, 247-
250, 275, 294, 315, 316, 319,
327, 333, 339, 427, 494, 502,
529, 599, 612, 619, 623, 627
Бергомет, с. Кіцманського
р-ну 202, 254
Бережниця (Банилівська), с.
Вашковецького (Вашківсь-
кого) р-ну. Див. Бережниця,
с. Вижницького р-ну
Бережниця Милієвська, с. Див.
Бережниця, с. Вижницького
р-ну
Бережниця, с. Вижницького
р-ну 122, 130, 140, 143, 144,
148, 164, 168, 169, 171, 188,
258, 261, 284, 320, 324, 347,
348, 351, 353, 361, 363, 367,
368, 389, 428, 529, 552, 553,
555, 608, 615, 626
Бережниця, с. Калуського р-ну
Станіславської (тепер Івано-
Франківської) обл. 621
Бережницький ліс 363, 387,
389,
“Береза”, підп. 189
“Береза”, стр., вий. з пови-
нною 163, 443, 482
“Береза”, чот. Див. Монах
Василь
Березовачка, г. 623
“Берест”, стр. Див. Загул Іван
“Берізка”, маш. Див. Нахамко-
Загул Фрозіна Георгіївна
Берізка Ілля 504
“Берія”, реф. СБ. Див.
Любомирський Олексій
Берія, нарком СРСР 466
Берковська Оксана 20, 26
Берла Марія 177
Берла Олекса 294
Берлін, м. (Німеччина) 66, 457
Берна, кут с. Драчинці Кіцман-
ського р-ну 192
Берник Василь 308

Берчук Григорій 191
Берчук Дмитро 238
Берчук Євгенія 170
Берчук Райка 238
“Берьозка”, агент УМДБ 546, 547
Бесарабія (Бессарабія) 27, 54, 64, 65, 68, 74, 77, 86, 87, 89, 92, 95-97, 99, 108, 116, 118-120, 197, 219, 249, 250, 387, 604, 640
“Бескид”, сот. бунч. *Див.* Ілюк Іван Тодорович
Бечка І. д. Костя 298
Бешлей Василь 212
Биканов, п/п-к, нач. в. 2-Н УМДБ 512
Бирнс, амер. секр. 448
“Бистрий”, рай. госп. реф. *Див.* Василюк Георгій Петрович
“Бистрий”. *Див.* Матіос Григорій Танасійович
Бицків, кут с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 289
Бичков, нач. РВ УМВС 253
Бідалах Степан с. Онуфрія, “сексот” 325, 494
“Бігун”. *Див.* Гайдук Мирослав Іванович
“Бігун”, підп., вий. з повинною. *Див.* Куруляк Василь Миколайович
Бідніцький Іван 216
Бідняк Марія 240
Біла, с. Кіцманського р-ну 103
Біла, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Біла, с. Кіцманського р-ну
Білак Іван 257
Білгород-Дністровський (Акерман), м. Одеської обл. 108
Біленко (Беленко), заст. нач. обл. УНКВС 142, 480, 552-556
“Білий”. *Див.* Гайдей Тодор Іванович
“Білий”. *Див.* Дмитрюк Микола Васильович
“Білий”. *Див.* Долішняк Юрій
“Білий”, охор. 268, 325
“Білий”, підп. 552, 554
“Білий”, псевдопідп. 115
Білі Трави, г. 204
Білов, упов. 252
Білоголовко Василь 292
Білоголовко Дмитро, заст. гол. с/ради 301
Білокучма Дмитро 260
Білоруси (білорусини) 112
Білорусія. *Див.* Білорусь
Білорусь 83, 612
Білоус Марія д. Василя 237, 377
Білоус Марія д. Юрка 237, 377
Більшовики (большевики) 28, 56, 59, 75, 77, 85-91, 93, 94, 95, 98-100, 102-106, 112, 114, 117, 118, 120, 123, 124, 126, 128, 130, 131, 133, 134, 138, 139, 141, 142, 144, 147-149, 151, 152, 155-160, 162, 173, 181-183, 187, 193, 194, 200, 214, 215, 253, 254, 257, 262, 264, 267, 268, 270, 282, 292, 293, 302-304, 308, 315, 319, 320, 323, 325, 326, 334, 341, 346, 347-353, 355, 356, 358-360, 363, 364, 367, 385, 386, 387, 426-428, 432, 434, 436, 457-462, 471, 477, 478, 480, 482, 491, 494, 496-498
Білявці, с. Бродівського р-ну Львівської обл. 613
Бісків, хут. с. Мариничі Путильського р-ну 134, 166, 171, 174, 201, 240, 286, 303, 344, 497, 501, 604

Бісків, хут. с-ща Усть-Путила
Путильського р-ну 171, 615
Біцків (Бицків), кут с. Стара
Жадова Сторожинецького
р-ну 289
“Блакитний”. *Див.* Савчак
Василь Миколайович
Блауш, агент НКВС 247
Блауш Ольга 248, 376
Блюм, фран. пр.-мін. 448
Бобівський, ліс 171, 193, 482
Бобівці, с. Сторожинецького
р-ну 98, 118, 121, 122, 131,
136-138, 146, 149, 167, 169,
171, 183, 185, 193, 206, 219,
222, 287, 441, 445, 501
Бобульчак Олексій, упов.
УНКВС 248
“Богдан”, куц. *Див.* Романович
Іларій Олександрович
“Богдан”, підп. *Див.* Гудима
Василь Михайлович
“Богдан”, підп. *Див.* Ткачук
Василь Савович
“Богдан”, пов. реф. СБ. *Див.*
Штраус Богдан
“Богдан”, рай. пров. *Див.*
Зеленко Михайло Карпович
“Богдан”, рай. пров. *Див.*
“Орел” (“Богдан”)
“Богдан”, чл. ОУН, прац. реф
проп. *Див.* Зелінський
Мирослав
Богдан Іван 198
Богданюк Зиновій 238
“Богун”, пов. пров. *Див.* Гайдук
Мирослав
“Богун”, рай. реф. СБ. *Див.*
Гайдейчук Михайло
“Богун”, бунч. 126, 594
“Богуна”, ім., сотня 614
Богусевич, поміщик 427
Богущий Георгій Васильович
 (“Скорий”, “Хмара”) 214,
229, 245, 375
Богущий (Богутський) Іван,
секр. с/ради 248, 376
Богущий Іван с. Івана 201
Боднар (Боднар), упов. 230,
376
Боднар Георгій 214
Боднар Йосиф 206
Боднар Олекса, гол. сільради
270, 271, 326
Боднар Степан 326
Боднарашек Василь 285
Боднарюк Василь, секр.
ВЛКСМ 179
Боднарюк Марія 237
Боднарюк Параска 260
Бодніцька Лікерія д. Івана 216
“Боевір”, сот. *Див.* Дубик
Роман
“Боевір”. *Див.* Кіндзірський
Мирослав Васильович
Божик Василь 248
Божко Василь Георгійович 376
“Боз”. *Див.* Клим Іван
Миколайович
Бозна, г. 194, 203
Бойко Микола (“Мороз”) 287,
326
“Бой-тур”, охор. 658
Бойчук Андрій 294
Бойчук Варвара 259
Бойчук Володимир Андрійович
 (“Граб”, “Ігор”, “Роман”,
“Вишня”) 41, 46, 49, 322,
323, 531, 539, 540, 559, 560,
586, 594, 650
Бойчук Лідія 259, 294
Бойчук Марафта д. Андрія 294
Бойчук Петро 240
Бойчук Степан с. Андрія 294

- Бойчук Танасія 132
 Бойчук Ярина 259
 Болгари (болгарський народ) 71, 91, 463
 Болгарія (болгарські терени) 57, 61, 71, 77, 80, 90, 91, 431, 450
 Болгарські, війська 71
 Болград, м. 90
 Болдур В., рум унів. проф. 74
 Болехівці, с. Дрогобицького р-ну Львівської обл. 612
 Болінський Петро 132
 Болотів, прис. с. Багна Вижницького р-ну 285
 “Болото”, АС УМДБ на Заст. надр. провід 510
 Бондаренко, нар. суддя 176, 483
 Бонтуш Олена 168
 “Бор”, куш. *Див.* Грицюк Григорій Юрійович
 Бордеї, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Бурдей, с. Кіцманського р-ну
 Боренко Стефан 355
 “Борець”, куш. *Див.* Федоряк Георгій
 Борець Дмитро 367
 Бореш Дмитро 166, 445
 “Борис”, бой., рай. реф. СБ. *Див.* Гордей Іван Васильович
 “Борис”. *Див.* Бузинський Михайло Миколайович
 “Борисенко”, сот. *Див.* Рижко Олексій Георгійович
 Борівці, с. Кіцманського р-ну 132, 135, 193, 198, 202, 204, 205, 215, 231, 252-254, 269, 276, 283, 289, 301, 302, 307, 308, 314-316, 323, 326, 336, 562, 599, 606, 609, 621
- Боровець Тарас (“Бульба Тарас”) 57
 “Борсук”. *Див.* Григорець Манолій
 Бортник Олекса с. Михайла 326
 Бортник Фрозіна (Фрозина) 181
 “Босак”. *Див.* Козьменко Дмитро Юрійович
 Босаков Іван 190
 Босфор, протока 78, 79, 90
 Ботенко, нач. ІБ 351
 Ботошани, м. (Румунія) 597
 Боцінська Марія 132
 Бочків, хут. с. Мариничі Путильського р-ну 134, 166, 344
 Бочківці, с. Хотинського р-ну 260, 263
 Боян, рум. колонія. *Див.* Бояни, с. Новоселицького р-ну
 Бояни (Боян), с. Новоселицького р-ну 76, 137
 Боянчук, с. Заставнівського р-ну 41, 186, 217, 218, 229, 236, 263
 “Боярин”. *Див.* Том’юк Дмитро Дмитрович
 “Боярин”, хот., сот. *Див.* Карапка Дмитро Іванович
 Браданда Іван 216
 Браздлей, амер. ген. 436
 Бразилія 451
 Браїла, м. (Румунія) 90
 Брашов, м. (Румунія) 64
 Бремійчук Іларій 199
 Бриндзан Т. 17, 23, 27, 29
 Бричанський р-н, тепер у скл. Молдови 28
 Брідок, с. Заставнівського р-ну 105, 111, 127, 131, 134, 137, 165, 175, 189, 199-202, 213-

- 216, 221, 222, 227, 233, 236, 246, 253, 254, 259, 267, 277, 428, 443, 444, 480, 483, 510, 522, 523, 605
- Бросківці Старі, с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Старі Бросківці, с. Сторожинецького р-ну
- Брошов, м. *Див.* Брашов, м. (Румунія)
- Брузенька, п. 288
- Брусниця (Бросниця), р. 205, 256, 288
- Брусниця, прис. с. Нижні Станівці Кіцманського р-ну 286
- Брусниця (Барбівці), с. Кіцманського р-ну 122, 131, 137, 143, 144, 177, 347, 348, 352-354, 356, 351, 359, 360, 363, 365, 370, 373, 501
- “Брюс”. *Див.* Мирон Дмитро
- Буг (Південний), р. 55
- Бугай Василь 279
- Будапешт, м. (Угорщина) 78, 448
- Будзинська Марія 134
- Будзинський Іван, “істребітель” 183
- Будинець, с. Сторожинецького р-ну 116, 213
- Будинко Юрій, заст. гол. с/ради 216
- Будна Дарина (“Марія”) 592, 595
- Будз Євген 237
- Будз Микола 237
- Будз Михайло 237
- Будз Фрозина 237, 238
- Бузинський Микола Миколайович (“Вусатий”, “Філько”, “Микита”) 35, 153, 586, 595
- Бузинський Михайло Миколайович (“Борис”, “Роман”) 127
- Бузман Синефта 193
- Бук, г. 285, 528
- “Бук”, с/о МДБ. *Див.* Софійчук Танасій с. Герасима
- Букарешт, м. *Див.* Бухарест
- Букатко Василь 144
- Букатюк Василь 348
- Буковина, губернаторство 53, 75, 76, 86
- Буковина, Карпатська 96
- “Буковина Літературна”, рум. газета 75
- Буковина, Південна (Полуднева) 85, 500
- Буковина (Північна) 15-17, 21-24, 26, 27, 40-48, 53, 55, 64, 65, 68, 72-78, 86, 89, 90, 92, 93, 95-97, 99-101, 103, 104, 106-108, 110-116, 118, 119, 121, 126, 129, 135, 137, 141, 145, 150-152, 154, 155, 157, 163-165, 172, 180, 195, 398, 594, 610, 627
- Буковинська, округа. *Див.* ОУН, Буковинський ОП
- Буковинський, край. провід. *Див.* ОУН, Буковинський КП
- “Буковинський” ТВ 20 УПА. *Див.* УПА-Захід, ТВ-20 “Буковинський”
- “Буковинське віче”, газета 17, 39
- Буковинський курінь (пох. група) 40
- Буковинський курінь УПА 23, 24, 37, 591
- Буковинський обл. провід. *Див.* ОУН, Буковинський обл. провід

- “Буковінці”, АБГ 568
 Булавка Василь 227
 “Бульба Тарас”, отаман. *Див.*
     Боровець Тарас (“Бульба
     Тарас”)
 Бурган Зонні Самус, тур. торг.
     пред. 67
 Бурдей (Бордеї), с. Кіцмансь-
     кого р-ну 167, 428
 Бурдівське, хут. *Див.* Буртівська
     (Бурдівське), прис. с. Лукавці
     Вижницького р-ну
 Бурдіян Леонтій 560, 561
 “Буревій”. *Див.* Колотило Іван
     Якович
 “Буревій”, чот. 36, 387, 393
 “Бурий”, охор. *Див.* Роговик
     Танасій Аксентійович
 Бурик Іван 215, 221
 Бурик Манолій 216
 Бурик Софія 227
 Буртівська (Бурдівське), прис.
     с. Лукавці Вижницького р-ну
     203, 256, 258
 Бурчів (Бурчила), ліс 283, 284
 Бурчів (Бурчель), хут. с. Розтоки
     Путильського р-ну 184
 Бурчів (Бурчель), г. 184
 “Буря”. *Див.* Козуб Микола
     Васильович
 Буряк Дмитро 237
 БУСА 34, 386, 387
 Бутук Георгій Дмитрович
     (“Карпо”, “Марко”) 205, 228,
     558, 565, 586, 595, 649
 Бутук Григорій (“Довбуш”) 557
 Бухарест (Букарешт), м. (Руму-
     нія) 55-57, 59, 60, 66, 67, 70,
     71, 75, 555, 556, 598, 608
 Бухарестська, в’язниця 623
 Бухарестський центр ОУН. *Див.*
     ОУН, Бухарестський центр
- Бучевський, маляр 75
 Бучулинський Петро 307
- В**
 В., с. 121
 Вавюк Андрій 147
 Вавюк Дзінова Іван 367
 Вавюк Зиновій 166
 Вавюк Іван Олекс. 166, 367
 Вадилюк Микола 294
 “Вадим”. *Див.* Майданський
     Костянтин Дмитрович
 “Вадим”, радист окр. пров.
     Див. Гаджа Олег Несторович
 Вакалюк Анна 200
 Вакалюк Наталія 216
 Вакалюк Наталка д. Івана 222
 Вакарчук Дмитро 296
 Вакарчук Пилип 270
 Вакарюк Василь 213
 Вакарюк Василь с. Олекси 290
 Вакарюк Іван, з с. Самушин 267
 Вакарюк Іван Григорович
     (“Пугач”) 214, 259, 267, 522,
     523, 558, 654
 Вакарюк Іван с. Юрія 221
 Вакарюк Іларій 367
 Вакарюк Олекса 291
 Вакарюк Теодор (Тодор) 174,
     371
 Вакарюк Юрій, з с. Драчинці 220
 Вакарюк Юрій (Георгій), з с.
     Самушин 226, 375
 Вакарюк Юрко, з с. Усть-
     Путила 139
 Вакула Володимир, нач. ІБ 149
 Валахія. *Див.* Румунія
 Вали, прис. с. Карапчів Виж-
     ницького р-ну, тепер с. Виж-
     ницького р-ну 234
 Валя Кузьмін, с. Глибоцького
     р-ну 210

Валя Кузьмін, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Валя Кузьмін, с. Глибоцького р-ну
 Валява, с. Кіцманського р-ну 215, 248, 252, 254, 258, 262, 266, 267, 276, 279, 287, 290, 291, 307, 609
 “Ваня”. *Див.* Максимюк Фрозина Миколаївна
 “Ванька”, куц. *Див.* Гальчук Микола Михайлович
 “Ванька”, бой. *Див.* Гуменюк Василь
 “Ванька”, чот. 393
 Варварюк Василь 279
 Василяшко Іван с. Степана 225, 227
 Василевський Пантелеймон 17, 23
 Василичук Тодор с. Дмитра 291
 Василюк Василина 347
 Василюк Іван 148
 Василюк Георгій Петрович (“Бистрий”) 589, 595
 Василюк Микола Костянтинович (“Нечай”, “Роман”) 588, 595
 Василів, с. Заставнівського р-ну 122, 124, 127, 131, 134, 137, 161, 175, 183, 207, 221, 228, 233, 238, 245, 254, 259, 274, 310, 311, 316, 335, 444, 499
 Василович Григорій 217
 “Василь”. *Див.* Войновський Петро
 “Василь”. *Див.* Яківчук Олександр
 “Василь”, надр. орг. реф. *Див.* “Левко” (“Василь”), надр. орг. реф.
 “Василь”, охор. 559, 560
 Васкан Катерина (“Софія”) 611
 Васловівський (Васловицький), ліс 148, 235, 236
 Васловівці, с. Заставнівського р-ну 36, 153, 168, 169, 180, 188, 231, 232, 256, 306, 316, 394, 477-479, 501, 597, 606
 Васловівці (Васловиці), с. Садгирського р-ну. *Див.* Васловівці, с. Заставнівського р-ну
 Ватикан 450, 451
 Ватрич Василь 302, 314, 315
 Ватюк Зиновій 445
 Вахнів, ліс 284
 Вахнів, хут. с. Лукавці, тепер Вахнівці, с. Вижницького р-ну 255-257
 Вашингтон (Вашингтон), м. (США) 67, 446, 448-450
 “Вашингтон пост”, амер. часопис 448
 Вашківська, тюрма 169, 368
 Вашківці, м. Вижницького р-ну 86, 92, 94, 104, 118, 122-125, 130, 133, 136, 139, 143, 144, 146, 148, 169-172, 174, 187, 190, 213, 220, 222, 227-229, 260, 287, 346-351, 353, 358, 359, 361-363, 367, 368, 371, 427, 429, 481, 609, 620
 Вашковецький пов. 39, 607
 Вашковецький (Вашківський) р-н(теперускл.Вижницького і Кіцманського р-нів) 28, 32-37, 41, 48, 94, 104, 107, 108, 110, 113, 116, 122, 128, 130, 131, 133-140, 152, 153, 160, 162, 209, 211, 213-222, 226-230, 233-238, 240-243, 248, 249, 255-262, 267, 275,

- 279, 281, 283-289, 294-297, 304, 310, 311, 314, 317, 318, 320, 324-326, 370, 428, 477, 479, 481, 496, 498, 501, 503, 518, 560, 578, 579, 582, 597, 606-608, 610-613, 619-621, 625, 626
- Вашковеччина (Вашківщина) 29, 34, 35, 41, 42, 48, 124, 141, 143, 146, 147, 151-153, 157, 164-171, 173-180, 182-195, 197, 199-201, 203, 205, 206, 208, 346, 349, 352, 355, 366, 370, 441-445, 482, 651, 652, 657
- Вашній Микола 46, 531-533, 560
- Вашук Іван 307
- Вдовенко, нач. РВ УНКВС 193, 231, 240
- Ведерніков, л-нт УМДБ 254, 261, 278-280, 290, 291, 499
- Вейчук Василь 296
- Вейчук Марія 296, 297
- Вейчук Михайло Олексійович ("Зоря") 532, 533, 547
- Вейчук Петро Олексійович ("Петруня") 532, 533
- Вейчук Юрко 297
- Велавче, с. Вашковецького р-ну. *Див.* с. Коритне Вижницького р-ну
- Велавецька Бережниця, прис. с. Коритне Вижницького р-ну 183
- Велике (Мега), с. Вижницького р-ну 118, 137, 166, 175, 178, 188, 257, 283, 442
- Великий Кучурів, с. Сторожинецького р-ну 136, 181, 195, 197, 207, 211-213, 215, 216, 219, 223, 231
- Великий Рожин, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 626
- Величко Григорій, дир. с/заводу 352
- Велознак Іван 78
- Вербівці, с. Заставнівського р-ну 200, 204, 217, 227, 238, 245, 246, 310, 393, 510
- Вербовий, дир. школи 270, 271
- Веренко Ілля, дільничий ІБ 182
- Веренчанка (Стара, Нова), с. Заставнівського р-ну 124, 132, 136, 187, 195, 198, 210, 217, 219, 231, 232, 247, 281, 288, 303, 306, 375, 377, 501, 539, 540, 611
- Верига Василь 17, 23
- Вернигора Хрезон 264
- Верста Грицько 190
- Верстюк Дмитро 292
- Верстюк Параска 373
- Верстюк Теодозій (Тодосій) с. Юрків, "сексот" 177, 373
- Вертипрах Василь, упов., ст. л-нт 217
- Верхні Станівці (Горішні, Великі), с. Кіцманського р-ну 37, 117, 118, 121, 122, 125, 138-141, 147, 155, 157, 160, 165, 167, 170, 173, 174, 177, 179, 181, 192, 206, 209, 231, 283-285, 304, 350, 353, 357-359, 362, 364, 367, 369, 371, 373, 374, 427, 428, 441, 598
- Верховина, смт. Івано-Франківської обл. 139
- "Верховинець", рой., підп. *Див.* Том'юк Дмитро Дмитрович
- "Верховинець", підп. 287, 326
- "Весна". *Див.* Колотило Дмитро Мойсейович

- “Весна”, обл. госп. реф. *Див.*
Тодорюк Михайло Дмитро-
вич
- “Весьолий”, агент-бойовик.
Див. Маєвський Семен Пили-
пович
- Вивіз, кут с. Нижні Станівці
Кіцманського р-ну 130, 140,
143, 256, 283, 373, 374
- Виженка (Віженка, Веженка),
с. Вижницького р-ну 72, 86,
111, 121, 137, 168, 169, 187,
199, 208, 215, 249, 285, 291,
292, 308, 387, 462, 493, 599,
602, 607
- Вижниця, м. 16, 33, 59, 63, 64,
67, 70, 86, 103, 124, 126,
137, 139, 140, 144, 156, 167,
170, 178, 184, 185, 187, 195,
201, 212, 298, 329, 342, 353,
427, 428, 444, 496, 549, 554,
555, 596, 597, 621, 627
- Вижницький (“гірський”), пов.
35, 39, 579, 599, 604, 605,
610, 612, 622
- Вижницький надрайон ОУН.
Див. ОУН, Вижницький надр.
провід
- Вижницький р-н 28, 32, 35, 36,
41, 43, 46-48, 93, 107, 113,
116, 126, 130-140, 152, 156,
168, 172, 184, 189, 208, 210-
215, 217, 220-224, 226, 228,
229, 231, 233-242, 244, 245,
247-249, 255-258, 260-262,
275, 276, 283-289, 291-299,
302, 303, 308-310, 313, 315,
316, 321, 325, 327, 329-333,
339-345, 366, 367, 374, 393,
394, 427, 493-495, 498-503,
528, 529, 531, 532, 534, 535,
549-551, 554, 555, 560, 579,
582, 594-597, 599-604, 606-
608, 612, 614-619, 623-628
- Вижниччина 29-31, 43-46, 48,
123, 141, 144, 148, 149, 161,
164-171, 174-179, 182, 184,
186- 189, 191-195, 199-204,
207, 208, 286, 329, 334, 337,
342, 343, 624, 647, 648
- Визінський Василь 240
- Вилкове, м. 90
- Винник В., упов. 290
- Виноград с. Кіцманського р-ну
188, 285
- Виноград, хут. с. Зеленів Вашко-
вецького р-ну. *Див.* Виноград
с. Кіцманського р-ну
- Випчина (Віпчина), прис.,
тепер с. Путильського р-ну
284, 287
- Висюк Іван 204
- Витилівка (Вителівка), с. Кіц-
манського р-ну 187-189,
205, 206, 240, 241, 252, 260,
265, 268, 307, 484, 504, 599,
600, 612
- “Вихор”, бой., вийшов з пов.
Див. Ірійчук Григорій
- “Вихор”, кур. пвх. *Див.* Павлюк
Костянтин Миколайович
- Вишиван Марія 358
- Вишиван Онуфрій 190
- Вишинський А. Я., ген. проку-
рор СРСР 83
- “Вишитий Ростислав ”. *Див.*
Сидор Василь Михайлович
- Вишнева (Вишнова), кут с.
Верхні Станівці Кіцманського
р-ну 179, 358, 363, 364, 373,
374
- Вишницька Василина 361
- “Вишня”, рай. пров. *Див.* Бойчук
Володимир Андрійович

Вівтар, кут с. Бобівці Сторожинецького р-ну 206
Вігнан Катерина 220
Відман (“Мазепа”, “Фріц”), ст. л-нт нім. розвідки 151, 177
Візнюк Олена 303
Війчук Варвара 241
Вікган Штед, англ. ред. 78-82
Вікно, с. Заставнівського р-ну 116, 122, 136, 183, 186, 192, 194, 195, 200, 201, 212, 215, 231, 233, 282, 305, 308, 309, 312, 376, 428, 429
Віксіч Іван 300
“Віктор”, ком. боївки СБ, вий. з повинною. *Див.* Сівко Віктор Іванович
“Віктор”, бой. 171
Віксіч Іван, гол. с/ради 300
Вільницький Гриць, “стробок” 143
Вільцан Іван 63, 72
Вільцан Кузьма 63, 72
Вільцан Олекса 63, 72
Вільцани, зрумуницена родина 63, 72
Вінниця, м. 31
Вінницька (Винницька), обл. 95, 227
Вінніпег, м. (Канада) 627
Вірієнко Семен, агент НКВС 247
“Вітер”, охор. *Див.* Грещук Дмитро Дмитрович
“Вітер”, підп., провокатор. *Див.* Антонюк Василь Гнатович
Вітовського Д., ім., сотня УПА 24, 391, 579, 601
Вішвонь Іван, “істребітель” 348
Владичук Микола 202
Владіміреску Тудор, рум. рев. 57
Вобуцький Юрій 169
“Вов”, кер. банди 106
“Вовк”, підп. 356, 553, 555
Вовк Микола 184
Вовчинець, хут. с. Давидівка Сторожинецького р-ну 257
Вовчинець, хут. с. Лукавці (Луківці Горішні), тепер с. Вижницького р-ну 257, 260, 283, 286, 313
Вогорна Василь 257
Воевідко Василь 239
Возяк Іван 445
Войко Марія 291
Войновський Петро (“Василь”) 28-31, 40, 510, 596, 599, 601, 602, 604, 616-619, 624
Войцехівська Ірина 20, 26
Волинь 57, 290
Волков, п/полк., нач. 2 в. УМДБ 42, 519
Волков, ст. л-нт УМДБ 567
“Володимир”. *Див.* Колотило Михайло Васильович
Володимир Великий, князь 437
Волока, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Волока, с. Вижницького р-ну
Волока, с. Вижницького р-ну 120, 122, 140, 141, 194, 211, 213, 234, 260, 353, 362
Волока, с. Глибоцького р-ну 211, 213
Волока, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Волока, с. Глибоцького р-ну
Волотів, г. 187, 203
Волошин, з с. Карапчів 369
Волошинюк Іван 360
Волошинюк Николай (Микола) 362
Волощук Георгій 212
“Вольний”, агент-бойовик. *Див.* Семенюк Григорій Олександрович

Воркута, м. (Росія) 604
Воркутинські, концтабори 604,
613, 622, 623
“Ворон”. *Див.* Додяк Олексій
(Олекса) Семенович
“Ворон”, бой., вийшов з пов.
124
“Ворон”, кущ., вийшов з пов.
161
Ворошин, к-н УМДБ 538, 539,
549, 550, 562
Воскобойна Параска, упов.
182
Воскон Катерина 132
Востул Магдалина 257
“Вуйко”. *Див.* Северин Іван
Миколайович
Вульканські (Вулканічні), гори
89
“Вурдалаки”, а/с УНКВС 125
“Вусатий”, ком. боївки. *Див.*
Бузинський Микола Мико-
лайович

Г

Гавалешко Дмитро 242
Гавалешко Іван 315
Гавалешко Настя д. Теодора
293
Гавалешко Олена д. Юрія 293
Гаврилець Домка 207
Гаврилець Степан 198
Гаврилець Фрозина (Фрозіна)
205
Гаврилівці, с. Кіцманського
р-ну 181, 182, 185, 187, 190,
209, 237, 254-256, 259, 262,
264, 278, 280-283, 294, 307,
313, 326, 594
“Гаврило”. *Див.* Гайдук
Мирослав Іванович
Гаврилов, секр. РК комс. 321

Гаврильчук Іван 372
Гаврилюк (Гаврилик), з с. Панка
170, 441
Гаврилюк А. 229
Гаврилюк Іван с. Танасія 293
Гаврилюк Микола 259
Гаврилюк Михайло 214
Гаврилюк Одокія 298
Гаврилюк Петро 214
Гаврилюк Теодор 241
Гаврилюк Юрій с. Танасія 293
Гаврилюк Юрко 240
Гаврилянка, г. 285
Гавриш, л-нт УНКВС 169
Гавриш Тодор 201
Гавюк Андрій 350
Гаджа Олег Несторович
 (“Вадим”) 555, 556, 595
Гаджа Орест Несторович
 (“Клим”, “Кармелюк”, “Палій”)
33, 37, 93, 94, 151, 152, 156,
387-389, 583, 596
Газюк Іван, гол. зем. комісії
147
“Гайворон”, ком. боївки, з Гали-
чини 34, 96
Гайдаш Іван 561, 562
Гайдей Григорій Васильович
 (“Сивий”, “Месник”, “Лев”)
17, 45, 49, 245, 259, 263,
268, 375, 377, 477, 511, 521,
522, 524-527, 566, 586, 596,
648
Гайдей Тодор Іванович (“Когут”,
“Білий”) 35, 45, 49, 127, 153,
168, 214, 233, 246, 376, 395,
397, 477, 510, 511, 565, 586,
596, 649, 657
Гайдейчук Михайло (“Богун”) 47
Гайдук Володимир Іванович
 (“Северин”, “Максим”) 34,
96, 97, 583, 585, 596

- Гайдук Козьма 291
- Гайдук Микола 212
- Гайдук Мирослав Іванович
 (“Бігун”, “Степан”, “Довбуш”,
 “Гаврило”, “Шапка”, “Федір”)
 16, 22, 31, 32, 34, 36, 49, 85,
 94, 96-98, 110, 117, 150, 151,
 153-155, 212, 388, 389, 478,
 583, 597, 641
- Гайники, прис. с. Банилів-Під-
 гірний Сторожинецького
 р-ну 295
- Гакман Стефан 356
- Гакман Танасій, “істребітель”
 229
- “Галаган”, пов. реф. СБ. *Див.*
 Костащук Микола Федоро-
 вич
- Галан Дмитро с. Василя 291
- Галан Марія 291
- “Галина”. *Див.* Данилюк-
 Карличук Луція Петрівна
- Галицька Артемізія Георгіївна
 (“Мі”, “Юрко”, “Федькович”,
 “Мотря”) 16, 17, 22, 23, 29,
 32-36, 49, 73, 84, 87, 91, 92,
 107, 112, 150-155, 388, 389,
 477, 478, 480, 510, 583, 597,
 623, 640
- Галицька Ірина 211
- Галицький, р-н Станіславської
 (тепер Ів.-Франківської) обл.
 517
- Галич Никифор, “стребок” 198
- “Галичанка”. *Див.* Ганушак
 Юлія
- Галичина 30-33, 86, 105, 125,
 126, 138, 139, 149, 152, 154,
 156, 157, 165, 174, 178, 183,
 191, 208, 213, 215, 228, 238,
 259, 266, 282, 320, 329, 330,
 335, 342, 343, 355, 356, 368,
 374, 377, 387-389, 391, 458,
 500, 594, 597, 598, 600-603,
 605, 606, 609, 610, 615, 616,
 618, 621, 623, 625, 627
- “Галичина”, дивізія 5, 56, 68
- Гальчук Микола Михайлович
 (“Фома”, “Ванька”, “Обереж-
 ний”, “Непохитний”) 48, 190,
 247, 275, 283, 305, 502, 503,
 588, 597, 651, 653
- “Гамалія”. *Див.* Мометко
 Василь Йосипович
- “Гамалія”, охор. *Див.* Данишук
 Степан Андрійович
- “Гамалія”, спецкур’єр 161
- Гамулін, м-р, ком. бат. ВВ МДБ
 516
- Гангує, п-в. *Див.* Гангут (Ханко),
 п-в (Фінляндія)
- Гангут (Ханко), п-в (Фінляндія) 81
- Гандзюк Кіцинна 356
- Гандибура Василь 239
- “Ганна”, агент УМДБ 510
- Ганушак Юлія (“Галичанка”) 33
- Ганчачка Марія 217
- Ганчук Василь с. Дмитра 301
- Ганчук Онуфрій с. Танасія 301
- Гараміта Вероніка 147
- Гараміта Іван Палійович (“Жук”)
 32, 150, 588, 598
- Гаранюк Юрій с. Олекси 177
- Гарас, з с. Замістя 201
- Гарас Дмитро 229
- Гарас Параска 228
- Гарбашевський Юрій. *Див.* Кар-
 башевський-Гарбашевський
 Юрій Степанович
- Гаспар Тіро, шеф. слов. проп.
 67
- Гаськов, о/у РВ УМВС 247
- Гасюк Василь с. Гаврила 179
- Гасюк Дмитро с. Василя 202

- Гасюк Одосія. *Див.* Мацьопа-Гасюк Одосія Павлівна
- Гасяк Мурафта 228
- Гасяк Сильвестр 228
- Гасяк Юрій (“Лилик”) 229
- Гафейко, рум. міністр закор. справ 71
- Гафенку, рум. опоз. політик 87
- Гафійчук Мирослав 239
- Гафійчук Пилип 255
- Гафійчук Филимон 259
- Гах Дмитро (“Скуба”) 625
- Гелич Рахіля Юріївна (“Леся”) 39, 480, 587, 598
- Гендорзон І., шеф рум. секції фін.-адмін. 64
- Генкул Іван 320
- Генкул Петро 320
- Генцар Михайло 297
- Георгіца Василь 376
- “Герасим”, підп. *Див.* Семенюк Дмитро Георгійович
- Геркулесов, м-р, п/п-к в. 2-Н УМДБ 508, 538, 539, 549, 550
- Герлов (Герла), м. (Румунія) 90
- Герман Петро 297
- Герман Юрій 256, 260
- Германець Михайло (“Чумак”, “Крим”, “Пролом”) 588, 598
- Герца, м. 90
- Герцаївський р-н 28, 113, 219, 308, 309, 311
- Гестапо (Гештапо, гестапівці). *Див.* Гестапо (гестапівці)
- Гилля Емелія 257
- Гирюк Дмитро Петрович (“Дуб”, “Орел”, “Тарас”) 31, 477, 583, 598, 618, 640
- Гібралтар, протока 79
- Гільче, прис. с. Банилів-Підгірний Сторожинецького р-ну 122, 123, 130, 264
- Гітлер, Адольф 60, 75, 192, 272, 433, 439, 453, 454, 459, 462
- Глагович Дмитро Ількович (“Голуб”, “Гонта”) 586, 598
- Глибічок Малий, кут с. Карапчів Вижницького р-ну. *Див.* Малий Глибічок, кут с. Карапчів Вижницького р-ну
- Глібка Василь 264
- Глібока, м. *Див.* Глибока смт.
- Гладій Дмитро с. Івана 295
- Глибока, смт. 96, 107, 604, 613
- “Глибокий”, стан. *Див.* Мартиміш Василь
- Глибоцький р-н 28, 35, 114, 116, 309, 310, 428, 579, 582, 600, 604, 618
- Глиниця, р. 289
- Глиниця (Глинниця), с. Вашковецького р-ну. *Див.* Глиниця, с. Кіцманського р-ну
- Глиниця, с. (с/рада) Кіцманського р-ну 106, 122, 124, 138, 143, 147, 170, 177, 221, 350, 354, 355, 359, 360, 369, 373, 578
- Глушківська Анна 220
- Глушков Н. А., мол. серж. ВВ МДБ 520
- Глущенко, м-р, заст. нач. УМДБ 522, 527, 562
- Гнатюк Анна 211
- Гнатюк Василина 211
- Гнатюк Василь с. Петра 291
- Гнатюк Кость 283
- Гнатюк Ксенія 500
- Гнатюк Олекса 364
- Гнеп Микола 17, 23
- Гнитко Василь 360
- Говдя, г. 188
- “Говерля”, ВО. *Див.* УПА-Захід, ВО-4 “Говерля”

Годжа Настратін (Ходжа Насреддін), тур. герой 82
Голик Євген 280
Голландія 433, 436
Головацький Михайло (“Смирний”) 46, 537, 540-542, 561
Головачук Іван 230
Головня Андрій, більш. партизан 215
“Голуб”. *Див.* Глагович Дмитро Ількович
“Голуб”, бой., вийшов з пов. 124, 128, 359
“Голуб”. *Див.* Домчук Олексій (Олекса) Тодорович
Гомзяк Дмитро 204
Гомзяк Ігор Д. 20, 26
Гомінюк Дмитро с. Миколи 216
“Гонта”, рай. пров. *Див.* Глагович Дмитро Ількович
Гончаровський Николай (Микола) 372
Гончарук, заст. гол. РВК 299, 305
Горбатовський Василь 336
Горбачевська Анастасія 132
Горвацький Осип (“Аркан”) 583, 585, 599
Горгіца Василь 232
Горгіца Онуфрій 177, 442
Гордей Анна 198
Гордей Василина 302, 323
Гордей Василь Іванович (“Мотрюк”, агент-бойовик “Сокол”) 528, 554, 564, 568
Гордей Іван, з с. Борівці 215
Гордей Іван, з с. Іспас 139
Гордей Іван Васильович (“Філько”, “Борис”) 45, 190, 252, 256, 268, 377, 587, 599, 650, 658
Гордей Олександр с. Миколи 301
Гордей Олена 336
Гордей Стефанія Іванівна 560
Гордейчук Микола Онуфрійович (“Лісовий”) 550
“Гордий”, куц. 491, 494, 502
Гордий Ілля, “істребітель” 246
Гордичук Параска 363
Гордій Іван, гол. с/ради 206
Гордій (Гордей) Іван, з с. Борівці 215
Гордійчук Микола, секр. с/ради 291
“Горностай”, бой. СБ 554
Гореча, с. Чернівецького р-ну, тепер у скл. м. Чернівці 76, 178, 442
Горішне Залуччя, с. Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. 175, 176, 186, 189, 368
Горішні Шерівці, с. Заставнівського р-ну 41, 118, 121, 136, 169, 180, 188, 207, 212, 306, 336, 427, 495, 509, 619
Горішний, кут м. Вашківці 220
Горішний, кут с. Мигове Вишницького р-ну 601
Горішний, кут с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 289
Горія, рум. повст. 57
Горліщев, упов. 306, 315
Горняк Анна 363
Горобець Микола с. Михайла 293
Городенка, м. Івано-Франківської обл. 31, 232, 265, 269, 377, 625
Городенківський, р-н Станіславської (тепер Ів.-Франківської) обл. 47, 541, 561, 617
Городенківський (Городенський), пов. 94, 151

Городенківщина 34, 47
Городище, ліс 288
Горошівці, с. Заставнівського р-ну 149, 161, 168, 216, 218, 229, 244, 246, 250, 260, 263, 335, 375, 613
Горський Федір с. Степана 296
Господарюк Фрозина 255
Гострий (Острий) Кілок, ліс 206, 284
Гострий (Острий) Кілок, кут с. Верхні Станівці Кіцманського р-ну 116, 122, 130, 374, 393
Гоян Василь Дмитрович (“Річка”, “Козак”) 41, 228, 248
Гоян Дмитро (“Прут”) 228
“Граб”. *Див.* Бойчук Володимир Андрійович
Граб Варвара 294
“Граб”, підп., захопл. орг. НКВС 128
“Граб”. *Див.* Дідух Георгій Дмитрович
Грамажора Ілля 284
Греблина, прис. с. Дихтинець Путильського р-ну 284, 286-288, 495
“Грек”, чот. *Див.* Пасарюк Василь
Гремешти, с. Заставнівського р-ну. *Див.* Громівка, с. Заставнівського р-ну
Грендей Василь Гаврилів 365
Грендей Николай (Микола) Касіянів 365
Греція 80, 91, 433, 448-451, 461
Грецькі, війська 431
Грецькі, партизани 431, 451
Гречко, дир. дит. будинку 328
Гречко Петро с. Іллі 191
Грещук Дмитро Дмитрович (“Вітер”) 549
Гривул Петро, “істребітель” 183
Грига Олексій (“Чумак”) 36, 126, 131, 161, 554
“Григір”, надр. пров. *Див.* Козьменко Дмитро Юрійович
Григорець Анна д. Івана 168, 368
Григорець Іван 212
Григорець Манолій (“Борсук”) 212
Григорович Іван, кер. “Месники України” 27
Григорович Іван, “сексот” 148
Григорчук Микола (“Сокіл”) 36, 391
Григорчук Степан, “стребок” 185
Григорюк Мик. 175
Григоряк Єлена 358
Григоряк Зеновій 237
Григоряк Іван 293
Григоряк Михайло 237
Григоряк Михайло с. Продана 293
Григоряк Фрозина 295
Григоряк Юрій с. Василя 303
Григоряк Юрко 186
Григорячук Зеновій 237
Григорячук Михайло 237
Грималюк Калина 283
Грималюк Катерина 336
Грималюк Василь 294
Грималюк Олена 294
Гриматюк Василь 184
Гриндей Василь (“Стріла”) 177, 371, 373
Гриндей Іван 214
Гриндей Іван с. Михайла 177, 373
Гриндей Сильвестр 373
Гринько Єлизавета, з с. Панка. *Див.* Грисько Єлизавета, “сексот”

Гринюк Василина 213
 Гринява, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл. 602, 603
 Гринява, с. Жаб'євського р-ну Станіславської обл. *Див.*
 Гринява, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.
 Грисько Єлизавета, "сексот" 167, 170
 "Гриць". *Див.* Колотило Дмитро Мойсейович
 "Гриць". *Див.* Понич Степанія Ільківна
 "Гриць", підп., рай. реф. СБ. *Див.* Скорейко Георгій Миколайович
 Гриць Іван 233
 Грицюк Анна 356
 Грицюк Григорій Юрійович ("Бор") 544, 655, 656
 Грицюк Іван 238, 240, 296, 298
 Грицюк Марія 298
 Грицюк Олекса 293
 Грицюк Танасій 239
 Гришинчук Гаврило 240
 "Грізний". *Див.* Курчак Філімон Миколайович
 "Грізний". *Див.* Северин Іван Миколайович
 "Грізний", куц. 561
 "Грізний", підп., вий. з повиною. *Див.* Житарюк Іван
 "Грізний". *Див.* Крейторик Андрій Андрійович
 "Грім". *Див.* Духович Василь Семенович
 "Грім". *Див.* "Мостовий" ("Данченко", "Донченко", "Грім", "Кошовий")
 "Грім". *Див.* Перун Онуфрій Миколайович
 "Грім", к-р ВО. *Див.* Твердохліб Микола Дмитрович
 "Грім", підп., куц. *Див.* Гудюр Василь Іванович
 "Грім", рай. реф. СБ, вийшов з пов. 161, 443, 482, 590, 599
 Громівка (Гремешти, Грамешти), с. Заставнівського р-ну, тепер у скл. с. Ржавенці Заставнівського р-ну 212, 309, 310
 Грузія 83
 Грузини 224
 Грузьке, ліс 283, 289
 Грунтій Юрій, гол. с/ради 290
 Груша, с. *Див.* Грушів, с. Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.
 Грушів, с. Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. 146
 "Грушка", куц. 161
 Гудзуватий Василь 263
 Гудима Василь Михайлович ("Богдан", "Соловій") 199, 227, 229
 Гудюр Василь Іванович ("Грім") 223, 246
 Гудяк Степан 376
 Гузак Дмитро 293
 Гузак Кирило с. Андрія 293
 Гузак Настя 295, 298
 Гузюк Дмитро 238
 Гуків, прис. с. Топорівці Новоселицького р-ну 235
 Гулак-Артемівський С. С., укр. письм. 277
 Гулега Діонізій 317
 Гулей Іван Савович ("Меч", "Крига", "Кармелюк") 46, 201, 496, 532, 533, 552, 585, 599, 647, 653
 Гулей Максим, упов. 223
 Гулей Марія д. Івана 301

Гулей Параска д. Олекси 301
Гулей Параска д. Семена, “сексот” 493
Гуменюк, гол. (заст. гол.) РВК 272, 275, 305
Гуменюк Василь 20, 26
Гуменюк Василь (“Ванька”) 45, 267
Гуменюк Василь с. Івана 295
Гуменюк Марія 132
Гуменюк Петро, підп. 244
Гумінська Марія 365
Гумінський Ілія 365
Гунка Ілля 133
Гунчак Василь 204
Гунчак Григор 283
Гунчак Тарас, проф. 384
Гуцька Іван 358
Гурмузакі Євдокій, рум. науковець 75
Гурняк Іван 210
Гусак, о/у ОББ УНКВС 35
Гутніков (Гушніков), л-нт УМДБ 279, 290, 291, 499
“Гуцул”. *Див.* Колотило Михайло Васильович
“Гуцул”. *Див.* Маценко Дмитро
“Гуцул”. *Див.* Северин Іван Миколайович
Гуцул Одокія 358
Гуцул Параска 364
Гуцул Фрозина (“Липка”) 165
“Гуцульський повстанець”, підп. в-ня. *Див.* “Повстанець Гуцульщини”, підп. в-ня
“Гуцульщина”, 21 ТВ УПА. *Див.* УПА-Захід, ТВ-21 “Гуцульщина”
Гуцуляк Василь 184
Гуцуляк Іван 207
Гуцуляк Іван с. Гаврила 294
Гуцуляк Михайло, мол. л-нт, о/у УНКДБ 223

Гуцуляк Парафтей 217
Гуцульщина (Буковинська, Галицька) 16, 154
“Гуцульщина”, ТВ-21 ВО-4. *Див.* УПА-Захід, ВО-4 “Говерля”, ТВ-21 “Гуцульщина”

Г

Гестапо (гестапівці) 55, 62, 71, 77, 453, 454, 458, 510
Гоянюк Михайло Дмитрович (“Залізник”, “Р-2”, “М-4”) 585, 599, 648
Грей, сір (сер), англ. міністр закор. справ 79

Д

“Д-45”. *Див.* Данилюк Назарій Степанович
Давиди с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Давидівка, с. Сторожинецького р-ну
Давидівка (Давиди, Давидени), с. Сторожинецького р-ну 116, 122, 124, 136, 165-167, 206, 257
Давидівці, с. Кіцманського р-ну 41, 148, 177, 202, 203, 233, 254, 264-266, 269, 279, 282, 300, 317, 440, 501
Далекий Схід 66, 78, 82, 436
“Данило”, з гол. реф. СБ 42
“Данило” (“Борис”), куш. 559
“Данило”, повст. 356
Данилюк Іван Вас. 360
Данилюк Йосиф 205
Данилюк Магдалина 190
Данилюк Назарій Степанович (“Підкова”, “Перебийніс”, “Л-54”, “Д-45”) 17, 36, 37, 155, 156, 391, 600, 642
Данилюк Стефа, “сексот” 187

- Данилюк-Карличук Луція Петрівна (“Люся”, “Галина”) 583, 600, 642
- Даниляк Василь, 38 р. 177, 373
- Даниляк Василь, 40 р. 365
- Даниляк Єлисавета 177
- Даниляк Марія, з с. Барбівці 177, 373
- Даниляк Марія, з м. Вашківці 227
- Даниляк Микола 227
- Даниляк Онуфрій 144, 347
- Данищук Степан Андрійович (“Гамалія”) 183, 377, 558, 565
- Данівський Гаврило 204
- Данія 433, 451
- “Данченко”. *Див.* “Мостовий” (“Данченко”, “Донченко”, “Грім”, “Кошовий”)
- Данчул Михайло 31
- Дарданели, протока 78, 79
- Дарик Сильвестр (“Річка”). *Див.* Жарук Сильвестр Андрійович
- Дарій Василь с. Матія, ком. пров. боївки 494
- Дарій Григорій 315, 316
- Дарій Дмитро 183
- Дарій Микола (“Дуб”) 33, 34, 96
- Дарій Фрозина 294
- Дарій Юлія 294
- Дарійчук Георгій 376
- Дарійчук Іван Софронович (“Ліс”) 376, 558
- Дарійчук Ієлизар (Лазарій) (“Сокіл”) 35, 117, 153, 176, 238
- Дарійчук Марфа 376
- Дармограм, пред. р-ну 274
- Дасевич Іван 363
- Даскалюк Іван, “істребітель” 228
- Двірничук Дмитро 191
- Дворський Михайло 365
- Дворський Михайло Олександровий, “стребок” 365
- Дейчаківський І. 47
- Делей Василина 216
- Деляський Григорій 362
- Демарюк Манолій 292
- Дем’ян Григорій 16, 22, 492, 503
- Дем’яновська Марія 210
- “Денис”. *Див.* Кантемір Василь Миколайович
- Денис Петро Іванович (“Задорожний”) 163, 394, 551-556, 591, 600
- Деревенко Микола 302
- “Деркач”, рай. пров. *Див.* Кантемір Василь Миколайович
- Деркач Мафтей с. Михайла 300, 301
- Дерчак Василь 239
- Детройт, м. (США) 17, 23, 27
- Джурів, с. Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. 609
- Джурів, с. Снятинського р-ну Станіславської обл. *Див.* Джурів, с. Снятинського р-ну Івано-Франківської обл.
- Джуряк Василина 296
- Джуряк Козьма 297
- Джуряк Микола 17, 23, 601
- Джуряк Петро Іванович (“Дуб”) 591, 600
- Дзвізінський Петро с. Василя 296
- “Дзвін”, підп. *Див.* Апостолук Василь Миколайович
- “Дзвін”, рой., чот., вийшов з пов. 161, 392

- Дивриш Андрій 238
Дивриш Федір 238
Динівці, с. Новоселицького р-ну 310
Дихтинець (Дехтинець), с. Путильського р-ну 116, 131, 132, 134, 167, 179, 194, 206, 210, 226, 235, 239, 274, 284, 286-288, 319, 320, 327, 330, 333, 338, 340, 345, 441, 495, 499, 502, 610
Дички, с. Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл. 598, 661
Діброва, ліс 288
Діброва, прис. с. Драчинці Кіцманського р-ну 289
Діброва, прис. с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну 255, 256
“Діброва”, рой. 392
Діброва, хут. с. Іспас Вижницького р-ну 555
Діброва, хут. с. Суховерхів Кіцманського р-ну 257
“Дід”, стан. *Див.* Ткачук Микола Георгійович
Дідух Георгій Дмитрович (“Граб”, “Юрко”) 590, 601, 653
Дідух Дмитро 209
Дідушенко, м-р, нач УМДБ 275, 496
Діמיד Іван, “істребітель” 353
Діמיד Петро с. Дмитра 358
Діоніцева Василина 299
Дітковська Ольга 166
Дітль, нім. генерал 66
Дяконеску Єміліян, рум. проф. 79
Дмитрашук Юрій 260
“Дмитро”. *Див.* Садовий Степан
Дмитрюк Микола Васильович (“Білий”, “Скорий”, “Рубан”, агент-бойовик “Осторожний”) 46, 47, 193, 248, 255, 490, 531, 537-540, 542, 559-562, 567, 570, 587, 594, 601, 615, 650, 654, 658
Дмитрюк Олександра 298
Дністер, р. 37, 53, 59, 87, 93, 99, 112, 113, 200, 202, 377
“Дністер”, сотня 617, 627
Дністрові, о-ви 219
Добринівський, ліс 168
Добринівці, с. Заставнівського р-ну 38, 154, 168, 200, 201, 218, 230, 236, 237, 250, 260, 263, 376, 598, 605, 612, 616
Добровольський Петро 181
Добруджа (Північна), регіон (Румунія) 87
Добруджа, Полуднева, регіон (Болгарія). *Див.* Добруджа, Південна, регіон (Болгарія)
Добруджа, Південна, регіон (Болгарія) 91
“Довбуш”. *Див.* Гайдук Мирослав Іванович
“Довбуш”, а/в. *Див.* Труфін Микола Михайлович
“Довбуш”, охор. *Див.* Бутук Григорій
“Довбуші”, спецгрупа (провокативна боївка) УНКВС 41
Довгаль, нач. РВ УМДБ 253, 280, 549, 550
Довганюк Микола, гол. зем. громади 185
Довгопілля, с. Путильського р-ну 242, 320, 502, 616
Довгополе, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл. 331, 341, 342, 344

- Довгополе, с. Жаб'євського р-ну Станіславської обл. *Див.* Довгополе, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.
- Довгополе, с. Путилівського р-ну. *Див.* Довгопілля, с. Путильського р-ну
- Додяк Олексій (Олекса) Семенович ("Ворон", "Крига") 34, 36, 37, 49, 154-156, 390-393, 579, 601, 602, 618, 642
- Додяк-Семака Ксенія Марківна ("Оксана") 126, 131, 590, 602
- Дойчук Аксенія 199
- Дойчук Іван, гол. с/ради 199
- Долина, кут с. Іванківці Кіцманського р-ну 278
- Долина, кут с. Панка Сторожинецького р-ну 213
- Долін, л-нт МДБ 235, 258
- Долішній Шепіт, с. Вижницького р-н 137, 139, 189, 210, 211, 325, 386, 500, 503, 615
- Долішняк Юрій ("Білий") 38
- Доменчук-Петричук Марія Миколаївна ("Зірка", "Чорна") 49, 156, 161, 585, 591, 602
- Домітру Петро 316
- Домурін Андрій 257
- Домчук Олексій (Олекса) Тодорович ("Сокіл", "Старий", "Голуб", "Петренко", "Назар") 17, 23, 31, 35, 40, 41, 49, 117, 153, 154, 162, 335, 337, 509, 552, 583, 584, 602, 644
- Дон, р. 59
- Донбас (Донецький [вугільний] басейн), регіон 101-103, 118, 131, 142, 262, 264, 265, 293, 332, 341, 355, 356, 439
- Донецьк, м. 604
- "Донченко". *Див.* "Мостовий" ("Данченко", "Донченко", "Грім", "Кошовий")
- Дорожний Василь, гол. сільради 176
- "Дорошенко", куш. *Див.* Молдован Георгій Омелянович
- "Дорошенко", рай. пров. *Див.* Нічай Михайло Миколайович
- Дорошівці, с. Заставнівського р-ну 30, 38, 122, 124, 127, 131, 132, 134-137, 146, 148, 161, 170, 173, 177, 201, 206, 207, 214, 216, 220, 221, 226, 235-237, 236, 243, 246, 253, 254, 262, 268, 277, 281, 291, 293, 307, 309, 316, 317, 325, 376, 377, 395, 442, 477, 499, 510, 524, 525, 557, 594-596, 610, 625
- Досяк Михайло, нач. ІБ 223
- Драгаліна, рум. губ. Буковини 54
- Драган Іван 239
- Драганов, бол. міністр 91
- Драчинський, ліс 287
- Драчинці Старі, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Драчинці (Старі), с. Кіцманського р-ну
- Драчинці (Старі), с. Кіцманського р-ну 98, 104, 105, 111, 116, 117, 119, 121-124, 128-130, 134, 143, 144, 146, 147, 153, 157, 159-161, 164, 176, 190-192, 211, 218-221, 227-229, 261, 267, 289, 295, 314, 318, 325, 347-349, 351, 353-355, 362, 364, 365, 369, 372, 374, 427, 444, 479, 503, 515, 518, 610, 611, 613, 619, 621

- Дребіт Катерина д. Степана 301
 Дрищ Олекса 283
 Дроздов В. А., ген., заст. мін. ДБ УРСР 509, 512, 513, 524, 537
 Дроник Єлисавета 216
 Дроник Іван 191
 Дроняк Настасія 222
 Дроняк Танасій 298
 “Дуб”. *Див.* Гирюк Дмитро Петрович
 “Дуб”, пов. пров. 584
 “Дуб”, рай. пров. *Див.* Джуряк Петро Іванович
 “Дуб”. *Див.* Шпанюк Микола Гаврилович
 “Дуб”, сот. БУСА. *Див.* Дарій Микола
 “Дуб”, ком. боївки 126
 “Дуб”. *Див.* Мельник Яків Семенович
 Дубець Василь 232, 376
 Дубик Роман (“Боевір”) 36, 38, 49, 155, 156, 579, 603, 643
 Дубівці, с. Кіцманського р-ну 254
 Дубівчик, прис. с. Ошихліби Кіцманського р-ну 317
 Дубник Дмитро, “стребок” 186
 Дубова, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Дубове, с. Сторожинецького р-ну
 Дубове, с. Сторожинецького р-ну 136
 Дубовська Олена 299
 Дубовський Микола 299
 Дуда Андрій 16, 22, 30, 31, 34
 Дудчак (Дутчак), ст. л-нт ББ УНКВС 168, 171, 227, 367, 514
 Дудчак Микола, гол. к-пу 242
 Дудчак Михайло 291
 Дуленчук Одокія 293
 Дулій Ілля (“Зоря”) 655
 Думанський, рад. амбас. 67
 Думисько Євдокія 240
 Думінко Марія 206
 Думітро Василь 241
 Думітро Петро 241
 Дунай, р. 90, 277
 Дундюк Михайло 226
 Дунчар (Думчар) Александер (Олександр) 170, 441
 Дунчар Василь 170
 Дупешко, гол. сільради 189
 Дута Ілія 134
 Дутка Василь, гол. с/ради 300
 Дутка Іван с. Миколи 302
 Дутко, гол. сільради 299
 Дутчак Михайло 291
 Духович Василь Семенович (“Синиця”, “Грім”, “Звенислав”, “Степан”, “Сувенір”) 43, 49, 209, 217, 218, 224, 230, 418, 425, 513, 517-520, 530, 541, 583, 603, 644, 653
 Душинський Олекса, гол. с/ради 301
 Дяковенко Юрко 164, 444
 Дяконенко Микола 213, 214, 221
 Дячук Юрій 284
- Е**
 ЕАМ, грец. пол. партія 451
 Євген Сава, секр. с/ради 314, 325
 Європа. *Див.* Європа
 Європа, Південна. *Див.* Європа, Південна
 Європа, Східньо-полуднева. *Див.* Європа, Південно-східна

Егейське море 79, 80
Ейчесон, амер. секр. 452
Емінеску (Емінович), рум. поет
75
“Еней”, підп. *Див.* Матіос Григорій Танасійович
Есбісти. *Див.* ОУН, СБ
Еспанія. *Див.* Іспанія
Етлі Клемент Річард, брит. мін.
436

Є

“Євген”. *Див.* Яценко Іван Іванович
Євдокіім, л-нт УМДБ 284, 286,
495-498
Євреї 67, 68, 70, 76, 77, 88, 92,
101, 115, 426, 427, 450, 453,
454, 461
Європа 77, 78
Європа, Південна 77
Європа, Південно-східна 77, 79
“Євшан”, рай. пров. *Див.* Майданський Костянтин Дмитрович
Єгошин, л-нт УМДБ 239, 248,
395
Єжов, нарком СРСР 455
Єздин, солд. ВВ МДБ 548
Єзіна Гиладерін, тур. ред. 77
Єленчук Дмитро, заст. гол. зем. громади 167
Єленчук Олена 167
Єнеску, рум. міністр закор. справ 66
Єнчулова, хут. с. Розтоки Вишницького р-ну. *Див.* Янчулова, хут. с. Розтоки Путильського р-ну
Єремій Теодор 282
“Єфрем”, край. проп. *Див.* Слободян Степан Петрович

Ж

Жаб’є, смт. Станіславської обл. *Див.* Верховина, смт. Івано-Франківської обл.
“Жабка”, рай. реф. жін. *Див.* Максимюк Фрозина Миколаївна
Жадівський, ліс 166, 284
Жадова (Стара), с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Стара Жадова, с. Сторожинецького р-ну
Жадова Нова, с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Нова Жадова, с. Сторожинецького р-ну
Жарук Сильвестр Андрійович (“Річка”) 124, 176, 372
Желобінський, ст. л-нт УМДБ 282
Жиди. *Див.* Євреї
Житарюк Іван (“Грізний”) 163, 181, 182, 184, 185, 190, 443, 482
Житомир, м. 31, 602, 609
Житомирська, обл. 608
Жмеринка, м. Вінницької обл. 31, 62
Жовбенко, секр. РВК 166, 394
Жоканку Константин, секр. рум. торг. камери 64
Жолоба Володимир (“Андрій”) 591, 603
“Жук”, рай. пров. *Див.* Гараміта Іван Палійович
Жуківська Магдаліна 315
Жуковський Аркадій, проф. 17, 23, 27, 29
Журавель, з с. Чорторія 304
Журавель Анна 295
Журавель Давид 295
Журавель Василина Тод. 166, 367, 445

Журавель Катерина 294
Журавель Н. 318
Журавель Петро с. Дмитра 367
Журавель Теодор, 44 р. 260
Журавель Теодор, 48 р. 294
Журавель Фрозина 356
Журавець Марта 210
Журак Магдалина 144
Жураковський Юрій с. Степана 315
Журін, серж. ВВ МДБ 548
Журяк Іван 228
Жуцький, ліс 181
Жученко, заст. гол. РВК 273, 274
Жучка, с. Садгирського р-ну. *Див.* Стара Жучка, с. Садгирського р-ну, тепер у скл. м. Чернівці
“Жучок”, охор. 558
Журак Магдалина 144

З

Забagna, с. Сторожинецького р-ну 598
Заборко, дир. сан. 321
Завальнюк Іван 226, 375
“Заверюха”, хор. *Див.* Парашук Василь Дмитрович
Завиждай Василь с. Михайла, “стребок” 494
Завик Микола, заст. гол. с/ради 301
Завялець Танасій 364
Завялець Вероня 364
Загаранюк Василь с. Івана 293
Загул Іван (“Берест”) 126
Загул Фрозина. *Див.* Нахамко-Загул Фрозина Георгіївна
“Задорожний”, рай. реф. СБ, вий. з повинною. *Див.* Денис Петро Іванович

Задорожняк Василь, секр. ВЛКСМ 245, 377
Задубрівка, с. Заставнівського р-ну 136, 179, 182, 188, 230, 235, 256, 320
Задубрівка, с. Садгирського р-ну. *Див.* Задубрівка, с. Заставнівського р-ну
Зайшлик Георгій 279
Закінь, прис. с. Підзахаричі Путильського р-ну 46, 302, 531, 623, 626
Закравський Григорій 217
Закравський Іван 217
“Залізні Ворота” (гідровузол на р. Дунай) 90
“Залізник”. *Див.* Гоянюк Михайло Дмитрович
“Залізник”. *Див.* Скибінський Михайло Георгійович
“Залізник”, ком. боївки 139
“Залізник”, стан. *Див.* Костюк Євстратій Васильович
“Залізник”, хор., надр. реф. СБ. *Див.* Іванюк Михайло Васильович
Заліщики, м. Тернопільської обл. 124, 200
Заліщицький р-н Тернопільської обл. 199, 290, 595, 612, 621
Заліщиччина 105
Заломи, ліс 219
Залуча (Залучча), с. Снятинського р-ну Станіславської обл. *Див.* Горішне Залуччя, с. Снятинського р-ну Івано-Франківської обл.
Зальцбург, м. (Австрія) 604
Замістя, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Замостя, с. Вижницького р-ну

- Замостя (Замістя Нове, Замісте), с. Вишницького р-ну 122, 130, 144, 146, 157, 185, 190, 192, 199-201, 213, 242, 260, 347, 352, 353, 356, 359, 360, 362, 363, 367, 368, 428
- Запорізька, обл. 331, 341
- Запорізькі, козаки 277, 464
- “Запорожець”. *Див.* Колотило Микола
- Запоточний Сидір 290
- Зарецька Юзя 280
- Зарожани, с. Хотинського р-ну 38
- Заручинський Михайло 295
- Заставна, м. 165, 186, 212, 221, 226, 281, 335, 427, 443, 483, 622
- Заставнівський (Заставнянський), р-н 20, 26, 28, 30, 34, 35, 36, 38, 39, 41, 44, 105, 108, 113, 116, 117, 127, 131, 132, 134-137, 152, 153, 175, 209, 210, 212-222, 225-239, 243-248, 253-255, 259-264, 267, 268, 272-275, 277-282, 288, 290-293, 295, 296, 299, 303, 305-312, 315-317, 325, 328, 335-337, 428, 444, 499, 501, 509-512, 521-527, 539, 541, 557, 565, 579, 582, 594-596, 598, 601, 602, 605, 606, 609-613, 616, 617, 619, 622, 625, 627
- Заставнянський, надрайон ОУН. *Див.* ОУН, Заставнянський надр. провід
- Заставнянщина (Заставнеччина, Заставніщина) 17, 23, 30, 35, 40, 41, 44, 47, 99, 114, 122, 124, 141, 146, 147, 149, 153, 160, 165, 167, 168, 170, 175-177, 179, 182, 183, 185-189, 192, 194, 195, 197-206, 268, 442-444, 477, 483, 645, 648, 649, 654, 657, 658
- Захарів Іван Степанович (“Мирон”) 47
- Захарів Іван (“Мирон”) 592
- Захарій Адам 143, 144, 348
- Захарій Василь Тод. 174, 371
- Захарчук, л-нт УНКВС 138
- Західна Україна. *Див.* Україна, Західна
- Західні українські області (землі). *Див.* ЗУЗ
- “Заяць”, підп. (Вашковеччина) 354
- “Заяць”, підп. (Садгірщина) 168, 223, 445
- Звараш, г. 185
- Зварич Василь с. Гаврила 147
- Зварич Николай (Микола) 356
- “Звенислав”. *Див.* Духович Василь Семенович
- Звенячин (Звиняче, Звенячка), с. Заставнівського р-ну 136, 198, 202, 233, 253, 263, 268, 275, 279, 281, 282, 305, 312, 377, 501
- Звенячка, с. Заставніського р-ну. *Див.* Звенячин, с. Заставнівського р-ну
- Звиняче, с. Заставніського р-ну. *Див.* Звенячин, с. Заставнівського р-ну
- “Звізда”, спецкур’єр 161
- Звізда Дмитро (“Орлик”) 30
- Звіров, заст. нач. РВ УМДБ 275
- Звоздецький Петро с. Василя 306
- Звездецький Юрій 239
- ЗДА (З’єдинені Держави Америки). *Див.* США
- Зедко Анна д. Теодора 298

- Зедко Федір 297
- Зелена, с. Надвірнянського р-ну Станіславської (тепер Ів.-Франківської) обл. 622
- “Зелена Буковина”, заг. БУСА 627
- Зелена Діброва, хут. с. Кальнівці Кіцманського р-ну 257, 289
- “Зеленець”, охор. *Див.* Лихо-воля Лесь Семенович
- “Зелений”. *Див.* Пономарюк Георгій Дорофєйович
- “Зелений”. *Див.* Соболь Владислав Ількович
- “Зелений”, отаман 57
- Зеленів, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Зеленів, с. Кіцманського р-ну
- Зеленів, с. Кіцманського р-ну 94, 104, 111, 122, 130, 167, 174, 176, 188, 191, 261, 353, 356, 367, 371, 372, 445, 477, 618, 621
- Зеленівський, пором 279
- Зеленко Михайло Карпович (“Богдан”) 591, 604
- Зеленський Микола 221
- Зелінський Мирослав (“Богдан”) 604
- Зибачинський Орест Рудольфович (“Бакун”, “Орлан”) 27, 28, 604, 640
- Зитко Варвара д. Теодора 293
- “Зірка”. *Див.* Доменчук-Петричук Марія Миколаївна
- “Зірка”. *Див.* Сердюк Марія Дмитрівна
- Злагодяк Олекса 293, 296
- Злотар Євген 355
- Злотар Олекса с. Івана 372
- “Змовники”, АС УМДБ на окр. провід 47, 127, 128, 140, 337, 396, 490, 492, 520, 524, 530, 550, 556, 594
- “Зов”, край. пров. *Див.* Сидор Василь Михайлович
- “Зозуля”. *Див.* Калинич Іван Михайлович
- Золотвійський Микола 215
- “Зоря”. *Див.* Дулій Ілля
- “Зоря”, підп. *Див.* Вейчук Михайло Олексійович
- “Зоря”, чот. 37
- Зорян Василина 203, 206
- Зорян Василь Іванович (“Крук”) 200, 203, 206
- Зруб, кут с. Старі Бросківці Сторожинецького р-ну 283
- Зруб, хут. с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 595
- Зубалин, прис. с. Багна Вижницького р-ну 169
- Зубенко, упов. 273
- ЗУЗ 29, 31, 35, 36, 39, 155, 244, 327, 339, 382, 409, 421, 597, 620. *Див. також* Україна, Західна
- Зурак Василь 179, 441

I

- ІБ 38, 41, 42, 44, 116, 117, 119-126, 129, 130, 133-135, 137-139, 141-149, 156-159, 161, 162, 165-169, 171-184, 186-194, 198-215, 217-220, 222-225, 227-229, 232-236, 240-247, 252-260, 264, 265, 268-270, 275, 277-290, 293, 299, 302, 303, 305-307, 312, 313, 329, 332, 340-343, 361-365, 368, 372, 373, 393-395, 442-446, 466, 471, 477, 482, 483, 486-488, 491, 493, 494, 498, 501-503, 606

- “Іван”, підп. 553
- Іванишин Петро Михайлович
 (“Баша”, “Курява”, “К-4/22”)
 44, 398, 399, 546, 585, 604,
 647, 655, 656
- Іваніцький Микола с. Степана
 280
- Іванків Дмитро с. Василя 292
- Іванківці, с. Кіцманського р-ну
 103, 107, 181, 190, 209, 217,
 224, 234, 236, 238-240, 244,
 254, 255, 257, 259, 264, 265,
 269, 276, 278-280, 282-284,
 287, 294-296, 300, 302, 307,
 316, 322
- Івано-Франківськ (Станислав,
 Станіслав, Станиславів), м.
 47, 92, 179
- Івано-Франківська (Станіс-
 лавська) обл. 43, 47, 48, 96,
 328, 331, 341, 342, 344, 352,
 500, 510, 517, 532, 533, 540,
 541, 547, 549, 561, 562, 598,
 599, 600, 602-605, 607, 609,
 610, 612, 614, 616, 617, 619-
 623, 625-627, 661
- Іванов Я. І., л-нт УМДБ 254,
 280-282, 290, 499, 524, 526,
 527
- Іванчак Василь 358
- Іванчак Микола 170
- Іванченко Володимир 20, 26
- Іванчук Андрій, підп., вий. з
 повинною 144
- Іванчук Катерина Іванівна 168,
 368
- Іванчук Марія, “сексот” 168,
 368
- Іванчук Юрій 167
- Іванюк Іларій 304, 318
- Іванюк Ілля 166, 445
- Іванюк Ілля с. Василя 166, 445
- Іванюк Константин 445
- Іванюк Микола 304
- Іванюк Михайло, з с. Киселиці
 239
- Іванюк Михайло Васильович
 (“Залізник”, “237”) 46, 49,
 178, 223, 245, 398, 399, 491,
 493, 494, 502, 503, 543, 544,
 546-548, 585, 591, 605, 647,
 653, 655, 656
- Іваняк Дмитро 166, 445
- Іваняк Константин 166
- Івасяк Діонізій 238
- Івончак Дмитро 214
- Івончак Іван 214
- Івончак Марія 214
- Івончак Петро 221
- Івоняк Анна, з с. Банилів 147,
 363
- Івоняк Григорій 147
- Івоняк Дмитро Вас. 367
- Івоняк Ілія Вас. 367
- Івоняк Ілія Маф. 367
- Івоняк Константин Іванович
 367
- Івоняк Марія 363
- Івоняк Николай (Микола) Маф.
 367
- “Ігор”. *Див.* Бойчук Володимир
 Андрійович
- “Ігор”, пвх. *Див.* Крайник
 Василь Тодорович
- Ігрин Костянтин 291
- Ігнатієв (Ігнат’єв), рос. міністр
 79
- “Ідея і Чин”, орг. ОУН 408, 413,
 414, 422, 423
- “Ідея і Чин України”, книга 424
- Ізвори, прис. с. Ошихліби
 Кіцманського р-ну 255, 279,
 280, 282, 284
- Ізмаїл, м. 90

- Ізмаїльська, обл. (тепер у скл. Одеської обл.) 42, 320
- Ізмаїльський, пов. (Бесарабія) 28
- Ілінчук Віктор, “сексот” 228
- Іліщук Іван (“Листок”) 655
- Ількашевич Єлисавета 237
- Ільчук Анна 147, 350
- Ільчук Іван 210
- Ільчук Катерина 132
- Ілюк, упов. 269, 274, 315
- Ілюк В. 174
- Ілюк І. 441
- Ілюк Іван Тодорович (“Бескид”) 36, 605
- Імброс, о-в 79
- Інащук О. 335
- “Інформативні вісті”, підп. видання ЗК 438
- “Інформатор Буковини”, підп. видання 109, 426
- Ірійчук Василь 360
- Ірійчук Григорій, з с. Замістя 360
- Ірійчук Григорій (“Вихор”) 124, 355
- Ірійчук Дмитро 360
- Ірійчук Іван 299
- Ірійчук Федір 299
- Ірландія 451
- Ісак Петро (“Мороз”) 30
- Ісар Польцер, секр. с/ради 193
- Іскаріюцька Марія 227
- Іскаріюцький Никифор 227, 229
- “Іскра”, рай. пров. *Див.* Мометко Василь Йосипович
- “Іскра”, ком. боївки, з Галичини 34, 93, 94, 151, 152
- “Іскра”, кур. бунч. 126, 131, 605
- “Іскра”, надр. пров. *Див.* Северин Іван Миколайович
- “Іскра”, підп. *Див.* Ткачук Іван Савович
- Ісландія 433
- Іспанія 55
- Іспанці 65
- Іспас, с. Вижницького р-ну 41, 99, 100, 105, 126, 130, 131, 136, 137, 139, 140, 157, 168, 231, 260, 261, 284, 285, 299, 393, 427, 428, 502, 552-555, 600, 607, 615
- Іспас, с. *Див.* Спас, с. Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.
- Іспаський, ліс 94
- Іспаський Майдан, хут. с. Іспас Вижницького р-ну. *Див.* Майдан, с. Вижницького р-н
- Істамбул. *Див.* Стамбул
- “Істребітелі” (“істребки”). *Див.* ІБ
- Істрія, п/о. (Адріатика) 91
- Італія 57, 60, 61, 82, 79, 433, 447, 451
- Ітон, амер. посол 448
- Іщук Олександр 20, 26, 40, 42
- Й**
- Йонеску Дечебал, рум. п-к 57
- “Йордан”, край. реф. СБ. *Див.* Лівий Володимир Михайлович
- Йоріка Іван, през. рум. торг. камери 64
- К**
- “К-15”. *Див.* Корженівський Микола Григорович
- “К-4/22”. *Див.* Іванишин Петро Михайлович

- Кабин, с. Вашковецького р-ну.
Див. Ясени с. Сторожинецького р-ну
- Кабинський, ліс 123, 131, 159
- Кабюк Василь 313
- Кабюк Микола 313
- Кавнюк Марія 177, 440
- Кавказ, г-ри 436
- Кадіб'янський Юрко 221
- Кадобівці, с. *Див.* Кадубівці, с. Заставнівського р-ну
- Кадубівці, с. Заставнівського р-ну 124, 132, 134, 136, 137, 170, 176, 197, 199, 205, 222, 236, 239, 243, 244, 246, 248, 253, 272, 273, 280, 292, 295, 296, 299, 303, 306, 315, 375-377, 610
- Каєрбеков (Кайєрбеков) Атай Алібеков, ст. л-нт УМДБ 165, 395
- Казимир Анна Тодосієва 364
- Казимір Василь 227
- Казимір Дмитро 221
- Казимір Дмитро, "стребок" 279
- Казимір Іван 369
- Казюк Микола 237
- Калґарі, м. (Канада) 615, 616
- Калинич Іван Михайлович ("Ромко", "Зозуля") 494, 502
- Калинівці, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Кальнівці, с. Кіцманського р-ну
- Калинчук Захалій с. Івана 372
- Калинчук Катерина 372
- Калинчук Микола (Никола) Міх. 168, 368
- Калинчук Раїхта 168, 368
- Калинчук Юрій, "істребітель" 373
- Калинчук Юрій с. Василя 373
- Калінін, ст. л-нт МДБ 258, 293, 299, 498
- Калінніков, ст. л-нт МДБ 235, 254, 256
- Калушський (Калуський) ОП.
Див. ОУН, Калуський ОП
- Калущина 330
- Кальман, авт. 277
- Кальнівці (Калинівці), с. Кіцманського р-ну 122, 138, 143, 147, 168, 176, 178, 187, 188, 190, 193, 194, 255-257, 289, 347, 348, 350, 351, 353, 368, 372, 373, 393, 481, 513
- Камінний, прис. с. Багна Вижницького р-ну 207
- Кам'яна, с. Сторожинецького р-ну 193, 213
- Кам'яна, с. Чернівецького р-ну.
Див. Кам'яна, с. Сторожинецького р-ну
- Кам'янець-Подільський, м. Хмельницької обл. 31
- Кам'янець-Подільщина 38
- Кам'янка, с. Глибоцького р-ну 600
- Канада 20, 26, 431, 433, 596, 613, 615, 616, 626, 627
- Кандлер Франц, "сексот" 201
- Канеліна, жидівка 429
- Кантемір Василь Миколайович ("Тиміш", "Остап", "Деркач", "Денис") 49, 214, 244, 269, 395, 396, 484, 489, 506, 566, 586, 605, 650, 658
- Капітанчук, упов. 306
- Капкій Ілля 210
- Капчук Никифор 368
- Караганда, м. (Казахстан) 597
- Каралаш Емануїл (Манолій), "сексот" 165, 166, 189, 201, 483
- Каралаш Зиновій 443, 444, 483

Карапка Дмитро Іванович
("Боярин") 49, 156, 606
Карапка Іван 223
Карапка Олена 296
Карапка Прокоп 284, 288
Карапка Яків Герасимович
("Явір") 500
Карапчів (Карапків), с. Вашко-
вецького р-ну. *Див.* Карапчів,
с. Вижницького р-ну
Карапчів, с. Вижницького р-ну
122, 123, 130, 136, 140, 141,
144-146, 157, 160, 164, 167,
173, 174, 182, 183, 199, 203,
222, 226, 230, 233, 234, 238,
249, 256, 258, 283, 285, 348-
351, 353, 362-365, 367-369,
371, 372, 385, 388, 427, 428,
442, 501, 595, 596
Карапчівський, ліс 170, 174,
236, 255, 257, 283, 285, 359,
371, 389, 482
Карбашевський Василь с.
Олександра 204
Карбашевська Марія 205
Карбашевський-Гарбашевсь-
кий Юрій Степанович
("Кость") 17, 22, 23, 583, 606
Карбулицький Іларій 30
"Карий". *Див.* Кошман Микола
Ількович
Карлаш Зиновій. *Див.* Каралаш
Зиновій
Карлаш Манолій. *Див.* Каралаш
Емануїл (Манолій), "сексот"
Карло II, рум. король 71, 88
Карличук Луція. *Див.* Данилюк-
Карличук Луція Петрівна
"Кармелюк", агент УМДБ 514-
516
"Кармелюк", пор. *Див.* Гаджа
Орест Несторович
"Кармелюк". *Див.* Гулей Іван
Савович
"Кармелюк", повст. *Див.* Куруляк
Василь Миколайович
"Кармелюк", ком. рай. боївки
162, 389, 553
"Кармелюк", підп. *Див.* Ткачук
Філарет Констянтинович
Кармизнюк Степан, заст. гол.
с/ради 306
Кароль II, король Румунії 28
Карп Олександр (Александр),
гол. с/ради 173, 371, 442
Карпати (Буковинські, Галиць-
кі), гори 16, 37, 38, 89, 93,
94, 96, 98, 103, 115, 200,
451, 543, 594, 608
"Карпатська Січ" 622
Карпатська Україна 27
Карпатський, край (КК). *Див.*
ОУН, Карпатський КП
Карпенко Дмитро ("Яструб")
599
"Карпо". *Див.* Анака Ілля Петро-
вич
"Карпо", галичанин, рай. пров.
589, 606
"Карпо", підп. *Див.* Бутук
Георгій Дмитрович
"Карпо". *Див.* Пономарюк
Георгій Дорофейович
"Карпо", рай. пров. *Див.* Чер-
нівчан Назарій Дмитрович
Карпюк Георгій 300
"Кат", псевдопідп. 115
Катан Марія 204
"Катря", пов. реф. жін. *Див.*
Сердюк Марія Дмитрівна
Каховка, м. 332
Кац, упов. по хлібоздачі 186
Качалка Андрій ("Циган") 163,
347

Кашчєєв, л-нт УМДБ 395
“Квітка”. *Див.* Квітковський
Денис
Квітковський Денис (“Квітка”)
17, 23, 27-29
Кебич Дмитро Івановий 364
Кейван Костянтин, нач. ІБ 173,
371, 442
Кельменецький р-н 28, 35, 113,
308, 579
Кердей Ілля 213
Керій Іван, “істребітель” 353
Кермач Микола с. Павла, “сек-
сот” 493, 496
Керстенці, с. Новоселицького
р-ну *Див.* Керстенці с.
Хотинського р-ну
Керстенці с. Хотинського р-ну
310
Керська Ольга Василівна
 (“Настя”, “Хмара”) 49, 585,
588, 606
Кетов, к-н УМДБ 498, 529
Киба, г. 144, 347
Кибаки, с. Вижницького р-ну
105, 164, 208, 258, 367, 554
Кибіч Дмитро 213
Кибіч Іван 242
Кибіч Калина д. Петра 359
Кибюк Петро 238
Кивера Яків 297
Київ, м. 16, 31, 95, 101, 107,
134, 430, 610, 612-616
Київська обл. 197
Кирил Веронія д. Дмитра 292
Кирил Дмитро 292, 325
Кирило, бол. принц 71
“Кирило”, пов. (надр.) пров.
Див. Кушнірик Георгій
Онуфрійович
Кирило Веронія д. Дмитра 292
Кирило Дмитро 292, 325
Кирилов, член РВК 395
Кирильчик Домна 526
Кирилюк Василь 244
Кирилюк Ілько 198
Киселиці, с. (с/рада)
Путильського р-ну 37, 97,
132, 167, 179, 194, 224, 226,
232, 238, 239, 247, 284, 288,
297, 491, 494, 495, 502, 503,
546, 547, 605, 614
Киселиця Степан 293
Киселів (Кисилів), с. Кіцмансь-
кого р-ну 254, 274, 278, 281,
283, 298, 300-302, 305, 316,
323, 326, 336, 624
Кисилиця Сава с. Марка 500
Кисловодськ, м. (Росія) 614
Китай 321, 433, 436
Кишкан Андрій, гол. РВК 189,
202, 271, 272, 276, 299, 300
Кіладзе, солд. ВВ МДБ 522
Кілінґер (Кілінґер), нім. міністр
закор. справ 66, 75
Кілія, м. 71
Кім, ст. л-нт, парт. 359
Кінашка, хут. с. Розтоки Путиль-
ського р-ну 171, 184, 247,
442
Кіндзірська Лідія Василівна
 (“Хмара”) 29
Кіндзірський Мирослав Васи-
льович (“Боєвір”, “Степан”)
30, 31, 34-36, 49, 152-155,
480, 583, 598, 606, 623, 641
Кірічек, гол. м/ради 222
“Кіров”, провокатор. *Див.* Тучак
Роман
Кірсанов, ст. л-нт УМДБ 499
“Кіс”, бой., вийшов з пов. 124
“Кіт”, реф. СБ. *Див.* Котик
 (“Кіт”, “Чорнота”)
Кіцан Настя д. Дмитра 315

Кіцманський р-н 28, 35, 41, 46,
108, 113, 116, 132, 133, 135-
137, 209, 210, 213-218, 220,
221, 224, 225, 227, 231-241,
244, 248, 252-260, 262-272,
274, 276, 278-284, 287-292,
294-296, 298-303, 305, 307,
308, 310, 312-317, 322, 323,
326, 328, 336, 484, 499, 501,
504, 578, 579, 582, 591, 594,
597, 599, 600, 605, 606, 609-
613, 618, 621, 622, 624-626

Кіцманщина (Кіцманеччина)
46, 148, 174, 177, 178, 181,
182, 185, 187-190, 192, 193,
198, 199, 201-206, 269, 440,
441, 506, 650, 658

Кіцмань, м. 136, 182, 214, 227,
230, 231, 239, 265, 269, 298,
308, 316, 355, 427, 484, 595,
598, 616

Кіцу Василь 249

Кіщук Сидор 298

Клей, амер. ген. 450

“Клим”. *Див.* Слободян Степан
Петрович

“Клим”, обл. вій. реф. *Див.*
Гаджа Орест Несторович

“Клим”, окр. реф. СБ (21),
зрадник. *Див.* Тучак Роман

Клим Борис с. Олекси 292

Клим Василина Дмитрівна 192

Клим Віктор 260

Клим Дмитро с. Михайла 327

Клим Іван Миколайович (“Боз”,
“Хома”) 64, 72, 590, 607

Клим Марія 199

Клим Михайло с. Бориса 292

Клим Олекса 199

Клименко О. О. 42

Климів, родина 72

Климів Іван (“Легенда”) 32

Клиновський 243

Кліводин, с. Кіцманського р-ну
133, 148, 202, 203, 213, 215,
221, 231, 232, 235, 236, 238-
241, 262, 280-282, 290-292,
299, 300

“Кліщ”, рай. госп. реф. 586

Клокічка, с. Кіцманського р-ну
202, 270

Клуж-Напока, м. (Румунія) 89

Клюж (Клуж), м. *Див.* Клуж-
Напока, м. (Румунія)

Клярк (Кларк), амер. ген. 446,
451

Кміть Іван 371

Кміть Фрозина 371

Книш Аксентій, агент НКВС
245

Книщук Олександр 225

Княже, с. Снятинського р-ну
Івано-Франківської обл. 368

Кобаки, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 207

Кобаки, с. Кутського р-ну
Станіславської обл. *Див.*
Кобаки, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл.

Кобевко Теодор 360

“Кобза”, кущ. *Див.* Микуляк
Василь

“Кобзар”, надр. пров. *Див.*
Мензак Іван Миколайович

“Кобзар”, обл. пров. *Див.* Коло-
тило Михайло Васильович

Ковальчук, ген., мін. ДБ УРСР
569

Ковалюк Теодор, упов. 307

Ковтал Микола 302

Ковш, к-н, заст. ком. бат. ВВ
МДБ 522

“Когут”, ком. боївки СБ. *Див.*
Гайдей Тодор Іванович

Кожман Марія 177, 440
 “Козак”, бой. *Див.* Паранюк
 Дмитро Іванович
 “Козак”, стан., кущ., рай. реф.
 СБ. *Див.* Пилип’юк Іван
 Миронович
 “Козак”, підп. *Див.* Гоян Василь
 Дмитрович
 “Козак”, рай. реф. СБ 590, 607
 Козак Іван 359
 Козаков (Казаков), нач. РВ
 УМВС 193, 480, 551-556
 Козачук Дмитро с. Палія 177
 Козволя Іван 178
 Козлан Кость 228
 Козменко Іван с. Степана 294
 Козменко Степан с. Олексі
 294
 Козмінський, р-н 28
 Козмуляк Іван 373
 Козоріз, з с. Серафінці 561,
 562
 Козуб Микола 166
 Козуб Микола Васильович
 (“Буря”, “Славко”, “Семе-
 нюк”, “Назар”) 49, 584, 592,
 607, 646
 Козуб Микола с. Костя 191
 Козуб Микола с. Юрія 228
 Козубовська Варвара 313
 Козубовська Васирина 313
 Козубовська Марія 313
 Козубовська Настя 313
 Козьма Діонізій 304
 Козьма Іван с. Степана 307
 Козьма Івонинна 356
 Козьменко Дмитро Юрійович
 (“Босак”, “Павленко”, “Гри-
 гір”, “Мартин”) 35, 48, 157,
 394, 395, 397, 503, 513-515,
 518, 552, 553, 561, 583, 584,
 607, 646, 653, 657

Козьменко Степан с. Олексі
 259
 Козюк Олена 166
 Колесніков (Колесник), к-н
 УНКГБ 213, 519
 Колипчук Юрій 178
 Колібаба Іван, гол. ССТ 210
 Коліков, гол. обл. ВК 245
 Колінківці, с. Хотинського р-ну
 260, 263
 Колодзінський Юрко 446
 Коломийська, округа. *Див.*
 ОУН, Коломийський ОП
 Коломийщина 32, 33, 36-38,
 41, 44, 46, 47, 330, 600, 602,
 603, 609, 612, 615, 622, 625-
 627
 Коломия, м. 20, 26, 32, 38, 40,
 42, 43, 92, 146, 604, 605, 614
 Колонія, хут. с. Юрківці Застав-
 нівського р-ну 44, 228, 375,
 509, 511, 619
 Колотило Василь 221
 Колотило Дмитро Мойсейович
 (“Сагайдачний”, “Весна”,
 “Гриць”) 588, 608
 Колотило Іван Якович (“Рись”,
 “Буревій”) 29, 64, 608
 Колотило Микола
 (“Запорожець”) 358, 361
 Колотило Михайло Васильович
 (“Гуцул”, “Кобзар”, “Володи-
 мир”) 31, 32, 72, 84, 583,
 608, 640
 Колотило Олена 256
 Колотило Параска, “сексот”
 192
 Колотилюк Олена 256
 Колошка, рум. повст. 57
 “Коля”, рай. реф. СБ. *Див.*
 Корженівський Микола Гри-
 горович

Коляска Діонізій 260
 “Комар”, кущ. *Див.* Небеснюк Василь
 Комареца Теодор 179
 Комарівці, с. Сторожинецького р-ну 122, 203, 221, 237
 Комісаренко, з РВК 300
 Комський, уч. НСШ 272
 Коновалець Євген, полк. 27, 530
 Коновалов Іван, кер. радгоспу 187, 188
 “Конрад”. *Див.* Сидор Василь Михайлович
 “Конрад”, кур’єр 29
 Константинополь, м. *Див.* Стамбул, м.
 Константинюк Леонора 364
 Констанца, м. (Румунія) 59, 90
 Конятин, с. Путильського р-ну 37, 183, 234, 495, 502
 Копацина (Копацина) Рахиля 174, 440
 Копчук Василь 258
 Копчук Никифор 169
 Корженівський Микола Григорович (“Коля”, “Микола”, “Правий”, “К-15”, “239”) 47, 492-494, 533, 590, 608, 645, 653
 Корея 433, 436, 451
 Коритне (Велавче, Вилавче), с. Вижницького р-ну 41, 111, 124, 126, 130, 140, 146, 164, 170, 186, 188-190, 195, 199, 351, 353, 356, 368, 386, 388, 427, 428, 444, 501, 608
 Коритниця, прис. с. Банилів Вижницького р-ну 324
 “Корнило”. *Див.* Халус Іван Михайлович
 “Корнієнко”, бой. *Див.* Нахамко Георгій Іванович
 Королов, секр. РК 276
 Король, нач. РВК 145, 347
 Король Кость 17, 23
 Король Павло 225
 Корольов, м-р, нач. РВ УМДБ 515-517, 519
 Корпан Катерина 241
 Коршівська Домна 259
 Коршівська Ярина 259
 Коршівський Дмитро 259
 “Косар”. *Див.* Кушнірик Георгій Онуфрійович
 Косівський, пов. Станіславського в-ва 33, 110, 150
 Косівський, р-н Станіславської (тепер Ів.-Франківської) обл. 599, 604, 619, 622, 626
 Косівщина 94, 96, 105, 329, 596
 Костащук Микола 134
 Костащук Микола Федорович (“Галаган”, “Мартин”) 41, 49, 157, 159, 161, 389, 584, 585, 609
 Костецька Параска 259
 Костик Антон (Антін), гол. с/ради 206, 302, 314, 315
 Костик Василь 290
 Костик Дмитро, гол. к-пу 247
 Костик Степан 280
 Костинський, ліс 123, 131, 134, 159
 Костинці, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Костинці, с. Сторожинецького р-ну
 Костинці, с. Сторожинецького р-ну 122, 124, 126, 141, 353, 373, 389, 501
 Костинюк, о. 165
 Костинюк Євген с. Івана 221
 Кострижівка, смт. Заставнівського р-ну 20, 26, 182, 198, 281

“Кость”, обл. реф. Юнацтва.
Див. Карбашевський-Гарбашевський Юрій Степанович
 Костюк Євстратій Васильович
 (“Залізник”) 352
 Котик (“Кіт”, “Чорнота”) 504,
 588, 609
 Котик Єлисавета 216
 Котик Манолій Петрович
 (“Хома”, “Максим”) 245, 259,
 267, 376, 511, 522, 523, 558,
 654
 Котляревський, проф. 79
 Котляревський, укр. письм.
 277
 Коханюк Михайло, “істребі-
 тель” 348
 Коча Фрозіна 133
 Кочанов, л-т МДБ 281
 Кочерган Євдокія 320
 Кочерган Козьма 131
 Кочерган Михайло 320
 Кошелівка (Кошелів), кут с.
 Банилів-Підгірний Сторожи-
 нецького р-ну 122, 185, 386
 Кошман Василь с. Миколи 272,
 273
 Кошман Георгій 147, 350, 353
 Кошман Микола Ількович
 (“Карий”) 609, 652, 658
 “Кошовий”, окр. реф. проп.
Див. “Мостовий” (“Дан-
 ченко”, “Донченко”, “Грім”,
 “Кошовий”)
 Кошурба Василь 355
 Кошурба Іван 221
 Кошурба М., з с. Драчинці 220
 Кошурба Марія 228
 Кошурба Микола 220
 Кошурба Михайло 164, 369
 Кошурба Павло, діль. ІБ 228
 Кошурба Петро 318
 Кошурба Тодор 184
 Кошук Петро, секр. ВЛКСМ
 248
 Кравець Василь, гол. с/ради
 198
 “Кравс”. *Див.* Сидор Василь
 Михайлович
 Кравчук Георгій 609
 Кравчук Юрій 260, 313
 Кравчук Іларій Миколайович
 (“Орлик”) 282
 Крайко Василина 297
 Крайко Калина 297
 Крайник Василь Тодорович
 (“Ігор”) 609, 653
 Крайова, м. (Румунія) 96
 Красна, с. Кросненського пов.
 (тепер у скл. Польщі) 617
 Красна-Ільськ. *Див.* Красноіль-
 ськ, смт. Сторожинецького
 р-ну
 Красний Діл, прис. с. Сергії
 Путильського р-ну 285, 297
 Краснов, ст. л-нт УНКДБ 184,
 194, 236, 275, 293, 302, 303,
 327, 498
 Красноїлля, с. Верховинського
 р-ну Івано-Франківської обл.
 600
 Красноїлля, с. Жаб’євського
 р-ну Станіславської обл. *Див.*
 Красноїлля, с. Верховинсь-
 кого р-ну Івано-Франківсь-
 кої обл.
 Красноільськ, смт. Сторожи-
 нецького р-ну 33, 137
 Красношора Стара, с. Сто-
 рожинецького р-ну. *Див.*
 Стара Красношора, с.
 Сторожинецького р-ну
 Красняк Степан 227
 Красовський Йосиф 214

Красовський Теодор 211, 212
 Красуляк Анна 209
 Красуляк Марія 198
 Крейторик Андрій Андрійович
 (“Грізний”) 248, 268, 325,
 326, 395, 396, 525
 Кривий Ріг, м. 605, 606
 Кривинчук Ілля 238
 Кривинчук Фрозина 238
 “Кривоніс”, “Петро”, окр.
 реф. СБ. *Див.* Сулятицький
 Мирослав Володимирович
 Кривушко Олекса 292
 “Крига”. *Див.* Гулей Іван
 Савович
 “Крига”, сот. *Див.* Додяк Олексій
 (Олекса) Семенович
 Крикливець Василь с. Івана,
 гол. с/ради 205, 485, 504
 Крикливець Іван 240
 Крикливець Марія 241
 Крикливець Петро с. Івана 205
 Крилос, с. Галицького р-ну Івано-
 Франківської обл. 517, 603
 Крим, п/о 59, 93, 331, 341, 596
 “Крим”, рай. пров. *Див.* Герма-
 нець Михайло
 Кримська, війна 79
 Крицька Олена 209
 Крицький Василь, нач. ІБ 148,
 184, 351
 Крицький Микола, “стребок”
 290
 Кричун Андрій 320
 Кричун Василь 132
 Кричун Дмитро с. Юрка 293,
 295, 298
 Кричун Іван 293
 Кричун Микола Пилипович
 (“Юра”, “Старий”, “Черем-
 шина”, “Остап”, “Олексій”)
 32, 39, 43, 48, 49, 150, 152,
 154, 156, 185, 337, 345, 394,
 395, 397, 418, 477, 502, 552-
 554, 585, 591, 610, 647
 Кричун Михайло 132
 Кричун Олена 132, 234
 Кричун Параска 293
 “Кріс”. *Див.* Матвіїв Юліан
 Миколайович
 Крішан, рум. повст. 57
 “Кропива”, рай. пров. *Див.*
 Тодорюк Ілля Дмитрович
 Кругла, г. 344
 “Крук”, стан., куш. *Див.* Зорян
 Василь Іванович
 Крупильницький Іван 214
 Крупка Григорій 205
 Крупка Миколай с. Григорія
 205
 Крушник, хут. с. Верхні Станівці
 Кіцманського р-ну 179
 Крюков, нач. рай. міліції 179
 Кубань, регіон (Росія) 59, 331,
 341
 Кубрак Микола с. Гаврила 317
 Кудильницький Іван 505
 Кузик Дмитро с. Івана 204
 Кузь Анна, з с. Банилів 350
 Кузь Анна, “сексот” 147, 192
 Кузь Василина 363
 Кузь Василь 221
 Кузь Григорій 199
 Кузь Николай (Микола) 372
 Кузь Танасій 214
 Кузьман Василь 187
 Кузьмін, солд. ВВ МДБ 548
 Кук Василь (“Леміш”) 42
 Куконін, о/у РВ УМВС 551, 552
 Кукульняк Осип 169
 Кукурудзяк Стах 239
 Кулагін, к-н УМДБ 498
 Кулаковський, заст. нач. РВ
 УНКВС 174, 371

- Кулик Микола 20, 26
 Кулик Одокія, секр. ВЛКСМ 262
 Кулишір Віктор Тодорович 28, 610
 Кулівці, с. Заставнівського р-ну 127, 198, 279
 Кулярський Василь 227
 “Куниця”, куш., рай. пров. *Див.*
 Ткачук Юрій Савович
 Куницька Анна 216
 Куницький Дмитро 215, 221
 Куницький Микола 215
 Купчанко Євген Несторович
 (“Максим”, “Аскольд”) 35, 39, 41, 117, 158, 518, 584, 588, 610
 Купчанко Іван Несторович
 (“Сокіл”) 518, 519, 653
 Купчанко Сільва Несторівна
 (“Анка”) 518, 655, 656
 Купченко Деонізій 367
 Купченко Михайло, “стребок” 187, 188
 Купченко (Купчанко) Нестор 220, 221
 Купченко Тодор 187
 “Курентул”, рум. газета 56, 61, 78, 80, 82
 Курик Семен 356
 Куриків, г. 187, 286
 Куриків, ліс 554
 Курилик Іван 205
 Курилюк Іван 336
 Куриляк Теодор 239
 Курузяк Катерина 170
 Куруляк Василь Миколайович
 (“Кармелюк”, “Бігун”, агент-бойовик “Сам-свой”) 47, 48, 168, 206, 217, 280, 281, 394-396, 499, 523, 557, 558, 565, 569, 657
 Куруляк Георгій Михайлович
 (“Пік”) 214, 215, 586, 610
 Куруляк Іван (“Сагайдачний”) 209
 Куруляк Ілля 201
 Куруляк Микола 204
 Курчак Аксенія 220
 Курчак Александра 353
 Курчак Георгій 369
 Курчак Євген 221
 Курчак Єлизавета Миколаївна
 (“Марина”) 252, 267, 518
 Курчак Микола 216
 Курчак Теодор 374
 Курчак Филімон Миколайович
 (“Грізний”, “Строгий”, “Стріла”, “Шабля”) 513, 515, 518-520, 588, 611, 652, 653
 Курчак Юрко 164
 “Курява”. *Див.* Іванишин Петро Михайлович
 Куташ Анна 363
 Куташ Домніка 211
 Куташ Марія 363
 Куташ Настя 259
 Куташ Палій (57 р.) 211
 Куташ Палій (58 р.) 211
 Кутельвашер, чеськ. ген. 431
 Кути, смт. Косівського р-ну
 Івано-Франківської обл. 58, 70, 614
 Кутський р-н, тепер у скл.
 Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 48, 213, 626
 Кутщина 46
 Кученька Діонізій 166
 Кучерявий, о/у УНКВС 191
 Кучурів Великий, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Великий
 Кучурів, с. Сторожинецького р-ну

Кучурівський, ліс 211
Кушнір Василина 257
Кушнір Василь 257
Кушнір Степа[нія] 257
Кушнірик Георгій Онуфрійович
("Косар", "Максим", "Кири-
ло", "Ярема") 35, 38, 39, 49,
154, 158, 166, 167, 477, 480,
584, 611, 645
Кушнірик Григорій 360
Кушнірук Василь 611
Кушнірук Катерина 132
Кушнірук-Побуцька Євгенія
Григорівна ("Тетяна", "Пчіл-
ка") 117, 480, 586, 611
Кушнірюк, з с. Замістя 353
Кушнірюк Василь 241

Л

"Л-13". *Див.* Матвіїв Юліан
Миколайович
"Л-54". *Див.* Данилюк Назарій
Степанович
Лавренюк Дмитро, гол. с/ради
306
Лазар, нач. рай. міліції 145,
347
Лазар Марія 279
Лазарев, о/у РВ УМДБ 498, 511
Лазаряк Танасій с. Василя 293
Лазорко, підп., вий. з пови-
ною 555
Лазоряк Микола ("Стародуб")
590, 612
Лакуста, брати 427
Лакуста Василь 134, 165, 367,
441
Лакуста Евстахій 304
Ланчинський, р-н Станіславсь-
кої обл. (тепер у скл. Над-
вірнянського р-ну Ів.-
Франківської обл.) 352

"Ластівка" ("Мурашка"), рай.
орг. реф. 187, 586, 612
Ластівка Василь, з с. Слобода-
Раранча 216
Ластівка Василь с. Іллі, гол.
сільради 193
Ластівка Василь, з с. Слобода-
Раранча 216
Ластівка Дмитро 209
Ластієв Семен Леонтієвич 294,
494, 502
Лаусане-Ярирава Гухна, слов.
газета 67
Лашківка, с. Кіцманського р-ну
174, 307, 440, 487, 488
Лашук Параска 182
Лебедь Микола 31, 33
"Лев", рай. пров. *Див.* Гайдей
Григорій Васильович
Левицький Филімон 289
"Левко" ("Василь"), надр. орг.
реф. 41, 49, 128, 129, 157,
159, 161, 552, 584, 612
Левко Георгій 306
Левко Теодор 306
Левкова, хут. с. Лукавці Виж-
ницького р-ну 250, 284
"Легенда". *Див.* Климів Іван
Лейба Василь с. Микити 298
Леник Корниль, гол. к-пу 262
"Леміш". *Див.* Кук Василь
Лемківщина 178
Лемко Тодор, гол. сільради
184
Ленін Володимир Ілліч 321
Ленінський (тепер Шевчен-
ківський), р-н м. Чернівці
320, 321
Ленківці, с. Садгірського р-ну
(тепер у скл. м. Чернівці)
103, 124, 131, 182, 184, 202,
206, 207, 210, 310

Ленюк, мол. л-нт УНКВС 483
 Леонтеєв (Леонтев) Семен,
 кап. ЧА. *Див.* Ластієв Семен
 Леонтієвич
 Лесів Іван (“Олег”) 41, 49, 128,
 154, 161, 480, 583, 612
 “Леся”, рай. пров. *Див.* Гелич
 Рахіля Юріївна
 “Летун”, кущ., захоп. УМДБ.
Див. Пониц Василь Ількович
 Летун Юрко 187
 Летючий, г. 185
 “Лилик”, підп. *Див.* Гасяк Юрій
 Лилик Козьма 296
 Лилітко Василь, гол. с/ради
 202
 “Липа”. *Див.* Рижко Олексій
 Георгійович
 “Липка”. *Див.* Гуцул Фрозина
 Липка Константин 227
 Липканський, р-н (тепер у скл.
 Молдови) 28
 Липовани, с. (хут.) Лукавецької
 с/р Вижницького р-ну 261,
 284, 325, 503
 Липовець, прис. с. Дихтинець
 Путильського р-ну 284, 287,
 288
 Липовецький Микола 242
 “Лис”, кущ. *Див.* Небеснюк
 Василь
 “Лис”, ОЕВ. *Див.* Нічай Михайло
 Миколайович
 Лисак Іван 211
 Лисак Ілля 211
 Лисак Микола 259
 Лисаківський Олексій 20, 26
 Лисенко, укр. комп. 277
 Лисич Іван, “стребок” 377
 Лисничук, упов. ІБ 255, 280,
 282, 284
 “Листок”. *Див.* Іліщук Іван
 “Лисько”, підп., захопл. орг.
 НКВС 127
 Литвинюк, гол. РВК 144, 148,
 190, 304, 347, 353, 354, 370
 Лиховоля Лесь Семенович
 (“Зеленець”) 547
 Лиховоля Микола 203
 Лиховоля Параска 298
 Лиховоля Юрій 298
 Лівий Володимир Михайлович
 (“Йордан”, “Роман Орлів”,
 “Митар”) 43, 490, 612, 621,
 628
 Ліга Народів (Націй). *Див.* ООН
 Лікар Тетяна 320
 Лікарник Василь 271
 “Ліс”, стан. *Див.* Дарійчук Іван
 Софронович
 “Лісовий”. *Див.* Апостолук
 Василь Миколайович
 “Лісовий”, стан. *Див.* Гордейчук
 Микола Онуфрійович
 “Лісовик”. *Див.* Сидор Василь
 Михайлович
 Літовський Іван 315
 Лобанов, ст. л-нт УМДБ 275,
 293, 499
 Лободюк Микола 191
 Логош Василь 293
 “Ложка”, ком. ВПЖ. *Див.* Шутак
 Іван Ількович
 Лондон, м. (Англія) 67
 Лонівський Іван 183
 Лопушанський Василь 290
 Лопушанський Данило 290
 Лопушанський Павло, загот.
 290
 Лопушна, г. 185
 Лопушна, с. Вижницького р-ну
 176, 177, 193, 223, 224, 236,
 247, 333, 502, 626
 Лочук Іван 174, 440

Лубок, г. 226
Лубок, прис. с. Мариничі
Путильського р-ну 233, 240
Луг, кутс. Замостя Вижницького
р-ну 200
Луганська, обл. 594
“Луговий”, ком. БУСА. *Див.*
Шумка Василь Миронович
Лудейчук Марія, “сексот” 337
Лужани, смт. Кіцманського
р-ну 92, 101-103, 124, 136,
254, 263, 429
Лужко Д. 376
Лужна Євдокія 232
Лука, с. Заставнівського р-ну
(теперускл. смт. Кострижівка
Заставнівського р-ну) 233,
290, 377
Лукавець (Нижній, Долішній,
Верхній, Горішній), с. Виж-
ницького р-ну. *Див.* Лукавці,
с. Вижницького р-ну
Лукавці, с. Вижницького р-ну
100, 111, 123, 130, 136, 137,
166, 178, 179, 200, 203, 208,
211, 220, 231, 234, 244, 249,
256-258, 260, 284, 358, 374,
385, 427-429, 502, 597, 603,
628
Лукаш Дмитро 143, 347
Лукашевич Василь 170
Лукашевич Михайло 237
Лукашевич Олександр 237
Лукашук Кость 143
Лукашук Михайло 352
Лукинин Іван 249
Лунгул Адам 214
Луник Іван 280
Луник Степан 239
Лупул Василь, чл. ВКП(б) 205
Лупул Домна 291
“Луценко”, агент УМДБ 544, 545
Луць Іван, “стребок” 175
Лучак Михайло 363
Львів, м. 16, 17, 20, 22, 23, 26,
30, 33, 129, 208, 217, 224,
230, 250, 287, 376, 492, 503,
570, 594, 595, 598, 604, 606,
607, 612, 616, 617, 619, 626
Львівська, обл. 612, 613, 620
Львівський, край (ЛК). *Див.*
ОУН, Львівський КП
“Львов”, агент УМДБ 525, 526
Любка Марія 132
Любка Танасій 239
Любка Яків 132
Люблін (Люблин), м. (Польща)
436
“Любомир”. *Див.* Матвіїв Юліан
Миколайович
Любомирський Олексій (“Берія”)
156, 585, 612, 616
Люксембург 436
“Люся”, обл. реф. УЧХ. *Див.*
Данилюк-Карличук Луція
Петрівна
Лютик Марія 148, 351
Лютик Петро 227
Лютик Петро, з с. Вилавче 356
Лютик Семен (Сімеон), кому-
ніст 148, 351
Лютик Теодор 211
Люча, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 48,
610, 614
Люча, с. Яблунівського р-ну
Станіславської обл. *Див.*
Люча, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл.
Ляшинський, кут с. Кальнівці
Кіцманського р-ну 178, 373
Лященко, ділян. УНКВС 170,
171, 445

М

- “М”, пров. 270, 328
“М-4”. *Див.* Гоянюк Михайло Дмитрович
“М-14”. *Див.* Матвіїв Юліан Миколайович
“М. Орлик”. *Див.* Мирон Дмитро
Магала, с. Новоселицького р-ну 75, 76
Магалеви́ч Васи́ль 235
Магалеви́ч Ілля 191
Магалеви́ч Синефта Тимофіївна (“Марта”) 587, 613
Мадяри. *Див.* Угорці
Мадярщина. *Див.* Угорщина
Маєвський Семен Пилипович (“Чумак”, “Сокіл”, “Хмара”, агент-бойовик “Весьолий”) 47, 217, 254, 561, 562, 566, 569, 657
“Мазепа”. *Див.* Відман (“Мазепа”, “Фріц”), ст. л-нт нім. розвідки
Мазур Іван с. Михайла 168, 368
Мазюк Микола 238
Майдан (Іспаський, Спаський), с. Іспаської с/р Вижницького р-ну 99, 122, 123, 130, 137, 164, 168, 231, 250, 285, 287, 299, 428
Майдан (Лукавецький), с. Лукавецької с/р Вижницького р-ну 146, 164, 182, 195, 250, 258, 284, 287, 428, 625
Майдан-Вільсик, хут. Вижницького р-ну 165, 208, 427
Майдан-Іспас, с. Вижницького р-ну. *Див.* Майдан, с. Іспаської с/р Вижницького р-ну
Майдан Лукавецький, с. Вижницького р-ну. *Див.* Майдан, с. Лукавецької с/р Вижницького р-ну
Майдан Середній, хут. с. Лукавці Вижницького р-ну. *Див.* Середній Майдан, с. Лукавецької с/р Вижницького р-ну
Майданський Костянтин Дмитрович (“Мирон”, “Юрась”, “Вадим”, “Євшан”) 35, 36, 38, 45, 49, 153, 256, 268, 269, 566, 584, 587, 613, 649, 653, 654
Майданський Павло 225
Майданюк Олена 280
Майжук Калина 132
Майовський 238
Мак Мирон с. Гната 291
“Макар”, надр., окр. реф. СБ. *Див.* Парашук Василь Дмитрович
Маквік, амер. посол 451
Макєєв, серж. ВВ МДБ 549, 550
Макова, хут. с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 137, 166, 257
Маковійчук Петро 289
“Максим”, рай. пров. *Див.* Купчанко Євген Несторович
“Максим”. *Див.* Кушнірик Георгій Онуфрійович
“Максим”, куц. *Див.* Котик Манолій Петрович
“Максим”, надр. орг. реф. 161
“Максим”, пов. орг. реф. *Див.* Гайдук Володимир Іванович
Максимець, хр. 97
Максимюк Василь 217
Максимюк Григорій 257
Максимюк Дмитро, “істребітель” 227

- Максимюк Іван, гол. с/ради 276, 302
- Максимюк Фрозина Миколаївна (“Ваня”, “Жабка”) 588, 613
- Малайко Іван 205
- Малайко Теодор 205
- Маланчук Іван с. Костя 280
- Маланчук Степан 241
- “Малий”, повст. 356
- Малий Глибічок, кут с. Карапчів Вижницького р-ну 226, 234
- Малий Кучурів, с. Заставнівського р-ну 168, 186, 187, 189, 217, 250, 260, 264, 309-311, 501, 622
- Малий Травен, г. 226
- Малинко Юрій 241
- Малинник Петро 247
- Малинчук Захарій 176
- Малинчук Степан 226
- Малиш Кость 227, 374
- Мальована Павлина 211, 220
- Малютинці, с. Кіцманського р-ну 136, 190, 234, 255, 256, 272, 274, 299, 301, 307, 313, 326
- Мамаївці (Старі, Нові, Старосілля, Новосілля), с. Кіцманського р-ну 102, 111, 124, 198, 201, 204, 214, 254, 262, 264, 268, 310, 427, 462, 605, 612, 613, 618
- Мамалига, с. Новоселицького р-ну 102
- Мамалига, с. Хотинського р-ну. *Див.* Мамалига, с. Новоселицького р-ну
- Манастир. *Див.* Манастир, біля с. Хрещатик Заставнівського р-ну
- Мандзюк Танасій, гол. с/ради 326
- Манзуренко Віталій 20, 26
- Маник Василь, заст. гол. с/ради 300
- Маниліч Василь 304
- Манів, рум. опоз. політик 87
- Манкіш Івонина д. Ромка 359
- Манчук Катерина 304, 318
- Манчул, дир. дит. будинку 328
- Манчуленко Іван 147
- Маренич Борис 20, 26
- “Марина”. *Див.* Пониц Степанія Ільківна
- “Марина”, друк. *Див.* Курчак Єлизавета Миколаївна
- “Марина”, обл. реф. жіноцтва, пов. (надр.) реф. проп. *Див.* Пилип’юк Надія Василівна
- Мариничі, с. Вижницького р-ну. *Див.* Мариничі, с. Путильського р-ну
- Мариничі, с. Путильського р-ну 132, 133, 139, 141, 144, 149, 166, 174, 175, 185, 186, 188, 193, 200, 201, 203, 222, 233, 240, 242, 247, 275, 286, 291-296, 298, 303, 340, 342, 344, 497, 501, 503, 600, 601, 604, 606, 624, 626
- Маринчук Наталія 364
- Маринюк Танась 144
- Маріаш Параска 279
- Марінчук Корниль 362
- “Марія”, міськ. реф. Юнацтва. *Див.* Будна Дарина
- “Марія”. *Див.* Мензак Марія
- “Марія”, міськ. реф. жін. Тевтул Дарія Костянтинівна
- Марія, з с. Барбівці 373
- Марківка, кут с. Дорошівці Заставнівського р-ну 216, 235
- “Марко”, рай. реф. проп., куц. *Див.* Бутук Георгій Дмитрович

“Марко”, стан. 479
Маркос, грец. ген. 431
Мармарощина 27, 604, 640
Мармоза (Мармозов) Тимофій Харитонович, л-нт УМДБ 499, 532, 536
“Марта”, рай. реф. жін. *Див.* Магалевиц Синефта Тимофіївна
Мартиміш Анна 147, 350
Мартиміш Василь (“Глибокий”) 390
Мартиміш Марія 133, 139
Мартиміш Микола (“Шабля”) 148, 162
“Мартин”, надр. пров. *Див.* Козьменко Дмитро Юрійович
“Мартин”, надр. пров. *Див.* Косташук Микола Федорович
Мартиненко, к-н УМДБ 279, 280
Мартиновський, “стребок” 208
Мартинюк Василь с. Олександра 259
Мартинюк Іван, нач. ІБ 182
Мартинюк Лесь 144
Мартинюк Марафта д. Андрія 259
Марусик Параска 176
Марусик Марія, “сексот” 205
Марусик Михайло 205
Марусяк Василь 239
Марусяк Марія, с/о. *Див.* Марусик Марія, “сексот”
Марчак Василь с. Василя 191
Марчук Варвара 147, 350
Марчук Василь, з с. Мариничі 293
Марчук Василь, з с. Мариничі (інший) 293
Марчук Іван 241
Марчук Олена 293
Марчук Танасій 146, 348, 350
Маршаленко, п/п-к МДБ УРСР 569
Маршалл (Маршаль) Джордж, ген., амер. мін. 430, 447-449, 451
Маршинці, с. Новоселицького р-ну 310
Мар’янчук Корниль 364
Масіян Наталія 20, 26
Масловська Марія 211, 220
Матвіїв Юліан Миколайович (“Кріс”, “Любомир”, “Недобитий”, “Л-13”, “М-14”, “2 М”, “0-1”, “12-48”, “227 а”) 16, 22, 40, 43, 48, 49, 156, 328, 334, 533, 540, 583, 613, 618, 643
Матейчук Тома, комуніст 135
Матичук Григорій, “сексот” 362
Матіос Григорій 295
Матіос Григорій Танасійович (“Бистрий”, “Еней”) 186
Матіос Дмитро 284
Матіос Іван 228
Матіос Марія д. Олекси 298
Матіос Михайло 203
Матіос Онуфрій 228
Матіос Степан 166
Матіос Юрко 296
Мафтеєвич Іван 229
Мафтей Домна 184
Маценко Дмитро (“Гуцул”, “Недоля”) 175, 372
Маценко Єрина 372
Маценко Катерина 175, 176, 444
Маценко Катерина д. Івана 372

Маценко Микола, з с. Серафинець 240
Маценко Николай (Микола), з с. Замістя Нове 363
Маценко Олена 175, 176, 444
Маценко Оля 201
Маценко Параска 363
Мацкуляк Василь 255
Мацьопа, госп. 297
Мацьопа Ілля Григорович (“Стрілець”, “Хмара”, “Соловей”) 45, 49, 293, 297, 323, 297, 543-546, 548, 591, 614
Мацьопа-Гасюк Одосія Павлівна (“Пчілка”, “Надя”) 45, 544, 545, 591, 614
МВС (МВД) 38, 41, 42, 215-217, 219, 225-229, 232, 235, 236, 240, 248, 253, 254, 329, 343, 370, 395, 494, 495, 497, 499, 500, 502, 503, 526, 543, 551, 553-556, 564, 566, 567, 598, 603, 606, 607, 611, 614, 622, 623, 625, 626
МДБ (МГБ, МГБ) 18, 24, 38, 41-48, 50, 217, 219, 220, 223-228, 231, 232, 239-241, 249, 253-261, 328-331, 333, 340-345, 377, 395, 490, 493-500, 502, 508-517, 519-536, 538, 540, 542, 544-551, 556-570, 594-597, 599, 601, 603-605, 608-611, 613, 614, 616, 617, 619-628, 630-638, 660
Меблей Іван, “істребітель” 369
Мега, с. Вижницького р-ну. *Див.* Велике, с. Вижницького р-ну
Мединюк Дмитро с. Петра 293
Мединюк Олена д. Марії 293
Мексіко, м. *Див.* Мехіко, м.
Меленко, госп. 315
Меленчук Степан 375
Мельник Андрій, полк. 30, 192
Мельник Василь 257
Мельник Василь, гол. с/кооп. 312
Мельник Григорій 221
Мельник Іван, з с. Вікно 308
Мельник Іван, з с. Суховерхів 257
Мельник Іван, з с. Слобода-Банілів 241
Мельник Ілля 221
Мельник Лесь 227
Мельник Олена 308
Мельник Фиман 221
Мельник Яків Семенович (“Дуб”) 514, 516-519, 553, 555
Мельник Ярослав (“Роберт”) 32
Мельниченко Георгій Афанасійович (“Юрко”, “Смілий”) 558
Мельниченко Марія 303
Мельничук Василь, з с. Іванківці 259
Мельничук Василь, з с. Паранча 242
Мельничук Василь, з с. Рогізна 202
Мельничук Єлисавета 294, 295
Мельничук Іван 230
Мельничук Микола 166
Мельничук Михайло с. Василя 294
Мельничук Петро 183
Мельничук Святослав (“Микита”) 156
Мендришора Іван 294
Мендришора Микола с. Василя 259
Мендришора Олекса 294

- Мендришора Олексій 241
Мендришора Олена 240, 241
Мензак Георгій 16, 22, 23
Мензак Іван Миколайович
(“Соловій”, “Бакун”, “Кобзар”) 17, 23, 44, 46, 526, 537-540, 552, 553, 559-561, 564, 583, 584, 588, 614, 644, 653, 654, 657, 658
Мензак Марія (“Марія”) 653
Меркуря-Чукулуй, м. (Румунія) 89
“Месник”, рай. пров. *Див.* Гайдей Григорій Васильович
Мехіко (Мексіко), м. (Мексика) 67
“Меч”, підп. 200
“Меч”, чот. 156
“Меч”. *Див.* Гулей Іван Савович
“Мечем”, підп. в-ня 32
Меший, прис. с. Дихтинець Путильського р-ну 284, 287, 288
Мигове (Мігова), с. Вижницького р-ну 116, 122, 137, 138, 188, 240, 258, 262, 386, 386, 388, 502, 601
Мигул Адам 213, 221
Мизак Нестор 16, 23, 43
“Микита”, рай. орг. реф. *Див.* Бузинський Микола Миколайович
“Микита”, чот. *Див.* Мельничук Святослав
Микитей Іван 259, 522, 523
Микитюк Василь с. Дмитра 301
Микитюк Михайло 283
Микифорюк Василь 336
“Микола”, окр. субреф. СБ. *Див.* Корженівський Микола Григорович
Миколаїв, м. 623
Миколаївська, обл. 331, 341
Миколайчук Дмитро, “сексот” 325
Миколайчук Захарій 143
Миколайчук Іван с. Танасія 228
Микула Олена 143
Микуляк Василь (“Кобза”) 149, 162, 246
Миліманюк Деонізій 369
“Мирон”, рай. пров. *Див.* Захарів Іван
“Мирон”. *Див.* Майданський Костянтин Дмитрович
“Мирон”, бой. *Див.* Шупеня Іван Миколайович
“Мирон”, міськ. пров. 592, 604
Мирон Дмитро (“М. Орлик”, “Брюс”, “Роберт”, “Андрій”) 424
Миронов М. А., солд. ВВ МДБ 522, 526, 527
Миронюк Олександр 183
Мироняк Іван 259
Мироняк Катерина 305
Мироняк Лесь 143, 144, 347
“Митар”, край. реф. СБ КК. *Див.* Лівий Володимир Михайлович
Митків (Мітків), с. Заставнівського р-ну 147, 179, 189, 221, 232, 233, 244, 245, 253, 254, 259, 267, 277, 278, 280, 291, 376, 521-523, 622
Митрофанов, к-н УМДБ 546, 548
Митя Іван 174
Михайличенко, мол. серж. ВВ МДБ 548
“Михайло”, гол. реф. СБ. *Див.* Арсенич Микола
Михайло I (Мігай), рум. король 61, 65, 87

- Михайлов, л-т, о/у УНКВС 179, 244, 376
- Михайлюк Василь 281
- Михайлюк Григорій, гол. с/ради 295
- Михайлюк М. М. 511
- Михайлюк Михайло, гол. КООП 204
- Михальча (Михальче), с. Сторожинецького р-ну 75, 130, 144, 167, 194, 195, 213, 220, 222, 515
- Михальча, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Михальча, с. Сторожинецького р-ну
- Мицик Дмитро 260
- Мицкан Василь 283
- Мицкан Зеновія 260
- Мицкан Катерина 286
- Мицкан Марія 323
- Мицканюк Микола 299
- Мишнюк Василь с. Петра 291
- “Мі”. *Див.* Галицька Артемізія Георгіївна
- Мігай, рум. король. *Див.* Михайло I (Мігай), рум. король
- Мігова, с. Вижницького р-ну. *Див.* Мигове, с. Вижницького р-ну
- Мігуца Іван 292
- Мігуца Іван с. Олекси 293
- Міколайчик Станіслав, пол. пр/мін. 447
- Мілієве (Міліїв), с. Вижницького р-ну 67, 99, 122, 123, 126, 137, 217, 229, 249, 260, 385, 388, 554, 618, 625
- Міліїв, с. Вижницького р-ну. *Див.* Мілієве, с. Вижницького р-ну
- Міліївський, ліс 387, 389
- Мілоф Миколай, бол. генерал 71
- Мінценті, угор. кардинал 431
- Міняйло Дмитро 201
- Мірчук Петро 17, 23, 38
- Місюренко, секр. РК КП(б)У 202, 268, 306
- Мітків, с. Заставнівського р-ну. *Див.* Митків, с. Заставнівського р-ну
- Міхидра (Міхідра), р. 284
- Міцик Степанія 302
- Млака, кут с. Давидівці Кіцманського р-ну 282
- Млака, кут с. Кліводин Кіцманського р-ну 232, 282
- Млинівка, п. 355
- Многодітний Михайло 304
- Могила Василь 212, 220
- Могила Митрофан (Литофан) 212, 221
- Могилівщина (Могилів-Подільщина) 99
- Модзелевський, поль. мін. 451
- Мойсюк Микола 242
- Мойсюк Микола с. Іллі 327
- Мокірець, кут с. Драчинці Кіцманського р-ну 314
- Мокан Микола 191
- “Мокрена”. *Див.* Яремчук Дмитро Назарович
- Молдавія. *Див.* Молдова
- Молдавське, населення. *Див.* Молдовани
- Молдова 77, 80, 87, 90, 95
- Молдован Георгій Омелянович (“Дорошенко”) 228
- Молдован Іван 191
- Молдовани 45, 62
- Молитко Параска. *Див.* Мометко Параска
- Молінчук Василь 376

- “Молоді дівчата”, рум. інст. 68
 “Молодой”, агент УМДБ 557
 Молотов Вячеслав Михайлович, рад. мін. 451
 Молотова-Ріббентропа, пакт 27
 Молотовська (тепер Пермська), обл. (Росія) 436
 Молочан (Молочанов, Молчанов), о/у, л-т УМДБ 215, 235, 254, 257, 278, 279, 283, 289, 323, 499
 Мометко Василь Йосипович (“Гамалія”, “Орел”, “Іскра”) 591, 615
 Мометко Лук’ян с. Тимофія 293, 296
 Мометко Микита 238
 Мометко Параска 132, 139
 Монастир, біля с. Хрещатик Заставнівського р-ну 102
 Монах Василь (“Береза”) 36, 37, 155, 390, 391
 Монтгомері Бернанд, англ. маршал 436
 Монреаль (Монреаль), м. (Канада) 20, 26, 626, 627
 Моргаляк Семен Прокопович (“Шум”, “Поручик”, “Тихий”) 33, 34, 96, 97, 615
 “Мороз”. *Див.* Ісак Петро
 “Мороз”, бой. СБ. *Див.* Антонюк Григорій Гнатович
 “Мороз”, підп. *Див.* Бойко Микола
 Мороз Володимир 16, 22, 23, 28, 30-32, 34
 Мороз Кость 279
 Мороз Марія 526
 “Моряк”, куц. 565
 “Моряк”, підп. 248
 “Моряк”, стр., вий. з повинною, провокатор. *Див.* Чорней Дмитро
 Москалі (москвичі). *Див.* Росіяни
 Москаль Юрко, нач. ІБ 194
 Москалюк А. 445
 Москалюк Анна 167
 Москалюк Василина 222
 Москалюк Василь 222
 Москалюк Євген 222
 Москалюк Іван 202
 Москалюк Марія 202
 Москалюк Онуфрій Ількович (“Ястреб”) 36, 38, 155, 579, 606, 615, 643
 Москалюк Фрозина 167, 445
 Москалюк Юстина 222
 Москва, м. (Росія) 58, 65-67, 71, 77, 79-82, 109, 431, 432, 434, 439, 449, 451, 452, 457, 463, 471
 Московщина 100
 Мосорівка (Мусорівка), с. Заставнівського р-ну 132, 134, 137, 147, 153, 175, 179, 201, 216, 227, 228, 245, 248, 253, 254, 273, 277, 278, 280, 325, 375, 376, 444, 594, 596
 “Мостовий” (“Данченко”, “Донченко”, “Грім”, “Кошовий”, “М-142”, “2М-4”, “248”) 47, 583, 616
 Мосюков, худ. кер. 276, 277
 “Моторний”, рай. реф. СБ. *Див.* Сіренко Панас Назарович
 “Мотрюк”, стан., агент. *Див.* Гордей Василь Іванович
 “Мотря”, обл. пров. *Див.* Галицька Артемізія Георгіївна
 “Музика”. *Див.* Твердохліб Микола Дмитрович
 Муравський, худ. кер. 277
 “Мурашка”, рай. орг. реф. *Див.* “Ластівка” (“Мурашка”), рай. орг. реф.

Мунтенія, регіон (Румунія) 77
Мунтяну, л-т 245
Мунтяну, рум. полк. 74
Мурго Анна 139
Мусієнко І. 29
Мусоліні Беніто, італ. диктатор 60
Мусорівка, с. Заставнівського р-ну. *Див.* Мосорівка, с. Заставнівського р-ну
Мустаца Василь 232
Мустаца Осип 169
“Мушля”, провокатор 323
Мюнхен (Мінхен), м. (Німеччина) 66, 384, 604
Мязда Володимир 278
Мякота Вас., “стребок” 175
Мякота Василь, інв. 336

Н

“На Зміну”, в-ня ОУН 408, 420
“Набитий”, рай. реф. СБ (21).
Див. Чокинюк Микола Дмитрович
Нагірняк Василина 299
Нагірняк Іван с. Василя 299
Нагірняк Михайло с. Івана 299
Нагірняк Юрій с. Прокопа 299
Нагорний, л-нт УМДБ 258, 288, 499
Наддністрянщина 61, 62
“Надя”, підп., арешт. НКВС 355
“Надя”, рай. реф. жін., зв’яз.
Див. Мацьопа-Гасюк Одосія Павлівна
“Назар”. *Див.* Козуб Микола Васильович
“Назар”, надр. пров. *Див.* Домчук Олексій (Олекса) Тодорович
Назаревич, дир. спиртзаводу 191
Назаров, л-нт МДБ 235, 254, 257, 259
Найда Іван, з с. Замостя 353
Найда Іван, з с. Карпчева 364
Найда Олександр, гол. с/ради 313, 326
“Наливайко”, чот., вийш. з повинною. *Див.* Труфин Микола Михайлович
“Нанашко”. *Див.* Северин Іван Миколайович
Надріт, рум. унів. проф. 76
“Настя”, реф. УЧХ. *Див.* Керська Ольга Василівна
Нахамко Анна, “сексот” 188
Нахамко Василина, “сексот” 188, 353
Нахамко Василь 148, 351
Нахамко Георгій Іванович (“Корнієнко”) 171, 324, 356, 552, 553, 555
Нахамко Михайло Созимович (“Сірко”) 552
Нахамко-Загул Фрозина Георгіївна (“Берізка”) 528, 529, 553, 565
Нацюк Микола, секр. с/ради 255, 301
Небеснюк Василь (“Лис”, “Комар”) 45, 267, 658
Небесник Захарій 226
Небесник С. 375
“Невидний”, кер. окр. техзвена. *Див.* Тодорюк Михайло Дмитрович
“Недобитий”, кур., окр. пров. *Див.* Матвіїв Юліан Миколайович
“Недобитий”, куц. 161
“Недоля”, куц. *Див.* Маценко Дмитро
Незвицький (Незиський) Василь, “істребітель” 215, 280

Незвицький Євген 280
 Незнайко Михайло 211
 Некула Петро 140
 Неполоківці, с. Кіцманського
 р-ну 68, 137, 252, 279, 280,
 282, 326
 “Непорадний”, підп. 144, 348
 “Непохитний”, рай. пров. *Див.*
 Гальчук Микола Михайлович
 Несторюк Василь, “стробок”
 193
 Несторюк Василь с. Юрія 293
 Несторюк Георгій с. Василя
 296
 Несторюк Григор 191
 Несторюк Микола с. Никифора
 294
 Несторюк Никифор 293, 297
 Несторюк Петро 293
 “Нечай”. *Див.* Василюк
 Микола Костянтинович
 “Нечай”, підп. 553
 Нечай Олекса 276
 Нижні Станівці (Долішні, Малі),
 с. Кіцманського р-ну 116,
 122, 130, 133, 134, 138, 139,
 144, 146-148, 173, 179, 180,
 190, 191, 193, 195, 197, 199,
 203, 205, 211, 255, 256, 259,
 275, 283, 285, 286, 288, 289,
 304, 347-354, 357-360, 362-
 365, 367-369, 371, 373, 374,
 441, 597
 Никифорул Григорій 199
 Николаев, м-р, нач. РВ УМДБ
 548
 Николаєнко, м-р, нач. РВ УМВС
 192, 370
 Николайчук Захарій 258
 Николайчук Захарій с. Танасія
 347
 Николайчук Катерина 260
 Николайчук Онуфрій 260
 Ничай Василь 258
 Ничай Олекса 258
 Ничай Степан 258
 Німеччина 28, 29, 55, 58, 60,
 66, 68, 75, 77, 80, 87, 88, 134,
 151, 252, 253, 272, 274, 275,
 321, 361, 432, 433, 436, 439,
 449-451, 596, 600, 622, 627
 Німці 32, 34, 36, 55, 56, 59-64,
 67, 68, 71, 72, 74, 77, 86, 87,
 94, 96, 97, 106, 109, 134,
 137, 151, 154, 166, 201, 204,
 252, 347, 354, 386, 457-460,
 596
 Нічай Василь 298
 Нічай Марія 296, 298
 Нічай Михайло Миколайович
 (“Лис”, “Дорошенко”) 48, 49,
 185, 247, 334, 395, 396, 496,
 532, 590, 616, 648, 653
 НКВС (НКВД) 28, 29, 35-40, 44,
 89, 92, 95, 98, 104, 105, 106,
 108, 111, 112, 114-117, 119-
 125, 127, 129, 131-134, 138-
 149, 153, 154, 157, 159, 160,
 161, 163-179, 181-188, 190-
 193, 196, 198-206, 208-214,
 219-223, 226-250, 346-377,
 382, 393, 427-429, 441, 443-
 446, 453, 454, 456, 461, 465,
 469, 477-480, 482-484, 594,
 595, 597-599, 601-613, 616,
 618-621, 626, 627
 НКДБ (НКГБ, НКГБ) 29, 40, 41,
 92, 119, 125, 126, 128-133,
 137-140, 144, 153, 158, 159,
 162-166, 169, 170, 172, 175,
 181, 182, 187, 193, 194, 200,
 203-206, 211, 213, 214, 221-
 223, 229, 232, 235, 236, 242,
 247, 248, 346, 347, 356, 357,

- 361, 365, 366, 368-371, 373, 443, 444, 465, 479-482, 487-489, 602-604, 607, 613, 617, 622, 623
- Нова Веренчанка, с. Заставнівського р-ну. *Див.* Веренчанка, с. Заставнівського р-ну
- Нова Жадова, с. Сторожинецького р-ну 139, 140, 147, 162, 167, 179, 184, 210, 242, 250, 255, 284, 288, 325, 351, 502
- НовеЗамістя, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Замостя, с. Вижницького р-ну
- Нові Бросківці (Брусківці), с. Сторожинецького р-ну 122, 125, 136, 167, 169, 226, 245, 283, 287, 288, 304, 313, 441, 501,
- Нові Драчинці, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Нові Драчинці, с. Кіцманського р-ну
- Нові Драчинці, с. Кіцманського р-ну 104, 184, 185, 213, 214, 219-221, 237, 286, 287, 295, 296, 324, 326, 503
- Нові Мамаївці (Новосілля), с. Кіцманського р-ну. *Див.* с. Мамаївці Кіцманського р-ну
- Новіков, к-н УМДБ 284, 287
- Новіков, серж. ВВ МДБ 535, 536
- Новіков, упов. 315
- Новіков Іван Андрійович, серж. ВВ МДБ 535, 536
- Новгородов Н. М., солд. ВВ МДБ 536
- Новоселиця, м. 321
- Новоселицький р-н 28, 44, 45, 113, 308, 310, 541, 579, 582, 598, 607, 609
- Новосівська Фрозина 299
- Новосілля, с. Кіцманського р-ну. *Див.* Мамаївці, с. Кіцманського р-ну
- Норвегія 433
- Носей Михайло Єремієвий 363
- Носей Єлисавета 364
- Носей Євгенія 364
- Носей Зиновія 364
- Носій Марія 217
- Носій Юрій 217
- Нулієвич Іван с. Петра 316
- Нуцак Марія 301
- Нуцуляк Василь 291
- Нуцуляк Василь с. Миколи 317
- Нуцуляк Онуфрій 307
- Нью-Йорк, м. (США) 17, 23, 36, 446-450
- “Нью-Йорк Таймс”, амер. газ. 447, 449, 450

О

- Обер-Жадова, хут. с. Стара Жадова Сторожинецького р-ну 256
- “Обережний”, підп. *Див.* Гальчук Микола Михайлович
- Обочі, прис. с. Усть-Путила Путильського р-ну 493
- Огіївка, с. Ружинського р-ну Житомирської обл. 608
- “Огонь”, агент-бойовик. *Див.* Труфін Микола Михайлович
- Огороднік В. 40, 42
- Одайська Марія 133
- Одайська Василина 292
- Одайський Василь 292
- “Одарка”, пов. реф., обл. реф. жіноцтва. *Див.* Понич Степанія Ільківна
- Одая Чунківська, хут. с. Чуньків Заставнівського р-ну 246

Одеса, м. 61, 62, 70
Одеська, обл. 197, 331, 341
Одинак Михайло с. Степана
301, 316
Одичак М. 336
Одинська Параска 327
Одинський Василь 299, 327
Одинський Корниль 327
Одинський Ярема (“Пястук”) 657
Одовенко, нач. РВ УМВС 306
Околена, хур. с. Розтоки
Путильського р-ну 344
“Оксана”, сан., рай. реф. УЧХ.
Див. Додяк-Семака Ксенія
Марківна
“Оксана”, обл. реф. жіноцтва.
Див. Понич Степанія
Ільківна
“Олег”, кущ. 149
“Олег”, окр. реф. проп. *Див.*
Лесів Іван
Олекса, гол. с/ради 204
Олександрович, гол. с/ради
192
Олексявич Дмитро 132
“Олексій”, надр. пров. *Див.*
Кричун Микола Пилипович
Олексюк Василь 213
Олексюк Калина д. Василя,
“сексот” 178, 374
Олексюк Марія 299
Олексюк Павло с. Дмитра,
“істребітель” 204
Олексюк Теодор 220
Олексюк Юрко с. Теодора 221
Оленчук Михайло, комс. 279
“Олесь”, вояк УПА, вийш. з
повин. *Див.* Труфін Олексій
Миколайович
Олійник, л-нт УНКВС 182, 183
Олійник Василь, з с. Кадобівці
299
Олійник Василь, “стребок” 200,
214
Олійник Марія 299
Олійник Марта 20, 26
Олтенія, регіон (Румунія) 89
“Омелян”, рай. пров.
Див. Чернівчан Назарій
Дмитрович
Омельчук Петро, м-р УНКВС
168, 169, 367, 368
Омикал Юрій 260
Онут, с. Заставнівського р-ну
105, 186, 192, 214, 219, 225,
227, 231, 233, 278, 280, 282,
290, 375, 617
Онуфрійчук Іван 175
Ончул Танасій с. Гарасима, нач.
ІБ 491, 494, 503
ООН 447, 450
Опаєць Юрій 369
“Орел”. *Див.* Мометко Василь
Йосипович
“Орел”, обл. пров. *Див.* Гирюк
Дмитро Петрович
“Орел”, підп., кущ. *Див.* Атенія
Микола Танасович
“Орел” (“Богдан”) 39, 586, 616
Оренбурзька, обл. (Росія) 29
“Орест”, бой. 479
“Орест”, рай. реф. СБ. *Див.*
Сіренко Панас Назарович
“Орех”, агент-бойовик 558
“Орися”, рай. реф. УЧХ 587, 616
“Орлан”. *Див.* Зибачинський
Орест Рудольфович
“Орлик”. *Див.* Звізда Дмитро
“Орлик”, підп., зах. більш. 292,
294, 296
“Орлик”, підп. *Див.* Кравчук
Іларій Миколайович
“Орлик М.”. *Див.* Мирон
Дмитро

“Орлів Роман”. *Див.* Лівий Володимир Михайлович
 Оршівці, с. Кіцманського р-ну 258, 259, 280, 288, 427, 625
 “Оса”. *Див.* Яценко Іван Іванович
 Осминюк Дмитро, заст. гол. с/ради 255
 “Остап”. *Див.* Кричун Микола Пилипович
 “Остап”, рай. пров. *Див.* Кантемір Василь Миколайович
 Остапкевич Іван 206
 Остапович Василь 290
 Остафійчук Теодор 304
 Осташек (Осташик) Василь 147, 350
 Осташек Василь с. Дмитра 147
 Осташек Марія 188
 “Осторожний”, агент-бойовик. *Див.* Дмитрюк Микола Васильович
 Острий Кілок, кут с. Станівці Горішні Вашковецького р-ну. *Див.* Гострий Кілок, кут с. Верхні Станівці Кіцманського р-ну
 ОУН 15-18, 21-24, 27-50, 57, 69, 72, 100, 107, 112, 114-117, 119, 120, 127, 128, 131, 133, 148-151, 153, 154, 157, 158, 163, 206, 238, 251, 330, 361, 363, 365, 394, 408, 413, 414, 420, 422, 423, 430, 457-459, 465, 466, 469, 470, 472, 475, 479, 490, 492, 506, 509-515, 517-529, 531- 547, 549, 550, 552, 555, 557-562, 564-569, 578-628, 640-652, 654, 657, 658
 ОУН(б) 29, 470. *Див. також* Бандерівці
 ОУН(м) 29-31
 ОУН-р 31, 39, 49
 ОУН-СД 554, 462
 ОУН, Буковинський КП 42
 ОУН, Буковинський ОП 15, 28, 32, 38, 43, 44, 48, 394, 395, 398, 492, 513, 517-519, 521, 522, 527-529, 532, 533, 537, 539-542, 547, 549, 564, 566, 569, 582, 583, 595
 ОУН, Буковинський обл. провід 15, 28, 32, 34, 39, 104, 579-581, 583, 596, 597
 ОУН, Бухарестський центр 608
 ОУН, Вашковецький пов. провід 39
 ОУН, Вашковецький рай. провід 519, 588, 594, 597
 ОУН, Вижницький надр. провід (№3) 39, 43, 582, 600, 602, 610, 617, 618
 ОУН, Вижницький рай. провід 590, 597
 ОУН, Гірський повіт. (надр.) провід 39, 547, 585
 ОУН, Глибоцький рай. провід 591
 ОУН, Городенківський рай. провід 47
 ОУН, Заставнянський (“Запрутський”) надр. (№1), рай. провід 39, 44, 245, 251, 509-512, 521, 522, 524-527, 537, 539, 540, 561, 565, 566, 584, 586, 594-597
 ОУН, Калуський ОП 517
 ОУН, Карпатський КП 39, 42, 43, 45-48, 403, 531, 533
 ОУН, Кіцманський рай. провід 539, 586, 594
 ОУН, Коломийський ОП 35, 47, 154

- ОУН, Косівський надр. провід 609, 614
- ОУН, Косівський повітовий провід 601, 615, 626
- ОУН, КП ЗУЗ 35, 36, 597
- ОУН, Кутський рай. провід 533, 626
- ОУН, Львівський обл. провід 32
- ОУН, Львівський КП 39
- ОУН, НВЗ III 408, 413, 414, 420, 422, 423
- ОУН, Одеський обл. провід 31, 33, 607
- ОУН, Подільський КП 38, 39
- ОУН, Провід 32-34, 42, 413, 422, 423, 597
- ОУН, Путильський рай. провід 48, 543, 544, 579, 582, 591, 599-603, 610, 614, 615, 624, 626
- ОУН, Садгірський рай. провід 559, 567, 587, 598, 599, 601, 605, 613, 616
- ОУН, СБ 15, 18, 21, 24, 34, 35, 37-40, 42, 43, 45-49, 93, 96, 97, 123, 161, 251, 259, 267, 286, 394-399, 475-479, 481, 484, 490-494, 502-506, 510, 511, 513, 515, 518, 519, 521-523, 527, 533, 540, 543, 544, 546, 547, 549, 551, 554, 559, 561, 562, 565-567, 594-596, 599-601, 605, 607, 609, 611-614, 616-624, 626-628, 644-650, 652, 654, 657, 658
- ОУН, Снятинський пов. провід 609
- ОУН, Станиславівський обл. провід 39
- ОУН, Станиславівський окр. провід 518
- ОУН, Сторожинецький пов. провід 597-599, 610, 619, 624
- ОУН, Сторожинецький рай. провід 513, 515, 518, 519, 533, 565, 567, 588, 595, 598, 611, 621, 624
- ОУН, Хотинський надр. провід 35, 620
- ОУН, Хотинський пов. провід 35, 607, 621
- ОУН, Чернівецький міськ. провід 592, 595
- ОУН, Чернівецький надр. провід (№2) 39, 394, 584
- ОУН, Чернівецький пов. провід 38, 39
- ОУН, Чернівецький (сільський) рай. провід 589
- ОУН, Чортківський ОП 35, 602, 607
- Ошихліб, с. Кіцманського р-ну.
Див. Ошихліби, с. Кіцманського р-ну
- Ошихліби (Ошихліб), с. Кіцманського р-ну 136, 190, 198, 205, 209, 216, 220, 254, 255, 260, 263, 265, 278-282, 284, 291, 302, 307, 317, 501
- П**
- “Павленко”, пов. орг. реф.
Див. Козьменко Дмитро Юрійович
- Павлик Василь 229
- Павлик Василь с. Онуфрія 281
- Павлик Микола с. Георгія 293
- Павличенко, п/п-к, о/у УКДБ 520, 524, 530, 536, 542, 548, 550, 556, 558, 563, 568
- “Павло”, рай. реф. проп. *Див.* Тодорюк Михайло Дмитрович

Павловський Олександр, "істребітель" 211
 Павлюк В. 15, 63, 119, 125, 135, 164, 180, 345, 434, 437
 Павлюк Домка 213
 Павлюк Іван, а/в МДБ 303, 493
 Павлюк Катерина 202
 Павлюк Костянтин Миколайович ("Вихор") 36, 616
 Павлюк Микола, гол. РВК 191, 230
 Павлюк Микола, з Кіцманя 239
 Павлюк Орест 239
 Павлюченко, к-н, нач. в. 2-Н РВ УМДБ 519
 "Павун", куц. *Див.* Андрейчук Дмитро Олександрович
 "Павун", підп., захопл. орг. НКВС 128
 Падур Василь с. Миколи 217
 Пакенгам, брит. лорд 450
 Палагнюк Іван с. Іллі, гол. к-пу 502
 Палагнюк Катерина 300
 Палагнюк Михайло 298
 Палагнюк Настя 302
 Палагнюк Юрій 348
 Паламаров, упов. 273
 Паламарюк Василь, нач. ІБ 223
 Паламарюк Петро 191
 Паланчук Іван с. Івана 280
 Паланчук Микола 280
 Паленчук Михайло 240
 Палестина 321, 450, 461
 "Паливода". *Див.* Соболь Владислав Ількович
 Паліброда Петро, "стребок" 290
 "Палій", підп. 223
 "Палій", сот. *Див.* Гаджа Орест Несторович
 Палій Данило 309
 Палійчук Іван 255
 Палійчук Юрій 239
 "Панас", бой. 168
 Панискул Стефанія 206
 Панка, с. Сторожинецького р-ну 45, 118, 122, 136, 137, 167, 168, 170, 184, 185, 191, 195, 202, 206, 211, 213, 214, 220, 223, 226, 228, 235, 237, 238, 240, 241, 441, 501, 621
 Панкратов, к-н УМДБ 499, 519
 Панський, ліс 185
 Пантин, с., тепер у скл. с. Банилів-Підгірний Сторожинецького р-ну 386
 Панфілов, солд. ВВ МДБ 548
 Панчук Петро с. Івана 291
 Паньковий, кут с. Драчинці Кіцманського р-ну 289
 Паньтюк (Пантюк) Євгенія 217
 Папазійчук Микола 304
 Парайко Домка 212
 Паралюк Василь 291
 Паралюк Дмитро, з с. Мариничі 149
 Паралюк Дмитро, з с. Устепутилів 208, 239
 Паранюк Дмитро Іванович ("Козак") 494, 502
 Паращук Василь Дмитрович ("Заверюха", "Макар") 47-49, 255, 322, 323, 325, 398, 399, 490, 492, 540, 549, 559, 561, 562, 583, 584, 617, 628, 645, 654, 657, 658
 Париж, м. (Франція) 17, 27, 450
 Паринюк Андрій 221
 Паринюк Іван 363
 Паринюк Михайло, "сексот" 192

- Паркулин, прис. смт. Путила 287, 288, 295, 323
 Парцелі, хут. с. Лукавці, тепер Вахнівці, с. Вижницького р-ну 166, 208, 250
 Пасарюк Василь (“Грек”) 38, 156
 Пасарюк Михайло 297
 Пасічник Анна 200, 215
 Пауш Іван 294, 322, 323
 Пахальський Іван 235
 Пашішняк Іван, упов. ІБ 270
 Пашута, зав. від. 322
 Пашук Домка 240
 Пелепчанський Іван 376
 Пентелейчук Теодор, нач. ІБ 211
 “Перебийніс”, сот, кур. *Див.* Данилюк Назарій Степанович
 Перебиківці, с. Заставнівського р-ну. *Див.* Перебиківці, с. Хотинського р-ну
 Перебиківці, с. Хотинського р-ну 250
 Передейчук Микита 201
 Перемишль, м. (тепер у скл. Польщі) 620
 “Перепелиця”, повст. 245
 Перепелиця Григор, “сексот” 146, 350
 Перерваний Горб, ур. с. Верхні Станівці Кіцманського р-ну 177
 Перехресне, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл. 331, 341, 344
 Перехресне, с. Жаб’євського р-ну Станіславської обл. *Див.* Перехресне, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.
 Перехрестя, г. 285
 Перл Гарбор (Пер Гарбур), затока 448
 Перська затока 81
 Перун Онуфрій Миколайович (“Грім”, “Сян”) 43, 592, 617, 646
 Першотравневе, смт. Дніпропетровської обл. 603
 Петербург (Санкт-Петербург), м. (Росія) 79
 Петлюра Симон, от. 446, 530
 Петраші, с. Вижницького р-ну *Див.* Петраші, с. Путильського р-ну
 Петраші, с. Путильського р-ну 134, 144, 149, 169, 185, 188, 193, 204, 205, 223, 226, 237, 242, 247, 248, 275, 289, 295, 298, 325, 340-342, 344, 495, 503, 532
 “Петренко”, окр. орг. реф., надр. пров. *Див.* Домчук Олексій (Олекса) Тодорович
 Петреску, рум. мін. освіти 74
 Петрилів, с. Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. 622
 Петричук Марія. *Див.* Доменчук-Петричук Марія Миколаївна
 “Петро”. *Див.* Твердохліб Микола Дмитрович
 “Петро”, бой. (21) 562
 “Петро”, окр. реф. СБ. *Див.* Сулятицький Мирослав Володимирович
 “Петро”, охор. 558
 Петровець, г. 185
 “Петруня”, підп. *Див.* Вейчук Петро Олексійович
 Петрусенко, НКВД-ист 232
 Петрушко Микола 326

- Петрушко Петро 255
 Петсамо, м. (Фінляндія). *Див.*
 Печенга, м. (Росія)
 Печенга, м. (Росія) 81
 Печеніжин, смт. Коломийського
 р-ну Івано-Франківської обл.
 607
 Печище, с. Сумського р-ну
 Сумської обл. 620
 “Пещерниє”, АС УМДБ на куш
 Заст. РП 511
 ПЗУЗ 27, 620
 Плоскиня, воєвода бродників
 79
 Пилипик Олена 221
 Пилипко Микола (Николай)
 211, 374
 Пилипко Юрко 203, 204
 Пилипче, с. Заставнівського
 р-ну 246, 377
 Пилипчук Юрій 269
 Пилипюк Василь с. Миколи
 293
 Пилип'юк Іван Миронович
 (“Чайка”, “Козак”) 207, 212,
 293, 549, 552, 590, 617
 Пилип'юк Надія Василівна
 (“Марина”) 156, 161, 583,
 585, 617
 Пилипюк Олена 212, 221
 Пинюк Марія 188
 “Північ”. *Див.* Твердохліб Мико-
 ла Дмитрович
 Північна Корея 431
 Підзахарич, с. Вижницького
 р-ну. *Див.* Підзахаричі, с.
 Путильського р-ну
 Підзахаричі, с. Путильського
 р-ну 46, 139, 144, 201, 210,
 214, 285, 287, 292, 302, 325,
 342, 493-495, 550, 626
 Підкарпаття. *Див.* Прикарпаття
 “Підкова”. *Див.* Данилюк
 Назарій Степанович
 Підлубний Іван, секр. парткому
 276
 Підпечери, с. Тисменицького
 р-ну Івано-Франківської обл.
 627
 “Пізній”, підп., захопл. орг.
 НКВС 128
 “Пік”, рай. реф. проп. *Див.*
 Куруляк Георгій Михайлович
 Пісецький Михайло 239
 Пістинь, с. Косівського р-ну
 Івано-Франківської обл. 599
 Пістинь, с. Косівського р-ну
 Станіславської обл. *Див.*
 Пістинь, с. Косівського р-ну
 Івано-Франківської обл.
 Піц Іван. *Див.* Піць Іван
 Піцик Микола, гол. с/ради 301,
 312
 Піцик Оксана 301
 Піцик Фрозина 301
 Піць Дмитро 295
 Піць Домка 295
 Піць Євген 237
 Піць Єлисавета 363
 Піць Іван 164, 369, 444
 Піць Кость 295
 Піць Олекса 295
 Піць Савета 295
 Піць Степан 295
 Піць Теодор 227
 Піць Фрізан 363
 Піщик Марія 227
 Піщик, гол. с/ради 271
 Плай, с., тепер у скл. с. Банилів-
 Підгірний Сторожинецького
 р-ну 386
 Плаксій Манолій с. Миколи
 216, 222
 Плаксій Марія 216

Плаксій Марія д. Дмитра 216
Пластірас, грец. ген. 451
Плата, прис. с. Конятин Путильського р-ну 495
Плеша, прис. с. Сергії Путильського р-ну 285
Плиска Анна д. Пилипа 303
Плоєшти (Плоєшти), м. (Румунія) 60, 66, 68, 608
Плоска, прис. с. Карапчів Вижницького р-ну 256, 258
Плоска, с. Путильського р-ну 333, 345, 386
Плоскиня, воевода 79
Плошка Василь 297
Побігушко Танасій, “стребок” 237, 376
Побуцька Євгенія. *Див.* Кушнірук-Побуцька Євгенія Григорівна
“Повстанець”, рай. пров. *Див.* Франчук Василь Георгійович
“Повстанець Гуцульщини”, підп. в-ня 622, 626
“Погар”, крип. КК 406, 411, 412, 417, 418
Погорилівка, с. Заставнівського р-ну 105, 227, 246, 254, 273, 290, 291, 312, 429
Погориняк, діль. ІБ 229
Погояца Повел, рум. прокуратор 76
Погребіцький, л-нт НКВС 190
Подар Юхим 138
Подебради, м. (Чехія) 603
Поділля (Буковинське) 114, 152, 157, 289, 499
Подільський, край (ПК). *Див.* ОУН, Подільський КП
Пожарюк Дмитро 306
Поклітар Володимир 260
Полеківський, ліс 285
Полеківський, прис. с. Тораки Путильського р-ну 287, 298
Полешатий Іван 336
Поленюк Володимир 190
Поліката Марія 336
Поліненко, лісничий 370
Полісся 57
Польська, армія 612, 622
Польське, підгілля (сітка) 55, 385
Польські, тюрми 612, 620
Польща 67, 80, 81, 173, 431, 433, 436, 448, 451, 614, 617
Поляк Михайло, “стребок” 201
Поляк Танасій с. Фоки 285
Поляки 55, 71, 92, 124, 385, 388, 405, 426, 454, 461, 463
Поляни, хут. с. Банилів-Підгірний Сторожинецького р-ну 256-258, 288, 297, 298
Поляни, хут. с. Нова Жадова Сторожинецького р-ну 179
Полянки, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл. 331, 341, 342, 344
Полянки, с. Жаб’євського р-ну Станіславської обл. *Див.*
Полянки, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл.
Полянський Микола 288, 298
Полянчук Василь 232
Полятин, кут с. Драчинці Кіцманського р-ну 191
“Помста”, рай. реф. СБ, вийшов з пов. 123, 161, 443, 482, 554, 590, 618
“Помста”, куц. 371
Понич Василь Ількович (“Шуліка”, “Летун”) 261, 478
Понич Степанія Ільківна (“Одарка”, “Оксана”, “Гриць”, “Марина”) 32, 49, 117, 152-154, 477, 478, 480, 583, 584, 618, 641

- Пономарюк Георгій Дорофеевич (“Карпо”, “Зелений”) 618
- Пономарюк Захарій 264
- Попадюк Василь, з с. Нові Драчинці 213, 214, 221
- Попадюк Василь (“Хитрий”) 653
- Попадюк Єлисавета 363
- Попадюк Онуфрій 353
- Попадюк Тодор 363
- Попенюк Василь 505
- Попков, упов. 188
- Попович, поет 75
- Попович Василь, полк. 65
- Попович Микола, діл. УНКВС 246
- Попович Микола, зс. Берегомет 294
- Порожняк, дільн. 274
- Португалія 79, 433
- Порумбеску Чіпріян, рум. музикант 75
- “Поручик”. *Див.* Моргаляк Семен Прокопович
- Пославський Костянтин 169
- “Пост Мерідієн”, газ. 451
- Поталович Роман 278
- Потапович Леонтій 259
- Потічний Петро Й., проф. 20, 26, 250
- Пошинюк Соня 239
- Поштар Фівронія 313
- “Правий”. *Див.* Корженівський Микола Григорович
- Преображенський, авт. 277
- Прикарпаття 15, 16, 113, 115, 155, 157, 181, 195, 231, 250, 270
- Прилипча (Прилипча), с. Заставнівського р-ну 41, 183, 188, 254, 281, 310, 377
- “Пробій”, підп. 248
- Продан Євгенія 356
- Продан Микола 177
- Продан Николай (Микола) с. Макара 373
- Продан Корайко 132
- Продан Сидор, “стребок” 186
- Проданик Дмитро 17, 20, 23, 26, 39, 44, 49
- Проданюк Магадалина 313
- Проданюк Микола 260
- Прокопець Адам 164, 369
- Прокопець Александра д. Якова 354
- Прокопець Анна 213, 214
- Прокопець Георгій 296
- Прокопець Домка 214, 221
- Прокопець Іван 213, 214, 221, 318
- Прокопець Марія 147, 351
- Прокопець Стефан 147, 351
- Прокопович Палій 296
- Прокопчук (Прокопюк) Марія 148, 351
- “Пролом”. *Див.* Германець Михайло
- “Пролом”, бой. 166, 171
- “Пропагандист”, журн. 408, 412-414, 422, 423
- “Просвіта”, т-во 5, 17, 65
- Проскурнак Прокоп 248
- Проскурняк Іван 190
- Проскурняк Іван Дм. 359
- Проскурняк Константин, “істребітель” 177, 373, 445
- Проскурняк Микола 192
- Проскурак Константин. *Див.* Проскурняк Константин, “стребок”
- Проскурняк Прокіп, “сексот” 248
- Прунчан Параска 317

- Прусія. *Див.* Німеччина
- Прут, р. 59, 91, 93, 96, 101, 103-105, 113, 170, 202, 279, 354, 359, 369
- “Прут”, агент-бойовик 523
- “Прут”, підп. *Див.* Гоян Дмитро
- ПСЛЬ (Польське Стронніцтво Людове) 447
- “Пугач”, ком. провок. групи 443, 482
- “Пугач”, охор. *Див.* Вакарюк Іван Григорович
- “Пугач”, рой. 391
- Пугач Марія 301
- Пугач Олександр с. Григорія 301
- Пустецький Микола 297
- Путила, р. 64
- Путила, смт. 64, 72, 185, 445, 545
- Путилів, смт. *Див.* Путила, смт.
- Путилівка, р. *Див.* Путила, р.
- Путильський (Путилівський) р-н 17, 26, 28, 35, 37, 48, 113, 116, 131, 132, 136, 137, 139, 152, 156, 170, 172, 176, 183, 196, 200, 206, 208, 210, 213, 223, 226, 231-235, 238-240, 242, 245, 247, 274, 283-289, 293, 295-298, 302, 319, 320, 323, 324, 327, 329-333, 338-345, 394, 441, 493-495, 498-500, 502, 503, 534, 543, 545, 546, 551, 579, 582, 600-602, 605, 606, 610, 612, 614-616, 623, 624, 626
- Путильщина (Путилівщина) 45, 167, 171, 174, 179, 183, 193, 194, 202, 203, 208, 342, 345, 441, 443. 482, 610
- “Пчілка”. *Див.* Мацьопа-Гасюк Одосія Павлівна
- “Пчілка”, рай. пров. *Див.* Кушнірук-Побуцька Євгенія Григорівна
- Пшегородський Тіт, л-т ІБ 362-364
- П’ядиківці, с. Кіцманського р-ну 264, 270, 271, 279, 281, 326, 501
- “Пястук”. *Див.* Одинський Ярема
- “Пястук”, бой. *Див.* Анака Ілля Петрович
- Пятра-Нямц, м. (Румунія) 90
- Р**
- “Р-2”. *Див.* Гоянюк Михайло Дмитрович
- Равлинюк Георгій с. Олексі 292
- Равлюк Пантелей 362
- Радим Михайло 239
- Радиш Домка 209
- Радівці, м. (тепер у скл. Румунії) 623
- Радул Михайло, “істребітель” 135
- “Радянська Буковина”, газета 89, 90, 126, 338
- Радянський Союз. *Див.* СССР
- Райовський, кер. злодіїв 356
- Райх 59, 66
- Райхскомісаріят Україна 458
- Ракова, хр. 194, 232, 344
- Ракови, прис. с. Киселиці Путильського р-ну 134, 224, 234, 235, 284, 288, 297, 495
- Ракоча Василь 258, 266
- Ракоча Вероня 364
- Ракоча Домна 290
- Ракоча Марія 258
- Ракоча Санда с. Василя 290
- Рамадьє (Рамадіє) Поль, фран. мін. 446, 448, 450

- Раранча, с. Садгiрського р-ну.
Див. Рiдкiвцi, с. Новоселицького р-ну
- Раскатов, л-нт, чл. ВКП(б) 222
- Рахмед Раул Орвай, тур. амбас. 67
- Рачинський Михайло, нач. IB 222
- Ревакiвцi, с. Кiцманського р-ну 202, 217, 254, 264
- Ревеча Михайло 191
- Ревна, с. Чернiвецького р-ну.
Див. Ревне, с. Кiцманського р-ну
- Ревне (Ревна), с. Кiцманського р-ну 124, 149, 167, 173
- Ревнянський, лiс 167
- Регат (Румунiя) 86, 114, 121
- Ремiза, л-нт УМВС 192, 194
- Ренi (Ринь, Рень), м. 89, 90, 96
- Репужинцi (Репуженцi), с. Заставнiвського р-ну 127, 134, 136, 210, 214, 234, 254, 281
- Решетов, п-к, нач. УМДБ 520, 523, 530, 536, 542, 548, 558, 568
- “Рибак”, охор. 553, 555
- “Рибак”, пiдп. 212
- Рибак iван 166
- Рибак Олена 166
- Рибацький Тадеуш, “стребок” 139
- Рижко Олексiй Георгiйович (“Липа”, “Борисенко”) 17, 23, 36, 37, 49, 155, 156, 579, 618
- Римео Радор, агенцiя 82
- “Рись”. *Див.* Колотило iван Якович
- Рихло Василина 279
- Рихло Микола с. Дмитра 205
- Рихло Степан 279
- Ришiтник (Решитник) Єлизавета, “сексот” 178, 374
- Рiвне, кут с. iванкiвцi Кiцманського р-ну 283
- Рiвня, с. Вижницького р-ну, тепер у скл. м. Вижниця 64, 72, 133, 137, 169, 178, 213, 235, 238, 549, 601, 602, 627
- “Рiг”, бой., вийшов з пов. 124
- Рiдкiвцi (Раранча), с. Новоселицького р-ну 161, 181, 182, 185, 216, 232, 234, 240-242, 245, 246, 249, 250, 254, 264, 267, 609
- Рiжi, хут. с. Мариничi Путильського р-ну 600
- Рiзарня, хут. Перегiнського р-ну Станiславської обл. *Див.* Рiзарня, хут. Рожнятiвського р-ну iвано-Франкiвської обл.
- Рiзарня, хут. Рожнятiвського р-ну iвано-Франкiвської обл. 620
- “Рiзьбяр”. *Див.* Андрусяк Василь
- “Рiчка”. *Див.* Гоян Василь Дмитрович
- “Рiчка”, рой., вийшов з пов. *Див.* Жарук Сильвестр Андрiйович
- Ржавенцi (Ржавинцi), с. Заставнiвського р-ну 200, 212, 235, 250, 278, 310
- “Роберт”. *Див.* Мельник Ярослав
- “Роберт”. *Див.* Мирон Дмитро
- Рогiзна, с. Садгiрського р-ну (тепер у скл. м. Чернiвцi) 103, 136, 168, 183, 198, 202, 204, 205, 207, 210, 217, 225, 253, 268, 427, 429, 501, 613, 625
- Роговик Танасiй Аксентiйович (“Бурий”) 558

- Рожков В. П., солд. ВВ МДБ 536
- Роздобудько Марія Михайлівна 325
- Розтоки, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 184
- Розтоки (Ростоки), с. (с/р) Путильського р-ну 64, 86, 125, 126, 133-135, 144, 148, 156, 162, 166, 169, 171, 184, 185, 188, 189, 193, 194, 200, 203, 204, 207, 210, 220, 223, 226, 228, 229, 236, 239, 241, 245, 275, 276, 283, 284, 286, 288, 289, 294-298, 327, 331, 340, 342, 344, 442, 493, 495, 497, 531-535, 596, 600, 605, 616, 617, 623
- Роковіца Михайло, рум. генерал 76
- “Роман”. *Див.* Бузинський Михайло Миколайович
- “Роман”, рай. пров. *Див.* Василюк Микола Костянтинівич
- Роман, м. (Румунія) 88
- “Роман”, рай. пров. *Див.* Бойчук Володимир Андрійович
- Романківці, с. Сокирянського р-ну 310
- Романович Іларій Олександрович (“Шпак”, “Богдан”) 226
- Романовський Василь 302
- Романчук Фрозина 225, 227
- Романюк Вероня 364
- Романюк Дмитро 263
- Романюк Ілля (“Тигр”) 179, 553
- Романюк Марія 190, 356
- Романюк Михайло 313
- Романюк Олена 241
- “Ромко”, бой. *Див.* Калинич Іван Михайлович
- Ропча (Ропче), с. Сторожинецького р-ну 116, 118
- Росія, Советська 65, 78-81, 83, 84, 129, 131, 161
- Росіяни (руські, руські, москалі) 70, 79, 82, 92, 98, 140, 203, 320, 327, 405, 494
- Ростоки (Галичина). *Див.* Розтоки, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл.
- Ростоки, с. Вижницького р-ну. *Див.* Розтоки, с. Путильського р-ну
- Ротар Євген 164, 369, 444
- Ротар Марія 143
- Ротопан Микола (Николай), “стребок” 174, 175, 372
- Роша, с. Чернівецького р-ну, тепер у скл. м. Чернівці 136
- Рошишний (Рошошний), верх 207
- Рошишний, хут. с. Розтоки Путильського р-ну 134, 239
- Рошишний, хут. смт. Усть-Путиля Путильського р-ну 193, 202, 203, 233-235
- Рошко Іван 227
- Рошко Марія 216, 222
- Рошко Настя 221
- Рояль, амер. мін. 433
- “Рубан”, рай. пров. *Див.* Дмитрюк Микола Васильович
- “Рубаха”, дивізія НКВС 134
- Рудак Петро 300
- Руденко, полк., нач. УНКВС 480
- Рудка, прис. с. Бабин Заставнівського р-ну 189, 202
- Рузвельт, амер. през. 67, 431
- Рульов, о/у УМВС 236, 254, 255, 257, 259, 278-284, 288, 291, 294, 295, 322, 323, 499

- Румов, л-нт 234
- Румуни 33, 54, 56, 57, 59-64, 66-68, 73-75, 78, 79, 85-87, 89, 90, 96, 101, 105, 106, 109-112, 114, 115, 139, 147, 386, 426, 454, 459, 463,
- Румунія 27, 28, 29, 34, 53-56, 60-74, 77-80, 84, 85, 87-91, 95, 96, 106, 110, 111, 137, 201, 269, 271, 327, 431, 433, 555, 594, 598, 603, 606-608, 613, 616, 623, 624, 661
- Румунська, жандармерія (жандарми) 28, 30-32, 40, 62, 72-74, 500, 595, 596, 598, 603-605, 607, 608, 611, 613, 615, 618, 621, 622
- Румунська, поліція 32, 40, 150
- Румунський, народ. *Див.* Румуни
- Румунські, війська (армія) 28, 30, 33, 56, 60, 67, 68, 72, 77, 88, 90, 93, 115, 117, 386, 491, 594, 600-602, 604, 606, 611, 615-618, 623, 626
- Румунські, землі. *Див.* Румунія
- Румунські, колоністи (колонії) 55, 75
- Румунські, тюрми 27, 600, 606, 610, 613, 623-625
- Рунгури, с. Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. 608
- Рунгури, с. Коломийського р-ну Станіславської обл. *Див.* Рунгури, с. Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.
- Русичі. *Див.* Українці
- Руснак, вет. лікар 188
- Руснак Андрей 336
- Руснак Анна 215
- Руснак Василь, з с. Валява 248
- Руснак Василь Васильович (“Тур”) 499
- Руснак Дмитро 221
- Руснак Іван 143, 347
- Руснак Катріна 138
- Руснак Микола (Николай) с. Івана, техноруб 173, 354, 371
- Руснак Михайло, “стробок” 279
- Руснак Теодор 170
- Руська, с. Путильського р-ну 500
- Руські (руські). *Див.* Росіяни
- Рухотин, с. Хотинського р-ну 308
- Рясний (Рясной) Василь Степанович, нарком НКВС 142, 146, 162

С

- “С-20”. *Див.* Савчак Василь Миколайович
- Сабура Іван 211
- Сава Євген, секр. с/ради 503
- “Саверин”, рай. пров. 591, 619
- Савескул (Савискул) Василина 358
- Савескул Домка (Домна) 148, 259, 351
- Савескул (Савискул) Марія 148, 351, 358
- Савескул Михайло 259
- Савескул Тодор 148, 351
- Савчак Василь Миколайович (“Блакитний”, “Сокіл”, “Арпад”, “Сталь”, “Старий”, “С-20”, “383/с”) 35, 39, 43-49, 113, 119, 128, 129, 135, 140, 141, 145, 146, 150, 164, 251, 285, 330, 394, 395,

- 399, 403, 406, 469, 477, 530,
533, 539-541, 552-556, 566,
583, 619, 643, 653
- Савченко С. Р., нарком (міністр)
ДБ УРСР 41, 46, 513, 521,
531, 537, 543, 563
- Савчук Анатолій 185, 374
- Савчук Анна 296
- Савчук Домна 296
- Савчук Дмитро 205
- Савчук Євген, нач. ІБ 143
- Савчук Іван, з с. Драчинці Нові
296
- Савчук Іван, з с. Кліводи́н 203
- Савчук Марія, "сексот" 178, 374
- Савчук Олена 300
- Савчук Петро 221
- Савюк Юрко 304, 317
- "Сагайдачний". *Див.* Колотило
Дмитро Мойсейович
- "Сагайдачний", бой. *Див.* Куру-
ляк Іван
- "Сагайдачний", ком. боїв-
ки. *Див.* Скаріотський Іван
Семенович
- "Сагайдачний", інстр. УПА.
Див. Скоропадюк Марко
- Садагура, м. *Див.* Садгора, м.
- Садгора, м. (тепер у скл. м.
Чернівці) 92, 103, 191-193,
207, 236, 254, 427, 597
- Садгірський (Садгорський,
Садагурський), р-н 28,
34-36, 38, 39, 41, 46, 113,
116, 131, 136, 152, 153, 181,
188, 191, 196, 209, 210, 212,
213, 216, 217, 219, 223, 225,
227-232, 234-237, 240-243,
245, 246, 248, 249, 253, 254,
256, 261, 262, 264, 267-269,
287, 306-308, 310, 316, 320,
328, 336, 428, 478, 479, 495,
499, 501, 509, 511, 521, 523,
538, 539, 541, 559-561, 567,
579, 582, 597, 606, 609, 615
- Садгірщина (Садгорщина,
Садагурщина) 35, 46, 124,
153, 166, 168, 179-185, 187,
188, 190, 191, 193, 198, 202,
204-207, 443, 445, 446, 480,
482, 649, 650, 654, 658
- Садки, с. Заліщицького р-ну
Тернопільської обл. 612
- Садківський Іван Васильович
("Тиміш") 189, 215, 245
- Садківщик, хут. с. Петраші
Путильського р-ну 553
- Садовий Степан ("Дмитро",
"Чорнота") 578
- Садниста, г. 226, 655, 656
- Садниста, хут. с. Розтоки
Путильського р-ну 247
- Самик Катерина 300
- "Самостійність", газета 294
- "Сам-свій", ком. боївки 36
- "Сам-свой", агент-бойовик.
Див. Куруляк Василь Мико-
лайович
- Самурча Микола, загот. 192
- Самушин, с. Заставнівського
р-ну 124, 137, 175, 179, 183,
201, 203, 206, 226, 246, 253,
254, 261, 267, 272, 277, 278,
280, 282, 312, 375, 444, 499,
523
- Санатеску, гол. рум. дем. уряду
87, 90
- Сандул Марія 216
- Сан-Штефано (Сан-Стефано),
мир. договір 79
- Сараєв, п-к, нач. 2-Н МДБ
УРСР 570
- Сарата, хут. с. Шепіт Путильсь-
кого р-ну 332, 339, 500

- Сасинюк, з с. Хлівищі 198
Сасинюк Теодосій 198
Сауцбергер, амер. журналіст 449
Сафаров Курман Апарович, нач. РВК 223
“Сашківці”, спецгрупа УНКВС 179
СБ ОУН. *Див.* ОУН, СБ
Свердловська обл. (Росія) 29
Свириденко, нач. РВ УМДБ 253, 279
“Северин”. *Див.* Гайдук Володимир Іванович
Северин Григорій, “сексот” 203, 504
Северин Дмитро 293
Северин Іван 239
Северин Іван Миколайович (“Грізний”, “Нанашко”, “Гуцул”, “Скригун”, “Вуйко”, “Іскра”) 17, 23, 35, 44, 49, 117, 152, 157, 159, 214, 215, 246, 251, 509-511, 541, 583, 584, 619, 645
Северин Марія 293
Северин Федір с. Іллі 293
Селятин, с. Путильського р-ну 116, 127, 137, 170, 223, 234, 327, 500
Семака Оксана. *Див.* Додяк-Семака Ксенія Марківна
Семака Олексій 238
Семака Семен 238
Семен II (Симеон II), бол. король 71
Семенович Єлизавета д. Степана 177, 373
Семенович Іван с. Степана 177, 373
Семенчук, полонина 500
“Семенюк”. *Див.* Козуб Микола Васильович
Семенюк Григорій Олександрович (“Чумак”, агент-бойовик “Вольний”) 48, 259, 267, 280, 281, 499, 521-523, 565, 566, 569
Семенюк Дмитро, заст. гол. с/ради 256, 301
Семенюк Дмитро Георгійович (“Герасим”) 127
Семенюк Юрій, агент. *Див.* Семенюк Григорій Олександрович
Семигород, регіон (Румунія) 57, 64, 74, 77, 88, 89
Семиряк Микола, упов. 303
Семчук Олена 260
Сенько Манолій с. Дмитра 228, 375
Серафинець (Сарафинець), кут с. Замостя Вижницького р-ну 121, 124, 133, 140, 144, 175, 176, 184-186, 189, 199, 201, 213, 220, 240, 348, 359, 368, 372
Серафинці, с. Городенківського р-ну Івано-Франківської обл. 47, 444, 561, 562
“Сербієнко”, рай. пров. 41, 49, 128, 129, 161, 552, 588, 619
Серби 454, 459
Сербія 71, 80
Сербські, партизани 91
Сергії, с. Путильського р-ну 285, 287-289, 293, 297, 302, 319, 323, 324, 327, 333, 339, 345, 395, 502, 614
Сергій Іван с. Юрія 293
Сергійчук Володимир 15, 16, 22, 107, 270, 430
Сердюк Марія Дмитрівна (“Зірка”, “Катря”) 49, 585, 591, 620

- Середа Чукулуй, м. *Див.* Меркура-Чукулуй, м.
Середземне море 79
Середній Березів, с. Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 622
Середній Майдан, с. Лукавецької с/р Вижницького р-ну 258, 285, 287, 299, 428
Серет, м. (тепер у скл. Румунії) 92, 108
Серет, р. 90, 91, 96, 103, 115, 176, 203, 239-241, 344
Северодонецьк, м. Луганської обл. 594, 595
Сєдов, ст. л-нт МДБ 225, 232, 240
Сибір 122, 124, 132, 138, 142, 163, 166, 201, 212, 247, 261, 262, 271, 272, 275, 286, 300, 303-306, 312, 315, 330, 331, 340, 341, 361, 363, 364, 409, 420, 427, 436, 439, 443, 468, 471
Сивак Микола 292
“Сивий”. *Див.* Гайдей Григорій Васильович
Сивко Казимир 243
Сивчук Іван Петрович 202
Сигіран Марія 280
Сигуранца (Сігуранца, Сігуранца) 28, 31, 55, 56, 72, 84, 85
Сідней (Сідней), м. (Австралія) 604
Сидор Анна 299
Сидор Василь Михайлович (“Шелест”, “Конрад”, “Кравс”, “Лісовик”, “Ростислав Виштитий”, “Зов”, “753”, “808”) 46, 141, 533, 534, 620
Сидоренко, гол. РВК 337
Сидоренко, л-нт НКДБ 192, 211
Симітин Григорій 360
Симчук Антон Танасійович (“Чумак”) 549
Симчук Марія 295
“Синиця”. *Див.* Духович Василь Семенович
Синиця, заст. нач. РВ УНКДБ 175, 187, 200, 444
“Синій”. *Див.* Старух Ярослав
Синьків, с. Заліщицького р-ну Тернопільської обл. 199, 200, 478, 621
Синьогуб, гол. РВК 211, 212, 214
Синявський, “істребітель” 244
Сисюк Іван, з с. Дорошівці 242
Сисюк Іван с. Василя 227
Сичук Петро 184
Сібіу, м. (Румунія) 89, 608
Сівко Віктор Іванович (“Віктор”) 207, 552-554
Сідней, м. (Австралія) 604
Сідор Александра 349
Сідор Настя 324
Сідор Олександра 146, 349
Сіма Горія 55, 89
Сіренко Панас Назарович (“Моторний”, “Орест”, “Степ”, “231”) 42, 45, 46, 504, 505, 515, 518, 533, 553, 555, 565, 588, 589, 620, 651, 653
“Сірий”. *Див.* Тодорюк Ілля Дмитрович
Сірий Василь 239
Сірик Дмитро с. Василя 228
“Сірі вовки”, курінь ВО-3 УПА-Захід 38
“Сірко”. *Див.* Нахамко Михайло Созимович
Сірук, г. 193

- Сірук, хут. с. Розтоки Путильського р-ну 228, 275, 284, 286, 288, 344, 616
- Сісни (Сісні), хут. с. Лукавці Вижницького р-ну 284, 285
- Скаріотський Іван Семенович (“Сагайдачний”) 34, 35, 93, 94, 153, 584, 621
- Скибінський Михайло Георгійович (“Залізник”) 557
- Скидан Іван с. Семена 295
- Скидан Іван с. Федора 327
- Скидан Микола с. Григорія 327
- Скидан Юрій, з с. Дихтинець 320
- Скидан Юрій, ком. банди грабіжників 201
- Скиданчук Василь 293
- Склярова, авт. 277
- “Скок”. *Див.* Барбазюк Василь
- Скорейко Георгій Миколайович (“Гриць”) 323, 559, 560, 586, 621
- Скорейко Іван 326, 336
- Скорейко Марія 132, 336
- Скорейко Михайло 336
- Скорейко Наталина 132
- Скорейко Олена 315
- Скорейко Т. 336
- “Скорий”. *Див.* Богуцький Георгій Васильович
- “Скорий”, підп. *Див.* Дмитрюк Микола Васильович
- Скоропадюк Марко (“Сагайдачний”, “Ступа”) 36
- “Скригун”, обл. реф. СБ. *Див.* Северин Іван Миколайович
- Скрипник Вікторія 294
- Скрипник Фрозина 300
- Скулиба Микола 198
- Скутар Василь 190
- “Славко”. *Див.* Козуб Микола Васильович
- Славонія, регіон (Хорватія) 91
- Славська Параска 214
- “Славута”. *Див.* Соболь Владислав Ількович
- “Славута”, бой., вийшов з пов. 124
- “Славута”, пов. реф. СБ 35, 621
- Сливка Василь 336
- Слобідський, ліс 131, 134, 287, 289
- Слобода, с. Новоселицького р-ну 181, 216, 232, 246
- Слобода, с. Садгірського р-ну (тепер у скл. м. Чернівці) 254
- Слобода-Банілів (Слобода Банілівська, Слобода, Слобозія), с. Вижницького р-ну 122, 130, 133, 138, 139, 143, 147, 149, 175, 177, 190, 227, 235, 236, 241, 248, 350, 353, 355, 362-364, 367, 372, 373, 445, 501, 625, 626
- Слобода Банілівська, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Слобода-Банілів, с. Вижницького р-ну
- Слобода Комарівська, с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Слобода-Комарівці, с. Сторожинецького р-ну
- Слобода-Комарівці (Слобода Комарівська), с. Сторожинецького р-ну 122, 123, 134, 140, 148, 149, 160, 167, 226, 241, 598
- Слобода-Паранча, с. Садгірського р-ну. *Див.* Слобода, с. Новоселицького р-ну
- Слободян, секр. комс. 263, 268
- Слободян Василь 293
- Слободян Микола 239

Слободян Степан Петрович
("Єфрем", "Клим", "05", "12")
48, 330, 406, 418, 621

Слободян Фрозіна д. Андрія
293

Словаки 112

Словаччина 34, 67, 435

Слозович Євген 227, 229

Слотар Олександр, "сексот"
176

"Смерека". *Див.* Ткачук Іван
Савович

"Смелий", агент-бойовик 567,
569

"Смирний", охор. *Див.* Голо-
вацький Михайло

"Смілий", стан. *Див.* Мель-
ниченко Георгій Афанасійо-
вич

Смутняк Роман 299

Сніжик (Снежик), з с. Шубра-
нець 561

Снятин, м. Івано-Франківської
обл. 30, 58, 103, 124, 176,
190, 269, 372, 444

Снятинський, пов. 93, 151

Снятинський, р-н 240, 372,
609

Снятинщина 34, 94, 104, 105,
175, 176, 186, 189, 387-389,
444

Собицький Йосиф, воєнрук
252

Соболь Владислав Ількович
("Тигр", "Зелений", "Хома",
"Паливода", "Славута") 37, 622

Сова Маковії 362

Советська (советская) армія.
Див. ЧА

Советська Росія. *Див.* Росія,
Советська

Совиця, р. 281

Содоль Петро 36

Сокирянський р-н 28, 35, 113,
219, 310, 579

"Сокіл". *Див.* Домчук Олексій
(Олекса) Тодорович

"Сокіл". *Див.* Маєвський Семен
Пилипович

"Сокіл". *Див.* Савчак Василь
Миколайович

"Сокіл", бой. *Див.* Купчанко
Іван Несторович

"Сокіл", ком. боївки. *Див.*
Дарійчук Ієлизар (Лазарій)

"Сокіл", рай. пров. *Див.* Том'юк
Дмитро Дмитрович

"Сокіл", рой. 392

"Сокіл", чот. *Див.* Григорчук
Микола

"Сокол", агент-бойовик. *Див.*
Гордей Василь Іванович

Сокол, л-нт УМДБ 257, 271,
282

Соколюк М. 174, 441

Соколюк Юрій 306

Соколянський Олександр
("Хвильовий") 38

"Соловей". *Див.* Мацьопа Ілля
Григорович

"Соловій", рай. пров. *Див.*
Мензак Іван Миколайович

"Соловій", підп. *Див.* Гудима
Василь Михайлович

"Соловій", підп. 500

"Соловій", спецкур'єр 161

"Соловій", стр. 205

Соломійчук Іван 296

Соломійчук Павліна 166

Солонець, п. 204

Солонець, прис. с. Багна
Вижницького р-ну 283, 285

Сольчаник Р. 384

Сонко Юрій 260

- Сондик Георгій 138
 Сорич Варвара 186
 Сорока, л-нт нім. розвідки 386
 Сороки, м. (Молдова) 99, 108
 Сорокський, пов. 99
 Сорохан Петро 302
 Сосенюк Теодосій, гол. с/ради 199
 Софійчук Анна 239
 Софійчук Танасій с. Гарасима, “сексот” 493, 496
 “Софія”. *Див.* Васкан Катерина
 Софія, м. (Болгарія) 91
 Софія II Радор, бол. газета 71
 “Спартак”. *Див.* Сулятицький
 Мирослав Володимирович
 Спас, с. Вижницького р-ну. *Див.*
 Іспас, с. Вижницького р-ну.
 Спас, с. Коломийського р-ну
 Івано-Франківської обл. 146,
 599, 605
 Спасів, с. Сокальського р-ну
 Львівської обл. 620
 Спаска, с. Чернівецького р-ну.
Див. Спаська, с. Сторожин-
 нецького р-ну
 Спаска Глинницька (Глиниця),
 кут с. Спаська Сторожинець-
 кого р-ну 178, 195, 217, 287,
 374, 515, 518
 Спаска-Михальче, кут с. Спась-
 ка Сторожинецького р-ну
 144, 194, 195, 220, 222, 515
 Спаська (Спаска), с. Сторожин-
 нецького р-ну 37, 167, 611
 Спаськ Дальний, м. (Примор-
 ський край, Росія) 602
 Спаський, ліс 389
 Спаський Майдан (Майдан-
 Іспас), хут. с. Іспас, тепер с.
 Вижницького р-ну 123, 137,
 168, 231, 287, 299
 “Співак”, бой. 162
 Спіжавка Василь 376
 Спірідон Марія 248
 СРСР (СРСР, Советский Союз,
 Радянський Союз) 15, 16, 18,
 27-29, 42, 45, 66, 82, 83, 87,
 88, 118, 142, 148, 184, 252,
 253, 271, 273-277, 311, 312,
 320, 348, 349, 351, 352, 381,
 408-410, 412-414, 416, 417,
 419-424, 429, 432-436, 449,
 452, 454, 459, 507, 534, 544,
 547, 551, 557, 559
 Стабчук Михайло 134
 Ставчани, с. Кіцманського р-ну
 132, 148, 190, 231, 235, 259,
 269, 307, 317, 336, 501
 Стайки, прис. с. Банилів-
 Підгірний Сторожинецького
 р-ну 122
 Стайки, прис. с. Долішній Шепіт
 Вижницького р-ну 151, 500,
 594
 Сталін Йосип, диктатор 79, 80,
 82-84, 90, 141, 143, 173, 191,
 192, 243, 244, 277, 298, 308-
 311, 313, 320, 321, 448, 453-
 456, 459, 462, 464, 467, 469,
 470, 472
 “Сталь”, окр. пров. *Див.* Савчак
 Василь Миколайович
 Стамбул (Константинополь,
 Істамбул), м. (Туреччина) 77,
 79
 Станіслав (Станіслав), м. *Див.*
 Івано-Франківськ, м.
 Станіславівський обл. провід.
Див. ОУН, Станіславівський
 обл. провід
 Станіславівський 22 ТВ УПА.
Див. УПА-Захід, ТВ-22 “Чор-
 ний Ліс” (Станіславівський)

- Станиславівщина 32, 36, 42, 43, 612, 620, 628
- Станівський, вивіз 140, 143
- Станівський, ліс 131, 134, 159, 388
- Станівці Горішні (Великі), с. Вашковецького р-ну. *Див.* Верхні Станівці, с. Кіцманського р-ну
- Станівці Долішні (Малі), с. Вашковецького р-ну. *Див.* Нижні Станівці, с. Кіцманського р-ну
- Станіслав, м. *Див.* Івано-Франківськ, м.
- Станіславська, обл. *Див.* Івано-Франківська, обл.
- Станчин, г. 203
- Станчин, прис. с. Багна Вижицького р-ну 170
- Стара Веренчанка, с. Заставнівського р-ну. *Див.* Веренчанка, с. Заставнівського р-ну
- СтараЖадова, с. Сторожинецького р-ну 118, 121, 122, 124, 130, 136, 137, 140, 147, 161, 166, 178, 179, 181, 192, 195, 197, 200, 237, 239, 244, 256, 257, 260, 286, 289, 483, 496, 529, 595, 598, 623, 624
- Стара Жучка, с. Садгірського р-ну (тепер у скл. м. Чернівці) 102, 181, 184, 246, 261, 427, 501
- Стара Красношора (Краснішора Стара), с. Сторожинецького р-ну 137
- “Старий”. *Див.* Домчук Олексій (Олекса) Тодорович
- “Старий”, надр. пров. *Див.* Кричун Микола Пилипович
- “Старий”, окр. пров. *Див.* Савчак Василь Миколайович
- “Старий”, підп., вийш. з повин. *Див.* Чувін (“Старий”)
- Старий Ківок, г. 389
- Старий Кут, прил. с. Бобівці Сторожинецького р-ну 169
- Старик Володимир 16, 22, 30, 31, 34
- Старі Бросківці (Брусківці), с. Сторожинецького р-ну 122, 125, 136, 167, 169, 226, 283, 287, 441
- Старі Брусківці, с. Сторожинецького р-ну. *Див.* Старі Бросківці, с. Сторожинецького р-ну
- Старі Драчинці Вашковецького р-ну. *Див.* Драчинці, с. Кіцманського р-ну
- Старі Мамаївці (Старосілля), с. Кіцманського р-ну. *Див.* Мамаївці, с. Кіцманського р-ну
- Старко Теодозій 279
- “Стародуб”, рай. пров. *Див.* Лазоряк Микола
- Старокозача, с. (Бесарабія). *Див.* Старокозаче, с. Білгород-Дністровського р-ну Одеської обл.
- Старокозаче, с. Білгород-Дністровського р-ну Одеської обл. 108
- Старосілля, с. Кіцманського р-ну. *Див.* Мамаївці, с. Кіцманського р-ну
- Старух Ярослав (“Синій”) 32
- Стассен Г., амер. кор. 448
- Стасюк Олекса 289
- Шашко Петро 354
- Стебник, г. 185

Стебник, прис. смт. Берегомет
 Вишницького р-ну 165
 Стебні, с. Верховинського р-ну
 Івано-Франківської обл. 320,
 331, 341, 342, 344
 Стебні, с. Жаб'євського р-ну
 Станіславської обл. *Див.*
 Стебні, с. Верховинського
 р-ну Івано-Франківської обл.
 Стебні, с. Путильського р-ну
 213, 242, 245, 285, 295, 327
 Стенчина, приліс. с. Виженка
 Вишницького р-ну 168
 "Степ", підп. 200
 "Степ", рай. пров. *Див.* Сіренко
 Панас Назарович
 "Степан". *Див.* Гайдук Мирос-
 лав Іванович
 "Степан". *Див.* Духович Василь
 Семенович
 "Степан". *Див.* Тодорюк Михай-
 ло Дмитрович
 "Степан", обл. орг. реф. *Див.*
 Кіндзірський Мирослав
 Васильович
 "Степовий", куц. 222
 Столяров, ст. л-нт УМДБ 498
 Стороженко, суддя 202
 Сторожинець, м. 103, 147, 169,
 170, 179, 205, 229, 242, 287,
 427, 428, 441, 603
 Сторожинецький, ліс 165, 264
 Сторожинецький, пов. 35, 99,
 385, 579
 Сторожинецький, р-н 28, 32,
 35, 45, 94, 107, 113, 114,
 116, 136-140, 172, 181, 210,
 211, 213, 214, 219-223, 226,
 228, 235, 237-242, 244, 245,
 255-258, 260, 283, 284, 286-
 289, 295, 297, 298, 304, 309,
 313, 325, 358, 428, 441, 496,
 499, 501, 502, 518, 520, 524,
 529, 530, 542, 548, 550, 556,
 568, 579, 582, 595, 598, 611,
 621, 623, 624, 661
 Сторожинеччина 13, 42, 45,
 122-124, 141, 146-149, 153,
 160, 162, 165-168, 170, 171,
 177, 178, 183-185, 191-193,
 195, 197, 200, 202, 203, 206,
 441, 443-445, 482, 598, 651,
 652
 Сторонець-Путилів, с. (тепер
 у скл. смт. Путила) 126, 167,
 223, 238, 284, 287, 288, 320,
 323, 443, 482, 494, 500
 Сторощук Катерина 260
 Сторощук Марія 260
 Страдецький Михайло 213
 Стратійчук, нач. ІБ 302
 Стратійчук, ст. л-нт УМДБ 548
 Стрекозов, к-н МДБ 231, 253
 "Стрибки" ("стрєбки"). *Див.* ІБ
 Стрижиборода Льоня 181
 Стрижиборода Ярослав 237
 Стринадко Анна 147
 Стринадко Василь 284
 Стринадко Ілія 364
 Стринадко Н. 320
 Стринадко Юрій 320
 Стрікату Єронім, рум. адмін.
 фін.-торг. 64
 "Стріла". *Див.* Курчак Филімон
 Миколайович
 "Стріла", підп., вий. з пови-
 нною 163
 "Стріла", стан. *Див.* Гриндей
 Василь
 "Стрілець". *Див.* Мацьопа Ілля
 Григорович
 Стрілецький Василь 239
 Стрілецький Георгій с. Петра
 292

- Стрілецький Остап 239
 Стрілецький Кут, с. Кіцманського р-ну 103, 105, 124, 130, 133, 143, 146, 147, 167, 195, 427, 429, 626
 Стрілецький Кут, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Стрілецький Кут, с. Кіцманського р-ну
 Стрілецький Остап 239
 Стрільчук Анна 205
 Стрільчук Василина 205
 Стрільчук Семен 205, 206
 “Строгий”. *Див.* Курчак Филімон Миколайович
 “Строгий”, стан., провокатор. *Див.* Чувик Михайло
 Строкач, мін. ВС УРСР 219
 “Струг” (“Струк”), підп. 552, 556
 Струпинський Олексій 238
 “Ступа”. *Див.* Скоропадюк Марко
 “Сувенір”, окр. реф. проп. *Див.* Духович Василь Семенович
 Суденко, гол. райпарткому 145, 347, 365
 Суецький канал 447
 СУЗ 33, 35, 44, 103, 114, 136, 150, 152, 173, 211, 220, 227, 331, 332, 338-340, 409, 417, 420, 421, 502, 607
 “Сулима”, рай. реф. проп. *Див.* Халус Іван Михайлович
 Сулятицький Мирослав Володимирович (“Кривоніс”, “Спартак”, “Петро”) 45, 49, 259, 267, 394-399, 513, 514, 521-523, 527, 553, 566, 583, 594, 600, 622, 644, 653, 658
 “Сурма”, сотня ТВ-21 УПА-Захід 38, 138, 162
 Сурохан Іван 239
 Сухий, г. 185, 187
 Сухий, хут. смт. Берегомет Вижницького р-ну 599
 Суховерхів, с. Кіцманського р-ну 206, 220, 221, 233, 252, 254, 257, 260, 265, 266, 269, 271, 272, 274, 292, 299, 302, 313-315, 501
 “Сучава”, група УПА (ВО-7 УПА-Захід, Буковина) 36, 385, 392, 576
 Сучава, м. (тепер у скл. Румунії) 108, 607, 661
 Сучава, р. 332, 340, 500
 Східні, області (терени). *Див.* СУЗ
 Східняки. *Див.* Українці, східні США 20, 26, 67, 252, 253, 271-275, 302, 303, 305, 430-433, 436, 437, 447, 449, 451, 452
 “Сян”, міськ. реф. проп. *Див.* Перун Онуфрій Миколайович
- Т**
 Танасійчук Олекса 288
 Танасійчук Павло 288
 “Тарас”. *Див.* Гирюк Дмитро Петрович
 “Тарас”. *Див.* Ткачук Юрій Савович
 “Тарас”, ком. псевдопідп. 115, 124
 “Тарас”, підп., рай. пров. *Див.* Федірчик Олександр Васильович
 Тарас Степан 216
 Тарасов І. Т., ст. серж. ВВ МДБ 520
 Таратухін, НКВД-ист 233
 Тарашани, с. Чернівецького р-ну. *Див.* Тарашани, с. Глибоцького р-ну

Тарашани, с. Глибоцького р-ну
 90, 147
 Тарнавська Настасія 216
 Татарин Данило с. Марка, “сек-
 сот” 324
 Татарин Олена 258, 298
 Татарин Настя 298
 Тацюк Іван с. Василя, “сексот”
 228
 Тацюк Михайло, гол. к-пу 299
 Тащук Б. 174, 441
 Тащук Дмитро 358
 Твердохліб Микола Дмитрович
 (“Музика”, “Петро”, “Північ”,
 “Грім”, “24”, “311”, “401”,
 “090”) 396, 398, 622
 Тевтул Дарія Костянтинівна
 (“Марія”) 592, 623
 Темішоара, м. *Див.* Тімішоара,
 м. (Румунія) 201
 Тенедос, о-в 79
 Тернава (Тарнава), м. (Румунія)
 89
 Тернопільська, обл. 34, 595,
 596, 602, 609, 612, 621
 Тернопільщина 35, 595, 607,
 609, 621
 Тесницька (Тисницька), прис.
 с. Сергії Путильського р-ну
 285, 288, 289, 302, 319, 495,
 614
 “Тетяна”. *Див.* Кушнірук-По-
 буцька Євгенія Григорівна
 Тешин, м. (Чехія) 610
 “Тигр”. *Див.* Соболь Владислав
 Ількович
 “Тигр”, підрай., кущ. *Див.*
 Романюк Ілля
 “Тиміш”. *Див.* Кантемір Василь
 Миколайович
 “Тиміш”, стр. *Див.* Садківський
 Іван Васильович
 Тимкович, госп. 324
 Тимкович Іван 324
 Тимкович Марія 324
 Тимошевський, з с. Мамаївці
 462
 Тимошевський Дмитро 240
 Тимченко, дир. школи 274
 Тимченко Іван Василевич,
 упов. 301
 Тинкалюк Михайло 297
 Тирдинюк Микита 201
 Тирон Анна д. Якова 293
 Тирон Анна ж. Якова 295
 Тирон Олена 222
 Тирон Олена ж. Якова 295
 Тирон Федір 285
 Тиса, р. 71, 91
 Тисменицький, р-н 619, 627
 “Тихий”, ком. в. *Див.* Моргаляк
 Семен Прокопович
 “Тихий”, підп. 494
 Тихий океан 90
 Тихонюк, з с. Виженка 462
 Тишківці, с. Городенківського
 р-ну Івано-Франківської обл.
 617
 Тігіна, м. *Див.* Бендери, м.
 (МНР)
 Тімішоара, м. (Румунія) 201
 Тіто, Йосиф Броз 91, 433
 Тітулеску, гол. еміг. рум. уряду
 88
 Ткаченко, л-нт УНКВС 483
 Ткачик Іван 227
 Ткачук Анастасія 132
 Ткачук Андрій с. Степана 301
 Ткачук Василь, з с. Суховерхів
 299, 300
 Ткачук Василь Савович (“Бог-
 дан”) 534, 535
 Ткачук Іван Савович (“Іскра”,
 “Смерека”) 534, 535, 653

- Ткачук Катерина 297
- Ткачук Катерина, з с. Южинець 305
- Ткачук Микола, з с. Валява 249
- Ткачук Микола, з с. Киселів 316
- Ткачук Микола, з с. Станівці 209
- Ткачук Микола Георгійович (“Дід”) 283, 289
- Ткачук Степан с. Гаврила 305
- Ткачук Танасій 319
- Ткачук Філарет Констянтинович (“Кармелюк”) 190, 351
- Ткачук Юрій Савович (“Тарас”, “Куниця”) 46, 185, 194, 201, 223, 236, 247, 395, 396, 492, 531-534, 536, 547, 552, 590, 623, 648, 653, 655, 656
- Товарниця (Вижня), хут. с. Розтоки Путильського р-ну 169, 229, 289, 344
- Товпіч Макарій 291
- Товпіш Дмитро 249
- Товста Анна 301
- Товстецька Марія д. Прокопа 293
- Товтри, с. Заставнівського р-ну 122, 124, 127, 131, 132, 134, 137, 146, 160, 161, 167, 168, 175, 176, 186, 187, 197, 198, 202, 206, 207, 209, 216, 218, 220, 231, 236, 246, 247, 253, 254, 291, 307, 309-311, 315, 316, 335-337, 376, 444, 510, 511, 525, 557, 595, 596, 601, 602, 616
- Тодорюк Володимир Істратійович (“Тур”) 35-37, 39, 155, 156, 583, 623, 641
- Тодорюк Ілля Дмитрович (“Сірий”, “Кропива”) 588, 598, 624
- Тодорюк Михайло Дмитрович (“Весна”, “Степан”, “Павло”, “Невидний”) 45, 395-397, 528-530, 583, 585, 589, 591, 623
- Тодорюк Юрко 199
- Токар Іван (“Чайка”) 33, 34, 96, 388
- Токар Ілля, “сексот” 123
- Токарюк Михайло 31
- Токарюк Тодор 295
- Томаш Ілля, гол. зем. громади 206
- Том’юк Анна 298
- Том’юк Дмитро Дмитрович (“Верховинець”, “Боярин”, “Сокіл”) 48, 223, 233, 392, 503, 554, 591, 624
- Том’юк Іван 298
- Том’юк Катерина 241
- Том’юк Козьма, зв’язк., про-
вокатор 499
- Том’юк Марія 48
- Том’юк Микола 296
- Том’юк Онуфрій Степанович (“Шугай”) 298, 325, 496, 503
- Том’юк Танасій 289
- Том’юк Федір 284
- Топільське, с. Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл. 612
- Топільське, с. Рожнятівського р-ну Станіславської обл. *Див.*
- Топільське, с. Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл.
- “Тополя”, рай. пров. *Див.* Торак
- Степан Григорович
- Топорівський, ліс 204
- Топорівці, с. Новоселицького р-ну 136, 161, 166, 168, 184, 190, 191, 223, 225, 227, 228,

- 232, 235, 241, 242, 245, 246,
248, 250, 261, 262, 264, 427,
445, 598, 607
- Топорівці (Топорівка), с. Сад-
гірського р-ну. *Див.* Топорів-
ці, с. Новоселицького р-ну
- Торак Василь с. Іхтима 293
- Торак Степан Григорович
("Тополя") 591, 610, 624
- Тораки, с. Путильського р-ну
167, 183, 194, 202, 226, 283,
285, 287, 298
- Торговецька Степанія 314
- Торез, фран. віце-прем. 450
- Торлої, хут. *Див.* Черлої, кут с.
Нижні Станівці Кіцманського
р-ну
- Торонто, м. (Канада) 16, 17, 20,
23, 26, 250, 594, 595, 598,
604, 606, 607, 612, 614-617,
619, 626
- Торський Тодор 280
- Торський Яків 280
- "Точна", агент УМДБ 557
- "Трава", пов. пров. 584, 624
- Трансільванія, регіон (Румунія)
78
- Трансністрія, регіон 53-55, 59,
62, 65, 68-71, 101, 115
- Трет'яков, ст. л-нт УНКВС 456
- Триннажора Григорій 131
- "Трипілля", крип. ОП 418
- Трифонов, л-нт УМВС 553
- Тріщук Іван с. Тимофія (а/в
"Байда") 325, 493
- Тріщук Танасій 296, 534, 535
- Трумен Гаррі, амер. през. 437,
447, 448, 450
- Труфин Іван 299
- Труфин Микола Михайлович
("Наливайко", а/в "Довбуш",
"Огонь") 34, 36, 41, 47, 48,
93, 94, 151, 152, 154, 163,
168, 184, 207, 238, 243, 367,
389, 392, 393, 443, 482, 535,
551, 552, 556, 566, 569, 595
- Труфин Олексій Миколайович
("Олесь") 551
- Тудусюк Георгій 147, 350
- Тулова, с. Снятинського р-ну
Івано-Франківської обл. 609
- Тупало Дмитро 239
- "Тур". *Див.* Руснак Василь
Васильович
- "Тур", обл. пров. *Див.* Тодорюк
Володимир Істратійович
- Туралієв, ст. л-нт УМДБ 284,
498
- Тураш Микола, "сексот" 170
- Туреччина 67, 78, 79, 126, 447-
449, 450, 452
- Турецький, кут с. Кадубівці
Заставнівського р-ну 280
- Турик Марія 301
- Туркевич Евдокія 133
- Турло Михайло 228
- "Турман", чл. штабу УПА
Буковини 389
- Туск Федір 132
- Туторан Василь 213
- Туторан Дмитро 213
- Тучак Роман ("Клим", "Кіров"),
провокатор 490, 610, 614
- Тучапи, с. Снятинського р-ну
Івано-Франківської обл. 138
- "Т. Чупринка" ("Тарас Чуприн-
ка"), ГК УПА. *Див.* Шухевич
Роман
- "Тютюнник", стр. 386
- У**
- УБП 447
- УГВР 49, 397, 434, 465
- Угорці 19, 59, 61, 78, 387, 463

Угорщина 34, 61, 330, 431, 435, 447, 448, 596
 Узінський, л-нт УМДБ 549, 550
 “Українка”, агент, утримувач консп. кварт. УМДБ 513, 514, 567
 Україна 15-17, 20, 27, 42-44, 63, 69, 83, 90, 91, 106, 107, 109, 119, 121, 125, 129, 135, 145, 149, 155, 164, 172, 173, 180, 184, 194, 208, 217, 224, 230, 250, 252, 274, 277, 322, 327, 330-332, 334, 338, 340, 345, 356, 382, 384, 389, 393, 396, 397, 399, 408, 414, 420, 423, 424, 426, 434, 437, 439, 445, 452, 457-462, 470, 478-481, 483, 494, 502, 512, 520, 524, 527, 530, 536, 542, 548, 550, 556, 558, 563, 568-570, 594, 597, 610, 628, 654, 659-661
 Україна, Західна 42, 155, 468, 470. *Див. також* ЗУЗ
 “Український Робітник”, в-ня ОУН 408, 420
 Українські повстанці. *Див.* УПА
 Українці 27, 29, 30, 54, 55, 59, 62, 67, 68, 77-79, 85, 89, 95, 103, 106, 109, 112, 115, 146, 192, 219, 243, 269, 387, 408, 409, 413, 414, 420-423, 426, 429, 431, 432, 438, 439, 451, 454, 459-462, 464, 465, 472
 Українці, східні 41, 42, 62, 97, 190, 297, 389, 409, 421, 426
 Унгени, м. (Молдова) 96
 УНА 34, 627
 Унгурян Володимир, діл. УНКВС 171
 УНР, Армія 626
 УНРада 30
 УНРА 109, 458
 УНС 36, 94, 96, 110, 155, 179, 385, 595, 598, 601, 615, 627
 УПА 15-26, 29-34, 36-45, 47-49, 62, 63, 93, 95, 103, 104, 107, 109, 115, 121, 126, 127, 131, 137, 141, 151-157, 161, 163, 168, 170, 171, 176, 210, 213, 222, 245, 295, 379, 381, 382, 385, 387, 388, 391-394, 396-400, 412, 450, 446, 454, 458, 459, 463, 465, 466, 469, 470, 510, 542, 545, 547, 551, 552, 566, 593, 594, 596, 599-601, 603-606, 610, 612, 614-620, 622-627, 642. *Див. також* Бандерівці
 УПА, ГВШ 49, 397-400, 620
 УПА-Захід 36, 37, 396, 398, 399, 620, 622
 УПА-Захід, ТВ-20 “Буковинський” 37
 УПА-Захід, ТВ-21 “Гуцульщина” 596, 599, 604, 605, 614, 617, 622, 627
 УПА-Захід, ТВ-22 “Чорний Ліс” (Станиславівський) 39, 605, 627,
 УПА-Захід, ВО-4 “Говерля” 16, 37, 392, 396, 398, 621, 622
 УПА-Південь 619
 УПА-Північ 620
 Урічев, к-н УМДБ 261, 498, 569
 Усов (Урсов), к-н УМДБ 226, 249, 365, 517, 519
 УССД 16, 28, 41, 47, 63, 180, 184, 251, 281, 381, 382, 430, 434, 435, 438, 439, 445, 457, 459, 465, 468, 469, 472,
 УССР (УРСР) 18, 24, 28, 29, 41, 46-48, 63, 155, 180, 219, 500, 509, 512, 513, 521, 524, 527,

528, 531, 537, 539, 543, 548,
551, 563, 569, 570
Усте-Путилів, с. Путилівського
р-ну. *Див.* Усте-Путила, с.
Путильського р-ну
Усте-Путила (Усте-Путилів), с.
Путильського р-ну 125, 132,
139, 167, 171, 174, 179, 183,
193, 202, 203, 206, 208, 222,
226, 233, 286, 288, 295, 296,
298, 329, 330, 333, 338, 340,
342, 345, 493-495, 502, 606,
615
УЧХ 39, 40, 583-592, 600, 602,
606, 616, 642

Ф

Фагараш, г-ри (Румунія) 89
Фадиш Василь 191
Факас Сильвестр 282
Фалібога Іван с. Андрія 205
Фальоса Юрій 374
“Федір” (“Хведір”), обл. вій.
реф. *Див.* Гайдук Мирослав
Іванович
Федірчик Дмитро с. Тодора 300
Федірчик Олександр
Васильович (“Тарас”) 182,
187, 190, 198, 377, 586, 624
Федорак Степан 177, 440
Федорняк Марія д. Юрка, “сек-
сот” 481
Федорошак, госп. 356
Федорчук Марія 336
Федорюк Геня 187
Федорюк Микола 225
Федорюк Сидор 294
Федорюк Степан 225
Федорюк Стефа (Штефанія),
“сексот” 187-189, 484-489,
506
Федорюк Федір 259

Федорюк Юрко 213
Федоряк Володимир, гол. с/
ради 301, 302, 307, 315
Федоряк Георгій (“Борець”)
269
Федоряк Степан 336
Федотов, л-нт УМВС 556
Федюк Василина 132
Федюк Василь Андрійович
 (“Шпак”, “Хитрий”, “Яків”)
282, 325
Федюк Марія 216
Федюк Микола, підп. 212
“Федькович”, обл. пров.
Див. Галицька Артемізія
Георгіївна
Федькович Юрій 438
“Федьковича Ю.”, ім., підп.
друкарня ОУН 434, 437
Фербей Анна 355
Фербей Іван 356
Фербей Николай 355
Фердинанд I, рум. король 75
Ференчук Юрій 16, 22, 23
Ферескуль, с. Жаб’ївського
р-ну Станіславської обл.
Див. Черемошна, с. Верхо-
винського р-ну Івано-Фран-
ківської обл.
Фесенко, упов. 140
Фесик Іван 300
Филинюк Микола 240
Филипчук Іфтемії 336
Филипчук Тодор 300
Филипчук Юрій, міл. 303
Фівка Микола 260
Фівчук Василь 298
Філадельфія, м. (США) 17, 23, 27
Філенко, о/у УНКВС 125, 337,
377
Філіпов Григорій Дмитрович,
о/у УНКДБ 194

- Філіпович Федір, упов. хлібоз-
дачі 222
- Філіпіни 436
- Філоф, бол. проф. 71
- “Філько”. *Див.* Бузинський
Микола Миколайович
- “Філько”. *Див.* Гордей Іван
Васильович
- Фіни (фінляндці) 454
- Фініков, кер. групи 322
- Фінляндія 67, 81
- Флондор, рум. бояр 75
- Флорескул Ілля, госп. 359
- Флорескул (Фоєскул) Ілля,
“стребок” 144, 348
- Флорескул Катерина Євгенова
364
- Флорескул Параска 363
- Флорескул Фрозіна Юркова
363
- Фокос, упов. 235
- Фокшек Василь 320
- “Фома”. *Див.* Гальчук Микола
Михайлович
- Фостій Іван 16, 20, 22, 26, 28,
29, 31, 34, 41, 48, 610, 627
- Фошки, с. Сергіївської с/р
Путильського р-ну 287
- Фрай Прокіп 43
- Фрай Сава, “стребок”. *Див.*
Фрей Сава, нач. ІБ
- “Фрайман”, агент МДБ 522,
523
- “Фрам”, чот., вийшов з пов.
161
- Франко, Франціско Кауділіо
272
- Франкфурт-на-Майні, м. (Німеч-
чина) 450
- Франція 79, 252, 275, 433, 436,
451
- Французи 454, 459
- Франчук Василь Георгійович
 (“Чайка”, “Повстанець”) 588,
625, 653
- Фрей Лук’ян 293
- Фрей Сава, нач. ІБ 149, 395
- “Фріц”. *Див.* Відман (“Мазепа”,
“Фріц”), ст. л-нт нім. розвідки
- Фруєскул Самсон 358
- Фундоя, ліс 167
- Фурман Василь 239
- Х**
- Халатурник Марія 202
- Халус Іван Михайлович
 (“Хоменко”, “Корнило”,
“Сулима”) 588, 625, 651
- Харина Іван, з с. Калинівці 143
- Харина Іван, з с. Станівці
Долішні 359
- Харина Василь с. Михайла 168,
368
- Хашовий Юрко 177, 440
- “Хвильовий”. *Див.* Соколянсь-
кий Олександр
- Херсонська, обл. 331, 341
- “Хитрий”. *Див.* Попадюк Василь
- “Хитрий”, куц. *Див.* Федюк
Василь Андрійович
- “Хитрий”, повст. 356
- Хімчинська Анна 149
- Хімчинський Михайло 149
- Хімчинський Степан 133
- Хлівище (Хлівищі), с. Кіцмансь-
кого р-ну 185, 190, 198, 199,
209, 234, 255, 262, 278, 280-
282, 303, 307, 313, 326, 501
- Хмелиська, прис. с. Карапчів
Вижницького р-ну 183
- “Хмара”. *Див.* Керська Ольга
Василівна
- “Хмара”. *Див.* Кіндзірська Лідія
Василівна

- “Хмара”, кущ., рай. пров. *Див.* Мацьопа Ілля Григорович
- “Хмара”, кущ., вий. з повиною. *Див.* Маєвський Семен Пилипович
- “Хмара”, кущ. *Див.* Богуцький Георгій Васильович
- Хмара, к-н УМДБ 551, 556
- Хмаров, к-н, нач. РВ УМДБ 324
- Хмельницький, м. 617
- Хмельюк, госп. 281
- “Хміль”. *Див.* Шпанюк Микола Гаврилович
- “Хміль”, рай. реф. СБ 161
- “Хміль” (“Хмель”), хот., вийшов з пов. 161, 392, 554
- Хлівище (Хлівищі), с. Кіцманського р-ну 185, 190, 198, 199, 209, 234, 255, 262, 278, 280-282, 303, 307, 313, 326, 501
- Ходан Василь, упов. РВК 211
- Ходан Іван 210
- Ходан Микола 242
- Ходівський, прис. с. Тораки Путильського р-ну 283
- “Хома”, рай. пров. *Див.* Клим Іван Миколайович
- “Хома”. *Див.* Соболев Владислав Ількович
- “Хома”, кущ. *Див.* Котик Манолій Петрович
- “Хома”, підп. 354
- “Хома”, рай. реф. СБ 588
- “Хоменко”. *Див.* Халус Іван Михайлович
- Хомонець Григорій 209
- Хомчаковський Мик. 174
- Хорови, с. Підзахарицької с/р Путильського р-ну 287
- Хотин, м. 65, 249
- Хотинщина 16, 610, 624, 628
- Хотинський, пов. 28, 35, 99, 579
- Хотинський, р-н 28, 38, 44, 102, 108, 113, 219, 260, 263, 264, 308, 310, 311, 541, 579
- Храпко Домна 146, 349
- Хрещатик (Хрищатик), с. Заставнівського р-ну 102, 182, 185, 186, 198, 213, 236, 247, 248, 253-255, 268, 279, 281, 376, 501, 524-526, 596
- Христенко, к-н УМДБ 277, 279-282, 288, 376, 443, 444, 483
- Хрущов Микита Сергійович 191
- Худик Домка 486
- Хумик Василь Іванович (“Юрко”) 283, 289

Ц

- Царик Марія 177, 373
- Царна, хут. с. Мілієве Вижницького р-ну 625
- Цвилюк Одокія 297
- Церенюк Іван Іванович (“Ярема”) 588, 589, 625, 652, 657
- Цецина, г. 90
- Цецина, с. Чернівецького р-ну, тепер у скл. м. Чернівці 322
- Цибуляк Петро 166
- Цивелинюк Дмитро 223
- “Циган”, повст., вийш. з повиною. *Див.* Качалка Андрій
- Цигани 55
- Цигани, кут с. Васловівці Заставнівського р-ну 232
- Циганюк Володимир 278
- Циркуняк Іван 227
- Цікул Дмитро с. Іллі, секр. комсом. 202
- Цісар, пол. єпископ 55
- Цопа, госп. 283
- Цукер, упов. 300
- Цуркан Юрій, дир. ліспромгоспу 216

Ч

- ЧА 28, 29, 33, 34, 40, 103, 106, 112, 115, 119, 124, 131, 133, 134, 137, 139, 142, 150, 152, 162, 165, 167, 168, 175, 196, 212, 219, 227, 242, 245, 248, 249, 265, 294, 329, 333, 337, 342, 343, 345-347, 349, 350, 362, 357, 371, 385, 386, 391, 392, 405, 409, 417, 421, 439, 441, 443, 453-455, 464, 465, 482, 595, 604, 607, 609, 611, 613, 615, 620, 624, 627, 628
- “Чайка”. *Див.* Пилип'юк Іван Миронович
- “Чайка”. *Див.* Франчук Василь Георгійович
- “Чайка”, кущ. 244
- “Чайка”, сот. БУСА. *Див.* Токар Іван
- Чайка Юрій 203
- Челябінськ, м. (Росія) 296
- “Чемний”, підп. 554
- Чепига Василь, “сексот” 365
- Чепіль, нач. РВ УМВС 253
- Чепір, секр. райкому 145
- Чеплигін, зав. каб. 321
- Чепурний, дир. з-ду 252
- Червона армія (червоноармійці, красноармійці). *Див.* ЧА
- Черемош (Білий), р. 67, 68, 73, 124, 142, 146-149, 159, 170, 183-185, 189, 192, 195, 222, 328, 342, 344, 368, 389
- Черемошна, с. Верховинського р-ну Івано-Франківської обл. 156
- “Черемшина”, пов. (надр.) пров. *Див.* Кричун Микола Пилипович
- Черепанка, прис. с. Усть-Пути-ла Путильського р-ну 286, 288, 344, 606
- Черешенька, с. Вижницького р-ну 126, 130, 167, 187, 202, 203, 211, 240, 249, 250, 293, 495, 616
- Черешнюк Микола 17, 19, 20, 23, 25, 26, 30, 39, 43
- Черлої (Чорлой, Черлоги), кут с. Нижні Станівці Кіцманського р-ну 148, 178, 190, 255, 256, 259, 283, 351, 358, 374, 444
- Черлоїський (Чорлой), ліс 193, 237, 283, 286, 288
- Чернецький Іван 220
- “Черник”, сот. 390, 625
- Чернишов В., заст. наркома ВС СРСР 29
- Чернівці, м. 15-17, 20, 22, 23, 26, 30, 33, 39, 43, 44, 64, 68, 70, 72-77, 84, 86, 89, 90, 92, 95, 100-103, 105, 108, 110, 115, 119, 121, 123, 124, 129, 135, 137, 148, 164, 169, 173, 178-181, 183, 187, 196, 198, 200, 205, 209, 212, 214, 216, 231, 237-239, 246, 249, 262, 265, 269, 270, 279, 324, 327, 345, 349, 393, 395, 427, 429, 434, 437, 441, 442, 479, 481, 520, 527, 530, 536, 542, 548, 551, 556, 558, 560, 563, 567, 594, 595, 597-599, 601, 603, 604, 606, 607, 610, 611, 613, 618, 623-628, 646
- Чернівецька, обл. 15, 16, 18-21, 24-26 28, 29, 35-38, 40-48, 50, 63, 101, 102, 108, 112, 113, 119, 125, 127, 128, 135, 140, 146, 164, 180, 197, 244, 251, 308, 318-320, 328, 332,

334, 337, 338, 339, 345, 377,
390-392, 396, 434, 437, 456,
465, 471, 472, 481, 490, 492,
494, 501, 508-510, 513-516,
518-520, 523, 524, 526, 528-
530, 532, 534, 535, 537, 539-
543, 543, 545, 548, 550, 551,
556-560, 562-566, 568, 570,
579, 594-597, 601-609, 611-
614, 616-620, 622-628, 630-
638, 660, 661

Чернівецька, тюрма (в'язниця)
364, 597, 604, 607, 608, 611,
618, 619, 622, 626, 627

Чернівецький міськ. провід
ОУН. *Див.* ОУН, Чернівецький
міськ. провід

Чернівецький надр-н ОУН. *Див.*
ОУН, Чернівецький надр.
провід (№2)

Чернівецький, пов. 35, 39, 77,
579

Чернівецький (Черновецький),
р-н 37, 101, 113, 114, 116,
131, 133, 135, 136, 143, 146,
162, 173, 181, 210-213, 215,
216, 219, 220, 222, 223, 231,
310, 322, 361, 603, 611

Чернівецькі хащі (ліс) 169

Чернівеччина (Черновеччина)
16, 38, 41, 48, 70, 114, 117,
125, 127-129, 135, 141, 145,
147, 149, 150, 164, 167, 172,
173, 180, 193-195, 197, 207,
328-330, 441, 482, 646, 657

Чернівчан Василина 258

Чернівчан Назарій Дмитрович
("Яструб", "Карпо", "Омелян",
"Ярослав") 41, 42, 49, 346,
348, 349, 351, 352, 354, 355,
357, 360, 361, 365, 366, 369,
370, 374, 588, 625, 651

Чернівчан Наталка 258

Чернівчан Одарка 258

Чернявський, укр. госп. 75

Чернятинський Георгій ("Чер-
чіль") 558

"Черчіль", охор. *Див.* Черня-
тинський Георгій

Черчіль Винстон, брит. пр.-
міністр 67, 192, 433, 450

Чехи 112, 454

Чехія 67, 619

Чехословащина 431, 435, 449,
451, 600, 603

Чечіль, м-р УНКВС 201, 202,
209, 238, 273, 376

Чечулівський, хут. с. Киселиці
Путильського р-ну 344, 605

Чив'юк Петро 238

"Чигирин", окр. реф. зв'язку
171, 583, 626

Чигирин Василь 239

Чигрин Василь с. Семена,
"істребітель" 493

Чигрин Іван с. Василя 298

Чигрин Іван с. Григорія 293,
296, 298

Чигрин Марія д. Івана 298

Чижевський Іван 256

Чижевський Юрко 255, 256

Чиривко Михайло 211

Читір, секр. РК 347

Чіка Семен 238

ЧО (Ч/О). *Див.* Чернівецька,
обл.

"Чоботар", куш. 653

Чоботюк Василь, гол. с/ради
300, 302

Чокинюк Микола Дмитрович
("Набитий") 46, 531-533,
536, 626

Чорлой, ліс. *Див.* Черлойський,
ліс

- “Чорна”, надр. реф. УЧХ. *Див.* Доменчук-Петричук Марія Миколаївна
- Чорне море 77-79, 90, 460
- Чорней, провокатор 679
- Чорней Василь 258
- Чорней Дмитро (“Моряк”) 168, 171, 243
- Чорней Іван, “стробок” 193
- Чорне(и)й Остафій, гол. с/ради 274, 326
- Чорней Петро 294
- Чорней (Чорній) Фрізан 164, 369
- “Чорний”, підп., захопл. орг. НКВС 127
- Чорний, ліс (Станиславівщина) 36
- “Чорний Ліс”, ТВ-22 УПА. *Див.* УПА-Захід, ТВ-22 “Чорний Ліс” (Станиславівський)
- “Чорний ліс”, підп. в-ня 39
- Чорний Потік, с. Заставнівського р-ну 114, 122, 165, 232, 233, 246, 254, 277, 278, 282, 290, 291, 376, 443, 444, 483, 606, 607
- “Чорні чорти”, курінь УНС 36, 627
- Чорнівка (Чорнявка, Чорновка), с. Новоселицького р-ну 225, 228, 231, 234, 240, 250, 254, 264, 387
- Чорнівка, с. Садгирського р-ну. *Див.* Чорнівка, с. Новоселицького р-ну
- Чорнівський, ліс 389
- “Чорногора”, хр. 97
- Чорногора (Чорногорія) 80
- Чорногузи, с. Вижницького р-ну 130, 135, 228, 250, 283, 385, 388, 555, 615
- “Чорнота”, рай. орг. реф. *Див.* Котик (“Кіт”, “Чорнота”)
- “Чорнота”. *Див.* Садовий Степан
- “Чорнота”, ком. боївки, з Галичини 34, 93, 94, 151, 389
- Чортківська, округа. *Див.* ОУН, Чортківський ОП
- Чортківщина 35, 38, 477
- Чорторія, с. Вашковецького р-ну. *Див.* Чорторія, с. Кіцманського р-ну
- Чорторія, с. Кіцманського р-ну 147, 166, 178, 258, 260, 286-289, 294, 297, 304, 317, 318, 325, 350, 351, 353, 363, 365, 367, 373, 428, 445, 496, 501
- Чосник, нач. МТС 244
- Чувик Михайло (“Строгий”) 203, 209
- Чувін (“Старий”) 260
- “Чумак”. *Див.* Германець Михайло
- “Чумак”. *Див.* Маєвський Семен Пилипович
- “Чумак”, чот., вийшов з пов. *Див.* Грига Олексій
- “Чумак”, охор., вий. з повинною. *Див.* Семенюк Григорій Олександрович
- “Чумак”, стан. *Див.* Симчук Антон Танасійович
- Чудей, с. Сторожинецького р-ну 137
- Чудин, с. *Див.* Чудей, с. Сторожинецького р-ну
- Чунка Микола 31
- Чуньків (Чунків), с. Заставнівського р-ну 41, 124, 127, 136, 243, 245, 273, 290, 310, 337, 377, 501

Чунківський Онуфрій 259
Чупіс, пред. РК 275
“Чупринка Т.”, ГК УПА. Див.
Шухевич Роман

Ш

“Шабля”, заст. рай. пров. Див.
Курчак Филимон Микола-
йович
“Шабля”, куц. Див. Мартиміш
Микола
“Шабля”, стр. 392
“Шалений”, рай реф. СБ 586,
626
Шамберко Микола 296
Шандра Яків 241
Шандро Андрій 184
Шанковський Лев 17, 23
Шанці, с. Садгірського р-ну,
тепер у скл. м. Чернівці 236,
254
“Шапка”, обл. орг. реф. Див.
Гайдук Мирослав Іванович
Шастал Манолій 215, 221, 523
Шастал Марія 259
Шастал Микола 216, 222, 259,
267
Шевченко, п-к, нач. УМДБ 512,
516, 549, 550
Шевчук Василь 358
Шевчук Василь с. Юрка 193
Шевчук Дмитро 147
Шевчук Михайло 209, 259
Шевчук Олекса 133
Шевчук Тодор, заст. гол. с/
ради 206
Шейкару Памфіл, ред. рум.
газети 56, 78, 80, 82, 690
Шеленько Ілля 243
Шеленько Ольга 238
“Шелест”. Див. Сидор Василь
Михайлович

Шепіт, с. Вижницького р-ну.
Див. Долішній Шепіт, с.
Вижницького р-ну
Шепіт, с. Путильського р-ну
332, 339, 500
Шепіт-Звірський, с. Див. Шепіт,
с. Путильського р-ну
Шепіт над Сучавою, с. Див.
Шепіт, с. Путильського р-ну
Шерей Василь 31
Шерівці (Ширівці) Горішні,
с. Садгірського р-ну.
Див. Горішні Шерівці, с.
Заставнівського р-ну
Шешори, с. Косівського р-ну
Івано-Франківської обл. 604,
619
Шикирівська Зоя 313
Шимчук Теодор 225
Шипинці, с. Кіцманського р-ну
100, 105, 124, 174, 178, 255,
428, 429, 440, 441, 622
Шитівці, с. Заліщицького р-ну
Тернопільської обл. 595
Шишківці, с. Кіцманського р-ну
41, 182, 187, 205, 210, 215,
227, 235, 239, 269, 279, 283,
301, 307, 323
Шкаберний, прис. с. Мариничі
Путильського р-ну 283
Шкорпіла, л-нт НКДБ 232, 235
Шкрета Мінодоря 213
Шкряба василь 240
Шледув, л-нт МДБ 254, 278,
280
Шльома, упов. хлібозд. 213
“Шлях перемоги”, газета 17,
44
“Шлях Перемоги”, підп. в-ня
408, 413, 414, 420, 422, 423
Шмельов, м-р, о/у УКДБ 512,
527

- Шмиговатий Самійло (Самуїл),
дільн. 286, 324, 503
Шородок Анна 214, 221
“Шпак”. *Див.* Романович Іларій
Олександрович
“Шпак”. *Див.* Федюк Василь
Андрійович
“Шпак”, стр. 199, 203, 205
“Шпак”, підп., захопл. орг. НКВС
128
Шпак, з с. Іспас 555
Шпанюк Василь 291
Шпанюк Микола Гаврилович
 (“Дуб”, “Хміль”) 626
Шпанюк Михайло, з с. Мариничі
149
Шпанюк Пантелеймон 131
Шпанюк Фрозина 149
Штед Вікган, англ. ред. 78
Штефанюк Олександр с. Тео-
дозія 313
Штефура Іван 297
Штефюк Дмитро 207
Штефюк Параска 303
Штефюк Фіврогія 303
Штифанюк Василь 360
Штифуряк (Штефуряк) Параска
194, 496
Штогра Іван с. Миколи 306
Штогра Юрій 239
Штраус Богдан (“Богдан”) 584, 626
Шубранець, с. Заставнівського
р-ну 46, 100, 103, 111, 120,
153, 161, 168, 169, 182, 187,
191, 193, 204, 209, 213, 219,
231, 232, 235, 246, 248, 253,
256, 269, 287, 306, 427, 446,
480, 501, 538, 559-561, 598,
601, 605, 611, 615
Шубранець, с. Садгирського
р-ну. *Див.* Шубранець, с.
Заставнівського р-ну
- Шугаевич Николай (Микола) 562
“Шугай”, охор. *Див.* Том’юк
Онуфрій Степанович
“Шугай”, чот. *Див.* Баб’як
Василь
“Шуліка”. *Див.* Пониц Василь
Ількович
Шулогін, л-нт НКВС 170
Шульга (“Явір”), ком. провок.
групи 443, 482
“Шум”. *Див.* Моргалаяк Семен
Прокопович
Шуманський Манолій с. Мико-
ли 307
Шумка Василь Миронович
 (“Луговий”) 33, 34, 90, 94,
96-98, 150, 151, 154, 387,
388, 598, 626, 642
Шупеня Іван Миколайович
 (“Мирон”) 269
Шупеня Микола с. Івана 279
Шупеня Настя 301
Шутак Іван Ількович (“Ложка”)
36, 627
Шухевич Роман (“Тарас
Чупринка”) 397, 399
Шуш Марія 259
Шуш Петро 259
Шуш Ярина 259
- Щ**
Щербак Анна, “сексот” 247
Щербак Марія Степанівна 336
Щербак Параска 186, 187
Щербак (Щербан) Юрій 173,
371
“Щигол”, хор. УПА 398, 399,
627
Щурик Раїфта 222
- Ю**
Югославія 433, 450

- Югославяни (югослави) 433
 Южинець, с. Кіцманського р-ну
 192, 227, 231, 271, 301, 303,
 305, 307, 312, 326
 “Юнак”. *Див.* Яківчук Олександр
 “Юнак”, хор. *Див.* Яценко Іван
 Іванович
 “Юра”. *Див.* Кричун Микола
 Пилипович
 “Юрась”, ком. боївки. *Див.*
 Майданський Костянтин
 Дмитрович
 Юрійчук Николай 353
 Юрків Тодосій 373
 Юрківці, с. Заставнівського
 р-ну 44, 217, 228, 231, 245,
 255, 310, 377, 501, 619
 “Юрко”. *Див.* Галицька Артемі-
 зія Георгіївна
 “Юрко”, рай. пров. *Див.* Дідух
 Георгій Дмитрович
 “Юрко”, охор. *Див.* Хумик
 Василь Іванович
 “Юрко”, пров. 59, 63, 64
 “Юрко”, реф. СБ. *Див.* Юрцуняк
 Михайло Дмитрович
 “Юрко”, сот. ТВ-21. *Див.* Юрцу-
 няк Михайло Дмитрович
 “Юрко”, стан. *Див.* Мельничен-
 ко Георгій Афанасійович
 Юрцуняк Михайло Дмитрович
 (“Юрко”, “238”) 44, 542, 605,
 627, 652, 655, 656
 Юхта Катерина 189
- Я**
 Яблониця, с. Путилівського
 р-ну. *Див.* Яблониця, с.
 Путильського р-ну
 Яблониця (Яблониця), с.
 Путильського р-ну 116, 234,
 284, 602, 612
 “Явір”. *Див.* Карапка Яків
 Герасимович
 “Явір”, бой., вийшов з пов. 124
 “Явір”, підп. 193
 Яворів, г. 203
 Яворів, прис. с. Виженка
 Вижницького р-ну 169
 “Яворський”. *Див.* Барабаш
 Григорій
 Яворський Д. 335
 Якимчук Іван 242
 Якимчук Катерина 170, 445
 “Яків”, куш. *Див.* Федюк Василь
 Андрійович
 Яківчак Марія 149
 Яківчик Онуфрій с. Івана 326
 Яківчук Олександр (“Юнак”,
 “Василь”) 658
 Яків'юк Іван 228
 Яків'юк Марія 220
 Якімчук Катерина 369
 Яков Петро, гол. зем. гром.
 263
 Яковійчук Василь 291
 Яковійчук Дмитро 297
 Яковійчук Юрій с. Івана 293
 Яконенко Георгій 369
 Якубовський Теодор 215
 Якушик Іван 307
 Яловичора (Ялівець), хут. с.
 Шепіт Путильського р-ну
 116, 137, 332, 339
 Ями, прис. с. Розтоки Путиль-
 ського р-ну 245
 Ямниця, с. Тисменицького р-ну
 Івано-Франківської обл. 619
 Янку Аврам, рум. повст. 57
 Янчик Михайло 306
 Янчулова, хр. 184, 226, 284
 Янчулова (Єнчулова), хут. с.
 Розтоки Путильського р-ну
 169, 184, 194, 247, 534, 535

Японія 61, 82, 431, 433, 452
Японська, поліція 431
Японці 448
“Ярема”, рай. пров. *Див.*
Церенюк Іван Іванович
“Ярема”, кущ. 229
“Ярема”, пов. (надр.) пров.
Див. Кушнірик Георгій
Онуфрійович
“Ярема”, пров. Одеського ОП
33
“Ярема”, рай. реф. СБ (21).
562
“Ярема”, стр. 206
“Ярема”, стр. 140
“Ярема”, чл. штабу УПА
Буковини 389
Яремчук Дмитро Назарович
 (“Мокрена”) 28, 627
Яремчук П. 174, 441
Яри, с. (Полтавщина) 628
“Ярослав”, рай. пров.
Див. Чернівчан Назарій
Дмитрович
Ярославська Параска 216
Ярославський, рад. діяч 83
Ярощук Василь 217
Ясени, с. Вашковецького р-ну.
Див. Ясени с. Сторожинець-
кого р-ну
Ясени (Кабин, Ясинів), с. Сто-
рожинецького р-ну 41, 116,
118, 122, 123, 125, 128, 130,
159, 170, 243, 353, 369, 445,
501, 513, 612, 661
Ясси, м. (Румунія) 31, 86, 87,
89, 541, 615
Яська, тюрма (в’язниця) 32,
541, 608, 615
“Ястреб” (“Яструб”), сот. *Див.*
Москалюк Онуфрій Ількович
“Яструб”, сот. ВО-3. *Див.*
Карпенко Дмитро
“Яструб”, рой. *Див.* Чернівчан
Назарій Дмитрович
Ясь Франц, “істребітель” 198
Яценко Іван Іванович (“Оса”,
“Євген”, “Юнак”, “230”) 42,
48, 398, 399, 481, 515, 519,
553, 583, 584, 588, 628, 646
Яцик Михайло 260
Яцко Юстина 260

ПЕРЕЛІК ІЛЮСТРАЦІЙ

Листівки ОУН, вилучені оперативниками УМДБ Чернівецької обл.	50
Наказ ГВШ УПА № 1/48 про відзначення та номінування	400
Антивиборна листівка ОУН. Березень 1950 р.	472
Правильник бойовика СБ	476
Наказ СБ голові сільради с. Витилівки Кіцманського р-ну Василю Крикливцю	504
Попередження СБ гр. Іллі Берізці	504
Присуд революційного трибуналу гр. Григорію Северину	504
Комунікат революційного трибуналу гр. Василю Попенюку ...	505
Попередження СБ гр. Івану Кудильницькому	505
Перша сторінка протоколу СБ, складеного районним провідником ОУН Кіцманщини Василем Кантеміром-”Остапом”	506
Начальник 2-го відділення відділу 2-Н УМДБ Чернівецької обл. підполковник Геркулесов І. П.	508
Картосхема с. Глиниця Вашковецького (тепер у скла- ді Кіцманського) р-ну, вилучена у кущового ОУН Степана Садового-”Дмитра”, ”Чорноти”	578
Листівки з тризубами, вилучені оперативниками УМДБ Чернівецької обл. у підпільників Буковини (з архіву УСБУ ЧО)	628
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 15.11.1946 р.	630
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.01.1948 р.	631
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.01.1949 р.	632
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.07.1949 р.	633
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.01.1950 р.	634
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.07.1950 р.	635
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.01.1951 р.	636
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.07.1951 р.	637
Схема підпілля Буковини (за даними УМДБ Чернівецької обл.) станом на 1.01.1952 р.	638
Крайовий провідник ОУН Буковини, Бесарабії і Мармарощини Орест Зибачинський-”Бакун”	640

Обласний провідник ОУН Буковини	
Михайло Колотило-“Кобзар”	640
Обласний провідник ОУН Буковини Дмитро Гирюк-“Тарас” ...	640
Обласний провідник ОУН Буковини	
Артемізія Галицька-“Мотря”	640
Обласний організаційний референт ОУН Буковини	
Мирослав Кіндзірський-“Степан”	641
Обласний військовий референт ОУН Буковини	
Мирослав Гайдук-“Федір”	641
В. о. обласного провідника ОУН Буковини	
Володимир Тодорюк-“Тур”	641
Обласний референт жіноцтва ОУН Буковини	
Степанія Понич-“Оксана”	641
Командант БУСА Василь Шумка-“Луговий”	642
Командир Буковинського куреня УПА пор.	
Назарій Данилюк-“Перебийніс”	642
Обласний референт УЧХ ОУН Буковини	
Луція Данилюк-Карличук-“Галина”	642
Командир сотні Олекса Додяк-“Крига”	642
Командир сотні бул. Онуфрій Москалюк-“Ястреб”	643
Командир сотні Роман Дубик-“Боевір”	643
Окружний провідник ОУН Буковини Василь Савчак-“Сталь” ..	643
Окружний провідник ОУН Буковини пор.	
Юліан Матвіїв-“Недобитий”	643
Окружний організаційний референт ОУН Буковини	
Олексій Домчук-“Петренко”	644
Окружний референт пропаганди ОУН Буковини	
Іван Мензак-“Кобзар”	644
Окружний референт пропаганди ОУН Буковини	
Василь Духович-“Сувенір”	644
Окружний референт СБ ОУН Буковини хор.	
Мирослав Сулятицький-“Петро”	644
Окружний референт СБ ОУН Буковини хор.	
Василь Парашук-“Макар”	645
Окружний субреферент СБ ОУН Буковини	
Микола Корженівський-“Микола”	645
Надрайонний провідник ОУН Заставнянщини	
Георгій Кушнірик-“Кирило”	645
Надрайонний провідник ОУН Заставнянщини	
Іван Северин-“Скригун”	645
Надрайонний провідник ОУН Чернівеччини	
Дмитро Козьменко-“Григір”	646
Надрайонний референт СБ ОУН Чернівеччини хор.	
Іван Яценко-“Юнак”	646

Міський провідник ОУН м. Чернівці Микола Козуб-“Назар”	646
Міський референт пропаганди ОУН м. Чернівці	
Онуфрій Перун-“Сян”	646
Надрайонний провідник ОУН Вижниччини	
Микола Кричун-“Черемшина”	647
Надрайонний референт пропаганди ОУН Вижниччини хор.	
Петро Іванишин-“Баша”	647
Надрайонний референт СБ ОУН Вижниччини	
Михайло Іванюк-“Залізник”	647
Надрайонний референт СБ ОУН Вижниччини	
Іван Гулей-“Меч”	647
Надрайонний референт СБ ОУН Вижниччини	
Михайло Гоянюк-“Залізник”	648
Районний провідник ОУН Вижниччини Юрій Ткачук-“Куниця”	648
Районний провідник ОУН Вижниччини	
Михайло Нічай-“Дорошенко”	648
Районний провідник ОУН Заставнянщини	
Григорій Гайдей-“Лев”	648
Районний провідник ОУН Заставнянщини	
Григорій Антонюк-“Мороз”	649
Районний референт СБ ОУН Заставнянщини	
Тодор Гайдей-“Когут”	649
Районний референт пропаганди ОУН Заставнянщини	
Георгій Бутук-“Марко”	649
Районний провідник ОУН Садгірщини	
Кость Майданський-“Юрась”	649
Районний провідник ОУН Садгірщини	
Микола Дмитрюк-“Рубан”	650
Районний референт СБ ОУН Садгірщини	
Іван Гордей-“Борис”	650
Районний провідник ОУН Кіцманщини	
Василь Кантемір-“Остап”	650
Районний провідник ОУН Кіцманщини	
Володимир Бойчук-“Вишня”	650
Районний провідник ОУН Вашковеччини	
Назарій Чернівчан-“Карпо”	651
Районний провідник ОУН Вашковеччини	
Микола Гальчук-“Непохитний”	651
Районний референт пропаганди ОУН Вашковеччини	
Іван Халус-“Сулима”	651
Районний провідник ОУН Сторожинеччини	
Панас Сіренко-“Степ”	651
Районний організаційний референт ОУН Сторожинеччини	
Филимон Курчак-“Шабля”	652

Районний провідник ОУН Новоселиччини	
Микола Кошман-“Карий”	652
Рай. провідник ОУН Вашковеччини Іван Церенюк-“Ярема”	652
Референт СБ пор. Михайло Юрцуняк-“Юрко”, “238”	652
Микола Гальчук-“Ванька”; Мирослав Сулятицький-“Кривоніс”, “Петро”; Филимон Курчак-“Шабля”; Юрій Ткачук-“Куниця”; Василь Антонюк-“Вітер”; Григорій Антонюк-“Мороз”, “Артем”; Василь Савчак-“Сталь”; Марія Мензак-“Марія”; Іван Купчанко- “Сокил”; Василь Попадюк-“Хитрий”; Дмитро Козьменко-“Григір”, “Мартин”; Василь Франчук-“Чайка”, “Повстанець”; Іван Гулей- “Меч”; Панас Сіренко-“Орест”; “Залізник”; Михайло Нічай- “Дорошенко”; Василь Духович-“Степан”, “Сувенір”; Георгій Дідух-“Юрко”, “Граб”; Микола Корженівський-“Микола”; Кость Майданський-“Юрась”; Василь Крайник-“Ігор”; Іван Мензак-“Бакун”, “Кобзар”; “Чоботар”; Іван Ткачук-“Іскра”, “Смерека”	653
Охор. Микола Дмитрук-“Скорий”; Охор. Іван Вакарюк- “Пугач”; Окр. реф. СБ Буковини Василь Парашук-“Макар”; Куш. Манолій Котик-“Максим”; Рай. пров. ОУН Заставнянщини Григорій Антонюк-“Мороз”; Рай. пров. ОУН Садгірщини Кость Майданський-“Юрась”; Окр. реф. проп. ОУН Буковини Іван Мензак-“Бакун”, “Кобзар”; Охор. Василь Антонюк-“Вітер” <i>ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 50, арк. 43.</i> <i>ГДА СБ України, ф. 13, спр. 398, т. 49, арк. 10.</i>	654
Юрій Ткачук-“Куниця”; Михайло Іванюк-“Залізник”; Сільва Купчанко-“Анка”; Михайло Юрцуняк-“Юрко”; Ілля Дулій-“Зоря”; Іван Іліщук-“Листок”; Григорій Грицюк-“Бор”; Петро Іванишин- “Баша” Серпень 1947 р. Буковина, Садниста.	655
пор. Михайло Юрцуняк-“Юрко”; хор. Михайло Іванюк- “Залізник”; машиністка Сільва Купчанко-“Анка”; куш. Григорій Грицюк-“Бор”; хор. Петро Іванишин-“Баша”; куш. Юрій Ткачук-“Куниця”. Решта невідомі. Серпень 1947 р. Буковина, Садниста.....	656
Рай. провідник ОУН Вашковеччини Іван Церенюк-“Ярема”; Куш. Василь Куруляк-“Бігун”, “Кармелюк” (агент-бойовик “Сам- свой”); “Байда”; Куш. Семен Маєвський-“Хмара” (агент-бойовик “Весьолий”); Надрай. провідник ОУН Чернівеччини Дмитро Козьменко-“Григір”, “Мартин”; Куш. Ярема Одинський- “Пястук”. 1946 р.	657
Окр. референт пропаганди ОУН Буковини Іван Мензак-“Бакун”, “Кобзар”; Надрай. референт СБ Заставнянщини Василь Парашук-“Макар”; Охоронець Василь Антонюк-“Вітер”; Рай. референт СБ Заставнянщини Тодор Гайдей-“Когут”, “Білий”	657

Охоронець окр. референта СБ “Кривоноса” “Бой-тур”; Рай. референт СБ Садгірщини Іван Гордей-“Борис”; Охоронець Олександр Яківчук-“Юнак”, “Василь”; Кущовий Василь Небеснюк-“Комар”; Рай. провідник ОУН Новоселиччини Микола Кошман-“Карий”; Охоронець Микола Дмитрюк-“Скорий”; Охоронець Василь Антонюк-“Вітер”; Окр. референт СБ Буковини Мирослав Сулятицький-“Кривоніс”, “Петро”; Окр. референт пропаганди ОУН Буковини Іван Мензак-“Бакун”, “Кобзар”; Надрай. референт СБ Заставнянщини Василь Парашук-“Макар”; Рай. провідник ОУН Кіцманщини Василь Кантемір-“Остап”; Охоронець окр. референта СБ “Кривоноса” Григорій Антонюк-“Мороз”.....	658
Бофони, виготовлені підпільниками Буковини (з фондів ГДА СБ України).....	659
Бофони, вилучені оперативниками УМДБ Чернівецької обл. (з фондів ГДА СБ України і УСБУ ЧО).....	660

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ

Розділ І. ЗВІТНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ДОКУМЕНТИ СТРУКТУР ОУН БУКОВИНИ

Вістки та огляди суспільно-політичних подій на Буковині та в Румунії

№1. Суспільно-політичний огляд подій у Румунії за червень 1943 р. <i>19 липня 1943 р.</i>	53
№2. Вістки з-під румунської окупації. <i>3 вересня 1943 р.</i>	58
№3. Вістки з Буковини. <i>19 жовтня 1943 р.</i>	60
№4. Суспільно-політичний огляд подій у Румунії. <i>11 листопада 1943 р.</i>	63
№5. Суспільно-політичний огляд подій на Буковині за жовтень 1943 р. <i>12 листопада 1943 р.</i>	69
№6. Останні вісті з Буковини. <i>30 листопада 1943 р.</i>	72
№7. Суспільно-політичний огляд за період від 1.12.1943 до 15.01.1944 рр., складений Артемізією Галицькою-“Мотрею”. <i>20 січня 1944 р.</i>	73
№8. Суспільно-політичний огляд за період від 15.01. до 15.02.1944 р., складений Артемізією Галицькою-“Мотрею”. <i>18 лютого 1944 р.</i>	84
№9. Вісті з Румунії. <i>12 жовтня 1944 р.</i>	87

Суспільно-політичні огляди обласного проводу ОУН Буковини

№10. Суспільно-політичний огляд за період від 15.07. до 20.09.1944 р., складений обласним провідником Артемізією Галицькою-“Федьковичем”. <i>7 жовтня 1944 р.</i>	92
№11. Огляд організаційного стану Буковини, складений обласним провідником Артемізією Галицькою-“Мотрею”. <i>[Не раніше жовтня 1944 р.]</i>	107

Суспільно-політичні та інформаційні звіти, огляди та протоколи подій окружного проводу ОУН Буковини

№12. Суспільно-політичний звіт за I півріччя 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>13 липня 1945 р.</i>	113
№13. Звіт за травень-червень 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>25 липня 1945 р.</i>	119
№14. Суспільно-політичний звіт за липень 1945 р. окружної проводу ОУН Буковини. <i>20 серпня 1945 р.</i>	121
№15. Суспільно-політичний звіт за серпень 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>7 вересня 1945 р.</i>	125
№16. Протокол з проведеної органами НКВС облави у Заставнянському районі. <i>15 вересня 1945 р.</i>	127

№17. Протокол про подію у с. Кабин Вашковецького району. <i>7 жовтня 1945 р.</i>	128
№18. Суспільно-політичний звіт за вересень 1945 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>1 жовтня 1945 р.</i>	129
№19. Суспільно-політичний звіт за жовтень 1945 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Сталем”. <i>5 листопада 1945 р.</i>	135
№20. Інформаційний звіт за листопад 1945 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Арпадом”. <i>13 грудня 1945 р.</i>	141
№21. Інформаційний звіт за грудень 1945 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Сталем”. <i>6 січня 1946 р.</i>	145
№22. Огляд організаційно-політичної роботи за 1944-1945 рр., складений окружним провідником ОУН Буковини Василем Савчаком-“Сталем”. <i>31 грудня 1945 р.</i>	150
№23. Інформаційний звіт за травень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>7 червня 1946 р.</i>	164
№24. Суспільно-політичний звіт за червень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>7 липня 1946 р.</i>	172
№25. Інформаційний звіт за серпень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>Вересень 1946 р.</i>	180
№26. Інформаційний звіт за вересень 1946 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>5 жовтня 1946 р.</i>	195
№27. Інформаційний звіт за жовтень 1946 р., складений окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. <i>2 листопада 1946 р.</i>	209
№28. Звіт за листопад 1946 р., складений окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. <i>5 грудня 1946 р.</i>	218
№29. Звіт за грудень 1946 р., складений окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. <i>2 січня 1947 р.</i>	224
№30. Інформаційний звіт за січень, лютий, березень 1947 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>5 квітня 1947 р.</i>	230
№31. Комунікат окружного провідника ОУН Буковини Василя Савчака-“Сталя” про загибель надрайонного провідника ОУН Заставнянщини Івана Северина-“Скригуна”, “Іскри”. [<i>Квітень 1947 р.</i>]	251
№32. Додаток до інформаційного звіту за I квартал 1948 р. окружного проводу ОУН Буковини. <i>Червень 1948 р.</i>	252
№33. Інформаційний звіт за III квартал 1948 р. окружного	

проводу ОУН Буковини. 15 жовтня 1948 р.	270
№34. Огляд подій за II квартал 1951 р., складений окружним провідником ОУН Буковини Юліаном Матвіївим-“Недобитим”, “2 М”. 15 серпня 1951 р.	328
Інформаційні та суспільно-політичні звіти надрайонних проводів ОУН Буковини	
№35. Інформаційний звіт за жовтень 1945 р., складений надрайонним провідником ОУН Заставнянщини Олексієм Домчуком-“Назаром”, “Петренко”. 1 листопада 1945 р.	335
№36. Суспільно-політичний звіт за II квартал 1951 р., складений надрайонним провідником ОУН Вижниччини Миколою Кричуном-“Олексієм”. 1 серпня 1951 р.	337
Суспільно-політичні та політично-інформаційні звіти районних проводів ОУН Буковини	
№37. Суспільно-політичний звіт за період з 15 по 30 листопада 1945 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном- “Карпом”. 1 грудня 1945 р.	346
№38. Суспільно-політичний звіт за період з 1 по 15 грудня 1945 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Карпом”. 17 грудня 1945 р.	349
№39. Суспільно-політичний звіт за січень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Омеляном”. 31 січня 1946 р.	352
№40. Суспільно-політичний звіт за лютий 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Омеляном”. 1 березня 1946 р.	355
№41. Суспільно-політичний звіт за лютий 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Омеляном”. [Квітень 1946 р.].....	357
№42. Суспільно-політичний звіт за квітень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Карпом”. [Травень 1946 р.].....	361
№43. Суспільно-політичний звіт за травень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Ярославом”. 1 червня 1946 р.	366
№44. Суспільно-політичний звіт за червень 1946 р., складений районним провідником ОУН Вашковеччини Назарієм Чернівчаном-“Ярославом”. 1 липня 1946 р.	370
№45. Політично-інформаційний звіт за січень 1947 р., складений районним провідником ОУН Заставнянщини Григорієм Гайдеєм-“Левом”. 23 січня 1947 р.	375

РОЗДІЛ II. ДОКУМЕНТИ КОМАНДУВАННЯ УПА

Про Українську Повстанську Армію

№46. За що бореться УПА? [Серпень 1943 р.]..... 381

УПА на Буковині: група “Сучава”

№47. Українські збройні відділи на Буковині.

[Липень 1944 р.] 385

№48. Протокол, складений командиром повстанських відділів Буковини Орестом Гаджою-“Палієм”.

22 липня 1944 р. 388

№49. Лист сотенного “Черника” до сотенного Олекси

Додяка-“Криги”. 23 листопада 1944 р..... 390

№50. Лист чотового Василя Монаха-“Берези” до станичного

Василя Мартиміша-“Глибокого”. [Листопад 1944 р.] 390

№51. Вказівка курінного Назарія Данилюка-“Перебийноса”

чотовому Василю Монаху-“Березі”. 2 грудня 1944 р..... 391

№52. Денний наказ командира сотні ім. полковника Дмитра

Вітовського сотенного Олекси Додяка-“Криги” від 25.11.1944 р.

25 листопада 1944 р. 391

№53. Витяг зі звіту ВО “Говерля” по групі “Сучава” за період

від серпня 1944 р. по січень 1945 р. 1 лютого 1945 р. 392

Відзначення та номінування

№54. Пропозиції окружного провідника ОУН Буковини Василя

Савчака-“Сталя” про відзначення підпільників ОУН та бойовиків

СБ найвищими нагородами УПА. [1947 р.]..... 394

№55. Витяг з наказу ВО “Говерля” УПА-Захід про відзначення

підпільників ОУН Буковини Бронзовим Хрестом бойової заслуги.

1 листопада 1947р. 396

№56. Витяг з наказу ГВШ УПА про відзначення підпільників ОУН

Буковини найвищими нагородами УПА. 12 червня 1948 р..... 397

№57. Пропозиції до ГВШ УПА командира ВО “Говерля” Миколи

Твердохліба-“Грома” про підвищення у старшинських ступенях

керівників ОУН та СБ Буковини. 31 серпня 1948 р. 398

№58. Витяг з наказу ГВШ УПА про підвищення

у старшинських ступенях керівників ОУН та

СБ Буковини. 23 жовтня 1948 р. 399

РОЗДІЛ III. ПРОПАГАНДИСТСЬКІ МАТЕРІАЛИ

Інструкції та вказівки

№59. Формуляр звіту по пропагандистській роботі для округ

ОУН Карпатського краю. [Не пізніше квітня 1947 р.]..... 403

№60. Напрявні по пропагандистській роботі, складені

крайовим референтом пропаганди ОУН Карпатського краю

Степаном Слободяном-“Єфремом”. Жовтень 1946 р. 406

№61. Напрямні по пропагандистській роботі на 1947 р., складені окружним референтом пропаганди ОУН Буковини Василем Духовичем-“Сувеніром”. <i>Червень 1947 р.</i>	418
Періодичні видання	
№62. Інформатор Буковини. <i>23 липня 1944 р.</i>	426
№63. Вісті за період від 1 січня до 30 квітня 1949 р. окружної референтури пропаганди ОУН Буковини. <i>1 травня 1949 р.</i>	430
№64. Радіовісті за липень 1949 р. окружної референтури пропаганди ОУН Буковини. <i>1 серпня 1949 р.</i>	435
№65. Інформативні вісті (видання ОУН Закарпатського краю). <i>16 травня 1947 р.</i>	438
Неперіодичні видання (листівки)	
№66. Листівка-звернення ОУН до червоноармійців. <i>Серпень 1944 р.</i>	453
№67. Листівка-звернення українських повстанців до червоноармійців. <i>1944р.</i>	455
№68. Листівка-заклик ОУН до українських громадян. <i>Серпень 1944 р.</i>	456
№69. Листівка-звернення ОУН самостійників-державників до українців. [<i>Серпень 1944 р.</i>]	460
№70. Підпільна листівка-заклик до українців-буковинців. <i>Листопад 1944 р.</i>	462
№71. Листівка-заклик українських повстанців до боротьби за УССД. [<i>1945</i>]	465
№72. Підпільна листівка-звернення до українського народу. <i>Травень 1946 р.</i>	466
№73. Листівка-звернення українських повстанців до голодуючих. <i>Червень 1947 р.</i>	469
№74. Записка-попередження українських повстанців бійцям винищувальних батальйонів. [<i>Серпень 1946 р.</i>]	471
№75. Листівка-попередження українських повстанців бійцям винищувальних батальйонів. [<i>1947 р.</i>]	471
№76. Антывиборна листівка-звернення ОУН до українців. [<i>Березень 1950 р.</i>]	472
РОЗДІЛ IV. МАТЕРІАЛИ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ	
Інструктивний матеріал СБ	
№77. Правильник бойовика СБ ОУН. [<i>1944</i>]	475
Матеріали СБ Буковини	
№78. Повідомлення референта СБ “226” про розслідування справи захоплення органами НКВС Степанії Понич-“Оксани”. <i>31 грудня 1945р.</i>	477

№79. Повідомлення референта СБ “226” про розслідування справи захоплення органами НКВС Мирослава Гайдука-“Федора”. 31 грудня 1945 р.	478
№80. Повідомлення референта СБ “226” про розслідування справи захоплення органами НКВС Артемізії Галицької-“Мотрі”. 31 грудня 1945 р.	479
№81. Повідомлення кущового ОУН Дмитра Андрейчука-“Павуна” до районного референта СБ Вашковеччини Івана Яценка-“Юнака”, “230”. 2 квітня 1946 р.	481
№82. Деякі факти, що висвітлюють тактику боротьби органів НКВС з визвольним рухом. 8 липня 1946 р.	482
№83. Протокол переслухання СБ, складений Василем Кантеміром-“Остапом”. 8 серпня 1946 р.	484
№84. Вказівка крайового референта СБ КК Володимира Лівого-“Йордана” окружному референту СБ Буковини Василю Парашуку-“Макару”. 20 вересня 1948 р.	490
№85. Повідомлення-протокол, складений надрайонним референтом СБ Вижниччини Михайлом Іванюком-“Залізняком”, “237”. 13 березня 1949 р.	491
№86. Повідомлення окружного референта СБ Буковини Василя Парашука-“Макара” про призначення Миколи Корженівського-“Миколи” окружним субреферентом СБ Буковини. 27 квітня 1949 р.	492

Звіти СБ

№87. Звіт за III квартал 1948 р. окружної референтури СБ Буковини. [Жовтень 1948 р.]	493
--	-----

РОЗДІЛ V. ПОБОРЮВАННЯ ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ ОРГАНАМИ ДЕРЖБЕЗПЕКИ СРСР

Спецповідомлення про ліквідацію або захоплення керівників підпілля ОУН

№88. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію надрайонного провідника ОУН Заставнящини Івана Северина-“Скригуна”. Квітень 1947 р.	509
№89. Спецповідомлення до МДБ УРСР про захоплення окружного референта пропаганди ОУН Буковини Василя Духовича-“Сувеніра” і ліквідацію заступника районного провідника ОУН Сторожинеччини Філімона Курчака-“Шаблі”. 15 липня 1947 р.	513
№90. Виписка зі спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію окружного референта СБ Буковини Мирослава Сулятицького- “Кривоноса”, “Спартак”, “Петра”. [Січень 1948 р.]	521

№91. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію районного провідника ОУН Заставнянщини Григорія Гайдея-“Лева”. 5 березня 1948 р	524
№92. Виписка зі спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію керівника техзвена окружної референтури пропаганди ОУН Буковини Михайла Тодорюка-“Весни”, “Невидного” і машиністки окружного проводу Фрозини Нахамко-“Берізки”. 5 червня 1948 р.....	528
№93. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію зв’язківця Карпатського крайового проводу ОУН Миколи Чокинюка-“Набитого” і захоплення районного провідника ОУН Вижниччини Юрія Ткачука-“Куниці”. 1 червня 1949 р.	531
№94. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію окружного референта пропаганди ОУН Буковини Івана Мензака-“Кобзаря” і його охоронця Михайла Головацького-“Смирного”. 6 червня 1949 р.	537
№95. Спецповідомлення до МДБ УРСР про ліквідацію надрайонного референта СБ Вижниччини Михайла Іванюка-“Залізняка” і захоплення районного провідника ОУН Путильщини Іллі Мацьопи-“Хмари”. 25 червня 1949 р.....	543
№96. Акт про ліквідацію підпільників оперативно-військовою групою УМДБ Чернівецької обл. 1 грудня 1949 р.	549
Використання агентурно-бойових груп: склад та довідки на окремих агентів-бойовиків.	
№97. Протокол допиту оперативниками УМДБ Чернівецької обл. Миколи Труфина-“Наливайка” (агент-бойовик “Огонь”). 8 березня 1947 р.....	551
№98. Довідка-характеристика на агента-бойовика відділу 2-Н УМДБ Чернівецької обл. “Сам-свой”. 15 липня 1948 р.	557
№99. Довідка на агента-бойовика відділу 2-Н УМДБ Чернівецької обл. “Осторожного”. Серпень 1949 р.....	559
№100. Доповідна записка до МДБ УРСР про розформування агентурно-бойових груп при райвідділах УМДБ і організацію агентурно-бойової групи при відділі 2-Н УМДБ Чернівецької обл. [Квітень 1949 р.].....	563
№101. Витяг з довідки про кількість і склад агентурно-бойових груп при відділах 2-Н УМДБ західних областей Української РСР. 21 лютого 1950р.	568
№102. Витяг з клопотання про нагородження цінними подарунками агентів-бойовиків АБГ при відділах 2-Н УМДБ західних областей Української РСР. Вересень 1951 р.	569

**ВИДАННЯ
«ЛІТОПISУ УПА»**

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Літопис УПА – це серійне книжкове видання. Його завдання – опублікувати, з дотриманням джерельної точності, документи й матеріали до історії УПА, а також стимулювати й видавати праці про діяльність УПА та історію України того періоду взагалі. Кожний том або група томів Літопису присвячені окремим темам і мають назву. Частина томів охоплює історію УПА за певний період на більших територіях, як, наприклад, на Волині, в Галичині, на українських землях під Польщею тощо. Кожна з цих територій може мати два – три, а то й більше томів. Додаткова серія книжок буде присвячена загальним темам, або збірникам спогадів, праць, або може бути книжкою одного автора на якусь тему. Збірники появляються не періодично, а в залежності від підготовки й опрацювання наступного тому. Нумерація книжок Літопису може йти інакше, ніж за оголошеним територіальним планом чи хронологією подій. Документи передруковуються з дотриманням джерельної точності, зі збереженням загальної форми оригіналу. Конечні виправлення чи відтворення пошкоджених місць відзначаються квадратними дужками або – де потрібно – пояснені в примітках. Так само відзначаються додані редакцією слова, пояснення чи заголовки в тексті. Інші підпільні матеріали – мемуари, меморандуми, публіцистика тощо – передруковуються без пропусків, проте мовні й правописні виправлення детально не відзначаються, хіба в особливих випадках. Як правило, передруки беруться з оригіналів, але при відсутності оригіналу до уваги береться найвірогідніша копія чи передрук. В усіх випадках точно подається джерело, а у випадку передрукованих архівних матеріалів – теж місце збереження даного матеріалу. Кожний том має довідник осіб та місцевостей і словник неясних слів, скорочень та маловживаних чи незрозумілих слів.

LITOPYS UPA –CHRONICLE OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY

Litopys UPA is a series of books, produced with the aim of publishing source documents and materials relating to the history of the UPA, as well as stimulating and publishing works about the activities of the UPA and, in a more general way, the history of Ukraine of that period. Each volume or group of volumes of Litopys UPA is devoted to a specific theme and has a separate title. Some of the volumes deal with the history of the UPA in a given period of time or in a given region – for example, in Volyn', in Halychyna, in the regions of Ukraine held by Poland and so on. Two, three, or even more volumes may be devoted to general themes, to collections of memories, or to single books by individual authors dealing with particular questions. The appearance of Litopys UPA is not periodic, and depends on the pace at which successive volumes are compiled and prepared for print. The volumes may appear in an order other than indicated above, based on a territorial and chronological principle. In reprinting documents, we adhere strictly to their sources and preserve the general form, language and orthography of the originals. Places in the text where corrections have had to be made, or where the original documents have been damaged or had to be reconstituted, are designated with square brackets, or, if necessary, provided with explanatory footnotes. Words, explanations, or titles inside the texts that have been added by the editors are indicated in a similar manner. Other underground materials – memories, memoranda, works of publicists and the like – are also reprinted without omissions, but only in exceptional cases are linguistic and orthographic corrections indicated. Reprints are based on original texts. In cases where the original text is not available, the reprint is based on the most reliable copy of reprint. The sources of all materials used are clearly indicated and in the case of reprinted archival material, their present locations are also given. Each volume is provided with an index of names of persons and places and a glossary listing names that may not be clear, abbreviations and rarely used or incomprehensible words.

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Серійне книжкове видання документів, матеріалів і наукових
праць до історії Української Повстанської Армії

Досі появилися такі томи Літопису УПА основної серії:

Том 1. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга перша: Початки УПА; документи і матеріали. Книга містить політичні й організаційні документи та матеріали до історії УПА на Волині та Поліссі. Третє, виправлене видання, 1989 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 2. Волинь і Полісся: німецька окупація. Книга друга. Книга містить підпільні документи і матеріали про бойові дії УПА на Волині й Поліссі. Друге, виправлене видання, 1985 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 3-4. Чорний Ліс: видання команди Станиславівського тактичного відтинка УПА, 1947 – 1950 роки. Книга перша і друга. Книги містять меморіяли, біографічні нариси й документи про дії відділів УПА Станиславівського ТВ УПА. Частина матеріалів – оповідання, новели й вірші.

Том 3. Книга перша: 1947 – 1948. Друге, виправлене видання, 1987 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 4. Книга друга: 1948 – 1950 (продовження). Друге, виправлене видання, 1989 р., 288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 5. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга третя: спомини учасників. Книга містить спогади, рецензії та додаткові підпільні матеріали про дії УПА. Між мемуарами – повідомлення про договір про ненапад між ГК УПА й угорською армією. 1983 р., 312 стор., мапи, ілюстрації.

Том 6. УПА в світлі німецьких документів, 1942-1945; книга перша: 1942 – липень 1944. Книга містить аналізи, меморандуми, повідомлення, звіти, а також переклади українських документів для центральних політичних, військових і поліційних установ. 1983 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 7. УПА в світлі німецьких документів; 1942-1945; книга друга: серпень 1944-1945 (продовження шостого тому). 1983 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 8. Українська Головна Визвольна Рада; документи, офіційні публікації, матеріали; книга перша: 1944-1945. Книга містить основні документи Першого Великого Збору УГВР, передрук органу Президії УГВР *Вісник* (ч. 4 (7), серпень 1945), статті та мате-

ріяли з 1944-45 рр., які стосуються цілоти визвольного руху. 1980р., 320 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 9. Українська Головна Визвольна Рада; книга друга: 1946-1948. Книга містить видання УГВР *Самостійність і Бюро інформацій УГВР* та інші матеріали. 1982 р., 520 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 10. Українська Головна Визвольна Рада; книга третя: 1949-1952. Книга містить документи, офіційні повідомлення, публікації й матеріали УГВР в Україні, між ними *Бюро інформацій УГВР*, вип. 4, 6 і 9. 1984 р., 424 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 11. Тернопільщина: список впадших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 до 31 грудня 1948 року. Це підпільне видання містить біографії 725 осіб, які загинули на території Тернопільської округи. Крім того, подає нові дані про смерть близько ста невідомих повстанців, які загинули на території округи. 1985 р., XXXII – 248 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 12. Третя подільська воєнна округа УПА («Лисоня»). Книга містить видані командою воєнної округи короткі описи боїв відділів УПА – «Лисоня» від листопада 1943 р. до серпня 1945 року, збірник підпільних пісень *«Повстанський стяг»* – виданий з нагоди п'ятиріччя УПА в 1947 році, – та інші документи й матеріали групи УПА «Лисоня». 1989 р., 352 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 13. Перемищина – Перемиський курінь; книга перша: Денник відділу «Бурлаки» (Володимира Щигельського) – містить денник цього відділу («Ударники»-4, 94а) за час від жовтня 1946 р. до 24 жовтня 1947 р., ведений бунчужним «Буркуном», з епілогом Богдана Гука («Скали»). Книга має також різні документи сотні – списки вояків, господарські документи тощо. 1986 р., 370 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 14. Перемищина – Перемиський курінь; книга друга: Денники й документи – містить денники сотенного «Крилача» (Ярослава Коцьолка) з 1944 і 1947 років, які продовжував по його смерті сотенний «Бурлака» (Володимир Щигельський), денник сотні «Крилача» (ведений бунчужним «Орестом») і документи обох сотень. 1987 р., 262 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 15. Костянтин Гіммельрайх: Спогади командира відділу особливого призначення «УПА-Схід»; спогади. Автор – киянин – оповідає про свої переживання від вибуху війни 1941 року до «звільнення» з УПА і рейду на Захід в 1945 році: мобілізація до ЧА, німецький полон, окупований Київ, участь у підпіллі ОУНм, к-р вд. УПА (ОУНм) в Карпатах, старшинська школа УПА, мандри по Поділлі

й к-р вд. особливого призначення «УПА-Схід». 1987 р., 266 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 16. Підпільні журнали закерзонської України, 1945-1947. Збірник містить передруки таких підпільних журналів: «*Тижневі вісті*», «*Лісовик*», «*Інформативні вісті*», «*Інформатор*» і «*Перемога*». Всі числа цих журналів супроводяться англомовним резюме. Збірник має статтю про історію підпільної видавничої діяльності на Закарпатті та Акт оскарження Олени Лебедович. 1987 р., 608 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 17. Англомовні видання українського підпілля, 1946-1947. Збірник містить передруки підпільних видань: «*Нові Лідіце*», «*Виселення єпископа Коциловського*», «*Вибори в СРСР*», «*Нова голодова катастрофа в Україні*», «*Фашистське страшило*», «*До братніх чеського і словацького народів*». 1988 р., 192 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 18. Карпатська група УПА «Говерля»; книга перша: Документи, звіти та офіційні публікації. Містить передрук підпільного видання командування групи *Шлях перемоги*, звіти команд тактичних відтинків УПА й звіти командирів відділів та підвідділів УПА, 24 ТВ УПА «Маківка». 1990 р., 328 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 19. Карпатська група УПА «Говерля»; книга друга: Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. Охоплює збірку нарисів і споминів, друкованих у підпіллі. Майже всі спомини написані старшинами і вояками УПА ще в Україні або відразу після переходу на еміграцію. 1992 р., 357 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 20. Показчик до «Літопису УПА»; книга перша: 1-19 томи. Книга містить показчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, алфавітні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про перших 19 томів «Літопису УПА». 1994 р., 528 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 21. УПА в світлі німецьких документів, 1941-1943; Книга третя: червень 1941 – травень 1943. Книга містить звіти, меморандуми, а також переклади українських документів для центральних політичних і поліцейських установ. 1991 р., 271 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 22. УПА в світлі польських документів; книга перша: Військовий Суд Оперативної Групи «Вісла». Містить вироки, звіти та кореспонденцію Військового суду Оперативної групи «Вісла» за період від травня до вересня 1947 р. 1992 р., 627 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 23. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Більша частина книги – це спомини санітарів, медиків, лікарів

й інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). В книзі теж поміщено підпільні документи й біографії працівників УЧХ. 1992 р., 480 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 24. Ідея і чин: орган Проводу ОУН, 1942-1946. У цій книзі передруковано головний політично-інформативний журнал Проводу ОУН на Українських Землях, що видавався 1942-1946рр. Журнал містив важливу інформації про боротьбу УПА, німецьку та російську окупаційну політику, розвиток української політичної думки. 1995 р., 592 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 25. Пісні УПА. Збірка пісень, тематично пов'язаних з боротьбою УПА. Збірник охоплює не тільки властиві пісні вояків УПА, але й укладені пізніше в тюрмах і концтаборах, чи уложені народом. Збірник містить тексти пісень, їх варіанти, мелодію і варіанти, а також дані про саму пісню, її авторів й оспівуваних у піснях героїв чи події. Збірник містить понад 600 пісень і їх варіантів. 1997 р., XXIV+556 стор., тверда обкладинка, ноти.

Том 26. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Книга четверта: Документи і спогади. Збірник містить протокол ВЗ УГВР, доповідь на цьому зборі й інші документи: вибір з листування президента УГВР Кирила Осьмака, переговори з польським підпіллям, Угорщиною й Румунією, слідчу справу Миколи та Петра Дужих й інші документи. У книзі також спогади членів УГВР й інших осіб про утворення та діяльність УГВР 2001 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 27. Роман Петренко. За Україну, за її волю; спогади. Автор – волиняк – оповідає про свою діяльність від часу війни у 1939 р. до відходу на Захід у 1945 р.. Спочатку автор був діячем ОУН Сарненської округи (від січня 1942 р. у підпіллі), згодом – шефом господарського відділу ШВО УПА «Заграва», від літа 1943 р. – ГВШ (потім КВШ УПА-Північ, командир Дм. Клячківський) і від літа 1944 р. – старшиною для особливих доручень при ГСЗС УГВР під керівництвом м. Лебеда. 1997 р., 279 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 28. Марія Савчин. Тисяча доріг; спомини. Автор оповідає про свої переживання від вибуху війни (від 1944 р. до 1953 р. – у підпіллі) до свого приходу на еміграцію у 1954 р.. Від 1945 р. була дружиною В. Галаси, заступника пров. ОУН Закерзонського краю, від 1947 р. співробітника ГОСП в Карпатах, і від 1948 р. – пров. ОУН ПЗУЗ. Авторка перебувала разом з ним на Закерзонні, в Карпатах, на Волині, а також – в тюрмі КГБ у Києві. 1995 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 29. Іван Гарасимів («Палій»). З юнацьких мрій — у ряди УПА, це розповідь учасника підстаршинської школи УПА в Карпатах та ройового в сотні У-І (94), про його бойовий шлях в УПА від осені

1943 р. до осені 1947 р. в Карпатах та на Лемківщині. Спогади дають цікаву картину зі щоденного життя повстанців та їхніх командирів, та про важке становище українського населення на цих теренах. 1999 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 30. Степан Хрін (Степан Стебельський). Крізь сміх заліза; спогади. Книга містить два спогади Степана Стебельського («Хріна»), к-ра ТВ УПА 24 «Маківка» – «Крізь сміх заліза», «Зимою в бункері» та спогади Олекси Конопядського («Острове́рха») – «Спомини чотового УПА Острове́рха». Автори оповідають про свої дії в УПА від 1944 р. до 1949 р. року на Лемківщині та Дрогобиччині. 2000 р., 552 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 31. УПА на Львівщині і Ярославщині. Спогади і документи вояків УПА ТВ «Розточчя», 1943 – 1947. Книга містить спогади «Сої», «Спартака», «Зенона Семеніва» та інших членів відділу УПА к-ра «Бриля». Також подано оперативні звіти к-ра «Бриля» та к-ра «Гамалії» («Переяслави I» та «Переяслави II») з Тактичного Відтинку УПА «Розточчя». 2000 р., 324 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 32. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Книга друга. Велика частина книги – це спомини санітарів, медсестер, медиків, лікарів та інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). 2001 р., 581 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 33. Тактичний Відтинок УПА 26-ий «Лемко»: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріали). Книга містить документи і матеріали, що стосуються історії та діяльності відділів УПА ТВ-«Лемко» в 1944-1947 рр., оперативні звіти, накази інструкції та вказівки, рейди УПА, та документи Підстаршинської школи ім. полк. «Коника». 2001 р., 900 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації, мапи.

Том 34. Лемківщина і Перемищина – «Холодний Яр», «Бескид», «Верховина»: Політичні звіти. Книга містить організаційний розподіл підпільної мережі Лемківщини і Перемищини, кадрову обсаду підпільної сітки та політичні й інформативні звіти з терену за роки 1944-1947 рр.. 2001 р., 974 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації.

Том 35. Показчик до «Літопису УПА»; книга 2: томи 21-34, томи та 1-3 Нової Серії та томи 1-3 серії «Бібліотека». Книга містить показчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, поазбучні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про томи «Літопису УПА» Основної та Нової Серії, також книги «Повстанські могили» т.1 за ред. Євгена Місила. 2002 р., 870 стор., тверда обкладинка.

Том 36. «Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини». Книга містить отримані з радянських архівів короткі біографії членів ОУН і УПА, які загинули на Львівщині. 2002 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 37. Іван Лико. На грані мрії і дійсності: спогади підпільника. 1945-1955. Книга містить спогади Івана Лика («Скали», «Богдана») – «На грані мрії і дійсності» та спогади Миколи Терефенка («Медведя») – «На грані двох світів». Автори оповідають про пережиті ними в підпіллі на Лемківщині та в польських тюрмах. 2002 р., 644 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 38. Петро Й. Потічний. Архітектура резистансу: криївки і бункри УПА в світлі радянських документів. Книга містить схеми та описи різних криївок УПА й заплілля, та перелік з'єднань Червоної Армії та Внутрішніх Військ НКВД, які були залучені до боротьби проти підпілля, зібраних в Архіві Внутрішніх військ Українського Округу за рр. 1944-1954 рр., який знаходиться в Колекції ім. Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2002 р., 430 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 39. Тактичний відтинок УПА 28-й «Данилів»: Холмщина і Підляшшя. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА на Холмщині й Підляшші в 1945 – 1948 роках. Між документами – звіти Холмського ТВ УПА, хроніки (денники) сотень УПА, звіти зі зустрічей представників УПА з представниками польського резистансу з ВіН-у («Вольносьць і Незавіслосьць»), звіт із зустрічі з англійським кореспондентом, та інше. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2003 р., 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 40. Тактичний Відтинок УПА 27-й «Бастіон»: Любачівщина, Ярославщина, Томашівщина. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА в 1945–1948 роках. Серед документів — звіти Команди Тактичного Відтинку, хроніки відділів куреня УПА «Месники», звіти й огляди керівництва II Округу ОУН «Батурин», господарські звіти тощо. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2004 р., 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 41. Президент УГВР Кирило Осьмак. Книга містить документи та матеріали про Президента УГВР Кирила Осьмака, його життя, наукову діяльність і смерть. 2004 р., 880 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 42. Петро Й. Потічний. Літопис УПА – Історія: Документи і матеріали. Вояки УПА, які в 1947-1949 роках пробилися рейдом у Західну Європу, вважали своїм обов'язком залишити для історії та май-

бутніх поколінь пам'ять про визвольні змагання в часі Другої світової війни та після її закінчення. Це стало реальністю в 1974 р., коли було створено видавництво "Літопис УПА". Книга містить документи та матеріали про нелегкі будні становлення та діяльності видавництва "Літопис УПА" за 30-літній період діяльності, короткі біографії членів видавничого комітету, адміністрації видавництва, редакторів, авторів, упорядників і фундаторів томів. 2005 р., 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 43-44. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книги містять протоколи переслухань працівниками Служби Безпеки (СБ) ОУН Тернопільської області осіб, підозрілих у співпраці з органами державної безпеки СРСР. Матеріали походять з підпільного архіву, віднайденого у 2004 р. в селі Озерна Зборівського р-ну Тернопільської обл., завдяки с. п. Софрону Кутному. На їх базі можна вивчати організацію, обсяг та дії підпільних структур щонайменше в межах однієї області у 1946–1948 рр., коли тиск на підпілля радянських силових структур був надзвичайно потужний. Також матеріали протоколів яскраво відображають жорстокість, нелюдність та бруталність радянських репресивних органів, які шляхом терору та насилля снували павутину імперії зла на теренах Західної України.

Том 43. Книга 1: В першій книзі поміщено 85 з 193 наявних протоколів допитів, що охоплюють 13 районів Тернопільщини, зокрема: Бережанський, Білобожницький, Борщівський, Бучацький, Великобірківський, Великоглибочоцький, Великодедеркальський, Вишнівецький, Заліщицький, Залозецький, Збаразький і Зборівський райони. 2006 р., 1332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, схеми.

Том 44. Книга 2: Книга є продовженням 43 тому та містить подальших 108 протоколів переслухань СБ ОУН, зокрема, з теренів таких районів як: Золотопотіцький, Золотниківський, Козівський, Козлівський, Коропецький, Кременецький, Ланівецький, Микулинецький, Новосільський, Підволочиський, Підгаєцький, Почаївський, Пробіжнянський, Скала-Подільський, Скалатський, Тербовлянський, Товстецький, Чортківський, Шумський, та з Рогатинського району Станіславівської області. Тут також поміщені Протоколи ТОС-у, Протоколи смерті, Лист підпільників на Далекий Схід, Протокол однієї події, список функціонерів МВД і МГБ та список слідчих СБ. Вступна стаття до обох книг поміщена в т. 43. 2006 р., 1288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 45. Генерал Роман Шухевич – "Тарас Чупринка" Головний Командир УПА. Книга містить спогади про ген. Романа Шухевича–Тараса Чупринку, його життя, підпільну діяльність і смерть. 2006 р., 572 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Томи 46. Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині. 1946-1948. Книга 3. Книга є важливим доповненням і продовженням тт. 43-44 та містить протоколи переслухань СБ ОУН з п'яти районів Тернопільської обл., зокрема: Великодедеркальського, Вишнівецького, Збаразького, Золотниківського та Кременецького. Документи походять з повстанських архівів, віднайдених в околицях сіл Пліхів, Краснопуща Бережанського р-ну та Петриків Тернопільського р-ну. 2007 р., 896 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 47. Підпільна Пошта України. Книга містить ілюстрації ППУ з філателістичної збірки с.п. Степана Голяша, яка знаходиться в "Колекції Петра Й. Потічного про підпільну й антипідпільну боротьбу в Україні" при Університеті Торонто (Канада), з коротким описом рисунків марок і блоків, а також вступні статті, що привідкривають історію діяльності Підпільної Пошти України. 2009 р., 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 48. УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга перша: Рейди УПА в документах війська та апарату безпеки ЧСР (1945-1946). Дві головні теми книги – перебіг пропагандивних рейдів УПА теренами Північно-Східної Словаччини в серпні-вересні 1945 р. і в квітні 1946 р. (стратегія, цілі, поведінка відділів) та заходи чехословацької армії і органів безпеки ЧСР на припинення діяльності УПА в країні (до вересня 1946 р.). Книга також містить матеріали про чехословацько-радянську та чехословацько-польську співпраці стосовно УПА, звіти та відомості військової розвідки і національної безпеки ЧСР про дії повстанців, ситуацію українського населення на Закарпатті та документи про реакцію чехословацького суспільства до УПА. 2010 р., 864 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 49. Тернопільщина: "Вісті з Терену" та "Вістки з Тернопільщини". 1943-1950; книга перша (1943-1947). В книзі подано підпільні інформації про діяльність ОУН і УПА та суспільно-політичну ситуацію в Тернопільській області і суміжних районах. 2010 р., 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 50. Тернопільщина: "Вістки з Терену" та "Вістки з Тернопільщини". 1943-1950; книга друга (1948-1950). Книга містить подальші документи підпілля ОУН за 1948-1950 рр. щодо суспільно-політичної та економічної ситуації в Тернопільщині. 2010 р., 1240 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

– УПА в світлі словацьких та чеських документів (1945-1948); книга друга (1947-1948).

У НОВІЙ СЕРІЇ, т. зв. Київській, у співпраці з Інститутом української археографії та джерелознавства Національної Академії Наук України Державним комітетом архівів України та Центральним державним архівом громадських об'єднань (ЦДАГО) України появились такі томи «Літопису УПА»:

1. Видання Головного Командування УПА. Книга містить такі видання: «До зброї», № 16, 1943, «Повстанець», № 1-6, 1944-1945, «Український перець», № 1-3, 1943-1945 та «Бойовий правильник піхоти». Київ – Торонто, 1995 р., 482 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

2. Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943 – 1944. Документи і матеріали. Книга містить документи Головної Команди УПА-Північ та документи Військових Округ «Заграва», «Богун», «Турів» та «Тютюнник». Київ – Торонто. 1999, 724 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України 1943-1959. Збірник містить найповніше зібрання документів ЦК КП(б)У – постанови з'їздів, пленумів політбюро, оргбюро, секретаріату, які супроводжуються інформативними записками, повідомленнями та довідками. У книзі також подано листи, стенограми засідань та виступів членів ЦК КП(б) У. Київ-Торонто. 2001, 652 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ (1943–1959). Книга перша: (1943–1945). У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1943–1945 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 597 стор., тверда обкладинка.

5. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга друга: 1946–1947. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1946–1947 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто. 2002, 574 стор., тверда обкладинка.

6. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга третя: 1948. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1948 р. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 523 стор., тверда обкладинка.

7. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга четверта: 1949–1959. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно-визвольного руху протягом 1949–1959 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно-звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 716 стор., тверда обкладинка.

8. Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944-1946. Документи і матеріали. Збірник містить документи керівництва УПА–Північ і УПА–Південь, Краєвого проводу ОУН ПЗУЗ і НВРО та груп (Воєнних Округ) «Заграва», «Богун», «Тютюнник» і з'єднань груп «33» (ПЗК «Москва»), «44» (ПСК «Одеса»). Київ–Торонто. 2006, 1448 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

9. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944-1945. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Михайло Степаняк, Євген Басюк, Мирослав Гайдук, Ярослав Білинський, Артемізія Галицька, Олександр Луцький, Юрій Стельмашук, Петро Дужий, Микола Дужий, Володимир Павлик, Омелян Польовий, Федір Воробець, Дмитро Вітовський, Василь Левкович. Київ–Торонто, 2007, 912 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

10. Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907–1950). Документи і матеріали. У книзі зібрані документи та матеріали за 1907–2005 рр., які характеризують основні віхи життя і діяльності керівника українського визвольного-революційного руху в 1943–1950 рр. ген. Романа Шухевича (“Тараса Чупринки”) та присвячені його пам'яті. Поряд з документами Галузевого державного архіву СБ України до збірника увійшли документи Державного історичного архіву України у Львові і, частково, – ЦДАВО України, а також матеріали, які публікувалися в “Літописі Української Повстанської Армії” (Торонто) та в інших виданнях. Київ–Торонто, 2007, 832 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

11. Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 — грудень 1943 рр.). До книги увійшли 353 раніше не опублікованих документи з різних територіальних осередків ОУН(б) і запілля УПА на Волині й Південному Поліссі за серпень 1942 — грудень 1943 рр., які відображають діловодство КП, округ, районів ОУН(б) на ПЗУЗ (серпень 1942 — вересень 1943 рр.), а також округ, надрайонів, районів, куштів, підрайонів і станиць запілля УПА на ПЗУЗ (вересень — грудень 1943 р.). Київ–Торонто, 2007, 848 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

12. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 1. Том містить документи командування воєнної округи і окремих підрозділів, пресові видання “Буг”, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ–Торонто, 2008 р., 800 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

13. Воєнна Округа УПА “Буг” 1943–1952. Документи і матеріали. Книга 2. Том містить документи командування Воєнної Округи і окремих підрозділів, пресові видання, як також звітно-інформативні документи керівництва ОУН на Львівщині. Київ – Торонто, 2009 р., 1232 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

14. УПА і запілля на ПЗУЗ. 1943–1945. Невідомі документи. До збірника увійшли нещодавно виявлені у різних архівах України історичні джерела УПА (УПА–Північ) (266 документів, світлини), що раніше були не відомі широкому загалові. У них висвітлюється історія керівництва, військових підрозділів, армійського запілля за 1943–1945 рр. Територіальний ареал: північний захід, центр, північний схід Волині, Південне Полісся. Київ – Торонто, 2010 р., 640 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

15. Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1946–1952. Книга 2. Книга містить архівні документи з переслухань радянськими репресивними органами таких осіб, як: Миколи Павловича, Івана Павловича-Бабинця, Петра Лиховського, Віктора Харківа, Григорія Голяша, Юліана Матвіїва та Степана Коваля. Київ–Торонто, 2011, 840 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

16. Волинь і Полісся у невідомій епістолярній спадщині ОУН і УПА. 1944 – 1954 рр. У книзі вміщено 281 діловий лист, а також фрагменти, розсекречені СБУ за останні 3 роки. Авторами джерел є як керівники УПА і збройного підпілля ОУН (Роман Шухевич, Василь Кук), так і функціонери крайового рівня (Микола Козак, Василь Галаса та ін.). Діловий епістолярій висвітлює маловідомі, переважно трагічні події національно-визвольної боротьби на Волині та Поліссі у 1944 – 1954 рр. Київ–Торонто, 2011, 1024 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

17. Осип Дяків–“Горновий”. Документи і матеріали. У книзі вміщено 119 документів присвячених життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН, заступника Голови генерального секретаріату УГВР, та підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа–“Горнового”. Основна частину складає його творча спадщина та листування. Публікуються документи про освіту та навчання, арешт та ув’язнення радянською

владою, обставини загибелі; зізнання та спогади осіб, які з ним тісно співпрацювали. Переважна більшість документів і матеріалів публікуються вперше. Представлено найповніший нарис життя і діяльності О. Дяківа, висвітлено основні ідеї його публіцистичних праць. Київ–Торонто, 2011, 1016 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

18. Діяльність ОУН та УПА на території Центрально-Східної та Південної України. У книзі вміщені документи і матеріали українського резистансу про діяльність підпілля ОУН(б) та УПА на території центральних, східних і південних областей України у 1942-1952 рр. Джерела висвітлюють одну з маловідомих сторінок історії України середини ХХ століття й органічно доповнюють документальну спадщину українського самостійницького руху в Західній Україні. Київ – Торонто, 2011, 1160 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

19. Підпілля ОУН на Буковині: 1943-1951. Документи і матеріали. Збірник включає звітно-інформаційні документи структур ОУН Буковини, інструкції, пресові видання, деякі матеріали УПА та СБ, а також документи радянських органів держбезпеки, що вели боротьбу з українським визвольним рухом. Київ – Торонто, 2012, 784 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку:

- **Ярослав Старух. Документи і матеріали.**
- **Воєнна округа УПА «Лисоня». Документи і матеріали. 1943–1952.**

СЕРІЯ «ЛІТОПИС УПА» – БІБЛІОТЕКА

1. Юрій Ступницький. Спогади про пережите. Автор – волиняк – оповідає про свою родину та переживання від юнацьких років (кінець 30-х) до виходу з ув'язнення в середині 50-х років. Автор є сином начальника штабу УПА полк. Леоніда Ступницького, разом з яким у 1943 р. пішов до УПА, де навчався у старшинській школі «Дружинники». Після арешту в 1944 р. поневірявся по тюрмах і таборах Радянського Союзу. Київ, 2000, 128 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

2. Володимир В'ятрович. Рейди УПА теренами Чехословаччини. Монографію присвячено одному з маловідомих аспектів історії українського національно-визвольного руху 1940-1950 років – рейдам УПА чехословацькими теренами. Обрана тема дозволяє авторові показати розмах національно-визвольної боротьби в Україні, її вплив на події у післявоєнній Європі, без чого неможливе правильне і об'єктивне тлумачення суспільних процесів того часу. Львів, 2001, 208 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

3. Ярослав Грицай – «Чорнота», Параскевія Грицай. А рани не гоїлися: Спомини «Чорноти». У книзі описані спогади чотового командира УПА «Чорноти» про події, що відбувалися в 1943-1945 роках на Закарпатті, та про його страдницьке життя в більшовицьких тюрмах і концтаборах Сибіру. Мемуари підготовлені до друку дружиною автора Параскою Грицай (з дому Ротко), яка протягом довгих років відтворювала розповіді свого чоловіка, уточнювала, доповнювала та систематизувала їх. Львів, 2001, 332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Спогади вояків УПА та учасників збройного підпілля Львівщини і Любачівщини. Книга містить спогади Василя Левковича («Вороного»), його дружини Ярослави, сотенного Миколи Тарабана («Тучі»), вояків УПА Івана Філя («Шеремети»), Івана Василевського-Путко («Вуса»), оргмоба Костя Міхалика («Думи») та зв'язкової Катерини Когут-Лялюк («Грізної»). В книзі подана коротка згадка про Якова І. Чорнія («Кулю», «Мушку», «Ударника»), командира Перемиської 6 ВО УПА, авторства Федора Лопадчака. Львів, 2003, 448 стор., тверда палітурка в суперобкладинці, ілюстрації.

5. Мирослав Горбаль. Довідник-пошуківець. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Львівщини (без Дрогобиччини). 1944-1947 (за архівними документами). Книга є підсумком опрацювання архівних документів з фондів Державного архіву Львівської області за 1944-1947 роки. Ці документи мають інформаційно-звітний характер (також плани заходів, стенограми нарад, протоколи засідань та допитів, підпільні документи, прокурорські аналізи, агентурні справи тощо) й викривають суть боротьби комуністичного режиму проти національно-визвольного руху на вказаних теренах. У довіднику подані ключові ідентифікаційні дані про осіб, які були пов'язані з тим рухом, та джерела інформації цих даних. Львів, 2003, 416 стор., м'яка палітурка.

6. Мирослав Горбаль. Довідник-пошуківець. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Дрогобиччини. 1939-1950 (за архівними документами). У цій праці зібрана трагічна інформація про особи та події, що, безпосередньо чи опосередковано, у позитивному чи негативному плані, були пов'язані з визвольною боротьбою на території тодішньої Дрогобицької області у 1939-50-х роках. Основна інформація – результат опрацювання документів архівних справ Державного архіву Львівської області (ДАЛО) та інших архівів, а також видань, публікацій і машинописів з цієї тематики; дописів, свідчень, спогадів та листів. Львів, 2005, 1312 стор., ілюстрації, тверда палітурка.

7. Володимир Ковальчук. Діяльність ОУН (б) та Запілля УПА на Волині та південному Поліссі (1941-1944 рр.). В книзі досліджено інформативний потенціал джерел з історії діяльності мережі ОУН і запілля УПА на ПЗУЗ. Обговорюється формування первісної джерельної бази, особливості фондоутворення, діловодство, проводиться класифікація документального масиву джерел та з'ясовано особливості діяльності референтур ОУН(б) і запілля УПА. Львів, 2006, 512 стор., тверда палітурка.

8. Онишко Леся. «Нам сонце всміхалось крізь ржавії ґрати». Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі. У цій монографії на основі архівних документів та матеріалів, спогадів учасників подій досліджено етапи становлення світогляду Катерини Зарицької, її участь в формуванні Українського Червоного Хреста; діяльність в референтурі пропаганди ОУН (б) та налагодження зв'язків головнокомандувача УПА Романа Шухевича; показано її життєвий шлях в тюрмах і таборах СРСР, а потім на волі. Львів, 2007, 928 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

9. Коханська Галина. З Україною у серці. Спомини. Спомини присвячені історії національно-визвольного руху на Волині 1930-1950 рр. Вони відображають діяльність польського окупаційного режиму та більшовицькі репресії 1939-1941 рр. Авторка детально розповідає про свій вступ в ряди ОУН, проходження вишколів, свою діяльність в Колківській республіці УПА у відділі розвідки. Окремий розділ споминів присвячений ув'язненню в комуністичних таборах. Львів, 2008, 400 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

10. Олександр Іщук, Ігор Марчук, проф. Дарія Даревич «Життя і творчість Ніла Хасевича». Книга написана на раніше недоступних, засекречених матеріалах з архіву Служби безпеки України і розкриває життєвий та творчий шлях видатного художника-графіка, члена УГВР з 1949 року, ілюстратора багатьох видань ОУН і УПА – Ніла Хасевича («Бей», «Зот», «Рибак»). Доповнено видання повноколірним каталогом праць мистця. Львів, 2011, 432 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

11. Олександр Іщук. «Молодіжні організації ОУН (1939-1955 рр.)». В монографії на основі комплексного аналізу наукової літератури, опублікованих історичних джерел та архівних матеріалів досліджено участь української молоді у боротьбі за державну незалежність у 1939-1955 рр. Торонто – Львів, 2011, 896 стор., тверда палітурка, суперобкладинка, ілюстрації.

СЕРІЯ «ПОДІЇ І ЛЮДИ»

1. Посівнич Микола. Нескорений командир. У нарисі висвітлюється життєвий шлях провідного члена ОУН та Головного командира УПА Романа Шухевича, незламного лідера національно-визвольної боротьби українського народу. Торонто-Львів, Видання 2-е, доповнене. 2008, 80 стор., ілюстрації.

2. Осьмак Наталка. Кирило Осьмак – нескорений Президент УГВР. Пропоноване дослідження розкриває на основі архівних документів і матеріалів невідомі сторінки життя і діяльності одного з чільних керівників українського визвольного руху 1940-х років. – Торонто-Львів, 2008, 128 стор., ілюстрації.

3. Посівнич Микола. Степан Бандера. Життя присвячене свободі. Пропоноване дослідження присвячене життю та діяльності Провідника ОУН та ЗЧ ОУН Степана Бандери в 1920–1959 рр. На основі спогадів та документів у книзі висвітлено боротьбу і роль ОУН і ЗЧ ОУН та її лідера у тогочасних суспільно–політичних процесах. Крім того, читач зможе довідатися про родинне, шкільне, студентське оточення, в якому формувалася особистість майбутнього Голови проводу ОУН та ЗЧ ОУН. Торонто–Львів, 2008, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Короткий біографічний спомин Петра-Йосифа Потічного, написаний англійською мовою, охоплює період від народження до часу, коли він, як юнак, вояк УПА, прибув зі своїм відділом до Західної Німеччини під кінець 1947 р. Торонто–Львів, 2008, 124 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/II. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 2. Дана книга є продовженням англійськомовних біографічних споминів Петра-Йосифа Потічного, яка описує його життя в Сполучених Штатах (1950–1964), службу в американській морській піхоті під час Корейської війни, здобуття університетської освіти у Філадельфії і Нью-Йорку та завершується його подальшим переїздом до Канади. Торонто–Львів, 2010, 112 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

4/III. Петро Й. Потічний. Моя дорога. Частина 3. Короткий спомин Петра-Йосифа Потічного описує його життя в Канаді (1964–2012), його працю в МакМастерському університеті, різні академічні заходи і подорожі та його родину. Торонто –Львів, 2012, 160 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

5. «Грім» – полковник УПА Микола Твердохліб. Спогади і матеріали. / Упорядник Роман Грицьків. Видання присвячене полковнику Української Повстанської Армії Миколі Твердохлібу – «Грому». Крізь призму спогадів безпосередніх учасників подій та інших матеріалів у збірнику зображено життя і діяльності видат-

ного повстанського командира, а також висвітлено національно-визвольну боротьбу 1930-х – 1950-х років у Карпатах. Торонто–Львів, 2008, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

6. Михайло Романюк. Петро Федун – «Полтава» – провідний ідеолог ОУН та УПА. Пропоноване видання присвячене життю та діяльності одного із керівників збройного підпілля ОУН та УПА Петра Федуну – «Полтави». На основі архівних документів висвітлено процес формування світоглядних позицій, національно-патріотичних переконань та його творчої спадщини. Торонто–Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

7. Українська Головна Визвольна Рада / Упорядники П. Й. Потічний, М. Посівнич. У книзі про УГВР поміщено статті Р. Шухевича, м. Дужого і А. Камінського, спогади Л. Шанковського, Д. Ребет у яких висвітлено боротьбу і роль УГВР у тогочасних українських суспільно-політичних процесах. Торонто–Львів, 2009, 136 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

8. Володимир Іванченко. Квітка у червоному пеклі: життєвий шлях Людмили Фої. Брошура присвячена життю Людмили Фої («Оксани», «М. Перелесник»), 1923–1950, котра була одним із організаторів підпілля ОУН (б) у м. Києві під час Другої світової війни. Арештована вона витримала тортури в'язниці НКДБ. Будучи ключовою фігурою у протистоянні радянських спецслужб з СБ ОУН, зірвала потужну чекістську операцію з виявлення та знищення керівників українського визвольного руху. Одночасно вона – авторка чудових літературних творів. Людмила Фоя загинула в нерівному бою з військовою групою МДБ, рятуючи пораненого друга. Торонто – Львів, 2009, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

9. Олександр Іщук. Життя та доля Михайла Дяченка – «Марка Босслава». Книга присвячена життю та долі Михайла Дяченка – поета, письменника, підпільника й одного з керівників Карпатського КП ОУН, автора чималої кількості поетичних творів та оповідань, у яких чітко продемонстровано мету та завдання українського визвольного руху середини ХХ століття. Вперше оприлюднено раніше невідому інформацію про заходи радянських каральних органів із розшуку м. Дяченка, виявлену в ГДА СБУ, окремі його твори та маловідомі фотографії. Торонто – Львів, 2010, 140 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

10. Олександр Іщук, Володимир Іванченко. Життєвий шлях Галини Голояд – «Марти Гай». У книзі чи не вперше на основі архівних документів МДБ УРСР, збережених в Галузевому державному архіві СБ України, детально висвітлено життя та долю однієї з чільних діячок українського визвольного руху Галини Голояд – «Марти Гай». Книгу доповнено творами письменниці, маловідомими фото-

графіями та документами з архівів радянської державної безпеки. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

11. Володимир Мороз. Портрет Осипа Дяківа-“Горнового”. Книга присвячена життю та діяльності одного з провідних публіцистів воюючої України, члена Проводу ОУН на українських землях та заступника Голови генерального секретаріату УГВР, підполковника-політвиховника УПА Осипа Дяківа. На підставі широкого масиву джерел з'ясовано його внесок в український національно-визвольний рух, висвітлено основні ідеї понад двох десятків публіцистичних праць. Торонто – Львів, 2010, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

12. Володимир Мороз. Зиновій Тершаковець-“Федір”. Зиновій Тершаковець увійшов в історію українського національно-визвольного руху як крайовий провідник ОУН Львівщини та засновник і редактор підпільного видання “Літопис УПА”. Докладно про ці та інші аспекти його життя та діяльності йде мова у даній книзі, написаній на широкій джерельній базі, зокрема невідомих архівних документах. Також вперше з 1944 р. публікується праця З.Тершаковця “Польське питання”, в якій розкрито погляд українського підпілля на стосунки із своїм західним сусідом. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

13. Микола Андросчук-«Вороний». Записки повстанця. Книга спогадів Миколи Андросчука-«Вороного» охоплює період з весни 1943 р. по весну 1944 р. і подає широку картину дій українських повстанців на південній Волині. Автор приймав безпосередню участь у тих подіях і зустрічався з багатьма повстанськими командирами — Д. Клячківським – «Климом Савуром», П. Олійником – «Енеєм», М. Свистуном – «Ясеном». Про славних повстанських командирів та про чисельні бої з німецькими підрозділами, найбільший бій загонів УПА та військ НКВС на Гурбах і важкий Північний рейд міститься інформація на сторінках цього видання. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

14. Олександр Іщук, Наталія Ніколаєва. Ярослав Богдан – «Всеволод Рамзенко». В книзі розповідається про життєвий шлях та творчу діяльність відомого письменника-підпільника і чільного діяча ОУН Ярослава Богдана – «Всеволода Рамзенка» (1915-1953). На основі невідомих архівних документів з ГДА СБ України відтворено основні етапи життя та проаналізовано тематику основних праць Я. Богдана. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

15. Дмитро Проданик. Шлях боротьби Василя Сенчака-«Ворона». У книзі на основі архівних документів та спогадів колишніх учасників та симпатиків визвольного руху висвітлено життєвий та

бойовий шлях Василя Сенчака-«Ворона» на посадах районного референта СБ Солотвинщини та надрайонного референта СБ Станиславівщини, а також проведено дослідження ходи «чорної» зради на Станиславівщині 1951 р., під час якої і загинув «Ворон». Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

16. Олександр Іщук, Ігор Марчук. Брати Бусли. Життя за Україну. Книга про відомих діячів ОУН на Волині Олександра та Якова (референт пропаганди Проводу ОУН) Буслів подає інформацію про їхній нелегкий життєвий шлях. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

17. Світло душі родини Левицьких / Упорядник Марія Прокопець. В книзі розповідається про долю родини Левицьких, долю, яка певною мірою була типовою для численних галицьких родин у першій половині ХХ століття. В час лихоліття 2-ої Світової війни, опинившись між жорнами брунатних та червоних окупантів, з 8-ми дітей о. Юрія Левицького та Анастасії з Зубрицьких п'ятеро загинуло у боротьбі за волю України. Торонто – Львів, 2011, 128 стор., м'яка палітурка, ілюстрації.

“ЛІТОПИС УПА” В МЕРЕЖІ INTERNET

Заходами Адміністрації видавництва “Літопис УПА” детальну інформацію українською та англійською мовами про видання та споріднені матеріали можна знайти в мережі Internet за адресою:

<http://www.litopysupa.com>

Ця інформація складається з чотирьох груп.

1. Вступ до серій (*Introduction to the Series*), який дає загальні інформації про “Літопис УПА” та цілі видавництва.

2. Інформації про замовлення (*Ordering information*), які дають короткі інформації про кожний том серій та як їх замовляти.

3. Книги “Літопис УПА” (*Litopys UPA volumes*), де про кожний том подано не тільки повну бібліографічну інформацію (титульна сторінка, дата і місце публікації, число ISBN, ціна та редактор книги), але також повний текст вступної статті та резюме матеріалів тому. Текст ілюстрований знімками, які знаходяться в книзі.

4. Споріднені матеріали (*Related Materials*). У цій групі подані публікації інших видавництв, що відносяться до теми УПА та Збройного підпілля в Україні.

Аналогічну інформацію англійською мовою можна знайти також на web сторінці за адресою:

<http://www.infoukes.com/commercial/litopysupa/index.html>

*Про подальші інформації можна звертатися на адресу
Адміністрації:*

— Микола Кулик — **mykola.kulyk@litopysupa.com**
або Редакції:

— Петро Й. Потічний — **peter.potichnyj@litopysupa.com**

Адміністрація в Україні — **litopys@bs.lviv.ua**

Будемо вдячні за відгуки читачів на наше видання.

*Пишіть на подані адреси або також на
www.litopysupa.com*

**ОБ'ЄДНАННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА В США Й КАНАДІ
та
ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
ім. ГЕН. ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКИ В США Й КАНАДІ**

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ “ЛІТОПІСУ УПА”

*М. Бошно, І. Василевський-Путко, І. Гомзяк, Параска Грицай,
О. Дольницький, О. Жигар, Б. Ковалик, М. Кошик,
М. Кулик, Р. Кулик, Катерина Лялюк, М. Лушчак, П. Мицак,
Емілія Нагірна-Зінько, Марія Пискірь, А. Потічний, П. Потічний,
М. Рошецький, І. Росіл, Наталя Солтис, І. Терефенко,
Ярослава Філь, О. Цилюпа, С. Шпак, Є. Штендера*

Адміністрація:

М. Кулик, Р. Кулик, Емілія Нагірна-Зінько, Наталя Солтис

Адреса:

*LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station “C”
Toronto, Ontario, M6J 3M7, Canada
mykola.kulyk@litopysupa.com*

Адміністрація в Україні:

Ігор Гомзяк, Богдан Столяр

**Благодійний Громадський Фонд “Літопис УПА”
ім. Володимира Макара**

Микола Посівнич

Адреса: “Літопис УПА”

*пл. Міцкевича, 6/7, Львів 79000 Україна
тел.(38-032) 272-4064 e-mail: litopys@bs.lviv.ua*

Наукове видання
ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
Нова серія, том 19

ПІДПІЛЛЯ ОУН НА БУКОВИНІ: 1943-1951

Документи і матеріали

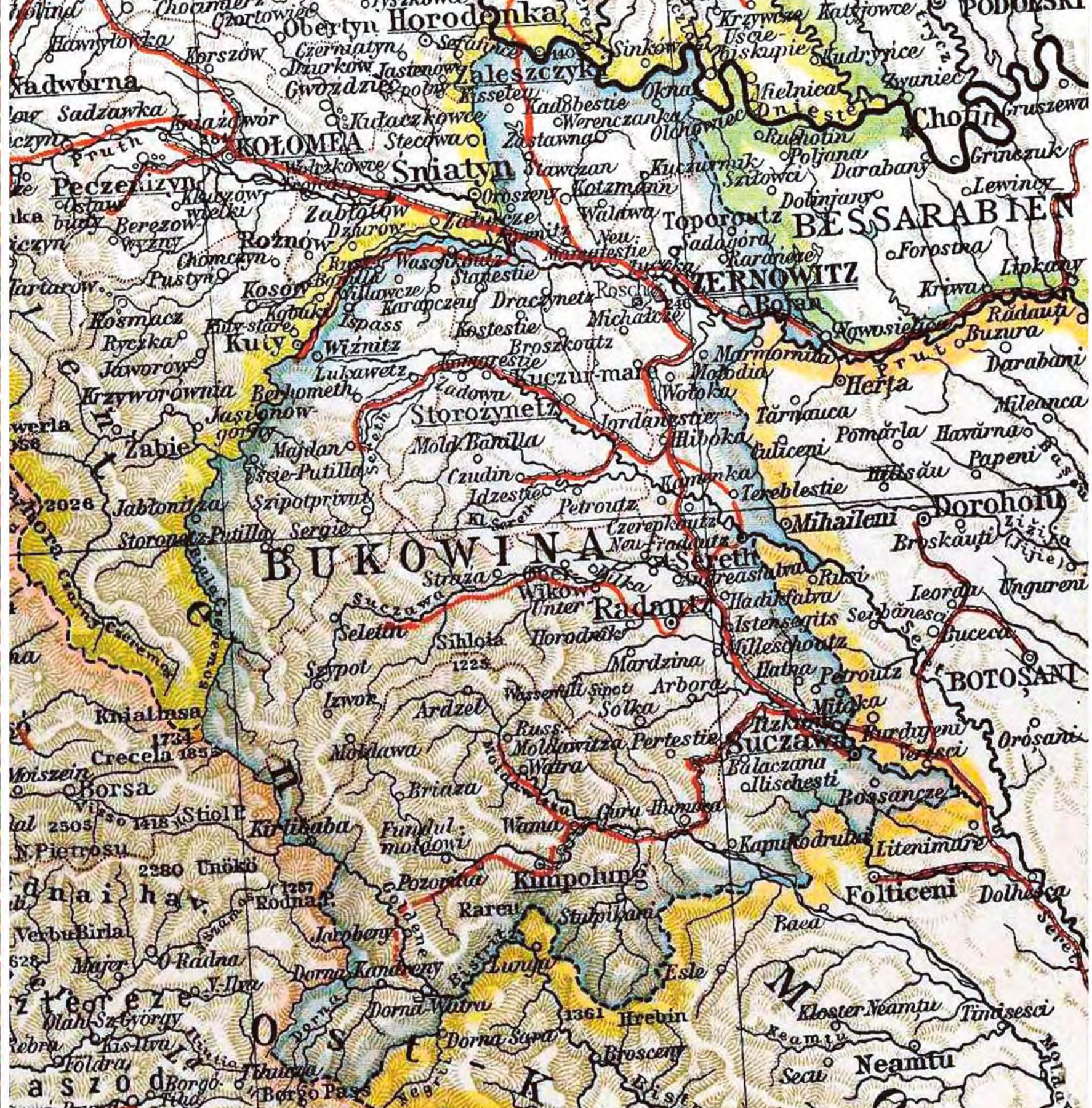
Упорядник:

Д. ПРОДАНИК

Підписано до друку 10-05-2012. Формат 70 x 100¹/₁₆
Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 23,17. Обл.-видавн. арк. 18,12.
Наклад 1000. Зам. № 05-10/12

КАРТА АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПОДІЛУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

ГЕРБ М. ЧЕРНІВЦІ

ГЕРБ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

ЛІТОПИС
УПА

ТОМ
19